1. évfolyam. Budapest, 1912. szeptember 25. 1. szám.

FŐVÁROSI HIRLAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő: Dacsó Emil. Társszerk.: dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán, esetleg hetenkint többször is. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Kis János-utca 4. szám.

NAGYBUDAPEST

szegény pici féreg, amely azért nem tud megnőni, mert csenevész légzőszervein keresztül városházi levegőt szív magába.

Egészen bizonyos ugyanis, hogy a levegőben van a legfőbb hiba. A levegő okozza és nem valami más, hogy a városházából a köztudatba vezető úton egészen különös eltorzuláson mennek keresztül a legegyszerűbb és legártatlanabb fogalmak. Autonomia alatt azt értik az emberek, hogy az államhatalom ellenőrző munkája néha kellemetlen lehet, tehát fölösleges. A beruházási programm nevének hallatára ijedten kap a pesti polgár a ruhájához, mert leruházásra gondol. Felülről azt mondják: jön a szociálpolitika. És alulról mélabúsan konstatálják: ismét dús hivatalt kap néhány szociál-smokk. A községesítés mindig megváltást jelent nálunk. És felvilágosodottságunk nem engedi, hogy a megváltásnál a bibliai példához ragaszkodjunk. Mert Jézus Krisztus a saját vérével váltotta meg az emberiséget, a városházi „Megváltók" ellenben a pesti ember vérét használják fel megváltási célokra. Becsületes telekpolitika? — a spekulánsok olcsón jutnak köztelkekhez. Modern városszabályozás? — a spekulánsok huszszoros áron viszszasózzák a telkeket a város nyakába. Épülnek a városi bérházak? — Iksz tanácsos úr komája négyezer korona lakbért húz az államtól, de négyszáz koronát nem sajnálna a várostól egy hatszobás lakásért. A közlekedés javitásra szorúl? — adunk koncot és adunk cessiót új vonalakra. Nagy az élelmiszer-uzsora? — magunk is az uzsorások közé állunk. Függő kölcsön, független kölcsön? — a nagybankoknak már megint olcsó pénzre van szükségük. Épül a Sárosfürdő, készül az Artézi fürdő: — a vizük máris elhagyta milliókkal a költségelőirányzat medrét. Vagy talán fürödni óhajt a nép? — ott a holdvilág példája, az is megelégszik az ég tengerével. A közüzemek — közüzelmek s ha végül összeférhetetlenek a városatyák — kibékiti őket a podeszta.

A városházán történő dolgokról teljes tájékozatlanság uralkodik a közönség körében. Ha elvétve a lapok hasábjain megszólalnak az illetékes tényezők, ezeket a nyilatkozatokat a tények legtöbbször megcáfolják. A városházán nincsenek beavatottak és nincsenek csalhatatlanok. A tanácsosok terveznek és a polgármester végez. A legfontosabb ügyeket is meglepetésszerüen, kellő előkészítés nélkül szokták a bizottsági tagok és a közvélemény elé tálalni, innen van az, hogy a köztudat bizalmatlan minden városi eredménynyel szemben. A köztudat néha helyes nyomokon jár, de igen sokszor túloz. Helyes nyomokon és túlzás nélkül keresni az igazságot: ezt az útat választja a *Fővárosi Hirlap*. Akinek tetszik az út, szivesen látjuk útitársul!

FULLÁNKOK.

Struccot

és rókát fog tenyészteni az állatkertben a nemes főváros tanácsa. A struccról és a rókáról eszünkbe jut Aesopusnak egyik legszebb állatmeséje. Róka komát az állatok királya kinevezte miniszterelnöknek. Akkoriban álszociálizmus lógott a levegőben és a komának erősen szüksége volt arra, hogy szociális látszattal csalja az állatvilágot. Az ország beteg szívének a közelében kikereste a legalkalmatlanabb telket, homok-, piszok- és sártengerbe fojtotta a méregdrága téglát, azután elnevezte az egészet rókatelepnek és kötéllel fogdosta az állatokat a telep benépesitésére. Az utolsó tégla fején találta és csöndesen kiszenvedett. Az utóda papirt és ceruzát fogott a kezébe és kiszámította, hogy a róka-telep fenntartása milliókba kerül évente. Gondolt egy nagyot és valahányszor ezután audiencián jelent meg nála a beteg szívet kormányozó strucc, mindig nagylelkűen felajánlotta neki a róka-telepet. Még ráadást is igért az ajándékhoz: nem fog beleavatkozni a struccpolitikába! A struccnak fájt a nagyszerű ajándék, de minden pénzt megért néki az a tudat, hogy ezentúl [illegible] miniszterelnök fogja a homokba dugni a fejét . . .

Igy történt — hogy a kispesti Wekerle-telep a súlyos terhekkel együtt rövidesen a főváros nyakába szakad!

A gróf

pénzcsoportokat szervez és szállodát épit. A gróf szigetet bérel és kidob téged, ha nem fizetsz három millió korona proviziót. A gróf egyik lábával mozit jár ki, a másikkal nyirkos parcellájába lép s a ferencrendiek templomának a helyébe mulatót sem restel gründolni. A katholikus főúr igy képzeli el a szekularizációt. Hja, ez a fejlődés örök törvénye: Széchenyi Istvánnak v i z i ó i voltak, élelmes atyafiának már p r o v i z i ó i vannak.

Górcsövön

keresztül kell vizsgálni a Nagymező-utcában engedélyezett új mulatónak az ügyét. Rövid az eset, de tanulságos. L u j z a őnagysága úgy találta, hogy Budapest éjjeli világából nehány színfolt hiányzik még. Nosza, sietve megvette az orfeummal szemközt levő telket, amelyre hatalmas tündérpalotát akart varázsolni. A tündérpalota erkölcsi és szellemi nivójával nem lett volna baj, mert ezt a nivót egész múltjával garantálta Lujza ő nagysága. A hely ellenben, beékelve két bérház közé, inkább biztos tűzfészeknek látszott, mint tűzbiztos fészeknek. Lujza még sem csüggedt. Felállította a városi tanácsot és a közmunkatanácsot egymással szembe, azután jelt adott a labdarúgó játék megkezdésére. A játék rendkívül idegfeszitő volt. A keserű labdacsot a tanács bevette, a a közmunkások visszavetették. Labdacscsere után újból a tanács hálójába jutott az engedély, a közmunkások viszont újból visszarúgták. Lujza most már megúnta a dolgot és kijárta a kijárónál, hogy a belügyminiszter fütyülje le a játékot. A kijáró célt ért és a miniszter úgy döntött, hogy a tanácsnak van igaza, nem pedig a közmunkásoknak. Igy kerültek egy gyékényre ők hárman: Mme L u j z a, a kijárók és — a tanács.

A FŐVÁROS PÉNZÜGYI POLITIKÁJA.

I.

Beszéljünk hát egyszer arról, ami nincs. Van a fővárosnak szociális politikája, van iskolapolitikája, van telekpolitkája, van beruházási programmja, és van kerületi klikkpolitikája. De kommunális *pénzügyi* politika eleddig nem volt és most Budapest renais sance-korában sincsen. Előre megfontolt, a pénzügyi hatásokat mérlegelő, rendszeres és öntudatos pénzügyi gazdálkodás a városházán ismeretlen. Soha nem feszélyezik a főváros úrait a pénzügyi tekintetek. Csakis a pénzügyi politika e hiánya mellett alakulhatott ki nálunk az a fogalom, melyet „fővárosi gazdálkodás"-nak neveznek és amelynek tartalmát a slendriánság, a nemtörődömség, a hozzá nem értés, a pénzügyi balekség adja. Ha nem igy volna, nem gyökeredzhetett volna meg a közvéleményben a fővárossal kapcsolatban olyasféle köztudat, mely egy kézlegyintéssel tér napirendre a fővárosi financiák kusza ziláltsága fölött és a mely a lapok fővárosi hirrovatában a „Hogyan gazdálkodnak a városházán?" közleményekből merít bőségesen tápot. Ez a köztudat nem csal. És bár a perrend szabályai szerint a köztudomás maga is bizonyitási eszköz és igy nem szorúl bizonyításra, mégis igazolni próbáljuk ennek a köztudatnak a helyességét és indokoltságát.

A főváros mai kormányzatának hivei utalnak a községi háztartás rendezett voltára. Arra, hogy a főváros zárszámadásai két év óta felesleget mutatnak, igy tehát a deficitet el tudtuk hárítani. A tény maga igaz. Deficit pillanatnyilag és tegyük hozzá: egyelőre nincsen. De tessék mindjárt hozzátenni, hogy a deficitmentesség egy szerencsés véletlennek, nem pedig a szerves fejlődésnek és a főváros okszerű pénzügyi gazdálkodásának az eredménye. A koaliciós kormány — nyilván kortesszempontokból — nagyon bőkezüen bánt el a székesfővárossal. A főváros fejlődéséről szóló törvényben olyan ajándékokkal halmozta el Budapestet, amely a község háztartását az akkor már rémes közelségben fenyegető deficit örvényéből visszarántotta. Azonkivül pedig három év előtt éppen a deficit elől való menekvés céljából a községi pótadókat teljes 8%-kal felemelte. Az adósróf csavarásában kommunális finánepolitikusaink is mestereknek bizonyultak. Ez egyetlen tekintetben tényleg van financiális érzékük. Adót emelni, azt tudnak.

Ámde a községi háztartás e pillanatnyi egyensúlya egyáltalán nincs biztosítva a jövőre nézve. Egyelőre eltekintünk a beruházásoktól és csak a rendes szükségletet tartjuk szem előtt, az adósság, kamatszolgálat

rengeteg megnövekedését nem számítva. A rendes szükségletben is a büdzsé évente legalább is 15 millió korona pluszt tüntet fel, mely növekedés tulnyomó része a *személyi* kiadások roppant nagy szaporodására esik. Legrohamosabb *az iskolaügyi kiadások* mértéktelen növekedése. Itt manifesztálódik leginkább a főváros teljes pénzügyi gondtalansága. Kultúr-amatőrség, tanügyi fantaszták minden számadás nélküli pazarlása dühöng e részben és segít megásni a főváros pénzügyi konszolidáltságának a sírját. Hihetetlen bőkezüséggel varázsolják elő a földből a szebbnél-szebb, díszesebbnél-díszesebb iskolapalotákat. Künn, a messze kültelken, drága frizes, freskó-festéses, majolika és eozin homlokzatú tankastélyok a szegény mezitlábas, felruházandó, éhes gyermekek számára! Az iskolaügyi mánia már egymagában kvalifikálná a főváros vezetőit a pénzügyi gondnokság alá helyezésre. És ne gondoljuk, hogy a fővárosi kultúrsmokkság és nagyzási őrület megelégszik elsőfokú iskolák létesítésével, az elemi oktatás ellátásával. Dehogy! A községi feladatok körét messze túlszárnyaló lag középfokú és főleg szakirányu iskolák egész nagy sorozatát teremti meg és látja el a főváros, melyekhez magyarán semmi köze se volna. A kommunális kultúr-snobizmus már odáig ment el, hogy egy fővárosi tanítóképzőt akart létesíteni. Csoda, hogy kommunális papnevelő- és orvosi fakultás még nincs. És az állam persze szivesen veszi a főváros balekségét. Oly tanintézeteket, melyek ellátása tulajdonképen állami feladat volna, reásóz vagy legalább is nagylelküen átengedi a fővárosnak. Ez az elnagyzolt kultúrpolitika pedig pénzügyileg természetesen a leghátrányosabb. A községi tanításban — igen helyesen — legalább tere nyilik az ingyenes oktatásban, úgy hogy a rengeteg kiadásokkal szemben ez ágazat bevételei elenyésző csekélyek. A község iskolapolitikája lesz egyik főokozója a deficitnek.

Halljuk a védekező ellenvetést. A főváros szent kötelességet, kultúrmissziót teljesit, a mikor az iskolaügyre áldoz! Helyes! Tessék célszerüen fejleszteni az elemi oktatást, a melyet még valahogy reá lehet sózni a községre. De abszurdum, és sehol a világon nincs meg, hogy a község a kultúrfeladatok ily rengeteg tömegét és súlyát magára vegye, hogy az állami hatáskört és terhet szinte kimondhatatlan gyönyörüséggel a kezei közé kaparintsa, csak azért, mert az iskolaügy a kitünő Bárczynak első szerelme, melynek tanácsjegyző és tanácsnok korában áldozott s a melynek kétségtelenül avatott ismerője és munkása. Mit szólna hozzá a pénzügyminiszter, ha például egy nagy koncepcióju kultuszminiszter azzal a pretenzióval lépne fel, hogy egy csapással nagygyá fejleszti közoktatásunkat, tessék hát ötven vagy száz milliót iskolákra kizzadni? Ugy-e bár a pénzügyminiszter elővenné a ceruzáját és kiszámítaná kollegájának, hogy pénzt, sok pénzt, nagyon sok pénzt erre a célra nem adhat, mert az állam háztartását még az iskolaügy szent célja érdekében sem szabad megingatni.

Sajnos, ilyen pénzügyminisztere nincsen Budapest székesfővárosának, pedig a költségvetése már túlszárnyalja egyes Balkánállamok büdzséjét. *A városházán egyáltalán nincs pénzügyi szakférfiú.* A pénzügyi ügyosztály vezetői jönnek-mennek. A ki tegnap még kulturpolitikus volt, ma hirtelen kincstárnokká lesz. Egyik ügyosztályból a másikba helyezik az erőket és a tisztviselői karból nincs alkalma senkinek sem ezt a legnehezebb szolgálati ágat megtanulni, magát abba beleélni, annak minden rejtett vonatkozását megismerni és elsajátitani. Vaszilievits után jött Bódy, Bódy után Festetich, és ez után ismét egy más tanácsnok fog jönni, aki talán sohasem dolgozott a pénzügyi ügyosztályban. A városházán is úgy vélik, hogy a kinek az isten megadta az állást, annak megadja a pénzügyi tudományt is hozzá. Ez a nagy tévedés. És a tévelyedésnek szomorú következménye a fejletlen és felelőtlen pénzügyi gazdálkodás.

A községi háztartás pillanatnyi egyensúlyát szerencsés véletlennek köszöni. De miből, milyen véletlenből fogja meríteni a jövőben a főváros azt a többjövedelmet, a mely a rohamosan szaporodó kiadások fedezésére szükséges lesz? Az állam újabb bőkezű ajándékára számítani nem lehet. Erre a külső segítségre nem bazirozhatjuk többé a főváros háztartásának egyensúlyát. A deficitnek el kell jönnie, a számok csalhatatlan ereje bizonyítja ezt. És végképp megrontja a háztartás mérlegét a beruházási akció, mely pénzügyileg teljesen el van kontárkodva. A számbeli illusztrálással nem maradunk adósok.

A FŐVÁROSI TÖRVÉNY REVIZIÓJA.

Városházi vezérek nyilatkozatai.

Alant néhány vélemény következik, a főváros vezetőinek egységes véleménye a fővárosi törvény reformjáról. Nem új ötlet ujsághasábokon ankétet rendezni erről a nagyfontosságú kérdésről. Budapest ügyeit intéző férfiak messzé hangzó szava több mint tiz éve kéri ezt a kormányhatóságtól.

Mindenki belátta a fejlődést akadályozó törvény tarthatatlanságát, maguk a legfőbb illetékesek: a mindenkori kormányok is. A politika azonban a maga átkával elnyomta ezt a problemát is és a belátás nem érvényesülhetett a főváros javára.

Most újból történt valami. Miniszteri kijelentéseket hallottunk, hogy az új fővárosi törvény készül. Lehet, hogy a miniszteri kijelentés megbizhatóságának fokmérője az a közöny, melylyel a városházán a bejelentést fogadták. A város érdekét kivántuk szolgálni, amikor az ügyekben döntő vezetőket, sok ezer budapesti polgár bizalmának letéteményesét kértük fel, járuljanak ők hozzá az eszmék tisztázásához.

Dr. Platthy György, a budai szabadpolgárok egyik vezetője igy körvonalozza pártjának a reformról való álláspontját:

Az új fővárosi törvény alapelveire nézve azon programmhoz vagyok kötve, melyet az elsőkerületi szabadpolgári párt vall magának. E szerint a reform három főirányban eszközlendő.: először a *választói jog kiterjesztése*, általános választó jog alapján, másodszor a *virilizmus eltörlése*, harmadszor az *összeférhetetlenség szigoritása* és természetes szabályozása. Ezen kereteken belül minket a főváros önkormányzatának minél nagyobb mértékben való érvényesítése vezet, mihez képest a főpolgármesteri állás eltörlendő és különösen a vagyoni kérdésekben a fővárosnok nagyobb önállóság biztosítandó. Egyébként a közgyülés által kiküldött bizottság, illetve albizottság igen részletes és értékes munkálatot készített a fővárosi törvény reformjára vonatkozólag. Ezen tervezetet, azon kivételekkel, amelyekre különvéleményt terjesztettem elő, ma is fentartom.

Emlékezetem szerint köztem és az albizottság többsége között ez a lényeges különbség van, hogy a többség Vázsonyi Vilmos intencióit követve, bécsi mintára *a törvényhatóságot egy hatalmas községi pártnak kivánja kiszolgáltatni* és a reform részleteinél is őt ez a gondolat vezeti. Ez a párturalom nemcsak a törvényhatóságra vonatkoznék, hanem a tanácsra is, mely újabb szervezetet nyerne és abban a közgyülés által kiküldött bizottsági tagok is helyet foglalnának.

Ezt én nem tartom helyesnek, mert féltem az egész közigazgatás, de különösen a tanács tárgyilagosságát; helyesebbnek tartom, *ha a pártok kerületenként mérkőznek*, mert igy a közérdek tisztultabb és a tanács is kevésbbé lesz befolyásolható pártszempontok által.

A tervezet szerint a bizottsági tagok száma leszállittatnék; ezt én csak bizonyos mértékben osztom, egyébként úgy vagyok meggyőződve, mint Heltai Ferenc is, hogy a mi viszonyaink között ez a *leszállitás tulságosan nagy nem lehet.*

*

Dr. Glücksthal Samú, a lipótvárosi bizottsági tagok egyike a törvényreviziót a következőkben kivánja:

A fővárosi törvény sürgős revizióját szükségesnek tartom. Elsősorban mérvadó kérdés az, hogy állíttassék össze a törvényhatósági bizottság. A mai választási rendszer teljesen elavult. *A virilizmus eltörlendő* azon enyhébb formájában is, melyben nálunk statuálva van. Azonban a választójog általánosítását, amint azt a képviselő választási jogosultságot kivánjuk, nem helyeselhetem. A törvényhatóság, túlnyomórészt a főváros gazdasági kérdéseivel foglalkozik és az ily kérdések bizonyos konzervatizmust igényelnek. *A választójogot cenzushoz kell fűzni* és a *választókat hivatalból kell összeirni*, nem pedig személyes vagy meghatalmazott útján való jelentkezésre.

Mekkora lesz a törvényhatósági közgyülés, megmaradunk-e a négyszázas létszámnál, vagy kisebbre térünk át, azt teljesen indiferens kérdésnek tartom.

Második fontos kérdés az *autonomia. A főváros autonomiája meg van hamisitva.* Egyrészt úgy, hogy a kormány főfelügyeleti jogánál fogva nemcsak megsemmisitő hatáskörrel, hanem pozitiv rendelkező joggal bir. Ezt feltétlenül eliminálni kell s *a kormányhatalmat kizárólag megsemmisitő hatáskörre szoritani.*

A második institució, amely belevág a főváros autonomiájába: a *közmunkatanács.* Talán indokolt volt 1870-ben a közmunkatanács létesítése, de ma épenséggel nem indokolt annak fentartása. Mert azt nem szabad feltételezni, hogy a közgyülés nem bírna a megfelelő kvalifikációval a közmunkatanács által végzett teendőkre és hogy nem bírna, ha kell erkölcsi alappal arra, hogy ezen kérdéseket a főváros közönségével intézze.

A közmunkatanács intézményének tulajdonitom azon késedelmeket, melyeket a szabályozási tervek létesítése körül tapasztalunk.

A reformnak ki kell terjeszkedni arra, hogy *a progressziv adóztatás lehetséges legyen.*

A főpolgármesteri állást teljesen felesleges tartom, mert a főfelügyeleti jogot a kormány gyakorolhatja úgy is, hogy főpolgármester nincs, a fontos határozmányok hivatalból való felterjesztési kötelezettsége révén. Ahhoz pedig, hogy a közgyülésen más elnököljön, mint a főváros első tisztviselője, vagy ahhoz, hogy egyes városi tisztviselőket más nevezhessen ki, nemcsak hogy nincs szükség egy főpolgármesteri állásra, hanem ez is ellenkezik autonomiájának fo almával.

*

Dr. Vázsonyi Vilmos, a Terézváros képviselője egész tömeg jobbnál-jobb eszmét ad az uj törvény kodifikátorainak:

A fővárosi törvény revizióját már minden kormány megigérte, de a megcsinálására egyiknek se volt ráérkezése. A főváros közgyülése tudvalevőleg kiküldött egy bizottságot, hogy az körvonalazza a főváros óhajtásait a revizió körül. Ez a bizottság — szintén ismeretes — ismét albizottságot delegált. Az albizottság munkálataival már régebben elkészült, tervezetük már nyomtatásban is megjelent. A közgyülés azonban nem jutott hozzá, mert a munka egyelőre nem a nyilvá-

nosság számára készült. Ennek az albizottságnak a munkálkodásában tevékeny résztvettem, nézeteim tehát ebben a javaslatban vannak lefektetve.

Választójog és autonomia.

A szervezetre nézve az albizottság javaslata a legdemokratikusabb. Bár szótöbbséggel, de az általános *választójog és a virilizmus eltörlése* mellett nyilatkoztunk. Lényege a tervezetnek a közgyülésnek teljesen demokratikus szervezése; szükségesnek mondjuk a bizottsági tagok létszámának leszállítását, hogy a *törvényhatóság tagjaiban nagyobb legyen a felelősség.* A főpolgármesteri állásnak eltörlése s a közgyülés elnökének a bizottsági tagok sorából való választása főleg alkotmányvédő szempontból fontos.

Az *önkormányzatnak* biztositását két irányban kell szorgalmaznunk, először a kormánnyal szemben, amelynek szorosan vett önkormányzati ügyben csak *törvénysértés* esetén lehetne *megsemmisitő* hatalma. A második pedig az eddigi *bürokratikus önkormányzatnak,* amelyet pusztán a tanács visz, átváltoztatása valóságos *polgár-önkormányzattá.* Igy a tanács zárt testületből átváltoznék önkormányzati ügyekben bizottsági tagokból alakított választmánnyá. És ezzel a *tanács hatásköre a végrehajtásra és a szorosan vett adminisztrációra szorulna.* A polgármesteri állás ennélfogva a közgyülési többség bizalmi állása volna.

Az összeférhetetlenség.

Az összeférhetetlenség — nézetem szerint — nem csak abból áll, hogy a közgyülésből kirekesztetnek az érdekelt elemek, hanem különösen ha kimondatik, hogy milyen ügyekben *tartjuk lehetetlennek az ügyvéd-képviselet* elvállalását, vagy pedig a közbenjárást.

Az önkormányzat kiterjesztéséhez tartozik a *közmunkatanács eltörlése,* amely merőben anakronisztikus, tisztán egy akadály szerepét játszó testület.

Igen fontos gazdálkodási és pénzügyi önállóságunk biztosítása. Kivánatosnak tartanám a számvevőség olyan szervezetét a fővárosnál, amely a *költségvetésszerű gazdálkodást szükségessé teszi,* vagy elkerülhetetlenné teszi, vagyis egy bizonyos tekintetben teljesen *függetlenitett városi számszékké alakitanám át a számvevőséget.*

Különben pedig minden fővárosi törvény csak keret, amely ha kitágul, ugyan akadályokat hárit el, *de értéke csak akkor van,* ha megvan benne egy *önkormányzatnak* eleven lüktető élete. Nem ismerem különben a kormány tervezetét, ezt az albizottsági javaslatot azért nem terjesztették a plénum elé, mert folytonos politikai zarvarok mellett merő illuziónak látszott komoly munkával foglakozni.

A fővárosnak bizonyos ellenségei főleg úgy tüntetik fel a dolgot, mintha a fővárosi törvény revizióját a közgyülésnek kellemetlen volna, ezzel szemben az a tény, hogy a főváros közgyülése a törvény revizióját ismételten és ismételten sürgeti.

*

Márkus Miksa udvari tanácsos, az erzsébetvárosi bizottsági tagok egyik vezető tagja így nyilatkozott:

A régi fővárosi törvény, a megváltozott viszonyokkal szemben többé fenn nem tartható. Igen tiszteletreméltó vélemények ellenére én a *virilizmus fentartása mellett vagyok,* mert a polgárság azon részének, amely a legnagyob áldozatokkal járul a közterhek viseléséhez, kell, hogy joga legyen az ellenőrzésre. Azonban a választási jognak kiterjesztése elodázhatlan, s meg kell találni azt a módozatot, amely mellett a főváros közönségének minden rétege a törvényhatóságban képviselve lehet.

A *főpolgármesteri állást* el kell törölni, ha megmarad, csak *komplikálja az adminisztrációt.* A mult tapasztalatai is azt mutatják, hogy a kormánynyal való közvetlen érintkezés a leggyorsabb és leghelyesebb.

Az autonomiának kiterjesztése feltétlenül szükséges, így a főváros a maga jogait nagyobb nyomatékkal megvédheti. Különben nem is annyira az *autonomia kiszélesitésére, mint a létező autonomia megóvására gondolok.* Az utolsó évek ebben a tekintetben haladást mutatnak, de azért mégis megtörténhetik máskor is, mint nemrégen, hogy a képviselőházi eseményekkel kapcsolatban megsértik az önkormányzati jogunkat. *Az autonomia súlyos megsértésének tartom, hogy csendőröket hozattak fel a fővárosba,* holott törvény szerint *még a törvényhatósági joggal felruházott városokban* is csak akkor jelenhetik meg a csendőr, ha azt a *törvényhatóság első tisztviselője kéri, vagy hozzájárul.*

Tagja vagyok a reviziós albizottságnak, a már elkészült tervezetben lefektetett alapelveket vallom egyébként magaménak.

*

Dr. Heltai Ferenc, a józsefvárosi bizottsági tagok vezető tagja így nyilatkozott:

Már 1898-ban készitettem egy tervezetet a fővárosi törvény reformálásáról. Az ott vallott nézetemet most is vallom.

Az autonomia megváltoztatására vonatkozó kérdésükre az a válaszom, hogy *Budapestnek autonomiája nincs.* Kivánatos tehát a teljes önkormányzat. *A belügyminiszter ne avatkozhassék egyáltalán* a város ügyeibe, kivéve az adóknak bizonyos mértéken tul való felemelését gátolhassa meg.

A főpolgármesteri állást nem kell szervezni, közgyülést vezető helyettese független legyen. Tehát sem a polgármester, sem pártember nem lehet.

A virilizmust eltörlendőnek tartom, *kuriális rendszert kivánok,* hogy minden társadalmi rétegnek és osztálynak a közigazgatásban való részvétele biztosítva legyen.

A választójog kiterjesztése tekintetében szintén a kuriális választójogot akarom. Igy minden társadalmi rétegnek meg van a maga választójoga anélkül, hogy az egyik elnyomhatná a másikat. Tervezetem szerint 160 bizottsági tag alkotná a közgyülést. A fővárost négy kuriára osztanám be.

*

Dr. Springer Ferenc ferencvárosi bizottsági tag, az új városi törvény megkövetelt alapelveit a következőkben látja:

Az autonomiát kellene elsősorban lényegesen kiterjeszteni s a *kormány felügyeleti és beavatkozási jogát megszoritani.* Szükségesnek tartom magának a polgári elemnek a közigazgatásban való közvetlen részvételét kiterjeszteni és igy a főváros törvényhatóságának és a tanácsnak szervezetét megváltoztatni. *A főpolgármester állása eltörlendő,* helyette a polgárság kebeléből választanánk meg a közgyülés vezetőjét.

A polgármesteri szék betöltésénél is óhajtanék reformot. A polgármestert is a polgárság kebeléből kell megválasztani, tehát *ne a tisztviselői karból kerüljön ki a főváros legelső polgára.*

A tisztviselők választása életfogytiglanra szóljon s így cselekedeteik befolyásoltathatatlanságát biztosítják. A *bizottsági tagok számát csökkenteném;* ezzel kapcsolatban a választási rendszert demokratikus alapon kell szervezni. Szükségesnek vélem, *a virilizmus eltörlését és az egyenlő és titkos választójog* elveinek a főváros választási rendszerébe való érvényesitését.

Legfontosabb pontja a törvényreviziónak *az inkompatibilitás rendezése.* Erre csak Deák Ferencet tudom idézni, ki azt mondta: Könnyű az ellen az összeférhetetlenség ellen védekezni, amely észrevehető, de nehéz és lehetetlen a burkolt inkompatibilitásra megtalálni az orvosságot. A főváros sok százezer polgárának minden hálaját megszolgálta az, aki erre a kérdésre megkerülhetetlen paragrafust talál.

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre .. .. **16 K**
fél évre .. .. .. **8 K**
Kiadóhivatal: **VI., Kiss János-utca 4. szám.**
Telefon: 161—07. sz.

A KÖZUTI.

Utazás Budapest milliói körül.

Beavatott körökben egyre inkább rebesgetik, hogy a Közúti megváltása befejezett dolog s teljesen elő van már készítve. A börziánerek táskájában már ott vannak a különféle slusszok és opciók. *Sándor* Pál pedig már eleve biztosítva van mindenféle váratlan és kellemetlen meglepetés ellen, ami őt a megváltással és *az egyesült Közúti és Városi közös üzleti és üzemi vezetéséből* kifolyóan érhetné. Az egész, úgy mindják, pusztán csak pénzkérdés. *Száz millió* K kellene a részvénytöbbség megszerzésének és a tranzakció költségének fedezésére, azonkivül még *30 millió* a sürgős és elodázhatatlan javító munkákra, melyek a Közúti sinhálózatát és kocsiparkját türhető állapotba tennék.

Tavaszra érlelődik a nagyszabású fővárosi üzlet, a minek az éle az ellen a politika ellen irányul, melynek harcosa *Vázsonyi* Vilmos, aki a *Városi* villamos megszerzésével és jövedelmezővé fejlesztésével akarta megtörni a Közútit. Mondják, az a meghasonlás, amely ott lappang Vázsonyi és a demokrata vezér kegyelméből lett polgármester közt, a Közúti megváltása körül fog kitörni, s *Székely* Ferencz, a Magyar Bank igazgatója azért járna-kelne most Párisban, a francia banktőke előszobáiban, hogy a Közúti megváltását célzó szándékhoz megszerezze csengő aranyban — a potenciát.

Ha nem lesz pénz, megváltás sem lesz; de akár sirni, akár nevetni fognak azok, akik ezen a téren aratni szeretnének, az bizonyos, hogy a fővárost ebben a kérdésben csak károsodás érheti. Ha tudniillik megváltja a Közútit, igen sok ócska vasat kell átvenni teljes értékben. Ha pedig nem váltja meg, akkor a saját pénzéből kell majd az önző üzleti politikáju vállalatot tisztességes üzemhez juttatnia.

Miután nem hisszük, hogy a főváros bármi áron is ki tudja a tavasszal elégíteni roppant hitelszükségletét, valószinübbnek azt tartjuk, hogy a Közúti továbbra is magánvállalat marad, de a régi módszerrel és a főváros barátságos elnézésével fog üzemképes állapotba jutni.

Züllött állapotok.

Tudni kell, hogy a Közúti vonathálózata a rossz ágyazás, helytelen vonalvezetés és az otromba, súlyos kocsik miatt igen szánalmas állapotba jutott, s folytonos javításra szorul. A kocsipark sem birja a rendkivüli szolgálatot, s miután javításra évközben a csekély számú tartalékkocsi miatt alig jut idő, a baj egész csomó kocsi üzemképtelenségében egyszerre jelentkezik. Az a technikai fölszerelés tehát, melyre egy efféle forgalmi vállalatnál az egész üzem alapozva van, már nagyon le van strapálva. Ez érthetővé lesz előttünk, ha összehasonlitásképen megemlitjük, hogy a Közúti 160 kilométeres vágányhosszán egy kocsi évi teljesítése 44.000 kilométer, míg a Városi 109 kilométeres vonalán csak 34.000 kilométer egy kocsi évi átlagos teljesítése. A vágányhosszhoz arányított kocsikilométer is a Közúti akkora igénybevételéről tesz tanuságot, ami páratlanul áll és szintén bizonyítja, hogy a rablógazdálkodás törvénye szerint a Közúti *minél kevesebb és rosszabb fölszerelésből minél több hasznot akar és bir is kipréselni.* A vágányhosszhoz arányított kocsikilométer száma ugyanis a *Városinál* 282.000, a müncheni villamosnál 293.000, a boroszlóinál 344.000, a berlininél 366.000, a bécsinél 383.000, a *Közútinál* pedig *394.000!*

Látnivaló tehát, hogy a Közúti üzemével üzött visszaélést csak a bécsi közelítette meg, de ez is még abban az időben, mikor *Lueger* drákói szigora le nem csapott rá és tisztességet nem kényszerített rá a szerződések szigorú alkalmazásával.

Papirosjogok.

Szerződéseink ah, nekünk is vannak, de *Budapestnek nincs Luegerje* és így irott malaszt marad, ami a szerződésekben a főváros javára biztosítva van. Lássuk, mi az, amit a

Közútival megkötött szerződés alapján a törvény erejével bármikor biztosítani lehetne, ha egyesek nem ragaszkodnának a megváltásnak kevésbbé önzetlen gondolatához. Alább rövid szemelvényt fogunk közölni a szerződésekből, hogy mindenki lássa, mint lehetne egy vaskezü városvezetésnek rákényszeríteni a Közútit egy krajcár fővárosi pénz lekötése, vagy odaajándékozása nélkül arra, hogy a Közúti elsőrangú és olcsó közlekedő eszközzé varázsolódjék, s a szerződés 4. §-a értelmében: „1948 december 31-én éjjel 12 órakor a *Közúti* a vasútüzem célját szolgáló összes ingatlannal együtt *teljesen tehermentesen, ingyen és teljesen üzemképes, használható, jó állapotban* átmenjen a főváros tulajdonába."

A 14. §. a szerződés lejártáig közbeeső állapotról azt mondja: „Az engedelemidő tartama alatt köteles a *Közúti* az összes villamos vasútakat összes ingó és ingatlan fölszerelésükkel együtt *üzemképes, jó állapotban és tisztán tartani.* Ha a fővárosi tanács a forgalom emelkedése következtében a forgalmi eszközök és egyéb fölszerelések szaporítását szükségesnek tartja, akkor a Közúti *a főváros által kivánt forgalmi eszközt és felszerelést* köteles záros határidő alatt beszerezni és üzemében alkalmazni. Ha mindezeknek a Közúti nem tenne eleget, jogában áll a fővárosnak, hogy a Közútit *esetenként 5000 korona birsággal büntesse.*"

Azt hisszük, hogy ennél világosabban nem biztosította még szerződés az engedelmező hatóság jogát és hogy a Közúti leromlott, toldott-foldott, züllött állapota soha be nem következhetett volna, ha a főváros hatósága kellő pártatlansággal és szigorusággal végzi tisztét. Az is egészen világos, hogy a fővárosi hatóság ma sem háríthatja el magától a Közúti *üzleti és üzemi* megrendszabályozásának kötelességét azzal, hogy a vasúttársasággal kötött szerződés nem ad neki elég jogot és erőt, a társaság elleni energikus föllépésre.

A gyáva főváros.

Más itt a hiba, s egészen közönséges indíték van ama ténynek, hogy a hatóság a szerződés hatalmával fölvértezve is eljátsza a közvélemény előtt a tehetetlenek szerepét és anket-komédiázásba fojtja a közönség elégedetlensgét, gyanúját és fölháborodását.

Avagy nem áll-e módjában a fővárosnak, hogy Lueger módjára végre sarkára álljon a kapzsi osztalék-politikát üző Közútival szemben s minden egyes konstatált szerződésszegésnél egy nap tizszer vagy százszor is rójja ki rá irgalmatlanul az 5000 koronás birságokat. Lueger Bécsben maga ellenőrizte órával a zsebében a villamost s a birságolással elérte azt, hogy az ottani vállalat szinte könyörögve kinálta föl Bécs városának a vasútat: az istenért, váltsák meg tőle bármi áron! Bécs igy jutott a vasútjához.

És nálunk? Itt a város és a kereskedelmi miniszter vállvetve követ el mindent, hogy a Közúti papirjai, ha valóban rákerül a sor a megváltásra, minél nagyobb terhek átvállalásával menjenek át a főváros tulajdonába... Furcsa dolog ez. A főváros akkor, midőn maga elé tűzi a megváltás tervét, úgy készíti a megoldást elő, hogy a megváltás ténye csak roppant nagy megokolatlan és erkölcstelen áldozathozatallal mehessen végbe. Magyarán: a főváros maga torlaszolja föl mesterségesen a terve elé az akadályokat, hogy minél nehezebben végezhesse el azt, amit egészen könnyen megtehetne...

Beruházás — közpénzből.

Megmondjuk, mire célzunk: arra a manipulációra, mely a közelmultban a Közúti javító munkái körül folyt és fog folyni hir szerint a jövőben is. A Közútinak t. i. az egyetértő főváros és a miniszter megengedi, hogy ez a vállalat a forgalom biztosítására szükséges *javítómunkát* olyan *beruházás* cimén fölvett kölcsönökből teljesíthesse, amiket megváltás esetén, vagy ha 1948-ig le nem törlesztődnek, a fővárosnak meg kell majd fizetnie összes kamataival és a kölcsönkötés körül szorgoskodó proviziólovagok hallatlan hasznával együtt!

A Közútival kötött szerződés 5. §-a világosan és becsületesen megmondja, hogy beruházó, tehát *új vonalat épitő* és fölszerelő munka cimén fölszedegetett kölcsönt a régi vonalak üzemképességének helyreállítására fordítani, dúrva visszaélés a főváros anyagi érdekével szemben. Az idézett §. ugyanis a többi közt azt mondja: „A főváros a megváltás, vagy háramlás esetén csak azon részvénytőkét és még le nem törlesztett kötvényeket veszi át, melyek vagy az eredeti szerződésben foglalt vasútra, vagy későbbi *beruházások* fedezésére engedelmeztettek és melyeknek törlesztési tervét úgy a főváros, mint a kormány jóváhagyta."

Ezek után nem kell sok kommentár hozzá, hogy minden a főváros érdekét szívén viselő ember véleményt és ítéletet alkothasson magának a főváros és a kormány alábbi eljárásáról:

A kereskedelmi miniszter 1912. március hónap 5-ikén kelt rendeletével feljogosította a Közutit arra, hogy *beruházások* költségének fedezésére 4,595.350 koronát, *tartaléktőke* szerzésére 8,000.000 korona névértékü új részvényt (a kibocsátás árfolyamnyereségével és 13,118.200 korona névértékü kötvényt bocsásson ki, 4.5 százalékos kamatteher *94 százalékos kurzus mellett.* 1912 julius közepén a kereskedelemügyi miniszter az előbbi rendelkezést, bár azt a közúti már áprilisi közgyülésén elfogadta, úgy módosította, hogy a kurzus *ne 94, hanem 91 százalék legyen,* vagyis minden száz korona után, mely a Közútit, vagy jogutódát teljes mértékben terhelni fogja, effektive csak 91 korona jusson az elvégzendő munkákra, a többi 9 százalék a proviziólovagok martalékává legyen. Az igy előkészitett és miniszterileg approbált „beruházás" *36 milliós* terhének akceptálásához a főváros is hozzájárult szeptember 3-án, azon a cimen, hogy ezen a pénzen a Közúti kicserélje ócska sinjeit, új kocsikat állitson forgalomba, fejlessze áramtermelő telepét és új vonalakat létesitsen.

A „beruházás" a valóságban javitó munkát, az ócska kocsimotorok, kocsik, sinek kicserélését és a forgalomkivánta kocsiszaporitást jelenti. Beruházó munka, *új vonal* épitése és kocsival való ellátása alig szerepel benne, ellenben benne van a Rákóczi-, Thököly-, Zuglói-, Üllői-úti, Kálvin-téri, stb vonalak átépítése, két legyöngült áramfejlesztő telep fölfrissítése.

Erre a javítómunkára megy el a beruházás címén engedelmezett és felvett roppant pénz!

Az élelmes Közúti.

Hát szabad ilyesminek megtörténni? Hát illetékes helyen nem tudják, hogy reális üzleti elv mellett a Közútinak az egyszer már létesített vonalat a saját *rendes üzemi bevétele terhére* és nem kölcsönből lenne kötelessége teljesiteni. Ha pedig ezt tenni nem hajlandó és a vonalak fogyatkozása mutatkozni kezd, ott a szerződés 14. szakaszának vizes lepedője, húzzák rá, de az még sem járja, hogy a Közúti a maga tönkrement ócska vonalait közvetve a főváros terhére újítsa meg. A főváros, mely a Közútival szemben oly megfoghatatlanul gavallérosan bánik el, a saját vállalatával, a *Városival* szemben nem olyan nagylelkü! Annak nem szabad az, ami a Közutinak!

Hja, mert ha a megrendszabályozott Közutinak sem szabadna, akkor nem tudott volna ez a vállalat a hálózatából a mértéktelenül nagy osztalékon fölül még tizennégy millió ára bérházat, husz millió értékü telket szerezni, akkor nem lenne a vasut törzsvagyonától különszakitott rendkivüli tartaléka immár 52.228.890 korona, (910-ben még csak 42.274.236 korona volt!) és nem merné egy ekkora, kétszáz millió koronát biró vállalat megtenni pirulás nélkül azt, hogy 120 kilométer hosszú és 67 millióra becsült vonalának üzemében elértéktelenedés cimén 120.000 koronát irjon le. Mindez csak Budapest mai rezsimje mellett lehetséges. Csak ez a rezsim képes eltürni, hogy a Közutinak immár húsz milliós bevétele mellett legyen bátorsága a javító munkát is épitési tőke terhére, beruházó kölcsönből végeztetni.

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre .. .. **16 K**
fél évre .. .. .. **8 K**
Kiadóhivatal: **VI., Kiss János-utca 4. szám.**
Telefon: 161—07. sz.

MI KÉSZÜL AZ ÜGYOSZTALYOKBAN?

A városházán is, csakúgy, mint a szinházaknál, vagy az iskolákban, nem a kalendárium szabja meg az újesztendőt, hanem a nyári szünidő elmulása. Szeptemberben a tisztviselők javarésze visszatér szabadságáról s pihent erővel, fokozott buzgalommal indul meg a városházi munka. A szezón küszöbén alig van kérdés, amely aktuálisabb annál: *minő előterjesztéseket, intézkedéseket várhatunk az egyes ügyosztályoktól s mi a legközelebbi jövő munkaprogrammja?* Az ügyosztályvezető tanácsosok a következőkben voltak szívesek a kérdésre válaszolni:

Antal Gyula tanácsos, a közegészségügyi osztály vezetője:

A múlt esztendőben elfogadott *kórházi programm végrehajtása* képezi az ügyosztály legfontosabb tennivalóját. E programm keretén belül folyik az elmebetegkórház épitkezése. Az esztendő folyamán minden valószinüség szerint ismét aktuális lesz a *halottégetés* kérdése, amelyre vonatkozólag a közgyülés elvi döntést hozott. Most a belügyminiszteriumban vannak az akták s valószínű, hogy a belügyminiszter előbb a kultuszkormánynak és az igazságügyminisztériumnak a véleményét is ki fogja kérni. Tisztázni kell elsősorban azt, vajjon a fennálló szabályok alapján rendezhető-e a kérdés, vagy pedig törvényes rendelkezésre van-e szükség a halottégetés engedélyezésére. A halottégetéssel kapcsolatban sor kerül a *kötelező ravatalozás* problemájának megoldására is. Ez a kérdés egy izben a közgyülés előtt volt már, de akkor felekezeti momentumok hátráltatták a megoldást.

*

Buzay Károly tanácsos főjegyző, az elnöki ügyosztály vezetője:

Az új állások szervezése az ügyosztály legaktuálisabb munkája. A vizvezetéki igazgatóságnál, számvevőségnél, pénztárnál, elöljáróságnál, a szemétfuvarozási vállalatnál és más városi üzemnél részben új állásokat kell szervezni, részben az eddigi állásokat rendszeresiteni, az összes hivatalnokokat a fővárosi tisztviselők státuszába belevonni. A pénzügyi bizottság az erre vonatkozó tanácsi előterjesztést tudvalevőleg albizottsághoz utasította, amely bizottság eddig csak egy ülést tarthatott. Egy másik fontos munkánk a *kezelés decentralizációjának* előkészítése. Sürgősen szükséges, hogy minden ügyosztálynak külön kezelőirodája legyen. Néhány ügyosztálynál már a közel jövőben megvalósitjuk ezt a tervet, a többiekben azonban csak az új központi városháza felépítése után.

*

Déri Ferenc dr. tanácsos, a tanügyi ügyosztály vezetője:

Az új tanév munkaprogrammjának legkiemelkedőbb pontjai a következők: 1. *A népiskolai szakfelügyelet életbeléptetése.* A felügyeletet egyelőre 10—15 erre a célra kijelölt szakközeg fogja ellátni, akik az év folyamán lehetőleg többször is meglátogatják az iskolákat s tapasztalataikról úgy az ügyosztálynak, mint a tanfelügyelőségnek jelentést tesz-

nek. 2. *Az elemi iskolai tantervre* vonatkozó egységes utasítás rövid időn belül elkészül. 3. *Szolgálati utasítást* dolgozunk ki az elemi iskolai igazgatók és tanítók részére. Ez az utasítás pragmatika-szerű lesz és pontosan meg fogja szabni a fővárosi tanerők jogait és kötelességeit. 4. *Az iskolaorvosi intézményt* állandósítjuk, helyesebben az iskolák orvosi felügyeletének gondját átvállaljuk az előljáróságoktól és rendszeressé tesszük. 5. *A kereskedőtanonc-iskolák* szakirányú átszervezése ugyancsak ennek az esztendőnek a munkája lesz. Az egyes szaktanfolyamok önállósításával véget vetünk annak a hibának, hogy a különböző szakmabeli tanoncok egyazon tanterv szerint, nem pedig az ő speciális szakmájuknak megfelelően nyerjenek kiképzést.

*

Festetich Géza gróf, tanácsos, a pénzügyi ügyosztály vezetője:

Az ügyosztály jelenleg a főváros jövő évi költségvetésén dolgozik. Ugy hiszem, hogy a munka a rendes időre elkészül. A *„Fővárosi Hirlap"* útján jelentem be először, hogy az *üres telkek megadóztatásának* kérdése tárgyalás alatt van s a vonatkozó ügyosztályi előterjesztést még ebben az esztendőben nyilvánosságra hozzuk. *Az új beruházási kölcsön* felvételére tavasz előtt aligha kerül a sor. A kölcsön nem sürgős, mert gondoskodtunk róla, hogy a főváros háztartásában még akkor se álljon be zavar, ha egy nagyobb pénzügyi tranzakció keresztülvitelére hosszabb ideig alkalmatlan volna az idő. Nyugodtan várhatunk a kölcsönnel akár egy évig is, mert a folyó munkák befejezésére elegendő pénz áll rendelkezésünkre, ezek a munkák pedig úgyis annyira igénybe veszik az ügyosztályokat, hogy az egy esztendei pihenés előnyös volna.

*

Rényi Dezső h. alpolgármester, a közlekedésügyi ügyosztály vezetője:

— Legsürgősebb teendőnk az *autotaxi-forgalom* létesítése. Mihelyt ezzel a munkával végeztünk, sorra kerül az omnibuszkocsiknak *autobuszokkal* (autoomnibuszok) való kicserélése. Január elején veszi át a város a szemétfuvarozó vállalatot. Akkorára tehát el kell dölnie annak a kérdésnek, vajjon a főváros házi kezelésben látja-e el a *szemétfuvarozást*, vagy pedig bérbeadja. Utóbbi esetben egyetlen egy cég jöhet csak számításba: a *Puchheimi szemétfuvarozó vállalat*, amely most legutóbb München városával kötött bérleti szerződést s amelynek ezen a téren olyan hírneve van, mint pl. Fellner és Helmeréknek a szinházépítésnél. A *Közuti villamos vasut* két esztendő óta 34 millió koronát fordított a közlekedés javítására. 260 új kocsit szerzett be, a mótorok és sínek legnagyobb részét kicserélte — egyszóval mindent elkövetett a bajok orvoslására. Most még csak a Pálffytéri új áramfejlesztő telep és a Gellérthegyi vágányösszeköttetés létesítése van hátra és akkor a közlekedési mizériákon már csak a földalatti vasúthálózat kiépítése fog segíteni. *A városi villamos vasut* nagyszabású programmja itt fekszik előttem. Ennek a programmnak a sorsa azonban, épen úgy, mint a Rákóczi-úti vonal meghosszabbítása, a Wesselényi-útcai, Kossuth Lajos-útcai és Erzsébet-hídi villamos vasúti forgalom megnyitása, egyszóval a villamos közlekedés egész komplexuma szoros összefüggésben áll a közúti vasúttal tervezett tranzakcióval. Ezekben a kérdésekben csak akkor dönthetünk, ha bármelyik irányban eldőlt *a közuti vasút részvénytöbbségének a megváltása.* Ez pedig akkor lesz aktuális, mihelyt a pénzviszonyok megjavulnak. Ami végül a *helyiérdekü vasútakat* illeti, itt elsősorban azt az elvi kérdést kell eldönteni, hogy ezeket a vasútakat beengedjük-e a város területére?

*

Dr. Vita Emil tanácsos, a közgazdasági ügyosztály vezetője:

Novemberre elkészül az *árverési csarnok* üzletszabályzatára vonatkozó előterjesztés. A *kereskedelmi kikötőkkel* kapcsolatban foglalkozunk a *dunai kérdés* egész komplexumának a megoldásával. Az *Albrecht Hildegard-alap* célszerűbb felhasználására is vannak terveink. Egyelőre az alapítvány mérlegét készítjük el s ennek eredményéhez képest javasolni fogjuk, hogy a kisiparosokon amúgy sem segítő 80—200 koronás kölcsönök helyett megfelelőbb módon szolgáljuk az alapítvány célját. Előkészítjük a *hidvámkérdés* megoldását, a kereskedelmi kormány felhivására állástfoglalunk a *vándoriparra* vonatkozó törvényjavaslathoz, szabályozzuk az *ipari kihágásokról* szóló rendelkezéseket s a legközelebbi munkaprogramm betetőzéséül, szabályrendeletet készítünk *a kisiparnak a fővárosi munkákban való részesitéséről.*

*

Szaszovszky József tanácsjegyző, a közjótékonysági ügyosztály h. vezetője:

A legközelebbi napokban megnyitjuk a *Bernfeld-otthont*, november elejére pedig elkészül a kamaraerdőben épült *szegényház*, amely 180 ápolt befogadására lesz képes. A *cselédotthon és hatósági cselédközvetitő* dolgát újból elővesszük s ha pénze lesz a fővárosnak, felépítjük a *Központi szegényházat*, amelyben legalább 2000 embert lehet majd elhelyezni.

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre . . . . 16 K
fél évre . . . . . 8 K
Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.
Telefon: 161—07. sz.

LEJÁRÓ VÁROSATYÁK.

A községi választások előtt.

December hó első hetében kétszáz bizottsági tagnak szünik meg a mandátuma. A megüresedett helyeket ugyanakkor választás útján tölti be az a nehány ezer ember, akit az avult választási rendszer és a fővárosi törvény szavazati joggal ruházott fel. A választások előreláthatóan csendesen fognak lezajlani. A tulajdonképeni küzdelem eldőlt már a községi választók névjegyzékének összeállításánál s ma úgy áll a helyzet, hogy a pártok és érdekcsoportok számarányában, de sőt még a városatyák személyében sem remélhető lényegesebb változás. Előkészületekről, szervezkedésről alig van szó mindössze a keresztényszocialisták mozgolódnak a legnagyobb titokban. Hír szerint az összes kerületekben jelölteket szándékoznak állitani, de az egész akció nem egyéb, mint flottademonstrácó és aligha hihető, hogy a mozgalom élén álló városatyának, Baránszky Gyula dr.-nak egytagú pártja megerősödik.

Alább közöljük a közgyűlés azon tagjainak névsorát, akik a hatesztendős ciklus lejártával kiválnak a törvényhatósági bizottságból, illetve új választás alá kerülnek.

Az összes választók sorából:

I. kerület: Szebeny Antal, Hegedüs János, Némethy Károly, id. Fetter János, Kasics Péter, Mayer Gyula, Perczel Béla, Telkes Aladár, Ripka Ferenc, Papp Vilmos rendes tagok. II. kerület: Haypál Benő, Neuschlosz Marcell, Körömy Árpád, Lendl Adolf, Hennyey Vilmos, Kögler Gusztáv, Szerelemhegyi Tivadar, Lindmayer Ferenc, Ernyei Mór, Kozma Jenő rendes tagok, Szalay Győző, Gulden Róbert póttagok. III. kerület: Szolnoky László, Abeles D. Tivadar, Ott Ádám, Müller József, Günther Béla, Wengritzky Ágost, László Lajos, Benedek János, Szilágyi Károly, Székely Dezső rendes tagok. IV. kerület: Acsay Antal, Parall Ferenc, Frivaldszky Sándor, Preyer Hugó, Ember Károly, Polónyi Géza, Rosemberszky Ödön, Boros Soma, Kramer Miksa, Hérmán Ödön rendes tagok, Stoll Nándor póttag. V. kerület: Bárczy István, Kovách Aladár, Nagy Andor, Gerber Béla, Schreyer Jakab, Hajós Zsigmond, Bródy Samu, Zsigmondy Jenő, Komlós Ágost, Fried Vilmos, Czigler Ármin rendes tagok, Incze Henrik, Novák Nándor, Schreyer Jenő, Bródy Emil, Meller Mór, Várkonyi Oszkár póttagok. VI. kerület: Vázsonyi Vilmos, Feleki Béla, Rigócz Kálmán, Bródy Ernő, Reiner Ede, Neszmélyi Lajos, Bayer Antal, Weisz Jakab, Rácz Dezső, Krantz Károly, Halász Manó, Kállai Gyula, Rózsa Félix rendes tagok, Bischitz Miksa póttag. VII. kerület: Eötvös Károly, Morzsányi Károly, Novák István, Schwartz Jenő, Lajta Béla, Márkus Miksa, Gerley Lajos, Schachter Jakab, Nessi Gyula, Cherven Flóris, Kovács Jenő, Benedek Dezső rendes tagok, Kulcsár Ferenc, Kállay Dezső póttagok. VIII. kerület: Thék Endre, Szájbély Kálmán, Farkas Gyula, Taubner Vilmos, Hajdu Marcell, Horváth Jenő, Grossmann Miksa, Simonovics Béla, Hüvös Iván, Reichfeld Izor, Fischer Lajos, Nádor Lajos rendes tagok. IX—X. kerület: Hock János, Sajó János, Löwy Lajos, Ballagi Aladár, Siposs Ágoston, Kárpáti Béla, Hajdok István, Tompa Antal, Veress Alajos, Minke Béla, Okolicsányi Gyula rendes tagok, Friedlaender Manó, Kertész József, Schwarz János póttagok.

A legtöbb adót fizetők közül:

I. kerület: Hauszmann Alajos, Heinrich Kálmán, Petri Ottó, Robitsek Henrik rendes tagok. II. kerület: Biscara Endre, Ludvik Endre, Rose Henrik, Zipernovszky Károly rendes tagok. III. kerület: Goldberger Leó, Herz Viktor, Heuthaller Frigyes, Pfeifer István, Ullmann Gyula rendes tagok. IV. kerület: Back Fülöp, Babocsai Ármin, Fischer Emil, Garay Samu, Grünbaum Miksa, Herczegh Mihály, Kelemen Lajos, Kunz Jenő, Pintér Gyula, Székely Ferenc, Török György, Wodianer Hugó rendes tagok. V. kerület: Altstock Gyula, Barta Arnold, Baumgarten Nándor, Beimel Sándor, Herzfeld Frigyes, Klein Berthold, Linzer Imre, Rust József, Sándor Ármin, Schwartz Ármin, Simon Jakab, Szirmai Oszkár, Vámossy Károly, Végh Károly rendes tagok, Brachfeld Sándor póttag. VI. kerület: Faludi Gábor, Freund Vilmos, Füredi Mór, Gál Károly, Gelléri Mór, Hetcés Antal, Temesváry Rezső, Kovács Ernő, Krakauer Samu, Ledermann Mór, Légrády Imre, Leitner Adolf, Nemes Marcell, Németh Titusz, Röser János, Lusztig Ede, Czóniczer Márton, Török Sándor, Weisz Manfréd, Wolfner József rendes tagok. VII. kerület: Auer Róbert, Berger Rezső, Berényi Miksa, Berger Miksa, Czettel Gyula, Ehrlich Manó, Elek Pál, Fodor István, Goldmann József, Grünfeld Miksa, Grünwald Mór, Hirmann Ferenc, Hirsch I. Lajos, Horner Samú, Lajta Pál, Pauncz Sándor, Petánovics József, Popper Mór, Schiffer Miksa, Schöffer Bódog, Gellért Jenő, Szüsz István, Waldhauser Adolf rendes tagok, Löwy Adolf póttag. VIII. kerület: Bachruch Károly, Bochkor Károly, Böszörményi Oszkár, Gajári Ödön, Glück Frigyes, Jakabffy Ferenc, Klein Farkas, Megyery Izidor, Gyömrői Manó, Misura Mihály, Rosenberg Sándor, Schödl Lipót, Tihanyi Károly, Weinszeisz Lajos rendes tagok. IX.—X. kerület: Bálint Sándor, Rausch Károly, Springer Ferenc, Tolnay Lajos rendes tagok.

BALÁZS LAJOS
angol uri-divat különlegességei és kabátjai elsőrendüek. Szolid árak, pontos kiszolgálás.
Budapest, VI., Andrássy-ut 31.

Események

Az első közgyülés. Szerdán kezdődik el hivatalosan a városházi szezon. Az első közgyülés unalmasnak igérkezik, mert azokat a tárgyakat, melyek némi pikantériát jelentettek, levették a napirendről. Nem kerül szóba a delej-utcai telekvásár és elmarad a Feldszinház szubvenciójának a tárgyalása. Feld papa azért mégis foglalkoztatni fogja a közgyülést. A szubvención kivül ugyanis azt kérte, hogy engedjenek el neki 118 korona 68 fillér vizadót. A tanács elutasító határozatát pedig megfelebbezte a közgyüléshez.

A tarifarevizió. Amikor a vasúti díjszabás emelésének a kérdése kisérteni kezdett, a főváros Vita Emil dr. tanácsos által kidolgozott előterjesztéssel fordult a tarifa ellen a kereskedelmi kormányhoz és kifejtette, hogy az utazás megdrágítása súlyos károkat fog okozni a fővárosnak. A miniszter Márkus József országgyülési képviselő útján közölte Vita tanácsossal, hogy a főváros érdekében hajlandó a szomszédos forgalomban a tarifa mérséklésére, előbb azonban megfigyelni óhajtja a tarifarevizió hatását és annak eredményéhez képest szeptember hó végén dönteni fog a kérdésben. September vége felé közeledik most. Hervad már városligetünk, tarlott bokrai között egyetlenegy szerelmes pár sem zörög többé. Kiváncsian várjuk, mikor dönt a miniszter ebben a nagyfontosságú kérdésben és mennyiben hajlandó méltányolni a főváros kivánságait.

A főváros és a katonai kincstár. A cs. és kir. 4. hadtest épitészeti osztálya a Soroksári-úton telket kért a fővárostól egy belövő állás épitésére. A tanács az engedélyt ahhoz a feltételhez kötötte, hogy azon esetre, ha a belövő állás nem használtatnék, a katonai kincstár köteles lesz azt azonnal eltávolitani. Ezt a véghatározatot a kincstár megfelebbezte s a felebbezést a tanács elutasitandó javaslattal terjeszti a szerdai közgyülés elé.

A városi takarékpénztár. Köztudomású, hogy a főváros közgyülése *Biró* Henrik bizottsági tag kezdeményezésére elhatározta a községi takarékpénztár alapitását. Az erre vonatkozó közgyülési határozat a belügyminisztériumban fekszik jóváhagyás végett. A községi takarékpénztár céljáról, közhasznú tevékenységéről *Festetich* Géza gróf tanácsos, a pénzügyi osztály vezetője a következő érdekes nyilatkozatot tette a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt: „Ugy tudom, hogy a községi takarékpénztárra vonatkozólag a belügyminiszter kikérte a pénzügyminisztérium véleményét s csak ennek beérkezte után várható a döntés. A takarékpénztár felállitásától a főváros financiáinak lényeges javulását várom. A többi üzletágaktól eltekintve, nagy és kedvező szerepe lesz a főváros hitelszükségletének kielégitésénél, mert azt a hasznot, amit a főváros klöcsöneinek közvetitése eddig a nagybankoknak hozott, ezentúl a községi takarékpénztár fogja látni, végeredményben tehát a főváros önmagának fogja fizetni a jutalékot."

Tanácsosok szabadságon. Almády Géza tanácsos, a közjótékonysági ügyosztály vezetője, súlyos betegsége miatt szabadságát október végéig meghosszabbitotta. Krátky János tanácsos október közepén tér vissza. Harrer Ferenc dr. tanácsos pedig csütörtökön foglalja el hivatalát.

Az irásszakértő szabadsága. Pinterits Károly törvényszéki irásszakértő, felsőkereskedelmi iskolai tanár egy nagyobb hazai ipari vállalat kérelmére, a vállalat üzleti viszonyainak rendezése céljából már az 1911-12. iskolai évre is szabadságoltatott s most szabadságidejének erre a tanévre való meghosszabbitását kérte. A tanács a vállalat végleges rendezéséhez fűződő fontos közgazdasági érdekekre való tekintettel javasolja a közgyülésnek a kérelem teljesitését.

Októbernek elsején. A városi villamos vasút a Hungária-körúton új remist épitett s a kocsivezetők közül kétszázan október első napjától onnan indúlnak napi munkájukra. Az igazgatóság bizonyára méltányolni fogja a kocsivezetőknek azt a kivánságát, hogy a társaság épitsen számukra a remis közelében lakásokat, mert különben rendkivül súlyos a szolgálat nekik.

Zsúfolt előszobák. Minduntalan felmerül a panasz, hogy a tisztviselők nem tudják végezni munkájukat, mert a hivatalos idő legnagyobb részét felek fogadása foglalja le. Polgármesterek, tnácsosok és a többi főtisztviselők szobái állandóan zsúfolva vannak, egyes ügyosztályvezetőkhöz, mint például Déry Ferenc dr. tanácsoshoz naponta 40-50, sőt még több látogató érkezik s a tisztviselők kénytelen-kelletlen állandóan audienciákat tartanak. Legfőbb ideje, hogy a napnak egy bizonyos óráját szabja ki a tanács a felek fogadására, mert azt viszont senki sem kivánhatja a tisztviselőktől, hogy a hivatalos időn túl is dolgozzanak.

Uj nevet adtak a Sáros-fürdőnek. Azért a vize nem lesz tisztább, a hullámai nem lesznek kevésbbé szennyesek. Nagybizottságok, kisbizottságok, széleskörű, szükebb, sőt legszükebb körű bizottságok járnak-kelnek, összeadnak, szoroznak, kivonnak és osztanak. Mindhiába, a milliókra rúgó költségtöbbletnek nem tudják megfejteni a titkát. „Még négy albizottsági ülés, azután nyilvánosságra hozzuk az eredményt". Márkus tanácsos úrnak ezt az igéretét elraktározzuk és molykár ellen biztositjuk. De mi nem „eredményt" várunk, hanem pontos és hiteles megállapitását annak, ki miben vétkezett! És a bűnösök fejétől nem fogjuk sajnálni a Sáros-fürdő iszapját.

Az élelmezési ügyosztály. Folyik a munka az egész vonalon, csak a közélelmezési ügyosztály nem akar felébredni nyári álmából. Ennek az ügyosztálynak a működéséhez a főváros minden lakójának az érdeke fűződik és mégis azt kell látnunk, hogy meddőségben múlik el fölötte az idő. Pedig gyönyörű koncepciókban, egészséges tervekben nincsen hiány, Folkusházy tanácsos asztalán egész csomó előterjesztés és ajánlat fekszik. A tanácsos rátermettsége, szorgalma és ambiciója szintén kétségtelen, úgy látszik azonban, hogy nem tud megküzdeni az ellentétes érdekekkel. Egy bizonyos: a közélelmezési ügyosztály keveset produkál s a bajon segiteni kell valami módon.

Szapáry Pál gróf megint közvetit. Legújabban a parcellázási üzletágban dolgozik a népszerű Szapáry Pali gróf. A Ferencrendiek Kossuth Lajos-utcai templomának és a Kis-Rókusnak a helyén bérházakat akar épiteni. A parcellázás terve mögött, hir szerint, egy angol pénzcsoport áll s úgy a Ferencrendiekkel, mint a várossal megegyezett már a grófi közvetitő. Igy mondják.

Készül a költségvetés. Festetich Géza gr. tanácsos, a pénzügyi ügyosztály vezetője felhivta az összes tanácsosokat arra, hogy az ügyosztályok munkájáról, az egyes ü[illegible]ak állásáról a közeljövő programmjáról és az előre látható szükségletekről legkésőbben f. é. október hó 10-ig kimerítő jelentést tegyenek. Ezekből a jelentésekből fog kialakúlni a főváros háztartásának a képe, célszerű volna tehát, ha a jelentéseket nyilvánosságra hoznák.

A villamostelep berendezése. A városi elektromos telep épitési végrehajtó bizottsága legutóbbi ülésén tárgyalta az elektromos telep szén- és salakszállító berendezésének szállitási kérdését és azt javasolta a tanácsnak, hogy a szállitással a Ganz és Társa-Danubius r.-t.-ot bizzák meg. A tanács legközelebb foglalkozik a javaslattal.

A Margitsziget bérlete. Egyes lapoknak azzal a hirével szemben, mintha a közmunkatanács már végérvényesen megállapodott volna a Margitsziget bérbeadására vonatkozólag, teljes hitelt érdemlő forrásból azon értesülést szereztük, hogy a bérlet sorsa csak a legközelebbi napokban fog eldölni. Annyi tény, hogy a bérlők konzorciumában helyet foglalnak Ritzék és Spallingerék, azonkívül - minden cáfolat ellenére - két fővárosi és egy fiumei pénzintézet is. Meg két hatalmas akadályt kell elhárítani. Ezek az akadályok a játékbank és - a provizió kérdésének a megoldására vonatkoznak.

A Leszámitolóbank kérelme. A Magyar Leszámitolóbank, mint a székesfővárosi közraktárak bérlője, azt kérte a fővárostól, engedtessék meg neki, hogy a zab és korpa után úgy a be-, mint a kiraktározásnál, valamint az ezen cikkeknél előforduló összes kezeléseknél az érvényben lévő díjszabásban megállapitott rendes díjakon felül minden 100 kg. után 1 fillérrel magasabb díjat számithasson. A tanács a kérelmet pártoló javaslattal terjeszti a közgyülés elé.

Gáz és villany. A vízvezetéki és közvilágitási ügyosztálynak az új gázgyár és a központi villamos telep épitkezése képezi a legfőbb gondját. A gázgyár jövő nyáron megkezdi működését, a villamos telep pedig másfél esztendő múlva készül el. A Magyar villamossági r.-t. telepének és vonalhálózatának a megbecsléséhez rövidesen hozáfognak a szakértők.

Pálinkások kérelme. A budapesti szeszlikörgyárosok, készitők és kimérők ipartársulata arra kérte a fővárost, engedje meg, hogy a szóban levő korlátlan italmérési üzletek folyó évi október hó 1-étől 1913. évi március 31-éig már reggel 5 órakor legyenek kinyithatók. A tanács dr. Vita Emil tanácsos előterjesztésére a kérelem teljesitését javasolja a közgyülésnek.

Jó bornak nem kell cégér, mondja a magyar közmondás. Ennek az igazságát megint tapasztalhatjuk az „Omnia" sósborszeszénél, amely csak néhány hónap előtt került forgalomba és máris meghódította az egész országot. Valóságos csodaszernek mondják mindazok, akik eddig használatba vették. Kivánatos, hogy minden háznál készletben tartsák, mert a leghatásosabb háziszernek bizonyult. Az „Omnia" különlegességek egyébként is megérdemelt hírnévre tettek szert. Az „Omnia" angol aetherikus olajok, kompoziciók és essenciák sokkal jobbak és olcsóbbak a külföldi gyártmányoknál és vétkeznek azok, akik ezt a kiváló hazai gyártmányt mellőzik. Felülmúlhatatlan az „Omnia-rum" és aki egyszer megizlelte, az bizonyára hű marad hozzá. Az Omnia-gyártelep megszerezte az eredeti Deutschlaender-féle Molnárital receptjét is. Ez az aranyéremmel kitüntetett, erdei gyógyfüvekből párolt gyomorkeserű a legmakacsabb gyomorbajt is meggyógyitja. Az Omnia-gyártelep Kispesten az érdeklődőknek szivesen szolgál bővebb felvilágositással.

A Charles-cirkusz, október hó első napjaiban kezdi meg itteni előadásait. A cirkusz állandóan két saját külön vonatán utazik. A cirkusz fősátorában 6500 embernek van helye. A vállalat napi költsége körülbelül ötezer korona. Az állatállomány huszonárom oroszlán, hat királytigris, hét jegesmedve, hat oroszlán fóka, 8 zebra, hat láma, bölény, zebu, sok majom, stb. Továbbá zsiráfok, tapirfamilia kölykökkel, viziló óriási viztartóban, azután egy egész karaván elefánt, egy és kétpúpú teve. A cirkusznak huszonnégy emberből álló zenekara, saját tüzoltósága, egészségügyi osztálya és saját vendéglője van. A világ minden részéből való artista-csoport a cirkusznak vonzó és exotikus külsőt ad. Az egész vállalatba két millió korona van befektetve.

Ezüst-lakodalmi ajándékok. A hirlapirodalom fejlettsége hozza magával, hogy manapság se szeri, se száma a jubileumi ünnepségeknek. — Ezüst-, arany- és gyémánt-lakodalom, ezüst-, arany-, gyémánt, sőt vasmise, 25-30-40 éves szolgálati jubileum tarka változatban követik egymást országszerte oly számban, hogy az ember sokszor nem is tudja, minő ajándékkal vegyen részt a közörömben és rója le az egyéni kötelezettség adóját a jubiláns iránt. Ily körülmények között legcélszerűbb felkeresni Schönwald Imre ötvösmesternek Deák Ferenc-utca 21. sz. alatt (a Deák-térről a második házban) gazdagon felszerelt ékszer- és látszer-árúházát, ahol az üzlettulajdonos nemcsak készséggel ad útbaigazitást, hogy a jubileumi alkalomhoz illő és stylszerű legyen, hanem a nagyszabású árúház mesés szépségű, választékos és művészi kivitelű tárgyai nemcsak szépek, hanem feltétlenül olcsók is és eltekintve értékességöktől, fejlett izlést is terjesztenek, amiről mindenki, aki e páratlanúl álló árúházat felkeresi, meggyőződést szerezhet magának.

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre .. .. 16 K
fél évre .. .. .. 8 K

SCHÖNWALD IMRE
Olcsó és szép ékszerek, legszebb nászajándéktárgyak, legjobb járásu zsebórák, különlegességek világitó zsebébresztő órákban.
Budapest, Deák Ferenc-utca 21. sz.
(a Deák-tér felől az utolsóelőtti ház) TELEFON.

HARC AZ AUTOTAXI KÖRÜL.

Ami késik, nem múlik: az autotaxik ügyében döntő fordulat előtt állunk. Beöthy László kereskedelemügyi miniszter, értesülésünk szerint, végre aláírta az autotaxikra vonatkozó ultimátumot s úgy lehet, mire e sorok napvilágot látnak, a hosszú harcnak legalább egyik fázisa befejezést nyert. A miniszter leirata a tarifaemelést minden valószínűség szerint változatlanúl jóváhagyja és így a városi villamos vasút húzódozásának legfőbb akadálya megszűnik. Az autotaxi-vállalatot a V. V. útján maga a főváros veszi a kezébe s a vállalat élére máris kiszemeltek egy kiválón értékes, elsőrendű munkaerőt.

A tulajdonképeni küzdelem csak ezután következik majd. Vonatkozik pedig ez az autotaxik tipusának a megállapitására, más szóval arra a kérdésre, kik részesüljenek az autotaxik szállításában. A városi villamos a Protos-gépekhez ragaszkodik, de hatalmas pártfogói vannak a Namagne-féle villamos autóknak, a De Dion Bouton gépeknek, az aradi Márta gyártmánynak, a Hart-nak és a többi külföldi márkának.

Rényi Dezső h. alpolgármester, a közlekedési ügyosztály vezetője a következőkben ismertette az ügy állását lapunk munkatársa előtt:

— Tudomásom szerint a miniszternek a tarifaemelés ellen nincsen kifogása, de a leghatározottabban ragaszkodik ahhoz, hogy az autotaxik szállításánál a főváros a magyar ipar érdekeit védje meg elsősorban. A miniszter álláspontja szerint nem szabad elmulasztani azt az önként kinálkozó alkalmat, hogy a magyar automobil-ipar jövőjét megalapozzuk.

Ebből a szempontból tudtommal a *Reöck-gyár*, a *Marta*, a *Győri waggongyár* és a *Podvinec és Heisler-cég* jöhetnek tekintetbe.

*

Kelenföldi Reöck Istvánnak lapunk részére tett nyilatkozata a következő:

— Az autotaxi pályázaton a Reöck-gyár is résztvesz. Teljesen alaptalan az a kifogás, hogy a gyár nincsen berendezkedve automobilgyártásra. Elég, ha e tekintetben utalok arra, hogy a pósta részére is ez a gyár szállította az autókat. Más kérdés, hogy milyen idő alatt lenne képes a gyár a főváros részére szükséges autókat szállítani. Azt hiszem, ötven kocsit rövid időn belül szállíthatnánk.

Hasonló értelemben nyilatkozott a Podvinec és Heisler-cég is.

Elsőrangu mezőgazdasági gépek és eszközök.
Az állami gépgyárban gyártott
gőzlokomobilok, benzinmotorok, utimozdonyok, szivógázlokomobilok,
golyóscsapágyas cséplőgépek,
aratógépek, gőz-szántószerkezetek, fükaszálók stb.
A losonczi mezőgazdasági gépgyár r.-t. gyártmányai:
Páros- és páratlansoru sorvetőgépek, szab.
„Record II." kombinált **vetőgépek.**
Resicai ekék, boronák, talajmüvelőeszközök stb.
Eredeti **Kalmár**-féle **gabonatisztitórosták.**
Árjegyzékkel, árajánlattal és felvilágositásokkal szivesen szolgál a
a Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége Budapest, Váczi-körut 32. sz.

A GAVALLÉR FŐVÁROS.

Nemcsk a túlkiadások szorgalmas halmozásával igyekszik a főváros a nemzeti jellegzetességet a gazdálkodásba belevinni, a magyar vendégszeretet szépen hirdetik azok a tizezrek is, amelyeket idegenek fogadtatására költenek el a városházán.

Ilyen pénzhez nem is kell protekció, nem szükséges, hogy befolyásosabb bizottsági tagot tiszteljen meg a direkt e célra alakult egyesület elnöke — nem, fogadtatási költségekre a város kasszája mindenkinek nyitva áll. Hogy aztán kik szoktak ezeken a közpénzekből rendezett banketten megjelenni, arról az illetékesek igazán nem tudnak számot adni, mert hisz éppen az illetékesek szoktak róluk hiányozni.

Igen érdekes a mult évi hivatalos vendégeskedésről összeállított statisztika, amely lehet, hogy nem teljes, mert hisz csak a nyomtatásban bevallott összegeket vettük alapúl.

Deutsche Landwirtschaft Gesellschaft tiszteletére rendezett estebéd költségei	2919.—
Bosznia-hercegovinai kereskedők és iparosok fogadási költsége	4000.—
Bécsi Reichsverband der Österreichischen Beamten fogadási költségei	3000.—
Lembergi műegyetemi tanárok és hallgatók megvendégeltetési költségei	750.—
Budapesti árúmintavásárok támogatása	4000.—
A wieni grafikusok budapesti látogatásának fogadtatási költségei	4000.—
Bécsi cs. és kir. konzuli akadémia növendékeinek megvendégelése	914.—
A „Wiener Maennergesang Verein" fogadtatási költsége	5783.—
A bostoni keresk. és iparkamara fogadtatási költsége	6000.—
Az első magyar szakácsművészeti kiállításon való részvétel	955.—
A turini kiállításon való részvétel	80,000.—
Osztrák szabóiparosok fogadtatási költsége	5000.—
A nemzetközi olympiai bizottság fogadtatási költsége	4000.—
A presbiteri világszövetség nagygyűlésére érkező külföldi bizottság fogadtatási költsége	2500.—
Az országos jogászgyűlés tagjainak fogadtatása	4549.78
Liszt Ferenc ünnepélyre érkező külföldi vendégek fogadtatása	3000.—
A húsipari kiállítás támogatása	1000.—
A szűcsipari kiállítás és kongresszus támogatása	600.—
Összesen	132,970.78

koronát költöttek el, mint a jelentésben mondják, nagyrészt külföldiek megvendégelésére. Akiket egyszer rossz sorsuk odavetett egy ilyen hivatalos dinom-dánomra, azok sejtik, hogy a százharminckétezer koronánkért milyen hírt vittek innen a sajnálatraméltó külföldiek.

Legrégibb, legelőkelőbb márka
Gróf Keglevich István ut.
COGNAC BUDAFOK
Az összes bel- és külföldi kiállitásokon, legutóbb „Turin"-ban kizárólag diszoklevéllel kitüntetve. Mindenütt kapható.

„OMNIA"
Mozgókép-palota. Bejárat: VIII., József-körut 31. Telefon 120-40.
A főváros legelőkelőbb és legnagyobb mozgószinháza!
1200 ülőhely! 1200 ülőhely!
Állandóan sláger müsor!
Az előadások hétköznap d. u. 5 órakor, vasárnap d. u. 4 órakor kezdődnek.

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre . . . . 16 K
fél évre . . . . . 8 K
Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.
Telefon: 161—07. sz.

TÖRLEY PEZSGŐ.

Ipar
Pénzügy
Vállalkozás
Kereskedelem

A Tőke

Biztositás
Épitészet
Közlekedés
Bányászat

HOL KÉSIK A TAKARÉKPÉNZTÁRI REFORM?

Szép dolog a gazdasági szabadság, szép, de veszedelmes. Nálunk — sajnos — teljes szabadság uralkodik a betétek gyűjtése körül. Sajnos: mert ez a teljes szabadság lehetővé teszi, hogy mindenki, bank, takarékpénztár, hitelszövetkezet, bármily apró és megbizhatatlan, sőt magános egyes személyek is, akik cégtáblájukra kiírják a banküzlet vagy bankár nevet, a nagyközönségtől betéteket fogadjanak el gyümölcsöztetés végett. Ez pedig helytelen és veszedelmes, mert ellenkezik a takarékbetét fogalmával és rendeltetésével amely változatlanul egybe van forrva a teljes szekuritással és liquiditással. Annak, aki felruháztatik a betétgyüjtés jogával, a következő kellékeket kell magában egyesítenie:

először legyen tőkeerős, hogy saját tőkéje megfelelő arányban álljon a reája bizott betétekkel; egyébként üzletét vagy annak túlnyomó részét idegen pénzzel fogja lebonyolitani;

másodszor: a betétek egy elég tetemes hányadát helyezze el rögtön esedékes és gyorsan pénzzé tehető értékekbe, sőt tartson otthon állandóan oly nagy pénzkészletet, amely esetleges arányban áll a betétekkel. Ez az úgynevezett mobilitás csakis nagyobb, saját tőkével rendelkező intézetnél lehetséges;

harmadszor: a reá bizott betétek kamatozó kihelyezése abszolut biztos módon történjék, mert a betét természete kizárja a kockázatot.

Világos tehát, hogy az oly égetően sürgős takarékpénztári reform keretei e kellékek biztosításával és megvalósításával állapitandók meg. A mi egyuttal azt jelenti, hogy Magyarországon meg kell csinálni a takarékpénztári intézményt, mert bármily furcsának lássék: ebben a sok takarékpénztárral megáldott hazában talán egyetlen egy igazi takarékpénztár sincsen. Tiszta takarékpénztár, az a szociális intézmény, mely csak a tömegek tőkegyűjtő kedvének fokozására van hivatva, mely kizárólag takarékbetéteket fogad el és ezeket a szekuritás és likviditás követelményeinek szemmeltartásával gyümölcsözteti, kizárva minden riszkáns vállalkozást, nálunk mind a mai napig nincsen.

Nálunk a takarékpénztár elnevezésű intézet is bank, mely a credit mobilier és a credit foncier minden ágazatát kultiválja, sőt iparvállalatokat financiroz és parcellázásokat végez a betevők garasaiból.

Ennek véget kell vetni! Az élet, a tapasztalat mutatja, hogy a betétek biztonságát nem szabad az egyének lelkiismeretére bizni, hanem intézményesen meg kell alapozni. Az elég gyakori kis bankbukások mutatják, hogy a betevők pénze sok helyen Csáky szalmája, és rettenetes csak rágondolni is, hogy akárhány áldozat egy élet munkásságának gyümölcsét elveszítheti azért, mert az állam a betétek körül a teljes szabadság politikáját követi. Ilyen katasztrofális esetekben aztán mindig hallunk gyönyörü frázisokat a kis emberek filléreiről, az ártatlan áldozatok tönkjéről, de az államhatalom ez esetekkel szemben is úgy viselkedik, mint a dölyfös milliomos, aki azt mondta szolgájának, hogy dobja ki a koldust, mert megszakad a szive.

A betétek biztonságáról való hatósági gondoskodás nálunk annyival is sürgősebb, mert a közvélemény egész helytelen irányítása folytán a takarékbetét intézménye rossz irányba terelődött. A kis intelligenciájú betevők, a nép széles rétegei ugyanis folyton csak azt hallják, hogy a nagybankok csak nyúznak, uzsoráskodnak, tiporják a kis embereket és kevés kamatot fizetnek. A csekély kritikájú tömegek tehát természetesen predesztinálva vannak arra, hogy betéteiket inkább kis bankocskákba vigyék, melyeknek altruizmusáról hallanak megható dajkameséket és ahol fél vagy negyed százalékkal több kamatot kapnak. Hihetetlen e részben a néplélek naivitása. A legcifrább és tragikumuk mellett is humoros esetek mutatják, hogy a nagyobb kamatozás lépjére hogyan megy rá a kisebb intelligenciájú ember. A Pesti Hazai Takarékpénztár egy portása öröklött 5000 koronáját kiveszi a Hazaiból és fél százalékkal nagyobb kamatozás kedvéért átvitte a bukott Törjesztési bankba. Lehet, hogy azóta már megkapta, de lehetséges lett volna, hogy elveszti. Évi 5 korona pluszért kockáztat tehát 1000 korona tőkét. Még furcsább eset, de való tény: az Osztrák-magyar bank szolgái betéteiket a tönkrement Kölcsönös Segélyző egyletbe vitték. Emberek, akik nap-nap után milliókat cipelnek be-ki a nagy bankokba és nagybankokból, kiknek mestersége a pénzüzlet, akiknek tehát distingválni kellene tudni a jó és kevésbbé jó intézet közt, a Kölcsönösbe viszik betéteiket. Most sirathatják és üthetik bottal a nyomát. Ehhez nem kell kommentár.

Éppen a tömegpszichének ez az eltévelyedése, a kritika hiánya, az óvatosság mellőzése írja elő parancsolólag, hogy a takarékpénztári reformot tovább halogatni nem szabad. *Törvénynyel kell megcsinálni azt, ami nincs: a tiszta takarékpénztárat.* Addig a betétek elvesztése mindig Damokles kardjaként fogg függni a magyar kistőkések feje fölött. A kofák, kocsisok és szolgák filléreit megóvni van legalább is oly fontos szociális érdek, mint a záloglevelek fundáltságáról való gondoskodás. Miért, hogy az állam biztosítja a záloglevelek szekuritását törvénynyel és nem biztosítja a takarékbetétekét? Vajjon igaz talán a szocializmusnak az a tanítása, hogy a törvényeket a vagyonos osztályok maguknak csinálják és ezért alhatik nyugodtan a gazdag záloglevél-birtokos, de reszketnie kell a szegény kis takarékgyűjtőnek?

Oly országban, ahol a kisember inkább a kisbankba, a zugintézetekbe viszi a pénzét, mint a nagy, biztos intézetbe; ahol a pénzdolgokban ekkora tudatlanság és vak butaság grasszál; a kis fejett gyámkodnia kell az államnak és ezt máskép nem teheti, mint a betétek gyűjtésének és kezelésének törvényes korlátozásával.

Azt a liberálizmust pedig, amely szegény emberek pénzének elspekulálására képesíti a kocabankokat és a lelkiismeretlenséget ráereszti a tudatlanságra, vigye el az ördög.

Bari Ágost.

Miért rosszak a pénzviszonyok?

Bankdirektorok, közgazdasági irók, szakmabeliek és laikusok mind hozzászóltak már ehhez a fontos kérdéshez s a közönség mohó érdeklődéssel lesi a pénzpiac feszültségéről szóló hireket. A Fővárosi Hirlap tudósítója előtt közgazdasági életünk egyik kitünősége a következő nagyérdekű fejtegetéssel válaszolt a címbeli kérdésre:

„Természetes dolog, hogy a nagybankoknak a pénztárai most sem állanak üresen. A krizis onnan keletkezett, hogy a külföld viszszavonta azokat a tőkéket, amelyekkel eddig az ország pénkészletét gyarapitota. Ennek az oka pedig részben az volt, hogy a külföldi tőkések külföldi vállalatokba fektették a pénzüket, részben pedig az, hogy a Balkánnal való szomszédságunk miatt féltik a pénzüket. Igy történt, hogy a nagybankok, amelyek eddig 2 és fél—3%-ot fizettek a francia és más külföldi tőke után, amelyet azután idehaza 5 és fél—6%-ra helyeztek el, nincsenek abban a helyzetben, hogy nagyobb hiteleket nyujtsanak. Annál kevésbé, mert hiszen köztudomású, hogy óriási gondot okoz nékik a külföldről tömegesen visszaözönlő záloglevelek és kölcsönkötvények beváltása, az árfolyamok mesterséges fenntartása. Ez a törekvésük lekötve tartja egész pénzkészletüket. Nyilt titok, hogy egyik legnagyobb pénzintézetünk 40—50 millió koronát helyezett el külföldi bankoknál 2%-os kamatra, azzal a rendeltetéssel, hogy ez az összeg a mondott célra fedezetül szolgáljon.“

A Magyar Jelzálog-Hitelbank igazgatósága az intézet részvényeseit október 3-ára rendkivüli közgyülésre hivta egybe, hogy felhatalmazást kérjen 60,000 darab egyenként 100 aranyforintra = 250 frankra = 202.5 német birodalmi márkára szóló új részvény kibocsátásával keresztülviendő tőkeemelési müveletre. A befizetett részvénytőke ezidőszerint 200,000 darab részvényre felosztva 20,000.000 aranyforintot = 50 millió frankot = 40,500.000 német birodalmi márkát tesz ki s igy a tervezett új kibocsátás folytán 26,000.000 aranyforintra = 65 millió frankra = 52,650.000 német birodalmi márkára lesz emelendő. A Jelzálog-Hitelbank 1901 óta nem emelte fel alaptőkéjét, mig a többi jelentékeny intézetek ismételten nagy tőkeemeléseket foganatositottak. Ezzel szemben a bank záloglvél és kötvénykibocsátása 1901 óta megkétszereződött és a címletek állománya jelenleg meghaladja a 650,000.000 koronát. A tervezett tőkeemelés abba a helyzetbe hozza az intézetet, hogy működési körét tovább fejlesztheti és feltehető, hogy az osztalék az emelt tőke után is állandóan az eddigi marad. Az új részvények a külföldi, különösen francia piacokon készséges felvételre számithatnak. Az a francia pénzcsoport, mely évek hosszú sora óta közeli viszonyban áll a Jelzálogbankhoz és igazgatóságában is képviselve van, lesz hivatva a tőkeemelési művelet keresztülvitelére.

Egy törpebank bajai. A Közgazdasági Hitelbank igazgatóságában több változás történt. A bankot másfél esztendő előtt alapitotta dr. Kovács Andor fővárosi ügyvéd, az azóta tönkrement Faludi és Rosner cég támogatásával. Később a bank üzleti összeköttetésbe lépett a Laczkó és Popper céggel, amelytől jelentékeny visszleszámitolási hitelt élvezett. A régi igazgatóság, hir szerint, vonakodott az általa jegyzett részvények teljes összegét befizetni s visszalépett az intézet vezetésétől. Az új elnök Iványka Imre országgyülési képviselő, ügyvezető-igazgató Fenyő Ernő.

Hol késik a családi pótlék? A magyar államvasútaknál és a Kassa—oderbergi vasútaknál már hónapok előtt életbe léptették a családi pótlékot. A délivasúti alkalmazottak is kérelmezték ezt igazgatóságunknál, de eddig semmi választ nem kaptak. A hangulat emiatt rendkivül nyomott és a délivasúti vonalak mentén levő kerületi szövetségek: Budán, Fehérváron, Kanizsán, Barcson, Szombathelyen és Sopronban október 6-án rendkivüli közgyülést tartanak, amelyen a családi pótlék ügyében állást szándékoznak foglalni. Uj memorandumot terjesztenek majd az igazgatóság elé és ha azután is süket fülekre találnak, az alkalmazottak a legelkeseredettebb harc felvételétől sem riadnak vissza.

A „Rimamurányi" mérlege. A Rimamurányi-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság 1911-12 üzemévének nyeresége 11.327,369 korona 58 fillért tesz ki a tavalyi 9,351.178 korona 14 fillérrel szemben, ami a múlt évről átvezetett 1,287.336 korona 10 fillér hozzáadásával 12,614.705 korona 68 fillérre emelkedik. Az alapszabályszerű és rendkívüli leírások és tartalékolások után az igazgatóság a közgyülésnek javasolni fogja, hogy a fennmaradó 10,352.198 korona 98 fillérből az alapszabályszerű jutalékok és a rendes tartalékalap szaporitására fordított összegek levonása, továbbá 600,000 koronának a külön tartalékalaphoz való csatolása, a tiszti nyugdij-alapnak 100,000 koronával és a munkás-társládáknak 100,000 koronával való javadalmazása után 19 százalékos osztalékot, vagyis részvényenkint 38 koronát fizesen ki a társaság, a tavalyi 17 és fél százalékos 35 koronával szemben, (a 40 millióra fölemelt teljes részvénytőke tudvalevőleg csak az 1912-13. üzleti évtől kezdve jogosúlt az osztalékra), a fennmaradó 1,411,65 korona 43 filléra pedig új számlára vezessék át.

A Hernádvölgyi osztaléka. A Hernádvölgyi Magyar Vasipar Részvénytársaság 3.421,182 korona 13 fillér nyereséget mutat ki. A tavalyi 14 százalékkal szemben az idén 15 százalék osztalékot fizetnek, rendkívüli leírásokra és adótartalékra 1.000,000 koronát fordítanak, a tartalékalpot 300,000 koronávl javadalmazzák és a jutalékra szánt összeg levonása, valamint a munkás-társládának 50,000 koronával való javadalmazása után fennmaradó 261,029 korona 94 fillért új számlára vezetik át.

A Pénzvilág legújabb száma — hasonlóan az előzőkhöz — tartalmának és hangjának előkelőségével méltán rászolgál a közgazdasági világ osztatlan dicséretére. Kitünő kollegánknak, Fodor Oszkárnak lapja szellemes, okos és igazmondó. A Pénzvilág a közgazdasági élet jelenségein kivül a fővárosi ügyekkel is teljes hozzáértéssel és elfogulatlansággal foglalkozik. A kitünő lap szerkesztésének nehéz munkájában a helyettes szerkesztő, dr. Kósa Miklós értékes és érdemes kollegánk is osztozik.

A Phöbus tőkét emel. A „Phoebus" villamosvállalatok részvénytársasága igazgatósága mai ülésén azt a határozatot hozta, hogy a társaság áramszolgáltatási üzleteinek nagymértékű terjeszkedése folytán az október 12-re egybehivandó közgyülés elé indítványt terjeszt a társulati alaptőkének 5 millió koronáról 7 és fél millió koronára leendő fölemelésére. Évégből 12,500 darab új 200 koronás részvényt fog kibocsátani. Az új részvények fix átvétele egy, a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság, a Belvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság s a Krausz és Bettelheim-cégből álló konzorcium által van biztositva.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP"
lapkiadó-vállalat.

Merkantil Nyomda (Havas és Lehner)
Budapest, VIII., Német-utca 27. szám.

CHARLES
minden eddig látott-at tulszárnyaló világhirű
cirkuszával
óriási állatállományával,
szenzációs művészekkel
BUDAPESTRE
jön a
Tattersalba.

Magyar Élelmiszer Szállító
Telefon: 25—02 és 66—97 Részvénytársaság Telefon: 25—02 és 66—97
Fiókok: Wien, Breslau, Berlin és London

A társaság működési köre:

1. **Hűtőház.** A modern technika eddig elért vívmányainak felhasználásával berendezett hűtőházban bárki tetszés szerinti időre mindenféle élelmicikket hosszabb ideig kifogástalan minőségben eltarthat, mérsékelt díjtételek mellett. A beraktározandó árúk kezelésére, illetőleg a beraktározás feltételeire részletes utasitással készséggel szolgál a társaság igazgatósága.
2. **Jéggyár.** Napi 1000 métermázsa tartós kristályjeget termel.
3. **Kiviteli osztály.** Wien, Berlin, Breslau és Londonban saját alkalmazottainak vezetése alatt fenntartott fiókjai mérsékelt jutalék mellett mindenféle hazai élelmicikk bizományi értéksitésével foglalkoznak.
4. **Szállitási osztály.** Fuvardijkedvezményeket folyósit a nyugoti vámkülföldre feladott élő- és leölt baromfi, tojás, vad, vaj, friss főzelék, zöldség, friss gyümölcs, túró és mézküldemények feladási okmányai alapján.
5. **Gyüjtőforgalom.** Az élelmicikkek pontos és olcsóbb szállitása érdekében Budapest nyugoti pályaudvar, Budapest-Józsefváros és Wien-Steg állomásokra élelmiszer gyüjtőforgalmat tart fenn.

„PALLAS"
nyugdij-, élet- és katonai biztositó részvény-társaság
VII., Erzsébet-körut 24.

Köt felette előnyös feltételek mellett nyugdij-, élet-, hozomány-, nép-, katonai szolgálati és orvosi vizsgálat nélküli életbiztcsitásokat.

Képviselők kedvező feltételek mellett alkalmaztatnak. Kérjen prospektust!

Selyem, csipke, angol ruhabársony- és gyapjuszövet-különlegességek
Polónyi Albert
áruházában
Budapest, Kigyó-utca 5.
(Klotild-patota)
legjutányosabban szerezhetők be. Telefon: 15—68.
Mintákat vidékre készséggel küldök.

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre .. .. 16 K
fél évre .. .. .. 8 K
Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.
Telefon: 161—07. sz.

POZSONYI MARGIT
női kalap műtermében a párisi modellek megérkeztek.
Trotteur- és leánykalapokban nagy választék.
Kalapkészitési szaktanfolyamok
Budapest, IV. ker., Koronaherceg-u. 14. II. 4. Lift.

MAGYAR MIKLÓS
:: POROSZ KÖSZÉN ::
NAGYKERESKEDÉSE
Iroda: VI., Nagy János-u. 29.
Raktár: Északi pályaudvar.
HÁZHOZ SZÁLLITÁS
TELEFON 114—77.

JÜNKER HENRIK
művirág gyárainak raktára
Budapest, Király-utca 54.
Dus választék disztollak, pleureusök, művirágok, virágkellékek és koszorukban. — Szobák és termek diszitése délszaki növényekkel.
Külön női kalapforma osztály.
Olcsó gyári árak.

MEIDINGER-KÁLYHÁK ÉS ÖSSZES ALKATRÉSZEI CSERÉPKÁLYHÁK, TÜZHELYEK, KÉMÉNY-TOLDÓK

legjobb kivitelben, legolcsóbb árban

EHRLICH KÁLYHAGYÁR R.-T.
Budapest, VII., Dohány-u. 2
Mindenféle javitások gyors és preciz kivitelben!

Igazgyöngy nyakfüzérek

és a legszebb platinába foglalt drágaköves ékszerek csodaszép választékban

Valódi arany és ezüst esküvői és jubileumi ajándék tárgyak

pazar és szép választékban

Régi ékszerek

átalakitása és javitása nemkülönben mindennemü órákat a legjobban javit

Schönwald Imre

országos központi óra- és ékszer-telepe

Budapest, IV, Deák Ferenc-utca 21

a Deák Ferenc-térről a második ház

(Törzstelep Pécsett)

TELEFON ■■ TELEFON

A Trieszti Jutaipar R.-T. Trieszthen

ajánlja közismert kitünő készitményeit mindennemü

zsákokban

a legjutányosabb árak mellett.

Felvilágositásokkal szolgál a magyarországi képviselőség

Nobel Sándor, Budapest

VI., Aradi-utca 31. Telefon 161—07.

AMERICAN SHOE COMPANY LIMITED

Amerikai cipő r. t.

Kizárólagos

amerikai cipő-különlegességeink

az

eddigi árakon

kaphatók:

BUDAPEST,

IV., Kigyó-tér 1.
(Királyi bérpalota.)

V., Dorottya-utca 6.

VII., Erzsébet-körut 42.

DEBRECZEN, Piac-utca 44.

ZÁGREB, Ilica 22.

Kérje képes árjegyzékünket.

Postai megrendelések:
IV., Kigyó-tér 1. alá intézendők.

SOMOS R.

uriszabó

Budapest, V., Váci-körut 14.

(I. emelet) **Telefnn: 110—45.**

Mérték után a legfinomabb kivitelben és csakis elsőrangu posztóból készit: férfiöltönyöket, szalonruhát, frakkot, felöltőt, télikabátot, prémes és városi bundákat. Mindent a legujabb divat szerint.

Magyar Jelzálog-Hitelbank.

HIRDETMÉNY.

A **Magyar Jelzálog-Hitelbank** t. c. részvényesei az **1912. évi október hó 3-án d. e. 11 órakor** a bank helyiségeiben (V., Nádor-u. 7. sz.) tartandó

RENDKIVÜLI KÖZGYŰLÉSRE

ezennel tisztelettel meghivatnak.

Napirend:

1. Az igazgatóság javaslata a részvénytőke felemelése tárgyában.
2. Ezen javaslat elfogadása esetén az alapszabályok 10. §-ának megfelelő módositása.

A részvények letehetők:

Budapesten: a bank főpénztáránál (V., Nádor-utca 7. sz.) és a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbanknál;
Bécsben: az Union Banknál;
Párisban: a Société Générale pour favorisier le developpement du Commerce et de l'Industrie en France című banknál.

Az igazgatóság.

Alapszabályok kivonata: 23. §. 20 részvény tulajdona 1 szavazatra jogosit.

24. §. Részvényesek, kik szavazó jogukkal élni akarnak, kötelesek a közgyűlés összeülése előtt legalább 8 nappal részvényeiket térítvény mellett letéteményezni; a letéteményezés a bank pénztárnál vagy más a hirlapokban kijelölt helyeken eszközlendő.

25. §. A szavazó jog személyesen vagy meghatalmazott által gyakorolható. Meghatalmazás csk részvényesnek adható. Testületek, intézetek, és kereskedelmi cégek, továbbá nők és kiskorúak a közgyűlésen törvényes képviselőjük által vehetnek részt, ha azok különben részvényesek nem volnának is.

Azoknak, kik szavazó jogukat igazolták, a részvények és az utánuk járó szavazatok megjelölésével ellátott igazoló jegyek adatnak ki. A részvények a részvényes által sajátkezüleg aláirandó jegyzékbe, számszerű sorrendben és pedig a Magyar Jelzálog-Hitelbanknál egy, minden egyéb letéthelyen két példányban bejegyzendők. A letevő a letett részvényekről térítvényt nyer és a részvények annak idején a közgyűlés megtartása után csakis ezen térítvény visszaadása mellett fognak neki kiszolgáltatni.

Angol bőrbutorok

divánok, chaiselongeok, lószőr-matrácok, függönyök, lakások tapétázása és minden szakbavágó munkát a legjutányosabb áron.

Javitások és diszitési munkálatok.

TATAI BÉLA és TÁRSA

kárpitosok

VII., Kertész-utca 48. Telefon: 57—83.

Magyar Élet és Járadék-Biztosító Intézet

mint szövetkezet

Budapest, VI., Andrássy-ut 8. (saját ház).

A szövetkezet elnöke: Gróf Széchenyi Aladár. — Alelnöke: Gróf Erdődy Tamás. Az igazgatóság: Báró Rudnyánszky József, elnök. Dénes Tibor, Forray Miklós, dr. Lévay Zsigmond, Vargha Sándor vezérigazgató.

Az intézet szövetkezeti alapra lévén fektetve, az össznyereség 70 százaléka a biztositott tagok közt a dijfizetések arányában fölosztatik.

Az intézet az életbiztosítás összes nemeit müveli, jutányos dijak és előnyös föltételek mellett. Ajánlja különösen a halál esetére szóló biztositást, a család ellátására, kölcsönös biztositást a házastársak részére, a halál és elérés esetére szóló vegyes biztositást gyermek részére, esetleg nevelési járadékkal kapcsolatosan.

Ajánlja magánhivatalnokok részére a nyugdijbiztositás különböző nemeit, heti dijfizetéssel is, azonkivül özvegyi járadékbiztositást, gyermeknevelési járadékot, továbbá állami és közhivatalnokok nyugdijaztatásuk esetére lakbérpótló járadékot. Az összes biztositási módozatoknál kivánságra a rokkantsági kockázatot is elvállalja az intézet olyként, hogy munkaképtelenség esetén a biztositott a dij fizetése alól fölmentetik.

Az intézet orvosi vizsgálat nélkül is köt a legelőnyösebb föltételek mellett biztositást. Bővebb felvilágositással bárkinek készséggel szolgál az intézet igazgatósága.

HIRMANN FERENC

fémöntőde, réz- és érczműárugyára

Budapest, VII., Csányi-utca 7-9.

Telefon 125—51. Interurban 29—03.

Készitek mindennemü szerelvényeket viz, gőz, légszesz és fürdőberendezések részére. — Szőlő- és pincegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyukat. Vasuti kocsi- és hajó-szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vassulyokat. Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vizvezetéki szerelvények, kovácsolt és Öntöttvascsövek. Öntöttvas fürdőkádak és zománcozott kiöntők. Egészségügyi berendezések. Fayence áruk.

Beocsini Cementgyári Unio Részvénytársaság

Központi igazgatóság:
BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-UTCA 10.

Gyárak: **BEOCSIN, Szerém-megye.** / **SELYP, Nógrád-megye.**

Szállit:

kiváló minőségü **beocsini portlandcementet, beocsini románcementet,**

valamint elsőrendü (nem kevert) **selypi portlandcementet** és **traszlisztet,**

mely utóbbi habarcs anyagokkal keverve, kiválóan alkalmas vizalatti épitkezések és vizmentes habarcs és beton előállitásához.

Gyártási képesség: **3,500.000 q portlandcement, 1,000.000 q románcement.**

A szabványokat messze felülmuló minőség! **Rendkivül kedvező térfogatsuly!**

Zsolnai Cement- és Mészgyár Részv.-Társaság

Központi igazgatóság:
BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-UTCA 10.

Gyár: **LITVAILLÓ, Zsolna mellett, vasutállomás.**

Gyártási képesség: **6000 waggon portlandcement.**

A szabványokat több mint 50%-kal felülmuló huzási és nyomási szilárdság!
1000 gramm térfogatsuly literenként lazán beeresztve!

Lédeczi Portlandcementgyár Részv.-Társaság

Központi igazgatóság:
BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-UTCA 10.

Gyár: **LÉDECZ, Trencsénmegye, posta, távirda és vasutállomás.**

Gyártási képessége: **10.000 waggon.**

"OMNIA" gyártelep

Kispest, Sárkány-u. 85. Saját ház

Jól bevezetett ügynökök Budapesten s az ország minden részében kerestetnek. Magas jutalék, beválás esetén fixum is!

Különleges gyártmányai:

'Omnia' sósborszesz

Minden házban nélkülözhetetlen.
Az egész országban felülmulhatatlan sikerrel használják.
Sok ezer hálairat! Orvosok ajánlják!

'Omnia' angol aetherikus olajok, komposiciók, essenciák

A legfinomabb likőrök, rumok és az összes szeszes italok **hideg uton** való gyártására szolgálnak. Könnyen megérthető használati utasitást minden vevő kap.

'Omnia' angol tearum

Legfinomabb minőség. — **A rumok királya!**
Gyönyörüen diszitett 0.25 és 0.50 l. palackokban.

'Omnia'-molnárital

Eredeti Deutschländer-féle recept alapján készitve. A legjobb gyomorerősitő likőr, amely körülbelül harmincfajta erdei gyógynövényből van párolva. A legmakacsabb gyomorbajokat is meggyógyitja. Zamatos, kellemes izü.

Aranyéremmel és diszoklevéllel van kitüntetve.

Üveg és kosárpalackokban kapható.

'OMNIA' gyártmányokat csakis viszonteladóknak szállitunk.

Tessék árakat kérni!

Vezérképviseletünk Budapest és környékére:
DACSÓ MÁRTON
IX., Üllői-ut 105.

Felvilágositással szolgál: **'Omnia' gyártelep központi irodája: Kispest, Sárkány-u. 85.**

I. évfolyam. Budapest, 1912. október hó 2-án 2. szám.

FŐVÁROSI HÍRLAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő: Dacsó Emil. Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán, esetleg hetenkint többször is. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Kis János-utca 4. szám.

A KÖZÉRDEK,

ez a szőrszálhasogató, kellemetlen smokk, az első közgyülésen tiszteleti óhajtott a városatyák előtt. Ócska köntösében, kitaposott saruival észrevétlenül belopódzott a tanácskozó terembe és leste az alkalmat, hogy szóhoz juthasson. A hátán batyu volt s a batyuban egészséges levegőt, olcsó lakást és élelmiszereket, virágzó ipart és kereskedelmet, önzetlenséget és hasonló divatját mult, ósdi ritkaságokat cipelt magával. A Közérdek szerényen megállt a küszöbön és figyelni kezdett. És örömmel állapította meg, hogy jó helyen jár, amikor az elnöklő polgármester megnyitó beszédében arra hivta fel a városatyákat, dolgozzanak a köz érdekében a jövőben is éppen olyan buzgalommal, mint eddig...

Következett a gazdag tárgysorozat. Kisajátítás, telekszabályozás, vízcsőfektetés, csupa kis üzlet, unalmas programmtöltelék. A városatyák zümmögtek, mint a szorgalmas méhecskék, kicserélték egymással a nyáron beszerzett adomáikat és kedélyes társalgást folytattak arról, hogyan töltötték a jól megérdemelt nyári vakációt. A Közérdek mohón figyelt, de nem hallott egy árva szót sem a tanácsi előterjesztések referensének a szavából. Nem értette szegény a dolgot, nem tudta, hogy a városatyák nyugodt emésztését, gondtalan csevegését három dolog zavarhatja meg csupán: a politika, az üzlet és a felekezeti torzsalkodás. Alig, hogy az egyik városatya a rendőrségről szólván, az aktuális politika terére tévedt, vége szakadt a vidám kaszinózásnak, a tétlen közönynek. A bizottsági tagok idegesen fészkelődtek, kipirultak és rekedtre kiabálták magukat. Az egyik a parlamentbe képzelte magát, a másik a csapszékbe. Voltak, akik ennél a tárgynál akarták letenni az első osztályú hazafiság vizsgáját, mások viszont megragadták az alkalmat a kormány helyzetének megszilárdítására. Magyar iparvédelemben kanonokokká hizott királyi tanácsosok, tej-desztillálásban megőszült közéleti tekintélyek, erőnek erejével szellemesdit akartak játszani. A Közérdek nem tudta magát tovább türtőztetni. Kiáltani akart, de érezte, hogy a hangja gyenge a közgyűlés termében. Elkezdte az öklét rázni, mire lefogták és igazolásra szólították fel. A Közérdek nagy zavarban volt: senkit sem ismert a városatyák közül és őt sem ismerte senki. A Közérdeket megragadták a gallérjánál és kidobták a díszes teremből. Utravalónak kapott egy jó tanácsot: majd ha hivják, akkor jöjjön!...

FULLÁNKOK

A Sárosfürdő

oly mohón nyeli a milliókat, mint az állatkerti fókák a kis halakat. A fókákba diktált halaktól nem a fókák híznak, hanem az őrök, akik tíz filléreket szednek az etetés bemutatásáért a közönségtől: a Sárosfürdő iszapjába temetett millióktól szintén nem a fürdő lesz pocakosabb. Az állatkerti fókák nem bírják a klimát és sorra kimúlnak: — ennél a pontnál sántítani kezd a hasonlat, mert fókák jönnek, fókák mennek, a Sárosfürdő ellenben az unokáink unokáit is emlékeztetni fogja a mai városgazdaságra. A mult héten ismét történt valami a fürdő ügyében: bizottságilag megállapitották, hogy a fürdővendégek melyik lábukkal léphetnek az iszapba. Legközelebb a következő döntő lépések várhatók még: szabályrendelet a lepedőhasználatról, a kötelező dögönyözésről, vegyelemzése az iszapnak és a víznek, a fürdőszolgák egyenruhája és szolgálati pragmatikája... Pedig mennél tovább húzzák-halasztják a kínos ügyet, annál jobban szaporodnak a fölöslegesen kidobott milliók, annál jogosabb lesz a közönség türelmetlen felháborodása. Ugy látszik, addig várnak, amíg a Sárosfürdő dolgából tengeri kigyó lesz. Akkor aztán spirituszba dugják és elhelyezik az állatkertben.

Vizvezetéki

vízért kiállt alázatosan a város uraihoz a külső terület lakossága. De míg a halottaknak jut bőségesen víz a németvölgyi temetőben, addig a szomjazó élőknek azt üzeni az európai látókörű podeszta, hogy a város építkezésének csak addig szabad ott nyujtóznia, ameddig a vízvezetéki főcső ér. Ám a városvezetés gondosságának és előrelátásának palástja lyukasabb és rövidebb annál, semhogy a jogos érdek is beletakarózhatna a jogtalanon kívül. A Sasad- és a Lenke-ut tehát várjon! Mert Bárczy István sokat magasztalt európai szemhatára szerint nem a közművek követik a városfejlesztést, hanem megfordítva.

A Fischer-féle

ócskavas körül ismét kiújul a megváltó-láz. A beállítása ennek az üzletnek mesteri kézre vall. Az adócsalóganvok sírva vigadnak, el akarják hitetni a világgal, hogy a lelketlen főváros erőszakkal megfosztja őket a vagyonuktól és jövedelmüktől. A főváros pedig kontrázik a játékhoz és bősz erővel követeli az értéktelen lim-lomot. Felvonulnak a szakértők, megbecsülik az elromlott áramtelepet, a végsőkig kihasznált hálózatot, a düledező viskókat. A becslés végén pedig fizetni fog a főváros, amely úgy él a jogával, hogy a kötelezett fél látja ennek a hasznát. Legyünk naivul jóhiszeműek és higyjük el, hogy a megváltás a községesítési akciónak a javára irandó. De akkor arra a szerény kérdésünkre szeretnénk választ kapni: miért kellett milliós költséggel saját, külön, uj villamos áramfejlesztő-telepet létesíteni, mikor rendelkezésünkre áll egy kész és jól bevezetett üzem? A megváltás gondolatára mi kényszeritette a fővárost: oly kitünő a Fischer-telep, vagy oly rossz az épülő villamos-centrálé?

A FŐVÁROS PÉNZÜGYI POLITIKÁJA.

II.

A községi háztartás *ma még* deficitmentes. Hogy azonban a folyton szaporodó kiadások, főleg a személyi kiadások rohamos megnövekedése mellett a pénzügyi egyensúly megmarad-e, az — egészen eltekintve a beruházásoktól, nagyon is kétséges, mert ez azon fordul meg, hogy a bevételek természetes expanziója lépést tartson a kiadások abnormis növekedésével.

De egészen bizonyossá teszi a közeli deficitet a főváros *beruházási politikája*, amely teljesen fejetlen, kapkodó és pénzügyileg egyenesen kontár. Soha még nagy beruházó kampányt ilyen megfontolatlanúl és financiális megalapozás nélkűl közhatóság még nem produkált. Az előirányzatok abszolute nem vehetők komolyan. 1908. október 12-én a tanács *270 millió* koronában szabja meg a beruházási szükségletet. Két és fél év mulva, március 22-én ez a szükséglet *már 376 millió* koronára emelkedik, még pedig nem ujonnan felvett létesítmények miatt, hanem főként azért, mert időközben kderült, hogy minden beruházásra *sokkal több kell*, mint amennyire *eredetileg* gondoltak. És jellemző, hogy az utóbbi összeállításban, *„előre nem látottak és különfélék"* tétele alatt 37.2 millió van felvéve, amely rengeteg összeg túlnyomó részében onnan ered, hogy az eredeti beruházási szükséglet megállapításánál a kötvényekért befolyó összeget 100%-kal vették fel, lévén akkoriban a számítás alapja 4½%-os kötvény (mellesleg megjegyezzük, hogy akkoriban pedig a 4%-ra való általános konverzió rég végre volt már hajtva). Tényleg azonban a kibocsájtott és még kibocsájtandó 4%-os kötvényeken az árfolyamdifferencia legalább 10% — 1911-ben állott így a kalkulus; ma legalább 15% volna az árfolyamveszteség — úgy hogy már e réven is az első beruházási preliminare *27 milliócskával tévedett*. Mit szóljunk az ilyen pénzügyi slendriánhoz, mely első csapásra 27 millióval téved egy hihetetlen és meglett pénzembereknek érthetetlen lapsusa folytán?

De hát ne gondolja senki sem, hogy a második programm összege: a 370 millió — csekély 106 milliós kis ugrás — elegendő lesz. Már eddig is, amikor e 376 milliónak csak alig a felét használtuk fel, ez utóbbi, felemelt előirányzatot *már legalább 50 millióval meghaladtuk*. Ugyanis nem volt benn ebben a preliminárében a Városi villamos vasut részvényeiért fizetett 28 millió, a telek és házvételért elköltött 8 millió, ez együtt 36 millió és kiderült, hogy az Állatkertre és a fürdőkre előirányzott összesen 13.8 millió a valóságban legalább is kétszer ennyire, mintegy 14 millió koronával többre fog rúgni. Ezenkívül a befektetési piacon beállott nagy devalváció legalább is 5%-kal nagyobb árfolyamveszteséget eredményez, ugy hogy a még nem emittált mintegy 250 milliónál a kurzusdifefrencia is még mintegy további 12—13 millió koronát tesz ki s ennyivel növeli a beruházó szükségletet. Már ez az 50 milliós eddig konstatált túlkiadás és ez a 12

millió, 62 millió pluszt jelent a második, felemelt beruházási előirányzattal szemben, úgy hogy szerencsésen eljutottunk 376 millió helyett 433 millióhoz, tehát az eredeti 270 milliónál *166 millióval több a szükséglet* akkor, amikor a programmnak csak fele van végrehajtva, vagy kivitel alatt. Tessék most hozzászámítani a villamosvilágítási vállalatoknak eredetileg nem preliminált, de most erélyesen tervbe vett megváltására legalább 20 milliót és aközben bizonyára felmerülő további beruházásokat és „előre nem látottakat" — a pesti beruházási financjargon ez eredeti specialitását — és akkor nem kell sokáig számolgatnunk, hogy eljussunk az *500 millió* koronához. A Közuti vasut levegőben lógó nagy tranzakcióját ezuttal egészen figyelmen kívűl hagyjuk. Ez az 500 millióban benn sem foglaltatik.

Már most *megdönthetetlen bizonyosság az 500 milliós beruházási szükséglet,* melyet kölcsönpénzből fedezünk. Ha még sikerül is egyáltalán 4%-os kötvénykibocsájtás útján ezt a pénzt előteremteni, az évi kamatszükséglet 20 millió korona, a törlesztés, sorsolás vagy egyéb visszafizetés évente 2%-ot, (— 50 esztendős kötvényeket alapúl véve, aminő a sterlingkölcsön volt —) $12^1/_2$ millió korona, ez összesen $32^1/_2$ millió korona. Ennyi lesz az az évi összeg, amennyit a beruházásra fordított 500 milliónyi adósságszolgálat igényel majd. Hozzáveendő most még a beruházások fentartásának évi rengeteg költsége. Az iskolákat tanerőkkel kell benépesíteni, a 30 millióval létesített iskolák személyi és dologi kiadásai szaporítják a kiadásokat. Az új kórházak — sok ezer ágygyal — a kórházi kiadásokat, a szociális és jóléti intézmények megteremtése, ezek kiadását szaportja. A fenti $32^1/_2$ miliós kölcsönszolgálattal együtt a beruházások folytán előálló kiadási többlet tehát *évente közel 40 millió korona lesz.*

Ezzel szemben a beruházások tetemes része pénzügyileg inproduktiv, vagyis nem jövedelmez. Nyereséges beruházások a világítási üzem, a villamos részvénybirtok, a bérházak — ez utóbbiak már az adómentesség szempontjából sem hozhatnak többet, mint a kölcsönpénz kamatait — és nehány egyéb kisebb üzem. Bárhogyan forgassuk is azonban a dolgot, ceruzával papiron többet, mint legfeljebb 25 millió évi bevételt a beruházásokból kihozni nem lehet. Ennyit is csak a legoptimisztikusabb számítással. Az első prelimináre mindössze 12.3 millió koronára taksálta a beruházások folytán előálló jövedelmet, mi koncedáljuk a dupláját. *Marad majd tehát évi fedezetlen 15 millió korona, mint a beruházási kampány financiális mérlege!*

Pedig az eddigi gazdálkodás után itélve, a túllépések, ötletszerű új vállalkozások és hirtelen elhatározott létesítmények még 500 millió koronánál is többet fognak felemészteni, a jövedelmezőség pedig kisebb lesz, úgy hogy a valóságban e kikalkulált 15 millió koronánál is nagyobb lesz az évi deficit. Ha erre azt mondják a mai fővárosi kormányzat fanatikus hívei, hogy a deficittől még egy nagy város sem ment tönkre, mert ime Bécsnek is deficites háztartása van, még sem pusztul el; úgy erre vagy azzal felelhetnek, hogy de bizony, az én gyermekeim hátára *Bárczy* úr ne rakjon adósságot, vagy azt, hogy köszönöm az olyan financpolitikát, amely számítás nélkűl belelovagol a deficitbe. De még ezt sem mondom. Csak arra az egyre kérem a Bárczy-rezsim oszlopait és rajongóit: hagyják már abba annak a finanzsenínek az emlegetését, amely a mai fővárosi gazdálkodást inspirálja.

Ez a gazdálkodás lehet nagyszerű, termékeny, korszakalkotó, mértföldjelző; de egy van, ami nem lehet: nem lehet gazdaságos, financialiter megalapozott, pénzügyileg helyes. Ez a községi financpolitika olyan, hogy nála a kétszer-kettő vagy három, vagy öt, de sohasem négy.

És engedelmet kérek: egy 100 milliós kiadással dolgozó város pénzügyi kormányzata talán mégsem való oly kezekbe, amely az összeadásban csekély 2 esztendő alatt 106 milliócskát téved és amely kurzusdifferenciáért egy tollvonással 27 milliócskát kénytelen levonni. Itt úgy dobálódznak a milliókkal, a tiz milliókkal, mint a footballal és legyünk tisztában a végső eredménynyel: *Bárczy* István, — aki a sportpályák ünnepélyes felavatásánál oly kecsesen szokta elrugni a labdát — a községi háztartás egyensúlyát biztos goalként belövi a deficit hálójába. Ennek a sportelvezetnek sok milliós belépődíját azonban a polgárságnak kell majd búsásan megfizetnie.

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre .. .. **16 K**
fél évre .. .. .. **8 K**
Kiadóhivatal: **VI., Kiss János-utca 4. szám.**

KIK A SZAKÉRTŐK?

A FISCHER-TELEP MEGVÁLTÁSA.

A „Fővárosi Hirlap" első számában jelezte, hogy a Magyar villamossági r. t. megváltásának dolgában a legközelebbi lépés, a szakértők megnevezése küszöbön áll. Szeptember hónap 18-án volt az első tárgyalás a törvényszéken. A főváros képviseletében Szabó Imre dr. tiszti ügyész jelent meg, a Magyar vilamosságot Stiller Mór dr. ügyvéd képviselte. Stiller az érdemleges tárgyalás megkezdése előtt jegyzőkönyvileg tiltakozott a szakértői becslés ellen s kifejtette, hogy a társaság jogi álláspontja szerint a fővárosnak előbb perelnie kellett volna s csak a per folyamán lett volna joga szakértői becslést kérni. A törvényszék ezzel szemben a szerződésre hivatkozó tiszi ügyésznek adott igazat és felszólította a feleket a szakértők bejelentésére s a szakértőkhöz intézendő kérdések megállapitására. A főváros szakértői:

Hollós József kir. műszaki főtanácsos és Steinhardt Antal műépitész, bizottsági tag.

Hollós, aki a kereskedelmi minisztérium tisztviselője, a villamos berendezés és villamos vezeték szakembere, Steinhardtnak pedig a felülépitményeknek és a teleknek a megbecsüléséhez kell értenie.

A Magyar villamossági r. t. szakértői:
Söpkéz Sándor műegyetemi tanár, országgyűlési képviselő, (villamos szakértő) és Hüttl Dezső műegyetemi m. tanár, műépitész.

A törvényszék a maga részéről Wittmann Ferenc műegyetemi tanárt delegálta vilamos-szakértőnek, az épitész- szakértő személyére nézve még nincs döntés. A hat szakértő közösen választja meg a szakértői bizottság elnökét. Szakértők tehát vannak már, csak azután a sok szakértő között el ne vesszen a főváros érdeke! Egyébiránt soha szemérmetlenebbül és türelmetlenebbül nem tülekedtek még a városházán, mint a két szakértői állás körül. Boldog-boldogtalan jelentkezett szakértőnek, mindegyiknek a tarsolyában egész csomó kitünő ajánló levél volt. Majd elválik, hogy a sok pályázó közül azokat választotta-e ki a főváros, akik a legérdemesebbek erre a díszes és százezres pozicióra!

AZ ELSŐ KÖZGYÜLÉS.

Ezen is túlestünk. Szeptember 25-öt mutatott a kalendárium. Nem is vörösen. Közönséges fekete betűkkel. Mintha bizony ez a nap is csak olyan lett volna, mint a másik. Hát úgy is kezdődött, egyhangúan, unalmasan. A nap is, meg a közgyülés is.

Négy órakor még alig lézengett húsz ember a váci-utcai parlamentben. A házngy, Halász József idegesen nézte a nagy fali órát, de az egyik terembiztos megnyugtatta:

Mennél kevesebben jönnek, annál jobb. Ebben a szinházban ez a házirend.

Bárczy direktor nem olyan kapzsi, mint a Beöthy meg a Feld. Nekünk nem kell táblás ház.

Az ujságirók karzatán már a tizedik „fleckket" rótta akkor a népszerű Guthi Imre. Odafordult az egyik szaktársához és fogadni akart arra, hogy legalább száz városatya lesz jelen. A szaktárs fiatal ember, legény ember, igy utasította vissza a fogadást:

— Inkább a karzat közönségét kellene reformálni. Mit nékem száz kövér virilista, a közönség karzatán kellene női szépségversenyeket rendezni. Akkor, teljes volna a városatyák létszáma és Vukovári kitünő vezérünknek is öröme volna végre a közgyűlésből.

Közben szállingózni kezdtek az emberek. Demokraták és sasok, szabad polgárok, ferencvárosiak vegyesen jöttek. A pipázóban rögtön szivarra gyújtottak és megvitatták a haza gondjait. Ezek a gondok nem is voltak olyan veszedelmesek. Az egyik csoportban például műépitészek és épitőmesterek állottak, a kezükben „collstok" volt és arról vitatkoztak, ki a legkövérebb városatya. Gelléri Móron kívűl Bruszt Dávidnak és Rácz Dezsőnek is tekintelyes pártja volt. A legkevésbbé súlyosnak egyhangulag Salamon Jakabot találták a szakértők, a legkurtább bizottsági tag szintén Salamon lett, a leghosszabbnak a neve még titok, mert amikor javában nézték az embereket, hirtelen berregni kezdett az elnök csengője s Bárczy István már a helyzet kulcsával megnyitotta az ülést. A városatyák elhelyezkedtek. (Ehhez értenek!) és buzgón helyeseltek, amikor a polgármester arra kérte őket, hogy a tavalyihoz hasonló buzgalommal munkálkodjanak tovább. Ugy látszik, a tavalyi munka nem volt eredménytelen, vagy legalább is nem ártott meg a derék mamelukoknak . . . .

Még egy csomó elnöki bejelentés és kezdődik a nemzeti munka. Schmelhegger tanácsjegyző az előadói székhez megy, megsimogatja a szakállát és egy képviselőházi jegyzőt megszégyenitő gyorsasággal elintéz vagy hét előterjesztést Vita tanácsnok nevéhez fűződik az első vita. A pálinkások keserveit panaszolja. Szegények, reggel öt órakor dolgozni akarnak már, de csak hatkor nyithatják a boltot. A keresztényszociálista párt (létszám: 1 drb. tag) erősen hegyezi a füleit. Baranszky Gyula nemes felháborodással mondja:

— Még sem lehet türni, hogy reggel öt órakor, amikor én hazajárok, részeg alakok támolyogjanak ki a snapszputikból!

— Ne járjon olyankor az utcán! — kiáltja feléje a jó erkölcsöknek egyik csősze.

Egy kis derültség, utána hosszú unalom. Sorra elmondják a mondókájukat a tanácsosok és tanácsjegyzők, de az egy Lieber Endre kivételével (ő jegyzi a felszólalásokat) senki sem figyel rájuk. A sok vizcsőfektetési ügy között egész bátran elreferálhatnák a bécsi közüzemnek megváltását, vagy hasonló rosszakat. Szerencsére hamarosan vége szakad az egyhangúságnak. A Sasok padjairól feláll Neumann Árpád dr., Andrássy Gyula pirosvérű barátja, megköszörüli a torkát, azután egészen komoly képpel megkérdezi a polgármestert, van-e tudomása arról, hogy Budapesten csendőrök vannak. A polgármester nem felel, csak Vaszilievits alpolgármestertől kérdi:

— Igaz ez, Jánoskám?

— Nem tudok róla, — válaszolja Vaszilievits. — Én nem találkoztam csendőrrel.

Neumann Árpád tovább kíváncsiskodik:

— Hát arról tud-e a polgármester úr, hogy a pesti rendőrök felrándultak Bécsbe?

— Erről sem tudok, de majd megkérdezzük Boda Dezsőtől; — körülbelül igy intézte el a kérdést az elnök.

A szónok megharagudott, amiért a tanács feje nem hajlandó nyilatkozni s annál mérgesebben támadta Tiszát, Lukácsot, Bodát, a kormánypártot. Egyszeriben belemelegedtek a városatyák a politikába. A Lipótváros oldalán Kriszháber Leó, eme kiváló angol szabász, úgy rázta az öklét, mintha sátoros ünnep volna és „lülef"-et tartana a kezében. A kormánypárt oszlopa ő, mely ha ledől — nem kell félni, — ott van még Kelemen Adolf, a nyolcadik kerület nyúl-gerinceseinek vitéz közkatonája. Kelemen bátyánk személyes ügyet csinált a Lukács és Tisza dolgából.

— Miért nem trombitál? kérdezte Neumantól.

— Kelemen hallgasson, Kelemennek tej van a fején! — kiáltották a Sasok.

— Nem tej az, csak tejszínű lé — toldották meg a szót Neumannék.

Kelemen bácsi még haragosabb és még hangosabb lett. Azt mondta a Neumann beszédére:

— Kijön az ember gyomrából!

— Nem tej az, vágták vissza.

Kelemen tejet izzadott. Látta, hogy magyar

VÁROSATYÁK A KIJÁRATOK ELŐTT.

Százmilliós költségvetés, hatalmas apparátus, egy csomó nagytehetségű, intelligens vezető tisztviselő, a kormány jóindulata: — gyönyörű alkotásokat lehetne produkálni a városházán. Mégis azt látjuk, hogy botrányba fullad minden nemesebb akció s a fővárosról azt mondják, hogy nem egyéb, mint egy szociálpolitikával mérsékelt börzeüzlet.

Nyiltan valljuk, hogy a közvélemény túlzott panama-hajhászásának a kijárók az okai, azok a városatyák, akik a választók bizalmát csengő aranyakra váltják fel és bizottsági tagságukat jogosulatlan vagyoni előnyök szerzésére használják. Ez a lap a maga erkölcsi súlyát sokkal szigorúbban értelmezi és értékeli, semhogy a szenzáció dicsőségének a kedvéért nevekkel táplálja a közönség mohóságát. Fölösleges is volna ez a munka, mert ezek a nevek megcáfolatlanul belevésődtek a köztudatba.

Hogy nálunk kijáró nélkül nem lehet boldogulni, hogy a legtiszteségesebb ügynek a szolgálatába is fizetett ügynököket kell állítani, ép oly kevéssé titok, mint a tisztviselőknek az a panasza, hogy a különböző magánérdekeknek összeegyeztetése nélkül nem számíthatnak előmenetelre. E helyütt csupán a kijárásoknak két olyan területén akarunk szántani, ahol kevesen ismerik az arató városatyák munkáját. Értjük ezalatt az ügyészséget és az árvaszéket.

A fővárosnak aránytalanul sok a pöre. És e pörök nagyrészében *városatyák képviselik — ügyvédi minőségükben — a feleket a fővárossal szemben.* Ha az ügyvéd-városatya igazságos ügyet képvisel, akkor talán az összeférhetetlenségnek egy mérsékeltebb, enyhébb esete áll elő, amit némi elnézéssel, egyszerű izlésbeli defektusnak minősíthetünk. Megtörténik azonban, hogy a befolyásos városatya ügyvédi diplomájának a leple alatt olyan igényekkel lép fel — ügyfele képviseletében — a fővárossal szemben, amelyeknek jogosulatlansága első pillanatra nyilvánvaló. Ebből ugyebár csakis az következhetnék, hogy az ügyvéd-városatya ügyfele a pörben alul marad. Csakhogy ehhez az eredményhez nincs szüksége a „jogkereső" félnek befolyásos városatyára! Az ügyvéd bizottsági tag úr nem bolond, hogy ügyfelének az érdekét, amellyel természetesen azonosítja magát, a bíróság bölcsességére bizza. Ha veszendőnek ítéli maga is a pört, úgy tér ki előle, hogy — egyezséget ajánl fel a fővárosnak.

Az ügyészség azt válaszolja, hogy jogi véleménye szerint az ügyvéd úr ügyfelének egy fillér sem jár, egyezségről tehát nem lehet szó. — Tessék csak reám bizni! — mondja ilyenkor az önérzetes városatya és rövidesen kisül, hogy ő néki van igaza. Felsőbb nyomások érvényesülnek, amely nyomásoknak a hatása alatt az ügyészség sietve egyezkedik. A városatya pedig önelégült mosollyal veszi fel a pénzt, s bizonyára juttat belőle ügyfelének is. . . .

Az árvaszéki kijárások egészen külön lapra tartoznak. Olyan lapra, amely minden más lapnál feketébb. Van a főváros árvaszékének egy u. n. gyermekvédelmi osztálya, amely többek között ellátja a házasságon kivül született gyermekek jogvédelmét is. Ha a főváros területén születik egy ilyen gyermek s az anya nem tudja eltartani (ez nem is lényeges feltétel), a gyermekvédelmi osztály előbb békés úton, később a bíróság igénybevételével igyekszik a természetes apát tartási kötelezettségének teljesítésére szoritani. Az egész gyermekvédelmi akció, az ügyosztály jogvédő munkája abszolut kifogástalan és mintaszerű. Egyetlen baj van csupán, hogy kijárók is léteznek a világon. Mert ha a természetes apák között történetesen városatyák szerepelnek, a derék urak nem sajnálják a fáradságot és bizottsági tagságuknak kidomborításával addig ápolják az összeköttetéseiket, amíg megérkezik a tisztviselőkhöz az a bizonyos szelid intés, mely után irattárba kerülnek az akták s *a bizottsági tag úr, úgyis mint természetes apa,* vagy nagyon olcsón, vagy egészen ingyen szabadul a gyermektartási pertől.

Akadnak bizonyára olyanok, akik erre azzal felelnek, hogy ezek a városatyák a saját ügyükben vették igénybe a befolyásukat. Az önkéntes mentőknek megsúgjuk, hogy az sem tartozik a ritkaságok közé, hogy a városatya, — aki többnyire ügyvéd — más természetes apának az érdekében kéri az árvaszéket hasonló, jó bánásmódra . . . .

Elgondolni is förtelem: a szegény, szerencsétlen anya és bűnben fogant magzatja éhezni kénytelen, mert aki minden bajnak okozója, tekintélyes városatya, vagy tekintélyes városatyának az ügyfele. . . .

A városházán addig nem lesz rend és nem lesz becsületes munka, amig az összes kijáratokat el nem torlaszolják!

szóval itt nem boldogul. Tisza nevének említésénél belekiáltotta a terembe:

— Hundert Jahre soll er lében! (Zajos „Omén" kiáltások a Ház minden oldalán.) Amikor pedig a szónok rövid szünetet tartott és azt mondta: „Tovább megyek, tisztelt közgyűlés" — Kelemen és Gelléri Mór végre egy óhajtásban találkoztak:

— Bár már tovább menne!

El kell árulni, hogy a hangulat nem volt tulságosan ünnepélyes. A szónok egy helyütt gyönyörü pátosszal szavalta:

— Uraim, e történeti pillanatokban . . . .

Körülnéztünk a teremben s a szemünk megakadt Rosenberg Sándoron, aki e történelmi pillanatokban, a fogait piszkálta. Viszont el kell ismerni, hogy Kriszháber Leó nagyon izgatott volt!

Vége volt a nagy beszédnek s utána a büffébe tódultak a városatyák, mert a legszebb beszédnél is élvezeteseb egy jó ozsonna. Vázsonyi Vilmosnak erre is van egy adománja a raktárában. Gyűlést tartottak a demokraták, lehettek vagy ötezren. A vezér beszélt s a hívek boldogan lesték a szavát. Egy óra múlva mégis belefáradtak a hallgatásba. Vázsonyi éppen egy gyönyörü hasonlatra gyujtott rá s igy kezdte:

— Igen uraim, a demokrata eszme . . .

— No eszma', eszma'! — zúgták kórusban a kiéheztetett demokraták.

És ez igy lesz örökké. Hiába dörög a derék Ballagi Aladár a brutális rendőrök ellen, hiába kér Perl Soma a zuglói telektulajdonosoknak villamost és hiába beszél Reiner Ede kitünő fürdőpolitikusunk a földalatti kijárókról, a legmegkapóbb, legnépszerűbb eszme mégis a gyomorkérdés megoldása marad. Csak az a baj, hogy a városatyák ezt a kérdést eddig még csak önmagukra nézve intézték el!

VÁROSI SZÁMSZÉKET!

SZIMÉLY FŐSZÁMVEVŐ NYILATKOZATA.

A **„Fővárosi Hirlap"** mult heti számában Vázsonyi Vilmos megpendítette azt az eszmét, hogy a városi számvevőséget független városi számszékké kellene átalakítani. Felkerestük a nagyfontosságú kérdésben Személy Árpád főszámvevőt. Itt közöljük a nyilatkozatát:

A mi jelenlegi szervezetünk mellett talán csak a főszámvevői állásnak van némi számszéki jellege. Az én hatásköröm ugyanis mindenre kiterjed, a városi hatóságoktól felvilágositást kérhetek és jelentéseket. Természetesen a számszék csakis külön, önálló szervezet létesitésével képzelhető el. Tagjait a közgyülésnek kell megválasztani, csakis igy érhető el a számszék teljes függetlenítése.

Németországban több városban megvalósitották már az eszmét, de ezeknek a számszékeknek az élén a polgármester áll, ami mindenesetre az intézmény függetlenségének a rovására megy. *Vázsonyi* ötletét szerencsésnek tartom, mert az én véleményem is az, hogy a magasabb ellenőrzés célszerű.

ÜTÖTT A VIZMÉRŐ ÓRA.

A fővárosnál uralkodó állapotok szimbolumaként a vizmérőórákat szokták emlegetni. Legujabban is — mintha csak átok feküdne rajtuk — nagy felebbezési és gyanusitási folyamat indult meg, a világitási albizottság egy határozata körül, melyet a vizmérőórák beszerzésére hozott. 4500 órára lett volna szüksége a fővárosnak, amelyeknek szállitását a sokkal drágább breszlaui s stutgarti cégeknek itélte oda a bizottság. Indoka az volt ennek a fura határozatnak, hogy a külföldi vizmérőóra-gyárak megigérték, ha a közel négyszázezer koronás szállitást megkapják, Magyarországon fiókgyárakat létesitenek. Igy pedig növekszik a gyárak versenye, amiből a városnak a jövő beszerzéseknél nagy haszna lesz.

A szokatlan érvelés a tanácsot is meghatotta s a magyar gyárak ajánlatait elutasitva, a német vállalatoknak itélték oda az óraszállitást. Ezt a határozatot is megfelebbezték az érdekeltek és hivatkoztak a közszállitási szabályrendeletre, amely már egyforma árak mellett is a hazai pályázóknak rendeli a szállitás átadását, hát még ilyen alkalommal, mikor a külföld még drágább. Az ügy végleges döntésre a kereskedelmi miniszteriumba került.

Sokat beszéltek róla a városházán, s úgy mondották, hogy Steinhardt Antal bizottsági tag vetette magát közbe a magyar gyárak mellőzésére.

Ez a tavasszal történt, tehát több mint négy hónappal ezelőtt. A vizmű igazgatóság azonban hiába várta a miniszter elhatározásáról szóló értesitést. A kereskedelmi miniszteriumban nem adtak életjelt magukról. Közben az órákra égető szüksége volt a fővárosnak. És szégyenszemre mit tehettek, nem merték miniszteri beleegyezés nélkül külföldről hozatni őket; megrendelték az órákat a figyelemre sem méltatott Magyar fém- és lámpaáru gyárnál, persze olcsóbbért.

Eddig 2500 órát vettek át a lámpagyártól, tehát a szükségletnek több mint felét. S bár a tavasszal nem találták őket jónak, most semmi panasz ellenük. Hogyis mondják csak: Egy csepp vizben benne van az egész mindenség.

A MARGITSZIGET BÉRBEADASA.

Aki a főváros idegenforgalmából származó hasznot kellőképpen tudja értékelni, lehetetlen, hogy a Margit-sziget sorsának eldöltét megelégedéssel ne vegye tudomásul. Az üzlet perfekt: a paradicsomkertet Rietzék és Spallingerék bérbevették s a szerződés értelmében nagyszabású beruházásokat tartoznak ott létesiteni. Reméljük, hogy a bérlők ennek a kötelezettségüknek éppen olyan lelkiismeretesen meg fognak felelni, mint a másiknak, amely nincsen irásba foglalva, de mindennél fontosabb inditó oka a bérletszerződés megkötésének. Az idegenforgalom emelése, ez az elsőrendű kötelezettség. Helyesebben szólva nem is emelése (mert a semmit nem lehet emelni), hanem létesitése A bérlők üzleti összeköttetései felől jó hirek kerültek forgalomba s ebből a szempontból örömmel és megnyugvással fogadjuk a Margit-sziget bérletét.

A magyar kir. vallás- és közoktatási és kereskedelemügyi minisiteriumok felügyelete alatt álló

ESTI KERESKEDELMI SZAKTANFOLYAM

október 1-én megnyilt. — **Tandij egész évre 10 korona. Német és angol nyelvtanfolyam: egész évre 20 kor**

Beiratkozhatni egész nap a

Keresk. Alkalmazottak Országos Egyesületében

VI., Andrassy-ut 67.

Események

A sajtó és a Fővárosi Hirlap. Büszke örömmel adhatunk hírt arról, hogy a *Fővárosi Hirlap* első számával osztatlan elismerést és ezzel együtt döntő sikert aratott. Az elismerés fokozott munkára serkent és kijelöli számunkra azt az utat, amely az olvasóközönség megértő szeretetéhez vezet. E helyütt hálás szívvel köszönjük a sajtónak azt a támogatást, amelyben lapunkat részesítette. Csaknem valamennyi komolyan számbavehető napilap és a szaksajtó is hosszabb-rövidebb közleményekben foglalkozott a *Fővárosi Hirlap*-pal, rendkivül hizelgő, komoly törekvésünket megbecsülő sorok kiséretében. A közönség és a sajtó rokonszenvét, igérjük, mindig a legtöbbre fogjuk értékelni.

A Wesselényi-utcai villamos. A mult esztendőben Ehrlich G. Gusztáv interpellációjára kötelező igéretet tett a polgármester arra, hogy a Wesselényi-utcai villamosvasut ügyét rövid időn belül dűlőre viszi. Azóta hosszú idő múlt el, a Városi a vonalat belefoglalta hatalmas programmjába, de a villamos csak nem akar megszületni. A hetedik kerületi bizottsági tagok erélyes akcióra készülnek s elhatározták, hogy a dolgot ezentúl állandóan napirenden tartják. Nemcsak kerületi, de általános érdek kívánja, hogy akár a közuti, akár a városi mielőbb megépítse a Wesselényi-utcai villamost. Kiváncsiak vagyunk, ki vagy mi hátráltatja tulajdonképpen a kérdés megoldását?

Harmincezer korona zenére. A közoktatásügyi bizottság a szociálpolitikai ügyosztály előterjesztésére 30.000 koronát szavazott meg a „zenei cél szolgálata" címén. Nem tartjuk ezt az összeget sem túlmagasnak, sem fölöslegesnek. Egyetlen kifogásunk az, hogy a segélyezettek között olyanok is vannak, akiknek támogatása a többi, hasonló irányú zeneintézettel szemben méltánytalanságnak, előnyben részesítésnek látszik.

Munkában az árvaszék. A székesfőváros árvaszéke, különösen pedig annak gyermekvédelmi osztálya, zajtalanul, hangzatos kommünikék nélkül, de annál becsületesebben és eredményesebben végzi a munkáját. E tekintetben talán csak az ügyészség vetélkedhetik vele. A gyermekvédelem nagyfontosságú ügyeit Ágoston Géza dr. árvaszéki jegyző intézi a főváros két hivatásos gyámjával. Engel Zsigmond dr. és Reichel Károly dr. ügyvédekkel együtt. Legutóbb az árvaszék a tanács utján előterjesztéssel fordult a kultuszminiszterhez, arra kérve őt, rendelje el, hogy az egyetem két szülészeti klinikáján és a bábaképző-intézetben rögtön a szülés után vegyenek fel az anyákkal részletes jegyzőkönyvet, ha az ujszülött nem származik törvényes házasságból. Kétségtelen, hogy a kultuszminisztérium elfogadja az előterjesztést, amelyhez különben a fővárosi közkórházakra vonatkozóan a tanács is hozzájárult. Az uj rend január 1-én lép életbe s előnye az lesz, hogy a születés után nehezen feltalálható anyák ezentúl minden esetben adatokkal fognak szolgálni a gyámhatóságnak a természetes apára vonatkozólag.

Uj pártalakulás. Az I. kerület szabadpolgári pártjában hir szerint szakadás készül. A Lágymányos polgárságának egy része külön zászló alatt szervezkedik s az uj párt még e héten megalakul.

Helyreigazítás. A községi választásokról írt cikkünkben Incze Henrik V. kerületi városbirót a póttagok között soroltuk fel, holott Incze már rendes bizottsági tag s mint ilyen kerül új választás alá. A lista egyébként teljesen hiteles, csak az tévesztett meg egyeseket, hogy a virilisták kerületenként vannak felsorolva. Berényi Miksa elhunyt bizottsági tag helyét Löwy Adolf foglalta el.

Kerülő úton. A közlekedésügyi bizottság legközelebb fog foglalkozni a közuti vaspálya társaságnak azzal a kérelmével, hogy a Dohány-utcai, ideiglenes kerülővágányt továbbra is fentarthassa. Minden animozitás nélkül ki kell fejezni azt a meggyőződésünket, hogy a Dohány-utcához hasonló szűk utcákban egyenesen életveszélyes a villamos vasúti forgalom létesítése. Ebből az okból nem tartjuk célszerűnek és indokoltnak a kérelem teljesítését.

A szeméttelep költségei. A Cséry-féle szeméttelep berendezésére a tanács mult héten nagyobb összegű munkát engedélyezett. A munkákkal, bármilyen sürgős a természetük, várhatott volna a tanács addig, amíg eldől az a kérdés, vajjon házilag kezeljük-e a szemétfuvarozást, vagy bérbeadjuk a vállalatot. Az utóbbi esetben t. i. talán módjában állott volna a városnak ezeknek a munkáknak a költségeit a bérlőre hárítani?

Felekezeti hitoktatás. Nyolcvanezer koronával támogatja a főváros a felekezeti hitoktatást. A kérdés rendkívül kényes és valahányszor napirendre kerül, mindenfelé idegességet okoz. A probléma megoldása ott van, hogy erre a célra egy fillért sem szabadna a fővárosnak fordítani, mert a hitoktatás állami feladat (a szabadkőműves dogma szerint egyáltalában nem feladat). Az állam pedig nem kivánhatja a fővárostól, hogy a közoktatásügyi költségvetést indokolatlan tételekkel terhelje.

Legyen világosság! Amíg a keleti pályaudvarnak egész környéke esténkint valóságos fényárban úszik, addig a nyugati pályaudvart szegélyező utaknak csak egy kis része van kellőleg megvilágítva. A Váci-körut végén — éppen ott, ahol a nyugati pályaudvar legforgalmasabb bejáratai kezdődnek — a villanyfényt hirtelen sűrű sötétség váltja fel, melyet csak itt-ott szakit meg néhány gázlámpa gyenge pislogása. A Váci-ut felől, egész a Ferdinánd-hidig a nyugati pályaudvarnak öt bejárata van, melyeken át éjjel nappal nagy kocsi forgalom bonyolódik le. És ezt az utat este teljes sötétség boritja! Minthogy pedig a kereskedőknek, szállitóknak és a környékbeli gyáraknak fontos érdekei füződnek ahhoz, hogy ez az útvonal megfelelő világitást kapjon, Havas Ernő, a Hazai szállítmányozási r. t. igazgatója az érdekeltek körében erélyes akciót indított a tarthatatlan állapotok megszüntetésére. Az érdekeltek tegnapi értekezletén elhatározták, hogy a fővárosi tanácshoz beadványt intéznek, melyben a Váci-ut e részének villamos vagy préselt gázlámpákkal való megvilágítását fogják kérelmezni.

A főváros földjei. Ezzel a címmel a Budapesti Hirlap a következő megszívlelésre méltó sorokat irja:

A főváros tulajdonában több ezer hold föld van, amelyet rendkívül olcsón ad bérbe azon a címen, hogy a földeken megtelepedő kertészetekkel akarja enyhíteni az élelmiszerdrágaságot. Az élelmiszer ára azonban egyáltalán nem akar enyhülni, mert azok az exisztenciák, amelyek az olcsó fővárosi földek hasznából vagyont szereznek, nem ismerősek a méltányosság törvényével. Sőt egyenesen ártalmára vannak a főváros élelmezésének, mert termelésükkel, mely itt helyben áll rendelkezésükre, a távolabbi vidék fölhozatalát korlátozzák, váratlan árhullámzással fenyegetve azt. A földek bérbeadása körül is sok a hiba, mert a szerződések nem egységesek, hanem a legkülönbözőbb lejárattal bírnak. Ez arra jó, hogy a bérelni szándékozók szabad versenyét megnehezítse, házi intézkedésekkel mintegy családi hitbizománnyá tévén az egyes fővárosi területeket. Október végén a főváros tulajdonát tevő földből 169 hold kiterjedésű haszonbéres föld válik szabaddá, amelyet ujabb bérbeadás útján kíván a főváros értékesíteni. A tanács fölhívta a városgazdaság ügyosztályát, hogy ezeknek a földeknek bérbeadása iránt a városépítés ügyosztályával és az illetékes kerületi elüljáróság közbenjöttével gondoskodjék és az árlejtést tartsák meg. Mindenesetre óhajtani kell, hogy ezekről az árlejtésekről a legszélesebb nyilvánosságot idejében tájékoztassák, hogy a földek ne gúnyáron jussanak újra bérbe, hanem a fővárosnak legalább is olyan jövedelme legyen a földjeiből, mint a vidéki városnak. A bérletiejáratok uniformizálására pedig meg kell végre tenni az első lépést.

Legrégibb, legelőkelőbb márka
Gróf Keglevich István ut.
COGNAC
BUDAFOK
Az összes bel- és külföldi kiállitásokon, legutóbb „Turin"-ban kizárólag diszoklevéllel kitüntetve. Mindenütt kapható.

A SUGÁRÚT.

Esztétika és üzlet.

Az újabban egymásra halmozódó városházi ügyek és üzletek tömkelegében egy időre sikerült mesterségesen elaltatni az Erzsébet-sugárút létesítésének ügyét. Ez a nagyfontosságú városszabályozási munka azért kénytelen halasztást szenvedni, bár egész sereg köz- és jogosúlt magánérdek is szorgalmazza, mert — mert még nincs kellőképen előkészítve. Ez alatt azt kell érteni a tájékozatlan olvasónak, hogy a sugárút terve mögött egyéb is lappang annál, amit lelkesítő frázis gyanánt a Városháza tájékáról beadtak volt a közvéleménynek. Mert tudni kell, hogy az Erzsébet-sugárút városfejlesztő szükségessége bármennyire helyes és igaz is, egyeseknek csak azért jó, hogy üres jelszó gyanánt lobogóra iródjék és a bemaszlagolt tisztelt közvélemény tóduljon utána.

A Városházán értenek ahhoz, hogyan kell jelentéktelen dolgokat nagyfontosságu közügygyé fújni fel s hogyan lehet viszont életbevágó közkívánságokból úgy facsarni ki minden értékes tartalmat, hogy csupán csak a közre értéktelen célok maradjanak belőle vissza.

Ime, itt van az Erzsébet-sugárút! Ennek az ügye azok közül való, amik érdemesek volnának arra, hogy megdobogtassák a Budapest jövő fejlődéséért hevülők szívét. Ám a Városháza boszorkányüstjében, melyben mindenféle célok főnek, ez a kérdés is utálatossá torzult el, mert a sugárút megvalósítása célból eszközzé alakult át azok kezében, akik kezében az arany is sárrá válik.

Mert mi volt a cél? A közérdekű cél az volt, hogy a főváros rendetlenül és zsúfoltan épített tömkelegébe széles sugárutat vágjanak a centrumból kifelé s ezzel ne csak a külső és belső városrész fogalmának könnyű kicserélődését segítsék elő, hanem utat nyissanak az egészség, a friss levegő és a napfény áldásának is egy rendetlen városstömb szük, sötét és piszkos gettójába. Ha rátekintünk Budapest térképére s annak kivált az Andrássy- és a Rákóczi-út közé eső részét tanulmányozzuk, akkor a fönt elmondottak a közérdek harsogó követelésévé erősödnek előttünk. Budapestet általában sok szűkkeblűséggel és kevés észszel építették meg. A város életerei, a kör- és sugárutak nem voltak egy száz esztendőre előrenéző városépítő programm értelmében megszerkesztve, hanem incideutaliter, máról-holnapra, a legtörpébb, legjogosulatlanabb magánérdeket is tiszteletben tartva nyomultak lépésről-lépésre tovább az utcák a fővárosnak a perifériák felé dagadó testében. Ez a tervszerütlenség és ez az önző ostobaság teszi, hogy Budapest fejlődése, épülése, terjedése igazi lendületet venni nem bír: guzsba kötve tartja utcarendszerének célszerűtlen volta, amivel a városfejlődésnek meg kell küzdeni s hogy megküzdhessen, ifjú erejének becses részét itt kell lekötve tartania.

Helytelen útrendezés.

Mit tesz a városépítés helyes rendszere? Mindössze azt, hogy a városnak bőkezűen és céltudatosan szabott sugárutrendszere legyen, amit keresztirányban a körutak ive kössön össze. Ha az megvan, akkor biztosítva van a közlekedés éltető lüktetésének minden irányban való zavartalansága. Budapesten hiányzik ez. A nagyváros életműködésében legfontosabb szerepet a sugárutak játszanak, melyek megszerkesztésében nem az esztétika követelése a fontos, hanem elsősorban az, hogy a forgalom naponkénti periodikus lüktetése a város szíve felé és vissza, teljes korlátlansággal mehessen végbe. A világváros rendes életműködése írja ezt elő. A fejlődés egy bizonyos fokán ugyanis a nagyváros belső része üzleti negyeddé alakul s az onnan kiszoruló lakosság, amely azonban kenyerét továbbra is a belső városrészben keresi és fogyasztóképességét is ott elégíti ki, a külső városövben keres letelepülést. A vér éltető körforgása gyanánt a külvárosból nyomul be naponta többször a város szíve felé, hogy onnan ismét lakásába térjen vissza.

Az Erzsébet-sugárút létesítésének első eszméjét közérdekű szempont irányította. Az Erzsébetváros rendetlen tömbjén keresztül, a Károly-körúttól a Damjanich-utcáig és ki a Városligetig széles sugárutat akartak nyitni, részben a sugárirányú forgalom lebonyolítására, de nem kis részben azért is, hogy a városrész belső mély telkeit kettémetszeni és építkezésre kihasználni lehessen. Egyszóval ennek a sugárútnak a létesítése közszükséglet.

A városépítés ügyosztálya erre nézve nemrég tervet dolgozott ki és előterjesztést készített. A szakbizottság és a közvélemény már foglalkozott is a tervvel az idén, márciusban, de oly okok miatt, amiknek a sugárút létesítéséhez voltaképpen nincs is közük, de amiknek tervszerü és tendenciózus előretolásával a sugárút ügyét komplikálták, hogy a kérdés körül szervezkedő közvélemény helyes ösztönét konfuzióba ejtsék, a sugárút létesítését egyelőre önkényesen levették a napirendről. Mig az eddig kialakult közvélemény meg nem puhul, vagy el nem ferdül, addig nincs is rá reménység, hogy újból napirendre kerüljön.

Gyanús késedelem.

A sugárút tervét ugyanis mindenféle ürügygyel és érveléssel az új városháza építésével kapcsolták össze. Az új városházát ugyanis Bárczy István dr. polgármester házi bankja és házi építésze, a Magyar Bank és Lajta Béla biz. tag sugallatára mindenáron az Andrássy-út belső torkolatánál akarja fölépíttetni, azon az ilyen célra szük telektömbön, ami a Fürdő-utca két oldalán a Bazilika és a Deák-tér között felszik.

Bárczy Istvánt, aki kérlelhetetlen fanatikusa ennek a tervnek, mint mondja, „művészeti szempontok“ vitték erre az álláspontjára. A sugárutak egyenes meghosszabbítása ugyanis szerinte rideg, rút, művészietlen és éppen ezért az Andrássy-utat is be kellene rekeszteni, „be kellene zárni“ a Belváros felől eső végén egy hatalmas építészeti objektummal, aminő az új városháza lenne.

A polgármester úr fűt-fát megmozgatott, hogy ezt a kedvenc tervét begyökereztesse a közvéleménybe. Költséget és fáradtságot (természetesen a fővárosét) nem kimélve, tavaly külföldi műépítészeket, városfejlesztő szakembereket hozatott ide és felszólította őket, hogy fejtsék ki véleményüket az Andrássy-út „művészi lezárásának“ kérdésében. Ezek a szakemberek azonban (Janssen berlini és Saarian finn mérnökök) komolyan vették a kérdést és megmagyarázták, hogy Budapest fejlődésének épen az a nagy szervi baja, hogy sugárutai nem nyílnak szabadon a Duna partjára, (melynek tulsó partján a budi gyönyörü panoráma mindennél szebb „művészi lezárást“ tenne) hanem befelé és kifelé is zsákutcákban végződnek, vagy görbén és szűken folytatódnak.

A külföldi szakemberek véleménye azonban hatástalan volt Bárczyra, aki törik-szakad, el akarja vinni a Városházát mai helyéről. Ahol ló nincs, ott a szamár is kedves — mondja a közmondás . . . Bárczy tehát, hogy tervét megalapozza, felvonultatta házi szakembereit és művészeit, akiknek a szakértelme és a művészi értéke oly sokba fáj már a fővárosnak s ezek egy kis Mérnök- és Épitész Egyesületesdit játszva, úgy nyilatkoztak az Andrássy-út „lezárásáról“, mint a karikacsapás. De a dicsőség és a diadal csak egy napig tartott. Még jól emlékszünk, mint tiltakozott egy nappal később a Mérnök- és Épitész Egyesület (a valódi!), hogy neki a nevében mondottakhoz nincs köze és azért csak egy, az ő tekintélyébe illetéktelenül burkolózó csoport a felelős.

A lapok részben közölték a tavaszon ezt a cáfolatot, ami Bárczyt annyira elkeserítette, hogy levette az új városháza tervét a napirendről és büntetésből ezzel együtt jégre tette az Erzsébet-sugárút tervét is.

Nincs is szándékában elővenni, bár a sugárút létesítésének halogatása, az általános városfejlődés sérelme mellett, egész sereg érdekelt háztulajdonosnak okoz érzékeny kárt. A sugárút kitűzött vonala mentén ugyanis nem adnak többé építési engedélyt, mert természetesen nem akarják a tervezett monstre kisajátítás költségét megdrágítani. Mintegy száz telektulajdonos van itt érdekelve, de érzékenyen van érdekelve maga a fővárosi lakást kereső polgárság is, mert a 2330 méteres sugárút két oldalán létesülő fronton száz-százötven bérpalotát lehetne építeni a város szívében, 1500—2000 lakással, vagy 10.000 ember letelepítése céljából! . . . Olyan területen, ahol a mai viszonyok közt ennyi népnek a negyedrészét sem lehet elhelyezni! . . .

Irreális számítás.

Nézzünk röviden a szemébe azoknak a terveknek, ahogyan ezt a nagyfontosságú városfejlesztő munkát végre a III. ügyosztály végre akarja hajtani s nézzünk a szemébe azoknak a motivumoknak, amik egy ily fontos mű létesítését hátráltatják. Mivel pedig ezt a kérdést az új városháza építésével kapcsolták erőszakosan össze, térjünk ki mindenekelőtt erre.

A mai Központi Városházát 1897. óta használja a főváros, amely akkor, midőn az egykori Károly-kaszárnya vételára fejében a kincstárnak 11.200,000 koronát, az átalakításra pedig kerek három milliót kifizetett, ezt könnyű szívvel tette, mert az volt a felfogás, hogy így ötven évre elvetette a városházépítés gondját. Közben azonban híre járt, hogy egy, a fővároshoz méltó székház építési költségéhez, hogy millió koronával szivesen hozzájárulna a kormány, s ez az igéret addig bizsergette a főváros zsebét, míg végre egy új városháza építése programmá lett.

Mindenki természetesnek találná, hogy az új városháza telkéül a régi városház pompás helyét szemeljék ki, melynek 11.031 négyszögöléből ma csak 5836 négyszögöl van beépítve. Igen ám, de annak ami természetes és magától értetődő az életben, a Városházán annak külön és különös törvénye van. Ez a külön törvény azt diktálja, hogy azt a telket, amit a régi Városházánál ezelőtt tizenöt évvel négyszögölenkint több mint ezer koronáért vett a főváros, adják ma el utcákkal parcellázva átlag 1763 koronáért, holott legalább háromezer koronát ér! . . . Másrészt a Magyar Bank telkét, melyen oly szépen le lehet lehetne „zárni“ az Andrássy-, Sugárutat, vegye meg a főváros . . . Hogy mennyiért? Ennek az ügyosztályi számvetése egy kis ravaszságot árul el, az ügyosztály ugyanis csakhogy a kedvenc tervhez megnyerje a közvéleményt, nem átalja naivul azt mondani, hogy a Magyar Banknak éppen ott (és ott éppen ott) összevásárolt tizennégy ingatlanát 13.000,348 koronáért, vagyis ölenkint átlag 2476 koronáért kilehetne sajátitani . . . Minden beavatott tudja, hogy a Magyar Bank, mely a pók mohóságával lesi, hogy megszabadítja-e a főváros a telkeitől, ölenkint átlag kerek ötezer koronát, de egyes részekért hét-nyolcezer koronát is el kérne. Hogy meg is kapná ezt az összeget, azt mindenki tudja. Tudja az ügyosztály is, de óvakodik attól, hogy a valódi költség előzetes bevallásától az Andrássy-út művészi lezárásának, magyarán a Magyar Bank eladó telkének megvétele eszméjétől már csírájában elriassza a közvéleményt . . . Előbb fogadják el eközben a városháza új letelepítésének eszméjét — gondolja az ügyosztály — a többi magától fog menni.

Az uj városházát tervező tranzakciót tehát a hamisitatlan fővárosi ügyek sorába tartozik. Olcsón eladni, drágán venni, hogy a lekenyerezettek hadserege vivátot kiáltson az „európai látókörnek“ — ebből rá lehet ismerni a vezető szellemre, amely most egy egész városrészt büntet az Erzsébet-sugárút létesítésének halogatásával, azért mert az Andrássy-útat „művészileg“ nem sikerül lezárni.

FŐVÁROSI HIRLAP

előfizetési árai:

egész évre . . . . **16 K**

fél évre . . . . . **8 K**

Kiadóhivatal: **VI., Kiss János-utca 4. szám.**

Telefon: 161—07. sz.

A városok barátja.

Tudott dolog, hogy a mostani pénzválság fojtogató vasmarkát elsősorban a városok érzik. Kétségbeesésükben mi telhetett tőlük, most fejükbe vették a vidéki polgármesterek, hogy országos mitingre sereglenek össze és nyiltan feltárják a kormány előtt, hogyan roskadozik, hogyan recseg-ropog minden eresztékében az a polgári munka, mit évtizedek szorgalma alapozott. Föl akarják tárni a vidéki polgármesterek azt az állami és nemzeti veszedelmet, amihez a városi élet összeomlása a hitelkorlátozás folytán viszi most egyre közelebb a magyar városokat s ebből a célból Bárczy István dr.-ral léptek érintkezésbe, hogy a magyar városok kongresszusát Budapestre hivja össze, hogy innen kiálthassanak segélyért. Bárczy, aki oly sokat köszönhet a vidéki városoknak, aki a városok tömörülésének a hátán nőtt naggyá, meg is igérte, hogy a kongresszust összehivatja és a városok kérését Teleszky pénzügyminiszternél előterjeszti. Ugy látszik azonban, hogy az interveniáló budapesti polgárnagyot azzal intették le a pénzügyminisztériumban, hogy a vidéki városok panasza a nagybankok ellen most igen kellemetlen lenne a kormánynak, Bárczy tehát fogta magát és serényen elhárítva magától a kongresszus előkészítésének a kötelességét, azt javasolta a vidéki városok megbizottjának, Rimler Károly polgármesternek, hogy a kongresszust ne Budapesten tartsák, mert arra sokkal megfelelőbb hely — Nagyvárad. Ezt levélben irta meg. Egy ujságirónak azonban, aki nála a városok mostani szervezkedése iránt érdeklődött és tudakolta, hogy Bárczy mit tart erről, egyszerűen és hidegvérrel jelentette ki ugyanekkor, hogy mit sem tud a vidéki városok jajgató gondjáról és arról, hogy gyülésezni akarnának!... A bajba jutott városok okulhatnak ebből. Megtanulhatják, hogy más az, banketteken üres szólamokat puffogtatni a vidéki városok jelentőségéről és ismét más az, midőn az „európai látókör“ tulajdonosa a kéz kezet mos-elvénél fogva nem akar kellemetlenkedni a — miniszteréknek. Mert a miniszterek vissza tudnak ám ütni arra, aki nekik kellemetlenkedik...

A FŐVÁROS A PROSTITUCIÓ ELLEN.

A rossz útra tévedt, erkölcsi züllésnek induló nők érdekében nevezetes ujitást határozott el a főváros árvaszéke a rendőrséggel egyetértően. A legújabb idő óta ugyanis a rendőrség erkölcsrendészeti osztálya minden olyan esetben, amikor egy kiskorú nő a nyilvántartottak közé akarja magát fölvétetni, az erről szóló jegyzőkönyvet átteszi az árvaszék gyermekvédelmi osztályához. Ha a nő szülői Budapesten laknak, az árvaszék beidézi őket, ezeknek hiányában a rokonokat s az erkölcstelen pályára lépő nőnek életviszonyait közegei által kinyomozza. Ha a szülők, vagy rokonok nem hajlandók eltériteni a nőt szándékától, akkor az árvaszék vállalkozik erre a feladatra. Ha pedig a szülők vagy rokonok vidéken laknak, az árvaszék az illetékes községi előljáróság vagy gyámhatóság utján értesiti őket a romlásnak induló családtag szándékáról. Rövid idő alatt igen szép eredményt ért el ily módon az árvaszék. Számos esetben megtörtént, hogy a szülők az értesités vétele után nyomban feljöttek és hazavittek könnyelmü gyermeküket.

Ipar
Pénzügy
Vállalkozás
Kereskedelem

A TŐKE

Biztositás
Épitészet
Közlekedés
Bányászat

A KISEMBER HITELE ÉS A KÖZSÉGI TAKARÉK

A hitelszövetkezetek lassú kimúlása valamint a kisbankok nehézségei hitelszervezetünkbe nagy hézagot szakítottak. Ma úgy áll a helyzet, hogy a kisember akár lateiner, vagy fix fizetésű egyéb alkalmazott, akár iparos vagy kereskedő, nem tud hitelt szerezni. A nagybankoknál hiába kopogtat. Nem azért marad zárva a kis hitelkereső előtt a nagybank pénztára, mintha nem ismernék el az ilyen szerényebb polgár-exisztencia hitelszükségletének jogos és legitim voltát. Azok az idők, amikor ez a balfelfogás uralkodott, hogy szegény embernek produktiv hitelre nem lehet szüksége, gazdasági és szociális fejlődésünk során hála istennek már elmúltak. De a nagyobb pénzintézet ügyvitelének természete kizárja az apró részletekben törleszthető, nagyszámú kölcsönt, amaz elv alapján, hogy minima non curat praetor: csekélységekkel a nagyobb bank nem bíbelődhetik. Akármi legyen is azonban az oka a kisember hitelben való teljes hiányának, tény, hogy e hiány megvan; tényleg ma már odafajultak a viszonyok, hogy a kisember még normális viszonyok között is képtelen kölcsönszükségletét kielégíteni. A szövetkezeti intézmény elbukott és helyébe nem támadt semmiféle alkalmas kis hitelszerv.

Ily viszonyok között valóban nagy szükség van a fővárosban a községi takarékpénztárra, melynek alapszabályai évek óta készen feküsznek jóváhagyás végett a belügyminiszteriumban, de mindezideig elintézést nem nyertek! Odafenn nem is titkolják a huzavona okát. A községi takarékpénztárat akként tervezik, hogy az egy teljesen nagy, a banküzem minden ágát felölelő mobilbank és ezenfelül jelzálogbank volna. A nagy pénzintézetek tehát joggal félnek egy ilyen hatósági jelleggel felruházott és ezért a közönség körében fokozott bizalmat élvező uj konkurrenstől és nagy politikai befolyásuk teljes latbavetésével hátráltatják a községi takarékpénztár szabályzatának jóváhagyását. Az ügy véleményezés végett átment a pénzügyminisztériumba, ahol a hitelpolitikai osztály három év óta heverteti. Pedig azon idő alatt, sőt éppen legújabban is több vidéki községi takarékpénztár nyerte el a kormányhatósági jóváhagyást. A pénzügyminiszter — talán nem is ürügyképen — azt kifogásolja a fővárosi községi takarékpénztár szervezetében, hogy az intézmény túlságosan riszkáns üzleteket vett fel üzletágai körébe, melyeknek kockázatos volta nem fér össze a városi közvagyon kezelésében megkövetelt gondossággal és óvatossággal.

Nem időzünk bővebben ez ellenvetés alaposságának kutatásánál, csak röviden jelezzük, hogy tőzsdeüzletek ellátása, továbá parcellázás, emissziók, finanszirozások, mely üzletágak mind benne foglaltatnak a községi takarékpenztár alapszabályszerű üzleti körében, tényleg nem valók egy községi takarékpénztár hatáskörébe. De határozottan állítjuk, hogy éppen e spekulativ jellegű, bankszerű tevékenység szálka a pénzintézetek szemében és biztosra vehető, hogy ha mindezekről lemondana a községi takarék és tisztán igazi rendeltetésére szorítkoznék, tehát kizárólag nyilvános takarékpénztár maradna, mely mást nem tesz, mint betéteket gyűjt és ezeket értékekbe való elhelyezés, zálogkölcsön és váltóleszámitolás útján gyümölcsözteti, úgy a kormány ellentállása már rég megtörött volna és a főváros községi takarékpénztára már régen megvolna.

Már pedig a kommunális takaréknak csupán ez a hivatása: fokozza a lakosság takarékossági hajlamát és nyujtson a polgárság széles rétegeinek méltányos kölcsönt. Nyilvános, hatósági jellege kizárja a nyerészkedési szándékot, és szociális hivatása kötelezőleg irja elő számára a kisember hitelének ellátását.

Egészen világos tehát a teendő. A székesfőváros módositsa a községi taakrékpénztár alapszabályait olykép, hogy minden spekulativ jellegű bankári tevékenységet kihagy belőle s az ekként megszorított hatáskörű takarékpénztár kormányhatósági jóváhagyása érdekében indítson erélyes akciót. A kormány nem állhat majd útjába az igazán közhasznú és szociális szükségletnek megfelelő olyan községi takarékpénztár létesítésének és kénytelen lesz hozájárulni egy mélyen érzett hiány pótlásához: a közérdekű, mert a kisemberek hiteligényeit ellátó községi takarékpénztár felállításához, mely nélkül, mint a tények mutatik, a kis exisztenciáknak semmiféle hitelszerve nincsen. Csak akkor lesz Budapesten a kisembernek hitele, ha megcsinálják a községi takarékpénztárat. A kommunális takarékpénztár azonban csak akkor lehet meg, ha kiküszöbölve minden bankszerű kockázatos tényked*ést kizárólag a széles rétegek betétintézete és hitelforrása lesz.*

—

Háború előtt. A balkáni zavarok, amelyek Európa békéjét veszélyeztetik, természetesen a monarchiát érintik legközelebbről. A bécsi és budapesti tőzsde az ijesztő mozgósítási hirekre, amelyek az ultimó lebonyolitását még nehézkesebbé tették, általános derout-val reagált, másfelől pedig a monarchiában is *megtörtént minden előkészület az esetleges mozgósításra.* Amint feltétlen hiteles forrásból értesülünk, a *belügyminiszteriumban* ma reggel felsőbb utasításra *szigoruan bizalmas tanácskozás volt,* amelyen az illetékes osztályfőnökök vettek részt és *az összes szükséges előkészületeket* a mobilizációval kapcsolatban megbeszélés tárgyává tették.

Megujították a cukorkartelt. A Cukorgyárosok Országos Egyesülete e hó 28-án teljes ülést tartott, amelynek legfontosabb tárgya a lejárt cukorkartel meghosszabbítása volt. A megállapodás szerint az ujonnan kötött egyezmény öt évig marad érvényben.

Egy hitbizomány parcellázása. A Földitelbank Részvénytársaság Fülöp szász-coburg-gothai hercegtől megvette a Nándor száz-coburg-gothai herceg, valamint a gróf Kohary-féle hitbizományhoz tartozó nógrádmegyei Füleksávoly, Fülek, Bolgárom, Galsa, Kétkeresztur, a gömörmegyei Deresk, Süvete, Perlasz, továbbá a hontmegyei Ipolyvecse, Ipolynyék, Palást, Szalatnya és Össöd községekben fekvő, valamint az említett hitbizományokhoz tartozó birtokokat. Ezekből a nagykiterjedésű hitbizományi birtokokból csak a mezőgazdasági művelés alatt álló részeket szerezte meg a bank, míg a birtokokhoz tartozó erdők továbbra is hitbizományi kezelésben maradnak. A birtokok különböző nagyságú részekből állanak, amelyek nagyobbára kisgazdák birtokai közé ékelődnek be és ez a parcellázásra nagyon alkalmassá teszi azokat.

Lejáró városi bérletek. 1912. és 1913-ban a fővárosnak következő szerződései járnak le: A Ferenc József sétányon székek felállítása, bérlő Buchwald Sándor, a szerződés lejárata 1913. dec. 31-én, most fizetett bérletösszeg K 1400.—. Városmajor vendéglő, bérlője Pleszl József, lejárat 1913. ápr. 30., fizet K 1000. — Rudasfürdő vendéglője, bérlő Valentin Antalné, lejár 1912. okt. 31., fizet K 2500. — Kőbányai sziklapincék, bérlői Kálnoky Gyula és Társa, lejár 1913. ápr. 30., fizet K 1000, továbbá Seidner Miksa, lejár 1913. aug. 31., fizet K 2500. — I. és II. kerületi vadászati jog, bérli a Budapesti lövészegyesület, lejár 1912. dec. 31., fizet K 1800. — Balparti vadászati jog, bérlik Glück Frigyes és Saxlehner András, lejár 1912.

A „Hermes" közgyülése. A Hermes Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaságnak Ullmann Adolf igazgatósági elnök elnöklésével megtartott rendes közgyűlése az igazgatóságnak azt a javaslatát, melynek értelmében a 681.265.94 K tiszta nyereséből a tartalékalpnak 100.000 koronávl való javadalmazása mellett 1000 korona osztalék fizettessék ki részvényenként 20 korna osztalék fizettessék ki, jóváhagyta. Az igazgatóságba Breitner L. Zsigmond udvari tanácsost ujra megválasztották, mig uj tagokul Hajduska Emil dr. udvari tanácsost és Simon Ignácot, a Magyar Földhitelintézet igazgatóját választották meg. A közgyűlés után megtartott igazgatósági ülésen a társaság elnökévé Ullmann Adolfot, alelnökké pedig Lukács Józsefet választották meg.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP"
lapkiadó-vállalat.

Merkantil Nyomda (Havas és Lehner)
Budapest, VIII., Német-utca 27. szám.

Magyar Élelmiszer Szállitó
Részvénytársaság
Telefon: 25—02 és 66—97
Telefon: 25—0 és 66—97
Fiókok: Wien, Breslau, Berlin és London

A társaság működési köre:

1. **Hűtőház.** A modern technika eddig elért vívmányainak felhasználásával berendezett hűtőházban bárki tetszés szerinti időre mindenféle élelmicikket hosszabb ideig kifogástalan minőségben eltarthat, mérsékelt díjtételek mellett. A beraktározandó árúk kezelésére, illetőleg a beraktározás feltételeire részletes utasítással készséggel szolgál a társaság igazgatósága.

2. **Jéggyár.** Napi 1000 métermázsa tartós kristályjeget termel.

3. **Kiviteli osztály.** Wien, Berlin, Breslau és Londonban saját alkalmazottainak vezetése alatt fenntartott fiókjai mérsékelt jutalék mellett mindenféle hazai élelmicikk bizományi értékesítésével foglalkoznak.

4. **Szállitási osztály.** Fuvardíjkedvezményeket folyósit a nyugoti vámkülföldre feladott élő- és leölt baromfi, tojás, vad, vaj, friss főzelék, zöldség, friss gyümölcs, túró és mézküldemények feladási okmányai alapján.

5. **Gyüjtőforgalom.** Az élelmicikkek pontos és olcsóbb szállitása érdekében Budapest nyugoti pályaudvar, Budapest-Józsefváros és Wien-Steg állomásokra élelmiszer gyűjtőforgalmat tart fenn.

HIRMANN FERENC

fémöntőde, réz- és ércműárugyára

Budapest, VII., Csányi-utca 7-9.

Telefon 125—51. Interurban 29—03.

Készitek mindennemü szerelvényeket viz, gőz, légszesz és fürdőberendezések részére. — Szőlő- és pincegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyukat. Vasuti kocsi- és hajó-szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vassulyokat. Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vizvezetéki szerelvények, kovácsolt és Öntöttvascsövek. Öntöttvas fürdőkádak és zománcozott kiöntők. Egészségügyi berendezések. Fayence áruk.

PÁRATLAN OLCSÓ AJÁNLAT!

Főnyeremény **400.000 kor.** **200.000 kor.** stb., stb.

Egy és fél millió korona

Legközelebbi huzás már **október 5-én**

évi nagyobb nyereményre játszhatik bárki, ha vásárol nálunk **részletfizetésre**

1 drb Pesti Hazai sorsjegyet, melyet 40 havi 3 K 90 f-es vagy 30 havi 5 koronás **részletre árusítunk.** — Az **első** részletnek postautalványon való beküldése ellenében kiszolgáltatjuk a sorozat és számmal ellátott törvényes részletivet, melynek alapjan a vevő **már az október 5-én** megejtendő huzásboz **egyedüli** játékjogot nyer. Kivételesen

TELJESEN INGYEN

nyugtázzuk a 3-ik részletet, ha az első 2 részlet egyszerre beküldetik.

Utánvételes rendelések nem teljesithetők.

Budapest-Erzsébetvárosi Bank R.-T

30 havi részletre á 5 K -- fill.

KÖZPONT: **Budapest, VII., Rákóczt-út 20.** Fiókosztályok: I., Attila-körut 51. VII., Thökölv-ut 2.

40 havi részletre á 3 K 90 fill.

Vidéki ügynönök felvetetnek.

CHARLES

a modern reform-cirkusz,

CHARLES

a milliomos vállalat,

CHARLES

a fölülmulhatatlan csoda-cirkusz,

CHARLES

Európa legnagyobb cirkusza

CHARLES

az utólérhetetlen, utánozhatatlan műsorával,

CHARLES

a legsokoldalubb és legjelentősebb utazó cirkusz-vállalat

Októberhó 5-én

tartja Budapesten, a Tattersalban

nagy, fényes megnyitó előadását!

Fővárosi Hirlap

Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.

Telefon: 161—07. sz.

előfizetési árai:
egész évre . . . . 16 K
fél évre . . . . . 8 K

JÜNKER HENRIK

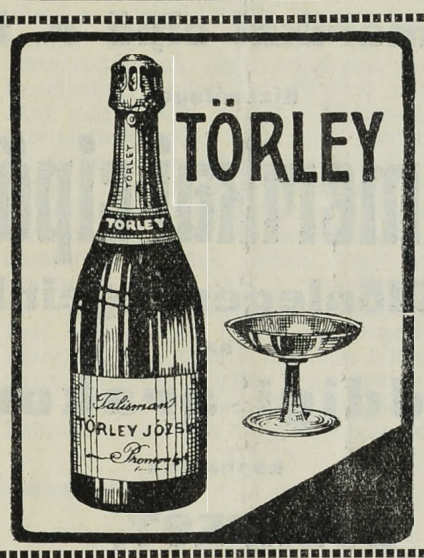
művirág gyárainak raktára

Budapest, Király-utca 54.

Dus választék disztollak, pleureusök, művirágok, virágkellékek és koszorukban. — Szobák és termek diszitése délszaki növényekkel.

Külön női kalapforma osztály.

Olcsó gyári árak.

APOLLO

Projectograph r.-t.

József főherceg ő csász. és kir. fensége udvari szállitója.

A főváros legelőkelőbb mozgófénykép bemutató helyisége.

Hetenkint kétszer:

hétfőn és csütörtökön teljesen uj szenzációs ... műsor. ...

Előadások d. u. 5 órától folytatólagosan éjjel 12 óráig.

POZSONYI MARGIT

női kalap. műtermében párisi modellek megérkeztek.

Trotteur- és leánykalapokban nagy választék.

Kalapkészitési szaktanfolyamok

Budapest, IV. ker., Koronaherceg-u. 14. II. 4 Lift.

Selyem, csipke, angol ruha-bársony- és gyapjuszövet-különlegességek

Polonyi Albert

áruliázában

Budapest, Kigyó-utca 5.

(Klotild-patota)

legjutányosabban szerezhetők be. *Telefon: 15—68*

Mintákat vidékre készséggel küldök.

MEIDINGER-KÁLYHÁK ÉS ÖSSZES ALKATRÉSZEI CSERÉPKÁLYHÁK, TŰZHELYEK, KÉMÉNY- : TOLDÓK :

legjobb kivitelben, legolcsóbb árban

EHRLICH KÁLYHAGYÁR R.-T.
Budapest, VII., Dohány-u. 2
Mindenféle javitások gyors és preciz kivitelben!

A Trieszti Jutaipar R.-T. Triesztben
ajánlja közismert kitünő készitményeit mindennemü

zsákokban

a legjutányosabb árak mellett.

Felvilágositásokkal szolgál a magyarországi képviselőség

Nobel Sándor, Budapest
VI., Aradi-utca 31. Telefon 161—07.

Igazgyöngy nyakfüzérek

és a legszebb platinába foglalt drágaköves ékszerek csodaszép választékban

Valódi arany és **ezüst**

esküvői és **jubileumi**

ajándék tárgyak

pazar és szép választékban

Régi ékszerek

átalakitása és javitása nemkülönben mindennemü órákat a legjobban javit

Schönwald Imre

országos központi óra- és ékszer-telepe

Budapest, IV, Deák Ferenc-utca 21

a Deák Ferenc-térről a második ház

(Törzstelep Pécsett)

TELEFON ■■ TELEFON

AMERICAN SHOE COMPANY LIMITED

Amerikai cipő r. t.

Kizárólagos

amerikai cipő-különlegességeink

az

eddigi árakon

kaphatók:

BUDAPEST,
IV., Kigyó-tér 1.
(Királyi bérpalota.)
V., Dorottya-utca 6.
VII., Erzsébet-körut 42.
DEBRECZEN, Piac-utca 44.
ZÁGREB, Ilica 22.

Kérje képes árjegyzékünket.

Postai megrendelések:
IV., Kigyó-tér 1. alá intézendők.

SOMOS R.
uriszabó
Budapest, V., Váci-körut 14.
(I. emelet) Telefon: 110—49.

Mérték után a legfinomabb kivitelben és csakis elsőrangu posztóból készit: férfiöltönyöket, szalonruhát, frakkot, felöltőt, télikabátot, prémes és városi bundákat: Mindent a legujabb divat szerint.

Angol bőrbutorok
divánok, chaiselongeok, lószőr-matrácok, függönyök, lakások tapétázása és minden szakbavágó munkák a legjutányosabb áron.
◂ Javitások és diszitési munkálatok.
TATAI BÉLA és TÁRSA
kárpitosok
VII., Kertész-utca 48. Telefon: 57—83.

„PALLAS"
nyugdij-, élet- és katonai biztositó részvény-társaság
VII., Erzsébet-körut 24.

Köt felette előnyös feltételek mellett nyugdij-, élet-, hozomány-, nép-, katonai szolgálati és orvosi vizsgálat nélküli életbiztcsitásokat.

Képviselők kedvező feltételek mellett alkalmaztatnak. Kérjen prospektust!

MAGYAR MIKLÓS

:: POROSZ KÖSZÉN ::
NAGYKERESKEDÉSE

Iroda: VI., Nagy János-u. 29.
Raktár: Északi pályaudvar.

HÁZHOZ SZÁLLITÁS
TELEFON 114—77.

I. évfolyam. Budapest, 1912. október hó 9-én. 3. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő: Dacsó Emil. Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán, esetleg hetenkint többször is. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Kis János-utca 4. szám.

A POLGÁRMESTER

erélyes hangú körlevelet irt a tanácsosokhoz. Az erély alkalmazásának az volt az indító oka, hogy az ügyosztályok nem ismerik az aranyos középutat a városi munkában, hanem vagy hanyagul végzik a kötelességeiket, vagy pedig tulzott lelkiismeretességgel.

A kettőt néha igen bajos egymástól megkülönböztetni, mert vannak tisztviselők, akik annyira fáznak az ügyek elintézésétől, hogy előbb három más hivatalnak a véleményét kikérik.

A polgármesteri ukáz egyszeriben aktualitást kölcsönöz a városházi közigazgatás egyszerűsítésének. A bürokratizmusnak elrettentő példája a Károly-körúti labirintus. Hihetetlenül sok idő és munka pusztul el a nehézkes, meddő formaságokhoz kötött bürokratikus rend miatt. Ezer kézen megy keresztül minden akta, ami nem volna baj, ha éppen a túlzott rendszeretet nem tenné illuzóriussá a fokozott ellenőrzést.

A modern technika vivmányai a városházán ismeretlenek. Apró-cseprő ügyekből, amelyeket az egyes ügyosztályok, vagy az ügyosztályok és az előljáróságok a telefonközpont jóindulatu támogatásával két perc alatt elintézhetnének egymással, mázsás aktacsomók születnek, amelyek nélkül a városházi személyzetnek talán csak felére volna szükség. Az ostoba pedantéria oda vezet, hogy példának okáért az ügyészséggel, amely pedig csupán egyik szerve a városházi közigazgatásnak, olyan komplikált úton érintkeznek az ügyosztályok, mintha az valami külön, önálló hatóság volna. Megkereséseket intéznek hozzá, jogi véleményeket kérnek tőle, amelyeknek elintézése irásbeli úton történik és hosszu időt vesz igénybe, holott élőszóval pár percen belül ugyanolyan alapossággal elintézést nyerhetne számos ügy. Tizenhat ügyosztálynak és ugyanannyi mellékhivatalnak a retortáján megy keresztül majdnem valamennyi beadvány s a városi hatóságoknak annyi dolguk van egymással, hogy nem érnek rá a közönség dolgával foglalkozni.

A tultengő bürokratizmus csupán a tanácsban kap alapos korrektivumot. A közigazgatás a tanácson belül valóban ideálisan egyszerű. Szó sem lehet ott még a vélemények decentralizációjáról sem, mert a tanács feje egyetlen véleményt ismer csupán: a saját véleményét. A tanácsüléseken sommás az elintézés. És az arányos munkafelosztás elve győz: a tanácsosok terveznek, a polgármester pedig végez!

Fullánkok

Zuzalékot

akar a főváros kommunalizáló politikájába belefoglalni. A zuzalék című tősgyökeres magyar szó alighanem az útépítési és csatornázási ügyosztálynak a szótárából került a közforgalomba. Értik pedig a szó alatt az utcák burkolására szükséges kőanyagot zúzott állapotban. Ebbe az állapotba eddig a vállalkozók hozták a fővárosi zuzalékot, ezentúl pedig, ha keresztül megy az ügyosztály előterjesztése, a főváros saját kőzúzótelepén megy végbe a nyers kő bomlási processzusa. Milliókat fizet a főváros a szállítóknak zuzalékért és bizonyos, hogy ebben a cikkben százezres megtakarításokat érhet el a házi kezelés, feltéve, hogy szakértő és becsületes kezek vezetik s az adminisztráció költségei nem fogják felemészteni a megtakarításokat. Az ügyosztály előterjesztése tehát helyes és indokolt, de a városvezetési rendszer jellemző vonásai ebben is felfedhetők. Hamis a mája és hamis a zuzaléka az ügyosztálynak, mert a kőzúzó munkája csak akkor lehet tökéletes és eredményes, ha a feldolgozandó nyersanyagot a főváros saját kőbányájából szállítják. A kőbánya tehát egészen bizonyos, hogy útban van a városháza felé. Az ügyosztály már megint csak a gombról beszél, holott mindenki tudja, hogy a hozzávaló kabátnak is reánk kell szakadni. A zúzótelep egyébként kőlisztet is fog őrölni és így szerves kapcsolatba hozható a fővárosnak egy másik üzemével: a kenyérgyárral...

A Sárosfürdővel

úgy csináltak, mint a rovott multúak szoktak: egy éjszakán keresztül Gellértre fordították a nevét és viharos előéletére ezzel akartak fátyolt borítani. A szűkebb albizottság legszűkebb pótbizottsága elkészült jelentésével, amely azonban nem került nyilvánosságra. Tovább őrzik a nagy titkot: ki és mi okozta a milliós költségtöbbletet? Bennünket a bizottsági tagok finom diszkréciója nem kötelez, a Sárosfürdő tetemére hívjuk tehát 1. Bárczy István polgármestert, a városigazgatás legfőbb fejét. 2. Bódy Tivadar alpolgármestert, akinek ügyosztályához a fürdő építése eredetileg tartozott. 3. Márkus Jenő tanácsnokot, aki ugyan készen kapta a kellemetlen helyzetet, mégis hibás abban, hogy a nyilvánosságot nem akarja tájékoztatni. 4. Hegedüs Ármin fővárosi műszaki tanácsost, akinek tervei szerint a fürdő épült. 5. Stark és Sebestyén építészeket, akik társai voltak a tervezésben Hegedüsnek. 6. Grünwald és Schifferéket. Ők az építők és a költségtöbblet legnagyobb része az ő tárcáikat fogja táplálni. 7. A többi vállalkozót s a szakértőket, akik nem tudták, — vagy nagyon is jól udták — hogy a talaj nem alkalmas építkezésre, a telekhez pedig idegen telkeket kell hozzávásárolni. 8. A bizottságokat, amelyek szótlanul tűrték, hogy fiktiv tételek szerepeljenek a tervezők ravaszul kieszelt ajánlatában és azokat is, amelyek az ellenőrzés munkáját lanyhán végezték. Hosszú a sora a tetemre hivottaknak, de tartjuk a fogadást, hogy a tetem állandóan vérezne, ha Bárczy Benőt és Kund Abigélt járatnának körülötte.

NÉMETHY ÁLLAMTITKAR

AZ UJ FŐVÁROSI TÖRVÉNYRŐL.

A belügyminisztériumban lázas munka folyik. A választói jog reformjáról, a választókerületek új beosztásáról szóló törvényjavaslatokon most végzi az utolsó simitásokat Némethy Károly államtitkár. Az előszobájában Smialovszky titkár utólérhetetlen szeretetreméltósággal fogadja a látogatókat, akik csaknem valamennyien a nagyfontosságú javaslatok dolgában keresik fel az államtitkárt. A Fővárosi Hirlap munkatársának is Bédy-Schwimmer Róza és Dirner Gusztáv egyetemi tanár adták át a kilincset: a nők választójoga fölött, úgy látszik, nem illik többé tréfálni! Az államtitkár úr munkatársunknak a városi törvény revizióját illető kérdésére lekötelező szivességgel válaszolt. Nyilatkozata a következő:

— Hivatalos állásom az aktuális kérdésekben némi rezelváltságra kötelez a nyilvánosság számára tett nyilatkozataimban. A városi törvény reviziója szoros kapcsolatban áll a választójogi reformmal, érthető tehát, ha a feltett kérdésre nem válaszolhatok teljes részletességgel, mert hiszen, amit mondok, az némikép kormánynyilatkozatnak tekinthető.

Nagy figyelemmel és érdeklődéssel olvastam azokat a nyilatkozatokat, a melyek a *Fővárosi Hirlap* hasábjain a városi törvény revizióját megjelentek. És bár a nyilatkozók legnagyobb részének, különösen pedig *Vázsonyi* Vilmosnak és *Heltai* Ferencnek a véleményét volt alkalmam megismerni, kétségtelen, hogy a *Fővárosi Hirlap* ankétje az anyaggyüjtés szempontjából igen fontos és hasznos volt.

A választójogi reformjavaslat 5—6 év óta elvonja az időt a többi munkától. Mégis, a városi törvény revizióját többé aligha halasztható s nyomon fogja követni a nagy reformot. A városfejlesztési törvény tudvalevőleg két esztendei záros határidőt tüzött ki az új városi törvény megalkotására. Ez a határidő ugyan csak a vidéki városokra vonatkozik, de nyilvánvaló, hogy a fővárosi törvény revizióját még égetőbb szükség van, mert a városi törvényt 1886-ban hozták, a fővárosit pedig 1872-ben, a főváros fejlődése pedig sokkal rohamosabb volt, mint a vidéki városoké.

Meleg szeretettel foglalkozom a főváros ügyeivel s hogy bizottsági tag létemre a közgyüléseken nem veszek részt, ennek az oka nem az érdeklődés hiánya, hanem az a körülmény, hogy állásomnál fogva könnyen összeférhetetlen helyzet állhatna elő számomra. A közgyülés határozatait sokszor felülbirálnom kell, természetes tehát, hogy a határozatok meghozatalában nem vehetek tevékeny részt.

A választókerületek új beosztásáról szóló törvény érdekesen fogja átalakitani Budapest választási térképét. Sajnálom, hogy a részletekre vonatkozólag nem vághatok elébe a közel jövőben teendő kormánynyilatkozatnak.

MI TÖRTÉNIK A VÁROSIVAL?

Az elmult tavaszon nagy tervek rakétái sisteregtek a bámuló Budapest szeme előtt a levegőbe. „Meg fogjuk törni a Közuti budai monopóliumát!“ — ezt a jelszót adták ki a városházán, s valahány hangszere csak van Bárczy István polgármesternek, mind az új jelszót trillázta mindenféle hangnemben, a néki osztott szerep pontos eljátszásával. A közgyülésen felszólalások hangzottak el, amit a sajtó a maga jól felfogott érdekei szerint kommentált. Bizottságokat küldtek ki, ezekből viszont albizottságokat. A rendőrség sajtója is rájött egyszerre, hogy nem csupán az *évvégi statisztikákban* van megdöbbentő számú villamos elgázolás, amiről évközben csodálatosképen a jó közönség alig olvashat, hanem nap, mint nap, öt-tiz embert tesz nyomorékká a budapesti villamosvasút és — elsősorban a Közuti. Ankéteket is hivtak össze, amiken szigorú vádak hangzottak el, amikkel szemben Sándor Pálék védekeztek.

Elsőrangú szinjáték volt! Nem is tévesztette el a hatását a naivabb lelkekre, akik megelégedetten sóhajtottak fel, hogy végre a főváros szerződéses jogának a tudatára ébred, megrendszabályozza, leigázza, a *Városi* versenyével öli el a Közutit. Budán fog konkurrálni a sárga kocsik serege a vörösekkel szemben, földalatti körvasutat épitenek, birságot rónak ki . . . és több efféle kóválygott hónapokon át a levegőben. Sokan már meg is sajnálták *Sándor* Pált, azt gondolva, hogy nincs más tennivalója, mint eladni a Közutit valamely ócskavas kereskedőnek, megszüntetni a forgalmat — és visszamenni a tőzsdére gabonakereskedőnek . . .

— Hah, az a Bárczy! — gondolta a nagyközönség — mégis csak félelmes egy legény! Igaz, hogy nagy áldozatot hozatott a fővárossal a Városi részvény többségének megvételével, de most már azzal a fegyverrel, mit így a kezébe kaparintott, úgy fog harcolni, mint egy titán, — a főváros javáért.

Ébredjünk fel! A reménység sok szép álma semmi lett. Uj szelek fujnak és a *városházán* a *Közúti vasút nyilt támogatása folyik. Sándor* Pál ugylátszik tudja a módját, hol lehet az elevenére tapintania *Bárczy* István fegyvercsörtetésének, mert ami a kitüzött hadi lobogóra föl volt jelszó gyanánt irva, az mind napról-napra jobban semmivé lesz. A nyár óta például tervszerű munka folyik abban az irányban, hogy a *Városi*, ha tudna is erőfölösleghez jutni, valahogyan *át ne mehessen Budára*. Most folyik ugyanis a Városháza vásárján a Budára átvezető útak és hidak tervszerű lefoglalása a Közúti javára. Megkezdte a sort a *Villányi-uti* vonal engedélyezése. Ez a vonal a Ferencz-körút természetes folytatása lesz Budán, amit, bár a Boráros-téri hid még meg sincs, a Közúti már eleve biztosított magának. A Városháza neki adta osztatlanul a Villányi-utat és a Városinak még a közös vonalhasználat jogát sem akarta Bárczy István biztosítani. Nemsokára elzárják a Városi elől a budai terjeszkedés útját Ó-budán is, a *Hungária-körút* folytatásában. A Fő-tértől a Filatori-gátig menő vonalat ugyanis a Közúti kapja, amely ezzel az egész vidék forgalmi szféráját kaparitja a kezébe. 1895-ben kellett volna szerződés szerint a Közútinak megépitenie ezt a vonalat. Akkor lehetetlen feltételt szabott rá, azt követelte, hogy engedjék meg a szentendrei vasút bevezetését egészen a Lánchidig. Másképp nem épit Ó-budán uj vonalat! Most már akar épiteni és csak a főváros nem akarja tudni, hogy miért lett olyan sürgős egyszerre a Közútinak ez a vonal.

Az *Erzsébet-hid* lenne a Budára átvezető harmadik út, mely a Tabánon-át Buda szivébe juttatná el a Városit. Ennek az elajándékozása éppen most folyik. Bizonyos tényező a Svábhegy elhagyatott déli lejtőjéig akarja vezettetni ezt a vonalat és Sándor Pálnak, ha az Erzsébet-hidat és a folytatásába eső útvonalat elakarja a Városi elől kaparintani, most az a kötelessége ,hogy a Közúti vonaltervét *az érdekelt irányban* vezesse tovább.

A Városi tehát szépen itt fog rekedni továbbra is a pesti oldalon, mert egyetlen dunai hidat sem fog megkapni! Ha pedig nem nyilik alkalom a Városi budai érvényesítésére, egészen természetes, hogy az egész vonalépitő és nagy beruházó programmból sem lesz semmi, ami a Városi részvényeiben heverő drága kölcsönpénzt gyümölcsöző beruházássá tehetné. Ma ugyanis, több mint 200.000 koronát kell a fővárosnak a Várositól eredő jövedelmére ráfizetnie.

A Városi tervszerű visszaszorításában az a felháborító, hogy a villamos vasúti részvények megszerzése a fővárosnak a fönti 200.000 korona ráfizetésén kivül , még más súlyos anyagi áldozatába is kerül. Erre a célra ugyanis közel 30 millió volt szükséges, mert egész sereg jól informált embernek kellett ennél a tranzakciónál börzei *árfolyam nyereséget* vágni zsebre. A 30 milliót a 100 milliós francia kölcsönből egyszerűen elvette. Bárczy István, aki ezzel az eljárásával súlyos konzekvenciákat idézett föl. Az elvett pénzt ugyanis a főváros törvényhatósága *a Tabán rendezésére és a város saját áramfejlesztő telepére szavazta volt meg.* Most, hogy nincs meg a pénz, kénytelen a főváros a lerombolt Tabánt, mint egy holttetemet hagyni meg évekig a város közepén, kiüzött lakóit nagy költséggel telepitve le a Lágymányoson vásárolt telkeken, mialatt az elmaradt nyereség milliókkal hizlalja a Tabánra előirányzott költséget. Az *áramfejlesztő-telep* anyagi csődjét pedig azzal a fogással akarja leplezni a főváros, hogy kétszeres áron váltja meg a *Magyar Villamossági* végképp lerombolt telepét, mert ezen a cimen újabb hitelt kérhet *Bárczy* István a törvényhatóságtól.

Ime, igy sorakoznak a bűnök és bajok a Városházán. Elindul az ember a Városival és Közútival üzött játékból és eljut a Tabán és a Magyar Villamossági kérdéséhez. A főváros háztartásának csődjéhez fog ez vezetni, amiért sovány kárpótlás lesz az, hogy Bárczy Istvánt a szervezkedő közhangulat előbb-utóbb letaszitja abból a székből, ahová nem való!

A gázgyár és a szocialisták.

A májusi tüntetések a fővárosnak igen tekintélyes kárt okoztak. A gázgyár lámpáit beverték, az oszlopokat összetörték, több villanyoskocsit megrongáltak, sőt fölgyujtottak.

A gázgyár is, a Városi Villamos is kimutatást készitettek a tüntetés okozta kárról, nyilvánosságra csak a gázgyár előterjesztése jutott, melyből kiderült, hogy 40,000 korona anyagi kára van a városnak a meg nem fékezett vandalizmusból. Akkor hivatalosan kijelentették, hogy a tanács nem hagyja annyiban a dolgot és az okozott kár megtérítését követeli. Azt is hozzátették, hogy a kártérítési igényét a hatóság a Magyaroszági Közp. Szociáldemokrata párt ellen fogja támasztani.

Nem hivatalos, de elfogadható megállapitás szerint a szociáldemokraták kebeléből indult volna ki a rombolás és pusztitás. Már pedig a szociáldemokrata párt vagyona meghaladja a milliót, s igy ha a bizottság megitéli a főváros követelését, vállalatainak kára megtérül.

Körülbelül egy hónappal ezelőtt beterjesztette a két társaság részletes és pontos jegyzékét az elpusztult értékekről.

Pörre azonban nem került az ügy. A tiszti ügyészség nem javasolta a birói eljárás megindit ását. Nem talál ugyanis semmiféle megfogható jogi alapot, amelyre épitve felléphetne a szociáldemokrata párt ellen.

Lehet, hogy a most elitélt néhány szegény tüntetőt, vagyonilag is büntetni próbálják, itt azonban igazán kevés kilátás van arra, hogy a 40 ezer koronából valami visszatérüljön.

Bárczy István és a vidéki városok.

Múlt heti számunkban hirt adtunk arról, hogy a vidéki városok háztartását, súlyos válság fenyegeti a nagy bankok hitelkorlátozása miatt. A városok kongresszusát Budapesten akarták megtartani s a polgármesterek felkérték Bárczy Istvánt, mint a kongresszus elnökét, hogy ebből az alkalomból vezesse őket a pénzügyminiszter elé, egyedül tőle remélvén a válságos helyzet sürgős szanálását. Megirtuk, hogy Bárczynak illetékes helyen értésére adták, hogy a városok a jelenlegi helyzetben nem számithatnak segitségre s a polgármester a kellemetlen problémát úgy vélte megoldandónak, hogy a kongresszus helyett Budapest helyett Nagyváradot ajánlotta, egy hirlapiró előtt pedig kijelentette, hogy mit sem tud a vidéki városok akciójáról.

A „Fővárosi Hirlap“ cikke mindenütt óriási feltünést keltett. A vidéki lapok hasábos közleményekben foglalkoznak vele, egyik legrégibb vidéki napilap pedig, a „Nagyvárad“ vezércikkben teszi szóvá lapunk információját és megállapitja, hogy a cikk a való tényállást tartalmazza. Ugyanez a lap egyik legutóbbi számában a következőket irja:

Leközöltük a „Fővárosi Hirlap“ legutóbbi számának egyik közleményét, amely a nagyváradi meeting kulisszatitkait lebbenti fel. Elmondja ez a közlemény, hogy Bárczy fentjárt Teleszky János pénzügyminiszternél, aki nem fogadta kedvezően a vidéki városok mozgalmát s igy Bárczy elhárította magától a meeting előkészitését, sőt kijelentette egy hirlapiró előtt, hogy egyáltalán nem tud a vidéki városok mozgalmáról.

Ez a körülmény érthető feltünést keltett Nagyváradon s igy kötelességünknek tartottuk megszólaltatni ebben a kérdésben Rimler Károly polgármestert, aki munkatársunk előtt az alábbi nyilatkozatot tette:

— Olvastam a „Nagyvárad“ közleményét, amely meglepett. Mi tárgyaltunk Bárczy István polgármesterrel és abban állapodtunk meg, hogy a kongresszust Nagyváradra hivja egybe Bárczy, aki személyesen vesz részt azon, mint elnök. Megkértük arra, hogy járion el a pénzügyminiszter úrnál, ismertesse a kongresszus célját, nehogy a vidéki városok mozgalma készületlenül érje a kormányt. Bárczy eljárt a pénzügyminiszternél, de hogy mit végzett vele, azt nem tudom. Azt azonban a legnagyobb határozottsággal kijelenthetem, hogy én Bárczy polgármestertől semmi olyan értesitést nem kaptam, mintha ő a kongresszus vezetésétől elvonná magát, azt pedig határozottan megcáfolom, hogy Bárczy polgármester nem tud semmit a vidéki városok mozgalmáról, hiszen mi ismertettük előtte a gyülés célját és felkértük, hogy értesitse róla a pénzügyminisztert.

A nagyváradi polgármester nyilatkozatából megállapitható, hogy Bárczy István polgármester igen is jól ismeri a vidéki városok mozgalmát, de ismeri egyuttal a kormány álláspontját is, amely nem kedvező a vidéki városokra nézve. Ez az oka annak, hogy a polgármester vonakodik a városoknak és a kormánynak a pörébe beleavatkozni. Felfelé is, lefelé is féltve őrzi a népszerüségét és befolyását és fél, hogy a határozott állásfoglalást nem birná ki a népszerüség és befolyás.

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre . . . . **16 K**
fél évre . . . . . **8 K**
Kiadóhivatal: **VI., Kiss János-utca 4. szám.**
Telefon: 161—07. sz.

FELDÉK SZÁMOKBAN.

Az első gáton, a főváros pénzügyi bizottságán keresztül csúszott Feld Zsigmond szubvenciójának ügye. Most már csak az volna hátra, hogy a legnagyobb akadályon, a közgyűlésen keresztül hajszolják a javaslatot. A szociálpolitikai ügyosztály mindent megtett, hogy a környörületes bizottság a vizesárokba ne ejtse a művészet szent ügyét és a 72.000 koronát mindkét fórumon megszavaztassa.

Dicséretes ügyességgel csoportosítva az adatokat, úgy állították be a dolgot, hogy Feld évenként 16.400 korona különféle járulékkal adózik a fővárosnak. És ha nem sikerül a segélyakció, akkor két nagy gondot vesz a nyakába a főváros: behajtani rajta az adó, vízdij, tűzoltói dij és egyéb járulékokat és ha ez minden bizonnyal nem sikerül, akkor bekövetkezik Feld csődje és vele a színház értékesítésének és Feld Zsigmond eltartásának gondja.

A szociálpolitikai ügyosztály munkája nem volt teljes, kiegészítésül leközöljük, mennyi pénzébe került már a városligeti műintézet a fővárosnak.

Az évi tizenkétezer koronás szubvenciót Feld Zsigmond 1890. óta kapja.

1907. végéig tehát összesen 216 ezer koronát juttatott neki a főváros. Ebben az évben egyezséget kötött a várossal, hogy 155.000 koronával átalakíttatja a városligeti színházat kőszinházzá. A színház telkepersze a hatóságé volt, Feld tehát biztosítani akarta magát és megállapodott a közgyüléssel, hogy a kőszinházat 40 évig csak ő használhatja, ez idő leteltével az épület átszármazik a fővárosra.

Mikor az átalakitási munkálatokat befejezték, Feld számlákkal és nyugtatványokkal bizonyitotta, hogy 155.000 korona helyett az épitkezés 300.000 koronát emésztett fel. Erre való hivatkozással kérte a fővárost, hogy az 1908. és 1909. évekre esedékes 12.000 korona helyett 48.000 koronát fizessen ki.

A tanács is, a közgyülés is belement a kérelembe, amit a belügyminiszter is, a benyujtott számos fölebbezés elutasításával, helyeselt.

1909. végéig tehát 264.000 koronát kapott Feld Zsigmond. 1910. 1911. és 912. évekre ismét 12.000 koronát kapott, ez idáig kerek 300.000 korona. Hozzá számitva a helyette most kifizetett biztosítási és egy általa ki nem egyenlített vízdijat, Feld Zsigmond 310,000 koronájába van immár a fővárosnak.

Feld papa úgy tünteti fel a dolgot, mintha az ő ügyéből kerületi, vagy pártkérdést akarnának csinálni. Holott senki sem hajlandó a befolyását Feld Zsigmond ügyében érvényesiteni, legkevésbbé pedig bizonyára azok, akikre sokan áthárítani szeretnék a népszerütlen ügy ódiumát. Feld papának csakis abban az esetben szabad megszavazni a 72.000 koronát, ha némi ellenérték fejében — becsukja a műintézetét, vagy mozit csinál belőle.

A demokrata-párt álláspontjára vonatkozólag Pető Sándor dr. országgyülési képviselő igy nyilatkozott lapunk munkatársa előtt:

Nem hiszem, hogy a párt ebben az ügyben kötelező határozatot hoz. Bizonyos azonban, hogy a demokrata bizottsági tagok valamennyien megszavazzák Feldnek a kért segélyt.

A főváros sajtópöre.

Másfél esztendővel ezelőtt, amikor a főváros megváltotta a Krausz Mayer-féle angyalföldi telkeket, egyik fővárosi napilapban hosszabb cikk jelent meg a vásárról. A cikk veleje az volt, hogy a magánérdek ismét csatát nyert a közérdek ellen és hogy a főváros illetékes tényezői öszejátszottak a polgárság megkárosítására az eladók megbizottjával. Ugy a főváros, mint a tőzsdetanácsos sajtópört indítottak a súlyosan támadó cikk szerzője ellen, az ügyészség azonban két héttel ezelőtt értesitette a feleket, hogy nem vállalja a vád képviseletét. Ez a birói határozat rendkivül kellemetlen szinben tünteti fel a főváros szerepét az üzletnél, s hogy a reparáció valamelyes formában megtörténjen, a bepörölt ujságirót Melha Kálmán tiszti főügyész magához hivatta és arra akarta rábirni, hogy tegyen közzé egy bocsánatkérő nyilatkozatot. Az újságiró természetesen nem volt hajlandó erre és igy a vád képviseletét a tiszti ügyészség, illetve a tőzsdetanácsos vették át.

Autobuszon Budapest körül.

Uj tipusu autobuszt (automobil-omnibuszt) mutattak be a mult héten Bécs város tanácsának, a szakértőknek s a bécsi sajtónak. Az autobusz 50 lóerős Daimler-motorral van felszerelve, a külsejét kellemessé teszi, hogy egszinkékre van festve s fehér szinnel díszitve. Két oldalt hatalmas üvegtáblák biztosítják az utazó közönség részére a kilátást. A kocsi tetején 6 padsor van 18 utas számára, belseje modern és kényelmes berendezésü. A hosszában két oldalt 16 ember számára vannak ülőhelyek s 6 villanylámpa világítja meg a kocsi belső részét. Ezeket a lámpákat a kocsi belsejébe épitett elektromotor táplália. A két ülősor közötti széles térségen állóhelyek vannak s az utasok a kocsi falára erősített szijakba fogódzhatnak. Az autobusz jobb oldalán, hátul keskeny lépcső vezet a tetőre, a kocsivezető mellett pedig nagy tükör van elhelyezve, amelynek segitségével a soffőr figyelemmel kisérheti a tetőn és a kocsi belsejében történteket. Ha valamelyik utas ki akar szállani, csengetytyüvel jelt ad rá a soffőrnek s a kocsi nyomban megáll.

34 utast szállithat az autobusz, amely dacára a hatalmas méreteinek, mégis csak egy harmadrésszel nehezebb, mint a közönséges automobil. Ennek az a magyarázata, hogy az autobusz felépitéséhez csakis nyers acélt használtak. Az autobusznak ezt a nagy előnyét nyomban felismeri mindenki. Simán és zajtalanul gördül a gyönyörű alkotmány az utcán végig, kivül-belül pompásan felszerelve, a tető utasai pedig kényelmesen élvezhetik a kilátást, nem zavarja őket az omnibuszok folytonos rázása. Gyorsan száguld el az autobusz a villamosok, kocsik és más alkalmatosságok mellett, az utca népe csodálkozva bámulja meg és egyhangú a vélemény, hogy az autobusz a legcélszerűbb, leghasznosabb közlekedési eszköz. A megbizhatóságát és abszolut veszélytelen voltát legjobban az bizonyitja, hogy egyedül London utcáin 5000 ilyen kocsi van forgalomban.

A bécsi próba eredménye minden várakozást fölülmult. Neumayer polgármester két tanácsnok kiséretében beutazta az autobuszon egész Bécset és úgy ő, mint a megjelent szakértők a legnagyobb elragadtatással nyilatkoztak a kocsiról. A polgármester kijelentette, hogy ezeknek az autobuszoknak a segitségével egyszer s mindenkorra meglehetne szüntetni a közlekedési mizériákat.

A gyártmány egy angol társaság tulajdona. Ugy értesülünk, hogy a társaság igazgatója, John Arthur Weiss és főmérnöke, Mr. Botsford a mai napon Budapestre érkeznek s az itt bemutatandó autobuszokon magukkal hozzák a magyar delegáció Bécsben volt tagjainak nagy részét is.

Az igazgató és a főmérnök Budapesten szintén be fogja mutatni a kocsikat a hatóságok és a sajtó képviselőinek. A főváros tehát rövidesen megismerheti azokat az autobuszokat, amelyek a világvárosok forgalmát lebonyolítják.

A Budapest Erzsébetvárosi
:: Bank R.-T. ::
Rákóczi-ut 18. sz. a.
épülő uj palotájában
1912 november 1-ére
méltányos áron még
1 négy-, 2 ötszobás,
minden kényelemmel ellátott, fényüzően berendezett
lakás,
egy kis müterem festő részére és egy Rákóczi-uti nagy bolthelyiség kiadó. Felvilágositást ad:
Budapest Erzsébetvárosi Bank R.-T.
VII., Rákóczi-ut 20.

A Wesselényi-utcai villamos.

A főváros közlekedésügyi bizottságának tegnapi ülésén ismét szóba került a Wesselényi-utcai villamos vasúti vonal régóta vajudó ügye. Legutoljára tudvalevőleg a kerületközi bizottság ülésén tárgyaltak róla s azt a szinte ultimátumszerű felszólitást intézték a Közútihoz és a Városihoz is, hogy a vonal megépitésére sürgősen nyujtsanak be terveket. Ez májusban történt .a részletes tervek azonban mai napig sem kerültek a közlekedési bizottság elé s úgy látszik, hogy a Wesselényi-utcai vonal megépitését titkos kezek akadályozzák minduntalan. Pedig a hetedik kerületnek az a régi és jogos kivánsága egyúttal magasabbrendü közérdek is, mert a Rákóczi-út hatalmasan megnövekedett forgalmát többé alig lehet lebonyolitani s amig egyrészről az Erzsébet-hidon át való villamos vasúti közlekedés problémája gyönyörü megoldást nyerne, a nagykörútakat is ügyesen kötné össze a belső részekkel. A közlekedésügyi bizottság ülésén Ehrlich G. Gusztáv újból megsürgette a fontos kérdést s ha a város vezetőiben csak egy kis érzék van, a főváros vitális érdekei iránt, úgy a Wesselény-utcai villamos nem késhetik többé sokáig.

Fővárosi Hiriap
előfizetési árai:
egész évre .. .. 16 K
fél évre .. .. .. 8 K
Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.
Telefon: 161—07. sz.

A főváros szegény hajléktalanai.

A Kamara-erdőben, a Hajdu Marceltól vásárolt telkeken, amelyeket eredetileg drága pénzen, villák beépitésére vett meg a főváros, szegényház épitését határozták el a városházán.

Miután a telkekkel együtt épületet is kapott ott a főváros, elhatározták, hogy az épületet átalakittatják és ott helyezik el az agyonzsúfolt fővárosi szegényházakból kiszorult gyámoltalanokat. Szükség volt erre feltétlenül. A főváros egész közjótékonysági politikája oda tangált, hogy tiz-tizenöt millió költséggel monstrozus szegényházat fognak épiteni. A szép terv azonban megakadt, — persze szintén pénzhiány miatt.

Igy került a sor aztán a Kamara-erdőre, melyet 100 ezer korona költséggel terveztek alkalmassá átépiteni.

Tavasz óta folynak az átalakitások és úgy volt, hogy most október elsejére befejezik a munkát. Kiszállitják az ápolásra szorultakat s igy legalább egyelőre elhárítják szegényházi intézményünk fenyegető csődjét. De a reménykedés — úgy látszik — nem válik be. Október elsejére a vállalkozó nem lett készen a munkával, sőt jövő hónapra se lesz készen. Ha kész lesz, az ügyosztály akkor se meri a nedves és kitudja milyen egészségtelen szobákba a gyönge egészségü ápoltakat elhelyezni.

Igy hát majd tavasszal lehet szó arról, hogy a sietve és drágán megteremtett fióktelepet a főváros használatba vegye. Addig azonban keresztül kell vegetálni egy telet, ami tekintve a fővárosnak nyilvánosan is tárgyalt szegényházi viszonyait, beláthatatlan következményekkel járhat.

Események

Élelmiszerek denaturálása. Ezzel a cimmel hosszabb tanulmányt irt Kozma Dénes fővárosi közélelmezési felügyelő. A megromlott, vagy meghamisított élelmi szereknek, élvezeti cikkeknek és italoknak okszerű felhasználásáról és értékesítéséről. Praktikus példákkal bizonyitja, hogy ezen a téren óriási visszaélések történnek. A megromlott cseresnyét például a szegényebb néposztálynak mérik ki, ahelyett, hogy szeszfőzés céljaira használnák. A romlott túrót hiába tiltják ki a vásárcsarnokból, nyomban visszakerül a fogyasztó asztalára, mint jól megpaprikázott liptói turó, holott cascint gyárthatnának belőle. A tejet, ha még oly vizes is, eladják 30—32 fillérért bárkinek, pedig tehéntúró készitésére volna csak alkalmas. Csaknem hihetetlen, hogy az emberi egészségre ártalmas élelmiszerek, élvezeti cikkek és italok elkobzásáról és megsemmisitéséről kibocsátott rendelet még 1876-ból való. Harminchat esztendő óta semmiféle újabb intézkedés nem történt a visszaéléseknek ezen a széles területén! Kozma Dénes szerint a fővárosnak sürgősen meg kellene alkotni azoknak a denaturáló eljárásoknak a szabályozását, amelyek segélyével a szóbanforgó árukat állattápszerekre, vagy ipari célokra lehetne felhasználni.

Az élelmiszer és iparvegyészetnek a feladata tehát annak a megállapitása, hogy a meghamisított tejből készithető-e turó; a megromlott tehénturóból gyártható-e casein; a közfogyasztásra nem alkalmas vajból főzhető-e szappan; az egészségre ártalmas s penészek és férgek jelenléte miatt elkobzandó sajt felhasználható-e még valamire; a megromlott s meghamisított tejfölből készithető-e tejfölsajt (puhasajt), vagy pedig állatetetésre miképen fordítható az; a közfogyasztásra nem alkalmas, esetleg már megőrölt és zsiradékokban bővelkedő sertéshusból vagy az ugyanilyen természetes és mesterséges ételzsiradékokból főzhetünk-e szappant, vagy mire használhatók fel azok célszerűen; az öreg és megromlott (piszkos, férges) vagy fogyasztásra nem alkalmas sütemények, továbbá a mérges festékekkel megfestett conservtészták s az ilyen módon kezelt és megromlott, piszkos cukorkák mire értékesithetők; mire használható fel a megromlott és meghamisított méz, a mák, a paprika, a szilvaiz, vagy pedig a megromlott s apadt tojás; a fagyos burgonyából, vagy az ép, de nem izletes burgonyából állattápszeren kivül inkább keményitőt gyártunk-e, vagy még célszerűbben szeszfőzésre fordítsuk azt; a megromlott meggy és csereszny e szeszfőzésen kivül egyébre célszerübben felhasználható-e; mire fordítható a penészes, megromlott nyers paradicsom, mire a paradicsomkonzerv, továbbá a megromlott káposzta; a megromlott, vagy az éretlen ribiszkéből, szőlőből, szilvából, körte és almából gyümölcsbor, ecet és szesz, vagy más készithető-e; a megromlott konzervek, a narancs és citrom mire használhatók fel stb.

Kozma Dénes megfigyelései és javaslatai mindenesetre megszivlelésre méltók.

A városi kőzúzó. A pénzügyi bizottság legutóbbi ülésén tudvalevőleg tárgyalták az útépitési és csatornázási ügyosztály előterjesztését a kőzúzó-telepnek házi kezelésben való létesitéséről. Legfőbb ideje, hogy a főváros döntő csapást mérjen a kartellirozott vállalkozókra és anyagszállitókra. A bizottság az érdemleges határozatot csak azért halasztotta el, mert a nagyfontosságú kérdés gondosabb előtanulmányozást igényel. Fock Ede tanácsos alapos készültséggel és lelkes ügyszeretettel adta meg a kivánt felvilágositásokat. Adós maradt azonban Feleki Bélának arra a kérdésére, miért sürgős a telep létesitése a makadám-utak szempontjából éppen most, amikor az ügyosztály előterjesztése szerint is a makadám-utak visszafejlődnek?

Az ujságirók karzatáról. Bajáin Gyula kollégánk, az „Alkotmány" fővárosi tudósitója, átvette a lap politikai rovatának vezetését és igy távoznia kellett abból a munkakörből, ahol annyi szimpátiát és megbecsülést szerzett magának. Helyette az „Alkotmány" fővárosi tudósitását Sáfár László kollégánk fogja ellátni.

Az állatkerti vendéglő. A mult szezón végén, közvetlenül az állatkert megnyitása előtt Gundel-Weingruberék-nek adta a főváros az állatkerti vendéglő és kávéház bérletét. Rendkivül olcsón jutottak a kitünő üzlethez a bérlők, de csak ideiglenes jelleggel, az elmúlt szezónra terjedően. Most ismét aktuálissá válik a sokat vitatott ügy. Ugy értesülünk ugyanis, hogy a városgazdasági ügyosztály a bérlet dolgát már most szeretné véglegesen tisztázni s Gundelék természetesen kész örömmel vállalkoznak a végleges szerződés megkötésére. Az üzlet azonban nem olyan természetű, hogy egyes embereknek monopóliumot lehetne biztositani. Tudtunkkal mások is pályáznak a bérletre, ugyan olyan erkölcsi és anyagi garanciákkal és a fővárosra nézve jóval kedvezőbb feltételekkel. Ez az ügy csak úgy fog általános megnyugvást kelteni, ha nyilvános pályázaton dől el, kié legyen a bérlet.

Készülődés az őszi választásra. Az I. kerület független városi pártja mult héten értekezletet tartott a közelgő városatya-választás megbeszélése céljából. Kasics Péter nyitotta meg az értekezletet, kifejtve a párt programmját, amely a községi élet gyökeres reformjára törekszik. Az értekezlet megválasztotta a végrehajtó-bizottság és a sajtó-bizottság tagjait. Kimondották a párt permanenciában maradását és elhatározták, hogy minden szerdán ülést fognak tartani.

Még egy cirkusz. Beketov Mátyás cirkuszmonopóliumán hatalmas rést ütött a tattersáli Charles. Ugy látszik, a cirkusz nem a legrosszabb üzlet, mert a fővárostól ismét engedélyt kértek ezen a héten. Fényes Károly városligeti mutatványos a Damjanich-utca tengelyében akarja az új cirkuszt felállitani, a városépitészeti ügyosztály előterjesztésére azonban a tanács a kérelmet elutasitotta, mert a jelzett helyen a főváros szépészeti és városszabályozási szempontból nem engedhet át akkora területet, mint amekkorára a folyamodónak szüksége volna. Az elutasitás csakis erre a területre szól, a véghatározatban a tanács utal arra, hogy a lóversenytér 1914-ben felszabadul és akkor ezen az óriási területen cirkuszépitésre alkalmas hely is akad majd.

Szombaton este tartotta megnyitó előadását a Charles-cirkusz, amely a Tattersal környékének egyszeriben fényt és életet adott ragyogó transparenseivel. A nézőtér ez alkalommal zsufolásig megtelt. A produkciók egytől-egyig tetszettek, különösen sok tapsot aratott Charles igazgató, aki idomitott lovakat és kuyákat mutatott be. Az előadás tiz óra után ért véget.

Irógép-ellenőrök. Tizezer koronát szavazott meg a pénzügyi bizottság új irógépek beszerzésére. A szerencsés nyerő a Remington-cég, amely ugylátszik, tényleg kitünően tud kopogtatni — az illetékes ajtókon. A bizottság szigorú kedvében volt és szörnyű feltételekhez kötötte az üzletet: kimondotta, hogy ha Remingtonék más vevőnek olcsóbban szállitják a gépeket, mint a fővárosnak, akkor kötelesek lesznek a különbözetet a városnak visszatériteni. Ebben aztán megnyugodtak a bizottsági tagok, de megnyugodott benne a Remington-cég is, mert jól tudja, hogy a főváros nem fogja valami nagyon buzgón ellenőrizni az üzleteket és az áraikat. Ha csak erre a célra külön ellenőrző hivatalt nem állitanak fel a városházán.

Ki nem hirdet, nem létezhet. A nyilvános illemhelyek bérletét az utolsó közgyűlés tudvalevőleg juniusban László és Beetzéknek juttatta. A közgyűlés határozatát megfellebbezték a belügyminiszterhez, aki, úgy látszik, nem tartja eléggé illatosnak Lászlóék szénáját. Legalább erre vall az a furcsa körülmény, hogy a kész szerződést ma újból megszövegezték, bizonyára a miniszter által kivánt módositások értelmében. Az új szerződést rögtön alá is irták.

Rothad a padló. A budapesti reáliskola padlói már megint rothadásnak indulnak. Az ügyosztály a padló kifoltozására 4000 korona megszavazását kéri a közgyűléstől, sajnos azonban nem világosit fel bennünket kellően arról, kinek a hibájából merülnek fel minduntalan ilyen kiadások.

A magyar kir. vallás- és közoktatási és kereskedelemügyi ministeriumok felügyelete alatt álló

ESTI KERESKEDELMI SZAKTANFOLYAM

október 1-én megnyilt. — **Tandij egész évre 10 korona**
Német és angol nyelvtanfolyam: egész évre 20 kor.

Beiratkozhatni egész nap a

Keresk. Alkalmazottak Országos Egyesületében
VI., Andrássy-ut 67.

HUNGÁRIA
Általános Biztositó Részvénytársaság
Budapest, IV, Károly-körut 2
Kossuth Lajos-utca sarkán

Részvénytőke 6.000,000 K

Elnök:
Gróf Károlyi Imre.

Igazgatósági kiküldött
Báró Fejérváry Imre

Olcsó dijak
Kartellen kivül

Tűz-, baleset-, szavatossági-, élet- és népbiztositás.

Betörés-, jég-, üveg- és állatbiztositás.

Modern feltételek

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre .. .. 16 K
fél évre .. .. .. 8 K
Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.
Telefon: 161—07. sz.

Polónyi Albert áruháza
IV., Kigyó-u. 5. Klotild-palota
megérkeztek a legdivatosabb őszi ujdonságok:
Selyem-, csipke-, gyapjuszövetek, ruhabársonyok
Jutányos árak!
Állandó kiállitás!
Telefon: 15—68.

Népszavazás a dohányzásról.

Mi budapestiek már megszoktuk, hogy rólunk megkérdezésünk nélkül rendelkezzenek. Ez a „de nobis, sine nobis“ rendszer nem ismeretlen a külföld előtt sem, de sehol oly ridegen nem alkalmazzák, mint nálunk. Mert nálunk Budapesten a közönség mindenütt az utolsó és még ott sincs szava, ahol még képviselteti is magát, csakhogy szavát egy vagy más kérdésben felemelhesse. A közönséget mindenütt és minden alkalommal kinullázzák, mert a közönség egy jó fejős tehén, amelynek türelme végtelen és bár bőre már nincs és így már a húsba kell vágni, mégis az állatkerti marabu flegmájával nézi a körülötte szemtelenkedő legyeket.

Boldog egy ország lehet az Amerikai Egyesült Államok zászlaján csillaggal jelképezett Cansas és még boldogabb ennek az országnak fővárosa, City Cansas. Nem tudjuk, a lynch-instrie, vagy a polgárság szeretete irányítja-e City Cansas-ban a városi politikát és a közönséggel, illetve annak zsebével közvetlen összeköttetésben levő vállalatokat, de meg kell állapítanunk és az alábbiakból egyenesen arra kell következtetnünk, hogy City Cansas-ban már leolvadt az illetékesek szívéről a polgárság érdekeinek ellentálló közönynek jeges kérge. Minélfogva Cansas városában nemcsak hogy törődnek is valamit a polgársággal, de a polgárok universumát érdeklő kérdésekben egyenesen meg is kérdezik, sőt meg is szavaztatják a publikumot.

Így legutóbb afelett akartak dönteni, hogy a közúti vasútakon meg legyen-e engedve a dohányzási tilalom, vagy sem. A közúti vasútak igazgatósága nem elégedett meg ankétok tartásával, hanem egyszerűen megszavaztatta a publikumot, az utazóközönséget, meg akarja-e engedni a dohányzást a közúti vasutakon, vagy sem. Az érdekes népszavazásról ezeket irja az „Electric Traction Weekly“:

„Ez az ügy, amerikai módra, hihetetlen mértékben izgatta föl a közönség érdeklődését. Még asszonyok és gyerekek is leadták szavazatukat. Szeptember 24-től október 1-ig, tehát egyteljes héten keresztül, minden egyes kocsin két szavazószekrény volt alkalmazva és minden utas két részre osztott jegyet kapott. Az egyik részen „yes“, a másik részen „no“ állott. A jegyek számozva voltak és a középen eltéphetők. A szavazót fölszólították, hogy a jegynek azt a felét, amelylyel nem akart szavazni, tépje össze, nehogy azzal valaki más szavazhasson, a másik felét pedig a szavazatszedő szekrénybe kellett dobnia. Az utasoknak közel 70 százaléka adta le szavazatát. Sok utas az egész jegyet beledobta a szekrénybe, amit a vasút igazgatósága annak jeléül vett, hogy az illető szavazó semleges akar maradni, azaz néki mindegy, hogy dohányoznak-e a kocsikon, vagy sem. Közel két millió szavazatot adtak le az utasok. Az első nap reggelétől az utolsó nap éjjelének derekáig állandóan 30 ember számlálta a szavazatokat, melynek eredménye az volt, hogy a közúti kocsikon el kell tiltani a dohányzást. Ebben az értelemben szavazott sok dohányos is, tekintettel a kocsikon utazó hölgyközönségre és a gyermekekre. Sokan ráirták a szavazólapra, hogy azért kiváníják a dohányzás eltiltását, mert egy tiszta és jól szellőzött kocsi egészségi szempontból is kívánatosabb, mint egy bűzös, füstös kocsi, melyben az emberek egymás szemét égetik ki. A szavazás aránya a dohányzás betiltása javára 3:1 volt.“

Nem akarunk állást foglalni sem a dohányzók, sem a nemdohányzók javára. De hogy olyan általános érdekü kérdésekben, aminő a dohányzás a közúti kocsikon, nálunk is igen helyes volna egy ilyen amerikai izü plebiscitum, az bizonyos.

Csakhogy ki törődik nálunk a polgárság véleményével? Nálunk nincs lynch-instrie!

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre .. .. **16 K**
fél évre .. .. .. **8 K**
Kiadóhivatal: **VI., Kiss János-utca 4. szám.**

Bajok a kórházak élelmezésénél.

A pénzügyi bizottság legutóbbi ülésén súlyos vádakkal illette a kórházak szállítóit Feleki Béla dr. bizottsági tag. Az ügyosztály ugyanis azt javasolta, hogy a napi ápolási dijat a fővárosi kórházakban 3.34 koronáról 3.94 koronára emeljék fel. Természetes, hogy a többletnek legnagyobb része a szállítókat fogja illetni. Feleki rövid felszólalásában nyiltan hangoztatta, hogy a kórházak szállitói nem tartják meg a fővárossal kötött szerződést. Szerinte a baj főoka a nyilvános ellenőrzés hiánya. Csak így lehetett a betegek táplálására romlott husi, vizes tejet és ehetetlen kenyeret szállítani.

Feleki Béla felszólalása nem tévesztette el a hatását. Antal tanácsnok kijelentette, hogy fokozatosan át fog térni a főváros a kórházak városi ellátására. A kenyeret és a péksüteményt máris a főváros szállitja, jövőre pedig a tojást is. Valóban legfőbb ideje, hogy a kórházak élelmezését a községesítés vágányára tereljük, mert szégyene a városnak, hogy az élelmes nagyvállalkozás még a betegeinket sem kiméli.

HOCK JÁNOS VISSZAVONUL A POLITIKÁTÓL.

A Józsefváros nemsokára új plébánost kap. A hagyományos szokás szerint eddig a plébánosokat mindig az illető kerület katolikus vallású bizottsági tagjainak a kivánsága szerint választották meg. Ezúttal némileg eltérnek ettől a szokástól a városatyák, mert a józsefvárosi bizottsági tagok a polgármester határozott kívánságára elejtették a saját jelöltjüket, Walnicsek Béla segédlelkészt és dacára annak, hogy valamennyien nagy hívei a kormánynak, a Justh-párti Hock Jánost fogják megválasztásra kijelölni. Walnicsek Bélát a kőbányai plébániával kárpótolják.

Ugy értesülünk, hogy Hock János megválasztása után visszavonul az aktiv politikától s leteszi képviselői mandátumát.

CSŐDBEN A KERTI GAZDASÁG.

Kétszázezer koronát kért a városgazdasági ügyosztály s mindjárt átnyujtott érte előlegnek egy nagyon szép álmot: zöldséget termel a város és olcsón ellátja vele Budapestet.

Közélelmezésről és a városgazdasági ügyosztályról lévén szó, a közgyülés gondolkodás nélkül engedélyezte a szükséges befektetéseket.

Az ügyosztály kijelölt tisztviselője, *Alemann* Aladár, aki maga is gazdálkodó ember, nagy buzgósággal fogott hozzá a kerti gazdaság megszervezéséhez,. Először makói kertészekkel tárgyalt, azok nem is hederítettek a meghivásra. Kénytelenek voltak pestkörnyéki bolgárokat leszerződtetni.

A kőbányai Kutfő-dülőben 76 holdnyi területen jelölték ki a községi kertészet helyét. Mindent előkészítettek, s épp most hétfőn szándékoztak az első kapavágásokat megtenni. A melegágyak elkészítésére azonban nem kerülhetett sor.

Szombaton leiratot intézett a belügyminiszter a fővároshoz, melyben *elvileg hozzájárult* a kertészet létesítéséhez. De utasította a főváros hatóságát, mielőtt a tervet megvalósítaná, várja be a földmivelésügyi miniszter ezirányú akciójának megindítását.

Igy egyelőre kutba esett a szép terv. Jövő tavasszal nem fogunk városi salátát és más zöldséget enni. A bolgárok sem jelentkeztek ma reggelre a megjelölt helyen. Haza mentek mind a háboruba.

Weingruber szerencséje.

Az Artézi-fürdő egyelőre még csak a milliókat nyeli, de már is szomorú áldozatokat követel. A városgazdasági ügyosztály vezetője, Márkus Jenő dr. tanácsnok ugyanis tárgyalásokba bocsátkozott a fürdő közelében lévő Weingruber-pavillon hasonnevű bérlőjével a pavillon lebontása iránt. Amihez ugyan — a bérlet lejártával — minden további tárgyalás nélkül is joga volna a fővárosnak, de az ügyosztály a bérlet lejárta előtt szeretné a multnak átadni a pesti publikum kedvelt nyári kávéházát.

Az okot, amiért ezt a jobb sorsot érdemlő szórakozóhelyet elpusztítják, a szomszéd épületben lehet megtalálni.

A Weingruber-pavillon mellett van a befejezéshez közel álló Artézi-fürdő és gyógy-szálloda. Nehéz milliókat fektetett bele a főváros mind a kettőbe. Budapest nevezetességének tervezik őket, idegenek csalógatójának, akik a gyógyító fürdővíz használata közben, a mellette levő szállót igénybe vegyék.

A vendégeket pedig — úgy gondolja a főváros, — zavarja a Weingruberben szórakozó közönség nyüzsgő lármája, de különösen a katonabanda hangos csinadrattája.

Igy hát elsirathatjuk s elfeledhetjük hozzákapcsolódó emlékeinket. A népszerű Bachó mestert s sok mást.

Egyedül a paradicsomból kiüzött bérlőt, Weingruber kávést nem illik sajnálni. Ugyancsak a városgazdasági ügyosztályban, ugyancsak Márkus tanácsnok jó akaratából készül már a dús kárpótlás a szegény milliómos számára: Weingruberé lesz az állatkerti kávéház. Erről egyébként lapunk más helyén részletesen számolunk be.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.

Merkantil Nyomda (Havas és Lehner) Budapest, VIII., Német-utca 27. szám.

Legrégibb, legelőkelőbb márka
Gróf Keglevich István ut.
COGNAC BUDAFOK
Az összes bel- és külföldi kiállitásokon, legutóbb „Turin“-ban kizárólag diszoklevéllel kitüntetve. Mindenütt kapható.

MUNGO
TEXTILIPAR ÉS VATTAGYÁR
FÜRST BERTALAN
Központi iroda:
V., SZALAY-UTCA 2. .. TELEFON 162-75
Gyár:
BUDAKALÁSZ. .. TELEF. Békásmegyer 3
AJÁNLJA:
Juta, konfekciós, szabó, paplan, tucat, higienikus vattagyártmányait, valamint vatteineket, elismert elsőrendű tisztitó anyagokat, mint mungó-csepüt, fehér és tarka pamutfonalakat és törlőkendőket. Állandó raktár kárpitos célokra szolgáló kócból.

Ipar Pénzügy Vállalkozás Kereskedelem

A Tőke

Biztositás Épitészet Közlekedés Bányászat

Egyenlőtlen mértékkel.

Tenyésztik a zugzálogosokat. A vasárnapi munkaszünet.

Lapunk első számában már szóvá tettük, hogy a kereskedelmi miniszteriumban milyen rövidlátó szociális érzékkel intézik a kisemberek vitális érdekét. Megdrágították az utazást és figyelmen kivül hagyták, hogy a lakásinség miatt a szegényebb sorsú emberek ezrei a környék falvaiban ütöttek tanyát, a honnét mindennapi foglalkozásuk ellátására vonaton rándulnak be a fővárosba. Vita Emil dr. tanácsos előterjesztésére a főváros a kereskedelmi miniszteriumhoz fordult és a szomszédos forgalom mérséklését kérte. A minisztériumban késik az elintézés, mert hisz csak szegény munkásemberek bajáról van szó, ami a hivatalos apparátus petyhüdt vérkeringését nem ingerli gyorsabb munkára. Ezuttal más esetet is felemlitünk, amely jellemzően világítja meg a kereskedelmi minisztériumban uralkodó gondolkozásmódot. A szegénysorsú lakosságnak egyetlen pénzforrása a zálogház. A fővárosban az állami zálogházakon kivül, hatósági engedélylyel, a „Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön r.-t.", továbbá néhány magánzálogos működik. Az első kettőnek a város több pontján önálló fiókjaik vannak, azonkivül az állami intézet külön közvetitőkkel is dolgozik. Kálmán Gusztáv államtitkár, aki a zálogházi ügyek legfelsőbb intézését végzi, most a közvetitő rendszert teljesen be akarja szüntetni és az üzemet csupán csak fiókokkal szándékozik fenntartani. Itt nyilvánul aztán meg, hogy a kereskedelmi minisztériumban milyen keveset törődnek a szegény ember sorsával. A fiókok ugyanis költséges apparátust igényelnek és igy csak a forgalmasabb belterületen érdemes azokat felállitani, mig a perifériák közvetitő helyeit beszüntetik. A „Terézia", amely az ugynevezett batyustételeket (5—10 koronás ruhazálogtárgyak) nem fogadja el, a külterületen nem tart fiókokat, mert azokban a megfelelő ékszertétel forgalmat nem tudná elérni. Előáll tehát az eset, hogy a kültelki szegény emberek néhány koronás ingóságaikat sok időveszteséggel és költséggel a belterületi állami zálogházakba kénytelenek vinni. A humánus szempont az volna, hogy az állami zálogházak a kültelkeken létesítenének fiókokat és evvel elejét vennék a zugzálogosok üzelmeinek.

*

A Külső-váci-utnak és Óbudának kereskedővilága régóta érzi annak az anomáliának a hátrányait, hogy a vasárnapi munakszünet a főváros egész területére kiterjed, Ujpesten ellenben vasárnap délig nyitva tarthatók az üzletek. Természetes, hogy ilyen körülmények között az emlitett vidékeknek, különösen a munkássága vasárnap az ujpesti hidon át tömegesen vándorol a szomszéd Ujpestre s ott szerzi be szükségleteit. A III. ker. kereskedők és iparosok egyesülete, amelynek elnöke ujlaki Müller József vezérigazgató, alelnöke pedig Bartók Béla bankdirektor, hónapokkal ezelőtt mozgalmat indított az egyenlőtlen helyzetből folyó hátrányok megszüntetésére s a kerület képviselője, Pető Sándor dr. beadvánnyal fordult a kereskedelmi miniszterhez, arra kérve őt, hogy a vasárnapi munkaszünetet Ujpestre is terjessze ki. Azóta hosszu idő telt el s az elintézés még mindig késik. A panaszos kereskedők kérelme oly jogos és méltányos, hogy több figyelmet és gyorsabb elintézést érdemelne meg a kereskedelmi kormány részéről.

—

A jószivü déli-vasút. Megírtuk, hogy a Déli-vasút személyzete mozgalmat indított a családi pótléknak legalább olyan mértékben való kiutalására, amilyen mértékben a Máv. és a Ksod. vasút alkalmazottai élvezik azt. Ebben az ügyben október 6-ára a déli vasút összes szövetségi kerületei rendkivüli közgyülést hivtak össze. Ezeket a gyüléseket a legtöbb helyen meg is tartották, sok helyütt azonban ideiglenesen elhalasztották, mert a Déli vasút igazgatósága megijedt a mozgalomtól s az utolsó pillanatban körözvényt bocsájtott ki, amely szerint hajlandó a családi pótlékot ugyanolyan összegben, mint a Máv. megszavazni. A vasút vezetésében uralkodó rendszer azonban itt sem tagadta meg magát. A körözvény szerint ugyanis a családi pótlékba betudják a f. évi január hó 1-től számított lakbéremelés összegét s a különbözetet is csak junius 1-től fogva számitják. Természetes, hogy ily módon a családi pótlék csak elvben van meg. Mert az a tisztviselő például, akinek egy gyermeke van és igy 200 korona családi pótlékot kap, ebből az összegből visszafizeti a 180 koronát kitevő lakbéremelést s minthogy a családi pótlék csak junius 1-től számitólag folyósittatik, végeredményben összesen tiz koronát kap családi pótlék fejében! 400,000 koronát szavazott meg az igazgatóság ezen a cimen, ennek az összegnek tulnyomó részét azonban nem a családos tisztviselők fogják élvezni, hanem a déli vasútnál nagy számmal levő agglegények. A tisztviselők elkeseredése joggal fordul az igazgatóság, különösen pedig a vezérigazgató, Brám Miksa lovag ellen, aki az esztendő legnagyobb részét a bécsi Kaerntnerstrasse aszfaltján tölti s ha Budapestre rándul, bezárkózik a lakásába és hallani sem akar a tisztviselők panaszairól.

A Jelzálogbank tőkeemelése. A Magyar Jelzálog Hitelbank e hó 3-án Széll Kálmán belső titkos tanácsos, kormányzó elnöklete alatt rendkivüli közgyülést tartott. Az igazgatóság javaslatát, hogy

> a társulat alaptőkéjét 60.000 darab, egyenkint 100 o. é. arany forintról — 250 frankról — 202 és fél német birodalmi márkáról szóló új részvény kibocsátása által 26 millió o. é. arany forintra — 65.000.000 frankra — 52,650.000 német birodalmi márkára emeljék föl,

a közgyülés Hauszmann Alajos részvényes indítványára elfogadta.

Szalámi részvények. A Goldscheider és Fia szalámi gyár cég, amelynek egyedüli tulajdonosa Goldscheider Miksa, mint értesülünk, legközelebb részvénytársasággá alakul át. Az alapitásban hir szerint részt vesz Reisz Henrik fővárosi vállalkozó, azonkivül egy fővárosi pénzintézet is.

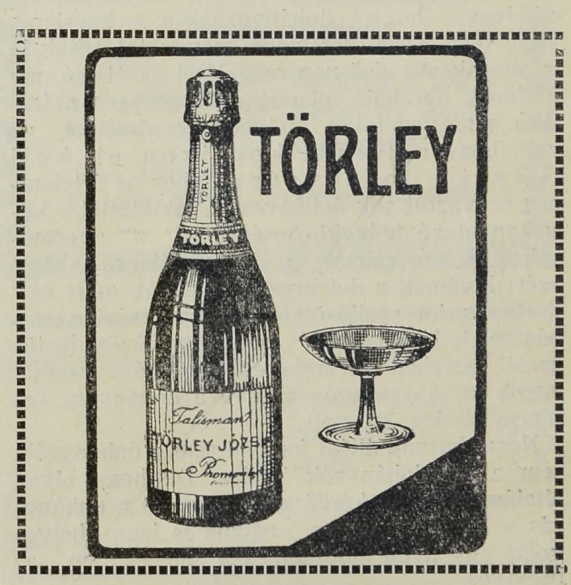
A Kölcsönös segélyző ügye. Ezen a héten fog eldőlni, hogy a válságba jutott Kölcsönös szövetkezet kiegyezik-e a hitelezőkkel, vagy pedig csődbe jut. A szanálási akciót Karácsonyi Lipót dr., a szövetkezet ügyésze vezeti és valószinü, hogy a csöndes felszámolás akadályait sikerülni fog elhárítani.

Egy gyárigazgató tudományos munkája. Lax Lajos volt fakereskedő, a Rózsahegyi cellulose papirgyár r. t. igazgatója, „Der Weg zum Lebensglück" cimmel rendkivül tartalmas, magas filozófiai szempontokkal átszött könyvet irt a boldogság útjáról. A mindvégig érdekfeszitő és elsőrendü irói talentumot elárulló munka Leipzigben jelent meg a szerző kiadásában.

A Hungária Bank alaptőkéje. Ez év március havában alakult meg a Hungária Bank öt millió korona alaptőkével, amelyből akkor csak három millió koronát fizettek be. Az intézet junius havában kezdte meg működését és tevékenysége máris oly kiterjedt, hogy a rendelkezésére álló tőke kevésnek bizonyult. Ez okból a legutóbbi napokban úgy határozott az igazgatóság, hogy az alaptőkére még hátralékos két millió koronát is bekövetteli a részvényesektől. A befizetési határidő november 1-én jár le.

A „Pallas" biztositó ujjászervezése. A „Pallas" nyugdij-, élet- és katonair. t. egy évvel ezelőtt egy millió koronára emelte föl alaptőkéjét. A fiatal intézet figyelemreméltó tevékenységet fejt ki a biztositás terén és hogy működését szakkörökben is elismeréssel honorálják, bizonyitja az a körülmény, hogy a kontinens egyik legelőkelőbb társulatával, a „Kölnische Rückversicherungsgesellschaft"-tal tart fönn szerződéses viszontbiztositási összeköttetést. Értesüléseink szerint a „Pallas" működési körét, most még szélesebb alapra szándékozik fektetni, szervezetét is lényegesen kiterjeszti és hogy a közönség bizalmát még inkább megszerezze: fölemeli alaptőkéjét és az igazgatóságba több tekintélyes embert választ be. A transakció már elő van készitve és a részvényeseket legközelebb rendkivüli közgyülésre hivják össze.

A Pénzvilág, Fodor Oszkár kitünő lapja, ezen a héten is gazdag és változatos tartalommal lepte meg nagyszámú olvasóit. Különös figyelmet érdemelnek a háborúról, Tisza Istvánról, a Csomagszállító csődjéről, Vajda Imréről irt kitünő cikkek.

SCHÖNWALD IMRE

Olcsó és szép ékszerek, legszebb nászajándéktárgyak, legjobb járásu zsebórák, különlegességek világitó zsebébresztő órákban.

Budapest, Deák Ferenc-utca 21. sz.
(a Deák-tér felől az utolsóelőtti ház) TELEFON.

HIRMANN FERENC

fémöntőde, réz- és ércműárugyára

Budapest, VII., Csányi-utca 7-9.

Telefon 125—51. Interurban 29—03.

Készitek mindennemü szerelvényeket viz, gőz, légszesz és fürdőberendezések részére. — Szőlő- és pincegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyukat. Vasuti kocsi- és hajó-szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vassulyokat. Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vizvezetéki szerelvények, kovácsolt és Öntöttvascsövek. Öntöttvas fürdőkádak és zománcozott kiöntők. Egészségügyi berendezések. Fayence áruk.

Magyar Élet és Járadék-Biztositó Intézet

mint szövetkezet

Budapest, VI., Andrássy-ut 8. (saját ház).

A szövetkezet elnöke: Gróf Széchenyi Aladár. — Alelnöke: Gróf Erdődy Tamás Az igazgatóság: Báró Rudnyánszky József, elnök. Dénes Tibor, Forray Miklós, dr. Lévay Zsigmond, Vargha Sándor vezérigazgató.

Az intézet szövetkezeti alapra lévén fektetve, az össznyereség 70 százaléka a biztositott tagok közt a dijfizetések arányában fölosztatik.

Az intézet az életbiztositás összes nemeit müveli, jutányos dijak és előnyös föltételek mellett. Ajánlja különösen a halál esetére szóló biztositást, a család ellátására, kölcsönös biztositást a házastársak részére, a halál és elérés esetére szóló vegyes biztositást gyermek részére, esetleg nevelési járadékkal kapcsolatosan.

Ajánlja magánhivatalnokok részére a nyugdijbiztositás különböző nemeit, heti dijfizetéssel is, azonkivül özvegyi járadékbiztositást, gyermeknevelési járadékot, továbbá állami és közhivatalnokok nyugdijaztatásuk esetére lakbérpótló jzradékot. Az összes biztositási módozatoknál kivánságra a rokkantsági kockázatot is elvállalja az intézet olyként, hogy munkaképtelenség esetén a biztositott a dij fizetése alól fölmentetik.

Az intézet orvosi vizsgálat nélkül is köt a legelőnyösebb föltételek mellett biztositást. Bővebb felvilágositással bárkinek készséggel szolgál az intézet igazgatósága.

Fővárosi Hirlap

Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.

Telefon: 161—07. sz.

előfizetési árai:
egész évre .. .. 16 K
fél évre .. .. .. 8 K

Circus Charles

Budapest. Tattersall.

Naponta este 7 és fél órakor

Nagy előadás

Szenzációs nagy műsor. Csütörtökön, szombaton, vasárnap

nagy elite **2** elő-adás

Gyermekek 14 éven alul és katonák d. u. a rendes helyárak felét fizetik.

Naponta 10 órakor etetés, mely alatt :: az állatsereglet megtekinthető. ::

Jegyek előre válthatók Hirsch Jakab dohányárudájában, Andrássy-ut 19. és Soproni-féle tőzsde, Rákóczi-ut.

JÜNKER HENRIK

művirág gyárainak raktára

Budapest, Király-utca 54.

Dus választék disztollak, pleureusök, művirágok, virágkellékek és koszorukban. — Szobák és termek diszitése délszaki növényekkel.

Külön női kalapforma osztály.

Olcsó gyári árak.

POZSONYI MARGIT

női kalap műtermében párisi modellek megérkeztek.

Trotteur- és leánykalapokban nagy választék.

Kalapkészitési szaktanfolyamok

Budapest, IV. ker., Koronaherceg-u. 14. II. 4 Lift.

Magyar Élelmiszer Szállitó

Telefon: 25—02 és 66—97 **Részvénytársaság** Telefon: 25—0 és 66—97

Fiókok: Wien, Breslau, Berlin és London

A társaság működési köre:

1. **Hűtőház.** A modern technika eddig elért vívmányainak felhasználásával berendezett hűtőházban bárki tetszés szerinti időre mindenféle élelmicikket hosszabb ideig kifogástalan minőségben eltarthat, mérsékelt dijtételek mellett. A beraktározandó árúk kezelésére, illetőleg a beraktározás feltételeire részletes utasitással készséggel szolgál a társaság igazgatósága.

2. **Jéggyár.** Napi 1000 métermázsa tartós kristályjeget termel.

3. **Kiviteli osztály.** Wien, Berlin, Breslau és Londonban saját alkalmazottainak vezetése alatt fenntartott fiókjai mérsékelt jutalék mellett mindenféle hazai élelmicikk bizományi értéksitésével foglalkoznak.

4. **Szállitási osztály.** Fuvardijkedvezményeket folyósit a nyugoti vámkülföldre feladott élő- és leölt baromfi, tojás, vad, vaj, friss főzelék, zöldség, friss gyümölcs, túró és mézküldemények feladási okmányai alapján.

5. **Gyűjtőforgalom.** Az élelmicikkek pontos és olcsóbb szállitása érdekében Budapest nyugoti pályaudvar, Budapest-Józsefváros és Wien-Steg állomásokra élelmiszer gyűjtőforgalmat tart fenn.

APOLLÓ

Projectograph r.-t.

József főherceg ő csász. és kir. fensége udvari szállitója.

A főváros legelőkelőbb mozgófénykép bemutató helyisége.

Hetenkint kétszer: hétfőn és csütörtökön teljesen

uj szenzációs műsor.

Előadások d. u. 5 órától folytatólagosan éjjel 12 óráig.

A Trieszti Jutaipar R.-T. Trieszben
ajánlja közismert kitünő készitményeit mindennemü

zsákokban

a legjutányosabb árak mellett.

Felvilágositásokkal szolgál a magyarországi képviselőség

Nobel Sándor, Budapest
VI., Aradi-utca 31. Telefon 161—07.

MEIDINGER-KÁLYHÁK ÉS ÖSSZES ALKATRÉSZEI CSERÉPKÁLYHÁK, TŰZHELYEK, KÉMÉNY-TOLDÓK

legjobb kivitelben, legolcsóbb árban

EHRLICH KÁLYHAGYÁR R.-T. Budapest, VII., Dohány-u. 2 Mindenféle javitások gyors és preciz kivitelben!

Igazgyöngy nyakfüzérek

és a legszebb platinába foglalt drágaköves ékszerek csodaszép választékban

Valódi arany és **ezüst**

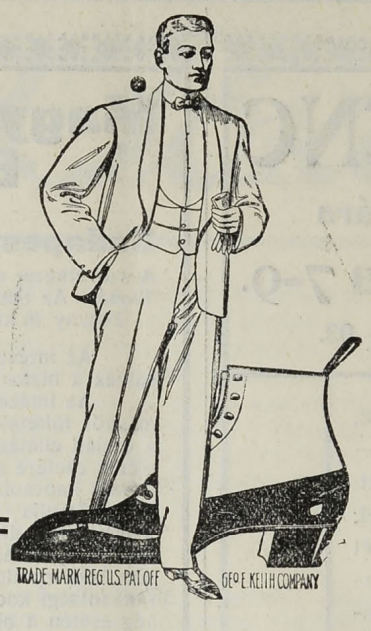
esküvői és jubileumi ajándék tárgyak

pazar és szép választékban

Régi ékszerek

átalakitása és javitása nemkülönben mindennemü órákat a legjobban javit

Schönwald Imre
országos központi óra- és ékszer-telepe
Budapest, IV, Deák Ferenc-utca 21
a Deák Ferenc-térről a második ház
(Törzstelep Pécsett)
TELEFON ■■ TELEFON

AMERICAN SHOE COMPANY LIMITED

Amerikai cipő r. t.
Kizárólagos
amerikai cipő-különlegességeink
az
eddigi árakon
kaphatók:
BUDAPEST,
IV., Kigyó-tér 1.
(Királyi bérpalota.)
V., Dorottya-utca 6.
VII., Erzsébet-körut 42.
DEBRECZEN, Piac-utca 44.
ZÁGREB, Ilica 22.

Kérje képes árjegyzékünket.
Postai megrendelések:
IV., Kigyó-tér 1. alá intézendők.

SOMOS R.
uriszabó
Budapest, V., Váci-körut 14.
(I. emelet) Telefon: 110—49.

Mérték után a legfinomabb kivitelben és csakis elsőrangu posztóból készit: férfiöltönyöket, szalonruhát, frakkot, felöltőt, télikabátot, prémes és városi bundákat: Mindent a legujabb divat szerint.

Angol bőrbutorok
divánok, chaiselongeok, lószőr-matrácok, függönyök, lakások tapétázása és minden szakbavágó munkák a legjutányosabb áron.
◂ Javitások és diszitési munkálatok.
TATAI BÉLA és TÁRSA
kárpitosok
VII., Kertész-utca 48. Telefon: 57—83.

„PALLAS"
nyugdij-, élet- és katonai biztositó részvény-társaság
VII., Erzsébet-körut 24.

Köt felette előnyös feltételek mellett nyugdij-, élet-, hozomány-, nép-, katonai szolgálati és orvosi vizsgálat nélküli életbiztcsitásokat.

Képviselők kedvező feltételek mellett alkalmaztatnak. Kérjen prospektust!

MAGYAR MIKLÓS
:: POROSZ KÖSZÉN ::
NAGYKERESKEDÉSE
Iroda: VI., Nagy János-u. 29.
Raktár: Északi pályaudvar.

HÁZHOZ SZÁLLITÁS
TELEFON 114—77.

I. évfolyam. Budapest, 1912. október hó 16-án. 4. szám.

Fővárosi Hirlap

LŐFIZ ETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil. Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán, esetleg hetenkint többször is. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Kis János-utca 4. szám.

A FELD-ÉHSÉG

ez a tipikusan fajmagyar nyavalya, kitört koporsójából és ujabb hetvenkét ezer koronákat kért. A városatyák többsége nem találta méltányosnak a pumpolást, de jött a tanács és győzött a Feld-papában megszemélyesitett igazság.

Ki-ki a saját vérmérséklete szerint itélje meg, szemérmetlennek, vagy mindössze izléstelennek tekinthető-e az az eljárás, amelyet a tanács a szavazásban való aktiv részvételével tanusított. És itt nem a konkrét esetről van szó, mert szomorú valóság, hogy a városházi ajándékozások tengerében egy csöpp viznél nem több a megszavazott összeg. A Kirchfeldi rabbitól nincs szivünk sajnálni az ajándékot, pedig jól sejtjük, hogy nem ismeri Feld Zsigmondot és nem ismeri a tanácsot az, aki elhiszi, hogy a 72 ezer korona a város pénztárában marad.

Tűrhetetlennek és lehetetlennek tartjuk azonban, hogy a tanács akkor, amikor a saját előterjesztéseiről van szó s amikor az ellentétes nézetek összeütköznek egymással, minduntalan majorizálni igyekezzék a közgyűlést. Egy darab polgármester, három darab alpolgármester, tizenhat tanácsos s még néhány főtisztviselő: ime, 25 „fő"-ral dolgozik a nemes tanács a legnépszerűtlenebb, legkárosabb javaslatok érdekében is. Izgat a kérdés: vajjon igazán semmiféle erkölcsi összeférhetetlenséget nem talál a polgármester úr abban a játékban, hogy a tanácsot s a tanácscsal együtt önmagát tolja fel birónak a saját ügyében? Mert ne felejtsük el, hogy akkor, amidőn a tanács pártoló javaslattal terjeszt a közgyűlés elé valamely ügyet, a javaslatban már kifejezésre juttatta álláspontját. A törvény betűjével való visszaéléssel és a törvényhatósági bizottság valódi akaratának szemérmetlen meghamisitásával kell vádolnunk minden olyan esetben a tanácsot, amikor a maga biztos 25 szavazatával igyekszik az erkölcsi és anyagi felelősséget önmagáról a közgyűlésre háritani.

Csunya játék ez a törvényhatóság autonómiájával, amelyet — ilyenkor látjuk csak — elsősorban a tanácscsal szemben kell biztositani. És a legnagyobb mertékben hamis a játék. Mert a huszonegyes játék alapszabályai megadják a jogot a bankárnak, hogy besöpörje a tételeket, ha egyforma eredményt ér el a poentörökkel. Csakhogy a huszonegyesnél a bankár adja és a bankár kockáztatja az alaptőkét, a tanács ellenben a közvagyont használja fel erre a célra. Ezért valljuk, hogy súlyos fejszecsapás érte az autonómiát, amikor a közgyűlés elnöke a szavazatok egyenlőségének megállapitása után szerényen kijelentette, hogy — elfogadja a saját javaslatát.

Fullánkok

Az állatkertben

megismétlődött az ember tragédiája: sok az eszkimó és kevés a fóka. Az eszkimók — megnyugtathatjuk az olvasót — kitünően élnek és egyetlen gondjuk, hogy a csíkos hiénának a csíkjaiból valahogy el ne lopjanak egyet a ligeti jasszok. A fókák ellenben szegénykék nem birják a főváros zord klimáját és úgy hullanak, mint az őszi falevelek. A zord klima miatt nem a fókák panaszkodnak, hanem az eszkimók. Ők nem igen értek a fókák egészségtanához, de azt az egyet tudom, hogy a fóka rendkivül gyorsan akklimatizálódik. Ha nem igy volna, a Hagenbeck fókái és a kontinens többi fókái sem volnának hosszabb életüek, mint a székesfővárosi fókák. Egy klimát szivnak mindannyian és a táplálékuknak is egyformának kellene lenni. Mi hát a bajnak az oka? Csak nem szereztünk be direkt tüdővészes fókákat! Nem ismerjük az erre vonatkozó statisztikát, de sejtjük, hogy a fókáknál aránylag ritkán fordul elő öngyilkosság. Ugy látszik, a tömeges fókahalál okai inkább az eszkimók, mint a jámbor fókák.

Az autotaxi

többé nem tarifakérdés és nem kocsitipuskérdés, hanem a főváros szabad akaratelhatározásának örök szégyene. A kereskedelemügyi miniszter döntése csak nem akar megérkezni, pedig a közönség ideges türelmetlenségében azt sem tudja már, kit terhel a hallatlan késedelemért a felelősség: a minisztert, aki sem jóváhagyni, sem elutasitani nem meri a közgyülés határozatát, a tanácsot, amely a maga munkáját befejezettnek tekinti, vagy azokat a hatalmas urakat, akik a miniszter döntésétől féltik a veszendő proviziójukat. A mult heti közgyülésen ismét megsürgették az autotaxikat, a tanács azonban bölcsen hallgatott és ezzel jelezte, hogy néki a dolog nem sürgős. A közgyülés beszél, a tanács hallgat: cselekedni majd a polgárság fog.

Múzeumpártoló

társaságnak az alapitási terve fő a polgármesternek hatalmas koncepciókkal telitett agyában. Régóta éreztük, hogy a főváros szociálpolitikájának még egy hiányossága van: most már tudjuk, hogy a múzeum nem volt kellően pártolva. A hivatalos hirharang szerint a főváros multjára vonatkozó értékes emlékeknek a beszerzési vállalata lesz az új társaság. Hatalmas programm, óriási anyaggyüjtésre van kilátás. Ennek a városnak a multjánál csak a jelene gyászosabb s a jövője vigasztalanabb. Minden szerződést és minden üzletet össze kell gyüjteni a múzeumban. Azonkivül pedig az összes kijárók lábújjlenyomatait. A szép terveket, amelyeket meg nem valósitottak, az elhibázott ötleteket, amelyeket, megvalósitottak.

Páratlanul gazdag és pazar lesz e gyüjtemény, irigykedni fog reánk a külföld! Csak a dolog financiális részével nem vagyunk tisztában. Mert a hirharang szerint a társaság előlegez a fővárosnak. Ez pedig szokatlan és fölötte gyanus jelenség. Ugy látszik, ismét a szociálpolitika olajával akarnak szagtalanítani valami élelmes vállalkozást . . .

A közlekedés reformja.

Azok közt a bűnök közt, amelyek Budapestnek fejlődését évtizedekkel vetik vissza, első helyen kell felemliteni, s úgy a régi, mint a jelenlegi városházi rezsim számlájára irni mindazt, ami a főváros rossz közlekedésében szóvá tehető. Nekünk a szó szoros értelmében nincs tisztességes, a világváros tekintélyéhez méltó közlekedésünk. Súlyos állitás ez és hogy mit jelent, azt a sok kis és nagy existentia, amely nálunk ennek az átkát nyögi, fel sem birja fogni. Pedig megsinyli ezt az állapotot Budapest közönsége az egész vonalon. A kispolgár, a gyári munkás, a bérkaszárnyák valamennyi lakója és a háziurak maguk is. De hány sejti ezek közül, hogy bajának és küzködésének voltaképpen mi az oka? A legtöbb beletörődik vakon és tompultan a mai állapotba, valami afféle fatalizmussal, mely föltesz, hogy ez az állapot — az isten verése s mint ilyent, akarva, nem akarva, el kell viselni.

Pedig lehetne a bajon segiteni, csak a főváros polgársága ne szalasztaná el az olyan kitünő akalmat, ami éppen az idén, az egy hónap mulva tartandó községi választáson nyilik számára: a városi parlament urainak energikus megrostálása sok mindenféle téren éreztetné üdvös hatását.

Hogy mit jelent a jó közlekedés egy nagyváros életében? Jelenti azt, hogy a nagyváros közel egységes forgalmi területté válik, jelenti az értékek üdvös nivellálódását, mert például nem égbekiáltó igazságtalanság az, hogy két bérpalota közül, amelyek egyike a Nagykörút táján, a másika pedig egy vagy két kilométerrel azon kivül esik, a belső negyven-ötven százalékkal többet hajt tulajdonosának, mint a külső. Ez érdekes példa a többi közül, s ez rávilágit, hogy jó közlekedés esetén, milyen egészséges versenyt birna támasztani a külső városöv a belsőnek. Leszállitaná bent aránylag a telkek árát és a bérek nagyságát, a külsőket viszont fokozná, s magát a várost hatalmas lendülettel dagasztaná kifelé, mert új távoli területek beépitését és kiaknázását tenné lehetővé.

Elképzelhetetlen az a lendület, amit igy Budapest fejlődése venne. És ebből haszna lenne mindenkinek. A telektulajdonosnak, mert érdemes volna épitkezni ott is, ahol arra ma gondolni sem mernek. A lakóra, mert a fokozott épitkezés megszüntetné a lakásinséget, s a lakáskinálat fokozásával megtörné a jogosulatlan és rendszerint irreális házspekuláción alapuló pöffeszkedő lakásuzsorát. Sőt nyerne ezzel maga az egész ország is, mert egészséges, életerős, gazdag vezető várost nyerne Budapestben, nem cifra koldust, aki a csőd szélére kergetve előbb-utóbb *az állam és az ország kegyelemkenyerére fog szorulni!*

De még ha a városfejlesztés gazdasági érlekét továbbra is kiszolgáltatják néhány a közlekedési eszközök kiaknázásán élősködő hatalmi csoport érdekének, akkor sem lehet a mai állapotot már sokáig vinni. El kell következnie Budapesten is annak az ijesztő pillanatnak, amidőn a közlekedés fejére fog nőni azoknak, akik ezt a várost minden javával egyetemben családi hitbizományuknak tekintik. Előbb-utóbb el kell nálunk is következnie

annak a pillanatnak, amidőn az összes gyatra közlekedő eszközök egyszerre, mint egy vezényszóra föl fogják mondani a szolgálatot s az ezt nyomon kisérő pánik le fog számolni mindazokkal, akiknek önzése és haszonlesése a forgalom általános csődjét előkészíti.

Bénul a forgalom.

Néhány adat Budapest forgalmának fejlődéséből valószinüvé fogja tenni előttünk, hogy a forgalom megbénulása már sokkal közelebb van hozzánk, semhogy azt szemfényvesztő reformmal sokáig ellehetne még odázni. 1910-*ben* a főváros összes közlekedő eszközei 881.000 lakos felett 200 millió utast szállítottak, amiből 100 millió a *Közutira,* 45 millió pedig a *Városira* esett. Roppant szám ez is, és roppant érdekek füződnek hozzá. Hisz gondoljuk meg, hogy 1909-ben az államvasút személyforgalma 59 millió, az összes magyarországi vasutaké pedig 120 millió volt! 1900-ban, 734.000 főnyi budapesti lakos mellett 84 mill. fő volt a főváros összes személyforgalma. Vagyis tiz esztendő alatt a lakosság száma csak 20 százalékkal, a forgalom ellenben *százötven százalékkal növekedett!* Általában a budapesti lakosság mozgékonysága roppant nőtt. 1890-ben egy lakosra az évi forgalomból átlag csak *66,* 1900-ban *115,* végül 1910-ben már *220 menet* esett.

Vegyük hozzá már most azt a körülményt, hogy a lakásuzsorától a közeli környékre űzött pesti családok sorából mindennap közel 100.000 ember jön be reggel ide kenyerét megkeresni s utazik este haza, vegyük hozzá, hogy a nagy vasúttal Budapestre jövők és minden elutazók száma évente átlag 20—30 százalékkal növekedik, akkor tisztában leszünk azzal, hogy Budapest fejlődésének katasztrofális zavarát csak gyors és becsületes hatósági beavatkozás hárithatja el.

Vajjon illetékes helyen tudatával birnak-e ennek és szándékoznak-e a multtal szakitva, energikus lépéseket tenni? Aligha. Ha végignézünk közlekedő eszközeink szomorú során, az egész vonalon látjuk, hogy a helyzet javulására nincs kilátás.

A villamosok.

A villamosvasúttal tervezett reformok, a nagyhangu ankétezés után, abba zsugorodtak össze, hogy egyesek a villamos papirok mesterséges hullámoztatásával, — hol fel, hol le, — milliókat kerestek és fognak még keresni a börzén. Ilyen börzei szellem az oka, hogy a *Városi* vasút fele részvényének részben effektiv megvétele a főváros részére, közel 30 millió rosszul kamatozó beruházást jelent. Olyat, amire ma több százezer koronát rá kell fizetni! Meg lehetne javitani a városi jövedelmezőségét, illetve a papirok hasznát új vonalak épitésével és új papirok kibocsátásával és kedvező áron való plaszirozásával fokozni lehetne. Ahogyan azt *Vázsonyi* kitervelte. De Vázsonyi tervez — *Bárczy* István pedig végez. Bárczy közúti papirokat szeretne venni, még pedig helyes előrelátással, lehetőleg drágán. Azt suttogják, hogy olyan opciója van *Krausz* Simivel, ami részvényenként 150 koronával mulja fölül a mai, hanyathomlok sülyedő árfolyamot. Vagyis oly áron szeretné Bárczy „a forgalom javitása" és „a főváros befolyásának biztositása" céljából megszervezni a Közúti részvénytársaságot, ami testvérek közt is fölér a papir mai árfolyamának *tizenegyedfél millió koronás tulfizetésével!* Számitsuk most hozzá, hogy ezt a transakciót olyan kölcsönből intéztetné Bárczy, amin az *árfolyam-levonással* különböző jól bevezetett bankárok 15 milliót nyernének, akkor tisztában áll előttünk, mi lenne a vége annak a rebesgetésnek, hogy a Közúti-papir zúhanását azzal tartóztatják föl ma a tőzsdén, hogy a kinálatot a főváros számlája és rizikója terhére vásárolgatja az ismert ügynök csoport . . . Hogy aztán hogyan lesz jövedelmezővé az olyan fővárosi üzlet, amit 25—30 millió túlfizetéssel hord drága kölcsönpénzből a főváros, annak a jó isten a megmondhatója! Ahol pedig már a kezdet *ilyen,* ott a folytatástól is csak hasonlót várhatunk, vagyis a villamosvasútak reformja börzei üzérkedéssé torzul el.

De ne veszítsük el a kedvünket! Amit rontanak a villamos tranzakciónál, azt jóvá fogják tenni az *autotaxinál*... Hiú ábránd! Itt is el lehet mondani a Dante Pokoljának hires föliratával: Lasciate ogni speranza . . . *Hagyjatok fel minden reménységgel,* akik belejutottatok a főváros atyai gyámkodásának a körébe. *A taxi alapdija* Bécsben 70 fillér, Párisban 75, Londonban 80, Berlinben 85, *Budapesten — 120 fillér lesz!* Illetve *lenne,* mert a taxi várományosai keveslik a 120 filléres alapdíjat és *160 fillérre* akarják fölemeltetni!

Konflis és fiákker.

A *bérkocsi-közlekedést* is megjavították a Városháza urai, pont úgy, hogy az 1320 bérkocsin mindig adózó vazallusává lett a bérkocsisok serege néhány élelmes taxi-vigécnek. A taxamérő *fölszerelésért* darabonként 30 koronát, tehát egy summában közel 40.000 koronát vágtak zsebre az ügynökök olyan készülékekért, mely nem működik pontosan és hol a kocsist, hol a közönséget bosszantja. Azonkivül fizetnie kell a budapesti kocsisnak a taxi használatáért napi 40 fillért, ami 528 korona állandó napi bevételt jelent a taxi vigécei javára. Vagyis néhány élelmes ember összesen *80.000 korona egyszersmindenkori beruházást* úgy kamatoztat, hogy az nekik *évente 192.720 koronával kamatozik!*

Bécsben, ahol szintén a *Kosmos-* és *Bruhn*-féle taxit használják, a bérkocsisokat szintén megsarcolják: a száz koronát érő taxikért darabonként 350 koronát vágnak zsebre a vigécek. De ezzel a taxi a bécsi bérkocsis tulajdonává lett, nálunk azonban örökre adózónia kell érte. *Hat év alatt,* amig a taxi elhasználódik, Budapest 1320 kocsija 80.000 korona beruházásért összesen *817.120 koronával adózik* a taxi-frázis élelmes kizsákmányolóinak! Természetes, hogy ezt az adót fizetésben s gorombáskodásban a *közönség* terhére kalkulálja be a kocsis. Mi nem mondjuk meg, hogy ezt az adóztatást magyarul minek lehet nevezni. Erre a kérdésre választ fog adni mindenkinek az élő és felháborodó lelkiismerete.

Földalatti, omnibusz.

Menjünk-e még tovább. Térjünk-e rá arra, hogy miért akadályozza meg *Sándor* Pál a földalatti gyorsvasútak létesítését, amik minden távolságot harmadrésznyi idő alatt tennének meg, mint a földfeletti villamos? Vagyis Budapest közlekedésének szféráját egyszerre a *tizszeresére növelnék meg!* Ne szóljunk erről! Hallgassunk arról is, hogy kik és miért züllesztik mesterségesen Budapest legrondább közlekedési eszközeit, az *omnibuszt,* mely a pesti forgalomnak ma *csak 0.6 százalékát bonyolitja le,* a villamos forgalom *75 százalékával* szemben! Arról is hallgassunk, hogy a *szomszédos forgalmat,* amit a M. Á. V. tarifaemelése a házbéruzsorások javára tönkretett, a város urai mily módon igyekszenek *helyiérdekű vasútvonalakkal* lábraállitani. Arra se legyen szavunk, hogy dunai propeller közlekedésünk kritikán aluli és szépen meglapul abban a kényelmes helyzetében, hogy kevés szidás jut reá, mert azt tulnyomóan a többi közlekedési eszköz foglalta le magának.

Hallgassunk és várjuk meg ökölbe szoritott kézzel, *meddig* lehet ezt igy tovább folytatni!

Alkalmi ajándékok
dus raktára
Schönwald Imrénél Deák Ferenc u. 21

Feld papa és vidéke.

Összes cukorkáit elosztogatta már a jó, öreg Kállay bácsi, a Feld-dinasztia is elhelyezkedett a karzaton és a teremben: kezdődhetik az előadás. Zsúfolt ház köszönti az elnököt. Ehrlich vezér büszkén szemléli a báránykáit, a Sasok padsoraiban hófehér szakállú aggastyán húzódik meg: Grünbaum Miksa. Ritka vendég, alig ismeri valaki. A városatyák részben Feld papáért, részben ellene hevülnek, közben pedig Földes és Földváry parázs kis mozivitát rögtönöznek, amelyből győztesen kerül ki Delej-utcai mozitulajdonosnő.

A moziról hirtelen átmenettel a közkórházakra tér át a közgyűlés. Meisels Vilmost persze, lehetetlen volt elkerülni, viszont Feleki Bélát lehetetlen volt meg nem hallgatni. A betegápolási pótadó felemeléséről beszélt és támadta a kormányt, amelynek csak nemrégen szavaztak viharos lelkesedéssel bizalmat a városatyák. Ballagi Aladár ebből az alkalomból három latin citátummal könnyített hazafiui lelkiismertén.

Wildner tanácsnok konferálja be a Feld-kabarét. Az ellenzék elsőnek Hecht Ernőt küldi a csatába, mert Hecht a népdal szerint nem ismer pecht. Azzal kezdi, hogy: „Kapcsoljuk ki az érzelmi és művészi momentumokat . . . ."

— De strigis, quia non sunt — dörmögi Ballagi bosszúsan.

A beszéd végén türelmetlen zaj keletkezik. Feld papa izgatottan lesi a fejleményeket és a karzatról buzgón helyesel kőmüves-testvérének, Szalay Mihálynak. Ezt a szónokot nem hallgatta jó szívvel a Feld-ellenes koalició s amikor Szalay pirulás nélkül jelentette ki, hogy a ligeti szinház egyivásu vállalkozás a volt Népszinházzal, néhány fekete májú közbekiáltotta:

— Vakolj magyar!

A budaiak komolyan haragudtak s egy pillanatra elborult a jóságos Lysoform-arc is, a melynek gazdája hivatalból haragszik a testvérekre.

Szalay beszéde inkább a koalició malmára hajtotta a vizet, Feld papa szerencséjére azonban Nigrinyi György ellene szónokolt és így az egyensúly helyre volt állítva. Az országos szinészegyesület nevében Faludi Gábor jobb ügyhöz méltó buzgalommal szavalt, mire Rózsavölgyi elnök megsokalta a dolgot és a gonosz vitát bezárta. Buzay tanácsnok ceruzát vett a kezébe, úgy számolta össze a Feld-hívők fejeit. Hetvenhárman valának ők, a megszavazók s az újságirók karzatáról úgy látszott, hogy ez a többség. Valahogyan úgy lehetett, hogy a kövér emberek mind a Feld papa pártjához tartoznak, a kevésbbé testesek pedig a másik táborhoz, mert ez is hetvenhárom embert állított fel és így a játszma remis-re állt. Feld papa most már minden reményét Rózsavölgyi elnökbe vetette. És nem csalódott, mert az alpolgármester — ki hitte volna? — a tanács előterjesztése mellett döntött. A Feld-család boldogan tapsolt, két józsefvárosi városatya súlyos kimenetelü szócsatát vivott, a terem pedig lassankint kiürült.

Egyéb baj nem történt, sőt egyéb jó sem történt, mert a műsor kezdte magát rendkivül kimerültnek érezni. Szöktek a városatyák és szöktek a tanácsnokok is. Antal Gyula például belefogott a mondókájába, de közben elunta magát, otthagyta a szószéket s talán még most is futna, ha Rózsavölgyi tata szép szóval vissza nem hivja.

Ebben a sivár hangulatban hirtelen felemelkedett egy hatalmas termetü férfiú és aránytalanúl vékony hangon lándzsát tört az általános marhahús mellett. Bittner János volt a szónok, mészáros ember és így érthető kiváncsisággal érdeklődött az élelmiszermizériák okai iránt. Baránszky konflisokat kért O-Budának. Petőt joggal bántotta, hogy más is beszél a kerülete érdekében. Nyomban felkelt és a Bécsi-utca bajait hánytorgatta imigyen:

— „Ember és állat ott nem járhat. Én például . . . (Zajtalan derültség.)

Hét óra sem volt még, amikor az elnök elhagyta székét. A teremben akkor két ember volt már csupán: Taubner Vilmos és Serényi Gusztáv. A leglelkiismeretesebb városatya és a leglelkiismeretesebb ujságiró. Serényi pár percig mereven nézte Kammermayer néhai polgármester mellszobrát. Majd odafordult Taubnerhez és haragosan mondta:

— Ez az ember (t. i. Kammermayer) rossz szerződést kötött a közraktári vállalattal!

Szegény Kammermayer, ha sejthette volna, hogy jön majd egy nagyszerü ujságiró, a síron túl is haragosa mindenkinek, akiről azt hiszi, hogy kárt okozott a fővárosnak! . . . .

Budapest — panamaváros

Milliós ajándék — közpénzből.

A városgazdasági ügyosztály, amelynek előterjesztéseitől joggal retteg a fővárosi üzletek minden ismerője, tegnap olyan javaslattal lépett a nyilvánosság elé, amelynél szemérmetlenebbet, a közérdekre károsabbat még a jelenlegi rendszer is ritkán produkált. A napilapok olvasói az ügyosztály információja alapján készült hivatalos tudósításból, értesülhettek a száraz tényről, hogy a főváros ötven esztendőre bérbe akarja adni a Kis-Rókus mostani telkét, úgyszintén az Eskü-téren fekvő fővárosi telket egy konzorciumnak, amelyet természetesen ismét Szapáry Pali gróf hozott össze, valószínüleg nem önzetlenül és közérdekből. Az ügyosztály által pártolt ajánlat szerint a telekbérlők az Eskü-téren modern szállodát építenek, a Kis-Rókus helyén pedig olcsóbb szállodát, azonkivül fényes mulatót és hasonló jókat. A bérlők az ingatlanokat jelzálogkölcsönnel terhelik meg, évi bér fejében pedig az ingatlanok becsértékének átlag négy százalékát fizetik. Lényegileg így szól a gyönyörü szerződés!

Az ügyosztály előterjesztésének annyi sebezhető pontja van s a főváros vakmerő kijátszása olyan átlátszó, hogy szinte zavarban vagyunk, amikor a mesteri munka birálatába fogunk.

A jelzálogkölcsönnel súlyosbított bérlet már önmagában véve is hallatlan visszaélés. A fővárosnál valóságos rendszerré fajult az a jogi abszurdum, hogy a bérlő a bérbeadó tulajdonát adósággal terheli meg a saját céljaira. Kezdődött ez a politika talán a Népoperánál, folytatódott a Margitszigeten s a közel multban a Központi tejcsarnok jött hasonló ajánlattal. Csakhogy ezek részben kulturális, részben pedg közhasznú vállalkozások voltak, amelyeket már ebből a szempontból sem lehet egy kalap alá vonni a legújabb kalmárvállalatnak tisztára magánérdekü merényletével. Van ezenkívül még egy lényeges, sőt döntő fontosságú különbség, a mely egyszeriben pőrére vetközteti a szemérmetlen ajánlat gazdáit. A szerződés szerint ugyanis a bérlő társaság jóval nagyobb kölcsönt kebeleztethet be az ingatlanokra, mint amennyibe az építkezés a társaságnak kerülni fog. A helyzet képe a következő. A Rákóczi-úti telekre a bérlők minimális kalkuláció szerint 3 milliót és 600,000 korona jelzálogkölcsönt fognak kapni. Négyszögölenként 3000 koronát számítva (ez a maximum), önekik az építkezés **mindennel együtt** semmiesetre sem fog többe kerülni 3 millió koronánál. Marad tehát a javukra 600,000 korona. Az Eskü-téri ingatlanra minimum öt és egynegyed millió korona jelzálögkölcsönt folyósít bármelyik pénzintézet. A tervezett építkezés pedig legfeljebb 3 és fél millióba kerül. Itt a tiszta haszon egy és háromnegyed millió korona. Végeredményben tehát úgy alakul az üzlet mérlege, hogy a főváros a derék bérlőknek nemcsak két palotát és ötven esztendős szerződést ajándékoz, hanem Szapáryék összesen körülbelül két és egynegyed millió korona effektiv, készpénzbeli haszonnal nyitják meg a boltot! Sejtjük, hogy az ügyosztály mivel fogja akarni megdönteni ezeket a számításokat. A szerződés értelmében abban az esetben, ha a bérlők kevesebbet invesztálnk az épületekre, mint amennyi jelzálogkölcsönnel az ingatlanokat megterhelték, akkor a differenciát készpénzben tartoznak a város pénztárába befizetni. Aki ismeri ezeknek az építkezéseknek, helyesebben ezeknek a városi üzleteknek a természetét, tisztában van azzal, hogy az építkezési költségeknek a számlázása az építtetőktől függ. A befektetett összeg tehát papiron túl fogja haladni a kölcsön összegét. Ennél csak az bizonyosabb, hogy a valóságban a társaság a számlán feltüntetett összegnél jóval kevesebbet fog kifizetni. A többletet pedig egész egyszerüen zsebrevágják és nem lesznek bolondok, hogy a fővároshoz fáradjanak azzal a rongyos két és egynegyed millióval!

Gyerünk tovább! A jelzáloghitel e pillanatban ugyebár nem tartozik a legenyhébb feltételü üzletek közé. A társaság súlyosnak mondható törlesztéses kölcsönnel fogja megterhelni a főváros telkeit. Mondjuk, hogy egy ideig szépen, simán fizetni is fog. De mi történik akkor, ha mondjuk 15 esztendő mulva Szapáryék megúnják a dolgot és megelégedve a polgárin felüli haszonnal, egyszerüen odébb állanak . . . Nemde a fővárosnak kell majd tovább törlesztenie az annuitásos kölcsönt. De miből? Miből? A bérlőtársaság jogi személy, ha tovább áll, futhatunk utána . . .

Gyerünk eggyel beljebb! A bérösszeg változó és abban tér el a tisztességtől, hogy az első 25 esztendőben jóval kisebb, mint az utólsó 25 évben. Holott az utólsó esztendőkben alkalmasint már nem is lesz szerencsénk a társasághoz, azonkívül az első 30 esztendőben adómentesek az épületek és így az első években a bérlők sokkal többet fizethetnének, mint később. Ez is az bizonyítja, hogy az egész kalkuláció nem a tisztességes üzletre, hanem a főváros tervszerü kifosztására van alapítva. Az sem mutat különösebb realitásra, hogy a berendezést 50 esztendő alatt akarják amortizálni, holott 20 esztendő is elég idő volna erre. Van egy mézes madzag a szerződésben. Arról szól, hogy ötven esztendő mulva a főváros tulajdonába megy át a két épület a berendezéssel együtt. Ötven év mulva! Rozoga viskókat, értéktelen lim-lomokat kapunk majd akkor a kidobott milliókért!

A bérösszeg nevetségesen csekély. Átlag négy százalékos jövedelmezését jelenti az ingatlanok mai becsértékének, holott nyilvánvaló, hogy ez a becsérték a bevétel folyamán legalább is 60—70 százalékkal fog emelkedni s a jövedelmezőség pedig megfelelő arányban csökken majd. A bérösszegnél csak a kaució kisebb, amelynek fejében mindössze 68,000, illetve 160 ezer koronát hajlandók letenni a bérlők. Az sem utolsó feltétel, hogy a bérjövedelem után fizetendő adó a fővárost terheli, miáltal a főváros haszna a minimumra zsugorodik össze. Egész csomó pörre adnak majd alkalmat a szerződések egyes, homályos pontjai. De minden rosszért bő kárpótlást nyujt majd a fővárosnak az a nagyszerü joga, hogy a részvénytársaság igazgatóságába és felügyelőbizottságába kiküldheti a saját embereit!

*

A kisajátítási albizottság már szerdán foglalkozik a nevezetes előterjesztéssel. Privát emberek apró-cseprő telekszabályozási kérvényei évekig nyugosznak az illetékes ügyosztály fiókjaiban. Ez az üzlet ellenben sürgős volt. Sutyomban készítették elő és időt sem akarnak az embereknek adni arra, hogy felocsudjanak a meglepetésből. A kisajátítási bizottságon a sor, hogy a lehetetlenül gonosz tervet mindjárt az első állomáson megbuktassa.

Nem tudja, hányat ütött?

Vegyen órát

Schönwald Imrénél, Deák Ferenc-u. 21.

300.000 korona tulkiadás.

Gyanus illatok a Rózsadomb tövében.

A fővárosnak határozottan balszerencséje van az építkezéseivel. Az utóbbi időben alig volt olyan terv, melynek megvalósításánál betartották volna az eredeti költségvetést. A Vigadó átalakításánál kezdődött a sor. A Népszálló és az állatkert építkezése tetemes hiteltúllépéssel végződött, a Vas-utcai iskolánál már nyolcszázezer koronára rugott az az összeg, amelyre eredetileg nem volt fedezet s amelyet utóbb más beruházási programmponttól vont el a főváros. A Sáros-fürdő túlkiadásait az unokáink is nyögni fogják. Most pedig arról kell beszámolnunk, hogy a Rózsadombon épülő szerpentin-útnak a költsége máris csekély 300,000 koronával lépte át az erre a célra megszavazott hitelnek a medrét.

Itt már igazán fölösleges a szót vesztegetni. A milliós túlkiadások előbb-utóbb súlyos rázkódtatásoknak fogják kitenni a főváros háztartásának ál-egyensúlyát. A bajokon nem segít más, csak a gyors rendszerváltozás!

VÁZSONYI ÉS BÁRCZY.

Nyilatkozik a demokraták vezére.

Unos-untalan rebesgetik a sajtóban és a kerületi pártkörökben, hogy Vázsonyi Vilmos felmondta Bárczy Istvánnak azt a barátságot, amelynek a polgármester állását köszönheti. Legutóbb ujból felmelegitették ezt a mesét, még hozzá Bárczy Istvánnak azzal a nyilatkozatával kapcsolatban, hogy ő nagylelküen átengedi a helyét Vázsonyinak, mert „nem hajlandó a demokraták folytonos gáncsvetéseit" eltürni és nem akarja vállalni tovább a felelősséget a mások politikájáért. A hir, bár erősen magán viselte a valószinütlenség bélyegét, oly forrásból származott, hogy ujságírói kötelességünknek tartottuk a másik félnek, Vázsonyi Vilmosnak a megkérdezését. A Terézváros képviselője ezeket mondotta lapunk munkatársának:

— Sem kedvem, sem időm nincs hozzá, hogy minden felelőtlen mende-mondára reflektáljak. A szóban forgó sajtóközleménynek a tendenciáját nem értem s nem hiszem, hogy a polgármester a felelősség alul kibúvók közé engem is besorozott volna. Én már sokszor fizettem mások helyett a cechet, de az én számlámat soha még mással nem fizettettem ki. A tetteimért is mindig vállaltam a teljes felelősséget.

Eddig szól a nyilatkozat, amelyből megállapítható, hogy Vázsonyi és Bárczy között még nem került kenyértörésre a dolog és ha vannak is közöttük ellentétek, ezeknek egyelőre nem kell nagyobb jelentőséget tulajdonítani, mint a házastársak közötti zsörtölődéseknek. Jellemző egyébként, hogy ugyanaz a hirforrás, amely Vázsonyi és Bárczy közé éket igyekezett beleverni a józsefvárosi plébánosválasztással kapcsolatban egy gyékényre teríti a két férfiút és hangsúlyozza, hogy Hock János érdekében Vázsonyi és Bárczy együttesen szállottak síkra Hüvöséknél. Ez tényleg így történt, de éppen ez az együttes akció cáfolja meg az elsőnek érintett közlemény komolyságát.

Bajban a szakfelügyelők.

Déri tanácsos nyilatkozata.

Ellenőrizhetetlen hírforrás szerint a kormány és a főváros között súlyos természetű konfliktus keletkezett a középiskolák ellenőrizésére rendelt szakfelügyelők miatt. Köztudomású, hogy a közoktatásügyi minisztérium már annak idején, amikor a főváros középiskolai főigazgatói állást szervezett, tiltakozott ez ellen és kétségbevonta a városnak ehhez való jogát. Most pedig — erről keringtek a hírek — az új szakfelügyelők ellen volt kifogása, akiket állítólag tanfelügyelői hatáskörrel akart a város felruházni, ez pedig beleütközött volna az állam jogába.

Kérdést intéztünk az ügy állására vonatkozólag Déri Ferenc dr. tanácsnokhoz, a közoktatási ügyosztály méltán népszerű vezetőjéhez. Déri tanácsnok mit sem tud az állítólagos konfliktusról. Nyilatkozata így szól:

Kizártnak tartom, hogy a közoktatásügyi kormány beleavatkozzon ebbe a dologba. A szakfelügyelői intézményről szóló szabályrendeletet a miniszter változtatás nélkül jóváhagyta. A szakfelügyelők személyének megválasztása a szabályrendelet értelmében a tanács joga. A magam részéről 14 szakfelügyelő kirendelését hoztam javaslatba, a szociálpolitikai ügyosztály még nem nevezte meg a maga jelöltjeit.

Munkatársunk ezután egy másik kérdésre tért át: igaz-e az, hogy a községi polgári iskolákban már a jövő tanévtől kezdve hét osztály lesz s a hetedik esztendő végén a tanulók érettségi vizsgát fognak tenni, amelynek alapján igényt tarthatnak az egyéves önkéntesség kedvezményére?

Ezzel a dologgal mindeddig még csak a polgári iskolai tanitók egyesülete foglalkozott. A terv szerint a felső osztályokban az oktatás kereskedelmi szakirányú lesz. Az ügyosztály még semmiféle javaslatot nem készített és a dolog jelenleg nem aktuáils.

ESEMÉNYEK

AZ ÁRVASZÉK ÜZLETEI.

A jelzálogüzlet már nem is pang, hanem úgy látszik, teljesen megszünt. Annál érdekesebb az a hír, amelyet olvasóinkkal közlünk: az árvaszék, amely a gyámpénztárt kezeli, a legutóbbi hetekben óriási kölcsönöket adott ingatlanokra.

Köztudomású, hogy az árvák pénzét a gyámhatóságnak jogában áll u. n. „pupilláris biztosítékok" mellett elhelyezni. Ez annyit jelent, hogy az árvaszék jelzálogkölcsönöket nyújt az ingatanok becsértékének egyharmadrésze erejéig. A kölcsön amortizációs s az adós 4 és fél százalék kamatot tartozik fizetni. A megszavazott összegeket a legutóbbi hetekig készpénzben fizette ki a főváros pénztára. Most azonban, úgy látszik, kimerült a pénztár. Legalább erre vall, hogy hetek óta nem készpénzben, hanem az árvaszéknél letett értékpapirokban fizetik ki kölcsönöket. És pedig csaknem kizárólag záloglevelekben, amelyek az árvapénzekről készült kimutatásokban névértékükkel szerepeltek, a valóságban azonban jóval kevesebbet érnek. A kölcsönvevők tehát ezeket a záloglevelet értékesítik s ennél a tranzakciónál az árfolyamdifferencia folytán lényeges veszteségeket szenvednek.

Az árvaszék kölcsönei ily módon nagyon drágák, a megszorult ingatlantulajdonosok mégis kapva-kapnak utánna. A pesti árvaszék számottevő jelzálogintézet mostanában. . . .

Gázmunkások gyülése. A székesfővárosi gázművek munkásai vasárnap délelőtt népes gyülést tartottak, melyen megvitatták helyzetüket és élesen kikeltek a tanács ellen. Egyhangulag elfogadtak egy határozti javaslatot, melyben kimondják, hogy szabadszervezetben tömörülnek. Az új szervezetbe rögtön tömegesen léptek be a munkások.

Családi kertbérletek. A szociálpolitikai ügyosztályt ismét elfogta a nagy buzgalom, ami annyit jelent, hogy ismét biztos szemmel megpillantottak valamit a külföldön. A családi kertbérletekről készített előterjesztés derék munka, de félő, hogy úgy járunk vele, mint a házi zöldségtermeléssel. Nem akad majd kellő számú és megbízható jelentkező s az ügyosztály a végén hiába dolgozott, a város pedig hiába hozott áldozatot. Ami bevált a külföldön, az néha nem kel ki a honi talajból!

Az árverési csarnok. Vita Emil dr. tanácsnok, a közgazdasági ügyosztály vezetője, e héten fejezi be a hatósági árverési csarnokra vonatkozó szabályrendelet hatalmas munkáját. Valószínű, hogy a tanács még e hó folyamán tárgyalja a több ívre terjedő, óriási gonddal készült előterjesztést.

Szabadságon. Rényi Dezső tanácsnok, a közlekedési ügyosztály vezetője, szombaton két heti szabadságra ment s e hó 28-kán újból átveszi az ügyosztály vezetését.

Zoványi utódja. A tanács nyilvános pályázatot hirdetett a Zoványi Jenő lemondásával megüresedett levéltárosi állásra. A pályázat e hó 24-én jár le s mint értesülünk, az egyetlen komoly jelölt Gárdonyi Albert, a főváros könyvtárosa.

Uj állások. Az új állások szervezésére vonatkozó ügyosztályi előterjesztés — Buzay tanácsnok lelkiismeretes munkája — reménlhetőleg közmegnyugvásra talál most már. Voltaképpen alig van szó új állások kreálásáról, mint inkább az ideiglenes állások véglegesítéséről. A pénzáldozat nem jelentéktelen, de meg kell gondolni, mennyi pénzt dob ki a főváros sokkal haszontalanabb célokra.

Hüvös László szobra. Az új Szent János kórház területén felállított Wodianer-üdülőház előtt vasárnap délelőtt nagyszámú és előkelő közönség jelenlétében kegyeletes ünnepség folyt le. Id. báró Wodianer Albert szobrát leplezték le, amelyet a főváros állított a nagy emberbarátnak. Az ünnepség délelőtt 11 órakor folyt le a kórház udvarán, ahol a szobrot, Hüvös László szobrászművész művét felállították. Az ünnepségen megjelent a Wodianer-család, élén báró Wodianer Alberttel, azonkivül nagy és előkelő közönség volt jelen. Antal Gyula tanácsos, a főváros közegészségi osztályának vezetője, rövid beszéd kiséretében átadta a szobrot a főváros gondozásába. Az egész szobormű a hála glorifikációja.

A sugárút. Dr. Heteés Antal főv. bizottsági tag a mult héten ismertető előadást tartott az új városháza elhelyezéséről és ezzel kapcsolatban tervezendő uj Erzsébet-sugárútról. Az előadó e két feladatról műszaki tervet készített és ehhez magyarázó füzetet irt, melyben a tervet ismerteti és kivitelének részletes költségszámításait is nyilvánosságra hozza. Tervező az új városházát a jelenlegi Erzsébet-téren épitené fel, viszont az Erzsébet-tér előtti, a Váci-körút felé terjedő háztömböt leromboltatná és sétánnyá alkotja át, ezáltal az új városháza központi kapuzata és kupolája egyrészt az Andrássy-ut tengelyébe, másrészt a Károly-körút tengelyébe esnék és mindkét útirányának művészi szépségű perspektiváját alkotná meg. Tervező ezután következetesen folytatva az ideát, az új városháza főkapújától kiindulólag egészen új sugárútat tervez, amely a városházától merőlegesen és átlós irányban a Baross-térig vonul és igy merészen átvágja az egész VII. kerületet, miáltal hatalmas levegőcsatornát nyit a sűrűn lakott városnegyeden keresztül a külső Kerepesi-út és igy Gödöllő irányában. Az új városháza előtti sétány tehet városi fórum lenne, amelyből csillagszerűen indulna ki négy főútirány a Váci-körút, Andrássy-út, az új Erzsébet-sugárút és a Károly- és Muzeum-körút felé. E városrendezési tervezet 193 épület kisajátítását tenné szükségessé, kerek 70 millió koronába kerülne, de viszont az új sugárút mentén eladandó telkekből 89 millió lenne a várható bevétel úgy hogy e szabályozás végeredményül 19 millió korona hasznot hozna a városnak. Tervekben tehát nincsen hiány, de a megoldás, úgy látszik, még sokáig fog késni.

Ajándéktárgyakat olyan óriási választékban, mint Schönwald Imre telepén, Deák Ferenc-utca 21. sz. alatt, igazán alig lehet máshol találni. Már csekély 10, 20, 30 koronáért kaphat egy-egy szép célszerű és maradandó értékű tárgy, melynek vétele által rokonainknak és ismerőseinknek kedves meglepetést szerezhetünk.

A Charles cirkusz sikerei. Az érdeklődés oly nagy, hogy a pénztárak alig tudják kiszolgálni a közönséget és ezren mennek el a pénztáraktól, mert nem kaptak jegyet. Ezért tanácsos a jegyekről előre gondoskodni, melyek egész nap Hirsch Jakab Andrássy-ut 19. sz. a. tőzsdéjében és a cirkusz pénztárainál elővételi díj nélkül válthatók. Az állatgyüjtemény, a lóistállók, az indiai falu, az állatok etetése stb. naponta d. e. 10 órától kezdve megtekinthetők.

Ragyogó brilliáns ékszerek Schönwald Imrénél, Deák Ferenc-u. 21.

FELELJEN A TANÁCS.

Szabó József a Sárosfürdőről.

Nem mi vagyunk az okai, amiért még egyszer és talán nem is utoljára foglalkoznunk kell a Gellértre keresztelt Sárosfürdő szennyes hullámaival, a hallatlan könnyelműséggel, melyet a tanács ennél az épitkezésnél elkövetett s a hat milliós költségtöblettel, amely a fürdő rentabilitását már eleve felfordította.

Addig-addig sürgettük az elszámolást, amíg végre összeült a fürdő-bizottság és meghallgatta a szűkebbkörű szakértő-albizottság szomorú jelentését. Erre a jelentésre jellemző, hogy Márkus József, a volt főpolgármester, aki pedig, ugyebár, nem tartozik a békétlen és rendzavaró elemek közé, egyedülállónak mondotta a főváros történetében a 100 százalékos túllépést. Meggyőződése, hogy a tárgy kellő előkészítése, köteles óvatosság, körültekintés és ellenőrzés mellett a bofrány be nem következhetett volna. Kevésbbé diplomatikusan, de annál keményebb igazmondással bírálta a jelentést Szabó József. A megdöbbentő adatoknak egész arzenálját vonultatta fel azok ellen, akik részesei a vétkes könnyelműségnek. Alapos tudással és nyiltan fejtette ki a túlkiadások keletkezésének okait és okozóit. Beszédét melegen ajánljuk a tanügyi hatóságok figyelmébe, rendkivül érdekes és élvezetes olvasmány volna az a serdülő ifjúság számára, amely igy tanulná meg, hogyan szokták a közpénzeket minálunk elherdálni!

Szabó József bizottsági tagot megkértük, mondja el, mi a véleménye erről az odiózus ügyről, amelynek egyik legalaposabb ismerője. Nyilatkozata igy hangzik:

— A baj főoka szerintem az volt, hogy az építkezést lateiner emberek ellenőrizték, nem pedig szakértők. Csakis igy történhetett meg, hogy amikor az építési terv módosítása napirenden volt, nem is gondoltak arra, hogy a tervek módosításával együtt, jelentékenyen változik a költségvetés is. Akkoriban még *Devecis* volt a középitészeti igazgató s a felelősség nagy része őt terheli e miatt. Már a gyógyfürdő bizottságnak sem adtak részletes költségvetést az épitészek, *a tanács viszont a saját hatáskörében, önhatalmulag belement a költségtöbbletbe.* A közgyülés sohasem kapott tiszta képet arról, hogy tulajdonképpen mi folyik az épitkezés körül. A tervező épitészek folyton újabb és újabb eszmékkel jöttek, a tanács pedig nagylelküen hozzájárult, minden tervhez. Természetes, hogy ily módon az 5 millió 600.000 koronából rövidesen 11 millió korona lett s a jövedelmezőségi számítás elvesztette a realitását. A közgyülés elé terjesztett költségvetés szerint 6.8 százalék tiszta jövedelmet hozott volna a fürdő, ami 383.286 korona és 50 fillért tesz ki. Ebből tőke és amortizáció cimén lemegy 289.000 korona, úgy hogy a város évente 93,441 korona 50 fillér hasznot látott volna az épitkezésből. Most pedig, amikor a redukált költségek végösszege 10 millió és 200.000 korona, a szükebbkörű szakértő bizottság 4.15 százalékos jövedelmezőséget mutat ki, ami azonban a valóságban sohasem fog előállani, mert hiszen a költségeket a főváros kölcsönpénzből fedezi, az annuitás pedig legalább 5.15 százalék, úgy hogy végeredményben a főváros évente egy teljes százalékot, *102 ezer koronát* fizet rá a legkedvezőbb esetben is a fürdőre. Sőt, ha az ajándékba kapott forrásnak az értékét is belekalkuláljuk, akkor *a biztos deficit évi 142,000 korona,* amiről költségvetésileg kell évente gondoskodni. Arról nem is szólva, hogy az épitkezés még nincsen befejezve és igy újabb költségtöbbletre is el lehetünk készülve! A szükebbkörű bizottság javaslatára 800,000 koronát törölt a fürdőbizottság a 11 millióból. Ily módon elmaradt a tervbevett uszoda és még néhány kisebb dolog. *Egész csomó tulkiadás maradt még elintézetlenül* és a fővárosnak bizonyára számos pöre lesz még az épitkezésből kifolyólag a Palatinus r.-t.-gal. Csaknem bizonyos tehát, hogy a 10.200,000 koronás végösszeg még jelentékenyen emelkedni fog! A legújabb jövedelmezőségi számítás adatait nem ismerem, de valószinünek tartom, hogy itt is csalódás fogja érni a fővárost. Nagy baj volt, hogy az építészek maguk is tájékozatlanok voltak, ilyen nagyszabású munkájuk alig volt még, de végeredményben mégis a tanács felelős a horribilis differentiákért. Lehetetlen eltolódások fordultak elő a költségvetésben. Bútorra és fehérneműre például eredetileg 400,000 koronát vettek föl, most pedig kisült, hogy ez a tétel kerek milliójába kerül a városnak. Az építészek tiszteletdija 186,000 korona lett volna, a költségvetés emelkedése folytán ez is 286 ezer koronára emelkedett. Magánál az építkezési költségeknél két és fél millió korona az emelkedés.

A szűkebbkörü szakértő-bizottság jelentése most újból a Sárosfürdő-bizottság plénuma elé kerül s ha ezt az utat megjárja, a pénzügyi bizottság, a tanács s végül a közgyülés fog dönteni fölötte.

FŐVÁROSI HIRLAP

előfizetési árai:

egész évre . . . . **16 K**

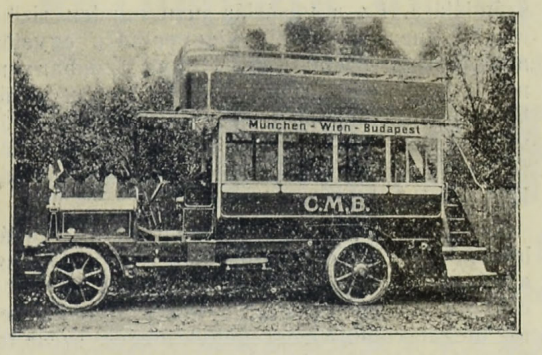
fél évre . . . . . **8 K**

Kiadóhivatal: **VI., Kiss János-utca 4. szám.**

Telefon: 161—07. sz.

Miért késik az autobusz?

Elsőknek jeleztük, hogy egy londoni társaság, amelynek igazgatóságában a legelőkelőbb angol ipari és kereskedelmi vállalatok vezetői foglalnak helyet, ajánlatot tett a fővárosnak arra, hogy autobuszközlekedést létesít Budapesten. John Arthur Weis, a társaság ügyvezető-igazgatója, egy főmérnök társaságában megérkezett s magával hozta a hatalmas gépet, amelynek fényképét itt közöljük.

A „Continental Motor Bus“ autobusza.

A vállalat jogtanácsosa, dr. Forbáth Frigyes ügyvéd, lapunk munkatársa előtt a következőkben ismertette az autobusz-ügy állását, a társaság ajánlatát:

Épen most kaptam távirati értesítést arról, hogy a müncheni községtanács perfektuálta vállalatunknak az autóbusz-szállításra vonatkozó szerződését. Több mint valószínű, hogy a bécsi bemutatás nagy sikerének a hatása alatt az osztrák főváros is a mi gyártmányainkból rendel nagyobb mennyiséget.

Annál érthetetlenebb és az ügy közérdekű voltánál fogva annál elszomorítóbb, hogy Budapesten láthatatlan kezek folytonosan halogatják az autobusz-kérdés megoldását. Vállalatunk több mint egy esztendő előtt részletes ajánlatot nyujtott be a főváros tanácsához, s az ajánlat azóta elintézetlenül hever *Rényi* tanácsnok asztalán. Pedig a vállalat a fővárossal szemben a lehető legméltányosabb volt. Mindenekelőtt anyagi megbizhatóságának és az ajánlat komolyságának az igazolására akreditáltatta magát egy nagyobb fővárosi pénzintézet által, s nagyobb összegű kauciót helyezett letétbe a főváros pénztáránál. Kötelezte magát arra, hogy az omnibusz társaságnak, amelynek még 13 évre szól a koncessziója, összes ingó és ingatlan vagyonát készpénzben megváltja, amihez a főváros becslése szerint másfél millió korona szükséges. Végül pedig, nehogy az autobuszkérdést az autotaxik problémájának a megoldásával hátráltassák, a vállalat az autotaxi közlekedés létesítésére is vállalkozott s még hozzá nem a felemelt, hanem az eredeti tarifa alapján.

Körülbelül kétszáz autobuszra volna szüksége a fővárosnak, egy-egy autobusz ára 44.000 korona. Harmincz esztendőre kértük a koncessziót, amely idő után az az autobuszok ingyen mennek át a főváros tulajdonába.

Mihelyt a főváros az engedélyt megadja, megalakul az autobusz-részvénytársaság, amelynek igazgatóságában előkelő hazai személyiségek fognak helyet foglalni. Azonkivül pedig a londoni anyaintézet igazgatói, névszerint James *Devonshire*, John George *Brand Stone*, Anthomy E. *Gibbs*, Edmund Walden *Vincent* és John Arthur *Weis* ügyvezető igazgató.

Beavatott forrásból azt az értesülést nyertük, hogy a városházán kedvező fogadtatásra talált a terv, a megoldást csupán az hátráltatja, hogy az autotaxi, amelyre nézve kimondták a priuszt, még mindig a miniszteriumban várja a megszületését. Bárczy polgármester különben már Bécsben megismerkedett az autobusszal, amikor legutoljára ott járt. A polgármester ép a Rathaus előtt állt, amikor Neumayer bécsi kollegája néhány tanácsnok kiséretében felszállt az autobuszra. Bárczy kiváncsian nézte a hatalmas alkotmányt, közben Neumayer észrevette, rögtön hozzáment és bemutatta néki Weis igazgatót. Az autobusz akkor nagyon megnyerte a polgármester tetszését.

Uj városatyák.

Jünker,
Katona,
Légrády,
Sümegi.

I.

Lassan-lassan mégis csak megmozdulnak a kerületek s megkezdődik a harc a városatyai címért és jellegért. A választási mozgalmak máris néhány jóhangásu nevet vetettek felszinre.

A hetedik kerület polgársága úgyszólván pártkülönbség nélkül óhajtja Jünker Pál dr.-nak, Ehrlich G. Gusztáv nagy népszerüségü vejének a megválasztását. Akik ismerik, meggyőződéssel vallják, hogy a közgyülés termében mindenkor önzetlen lelkesedéssel, alapos készültséggel fogja képviselni nemcsak szükebb kerületének, hanem az egész fővárosnak egyetemes érdekeit.

Katona Bélát sem kell felfedezni. A „Pesti Hirlap“ kiváló közgazdasági szerkesztője ő, akinek megválasztása különösen most kivánatos, amikor a gazdasági vonatkozású kérdéseknek egész komplexuma vár megoldásra. Benne a törvényhatósági bizottság ezeknek a kérdéseknek alapos szakértőjét, hivatott birálóját fogja megismerni.

Légrády Ottó dr. bátyjának, a „Pesti Hirlap“ főszerkesztőjének a helyébe lép. Légrády Imre dr. a nyilvános szerepléstől visszavonulni óhajt és a VI. kerület demokrata pártja öcscsében, a legnagyobb napi lap helyettes főszerkesztőjében, méltó utódot állit a helyére.

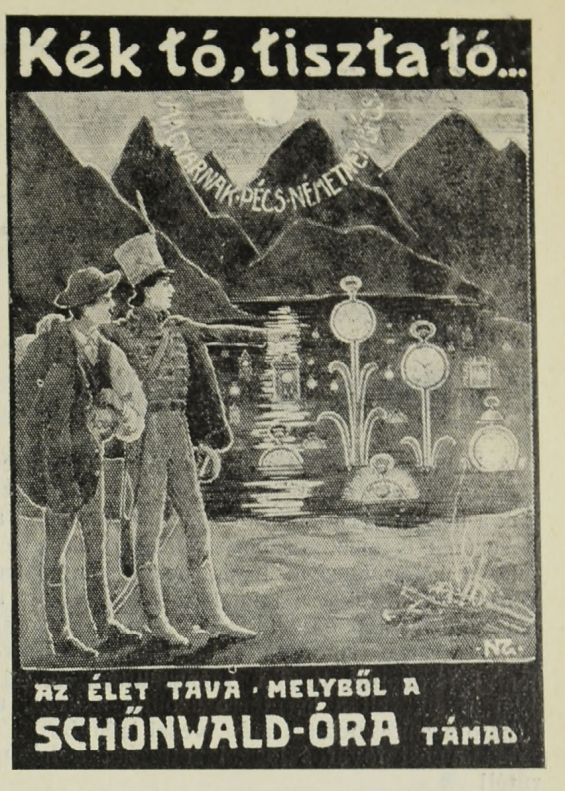
Sümegi Vilmos országgyülési képviselő azelőtt hosszú éveken át tagja volt a törvényhatósági bizottságnak. Ismert agilitásával, tagadhatatlan népszerüségével a közbizalomra mindenkor méltónak bizonyult s megválasztása, amelyet hir szerint a demokrata párt is támogat, határozottan nyeresége lesz a közügyeknek.

FŐVÁROSI HIRLAP

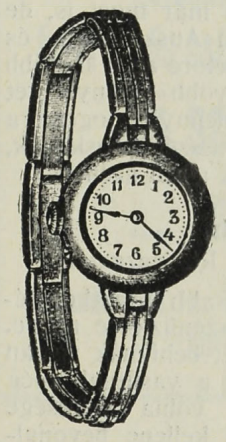
előfizetési árai:
egész évre . . . . 16 K
fél évre . . . . . 8 K

Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám. Telefon: 161—07. sz.

„PALLAS“
nyugdij-, élet- és katonai biztositó részvény-társaság
VII., Erzsébet-körut 24.
Köt felette előnyös feltételek mellett nyugdij-, élet-, hozomány-, nép-, katonai szolgálati és orvosi vizsgálat nélküli életbiztcsitásokat.
Képviselők kedvező feltételek mellett alkalmaztatnak.
Kérjen prospektust!

Elismert pontosságu
zsebórák
kitünő és megbizható svájci szerkezettel, gyönyörü vésésü acél, ezüst vagy arany tokban
eredeti gyári árban.

Órakarkötők, párisi drágaköves ékszerek, igazi keleti gyöngyfüzérek, nyakláncok, gyürük, fülbevalók stb. müvészi kivitelben.

Óriási állandó választék célszerü és maradandó értékü
ajándéktárgyakban.

SCHÖNWALD IMRE
főüzlete
BUDAPEST, Deák Ferencz-utca 21.
Törzstelep: PÉCS.
Alapittatott: 1852.

Ipar
Pénzügy
Vállalkozás
Kereskedelem

A TŐKE

Biztositás
Épitészet
Közlekedés
Bányászat

A háboru és a főváros szénszükséglete.

A Balkán-háború réme napról-napra fenyegetőbb. A diplomaták ügyességében már nem biznak a népek, egyetlen reményük csupán, hogy a háborúnál is bizonyosabban közeledünk a tél felé, a hideg időszak pedig békés hangulatra kényszeríti majd a hatalmakat. A háború és a hideg között más összefüggés is van: a vaggonhiány részleges mozgósítás esetében is csaknem lehetetlenné teszi a szénszállítást. A bányák munkásait a harctérre szólitja a haza, a látható szénkészletet a máv. veszi igénybe: — Budapest főváros joggal retteghet a háborútól!

A Fővárosi Hirlap a jelentékenyebb szénbánya tulajdonosokhoz és szénnagykereskedőkhöz, Budapest szénszükségletének ellátóihoz azzal a közérdekü kérdéssel fordult:

igaz-e, hogy a fővárosban máris érezhető a szénhiány, mennyiben áll ez összefüggésben a háborús bonyodalmakkal, mekkora a fővárosi raktárak szénkészlete és milyen időre van biztosítva a kereslet kielégitése?

Kérdésünkre a következő nyilatkozatok adják meg a választ:

Stern Károly igazgató,

a Magyar Általános Hitelbank szénosztályának főnöke:

— Nagyon természetes, hogy ha kiüt a háború, az állam, helyesebben a máv. a hadsereg részére fogja lefoglalni a vasutakat s az összes szénszállítmányokat. Teheti pedig ezt annál könnyebben, minthogy a háború vis major-nak tekintetik, amely a szállítót a vevővel szemben felmenti a szállítás kötelezettsége alól. Vaggonhiány csekély mértékben érezhető már most is, de nemcsak nálunk, hanem Ausztriában és Poroszországban is. Egyelőre az a legfőbb baj, hogy mindenki nagyobb mennyiséget kér a bányáktól, mint amennyire jogositva volna. Attól tartanak a szénkereskedők, hogy később nem kapnak majd szenet.

Szabó Károly,

a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. igazgatója:

— A mozgósítás súlyosabb következményekkel aligha járna a szénüzletre nézve. A bányászok nagy részét behivnák ugyan katonának, de minthogy a vasútnak még fokozottabb mértékben volna szüksége szénre, alkalmasint nem kellene bevonulniok, hanem munkásosztagokat alakitanának belőlük. Az igaz, hogy a katonák vasúti szállitása vagonhiányt idézne elő. Ez azonban csak múló jelenség volna, mert hiszen a mozgósitás néhány napon belül befejezhető és akkor a vagonok is felszabadúlnának. Ebben a tekintetben alig van különbség a háború és a hadgyakorlatok között, amelyeket pedig évről-évre megtartanak, anélkül, hogy ez által szénhiány támadna. Véleményem szerint tehát a kérdés még nem aktuális.

Végh Artur,

az Urikány-Zsilvölgyi Kőszénbánya rt. igazgatója:

— Tudtommal Budapesten jelenleg nincsen szénhiány és nem is valószinű, hogy a közel jövőben be fog állani. A szénkérdés szerintem semmiféle összefüggésben nincsen a háborúval.

A Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat részéről

Szende Lajos vezérigazgató

távollétében Vida Jenő igazgató nyilatkozott:

— Nevetséges dolog szénhiányról beszélni. Soha még annyi szén nem volt, mint az idén. A szénszállitás is a legnagyobb rendben folyik.

Magyar Miklós,

főv. bizottsági tag, szénnagykereskedő:

— Naiv dolognak tartom azt az optimisztikus felfogást, hogy a főváros bőven el van látva szénnel. Igaz ugyan, hogy e pillanatban a szénraktárakban nagy készletek vannak felhalmozva, ennek azonban az az oka, hogy a hüvösre fordult időjárás miatt a lakásokat korábban kezdték el fűteni, mint más esztendőkben és igy a szénkereskedők is korábban látták el magukat árúval. Ez a mennyiség azonban koránt sem fedezheti a főváros szénszükségletét hosszabb időre. Egészen bizonyos, hogy a mozgósitás első hirére nyomban beáll a vagonhiány és ennek folyományaképpen a szénhiány, amelynek örve alatt rövidesen felszökik a szén ára. A helyzet tehát a közel jövő perspektivájában nem nagyon biztató.

Farkas Gyula,

a Radnay Károly cég üzletvezetője:

— Szénhiány egyelőre nincs, a szállitás lebonyolitása normális, de ha a mozgositást elrendelik, a vagonhiány súlyos következményekkel járhat. Ezeket a következményeket némileg enyhiti ugyan, hogy a szén nemcsak máv. kocsikon jön a fővárosba, hanem pl. a Ksod. is nagy mennyiségben szállitja a szenet az országba. A budapesti szénraktárak körülbelül négy hétre el vannak látva szénnel.

Akarja látni Kelet mesés kincseit?
Látogasson el
Schönwald Imréhez, Deák Ferenc-utca 21.

Vásároljunk Közutit. A pesti börze izgalmas napokat él. Az árfolyamok úgy zuhannak, miként ősszel a pilóták s a zuhanásban a Közúti vezet. 650-es kurzussal waggonszámra kinálják a részvényeket, holott — ez tagadhatatlan — a belső értékük jóval magasabb árfolyamot érdemel meg. A Közuti vasut megváltásával kapcsolatban sok szó esik mostanában városi körökben az árfolyamhanyatlásról s vannak, akik szemrehányással illetik a polgármestert, amiért nem használja fel a kinálkozó alkalmat a Közuti részvények olcsó beszerzésére. Értjük a dörgést: a jó emberek azért szidják Bárczy Istvánt, hogy később annál hangosabban dicsérhessék bölcs előrelátásáért. Nyilt titok ugyanis, hogy a tőzsdén legutóbb hatalmas bevásárlások történtek Közuti részvényekben — a főváros számlájára. Ez a vásárlás nem minden rizikónélküli, mert a számla kiegyenlitése egyelőre nagyon is problematikus. Viszont azonban tudniillik, hogy a főváros érdekében történt vásárlások tulajdonképpen nem annyira a főváros javára szolgáltak, mint inkább arra, hogy az árfolyamhanyatlást valahogyan feltartóztassák. Erre a célra kitünő a főváros.

Kátyúban a gyufatröszt. Megbizható forrásból azt az értesitést kaptuk, hogy a gyufatröszt, amelynek szervezési munkálatait a Kereskedelmi Bank vezette, a közel jövőben nem fog megalakulni. Az érdekeltek megegyezése teljesen biztositva volt már, de a pénzügyi helyzet rosszabbodása folytán a tárgyaló felek közös elhatározással, egy esztendőre elhalasztották a tervet.

Bankházból részvénytársaság. A pesti piac egyik legrégibb és legtekintélyesebb eszkomptőrje, a Schlesinger M. Bertold-cég, hir szerint legközelebb részvénytársasággá alakul át. A részvények egy részét bécsi tőkések fogják átvenni. A részvénytársaság vezérigazgatója a cég jelenlegi főnöke lesz.

Homokzsákokkal sáncolnak a Balkánon. A magyar malmok és a gazdavilág máris érzi, hogy a Balkán lángba borult. Nem a liszt és a gabonaárak szokatlanul magas árnivójában jelentkezett csupán a háboruskodás hatása, hanem főleg abban, hogy a jutazsákok ára az utóbbi napokban lényegesen emelkedett.

A Balkánon ma a legkeresettebb cikkek közé a zsákok tartoznak, amelyeket a hadviselő felek homokkal töltenek meg és sáncolási célokra használnak föl. Bulgária és Szerbia sok millió jutazsákot vásárolt a monarchiában és midőn az Egyesült jutagyárak (az osztrák-magyar jutakartel) készlete már elfogyott, akkor összevették a használt zsákokat is, amelyekért hihetetlenül magas árakat fizettek. A kartelen kivül álló gyárakhoz is napról-napra érkeznek sürgős megrendelések, de szállítani már ezek sem tudnak.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“
lapkiadó-vállalat.

A Budapest Erzsébetvárosi :: Bank R.-T. ::
Rákóczi-ut 18. sz. a.
épülő uj palotájában 1912 november 1-ére
méltányos áron még **1 négy-, 2 ötszobás,** minden kényelemmel ellátott, fényüzően berendezett
lakás,
egy kis **müterem** festő részére és egy Rákóczi-uti nagy **bolthelyiség** kiadó. Felvilágositást ad:
Budapest Erzsébetvárosi Bank R.-T.
VII., Rákóczi-ut 20.

Polónyi Albert áruháza
IV., Kigyó-u. 5. Klotild-palota
megérkeztek a legdivatosabb őszi ujdonságok:
Selyem-, csipke-, gyapjuszövetek, ruhabársonyok
Jutányos árak!
Állandó kiállitás!
Telefon: 15—68.

MERCEDES, BERLIET, ANGOL DAIMLER

automobilok,

AUTOMOBIL ALKATRÉSZEK

nagy raktára

BÁRDI R. T.

Mozsár-utca 9.

(Novembertől Lehel-utca 25.)

HIRMANN FERENC

fémöntőde, réz- és ércműárugyára

Budapest, VII., Csányi-utca 7-9.

Telefon 125—51. Interurban 29—03.

Készitek mindennemü szerelvényeket viz, gőz, légszesz és fürdőberendezések részére. — Szőlő- és pincegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyukat. Vasuti kocsi- és hajó-szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vassulyokat. Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vizvezetéki szerelvények, kovácsolt és Öntöttvascsövek. Öntöttvas fürdőkádak és zománcozott kiöntők. Egészségügyi berendezések. Fayence áruk.

Circus Charles

Budapest. Tattersall.

Naponta este 7 és fél órakor

Nagy előadás

Szenzációs nagy műsor. Csütörtökön, szombaton, vasárnap

nagy elite **2** elő-adás

Gyermekek 14 éven alul és katonák d. u. a rendes helyárak felét fizetik.

Naponta 10 órakor etetés, mely alatt :: az állatsereglet megtekinthető. ::

Jegyek előre válthatók Hirsch Jakab dohányárudájában, Andrássy-ut 19. és Soproni-féle tőzsde, Rákóczi-ut.

a legjobb huzott drótszálas lámpa

Magyar Siemens-Schuckert Művek

Budapest, VI., Teréz-körut 36.

Raktar: V., Pozsonyi-ut 5.

APOLLÓ

Projectograph r.-t.

József főherceg ő csász. és kir. fensége udvari szállitója.

A főváros legelőkelőbb mozgófénykép bemutató helyisége.

Hetenkint kétszer:

hétfőn és csütörtökön teljesen

uj szenzációs ... műsor. ...

Előadások d. u. 5 órától folytatólagosan éjjel 12 óráig.

POZSONYI MARGIT

női kalap műtermében párisi modellek megérkeztek.

Trotteur- és leánykalapokban nagy választék.

Kalapkészitési szaktanfolyamok

Budapest, IV. ker., Koronaherceg-u. 14. II. 4. Lift.

Fővárosi Hirlap

Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.

Telefon: 161—07. sz.

előfizetési árai:
egész évre .. .. 16 K
fél évre .. .. .. 8 K

JÜNKER HENRIK

művirág gyárainak raktára

Budapest, Király-utca 54.

Dus választék disztollak, pleureusök, művirágok, virágkellékek és koszorukban. — Szobák és termek diszitése délszaki növényekkel.

Külön női kalapforma osztály.

Olcsó gyári árak.

A Trieszti Jutaipar R.-T. Trieszthen
ajánlja közismert kitünő készitményeit mindennemü
zsákokban
a legjutányosabb árak mellett.
Felvilágositásokkal szolgál a magyarországi képviselőség
Nobel Sándor, Budapest
VI., Aradi-utca 31. Telefon 161—07.

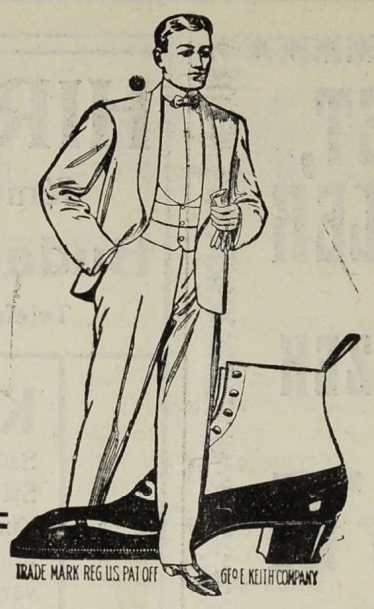
MEIDINGER-KÁLYHÁK ÉS ÖSSZES ALKATRÉSZEI CSERÉPKÁLYHÁK, TÜZHELYEK, KÉMÉNY- : TOLDÓK :

legjobb kivitelben, legolcsóbb árban

EHRLICH KÁLYHAGYÁR R.-T.
Budapest, VII., Dohány-u. 2
Mindenféle javitások gyors és preciz kivitelben!

A magyar kir. vallás- és közoktatási és kereskedelemügyi ministeriumok felügyelete alatt álló
ESTI KERESKEDELMI SZAKTANFOLYAM
október 1-én megnyilt. — Tandij egész évre 10 korona
Német és angol nyelvtanfolyam: egész évre 20 kor.
Beiratkozhatni egész nap a
Keresk. Alkalmazottak Országos Egyesületében
VI., Andrássy-ut 67.

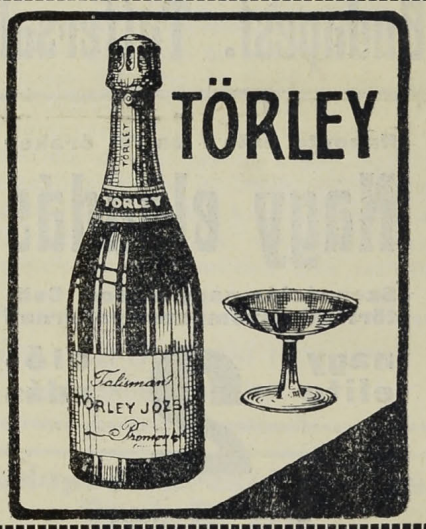
HUNGÁRIA
Általános Biztositó Részvénytársaság
Budapest, IV, Károly-körut 2
Kossuth Lajos-utca sarkán
Részvénytőke 6.000,000 K
Elnök: Gróf Károlyi Imre.
Igazgatósági kiküldött Báró Fejérváry Imre
Olcsó dijak Kartellen kivül
Tűz-, baleset-, szavatossági-, élet- és népbiztositás.
Betörés-, jég-, üveg- és állatbiztositás.
Modern feltételek

AMERICAN SHOE COMPANY LIMITED
Amerikai cipő r. t.
Kizárólagos
amerikai cipő-különlegességeink
az
eddigi árakon
kaphatók:
BUDAPEST,
IV., Kigyó-tér 1. (Királyi bérpalota.)
V., Dorottya-utca 6.
VII., Erzsébet-körut 42.
DEBRECZEN, Piac-utca 44.
ZÁGREB, Ilica 22.
Kérje képes árjegyzékünket.
Postai megrendelések: IV., Kigyó-tér 1. alá intézendők.

SOMOS R.
uriszabó
Budapest, V., Váci-körut 14.
(I. emelet) Telefon: 110—49.
Mérték után a legfinomabb kivitelben és csakis elsőrangu posztóból készit: férfiöltönyöket, szalonruhát, frakkot, felöltőt, télikabátot, prémes és városi bundákat: Mindent a legujabb divat szerint.

Angol bőrbutorok
divánok, chaiselongeok, lószőr-matrácok, függönyök, lakások tapétázása és minden szakbavágó munkák a legjutányosabb áron.
◂ Javitások és diszitési munkálatok.
TATAI BÉLA és TÁRSA
kárpitosok
VII., Kertész-utca 48. Telefon: 57—83.

MAGYAR MIKLÓS
:: POROSZ KÖSZÉN ::
NAGYKERESKEDÉSE
Iroda: VI., Nagy János-u. 29.
Raktár: Északi pályaudvar.
HÁZHOZ SZÁLLITÁS
TELEFON 114—77.

Merkantil Nyomda, Havas és Lehner, Német-u. 27.

I. évfolyam. Budapest, 1912. október hó 23-án. 5. szám.

FŐVÁROSI HÍRLAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő: Dacsó Emil. Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán, esetleg hetenkint többször is. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Kis János-utca 4. szám.

Piccadillyre

változtatta a nevét a csatornaszagú, de kövérre hízlalt Panama. A névváltoztatáshoz szükséges engedélyt ezúttal nem a belügyminiszter adta meg, hanem a polgármester, úgyis mint helyettes főpolgármester, úgyis mint — tippster. Mert Bárczy István dr., azzal a nemes szerénységgel, amely az igazi zsenit jellemzi, maga jelentette ki a legelterjedtebb napilapban, hogy Szápáry Pali grófot őnéki köszönhetjük, a Piccadilly felháborító ötletét ő adta a grófi ügynöknek!

Be kell vallanunk, hogy a polgármester megdöbbentő őszintesége teljesen tisztázott egynémely furcsa, zűrzavaros fogalmat az agynunkban. Mindeddig például abban a naiv hitben töltöttük napjainkat, hogy a polgármester nemcsak első tisztviselője a fővárosnak, de a polgárság erkölcsi és anyagi javainak legfőbb őre is. Ugy gondoltuk, hogy a polgármester hatalma nem lehet nagyobb, mint a polgárságé, amelytől a hatalmat nyerte. Balga lélekkel azt vallottuk, hogy a polgármester kebelében egyesül minden gond és minden sóhaj, amely ennek a cifra városnak tönkrenyomorított lakóit emészti. Irott törvénynél is erősebb kötelességnek tudtuk, hogy a polgármester agyában találkát adjanak egymásnak azok az ötletek, amelyeknek megvalósítása után nincs többé házbérgondtól kopasz fej, nincs többé lakásinség, megszűnik az élelmiszeruzsora, a közlekedés ezer baja, túltengő bürokratizmus, üzérkedés a közjavakkal, külföldről importált álszociálizmus, oktalan fényűzés, lappangó deficit és a városvezetési politikának kimerithetetlen bűnlajstroma!

Végzetes tévedésünkből szerencsésen kiábrándultunk! A Piccadilly-botrányból megtanultuk, hogy Budapest polgármestere a létnek ilyen apró-cseprő ügyeivel nem bíbelődhetik. Budapest polgármestere hasznos útmutatásokat ád a könnyű pénzszerzésre. Négyszögölekben kifejezhető áldást hint minden jött-ment idegenre, ha grófi ajánlólevéllel kopogtatanak az ajtaján. Rászabadítja a legkoldúsabb városra a kontinens összes fezőrjeit, a középkori királyoktól örökölt grandezzával adományokat osztogat és büszkén veri a mellét, hogy mindez az ő műve, senki se higyje, hogy az ő tanácsa nélkül merészelt volna valaki piccadillyzni a közjavakkal!

Piccadilly lesz a címe annak a gyászos fejezetnek, amelyben a főváros történetének krónikásai a Bárczy-rezsim dicsőségét fogják elsírni. Ennek a fejezetnek nincs több lapja. Jó éjszakát, Bárczy brigadéros!

FULÁNKOK

Az állatkert

költségvetése: sok költség és kevés vetés. Nehogy rosszhiszeműséggel vádolhassanak a rosszhiszeműek, ki kell jelentenünk, hogy az elért anyagi eredményt magunk is csinosnak nevezzük. Mégis, azoknak az okulására, akiket a hivatalos hírszolgálatnak Márkus Jenő tanácsnokhoz címzett tömjénillata elkábított, a nagy fénynek egy-két árnyképét van szerencsénk idemellékelni: 1. Az állatkert most nyílt meg, az első időben tömegesen látogatták, mert egyszer mindenki látni kívánta. Később azonban rohamosan megcsappant az érdeklődés. Ilyen jó négy hónap tehát nem lesz többé. 2. Az állatkert kölcsönpénzből épült, a pénz után drága kamatot fizet a főváros s a beléfektetett milliókat is törleszteni kell. A bemutatott üzleti jelentés erre a célra egy fillért sem irányoz elő. A tiszta jövedelem tehát lényegesen kisebb. 3. Az állatkert szép, az állatkert gyönyörű. De kinek az érdeméből? Megmondjuk: a főváros közönségének áldozatkészségéből. Szerény négy és fél milliócskából, igazán könnyű feladat volt az állatkertet így megépíteni és felszerelni. 4. A sok felesleges állás szervezése ellenkezik a szabályrendelettel. Túlontúl sok az eszkimó, de egyre döglik a fóka, pusztul az akvárium. Növénykert pedig nincsen. Ismételjük: nem vagyunk ünneprontók. De színvakok sem. És ha nyájaskezek vörösre festették a városházi kalendáriumot, mi azért meglátjuk a vörös alatt az igazi, fekete szint.

A Piccadilly

ügyosztály, amely keresztvíz alá tartotta a grófi korcsszülötteket, rosszabb viszonyban van a mnemotechnikának és a logikának a törvényeivel, mint a montenegrói dinasztia a török szultánnal. Azt az édes-bús előterjesztést, amelylyel fényes nappal mert a városgazdasági ügyosztály előállani, homéroszi stílusban tartott előének vezeti be. Arról dalol az előének, hogy a városgazdasági ügyosztály roppant sokoldalú tevékenységet fejt ki. Az egyik oldal a kőbányai sertéseké, a másik az állatkerti makimajmoké, (döglés előtt és döglés után), a harmadik a Sárosfürdő iszapjáé, a negyedik az eltűnt bolgár kertészeké, az ötödik oldalt pedig az üres telkek beépítésének a gondja foglalta le. Ez a gond — így csicsereg az előéneklő — már hónapok óta emészti az ügyosztály tehetséges vezetőjét. És most jön a lírai rész. Miközben az ügyosztály töprengett és töpringolt, hirtelen betoppant egy derék, finom, karcsú, fess és minden hájjal megkent gróf úr. Keresztneve Pál. Jött és magával hozta a tőle megszokott gondűzőt. Akkor aztán együtt kezdték a gondokat űzni: Pali gróf és Jenő tanácsnok. Addig űzték-hajtották a nagy, kövér gondot, amíg a gond egyszerre két finom fővárosi telekhez ért. Ott összerogyott a gond, az üldözői pedig előbb agyonütötték, azután máglyára vetették... De szép magyar mesécske volt! Milyen kár, hogy az a rossz polgármester bácsi másképpen tudja a dolgot! Dehogy is töprengett az ügyosztály! Pali gróf egyenesen a fejhez ment, amelytől illatozik a hal. A fej pedig menten felkínálta a gondot Pali grófnak. Az ügyosztály csak utólag értesült róla, hogy őnéki, szegénykének, töprengeni kellett volna. És gondokat űzni . . .

A lakásinség enyhitése.

I.

Budapest szociális életének elszomoritó adatai azok, amelyek a lakásnyomorúságról szólnak. Budapesten kerekszámban 170,000 lakás van ma, tulnyomóan *egyszobás* (92,825) lakás. A *kétszobás* (41,376) és a *háromszobás* (18,324) lakások száma már aránytalanul kevesebb. Az idevágó numerusokban hűen tükröződik a főváros társadalmi nyomorúsága, aminek legszomorúbb tünete az a tény, hogy Magyarország hivalkodó fővárosában ma a lakosság 35 százalékának (körülbelül 300,000 ember) nincsen igazi *otthona.*

Otthon! Milyen bűvös, sokat jelentő szó ez, nemcsak a fogalom elvont értelmében, de a rideg, megfogható napi élet számvetésében is. Társadalom és otthon egymástól elválaszthatatlan fogalmak s ha egy idegen megtudja a statisztikából, hogy Budapesten 60,000 a szobabérlők és *70,000 az ágyrajárók száma,* azonnal tisztában van azzal, hogy mekkora mértékű lehet az az erkölcsi süllyedés, az a megbizhatatlanság és az a léhaság, mely Budapest összes társadalmi rétegeit át- meg átitatja. Aki a budapesti lakásstatisztikát ismeri, az előtt nyitott könyv az egész itteni élet. Az tudja, hogy mennyi hitelt lehet itt adni a gavallér szavának, a kereskedő rőfjének és mérlegének, a cseléd megbizhatóságának, az általános becsületérzésnek. Az tudja, hogy milyen mértékben lehet itt közérdekű a Városháza, a közgyűlés és — *Bárczy* István polgármester szelleme. Hiszen az utóbb felsoroltak a budapesti társadalom mélyén munkáló erők, ösztönök és erkölcsök látható megnyilvánulásai, amik a mostani választórendszer talajában gyökerezve sem nem jobbak, sem nem rosszabbak, mint a tömeg, melynek zavart akaratából lettek.

Otthontalan polgárok polgármestere lenni! — Bárczy István, akiben határozottan van bizonyos macchivellisztikus szociális érzék, amely a divatnak és a napi érvényesülés keverésének forrásából táplálkozik, érezte, hogy egy olyan züllött életű város, mint Budapest, az ország első városa nem lehet és hogy lakóinak erkölcsi megbizhatóságát, lelki stabilitását ott kell megteremteni, ahol a mai bajok legrikitóbban tükröződnek: a lakásinség enyhitése terén. Otthont, letelepülést, a város közcéljai iránti hűséget kell itt teremteni azok lelkében, akik ma Budapestet csak a fosztogatás kitünő helye gyanánt tekintik s nem érezve át a budapesti lakosság *közös céljait,* hiányzik belőlük a *letelepedett* embereknek az a hűsége, ami a város jövőjével is törődik.

Budapest lakói ebből a szempontból még ma is nomádok. Összeverődtek ennek a városnak a falai közé, de csak a jelen kiaknázásával törődnek és eszükbe sem jut, hogy azt a sok bűnt, amit önzésük ma egymásra halmoz, gyermekeiknek kell majd levezekelniök. Azaz, hogy gyermeke sincs a budapesti nomádnak. A statisztika tanusitja, hogy az itt letelepülő lakosság mennyire terméketlen s mennyire rá van utalva, hogy *igazi benszülöttek,* érzésben és vágyban teljesen idekötöttek helyett jövevények tömege

töltse ki a fővárosi élet keretét, akiket évtizedeken át kell gyúrni, idomitani, faragni és gyomlálni, mig a város közcéljáért hevülő homogén lakossággá lesznek.

Roppant erőket köt ez le és von el attól, hogy Budapest fejlesztésén munkáljanak. Igy nem lehet egyhamar világvárost teremteni, e nélkül viszont az egész ország fejlődése is hátráltatva van. Nekünk, sajnos, nincs nemzeti dinasziánk, amely szivved-lélekkel velünk érezne és a mi céljainkat készitené elő. Nálunk csak végtagjai vannak meg a monarchikus államszervezetnek s egy ilyen fejnélküli országban, Budapestre várna a misszió, hogy a vezetést, az irányitást, a lelkesitést az idegenben élő uralkodó helyett átvegye. Budapest nagygyá, erkölcsössé, megbizhatóvá fejlesztése tehát nemzeti cél!

A kiindulásnak egy jobb jövő felé, az otthon megteremtése lenne az alapja. Ezt más szóval a lakásinség megszüntetésének lehet nevezni. *Bárczy* István fejében is motozhatott valami ködös sejtelemféle Budapest országos céljairól és a tennivalókról, de mielőtt a célok és eszközök körvonala megélesedett volna elméjében, már el is mosódott benne. A polgármesterben ugyanis két ember lakik. Az egyik megsejditi a közcélt és kutatni kezdi, ki és mi lenne a kivitelre a legalkalmasabb. Vagyis a kitűzött *célhoz* megkeresi az alkalmas eszközöket és munkatársakat. A polgármester úr másik énje azonban a közérzés bizonyos elferdülésével nem a célt fedezi fel elsősorban, hanem észrevesz maga körül egy éhes és élelmes közéleti cseldsereget, akiket ki kell elégitenie, ha hatalmát szolgáltatni és álnagyságát tömjéneztetni akarja. Ma a városházán egész sereg mindenféle vállalkozó, szállitó, épitész és gyáros élősködik. Ezek a rokonságukkal, összeköttetésükkel, politikai szolgálatuk erejével, sajtójukkal egy végtelen társaság éhes láncolatát teszik, akiket állandóan etetni kell, különben fölbomlik az egész hatalmi szervezet. Az ember nem gondolná, hogy ebben a szervezetben hány éhes van, hány kis és nagy falánk van, ezek milyen cimen és mily alkalommal akarnak enni kapni s ezeket milyen szétágazó bölcsességgel és találékonysággal kell a pillanatnyi súlyuk arányában kielégiteni. Különben harapnak! Mert ezek a gyöngék mind erősebbek annál, aki őket a semmiből előteremtette: Bárczy István dr. polgármesternél. Mert a polgármester csak aféle össze-vissza repedezett cserépbálvány: alkalmas pillanatban és alkalmas ponton megtapintva, egy újjal is föl lesz boritható.

A fölboritás pillanata közeledik már. Fogytán az eddig két kézzel pazarolt milliók, fogytán az üzletek, apad a konc tömege és az éhesek egyre éhesebbek lesznek. *Bárczy* helyzetének kétségbeesett voltára vall, hogy kölcsönpénzek hijján, most már kénytelen a főváros tényleges értékeit is mobilizálni, csakhogy a koncleséket elhallgattassa. A most folyamatban levő *Piccadilly*-ügyre gondolunk, ami beillik *helyzetképnek* is, az illetékes ügyosztály képtelen javaslatával és a polgármester egy órás elkeseredett támogató beszédével s végül *Az Est*-ben tett hajmeresztő beösmerésével.

A helyzet azonban voltakép már régen az, ami a mostani. Nem a szemfényvesztő közérdekű cél a fontos, amelynek elérését sippal és dobbal Bárczy maga elé tűzi, hanem mindig adva van egy sereg éhes száj és keresni kell a módokat, hogyan lehetne betömni ezeket a szájakat közérdekű szinezettel? A főváros lakáspolitikája is csak ürügy arra, hogy belőle egy sereg embert ki lehessen elégiteni. A téglagyárosok, házi épitészek, vállalkozók és szállitók éhes maffiája tette tönkre a lakásinség enyhitése cimén indult akciót és ez természetes, hiszen előbb volt a maffia s csak ennek a zsákmányolására volt szükséges a puffogó frázisokkal körülbástyázott szociális cél kitűzése. A lakásinség enyhitéséből nem lett semmi, de az akció csődje nemsokára kiderül.

Az itt elherdált milliókról majd a jövő folytatásban.

Az uj sertésszállások.

Csabay min. tan. nyilatkozata.

A kőbányai sertésszállások dolga ismét aktuális. Van még egy-két telektulajdonos, aki akadékoskodik és semmit sem hajlandó fizetni a fővárosnak a tulajdonjogi korlátozás feloldásáért, ezeket a telkeket azonban, ha máskép nem megy, kisajátitás utján fogja a város megváltani. Kőbánya helyett más, alkalmas terület után néz a főváros és bizonyos, hogy ilyen telkek fölös számmal akadnak. Munkatársunk előtt Csabay Béla miniszteri tanácsos, a földmivelésügyi miniszterium állategészségügyi főosztályának vezetője, akinek hatáskörébe a sertésszállások dolga is tartozik, a következő nagyértékű nyilatkozatot tette:

— Amikor a főváros a kőbányai sertésszállások tulajdonosaival megegyezett a telekkönyvi korlátozás törlésére vonatkozólag, a tanács azzal a kérdéssel fordult a földmivelésügyi és kereskedelemügyi minisztériumhoz, hogy vajjon egyáltalában szükség van-e egy uj telepre a kőbányai helyett? Mindkét minisztérium határozott válasza az volt, hogy a sertésszállások létesitése elsőrendű közgazdasági érdek, mert a sertéshús egyike az ország legjelentékenyebb élelmiszereinek s most a kérdés különös fontossággal bir, mert Szerbiából nincsen többé húsbevitel, Románia pedig nem tud szállitani, úgy, hogy teljesen a hazai sertéstenyésztésre vagyunk utalva. A sertésszállás nagyjelentőségét annak tőzsdei jellege adja meg. Az egész ország sertéskereslete és kinálata itt bonyolittatik le s a koncentrálás folytán az árak nivellálódnak, egységessé válnak, úgy, hogy az egész ország gazdaközönsége a pesti piac jegyzése után igazodhatik.

A főváros a minisztériumok véleményének beérkezte után bizottságot küldött ki az uj szállások létesitésének ellenőrzésére, de a bizottságot, amelybe engem is belevontak, mindezideig nem hivták össze. Ugy tudom, hogy a városgazdasági ügyosztály, a közélelmezési ügyosztállyal együtt részletes tervet dolgozott ki és az ügy olyan stádiumban van már, hogy tisztán a hely megválasztása van csak hátra. A terv szerint egy területen centralizálnák a sertésszállásokon kivül a Közvágóhidat, az állatvásárt és a létesitendő hús-nagyvágót. Annyi bizonyos, hogy a kérdés még ebben az esztendőben eldől.

A hely megválasztásának a joga, tisztán a fővárost illeti meg, a minisztériumnak ebbe nincsen beleszólása. A magam részéről, feltétlenül szükségesnek tartom, hogy az uj sertéstelepet egy nagyobb, hajózásra alkalmas víznek a közelében létesitsék, mert ezáltal a sertésszállitás aránytalanul gyorsabb és olcsóbb volna.

Csabay min. tanácsos úr rendkivül becses, lelkes ügyszeretetről tanuskodó nyilatkozatát szenzációs értesüléssel egészithetjük ki. Biztos tudomásunk szerint ugyanis az ügyosztályok — természetesen a polgármester tudtával — végleg megállapodtak az uj szállások helyére vonatkozólag. E szerint

Budafok határában,

a Fehérvári-úttól nem messze

vásárol a főváros a nagy programm céljaira megfelelő telkeket. Az egész ügynek különben fokozott aktuálitást kölcsönöz az a véletlen, hogy a budapesti esküdtbiróság éppen szerdán, e hó 23-ikán fogja tárgyalni azt a sajtópört, a melyet a főváros Hoványi Kornél kitünő kollegánk, a Budapesti Napló munkatársa ellen indított.

Hoványi Kornél, aki többek között **Serényi** Gusztáv kollegánkra, a Budapesti Hirlap fővárosi rovatvezetőjére hivatkozik tanuként, inkriminált cikkében azzal vádolta meg a főváros tanácsát, hogy a sertésszállások dolgában tulságosan bő lelkiismeretet tanusitott a szállástulajdonosokkal szemben. Igaz-e a vád, vagy sem: majd elválik a vallatásnál!

Nem kell Piccadilly!

A gróf üzlete a vizbe fult.

Vezércikkünkben érdeme szerint méltattuk *Bárczy* István polgármester hű és buzgó szolgálatait, amelyekkel a főváros anyagi épsége ellen intézett, felháboritó merényletet a saját személyének exponálásával elősegiteni igyekezett. Szomorú dolog, hogy a polgármester a nyilvánosság elé hurcolta a szégyenét és könnyen kimutatható, hogy a pokoli terv védelmében elkövetett nyilatkozata nemcsak szerencsétlen volt, de rosszhiszemű is. A polgármester *Szápáry* Pál grófot mentőangyalnak nevezi ki és úgy állitja be a dolgot, mintha a kérdéses telkeket igazán nem lehetett volna másképpen értékesiteni, mint úgy, hogy milliós ajándékot adjunk idegeneknek, akiknek a személye sem erkölcsi, sem anyagi tekintetben nem garantál semmi jót sem. Rosszhiszemű pedig a nyilatkozatnak az a része, ahol Bárczy úr ismét a közgyűlés felelősségének a takarója alá rejtőzik s hivatkozik arra a közgyülési határozatra, amely az üres telkeknek bérbeadását egyenesen kötelességévé teszi a tanácsnak. Azt azonban jónak látta elhallgatni a polgármester, hogy a közgyülési határozat értelmében a telekbérletekre *nyilvános pályázatot* kellett volna hirdetnie, nem pedig az első embernek felajánlani olyan üzletet, amelyért más országban és városban egészen más jár, mint a nagy koncepcióról, európai látókörről, páratlan zsenialitásról és hasonló hazugságokról szóló dalok!

Ehez az üzlethez igazán nem volt szüksége a fővárosnak Szapáryékra. Egészen bizonyos, hogy a hihetetlenül aljas feltételeknél jóval előnyösebb bérszerződést is szivesen kötött volna bárki.

A kisajátitási albizottság helyes nyomon járt, amikor elvben kimondta, hogy Pali grófi kliensei nem vehetnek fel nagyobb jelzálogkölcsönt az ingatlanokra, mint amilyen összeggel a két szálloda reális épitési költségei a bérlők által készpénzben befektetendő tőkét meghaladják. Ez pedig óriási különbség. Mert Szapáryék eredeti terve az volt, hogy felvesznek a két telekre vagy tiz-tizenegy millió korona jelzálogkölcsönt, ebből az épitkezésre maximum hét-nyolc milliót költenek, úgy, hogy marad nékik minden rizikó nélkül tisztán, mintegy *hárommillió koronájuk*, amelylyel tetszésük szerint, bármikor odébbállhatnak, a súlyos kölcsönnel megterhelt ingatlanokat pedig a város nyakán hagyják!

Ez a gyönyörű eszme, dacára a polgármester lelkes pártfogásának, máris kivégzettnek tekinthető. Az épitkezés költségeit a kisajátitási albizottság mérnöktagjai körülbelül *két és fél millió koronára redukálták* s az elvi határozat folytán a bérlőknek nem szabad nagyobb jelzálogkölcsönt fölvenni, mint legfeljebb *öt millió koronát*. Ennyi a differencia a befektetendő tőke (4.600,000 korona) és a valódi épitési költség között.

Ebben a formájában már egészen másképen fest az üzlet és több mint valószinű, hogy Szapáryék ezek után nem kérnek többet belőle. Mert önekik nem a szolid és reális bérlet kellett, hanem a három milliós profit, amelyhez ellenérték nélkül szerettek volna hozzájutni. A cudar kisérlet alkalmasint még a pénzügyi bizottságig sem jut, a közgyülés elé semmi esetre sem. S ha mégis odaerőszakolják, Bárczy István meg fog győződni róla, hogy tisztességes, becsületes ember nem dobálhat ki milliókat a mások pénzéből!

Bárczy István szekere beleakad ebbe a piszokba s vele együtt buknia kell mindenkinek, aki a szemérmetlen javaslattal azonositja magát!

*

Nehogy pedig egy pillanatig is kétség legyen az előterjesztés igazi képe és sorsa iránt, leközöljük Vázsonyi Vilmosnak a „Pesti Hirlap“ munkatársa előtt tett következő nyilatkozatát:

— Én határozottan ellene vagyok az ügynek. Különben is döntő jelentőségű elvi akadálya van a megvalósitásnak. A

fővárosi törvény úgy rendelkezik, hogy a város az ingatlanait nyilvános árlejtés utján értékesitheti. A konkrét kérdésben először is a tanácsnak fölhatalmazást kellett volna kérnie a közgyűléstől arra, hogy hajlandó-e egyes ingatlanait ilyképen értékesiteni, gazdaságosnak, célszerűnek tartja-e az ötven éves bérlet útján való értékesitést. Ha aztán a közgyűlés megadja a fölhatalmazást, akkor sem szabad kéz alatt bérletet kötni, hanem nyilvános árlejtést kell hirdetni. Hadd lássuk, ki és milyen feltétel alatt óhajt szerződni. Végül megjegyzem, hogy a főváros hitele szempontjából veszedelmes dolognak tartom, ha a főváros a telkeit olyképen adja bérbe, hogy a bérlő azokra jelzálogos kölcsönt vehet föl.

Ime, a Piccadilly lélekharangja. S a harangzúgás nemcsak az ajánlatnak szól, hanem a pártfogóinak is.

Akarja látni Kelet mesés kincseit!

Látogasson el

Schönwald Imréhez, Deák Ferenc-utca 21.

VOSITS TANÁCSNOK

azonkivül
egy doboz szardinia

1.

VOSITS Károly egyetlen a tanácsban, aki az ellenzéket képviseli a polgármesterrel szemben. Vosits és Bárczy ezek szerint nem igen játszhatnak Castort és Polluxot. Annál kevésbbé, mert a tanácsnok sohasem titkolta a véleményét a polgármesterről. Azaz hogy egyszer mégis titkolni akarta. De nincs titok a földön, amit az ég ne tudjon. Bárczynak is fülébe jutott a dolog és boszúból csúnya Kanosszát járatott az öreg tanácsnokkal.

2.

VOSITS Károly már régóta „hidegre van téve.“ A katonai ügyosztályt vezeti, ami egyértelmű a városházi számkivetéssel. Bárczy István mindenáron elkeseriteni akarta s ahol csak tehette, mellőzte és megalázta. Vosits megunta a dolgot, belátta, hogy egy lúd nem győzhet sok sertést. Fogta magát és alázatos instanciában arra kérte a közgyülést, számitsa be a személyes pótlékát a nyugdijába. Ami annyit jelentett, hogy a kérelem kedvező elintézése után nyugdijba akar vonulni.

3.

A KÉRVÉNY a tanácshoz került s Bárczy boldogan sietett azt elintézni, mert örült, hogy végre megszabadul a kellemetlen igazmondótól. A tanács hozzájárult Vosits kérelméhez s a pénzügyi bizottságnak mult pénteken kellett a dologgal foglalkozni. Itt azonban majdnem nagy bajok történtek.

4.

VOSITS tanácsnok, amilyen katonás ember, nem szokta a véleményét a véka alá rejteni. Egyszer pedig úgy nyilatkozott Bárczy Istvánról, a nagy, a hatalmas, a zseniális podesztáról, ahogyan még — a Fővárosi Hirlap sem nyilatkozott róla sohasem. Valami nagyon pikáns dologgal akarta a polgármestert megajándékozni. Egészen mindegy, hogy mivel. Mondjuk, hogy egy skatulya szardiniával . . .

5.

AZ ILLATOS nyilatkozatnak fültanúja volt egy szemfüles ujságiró. És bár a nyilatkozat már régebben történt, nem röstelte a fáradságot, fölmelegítette a szardiniát s azon melegében feltálalta a podesztának. Bárczy István dühbe gurult és nyomban intézkedett, hogy a tanácsnok kérvényét vegyék le a pénzügyi bizottság ülésének napirendjéről.

6.

SZEGÉNY Vosits bácsi most nagy „gólesz“-be jutott. Fűhöz-fához rohant, azonkívül az összes törzsfőnökökhöz s magyarázta, hogy a dolog nem úgy történt, mint ahogy megtörtént. A törzsfőnökök a vállukat vonták s azt mondották, intézze el a szardiniaügyet Vosits a polgármesterrel.

Szegény Vosits bácsi, mit tehetett volna mást? Elment Bárczy Istvánhoz és — lenyelte az egész doboz szardiniát . . .

7.

EZEK UTÁN a kérvényt újból visszatették a napirendre. A pénzügyi bizottság el is fogadta s a közgyülés sem fog másként cselekedni. Szegény, szegény, jó Vosits bácsi . . .

Virilisták veszedelme.

Az uj adótörvények hatása.

Budapest virilistáit, a virilis jogon választott városatyákat, súlyos veszedelem fenyegeti. A koaliciós korszakból reánk szakadt új adótörvények folytán egészen új elemek kerülnek a legtöbb adót fizetők névjegyzékébe s az eddigi virilisták legnagyobb része kiesik a listából, ennek következtében pedig megszünik egy csomó embernek bizottsági tagsága.

A Wekerle-féle adótörvények alapján ezentúl a Budapesten lakó földbirtokosok itt fizetik a jövedelmi adót, nem pedig a birtok helyén. Jövedelmi pótadó alá kerül a tőke és értékpapir is, miáltal egész csomó olyan ember kerül a virilisták közé, akinek pénze után eddig csak a bankok fizették a tőke kamatadót és az értékpapirforgalmi adót. Valahány mágnás él Budapesten, majdnem mindegyik földbirtokos. Mágnásokból és tőkepénzesekből fog tehát állani a virilisták listája, a községi választóknak ugyancsak nehéz lesz a választás!

De azért nem kell nagyon megijedni. Az új adótörvények csak a jövő évben lépnek életbe. Addig marad minden a régiben. Ám sok emberrel meg fog történni az a kellemetlenség, hogy most megválasztják, esztendőre pedig kibukik a bizottságból, mert az uj virilisták kiszoritják a helyéből.

Uj városatyák.

Dési, Engel, Nagy, Sándor.

II.

Dési Géza dr. mindössze 6—7 év óta állandó lakója a fővárosnak. Országgyülési képviselő volt s Biharmegye és Nagyvárad társadalmi életében jelentékeny szerepet játszott. Kitünő kriminálista, híres szónok, mint ember pedig közszeretetnek örvend. A demokrata-párt jelöltje lesz, s ha megválasztják, nem lesz utolsó ember Vázsonyi oldalán, a demokraták között.

Engel Pál az Angol-Osztrák-Bank budapesti fiókintézetének vezérigazgatója. Akik ismerik, dícsérik alapos tudását, szorgalmát és lelkiismeretességét. Számos ipari vállalatnak igazgatósági tagja s összeköttetései nagy előnyt biztositanak a főváros részére. Ehrlichék pártjához tartozik.

Nagy Dezső dr. nem új ember a törvényhatósági bizottságban. A Józsefvárost képviselte az országgyülésen is és népszerüségét legjobban bizonyitja, hogy megválasztása elé Hüvösék sem gördítenek akadályt, jóllehet a pártja az utolsó képviselőválasztáson megbukott.

Sándor Pálról mindenki tudja, kicsoda, micsoda, hol s merre van a hazája. Amikor a közúti vezérigazgatója lett, lemondott bizottsági tagságáról, mert új állásával összeférhetetlennek látta azt. Az összeférhetetlenség ma sem változott meg, de Sándor Pál felfogása, úgylátszik igen. Ettől eltekintve meg kell állapitanunk, hogy a közgyülés 400 tagja közül legalább 390 olyan van, akiknél sokkal méltóbb a bizottsági tagságra Sándor Pál.

Az Andrássy-ut adómentessége

Ács Ferenc nyilatkozata.

1874-ben kezdték és körülbelül tiz esztendő alatt be is fejezték a főváros legszebb útjának, az Andrássy-útnak a kiépitését. Akkoriban a törvényhozás harminc esztendős adómentességet biztositott az útvonal mentén épülő házaknak. Ez a kedvezmény éppen mostanában van szünőfélben. Kérdést intéztünk tehát Ács Ferenc főszámtanácsoshoz, a költségvetés összeállitójához, mennyiben érezhető a kedvezmény megszüntének a hatása a főváros háztartásában? A főtanácsos nyilatkozata nem valami örvendetes:

— Nyolc esztendő óta szuccesszive folyik az Andrássy-úti házak megadóztatása. Ha egyszerre történt volna meg, lehet, hogy üdvös hatással lett volna a főváros pénzügyeire, bár egy olyan költségvetésnél, ahol a kiadások egyik évről a másikra 15 millió koronával emelkednek, vajmi keveset számit néhány százezer korona. Igy azonban, amikor évente alig tesz ki húszezer koronát az adómentesség megszünése folytán befolyó adótöbblet, (az egész fővárosra vonatkozólag 31,000 koronát tesz ki ez a tétel) igazán, beszélni sem érdemes róla. Arról természetesen szó sem lehet, hogy ez az adómentesség bármilyen formában is meghosszabbittassék, mert hiszen az Andrássy-úton, majdnem csupa fényűzési alapon felépült ház van, a házbérek, üzleti helyiségek, ott a legdrágábbak!

Arany, ezüst műipari cikkek

Schönwald Imrénél, Deák Ferenc-utca 21.

— Öreg —

Banda Marci

fiaival minden este az

OSTENDE

kávéházban (Rákóczi-ut 20. szám) muzsikál.

A Rákóczi-uti polgárok találkozóhelye! Remek vacsorák! Különleges Ostende-reggeli 50 fill.

FŐVÁROSI HIRLAP

előfizetési árai:
egész évre .. .. 16 K
fél évre .. .. .. 8 K

Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.
Telefon: 161—07. sz.

Események

A Délivasút pályaudvara. Az első kerület krisztinavárosi lakói panasszal fordulnak lapunkhoz. Türhetetlen és lehetetlen állapotnak mondják, hogy a Déli vasút pályaudvara továbbra is a mostani helyén éktelenkedjék. A pályaudvar a Mészáros-utca végén, az Avar-utcában lévő alaguttal kezdődik, kettészeli a Krisztinavárost és a Krisztina-körutig nyulik. És nemcsak a városrész fejlődésének legfőbb akadálya, hanem okozza azt is, hogy a pályaudvar hosszának mentében lévő utcák mindkét oldalról csak nagy kerülővel közelithetők meg. A türhetetlen állapoton úgy akar segíteni a főváros, hogy a pályaudvart két helyen gyalogjáróval áthidalja. Ez azonban nem volna megoldás, a Déli vasút pályaudvarát jelenlegi helyén nem szabad meghagyni, mert a városszabályozás problemáján kívül, egészségügyi szempontok is lehetetlenné teszik ezt. A pályaudvarba futó, úgyszintén az onnan kiinduló vonatok sűrű füsttel borítják be az egész környéket. A levegő egyenesen tüdővészthozó, ezen a vidéken. Egyetlen megoldás van csupán. A városnak sürgősen ki kell sajátítani a pályaudvar területét s parcellázás útján értékesíteni. A Déli vasút pedig épitsen a Lágymányoson új pályaudvart. Egyáltlában teljességgel érthetetlen az a könnyelműség, amelyet az érdekelt tényezők ebben a kérdésben tanusítanak. Azt sem tudni, ki a főbünös!

A város, amely nem törődik egy városrész súlyos bajával, vagy talán a Déli vasúttal nem lehet megállapodásra jutni? És hol van ilyenkor a szabadpolgári párt, amely pedig minden kerületi érdek oltalmazójának vallja magát. Nincs más hátra, az első kerületi városatyáknak kell hogy kezükbe vegyék a halasztást nem türő kérdés elintézését. Értjük, hogy a vasut bécsi igazgatóságának nincsen érzéke a bajok iránt. Igaz, hogy a vasutnak helyi igazgatósága is van, de mit ér az, mikor a vezető igazgató is állandóan a bécsi Kaertner-Ring aszfaltját tapossa!

A Magyar Villamossági R. T. megváltása. Mint ismeretes, a főváros a Magyar Villamossági R.-T. megváltása céljából birói becslés elrendelését kérte. A törvényszék helyt adott a kérelemnek és tegnap megtartották az előzetes szemlét. Jelen volt Lészay Árpád törvényszéki biró, az eljárás vezetője, a főváros részéről dr. Buzáth János tanácsnok és dr. Szabó Imre tiszti ügyész, a társaság részéről Matlekovics Sándor elnök, dr. Stiller Mór bizottsági tag és a társaság ügyésze, azonkivül Söpkéz Sándor, Wittmann Ferenc, Hollós József, Koller József, Hüttl Dezső és Illés Gyula szakértők. A társaság megismételte a birói becslés ellen való perrendi kifogásait, aminek azonban a bíróság nem adott helyt, nyomban elrendelte a szakértők bevezetését és az előzetes szemle megtartását.

Hock és Rupp. Ez mostanában a legjobb halmozás. A szerdai közgyülésen bizonyára impozánsan fog megnyilatkozni a városatyák bizalma a két jelölt iránt. A bizalmat meg is érdemlik. Hock kitünő lelkipásztor, fényes egyházi szónok, felvilágosodott ember, Rupp László pedig erélyes kezű, lelkiismeretes, kvalitásos főtisztviselő. Az egyik plébános lesz, a másik elöljáró. Amilyen kitünő emberek, fordítva is beválnának. Hockból elsőrendü elüljáró lehetne, Ruppból pedig tehetséges plébános!

A főváros telekbérletei. Ezzel a címmel a „Budapesti Hirlap" a következő nagyértékü fejtegetést közli: „A pénzügyi bizottság legutóbbi ülésén egy bizottsági tag szóba hozta, hogy a főváros olyan belső telkeket, amiket alkalmasabb módon hasznosíthatna a főváros házipénztára javára, igen olcsón ad ki bérbe és ezzel egyúttal elzárja azokat a szabad értékesítés esetleges alkalmai elől. Ennek a kérdésnek méltányos rendezése azért volna helyes, mert a főváros telkeit efféle gyönge jövedelmeztetésük miatt a hatóság vagyonleltárában kénytelen ma a főváros oly alacsonyra becsülni, a mi egyáltalán nem áll arányban a telkek valódi forgalmi értékével. A fővárosi telkek alacsonyan fölvett hivatalos értéke okozza aztán, hogy a főváros, amely rendszerint drágán vesz új telkeket, a saját meglévő telkeit olcsón szokta magánosoknak eladni. A jövő szerdai közgyülés napirendjén több telekbérlet is szerepel, s ez teszi aktuálissá a fönti megjegyzést. A kérdéses bérleti ügyek a következők: A Messner és Arnd-cég 400 négyszögölet akar bérelni 880 korona bérért, vagyis ölenkint 22 koronáért. Igali József, a tárgysorban nem említett nagyságú fővárosi telekért, mely a Szegényház-utcában fekszik, évi 300 korona bért ajánl. Kucsera Pál az Uj hegyen fekvő 3497 négyszögölet ölenkint 4 fillérért, összesen 140 koronáért akarja bérbe venni. A Városi villámos vasút az V. kerületi Vizafogónál 1,459.45 négyszögölet bérel, amin épitkezett is. A telekért ölenkint 50 fillért, vagyis összesen 72 koronát fog fizetni. Végül az Állami Vasgyárak 14.690 négyszögölet óhajt ölenkint 1 koronáért, összesen tehát 14.690 koronáért bérelni. Ez a telek a Pongrác-úton van.

A gázgyár kitüntettjei. A király Schödl Lipótnak, a fővárosi gázgyár kereskedelmi igazgatójának a Ferencz-József rend lovagkeresztjét, Luib János gyármesternek pedig a koronás arany érdemkeresztet adományozta. Schödl Lipót kitüntetése osztatlan örömet és megelégedést kelt mindenfelé, kiváltképpen pedig városi körökben, ahol az igazgató érdemeit jól ismerik és kellőképpen méltányolják. Schödl Lipót egyébként józsefvárosi bizottsági tag s mint ilyen, élénk részt vesz a városi közéletben is.

Készül az Artézi. Az Artézi fürdő munkálatai a befejezéshez közelednek. Ugy értesülünk, hogy az illetékes ügyosztály a fürdő ünnepélyes megnyitását május elsejére tervezi.

A Ferencz József-díj. A Ferencz József koronázási ösztöndíj, amelyből ebben az esztendőben az irodalmi és a tudományi díj kerül kiosztásra, legközelebb dől el. A pályadíjak birálói, még ebben a hónapban összeülnek, s meghozzák megfelebbezhetetlen ítéletüket. Az irodalmi díj legjogosultabb aspiránsai Krudy Gyula, Révész Béla. Pillanatnyilag az utóbbi áll jobban. A tudományos pályadíjra egyetlen komoly jelölt van csupán: Princz Gyula egyetemi magántanár. A többi pályázó statisztának is utolsó.

Harc a virilistákért. A törvényhatósági bizottság virilista tagjainak az egyes kerületek szerint való elosztását, a virilisták számarányát, tudvalevőleg a 36-os kerületközi választmány állapitja meg. Ez a kérdés, valahányszor aktuális, mindig a legéesebb harcoknak az előidézője a választmányban. Minden egyes kerület arra törekszik, hogy mennél több virilistát erőszakoljon ki a maga számára, mert a virilista nemcsak szavazatokat, hanem csengő aranyakat is jelent a pártkasszának. A decemberben választandó virilisták számarányát a jövő hónapban állapitja meg a 36-os választmány. Élelmes kerületek már most bejelentették igényeiket s természetesen az eddiginél magasabb számú virilista-kontingenst kérnek a maguk számára. Ezt pedig csakis úgy érhetik el, ha viszont egy másik kerülettől elvesznek 1—2 virilistát. A virilistáknak pedig mindegy, hogy melyik kerület tűzi ki a zászlójukat. A fődolog, hogy bejussanak a közgyűlés termébe.

A táncpalota megnyitása. A Szerecsen-utca 35. szám alatt a befejező munkálatok folynak már az új Palais de Danse (Táncpalota) berendezésén. A pazar fénnyel és egységes művészi szépséggel berendezett remek palota november 1-én este fél tiz órakor nyilik meg. Műsorán a legkiválóbb táncszámok, a legkitünőbb énekszámokkal és legjelesebb attrakciókkal váltakoznak és a többi színház és orfeumok előadásai után is kitünő szórakozást nyújt majd a Palais de Danse, ahol a nagyszerű műsoron kívül minden este táncmulatság is lesz.

Az autotaxi. Hosszú és kinos vajudás után végre megszületett a kereskedelmi miniszter döntése az autotaxi-ügyben. Beöthy László miniszter jóváhagyta a felemelt tarifát s a magyar ipart sem részesitette valami túllelkes védelemben. De ez most már mindegy, a lényeg az, hogy tavasz előtt nem fut már a taxis autó tavaszig pedig még hosszú és heves harcok fognak lezajlani a kocsitipus megállapítása körül. A Városi villamos, amely végeredményében mégis csak a főváros házi vállalata (igaz, hogy mostoha gyermeke), az utolsó pillanatban elvesztette kedvét az üzlettől, pedig minden szégyen és gáncs nélkül ragaszkodhatik a Protos gépekhez, amelyeknek van annyi létjogosultságuk és annyi közük a magyar iparhoz, mint a Westinghouse-kijárónak lomtárban heverő, éeska 52 kocsijának. A legújbb ötlet az, hogy a főváros az autokölcsönző és autoközvetítő vállalatoknak autotaxi-standokat engedélyez. Ily módon a Hart., a Marta, a De Dion Bouton, a Luxus, a Bárdi és még egy-két vállalat nyerne részesedést az autotaxi-üzletben. Ez a megoldás már csak azért is szerencsés, mert — megoldás.

Páratlanul álló üzletnek lehet mondani Schönwald Imrének Deák Ferenc-utca 21. sz. alatti telepét, melyben gazdag választékban kaphatók a legjobb órák, nagyszerű ékszerek, elegáns sétapálcák, célszerű cigarettadobozok, villanyos zseblámpák, ezüst, arany irónok, dísztárgyak stb.

A Charles-cirkusz vendégszereplésének már utolsóelőtti hete, annak dacára az előadások még mindig zsufolt házak előtt folynak le. A hüvös időjárás beálltával az igazgatóság a cirkusz összes helyiségeiben központi gőzfütést állittatott fel, amely által a cirkuszban való tartózkodás a legkellemesebbé vált. A cirkusz magában véve a modern technika csodája, amelyet magában véve is érdemes megtekinteni. A remek ló-istállók és az exotikus állatok naponta délelőtt 10 órától kezdve, a ragadozók etetése pedig délelőtt fél 12 órakor tekinthető meg.

Ragyogó brilliáns ékszerek Schönwald Imrénél, Deák Ferenc-u. 21.

A Budapest Erzsébetvárosi :: Bank R.-T. ::
Rákóczi-ut 18. sz. a.
épülő uj palotájában 1912 november 1-ére
méltányos áron még **1 négy-, 2 ötszobás,** minden kényelemmel ellátott, fényüzően berendezett
lakás,
egy kis **müterem** festő részére és egy Rákóczi-uti nagy **bolthelyiség** kiadó. Felvilágositást ad:
Budapest Erzsébetvárosi Bank R.-T.
VII., Rákóczi-ut 20.

Legrégibb, legelőkelőbb márka
Gróf Keglevich István ut.
COGNAC BUDAFOK
Az összes bel-és üfödi kiállitásokon legutóbb „Turin"-ban kizárólag diszoklevéllel itüntetve. Mindenütt kapható.

A főváros mint tőkepénzes.

Amikor a miniszter olcsó tapsokat akar szerezni, magához hívat egy hűséges mamelukot és megrendel nála egy interpellációt, amelynek a kérdéseit ő maga szövegezi meg. Ilyen előre megrendelt, olcsó dicsőségre pályázó kíváncsiskodást engedett meg magának a mult héten a tanács. A pénzügyi bizottság ülésének napirendje előtt az egyik bizottsági tag kérdést intézett az elnöklő Vaszilievits János dr. alpolgármesterhez, hogy vajjon a mai nehéz közgazdasági viszonyok közt a főváros bankbetéteinek biztosságára és gyümölcsöző kihasználására nézve a kellő óvatossággal járnak-e el az illetékes tényezők. A főváros ugyanis a többi közt a legutóbbi ötven milliós függő kölcsönt is szétosztotta volt a fővárosi nagybankok közt s míg ő maga nyolc-kilenc százalékos árfolyam levonással és 5 százalék kamatteherrel bir pénzhez jutni, addig neki a betétért a bankok egészen mostanáig csak 3.5 százalék kamatot fizettek. Ez annyival méltánytalanabb, mert ugyanezt az olcsó pénzt a fővárosi nagybankok a maguk javára 7—8 százalékon értékesitik, a három hónaponként szokásossá tett 3 százalékos közvetítő jutalékot és egyéb díjat nem számítva. A főváros gazdasági élete tehát nem élvezi azt a hasznot, hogy a főváros számlájára a nagy bankok olcsó külföldi betéthez jutottak, ami a mostani pénzválság idején rájuk nézve megbecsülhetetlen. Hozzájárult most a fönti körülményhez az az aggodalomkeltő jelenség, hogy az egyik fővárosi intézet papírja százötven koronával esett rövid időn belül, s ennél az intézetnél a főváros 23,875.000 korona betéttel van érdekelve, a mit ott szerződésben két évre kötöttek le az idén. Ugyanez a bankintézet most egy százalék közvetitői jutalékot követel a fővárostól azért, ha a külföldi piacon fölvett és nála elhelyezett függőkölcsönt a jövő év júniusában nem kell a fővárosnak készpénzben visszafizetnie a külföldi kölcsönadók részére. Az interpelláló fölszólalása ez ellen a kétszeres, sőt háromszoros bankári hasznot követelő élelmesség ellen irányult. A fölszólalás megokolt intenciójával szemben Schreyer Jakab dr. sajnálja, hogy az a fölszólalás megtörtént, mert a most minden jelenség iránt fogékony külföld előtt ártani fog ez a magyar pénz- és bankviszonyoknak. Javasolta, hogy a kérdés fölött napirendre térjenek. Biró Hermann reflektálva a fölszólalásra, kijelentette, hogy a pénzügyi világ sokkal jobban ismeri a szituációt, minthogy ebben a főváros pénzügyi bizottságától várna fölvilágositást. Vaszilievits János dr. alpolgármester rámutatott arra, hogy a közgyűlés határozta volt el, hogy mely intézetekben mennyi pénzt helyezzen el főváros. Jelenti, hogy a közgyűlés idevágó rendelkezését a legpontosabban megtartották. Aggodalomra szerinte semmiféle ok nincs és a szükségesség sem állott elő, hogy a fővárosnak valamely pénznitézetből vissza kellett volna vennie a betétjét. Különben is a tanács és a polgármester föltétlenül meg fogják óvni a fővárost a károsodástól. A mi a kamatok dolgát illeti, kijelenti, hogy a főváros tanácsa felszólította a bankokat, hogy a kamatlábat emeljék föl s a pénzintézetek e fölszólításnak hajlandók is eleget tenni és pedig úgy, hogy az eddigi 3.5 százalékot 45 százalékra fogják fölemelni.

Függetlenségiek szervezkedése.

A decemberi választások az előjelek után itélve, aligha fognak olyan simán és zajtalanul lefolyni, mint az eddigi városatya-választások. A hatalmon levő pártok ugyan még egyelőre alig mozognak, annál erősebben szervezkedik azonban a fővárosi függetlenségi párt, a mely most kerületenkint veszi föl a harcot s az összes kerületekben fennálló, kisebb érdekköröket is igyekszik a maga szervezetébe belevonni. Az I. kerületben a függetlenségi párt inkább védelmi, mint hódító akcióra készül. A Szebeny Antal dr. és Platthy György dr vezérlete alatt álló szabadpolgári párt, amely a kerületben dominál, csaknem kizárólag függetlenségi hivőkre támaszkodik; úgy, hogy nem annyira községi, hanem inkább csak politikai szervezet. Hasonló a helyzet a VII. kerületben, ahol Somogyi Lajos dr. függetlenségi párti elnök, Lányi Mór, a volt függetlenségi képviselőjelölt és B. Virágh Géza függetlenségi párttitkár, tehát ugyanazok, akik az országos politikában is ellenfelei a kerület munkapártjának, ezúttal „Egyesült községi ellenzéki párt" néven veszik fel a küzdelmet. Ehrlichék ellen. Hozzájuk csatlakoznak a zuglói függetlenségi kör és a zuglói katholikus kör is. A fővárosi függetlenségi párt, mint értesülünk, szerdán este a VII. ker. függetlenségi kör helyiségében nagygyülést tart, amelyen az összes fővárosi kerületek képviselői beszámolnak a párt kilátásairól. A ferencárosi függetlenségi párt legközelebb Tompa Antal dr. pártelnök összehivására választmányi ülést tart, amelynek napirendjén a községi választások előkészitése fog szerepelni. A fővárosi függetlenségi párt most a Józsefvárosban és a Terézvárosban készül zászlóbontásra.

Bárczy István szereti a mágnás-sajtot.

A „Pesti Hirlap" a Piccadilly-botránnyal kapcsolatban hosszabb cikket ir arról, hogy a mágnások, amióta Bárczy István a polgármester, rávetették magukat a főváros üzleteire és se szeri se száma nincsen a grófi kijáróknak.

Engedje meg a cikk kiváló szerzője, hogy a városházi mágnásokat, Bárczy István kedvenceit, a nevükön át adjuk át a nyilvánosságnak: Jöjjön elő a két Szapáry-testvér, László gróf és Pali gróf. Szálljon le az autótaxiról a nemes Windisschgraetz Lajos herceg és Zichy Béla Rezső gróf és Károlyi Imre gróf, a fő auto-elnök. Szemere Miklós nélkül a városházán sem boldog a magyar. Neki köszönhetjük, a puszta-szentlőrinci kitünő szeméttelket az igaz, hogy drágán vált meg tőle! A díszes névsor végére tesszük még egyszer Pali grófot. Ő az egyetlen angrosszista, a többinek alig van 1—2 üzlete a fővárosnál! . . .

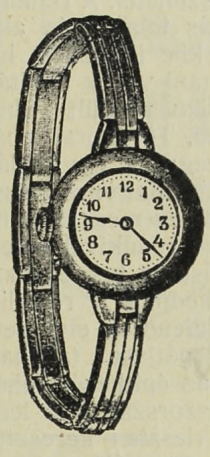

Elismert pontosságu

zsebórák

kitünő és megbizható svájci szerkezettel, gyönyörü vésésü acél, ezüst vagy arany tokban

eredeti gyári árban.

ooooooooooooo

Órakarkötők, párisi drágaköves ékszerek, igazi keleti gyöngyfüzérek, nyakláncok, gyürük, fülbevalók stb. müvészi kivitelben.

ooooooooooooo

Óriási állandó választék célszerü és maradandó értékü **ajándéktárgyakban.**

SCHÖNWALD IMRE

főüzlete

BUDAPEST, Deák Ferencz-utca 21.

Törzstelep: PÉCS.

Alapittatott: 1852.

Páratlan olcsó ajánlat!

Főnyeremény: Egy millió, fél millió 300.000, 200.000 korona stb. stb.

Kettő és fél millió K

Legközelebbi huzás már e hó 25-én

évi nagyobb nyereményre játszhatik bárki, ha vásárol nálunk **részletfizetésre**

1 drb Konv. Jelz. sorsjegyet, melyet 40 havi 5 K 40 f-es vagy 30 havi 6 K 90 f-es

részletre árusitunk. — Az **első** részletnek postautalványon való beküldése ellenében kiszolgáltatjuk a sorozat és számmal ellátott törvényes részletivet, melynek alapján a vevő **már az e hó 25-én** megejtendő huzásboz **egyedüli** játékjogot nyer. Kivételesen

TELJESEN INGYEN

nyugtázzuk a 3-ik részletet, ha az első 2 részlet egyszerre beküldetik.

Utánvételes rendelések nem teljesithetők.

Budapest-Erzsébetvárosi Bank R.-T.

30 havi részletre á 6 K 90 fill.

KÖZPONT: Budapest, VII., Rákóczi-út 20. Fiókosztályok: I, Attila-körut 51. VII., Thököly-ut 2.

40 havi részletre á 5 K 40 fill.

Vidéki ügynönök felvetetnek.

Megjelent a

PÉNZÜGYI COMPASS

HUSZONKETTEDIK ÉVFOLYAMA

Szerkeszti

KORMOS ALFRÉD

a Magyar Pénzügy és a Magy. Kereskedők Lapja szerkesztője

(1903)

2300 oldalas 2 kötet ára disz. kötésben összesen 25 kor.

Megrendelhető a „MAGYAR PÉNZÜGY" könyvosztályában Budapest, Sas-u. 13.

Ipar
Pénzügy
Vállalkozás
Kereskedelem

A TŐKE

Biztositás
Épitészet
Közlekedés
Bányászat

Kivitelünk és a háboru.

Vélemények, nyilatkozatok.

A Balkán-háborúnak egy másik, rendkivül fontos vonatkozására hivtuk fel a magyar közgazdasági világnak néhány számottevő tényezőjét. Arra, mennyiben befolyásolja a háború a Kelet felé, különösen pedig a Kelet háborús államai felé irányuló kivitelünket? A leközölt nyilatkozatok egyértelműen úgy szólnak, hogy a magyar közgazdasági életnek számos ágát sulyosan érinti a háború, mert a forgalom akadályokba ütközik, a Keleti piac vevői pedig rosszak. A nyilatkozatok a következők:

BÉR GYULA
a Magyar Bank- és Kereskedelmi r.-t. kiviteli osztályának igazgatója:

— A háboruban résztvevő Balkán államokba tényleg lényegesen kevesebbet exportál az ország, mint azelőtt. Ennek az oka azonban nem a szállitás nehézsége, mert a forgalom lebonyolitásának nincsenek leküzdhetetlen akadályai. A baj ellenben az, hogy a kereskedők és iparosok nagy részét a háborus mozgalmakban való aktiv részvétel teljesen leköti, nincs tehát kivel üzletet kötni. Hozzájárul még a háborunak az a természetes következménye, hogy a hitelélet ezekben az országokban egészen labilis alapon áll. Külfödi ember nem kockáztathatja meg az üzleti összeköttetésből származható, sőt csaknem biztosan bekövetkező veszteségeket. Szerbiával, Törökországgal és Bulgáriával most csakis készpénz ellenében lehet üzletet kötni, másképen nem. A mi intézetünk gépeket szállit nagy mennyiségben a Keletre. Természetes, hogy a jelenlegi viszonyok között a szállitás szünetel.

FUCHS ALADÁR,
a Magyar Fakereskedők Hitelintézete r.-t. vezérigazgatója:

— A waggonhiány egyre érezhetőbb, a tengerhajózás pedig szünetel. A Balkán államokba való szállitás tehát még akkor is nagy nehézségekbe ütköznék, ha a háború folytán az ottani vevők bonitásába vetett bizalom nem rendült volna meg. Jelenleg Szerbiába, Törökországba, Bulgáriába és Montenegróba egyáltalában nem szállitanak fát Magyarországból. Románia felé is erősen megcsappant a kivitel, mert a fapiac rendkivül beteg ott, az emberek egymásután kérnek moratóriumot. Fakereskedőink remélik azonban, hogy az ideiglenesen elveszett piacokért bőséges kárpótlást találnak Olaszországban, ahol az épitkezés hihetetlenül fellendült. Olaszország felé legujabban Fiumén és Trieszten keresztül történik a magyar fa exportálása.

KERÉNYI EMIL,
az Első Magyar Papiripar r.-t. igazgatója:

— A magyar papiripar erősen érzi a Balkán háboru káros hatását. A harcban álló országok jelentékeny kiviteli piacát képezték papirgyárainknak s ez az összeköttetés most teljesen megszünt, amit még súlyosabbá tesz az a körülmény, hogy az ottani kinnlevőségek behajtására gondolni sem lehet. Egyébként ha a szerb, bolgár, török vevők bonitása nem is volna kétséges, a papirszállitás akkor sem volna lehetséges, mert a forgalom szabadsága nincs biztositva. Az Első Magyar Papiripar R.-T a közelmultban a bolgár kormány megrendelésére két waggon papirt akart szállitani Szófiába, de Zimonyban feltartóztatták a szállitmányt s kénytelenek voltunk a papirt Budapestre visszaexpediáltatni.

budai GOLDBERGER LEÓ dr.,
a Goldberger Samu és Fiai r.-t. vezérigazgatója:

— Kelet felé irányuló kivitelünket — — Boszniát kivéve — félgyártmányokban és nyers szövetekben két és fél millió koronára, készárúkban és nyomott gyártmányokban pedig egy millió koronára becsülöm. Összesen tehát körülbelül három millió koronára rúg a Balkán államokba szállitott magyar textiláruk összege. Ez a pénz ebben az esztendőben teljesen elesik a hazai textilipartól, mert az összeköttetés a háborus államokkal teljesen megakadt. Ami pedig a kinnlevőségeket illeti, Törökországban alig érezhető e tekintetben a háborus bonyodalom hatása, a szerb és bolgár vevők azonban teljesen elromlottak, ottani követeléseiket a magyar gyárak nem tudják behajtani.

AUGENFELD LAJOS,
a Gerhardus és fiai r.-t. igazgatója:

— A mi társaságunk alig van érdekelve a keleti piacon. Van azonban két bőrgyári cég, amelynek jelentékeny Balkán exportja van. Általában annyit mondhatok, hogy Törökországgal nagyon bajosan, Szerbiával és Bulgáriával pedig egyáltalában nem lehet üzletet kötni. Egyfelől a szállitás nehézsége, másfelől a vevők abszolut hitelképtelensége miatt.

Bajok a boyok körül.

A kereskedelmi és ipari világnak egy olyan problémájával óhajtunk foglalkozni, amely ma talán még nem égető, de napról-napra erősebben érezteti a hatását. A boy-mizériáról van szó, a boyok túlságos elszaporodásáról, amely végeredményében a tanonchiányt fogja maga után vonni.

A főváros kereskedői és iparosai egyre gyakrabban panaszkodnak, hogy nem kapnak megfelelő tanoncokat. A 12—13 esztendős fiúkat a gombamódra szaporodó boyvállalatok foglalják le a maguk számára s a szülők örömmel adják boyoknak gyermekeiket, mert tagadhatatlan, hogy egy boy sokkal többet keres, mint egy tanonc. Ily módon néhány esztendő alatt eltünik a mostani tanonc-nemzedék, anélkül, hogy a helyébe újabb anyag kerülne. Ez pedig oda fog vezetni, hogy a kereskedők és iparosok szellemi és erkölcsi nivója csökkenni fog, mert nincsenek tanoncok, akikből derék kereskedőket, szakképzett iparosokat lehetne nevelni. Van azután a boy-kérdésnek még egy szomorú oldala. A boyok tudvalevőleg abban hasonlitanak a primadonnákhoz, hogy amig fiatalok, jól megy a soruk, de ha kivénülnek a boy-sorból, más foglalkozás után kell látniok. Igen ám, de akkorára már elérhetnek életük 19—20-dik évfordulójához. Kora ifjúságukban nem tanultak semmit, a boy-vállalatnál legfeljebb a kerékpározásban szereztek tréninget. Itt állanak tehát az ifjúság és a férfikor határán s csak természetes, hogy a kellő értelmi és erkölcsi tőke hiányában rövidesen elzüllenek. A boyok, ha kikopnak állásukból, csaknem valamennyien ártalmára vannak a társadalmi rendnek, a helyüket nem lelik sehol, tisztességes kenyérkeresetre nem foghatók.

Ime, a boy-kérdés a maga leplezetlenségében! Meg kellene gondolni, hogy a boyoktól nem kellene-e a 18 éves korhatárt megkövetelni, éppen úgy, mint most a rikkancsoktól.

Közuti és Városi. Most, amikor minden papir esik, érdemes elmélkedni fölötte, mennyi pénzébe kerülne a fővárosnak az oktalan és meggondolatlan üzletkötés, ha nem akadnának egyesek, akiknek lelkiismeretén néha-néha mégis megtörik a legbuzgóbb igyekezet is. A Közúti vasut részvényeit 820 koronáért is szivesen vásárolta volna meg a polgármester, A részvények jelenlegi árfolyama pedig 650 korona! Tessék kiszámitani, hogy mennyi pénzt dobtunk ki majdnem az ablakon. A városi villamos részvények sem kerülték ki az árhullámzást. Egy-egy részvényen kb. 60 korona árfolyamveszteséget szenved a főváros. Igaz, hogy a város nem spekulál a papírjaival, s az osztalékot nem fogja befolyásolni az árfolyamveszteség. Egyelőre azonban mégis úgy áll a helyzet, hogy a főváros vagyoni mérlege néhány millióval kedvezőtlenebb, mint volt a börze-krach előtt.

Pácban a töltények. Még a tavasszal történt, hogy Bulgária ötven millió töltényre tett megrendelést W e i s z Manfréd csepeli gyárában. A megrendelést most kellett volna effektuálni, de közbejött a Balkáni háború s a monarchia semleges állásfoglalása, amely lehetetlenné teszi, hogy Ausztria-Magyarország területéről lőszereket szállítsanak a Balkánra. A töltények ily módon a csepeli gyár nyakán maradtak, pedig már vaggonokba voltak raktározva s csak a külügyminiszter szállítási engedélyére vártak. Weisz Manfréd azonban okos gyerek, aki nem esik kétségbe. Most azon mesterkedik, hogy a hadvezetőség nyakába sózza a milliós szállítmányt. Weisz Manfréd összeköttetései elismerten kitünőek és így nem csudálkoznánk, ha Bulgária helyett a monarchia venné át és fizetné ki a csepeli patrónokat.

A főváros és a Közraktárak. A Közraktárakat a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbnk bérelte a fővárostól, még pedg olyan feltétellel, hogy ha a Közraktárak forgalmának tiszta jövedelme az 5 százlékot meg nem haladja, akkor a város évente 100.000 K szubvenciót fizet. A felülvizsgálatra kiküldött bizottság most vizsgálta meg a folyó év első felének üzleti eredményét s jelentése szerint a jövedelem meghaladta az 5 százalékot, így a tanács már nem fogja kiutalni a szubvenciót. A bank szerződése egyébként lejárt s így fővárosnak gondoskodnia kell arról, hogy jobb szerződést kössön a bankkal, vagy tegyen előterjesztést arra, hogy ezentul házilag kezeli a Közraktárakat.

Az árverési csarnok. A közgazdasági bizottság legutóbbi ülésén osztatlan elismeréssel és örömmel fogadták a bizottság tagjai az árverési csarnokra és a hatósági beraktározási vállalatra vonatkozó ügyosztályi előterjesztést. V i t a Emil dr. tanácsnok, az előterjesztés óriási munkájának végzője, a felmerült jelentéktelenebb kifogásokra megnyugtató felvilágosításokat adott s a bizottság azzal fejezte ki a javaslat szerzője iránti elismerését, hogy egyhangúlag, változatlanul elfogadta az előterjesztést. Remélhető, hogy a csarnok és beraktározási vállalat rövid időn belül megvalósul.

A Pénzvilág legújabb számának ismét változatos és eleven a tartalma. Különös figyelmet érdemelnek a tőzsdén uralkodó fejvesztettségről, Somló Gyuláról, a háborús országok pénzügyi viszonyairól, a Közuti részvényekről stb szóló cikkek.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.

Merkantil Nyomda (Havas és Lehner) Budapest, VIII., Német-utca 27. szám.

MERCEDES, BERLIET, ANGOL DAIMLER
automobilok,
AUTOMOBIL ALKATRÉSZEK
nagy raktára
BÁRDI R. T.
Mozsár-utca 9.
(Novembertől Lehel-utca 25.)

HIRMANN FERENC
fémöntőde, réz- és ércműárugyára
Budapest, VII., Csányi-utca 7-9.
Telefon 125—51. Interurban 29—03.

Készitek mindennemü szerelvényeket viz, gőz, légszesz és fürdőberendezések részére. — Szőlő- és pincegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyukat. Vasuti kocsi- és hajó-szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vassulyokat. Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vizvezetéki szerelvények, kovácsolt és Öntöttvascsövek. Öntöttvas fürdőkádak és zománcozott kiöntők. Egészségügyi berendezések. Fayence áruk.

Circus Charles
Budapest. Tattersall.
Csak rövid ideig!
Naponta este 7 és fél órakor
Nagy előadás
Szenzációs nagy műsor. Csütörtökön, szombaton, vasárnap
nagy elite 2 elő-adás
Gyermekek 14 éven alul és katonák d. u. a rendes helyárak felét fizetik.
Naponta 10 órakor etetés, mely alatt :: az állatsereglet megtekinthető. ::
Jegyek előre válthatók Hirsch Jakab dohányárudájában, Andrássy-ut 19. és Soproni-féle tőzsde, Rákóczi-ut.

huzott drótszállal törhetetlen.
Magyar Siemens-Schuckert Művek
Budapest, VI., Teréz-körut 36.
Raktar: V., Pozsonyi-ut 5.

APOLLÓ
Projectograph r.-t.
József főherceg ő csász. és kir. fensége udvari szállitója.
A főváros legelőkelőbb mozgófénykép bemutató helyisége.
Hetenkint kétszer:
hétfőn és csütörtökön teljesen
uj szenzációs
... műsor. ...
Előadások d. u. 5 órától folytatólagosan éjjel 12 óráig.

POZSONYI MARGIT
női kalap műtermében
párisi modellek megérkeztek.
Trotteur- és leánykalapokban nagy választék.
Kalapkészitési szaktanfolyamok
Budapest,
IV. ker., Koronaherceg-u. 14. II. 4 Lift.

Fővárosi Hirlap
Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.
Telefon: 161—07. sz.
előfizetési árai:
egész évre .. .. 16 K
fél évre .. .. .. 8 K

JÜNKER HENRIK
művirág gyárainak raktára
Budapest, Király-utca 54.
Dus választék disztollak, pleureusök, művirágok, virágkellékek és koszorukban. — Szobák és termek diszitése délszaki növényekkel.
Külön női kalapforma osztály.
Olcsó gyári árak.

A Trieszti Jutaipar R.-T. Triesztben
ajánlja közismert kitünő készitményeit mindennemü
zsákokban
a legjutányosabb árak mellett.
Felvilágositásokkal szolgál a magyarországi képviselőség
Nobel Sándor, Budapest
VI., Aradi-utca 31. Telefon 161—07.

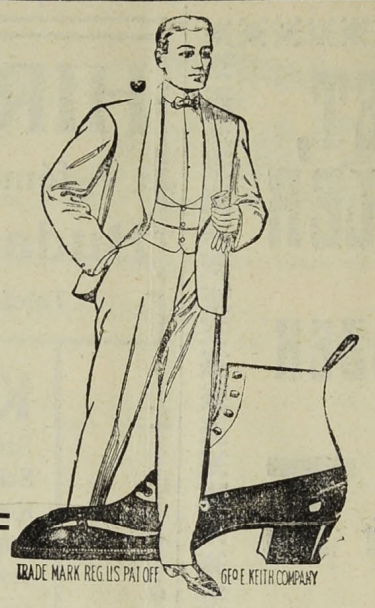
MEIDINGER-KÁLYHÁK ÉS ÖSSZES ALKATRÉSZEI CSERÉPKÁLYHÁK, TŰZHELYEK, KÉMÉNY- : TOLDÓK :

legjobb kivitelben, legolcsóbb árban

EHRLICH KÁLYHAGYÁR R.-T.
Budapest, VII., Dohány-u. 2
Mindenféle javitások gyors és preciz kivitelben!

A magyar kir. vallás- és közoktatási és kereskedelemügyi ministeriumok felügyelete alatt álló
ESTI KERESKEDELMI SZAKTANFOLYAM
október 1-én megnyilt. — Tandij egész évre 10 korona
Német és angol nyelvtanfolyam: egész évre 20 kor.
Beiratkozhatni egész nap a
Keresk. Alkalmazottak Országos Egyesületében
VI., Andrássy-ut 67.

HUNGÁRIA
Általános Biztositó Részvénytársaság
Budapest, IV, Károly-körut 2
Részvénytőke 6,000.000 korona
Szervezési alap 1,20.0000 korona
Elnök: Gróf Károlyi Imre.
Alelnökök: malomszegi Elek Pál és Báró Fejérváry Imre
A választmány elnöke: Gróf Tisza Kálmán
Élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég-, és állatbiztositás.
KARTELLEN KIVÜL!

AMERICAN SHOE COMPANY LIMITED
Amerikai cipő r. t.
Kizárólagos
amerikai cipő-különlegességeink
az
eddigi árakon
kaphatók:
BUDAPEST,
IV., Kigyó-tér 1.
(Királyi bérpalota.)
V., Dorottya-utca 6.
VII., Erzsébet-körut 42.
DEBRECZEN, Piac-utca 44.
ZÁGREB, Ilica 22.
Kérje képes árjegyzékünket.
Postai megrendelések:
IV., Kigyó-tér 1. alá intézendők.

SOMOS R.
uriszabó
Budapest, V., Váci-körut 14.
(I. emelet) Telefon: 110—49.
Mérték után a legfinomabb kivitelben és csakis elsőrangu posztóból készit: férfiöltönyöket, szalonruhát, frakkot, felöltőt, télikabátot, prémes és városi bundákat. Mindent a legujabb divat szerint.

Angol bőrbutorok
divánok, chaiselongeok, lószőr-matrácok, függönyök, lakások tapétázása és minden szakbavágó munkák a legjutányosabb áron.
◂ Javitások és diszitési munkálatok.
TATAI BÉLA és TÁRSA
kárpitosok
VII., Kertész-utca 48. Telefon: 57—83.

PALAIS DE DANSE
(TÁNCPALOTA)
VI, SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77
Nagy művészettel és csodás elegánciával berendezve
Megnyilik november 1-én.

HIRDETÉSEK
felvétetnek lapunk kiadóhivatalában!

MAGYAR MIKLÓS
:: POROSZ KÖSZÉN ::
NAGYKERESKEDÉSE
Iroda: VI., Nagy János-u. 29.
Raktár: Északi pályaudvar.
HÁZHOZ SZÁLLITÁS
TELEFON 114—77.

I. évfolyam. Budapest, 1912. október hó 30-án. 6. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil. Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán, esetleg hetenkint többször is. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Kis János-utca 4. szám.

Tizenkét

független, adófizető polgára Budapestnek bűnösnek mondotta ki a polgármester személyében kicsúcsosodó rendszert abban, hogy üzleti alapra fektette ennek a városnak szerteágazó kormányzatát s hogy ott, ahol a magánérdek a közérdekkel összeütközött, a megbélyegzett rendszer állandó tartalékcsapattal segitette a magánérdeket.

Hiába adták ki a városházán a parolát: az esküdtek igazmondása lutrijáték, az esküdtszék intézménye lejárta magát, — a védekezés nem fogja megváltoztatni a közvélemény felfogását, az esküdtszék súlyos ítéletének értékelését. Mert a közvélemény helyesen sejti, hogy ha rágalmaknak bizonyultak volna a vádak, akkor az esküdtszéket kitünően bevált intézménynek dicsőitették volna a harsonások és akkor a Bárczy-rezsim erkölcsi tőkét kovácsolt volna magának a csúnyán végződött pörből. Nem, uraim, ezt az ítéletet azok, akiknek szól, rosszhiszemű kibúvókkal, szabad polgárok szabad véleményének a lekicsinylésével sohasem fogják megváltoztatni. Mert ha azt vallják az elitéltek, hogy a forma szerinti vádlott perrendszerűen nem is bizonyitott, ez által maguk ismerik el a felmentő itélet fokozott jelentőségét: ime, a főváros népének bizonyitékok sem kellenek már, a köztudatba ment át a bűnös rendszerről alkotott vélemény, a köztudatnak pedig nincsen szüksége tanukra és okiratokra!

Mi, akik a közvélemény lesujtó kritikájának az irányitásából büszke öntudattal vállaljuk a bennünket illető részt, a tárgyilagos megállapitásnak a határait most sem fogjuk átlépni és magunk hirdetjük: a rendszert bélyegezték meg az esküdtek, nem pedig ennek a rendszernek emberi gyarlóságoktól szaturált fejeit. Kezdettől fogva az volt a meggyőződésünk, hogy Bárczy István időnek előtte került a polgármesteri székbe. Ez a város most éli még csak a kamaszkorát, a városvezetési politikának inkább reálisnak kell lennie, mint nagystilűnek. Túltengő zsenialitásra nem vagyunk még berendezkedve, Piccadilly-szerű üzletek és árkádszerű területcsonkitások iránt még nincs meg a kellő fogékonyságunk, még szűk a látókörünk . . .

Értjük Bárczy Istvánt, hogy kellemetlenül érzi magát kétségtelen talentumának, óriási munkabirásának a Prokrusztesz-ágyában. De higyje el nékünk, hogy ennek a városnak a lakossága ma még jobban lelkesedik olcsó élelmiszerekért, jó lakásért, tűrhető világitási és közlekedési viszonyokért, mint azért, hogy „Budapest arculata" új színt kapjon . . .

Fullánkok

Panaszkodnak

a szolgák és altisztek: nyolc évi szolgálat után 63—64 korona havi fizetéssel jutalmazza munkájukat a gavallér főváros. Ez is hozzátartozik a mi cifra nyomorúságunkhoz. Külföldiek fogadására, reprezentációs költségekre százezreket költünk évente. Van külön szociálpolitikai ügyosztályunk, a mely özönével ontja a városboldogitó javaslatokat. A legutolsó dalárdától, a legkisebb vallásbeli szektától sohasem tagadunk meg semmit, ellenben a szolgákat és altiszteket, a város mostohait, kényszeritjük arra, hogy napi két koronából eltartsák önmagukat és családjaikat, táplálkozzanak, ruházkodjnak, ha betegek, gyógyszert és orvost fizessenek, gyermekeiket felneveljék.

Erre találjon külföldi példát a szociálpolitikai ügyosztály! . . .

A múzeumot,

a fővárosi relikviák szerény gyűjteményét, ki akarják ugratni eddigi bőréből. Hirtelen felfedezték, hogy a Stefánia-úti majolikapavillon, amelyben a múzeum eddig honolt, „sehogy sem felel meg céljának". Ugyanakkor egy éles szempár azt a megfigyelést tette, hogy az Andrássy-úton van egy palota, amely viszont nagyon is megfelel céljának. A cél pedig nem egyéb, mint az, hogy a főváros, amely tudvalevőleg úszik a pénzben, csekély 35,000 korona évi bért fizessen „az új hajlékért", holott mindeddig legalább ezen az egyetlen címen nem fizettünk semmit sem. Nehogy pedig azt higyje valaki, hogy a főváros nem gondol a jövőre, jó előre beharangozzák, hogy „egyébként a fővárosnak az a terve, hogy később örök áron megveszi az épületet".

A Piccadillynél azt mondták, sok a telke a fővárosnak, épitse be őket a magáncsoport. Most viszont úgy szól a nóta, hogy kevés a helyünk, kénytelenek vagyunk másoktól vásárolni házat és telket. Hol itt az igazság? És mi itt az igazság?

A Piccadilly

nevű panamát utólérte az ős magyar átok: a rút visszavonás. A kisajátitási albizottság műszaki tagjai szerencsésen kiugratták a nyulat a bokorból. Kisült, amit az első pillanattól fogva hirdettünk: Szápáryéknak nem a szolid szállodai üzlet kellett, hanem minden rizikó nélkül jó néhány milliócskát szerettek volna a fővárostól kipiccadillyzni. Mihelyt arról volt szó, hogy az ajándékozási jogügyletből egyszerű telekbérleti jogügylet váljon, a grófi ügynök menten bemondta az unalmast és ezáltal súlyosan kompromittálta mindazokat, akik hivatali állásuknak egész súlyával, népszerűségüknek és tekintélyüknek utolsó morzsáival igyekeztek Stevers úrnak és társainak szolgálatot tenni. Döntő bizonyitéka a visszavonás annak, hogy a sajtónak az a számbelileg kisebb része, amelyhez való tartozandóságunkat büszkén valljuk, 3—4 millió koronát mentett meg a fővárosnak a közvagyonból.

Piccadillyék egyelőre pihennek a babérjaikon, mi azonban résen leszünk s ha igaz, hogy a leányzó nem halt meg, csak alszik, Philippinél ismét találkozunk vele!

A lakásinség enyhítése.

II.

A városházán most uralkodó rendszer álszocializmusa, mely a cél kitüzésében nem a szemfényvesztő *célt* keresi, hanem csupán a *cégért* tüzi ki, melynek hangzatos frázisával egész sereg éhes szájat lehet kielégiteni, két uton kereste a lakásinség enyhitését. Bérházakat, kislakásokat és egy népszállót épittetett. Ezekről az épitkezésekről, melyekbe eddig közel 30 millió fővárosi pénzt öltek belé, már a felületes szemlélő is láthatja, hogy milyen sáfárkodással létesültek. Ha pedig közelről is szemügyre vesszük a kivitel módozatait, a költségvetés, az épitkezéssel összefüggő szállitás és a hiteltullépés kulisszatitkát, akkor nyilvánvalóvá lesz előttünk, hogy mit jelent az, amikor *Bárczy* István dr. polgármester a fővárosi lakásinséget enyhiteni akarja.

Fejtegetésünknek aktualitást ad, hogy éppen most lett készen két új bérháza a fővárosnak. A késedelmesen épitett, száradni nem hagyott, kivül cifra, belül slendrián épületek újból azt igazolják, hogy a főváros kedves és jól bevezetett házi vállalkozói megint megmutatták, hogy méltók a Városháza európai látóköréhez: a legrosszabbat a legdrágábban liferálták. Csak meg kell erre nézve kérdezni a városi lakásoknak azokat a lakóit, akik nem ujságirók, vagy pedig külön protekciót nem élveznek. Azok elmondják, hogy a főváros mivel sem tudja olcsóbban adni a lakásait, mint a lehurrogott házbéruzsorások. A naivabb lelkek erre ezt mondhatnák: Jól van, ha a főváros uzsoráskodik, ez ugyan nem szép és akkor nincs értelme az egész lakásakciónak, de legalább a város kasszájába tekintélyes jövedelem jut a lakóktól kisajtolt összegekből . . .

A valóság azonban a fönti tájékozatlan föltevéssel szemben az, hogy a fővárosnak nincs tiszta haszna a méltánytalan házbérsróf mellett sem, mert ami haszna lenne, azt a vállalkozó urak vágták zsebre — tiz esztendőre előre. Ha ezeknek a fővárosi házaknak a mérlegét nézzük, a szociálpolitika jelszavával űzött visszaélés vetkőzik mezitelenre előttünk.

Bárczy István gondolatvilágát és a polgármester valódi énjét tevő ösztönöket tárja föl előttünk, ha megtudjuk, hogy (1910. óta és az idei munkákat is beleértve) épült eddig 23 emeletes bérház, 2177 lakással és *14,118.495 korona* költséggel. Ezeknek a házaknak kezelésére, *jókarban* tartására és egyéb évi kiadására 177.000 koronát vett föl az épités költségelőirányzata, vagyis alig 1.2 százalékot. Ezzel szemben a bérjövedelmet 976.153 koronára tolták, vagyis a tiszta jövedelmet a nagylakásos bérházakból 799.153 koronára (5.6%) becsülte az optimista számvetés.

Tizennyolc csoportban földszintes kislakásos telepet is épittetett a főváros 2871 lakással és *12,137.634 korona* költséggel. A kislakások évi kezelésére és *fentartására* még kevesebbet, 131.000 koronát, vagyis az épitési költség *egy százalékát* vették föl a város urai. Igy sikerült aztán kimutatniok, hogy 675.340

korona nyers jövedelemből 544.344 korona *(4.5%)* lesz a tiszta jövedelem.

Végül a 685.000 koronára előirányzott *Népszálló* eddig *1,099.000 koronába* kerül és itt a bevételt 336.700 koronában, a kiadást 263.160 koronában, a tiszta jövedelem tehát 73.000 koronában *(6.6%)* vették föl.

Latolgassuk a föntieket. Mindenekelőtt szembetünik az egész akció szük kerete, mely már maga is elárulja, hogy a lakásinség enyhitésére nézve tett fővárosi művelet nem volt komoly cél, csupán más szándékok cégére. Mert azt csak el nem hiszi senki, hogy egy nagy városban, ahol kerek 180.000 a lakások száma, 5000 lakással, amit apránkint épitettek, a lakásinséget momentán, vagy pláne tartósan orvosolni lehetne! Hátha még azt is tekintetbe vesszük, hogy a városi lakások nem is hathattak a kinálat olcsóságával sem!

Lesznek, akiket meg fog lepni az az állitás, hogy a városi lakások sem *olcsók*. Hogyan lehet ez? — fogják kérdezni, hiszen a közgyűlés kimondta volt, hogy a fővárosnak nem szabad a lakásaival nyerészkednie, csupán arra kell szoritkoznia, hogy az épitkezésbe fektetett *kölcsönpénzének kamatterhét* kapja meg. A házakat ugyanis a nagy francia kölcsönből épitették.

Sajnos, a tapasztalat azt bizonyitja most, hogy a közgyűlés kikötése egyoldalú és igy károsan jóhiszemű volt. *Bárczy* István és szállitói ugyanis hűen megfogadták az akció kivitelénél azt a parancsot, hogy az épitkezésből a fővárosnak nem szabad *hasznot* huzni. Nem is fog huzni. Amellett azonban a lakások sem olcsók, bár mindenkit meglephet, hogy azoknak az adómentes házaknak a nyers jövedelme milyen mélyen alatta áll a budapesti hasonló árszabású *magánbérházak* jövedelmének.

A rejtély megfejtését abban a jó viszonyban kell keresni elsősorban, ami a mai fővárosi rezsim és a favorizált *téglakartel* között fennáll. A főváros összes árlejtéseit ugyanis mostanában úgy irják ki, hogy az épitővállalkozó köteles az épitéshez szükséges téglát a téglagyárak maffiájától, a *Közönséges tali téglákat árusitó r. t.*-tól vásárolni, illetve *annak a téglaárait kalkulálni belé a benyújtott költségvetésekbe!*

Mit jelent ez? Azt, hogy a főváros maga támogat a közzel szemben egy olyan ártalmas szövetséget, amely ma *46 koronáért* meri diktálni a tégla ezrét, ugyanakkor, midőn a sokkal nagyobb munkabérrel dolgozó német téglaipar *Berlinben 27—30 koronáért, Kölnben 23—24 koronáért* és *Stettinben 17—19 koronáért* árulja a prima tégla ezrét! A gázgyár és a villamosmű épitését nem is számitva, a főváros a téglakartelt eddig közel *150 millió* darab tégla szállitásához és ezen a réven *harmadfél millió korona* jogosulatlan haszonhoz juttatta! Eltekintve attól, hogy ezt az összeget meg lehetett volna takaritani, már azért is bűn a téglakartelt támogatnia a fővárosnak, mert ez a szipolyozó szövetség *évente 450 millió darab téglát ad el* és túlkövetelésébe bele döglene, ha nem tartanák benne a lelket a főváros középitkezései.

A téglagyárosok harácsa az első cél, amivé a lakásinség elleni akció a gyakorlatban eltorzult. Természetes, hogy az épitész, aki ebből a rossz és drága téglából már *jó példát* meritheti, szintén arra törekszik, hogy *Bárczy* István szociális politikájából ő is búsás hasznot huzzon. Ezek az épitész urak, akik kitünően tudnak bánni a fővárossal és ezért a főváros urainak különös kegyében részesülnek, ajánlatukban a legolcsóbbak, legtetszetősebbek és legcsábitóbbak. De mihelyt *Bárczy* István álművész barátai benne vannak a munkában, csakhamar jelentkeznek az új ötletek, az új megfontolások, szóval lassankint kiderül, az eredeti tervvel lehetetlen kielégitő munkát produkálni. Igy gyártják a Városháza barátai mesterségesen a hiteltullépéseket.

Sebaj, — mondják azoknak, akik esetleg a túlzott teher miatt aggodalmaskodnak, — a ház költségvetésének mérlege azért aktiv fog maradni. Igy beszélnek aztán azok a vakmerő, a józan észszel, a tapasztalással ellenkező házmérlegek, melyekben a Városháza pirulás nélkül hiszi el épitész barátainak, hogy a fővárosi bérházak jókarbantartása csak 1.2%-ba, a pusztulásnak még jobban kitett kislakásoké pedig csak 1%-ba kerül! Magánfélnek nem mernének ilyesmit a hasába beszélni és ezt Budapesten ma nem is hiszi el senki a polgármester uron kivül...

A gyakorlat persze nem törődik a *hiedelmekkel* és ez az oka, hogy a fővárosi bérházépitő akció anyagi csődjét már nem lehet takargatni. Ki fog derülni, hogy a főváros, bár maga sem jobb a házbéruzsorásoknál, még sem tudja a kölcsönpénzből és a *saját telkén* épitett bérházakat amortizálni. Évente fokozódó összeget kell ráfizetnie, csak, mert a házi épitőknek *búsás hasznú épitkezési megbizásra volt szükségük* és erre a célra a polgármester ötletessége és találékonysága a „lakásinség enyhitését" eszelte ki.

Hát a világgá kürtölt sikerű és boldog-boldogtalannak mutogatott *Népszállójával* hogy áll a főváros? A Népszálló, mint emlitettük, közel félmilliós hiteltullépéssel épült föl s azt hiresztelték róla, hogy a szociális cél szolgálata mellett épp oly jövedelmet fog majd hajtani, mint a lemásolt hasonló külföldi intézmények. Ámde mig a londoni és bécsi népszállók 4, illetve 4.6%-ot jövedelmeznek tisztán, addig a Népszállóval üzött spekulációk Budapesten azt eredményezték, hogy a megnyitás óta már eddig eltelt nyolcadfél hónap alatt meglepő nagyságú deficittel kell itt is számot vetni.

Eddig ugyanis a szálló nyers bevétele 54.372 korona volt, az élelmezésből eredő bevétel pedig 84.300 korona. Az *egész bevétel tehát eddig 138.972 korona volt*, ami az évi *263.160 koronában* fölvett, de a gyakorlatban ennél nyilván többre növekedő évi kiadással aligha lesz arányban az üzleti év elteltével. A Népszálló sem fogja tehát amortizálni a belé herdált fővárosi pénzt.

Ne folytassuk. Jön az őszi városatyaválasztás, aki különb fővárosi kormányzatot követel a mostaninál, az juttassa ezt az urnánál kifejezésre.

Arany, ezüst műipari cikkek
Schönwald Imrénél, Deák Ferenc-utca 21.

Városatyák, ha választanak.

A karzat publikuma között dús női hajzatok viritanak. Vajjon kiknek szól a tömeges hölgyjelenlét: az előljáró-jelölteknek vagy a plébánosjelölteknek? Rupp Lászlót kivánja-e a tömeg hallani, vagy pedig Aranyszáju Jánost, a papot? Mert hogy az urnából csakis e kettőnek a neve kerülhet ki, abban még a legvadabb outsider-szavazók sem kételkednek. Pláne akkor, amikor az elnök jelenti, hogy sokkal többen léptek vissza, mint ahányan a két állásra pályáztak. A visszalépettek között volt egy Zélliger Vilmos nevű úriember is. Plébános akart lenni, de a Hock-hivők ráfogták, hogy zsidó. Elkeseredésében visszalépett, de még igy sem akadályozhatta meg, hogy 63 hitsorsos rá ne szavazzon. A végén Hockot is, Ruppot is megválasztották. Hock nem jött el, de Rupp László hűséget esküdött a királynak. I. Ferenc Józsefnek jó napja volt...

Amig ehhez az eredményhez eljutottak, előbb egész csomó bejelentésen, apró-cseprő tanácsi előterjesztésen ették keresztül magukat a városatyák. Az állatkerti beszámolóról azt mondotta Waigand József, hogy az nem más, mint a számokkal való játék. Jó szerencse, hogy Márkus tanácsnoknak az esküdtszék előtt akadt egy kis dolga (jaj, de rossz dolog volt!), különben nagyon fájt volna neki, hogyan csepülik az ő dédelgetett állatkáit. Feleki Béla meg is sajnálta és hatalmas védőbeszédet mondott az előterjesztés érdekében. Észre sem vette senki, máris csekély harmincezer koronával pártolta a közgyűlés a hazai szoboripart. Róna József a szerencsés nyerő, az állatok sürgősen kértek egy szép szobrot a várostól, meg kellett venni az egyetlen raktáron levő darabot.

Költségfedezeten, vízcsőfektetésen, túlkiadáson és kegydijazáson keresztül végre Fock tanácsnokhoz jutottunk, aki a sétányőrök lakásbéréről és az óbudai főgyűjtőcsatornáról tartott előadást. Amikor végeztek, átadta a helyét Almády tanácsnoknak. Almádynak még le sem járt a szabadsága, de oyasféle hirek kezdtek róla keringeni, hogy nyugdijba vonul, mire megharagudott és azt mondta, hogy elmegy, ha kell, de siettetni nem engedi magát. És nem engedte magát siettetni akkor sem, amikor a cselédotthonról tartott szünni nem akaró előadást. Pedig a városatyák kezdtek türelmetlenkedni, várták a vitézi tornát, amely Almády után csakhamar kifejlődött s amelyben jók voltak Piperkovics Bátor tanácsnok, Neumann Árpád, Ballagi Aladár és Hüvös Iván.

Neumann Árpád kerek egy hónappal ezelőtt az iránt érdeklődött, mióta terjed ki Bécsbe is a Boda Dezső hatásköre és mit keres a sok csendőr Budapesten. Neumann Bárczy Istvánt kérdezte, de helyette Piperkovics felelt, aki már a nevénél fogva is Bátor ember. Fel is olvasott egy tucat paragrafust, abból bizonyitotta, hogy Boda azt teheti, amit ő akar. Neumann viszont a „tények elsikkasztása" cimű új bűnnel vádolta a tanácsost és olyan éles hangon kelt ki a Lukács-kormány ellen, hogy a különben nyugodt temperamentumú Taubner Vilmost elhagyta a béketűrése és odavágta Neumann fejéhez:

— Drinápoly körül lövöldöznek és Ön most rendőrökről és csendőrökről szaval!

Neumann azért csak tovább beszélt, amig ki nem fogyott a szóból s amig meg nem unta Hajdú Marcellt és a többi közbeszólókat. Piperkovits tanácsnok most Ballagi Aladár felé fordult és magyarázta, hogy a pesti rendőrség egy mintaintézmény, amelyet nem illik a vérengzés vádjával illetni. Szó se igaz, mondta, hogy a rendőrök a kardjukat használták volna a multkori tüntetésnél.

— Szóval hallucináltam — mondotta Ballagi. — Talán a világon sem voltam, amikor mellettem lecsapott a rendőrkard. Talán most sem vagyok a világon.

— Bár úgy volna — kivánta Hüvös Iván és ettől kezdve valóságos szellemi párbaj folyt le Ballagi és Hüvös Iván között. Ballagi azt mondta:

— Valamennyi lapban volt revolverlövés, csak a rendőrség nem hallotta volna? Hüvös Iván válaszolta:

— Tanár úr, a lapok jobban értik a dörgést, mint a rendőrség.

— Ön kitünő vezérigazgató, de rossz hazafi — méltatlankodott Ballagi.

— Ön pedig kitünő hazafi, de rossz tanár — vágott vissza Hüvös Iván.

Szerencse, hogy a párbajsegédek közbeléptek, különben még kárt csináltak volna egymásban Ballagi és Hüvös. A tanács válasza fölött szavaztak a végén a városatyák s akik elfogadták a választ, az el nem fogadókkal együtt sem voltak annyian, mint az óvatos ülvemaradók. A polgármester pedig, aki Neumannak Piperkovits tanácsnokkal üzentetett, a ceglédi vámsorompót sokkal jelentősebb ügynek itélte és maga válaszolt ebben a dologban egy interpellációra.

Miután még Reiner Ede fürdőpolitikai szempontból szólt hozzá a nyilt piacok nyilt kérdéséhez, Vaszilievits alporgármester azt mondta, hogy:

— Gyerünk tovább, uraim!

És a városatyák megértették a gyöngéd célzást. Szó nélkül tovább mentek.

Szterényi Józsefből

öreg napjaira

telekspekuláns lett.

A bűnben fogant Sárosfürdő épülő frontját hatalmas tábla diszíti, rajta a következő felhivás keringore:

> Kis parcellák olcsón, előnyös részletfizetésre eladók. Prospektust küld és felvilágositással szolgál VI., Andrássy-ut 60., vagy Átlós-út 8. számú iroda.

Ártatlan, szimpla kis reklámhirdetés s első pillanatra bizonyára senki sem hinné el, hogy a szerény hirdetés mögül is Szterényi József v. b. t. t. szőrös keze kandikál ki. Szterényi József belátta, hogy ha a kegyetlen végzet városházi mandátumot juttatott néki, illik, hogy a fővárosnál is kitegyen magáért és talpfánál maradandóbb emléket akar magának állitani a főváros közönségének a szivében. E végből egyet gondolt és — részvénytársaság lett belőle, a mely társaság a telekspekuláció vizein akar százezres nyereségek felé evezni. A kis hirdetés Szterényi Józsefnek és társainak az üzleti jelentése. A Sasad vidékét szemelte ki a nyugalmazott államtitkár a telekspekuláció magasztos céljaira, Konzorciumot alapitott, amelynek tagjai kivüle a következők: Bayer Dezső purgógyáros, Löllbach műépitész, Holek Sámuel takarékpénztári titkár, Hoepfner Guidó műépitész, Kovács Elemér dr. ügyvéd, Herz Ármin szalámikészitő és — hogy orvos is legyen kéznél — Nékám Lajos egyetemi tanár.

Ez a társaság a mult esztendőben szép csöndesen mintegy ötvenezer négyszögölnyi területet vásárolt össze a Sasadon, átlag 8 koronájával. Ugyanezekért a telkekért ma egészen bátran elkérnek 28—30 koronát négyszögölenként, a haszon tehát nem is nevezhető egészen jelentéktelennek. Eddig azonban csupán arról van szó, hogy Szterényi a tőle megszokott zsiros üzleteket kiterjesztette Buda telkeire is. A dolog ott kezdi súrolni a közérdeket és a jóizlést, ahol sorját ejtjük annak a módnak, ahogyan Szterényi József a háttérből irányitotta a megvásárolt telkek értékemelésére irányult akciót. Mert alig, hogy a konzorcium a hatalmas telektömböt megszerezte, lázas buzgalommal indult meg a munka az „elhanyagolt városrész" megmentésére, a Sasad és vidékének „fölszabaditására". Villamosvasutat, vizvezetéket, csatornázási és egyéb közműveket követeltek az emberek s a be nem avatottak joggal hihették, hogy itt valóban egy közérdekű, nemes célú akció folyik, holott Szterényiék a Sasad és vidékét csak addig akarták a keblükön melengetni, amig a polgármesternek, a tanácsnak és a közvéleménynek megfőzésével sikerül nékik a telkek árát megnégyszerezni. Deputációk jártak-keltek, interpellációk hangzottak el, sajtóközlemények láttak napvilágot azzal a refrénnel, hogy a Sasad a világ legelhanyagoltabb területe, hogy az ország jövője attól függ, mennyit hajlandó a főváros a Sasad felvirágoztatására áldozni.

Tavaly a konzorcium hatalmas népgyűlést is rendezett s a szónokok az igazságtól remegő hangon dörögtek z átkos Közuti ellen és az átkos Városi ellen, amiért a Sasad vidékét érintő Villányi-ut még mindig villamos vasút nélkül porlad. Néhány hónappal később pedig, ugyanazok a derék emberek, akik a népgyűlést rendezték, küldöttséget szerveztek és alázatos instanciával fordultak Sándor Pálhoz. A Közúti vezérigazgatójáról köztudomású az az értékes tulajdonsága, hogy őszinte és szókimondó ember. Ezúttal is annak bizonyult. Meghallgatta a küldöttség szónokainak zokogó kupléit, de a sok beszéd végén rájuk szólt:

— Az urak sok borsot törtek az orrunk alá. A népgyűléseken egészen más hangon beszéltek a Közútiról!

Szerencséjére Szterényinek és érdektársainak, a Villányi-uti vonal különben is jó dolognak igérkezik s a Közútinak amúgy is nagy telkei vannak azon a vidéken. Igy történt, hogy a városházán gyanús sietséggel megoldották a Villányi-úti vonal kérdését s természetesen a Közúti javára, a Városi kárára.

Sokszor az ember igazán nem tudhatja, mi lappang a közérdek leple mögött . . .

Árkádszerű üzletek.

TILOS A JÁRDÁT ELFOGLALNI!

A városházán újabb Piccadilly készül: ismét a közterületet akarják magáncélokra kihasitani. Az elmult hét szenzációja az volt, hogy a városépitési ügyosztály vezetője, *Harrer* Ferenc dr., a városházán szokatlan bátorsággal szállott szembe annak az érdekcsoportnak a merényletével, amely az Erzsébet-tér, Deák Ferenc-tér, Deák Ferenc-utca és Miatyánk-utca által határolt telektömbnek a kiterjesztésével, árkádos palotát akar épiteni s az árkád pillérjeit a járdára, tehát a főváros területére szeretné felállitani.

A telektömb tulajdonosa az *Adria Biztositó Társaság* (képv: dr. *Heteés* Antal ügyvéd, főv. biz. tag), amely, mint ismeretes, körülbelül egy esztendő előtt kérte a tanácstól az árkádos épitkezéshez szükséges elvi épitési engedélyt. A tanács ezúttal a közérdek álláspontjára helyezkedett s megtagadta az engedélyt, a közmunkák tanácsa azonban nagylelkűen hozzájárult a merész tervhez s a belügyminiszter végső fokon a közmunkák tanácsának, tehát Heteéséknek adott igazat. Az elvi döntésen felbátorodva, a külföldi biztositó társaság most már a végleges épitési engedély megadását kérte a tanácstól s benyújtotta a részletes terveket. Ezekből a tervekből kitünik, hogy a derék társaság nemcsak a járdát akarja a maga számára lefoglalni, hanem *az úttestből is két métert kiván az árkádos palota céljaira kihasitani.* Körülbelül 50—60 négyszögölnyi közterületnek az elrablásáról van itt szó s minthogy ezen a helyen a telek értéke bátran vehető fel 6000 koronával négyszögölenként, az Adria-társaság szemérmetlen kérelme — egyéb szempontoktól eltekintve — *mintegy 260,000 koronának az ajándékozására irányul.* Pedig ezek az egyéb szempontok ugyancsak fölös számmal vannak. Elsőben is veszedelmes precedens származnék abból, ha a főváros a járdahasználatra szánt közterületeket magánosoknak — pláne ingyen! — átengedne. Ily módon Budapestből rövidesen árkádváros lenne, ami a vidéken talán nem baj, de a főváros óriási forgalma nem tűri a járdáknak magáncélokra való lefoglalását. A pillérek teljesen elfoglalják a járdát, ez pedig egyenesen közveszélyes állapotokat teremt. Érthetetlen, hogy az Adria Társaság az elvi engedélynek az akadályát szerencsésen megúszta, holott a gyakorlat a járdaterületre vonatkozólag — igen helyesen — annyira skrupulózus, hogy a mutlkoriban pl. egy mozgószinház épületére lámpát sem engedélyeztek, azzal az indokolással, hogy a lámpa a járdahasználatot korlátozná! Városrendezési szempontból is egyenesen abszurd dolog az árkádszerű épitkezés engedélyezése, amely csak akkor volna artisztikus, ha a társaság telke mellett lévő házak szintén árkádokkal volnának felépitve, igy azonban, mikor erről szó sincsen, az ilyen egyedülálló, kiugró stilus teljesen tönkreteszi és elcsúfitja az egész környék városrendezését. A középitési bizottság ülsén *Szabó* József és *Steinhardt* Antal bizottsági tagok rámutattak arra is, hogy a tervek szerint a társaság a járda alatt pinceket akar épiteni, a járda alatt lefektetett közműveknek s a közelben lévő földalatti villamosvasúti hálózatnak nagy veszedelmére.

A vita, amely a középitési bizottságban az engdély körül kifejlődött, örömmel és megnyugvással kell, hogy eltöltse a főváros lakosságát. Kitünt, hogy a bizottság tagjai teljes tudatában vannak súlyos felelősségüknek s ujból nyilvánvalóvá lett, hogy *Harrer* Ferenc dr. tanácsnok, ez a ritka tudású, páratlan szorgalmú, megközelithetetlen jellemű férfiú, méltán büszkesége a fővárosnak és méltán rászolgált a közbizalomra, amely őt aránylag fiatalon állitotta diszes poziciójába. Bizony, bizony, ha még 1—2 Harrer Ferenc akadna a városházán, akkor talán sohasem kerülne sor Piccadillyszerű merényletekre és akkor olyan szemérmetlen kéréssel, mint a szóban forgó árkádépitkezés, nem is mernének a fővároshoz fordulni.

A középitési bizottság kimondotta, hogy a főváros eminens érdekeit még a miniszterrel szemben is megvédelmezi és az árkádos épitkezést nem engedélyezi. Hisszük és reméljük, hogy a közgyűlés is magáévá teszi ezt a becsületes álláspontot s legrosszabb esetben arra fogja szoritani a biztositó társaságot, hogy a fővárostól elsajátitandó közterületnek legalább fizessék meg az árát!

Akarja látni Kelet mesés kincseit!
Látogasson el
Schönwald Imréhez, Deák Ferenc-utca 21

Uj városatyák.

Becsey, Csukássy, Elsner, Mészáros.

III.

Kelenföldön hetekkel ezelőtt nagyszabású mozgalom indult meg. Ennek a mozgalomnak a célja az volt, hogy a fővárosnak ez a mostoha gyermeke, amely az utolsó években rohamosan kifejlődött, de ezt a fejlődést tisztán a saját erejének köszönheti, függetlenitse magát az első kerület többi részeitől s az önállóságot külsőleg is reprezentáló, külön városatyákat küldjön a közgyűlésre. A mozgalom természetszerűleg az I. kerületnek jelenlegi uralkodó pártja, a Platthy—Szebeny-féle szabad polgári párt ellen irányult. Platthyék megijedtek a szakadástól s hogy veszendő poziciójukat megmentsék, nagylelkűen felajánlottak a kelenföldieknek két mandátumot. A paktum elintézett dolog s a két uj városatya: Becsey Antal mérnök és Mészáros Ferenc, a Magyar Földhitelintézet titkára lesz. Becsey nagyon népszerű ember Kelenföldön. Ügyes szónok, értelmes, szabadelvű és demokrata gondolkodású férfiú. Mészáros Ferencről nem tudunk sok jót. Igaz, hogy roszszat sem.

Csukássy Jenő dr. belvárosi ügyvéd. Jogászi körökben igen kedvelik s a jelöltségét nemcsak a Sasok támogatják, hanem a Belvárosi Polgári Kör is.

Elsner Oszkár nevét szánt-szándékkal hagytuk utolsónak, csak azért, hogy annál jobban kiemelkedjék a többi név közül. Mert Becsey, Csukássy, Mészáros egyenként és összesen kitünő férfiak, a közgyűlés hasznos tagjai lehetnek, ez azonban csak a jövőben fog elválni. Elsner Oszkár azonban eddigi tevékenységével előre is előkelő helyet biztositott magának a törvényhatósági bizottságban. Munkás életű, gyakorlati és elméleti tudású, kiváló kereskedő, a szavának súlya lesz s haszontalan ügyekre bizonyára nem fogja pazarolni ezt a súlyát. Elsner Oszkár megválasztása a becsületes kereskedői pályának a megbecsülését fogja jelenteni és ebben rejlik a kivételes jelentősége. Elsnert a vállalták sorából fogják megválasztani s a hetedik kerületnek lesz a jelöltje.

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre . . . . **16 K**
fél évre . . . . . **8 K**
Kiadóhivatal: **VI., Kiss János-utca 4. szám.**

Események

Választási mozgalmak. A decemberi községi választások egyre nagyobb viharokat helyeznek kilátásba. A helyzet ma az, hogy alig lesz olyan kerület, ahol ha másért nem, legalább azért veszi fel a harcot a mostani uralkodó párttal az ellenzék, hogy a világ tudomást szerezzen létezéséről. Az I. kerületben Kasicsékat, a szabad polgári pártnak egyetlen ellenfeleit utolérte a balsors Horváth Jenő nyugalmazott képviselőjelölt személyében, aki működési területét a Józsefvárosból áttette a Krisztinavárosba és agyontámogatja a Kacsics-pártot. A szabad polgári párt eddigi mandátum-tulajdonosai közül egészen biztosan kimarad Fetter János. A II. kerületben most kezd mozgolódni a függetlenségi párt s talán sikerül elérnie, hogy Németh Károlyt, a volt képviselőt a munkapárt felvegye a maga listájára. Óbudán patkumos szelek lengedeznek. A munkapártiak, demokraták és függetlenségiek respektálni fogják a mostani számarányokat. A Belvárosban a Sasok dirigálnak még mindig a községi politikában. Itt alig lesz némi változás. A Lipótvárosban Sándor Pálék kegyelméből ismét mandátumhoz fog jutni 1—2 függetlenségi is. Hir szerint ifj. Chorin Ferenc is erősen készül, hogy póttagból rendes taggá lépjen elő. Kétségtelen, hogy ez az ambiciója teljesen jogosult. A Terézvárosban hahotával fogadják az emberek egy maroknyi csapat zászlóbontásának a hirét. Török szerencséje itt sem lesz nagyobb, mint Drinápolynál. A hetedik kerület sziklaszilárdan kitart Ehrlich G. Gusztáv mellett. Ebben a kerületben néhány érdekes helycsere lesz. Befejezett dolog, hogy Eötvös Károly és az öreg Cherven Flóris helyébe friss erők jönnek. A Józsefváros aránylag a legcsöndesebb most. Hüvösékkel szemben senki sem akarja kockáztatni a harcot. Leghevesebb lesz a küzdelem a Ferencvárosban, ahol Springerék összeállottak politikai ellenfeleikkel, a munkapárttal s egyesült erővel akarják kiszoritani a függetlenségieket. A választások határidejét legközelebb fogja megállapitnai a központi választmány.

Klubavatás a demokrata-körben. A központi demokratakör november első napján költözködik új helyiségébe, amelyet a Teréz-körut 7. számú házban rendeztek be. Az új helyiségben az első társas összejövetel a jövő szombaton este lesz.

Az új adótörvényekről. Dr. Jünker Pál fővárosi ügyvéd hétfőn este az Erzsébetvárosi Kör disztermében rendkivül tartalmas, a kérdés alapos ismerésére valló szabad előadást tartott az új adótörvényekről s kifejtette, hogy ha a törvényeket becsületesen hajtják végre, akkor a polgárságnak nem lesz oka az adóemelés miatti panaszra. A mindvégig érdekfeszitő előadást nagy és diszes közönség hallgatta végig, amelynek sorában jelen voltak az Erzsébetváros összes vezérférfiai.

Husz milliós sorsjáték. A jövő évben lesz Pest és Buda egyesitésének negyven éves évfordulója. A székesfőváros a nevezetes évforduló alkalmából a jubileumi ünnepséggel kapcsolatban egy husz milliós nyereménysorsjáték rendezését tervezi. A sorsjáték rendezése már régi terve a fővárosnak. A fővárosnak ugyanis egykét millióra szaporodott jubileumi alapja volt arra a célra, hogy belőle a Tisza Kálmán-téren kulturplotát létesitsen a nép számára. Az alap fölött azonban hir szerint már nem rendelkezik a főváros és igy uj fedezetről kell gondoskodnia. Erre a célra kell a tervezett sorsjáték, melynek tervét a Magyar Bank dolgozza ki.

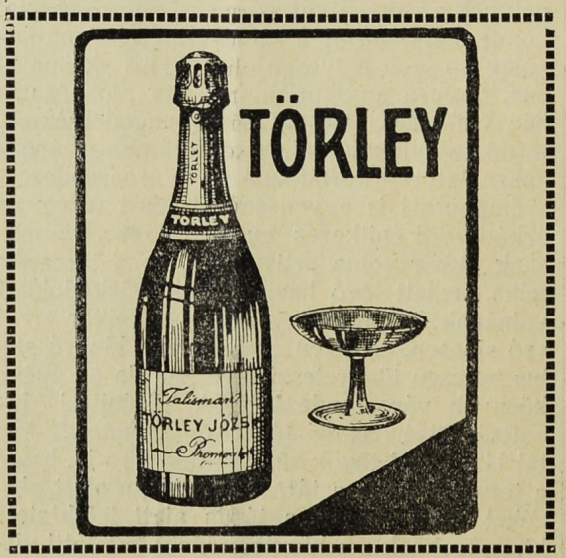
A hidvám eltörlése. A közgazdasági ügyosztályban most készül a hidvám megváltására, illetve eltörlésére vonatkozó előterjesztés. A hidvám régi, fájó sebe a főváros közönségének s legfőbb ideje, hogy ezt a középkori jellegű zsoldot megnyugtató formában levegyék a közönség vállairól.

Az új gázgyár. A főváros központi gázművének épitkezése már annyira előrehaladt, hogy az épületek nagy része tető alá jutott. Ebből az alkalomból az épitkezés vállalkozója bokrétaünnepet rendezett, amelyen Heltai Ferenc vezérigazgató, Schödl Lipót, Bernauer Izidor igazgatók, valamint a gázgyár több tisztviselője jelent meg. A bokréta-ünnepségen a munkásokat gazdagon megvendégelték.

A kontinens legnagyobb autó-garázsa. A főváros egyik legérdekesebb látványossága lesz a november 10-én VI., Lehel-utcza 25. szám alatt (az Aréna-út mellett) megnyilt új Bárdi garage-palota. Az egész nagyarányú telep két részből áll. A főépület földszintjén van az ország legnagyobb automobilalkatrész raktára, az első és második emeleten az igazgatósági és kereskedelmi irodák. Az udvari részben van a tiszta vasbetonból épült hatalmas, kétemeletes műhely és garage-épület, melynél komfortáblisabb és célszerűbb autogarage-berendezés ez idő szerint az egész kontinensen nincs. Számozott garage-helyek 200 kocsi kényelmes befogadására szolgálnak. A soffőr részére kényelmes zárható szekrény, minden kocsihelyhez külön mosdóhelyiség áll rendelkezésre. Az egész telep villamos áramszolgáltatással bir. Külön soffőrszobák, mosdók, munkásöltözők, kocsimosóhelyiségek, saját vacuum cleaner-telep, poroló helyiség, kitünő csatornázás — biztositják a tisztasági igények teljesülését. A tűzbiztonsági intézkedések tökéletesek. A föld alatti betonfalu aknában vannak elhelyezve a közel 10.000 liter ürtartalmú benzintartályok. Az egész garage-t hatalmas villamos ventillátorok látják el állandóan friss levegővel. Három gőzkazán szolgáltatja az egyenletes gőzfütést. A belső épület közepén vannak az elegáns mintatermek, itt találjuk a modern automobil-technika legbüszkébb neveinek viselőit: a német Mercedest, a francia Berliet-gépet, az angol Daimler—Knight-kocsit s a magyar **Marta** automobilokat. Az első és második emeletet műhelyhelyiségek foglalják el. Egyrészt a mechanikai munkahelyek, másrészt az új karosszériagyár. Az új garage-palota igazi világvárosi látványosság, amely büszkén fogja hirdetni az automobil-ipar térhóditását.

A Charles-cirkusz a több oldalról való érdeklődésekre felelve, értesit bennünket, hogy az itteni vendégszereplését a külföldi kötelezettségei miatt semmi esetre sem hosszabbithatja meg, ezért az utolsó előadás már november 4-én fog megtartatni. A következő vasárnapon tehát már az utolsó ünnepi előadás lesz megtartva. Azért is felhivjuk azoknak figyelmét, kiknek eddig még nem nyilott alkalmuk arra, hogy ezen elsőrangú vállalat előadását megtekintsék, igyekezzenek jegyet előre beszerezni, mert az utolsó vasárnapi előadásokra a jegykereslet igen nagy. A vasárnapi előadások kezdődnek délután 3 és este fél 8 órakor. Vasárnap délelőtt mindkét házizenekar hangversenye mellett az állatkert megtekintése. Ugyancsak vasárnap délelőtt 10—12 óráig nagy ragadozópróbák, amelyek megtekintésére nem fizetendő külön belépődíj. A cirkusz összes helyiségei saját központi gőzfűtéssel vannak berendezve.

Ragyogó brilliáns ékszerek Schönwald Imrénél, Deák Ferenc-u. 21.

Az autotaxi.

Beőthy László kereskedelemügyi miniszter még mindig az iróasztalán heverteti az autótaxira vonatkozó véghatározatot, a sajtó azonban hirt adott már arról, mit tartalmaz a nevezetes döntés. A városi villamos vasút végérvényesen lemondott a polgármesternek arról a kedvenc tervéről, hogy ő vegye át az autotaxiüzletet. Az új megoldás szerint a Magyar Bank és Kereskedelmi r. t. kétszáz kocsi beállitására kapna koncessziót és erre a célra másfél hónapon belül hat milliós részvénytársaságot kellene szerveznie. A kétszáz kocsi legnagyobb részét szukcesszive egy éven belül szállitaná a társaságnak az osztrák Daimler-gyár, ötvenkilenc kocsit ellenben azonnal szállithatna az aradi Marta-gyár. Később még további 100 kocsinak a beállitására nyerne jogot a részvénytársaság. A Magyar Bank a terv szerint jórészben a kocsikkal járulna a társaság alaptőkéjéhez, viszont a főváros venné át a részvények tekintélyes részét. Ha igaz a hat milliós alaptőkének és a kétszáz kocsinak a hire, úgy bizonyos, hogy a kocsikat kissé túl magasra taksálták. Fel kell továbbá tételeznünk, hogy a főváros tisztában van a saját érdekeivel, de tisztában van a bérkocsitulajdonosokkal szemben vállalt morális obligójával is. Ezt az obligót azonban nem lehet úgy értelmezni, hogy a bevonandó bérkocsirendszámok ellenértékét a főváros fizesse ki a saját pénzéből, mert hiszen világos, hogy a bérkocsik bevonása nem a főváros érdeke, hanem az alakulandó autotaxi-részvénytársaságé.

Attól tartunk hogy az autotaxi dolgát ismét annyi mellékkérdés fogja megzavarni, hogy még a tavasz sem hozza meg az első kocsit. Feltünő egyébként, hogy Rényi Dezső tanácsnok, a közlekedési ügyosztály vezetője, aki az autotaxik dolgát eddig intézte, éppen ezekben a napokban ment szabadságra, amikor az ügy a megoldás felé közeledik. Rényi tanácsnok két heti távollét után szerdán veszi csak át hivatalának vezetését és igy önkéntelenül felvetődik az a kérdés, vajjon az autotaxi-ügyben nem-e azért történt oly hirtelen a döntés, hogy fait accompli elé állitsák a tanácsnokot?

A Trieszti Jutaipar R.-T. Triesztben
ajánlja közismert kitünő készitményeit mindennemü
zsákokban
a legjutányosabb árak mellett.
Felvilágositásokkal szolgál a magyarországi képviselőség
Nobel Sándor, Budapest
VI., Aradi-utca 31. Telefon 161—07.

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre .. .. 16 K
fél évre .. .. .. 8 K
Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.
Telefon: 161—07. sz.

A magyar kir. vallás- és közoktatási és kereskedelemügyi ministeriumok felügyelete alatt álló
ESTI KERESKEDELMI SZAKTANFOLYAM
október 1-én megnyilt. — Tandij egész évre 10 korona.
Német és angol nyelvtanfolyam: egész évre 20 kor
Beiratkozhatni egész nap a
Keresk. Alkalmazottak Országos Egyesületében
VI., Andrássy-ut 67.

Berlin és Budapest

A husdrágaság ellen.

Azt a némajátékot, amely a húsdrágaság dolgában a kormány és a főváros között folyt, végre is az előbbi unta meg. Serényi Béla gróf földmivelésügyi miniszter e napokban körrendeletet intézett az ország valamennyi törvényhatóságához s bejelentette, hogy a Magyar Élelmiszer r.-t. jogot nyert arra, hogy ezentúl korlátlan mennyiségben és kisebb adagokban is hozhat húst a vidékről a fővárosba. A miniszteri leirat szószerinti szövege a következő:

„A húsvizsgálat tárgyában 54.300—908. szám alatt a kiadott itteni rendelet 114. §-a értelmében a szarvasmarhák közfogyasztásra szánt friss húsa egyik községből a másikba csakis bizonyos nagyobb darabokban, nevezetesen legfeljebb öt részre vágva, kis állatok húsa pedig legfeljebb két részre vágva volt szállitható.

A húsdrágaság némi enyhitése céljából indittatva érzem magamat, hogy ezen határozmányokkal szemben bizonyos kivételes kedvezményeket engedélyezzek egy olyan vállalat részére, amely egyrészről üzemének nagy arányainál és szervezettségénél fogva alkalmasnak mutatkozik arra, hogy a székesfővárosi hússzükséglet kielégitésére és a húsárak alakulására kedvező befolyást gyakorolhasson, másrészről pedig elegendő biztositékot nyujt abban a tekintetben, hogy a fontos köz- és állategészségügyi érdekek, amelyeknek védelmét a fönti hivatkozott rendelet-szakasz határozmányai célozzák, az engedélyezett kivételes kedvezmények ellenére sem fognak sérelmet szenvdni. Ennélfogva a Magyar Élelmiszerszállitó R.-T.-nak további rendelkezésemig ezennel engedélyt adok arra, hogy hatósági állatorvos részéről megvizsgált részint élő és részint levágott állatok közfogyasztásra alkalmasnak talált friss husát a föntidézett rendelet-szakaszban előirt kisebb darabokban is az ország területéről budapesti hűtőtelepére vagy a budapesti központi vásárcsarnokba továbbeladás céljából szállithasson. Netaláni visszaélések kizárása és a köz- és álategészségügyi érdekek megóvása végett elrendelem azonban, hogy a szállitott húsoknak minden egyes darabját a vizsgáló hatósági állatorvos külön-külön lebélyegezni és a hússzállitmányokat kisérő hivatalos igazolványokon az összsúly föltüntetésén kivül azt is igazolni tartozik, hogy az igazolványban egyenkint fölsorolt húsdarabok **tényleg az általa megvizsgált és emberi élelemre** alkalmasnak talált állat húsából származnak.“

*

Körülbelül a napokban érkeztünk annak a szerencsétlen akciónak az évfordulójához, amelyet a főváros balkezű közélelmezési ügyosztálya az élelmiszerdrágaság enyhitésére megkezdett. Vázsonyi Vilmos energikus állásfaglalásának köszönhető, hogy a bódérendszerből nem lesz semi, a kiskereskedők nem veszitették el kenyerüket. Azóta a legfontosabb probléma, az élelmiszer-kérdés megoldatlanul lebeg a pesti ember feje fölött s a hatóságok tevékenysége teljesen szünetel ebben az irányban. Pedig más országokban, más fővárosokban, ahol a drágaság meg sem közeliti a pestit„ a hatóságoknak legfőbb gondját képezi az a törekvés, hogy racionális élelmiszer-politikával igyekezzék ellensúlyozni az egyre növekvő veszedelmet. Berlin város tanácsa nemrégiben 3 napos tanfolyamokat nyitott, amelyen a közönséget ingyen kioktatták arról, hogyan kell a *tengeri halakat* főzni és élvezhetővé tenni. A tengeri halak tudvalevőleg nagy mennyiségű fehérjét tartalmaznak, a húsuk jó és izletes s a mellett aránylag a legolcsóbb. A berlini tanfolyamoknak rövidesen mutatkozni kezdett a hatása: a tengeri hal-fogyasztás óriási mértékben megnövekedik s a húsdrágaság észervehetőleg csökkent. Berlin város most ezeket a tanfolyamokat állandósitotta.

Kétségtelen, hogy ilyen irányú akcióra nálunk is sürgősen szükség van. Esztendőkkel ezelőtt valamelyik társaság (úgy tudjuk, a Magyar Halkonservgyár és halkereskedelmi r.-t.) Budapest fogyasztóközönségével is meg akarta kedveltetni a tengeri halakat, ez az igyekezet azonban kárba veszett, mert a közönség nem volt tisztában a tengeri hal óriási tápláló erejével, főképpen pedig nem értett a hal kikészitéséhez. Budapest városi hatóságának sürgősen követnie kellene a berlini példát s a tengeri hal-kereskedelemmel foglalkozó vállalatot legalább az által kellene támogatnia, hogy ennek a fontos élelmicikknek a népszerűsitésére, a tengeri hal-főzés mesterségének az elsajátitására tanfolyamokat létesitsen. A fogyasztás racionáils eloszlása kétségkivül maga után vonná csakhamar a többi húsnemű árának csökkenését is.

Mozi-képek a mozikról.

Eső után a gomba nem szaporodik olyan tömegben, mint Budapesten a mozi. A spekuláció, amely mohón kap minden kihasználatlan terület után, rávetette magát a moziiparra és hiába hirdetik a hatóságok, hiába sürgeti a közvélemény, hogy elérkeztünk a numerus clasus felállitásához: mindig akadnak hatalmas pártfogók, mindig érvényesülnek hatalmas befolyások, amelyeknek a segitségével új mozik kelnek életre még ott is, ahol a városrendezési, vagy tűrendészeti szempontok egyenesen tiltják a mozik épitését.

Legújabbon ismét két ilyen mozialapitásról esik sok szó. A Rákóczi-úton, a mostani *Ámor-mozgó* helyén, ott, ahol Spangáékat és más rablógyilkosokat kivégeztek egykor, düledező, ócska, piszkos földszintes viskó áll. Erre a viskóra akar most a tulajdonos, *Wagner* Marcell, egy emeletet felhúzni s az udvar felhasználásával hatalmas, ezer személy befogadására alkalmas mozit épiteni. A főváros magánépitési bizottsága érthetetlen okokból megadta az építési engedélyt, pedig a helyzet ismerője előtt nem lehet kétség az iránt, hogy az új mozi tűzrendészeti szempontból tűrhetetlen lesz, mert egyik oldalon sincsen az utcára nyiló kijárata s a ház maga is mindenre alkalmas csak mozi-épitésre nem. Városrendezési tekintetek is inkább az engedély megtagadása mellett szólnak, mert az új mozi hosszú időre lehetetlenné tenné, hogy a Rákóczi-útnak a keleti pályaudvar felé eső része végre teljesen kiépüljön s modern bérpaloták fogadják a pályaudvar felől érkező idegeneket. Különben sem feltétlenül kulturális érdek, hogy az egész útvonalon csupa mozi álljon egymás mellett, mikor a meglevő mozik kitünően ellátják a Rákóczi-út közönségének moziszükségletét!

A másik mozi, amelyről szó van, a Terézkörúti *Mozgókép-otthon*. Itt a helyzet annyiban különbözik az előbbeni mozitól, hogy már nemcsak tervről és engedélyről beszélhetünk, hanem a teljesen kész és üzembe helyezett moziról. A Mozgókép-otthon előkelő tulajdonosa a *III. kerületi takarékpénztár*, amely egy *Décsi* nevű stróman útján vezeti ezt a kitünőnek igérkező üzletet. Amig hozzáfogtak az épitéshez, tiz tervvel is jöttek a tulajdonosok, egyiket sem fogadta el a főváros, mert a mozinak egyetlen kijárata van csupán s az emelet csak fokozza a tűzveszedelmet, úgy, hogy tűzvész esetén egy második Párisi Nagy Áruház-katasztrófa állana be itt. Tetézi a hibát, hogy a házak közé beékelt palotának, ahol a mozi tanyát ütött, egyetlen kapuja van csak, ezt pedig lefoglalta a mozi kijáratnak, holott az épitési szabályrendelet világosan kimondja, hogy *a kapu más célra nem használható, mint a lakók ki- és bejárására.*

Egészen furcsa és különös körülmények között engedélyezték ezt az egyedül álló moziépitést és hogy érthetővé tegyük mindenki előtt, mi az oka annak, hogy a végén mégis a takarékpénztár győzött, elárulјuk, hogy az utolsó tervet, amelyet aztán el is fogadtak a városházán, a fővárosnak egyik fizetett tisztviselője, *Végh* Gyula műszaki tanácsos készitette . . . Akárcsak a Sárosfürdőt *Hegedűs* Ármin műszaki tanácsos . . .

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre . . . . **16 K**
fél évre . . . . . **8 K**
Kiadóhivatal: **VI., Kiss János-utca 4. szám.**
Telefon: 161—07. sz.

APOLLÓ

Projectograph r.-t.
József főherceg ő csász. és kir. fensége udvari szállitója.

A főváros legelőkelőbb mozgófénykép bemutató helyisége.

Hetenkint kétszer:
hétfőn és csütörtökön teljesen
uj szenzációs
... műsor. ...

Előadások d. u. 5 órától folytatólagosan éjjel 12 óráig.

Polónyi Albert áruháza

IV., Kigyó-u. 5. Klotild-palota
megérkeztek a legdivatosabb őszi ujdonságok:
Selyem-, csipke-, gyapjuszövetek, ruhabársonyok
Jutányos árak!
Állandó kiállitás!
Telefon: 15—68.

Ipar
Pénzügy
Vállalkozás
Kereskedelem

A TŐKE

Biztositás
Építészet
Közlekedés
Bányászat

A főváros épitkezései

Lukács vezérigazgató nyilatkozata.

A lehetetlen pénzviszonyok átkát talán egyik iparág sem érzi olyan súlyosan, mint az épitőipar. A nagyvárosok fejlődését külsőleg legjobban az épülő palotasorok, új közés magánépületek dokumentálják. A fejlődés megakadását viszont szomorúan jelzik a tervbevett, de nem foganatositott, vagy megkezdett, de abbanmaradt épitkezések. Az épitőipar fejlődéséhez, vagy hanyatlásához egész csomó más iparágnak a sorsa fűződik: egygyel több ok, hogy a közvélemény érdeklődéssel forduljon ama nyilatkozat felé, amelyet lapunk munkatársa előtt tett *Lukács* József, a Kőszénbánya és Téglagyár r. t. vezérigazgatója, a téglakartell egyik vezetőembere. A nagyérdekű nyilatkozat igy hangzik:

— Az épitőipar hanyatlását a számok mutatják legpontosabban. Tavaly a téglakartell az esztendő tiz első hónapjában 236 millió téglát adott el, az idén pedig, ugyanezen idő alatt 136 milliót. *A téglafogyasztás tehát kerek száz millióval csökkent az idén* s minthogy a kartell a téglaszükségletnek több mint 95 százalékát ellátja, ez a csökkenés a legbiztosabb fokmérője az épitkezések nagymérvű szünetelésének. Uj épitkezésekbe alig fogtak az idén, az elfogyasztott téglamennyiségre a tavaly óta folyó épitkezéseknél volt szükség. A főváros által kontemplált épitési munkálatok nagyrésze szintén elmaradt. A helyzet tehát a főváros lakásügy-viszonyainak a szempontjából is nagyon szomorú. Budapesten összesen 180.000 lakás van. Három százalékos teoretikus kulcsot véve alapúl, 5400 üres lakásnak kellene lenni, a valóságban azonban mindössze 800 üres lakás van, ebből Budára 500 lakás esik, Pestre pedig csak 300. Normális és egészséges viszonyok mellett tehát legalább is 4600 lakásnak megfelelő bérházakat kellene a közeljövőben épiteni. A lakásszükséget nagy mértékben fogja emelni a vasút-dijszabás nagymérvű emelése is. A szegényebb emberek, akiknél az évi 250—300 korona differencia jelentékeny háztartásbeli zavarokat idézhet elő, sietve el fogják adni a főváros környékén lévő házaikat s be fognak költözni a fővárosba, mi által a lakást keresők száma jelentékenyen emelkedni fog. Ha pedig kellő számú üres lakás nincsen, úgy természetszerűleg a házbérek fognak emelkdni.

A pénzügyi helyzet képe egyelőre vigasztalan, de bizonyos, hogy mihelyt a feszültség enged, az épitkezések is nyomban megindulnak s a mai sivár építési viszonyokat óriási fellendülés fogja követni.

Eddig szól a nyilatkozat, amelyet kiegészitünk azzal a biztos értesülésünkkel, hogy a főváros csakugyan elhalasztotta a folyó esztendőre tervbevett épitkezéseit s a folyó munkálatokat is a legszükségesebbekre redukálta. Itt azonban az épitőipar válsága természetesen nem ok, hanem okozat. A városi épitkezések beszüntetésének oka: a főváros mostoha pénzügyi helyzete, amely a legnagyobb takarékosságra int. Tavasszal, ha a pénzpiac feszültsége, remélhetőleg, kisebb lesz s a főváros, bármilyen drágán is, fölveszi a régóta várt nagy kölcsönt, az épitkezések is ujult erővel fognak megindulni.

Puhafa-kartell

Részvénytársasági alapon.

Két héten belül nevezetes változáson fog keresztülmenni a most is fennálló puhafa-kartell: úgy tervezik, hogy 600,000 korona alaptőkével részvénytársaságot alapitanak a puhafakereskedők s a részvénytársaság látja el ezentúl a kartell ügyeit. A puhafa-szakma emberei eddig 3 külön csoportban voltak szervezkedve: az erdélyi, a tiszavidéki és a felsőmagyarországi puhafakereskedők csoportjában. Ezentúl a részvénytársaság az ország valamennyi puhafa-nagykereskedőit egységes szervezetbe fogja tömöriteni, csakis a kiviteli üzletet intézik továbbra is külön az egyes csoportok.

A részvénytársaság tagjai a részvények értékén felül tetemes jutalékokat fognak befizetni a társaság pénztárába minden egyes üzlet után, viszont igen nagy összegű előlegeket is fognak élvezni. Természetes, hogy a vállalkozásnak a hitelezésre, váltókölcsönökre alapitott szakmában óriási pénzösszegre lesz szüksége. Éppen ezért az alapitók nem fogadták el két kevésbbé tőkeerős pénzintézet ajánlatát, hanem a *Pesti Magyar Kereskedelmi Bank* fogja finanszirozni a részvénytársaságot.

Az alakulás már a jövő héten megtörténik. A részvénytársaság elnöke *Scheiber* Endre tőzsdetanácsos lesz, vezérigazgatónak *Grósz* Béla fakereskedő van kiszemelve.

A kőbányai sertésszállások sorsa. Az egykor virágzó kőbányai sertéshizlalási üzlet az utóbbi esztendőkben pusztulásnak indult és a Kőbányai Sertéshizlaló Részvénytársaság működését beszünteti. Nehogy ez a mezőgazdaság, valamint a főváros közélelmezése szempontjából oly fontos iparág teljesen megszünjön, a Pesti Magyar Kerskedelmi Bank egy szervezetet alapitott a sertéshizlalás folytatására. A bank bérbe vette a 20.000 darab sertés befogadására képes szállásokat és egy daramalmot létesit, a mely 40.000 métermázsa gabona őrlésére van berendezve. Az uj sertéshizlalóüzem működését nyomban a Sertéshizlaló Részvénytársaság üzemének beszüntetése után, valószinüleg már január elején megkezdi. Ez a megoldás különben, értesülésünk szerint, csakis ideiglenes és nem jelenti az új sertésszállás kérdésének az elodázását.

Gondoskodás az alkalmazottakról. Az Első Magyar Biztositó Társaság igazgatósága a tisztviselői karra mindinkább ránehezedő drágaság kérdését, Ormódy Vilmos vezérigazgató, főrendiházi tag kezdeményezésére és javaslatára az idén is oly módon oldotta meg, hogy a társaság összes tisztviselőjének az egész téli idény tartamára külön drágasági pótlékot szavazott meg, mely a nős, illetve nőtlen tisztviselők fizetésének tizenöt százalékát és tiz százalékát alkotja. A tisztviselői karban a gondoskodásnak e spontán megnyilatkozása nagy megelégedést keltett.

Öntvény-kartel. Az Angol-Osztrák Bank égisze alatt öntvénykartel készül, egyelőre csak Ausztriában. Értesülésünk szerint a cseh, morva, sziléziai és alsó-ausztriai vasöntődék kartelegyezményre irányuló tárgyalásokat folytatnak. A konvenció központi eldási irodát nyit Bécsben és a bankári teendőket az Anglobank fogja intézni. Az osztrák kartel a kitünő eszmének a magyar vasöntődéket is meg akarja hóditani. Ez valószinüleg sikerülni is fog, mert az áremelés elől a mi gyáraink sohasem szoktak elzárkózni.

A Magyar petroleumipar r.-t. tegnap tartotta közgyűlését, amelyen elhatározta, hogy a szelvényeket darabonként 105 koronával váltják be.

A „Rima" és a „Hernádvölgyi" közgyűlése. A Rimamurány-Salgótarjáni vasmű részvénytársaság Lánczy Leó igazgatósági tag elnöklésével a minap tartotta évi rendes közgyűlését, amelyen az igazgatóság igen kedvező jelentést terjesztett a részvényesek elé. A közgyűlés elhatározta, hogy a 11,327.369 korona 58 fillér nyereségből részvényenkint 38 koronát (19 százalék), összesen 7,052.800 koronát fizet osztalék fejében; közel másfél milliót pedig a jövő üzletév számlájára visz át. A közgyűlés a jó mérleget egyhangúlag tudomásul vette, a szokásos fölmentvényeket megadta és a felügyelő-bizottságot újra megválasztotta. Zsigmondy Jenő főrendiházi tag inditványára a közgyűlés az igazgatóságnak, kiváltképen pedig Biró Ármin és Borbély Lajos vezérigazgatóknak, valamint a tisztviselői karnak jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

A Hernádvölgyi Magyar Vasipar részvénytársaság szombaton tartotta évi rendes közgyűlését, amelyen előterjesztették a mult üzletév zárószámadásait. A közgyűlés az igazgatóság javaslatához képest elhatározta, hogy a 3,421.182 korona 13 fillér nyereségből 12 millió korona alaptőke után részvényenként 15 százalékos osztalékot (30 korona) fizettessék ki, a fenmaradó nyereségből pedig nagy bőkezűséggel különböző alapokat dotáltak. Megállapitotta a közgyűlés, hogy a társláda vagyona a naptári év végével 1,274.063 koronára fog emelkedni.

Pénzügyi Compass 1913-ra. A Kormos Alfréd szerkesztésében most 22. évfolyamában megjelent évkönyv a fejlődés útján ismét nagy lépéssel jutott előre. A számtalan és hasonnemű munkákat messze túlszárnyaló előnyök közül, amelyeket a „Pénzügyi Compass" 1913-ik uj évfolyama tartalmaz, különösen kiemelendőnek tartjuk annak cimtárjellegét. Ugyanis az igazgatósági és felügyelőbizottsági tagok neve mellett azok foglalkozását is feltünteti az évkönyv. Igen könnyen növelte a Pénzügyi Compass értékét az a körülmény, hogy két éves mérlegadatokat találunk benne, amihez még az is járul, hogy minden egyes mérleg mellett tekintet nélkül arra, hogy előfizető-e az illető pénzintézet, vagy vállalat, két éves eredmény-számlát és nyereségfelosztást is publikál. A könyv áttekinthetősége gyakorlati beosztása révén rendkivüli módon fokozódik, ami fáradság és időmegtakarítással jár. A Pénzügyi Compass nagy előnye még az is, hogy könnyen kezelhető. Bármilyen intézet vagy vállalat azonnal fellelhető benne. Az 1913. évi évfolyam az elmondottak folytán még fokozottabb gonddal van szerkesztve és az az intenció, mely a szerkesztőt vezette, teljes mértékben kifejezést is nyert a 2300 oldal terjedelmű vaskos kötetben. A mű megrendelhető a Magyar Pénzügy szerkesztőségében (Budapest, V., Sas-utca 13.) és valamennyi könyvkereskedésben. Ára a két kötetnek vászonkötésben összesen 25 korona.

Legrégibb, legelőkelőbb márka
Gróf Keglevich István ut.
COGNAC
BUDAFOK
Az összes, bel-ésüfödi kiállitásokon legutóbb „Turin"-ban kizárólag diszoklevéllel kitüntetve. Mindenütt kapható.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.

Merkantil Nyomda (Havas és Lehner) Budapest, VIII., Német-utca 27. szám.

MERCEDES, BERLIET, ANGOL DAIMLER
automobilok,
AUTOMOBIL ALKATRÉSZEK
nagy raktára
BÁRDI R. T.
Mozsár-utca 9.
(Novembertől Lehel-utca 25.)

HIRMANN FERENC
fémöntőde, réz- és ércműárugyára
Budapest, VII., Csányi-utca 7-9.
Telefon 125—51. Interurban 29—03.

Készitek mindennemü szerelvényeket viz, gőz, légszesz és fürdőberendezések részére. — Szőlő- és pincegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyukat. Vasuti kocsi- és hajó-szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vassulyokat. Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vizvezetéki szerelvények, kovácsolt és Öntöttvascsövek. Öntöttvas fürdőkádak és zománcozott kiöntők. Egészségügyi berendezések. Fayence áruk.

Circus Charles
Budapest. Tattersall.
Utolsó hét! Utolsó hét!
Naponta este 7 és fél órakor
Nagy előadás
Szenzációs nagy műsor. Csütörtökön, szombaton, vasárnap
nagy elite 2 elő-adás
Gyermekek 14 éven alul és katonák d. u. a rendes helyárak felét fizetik.
Naponta 10 órakor etetés, mely alatt :: az állatsereglet megtekinthető. ::
Jegyek előre válthatók Hirsch Jakab dohányárudájában, Andrássy-ut 19. és Soproni-féle tőzsde, Rákóczi-ut.

a legjobb huzott drótszálas lámpa
Magyar Siemens-Schuckert Művek
Budapest, VI., Teréz-körut 36.
Raktar: V., Pozonyi-ut 5.

A Budapest Erzsébetvárosi :: Bank R.-T. ::
Rákóczi-ut 18. sz. a.
épülő uj palotájában 1912 november 1-ére
méltányos áron még 1 négy-, 2 ötszobás, minden kényelemmel ellátott, fényüzően berendezett
lakás,
egy kis müterem festő részére és egy Rákóczi-uti nagy bolthelyiség kiadó. Felvilágositást ad:
Budapest Erzsébetvárosi Bank R.-T.
VII., Rákóczi-ut 20.

— Öreg —
Banda Marci
fiaival minden este az
OSTENDE
kávéházban (Rákóczi-ut 20. szám) muzsikál.
A Rákóczi-uti polgárok találkozóhelye! Remek vacsorák!
Különleges Ostende-reggeli 50 fill.

Fővárosi Hirlap
Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.
Telefon: 161—07. sz.
előfizetési árai:
egész évre .. .. 16 K
fél évre .. .. .. 8 K

POZSONYI MARGIT
női kalap műtermében párisi modellek megérkeztek.
Trotteur- és leánykalapokban nagy választék.
Kalapkészitési szaktanfolyamok
Budapest, IV. ker., Koronaherceg-u. 14. II. 4. Lift.

JÜNKER HENRIK
művirág gyárainak raktára
Budapest, Király-utca 54.
Dus választék disztollak, pleureusök, müvirágok, virágkellékek és koszorukban. — Szobák és termek diszitése délszaki növényekkel.
Külön női kalapforma osztály.
Olcsó gyári árak.

FŐVÁROSI NAGY MOZGÓ
Rákóczi-ut 70.

— Állandóan elsőrangu — képekből álló gazdag műsor.

Kitünő házizenekar!

A „Fővárosi Nagy Mozgó“ éttermeiben remek hideg és meleg étkek polgári árakon.

Nyitva éjfélig!

MEIDINGER-KÁLYHÁK ÉS ÖSSZES ALKATRÉSZEI CSERÉPKÁLYHÁK, TŰZHELYEK, KÉMÉNY- : TOLDÓK :

legjobb kivitelben, legolcsóbb árban

EHRLICH KÁLYHAGYÁR R.-T.
Budapest, VII., Dohány-u. 2
Mindenféle javitások gyors és preciz kivitelben!

Hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy miután a **Magyar Királyi Pénzügyminiszterium** ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték **(XXXI. sorsjáték)** I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvzsgálták, azok a főárusitóknak árusitás végett kiadattak. — A **Magyar Kir. Pénzügyminiszterium** által jóváhagyott sorsolási terv itt következik:

Az I. osztály huzása **1912. november hó 21.** és **23-án** tartatik meg. A húzások a **Magyar királyi állami ellenőrző hatóság** és királyi közjegyző jelnlétében, nyilvánosan történnek, a húzási teremben. Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusitóinál kaphatók.

Budapest, 1912. évi október hó 27-én.

Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.

Tolnay. *Hazay.*

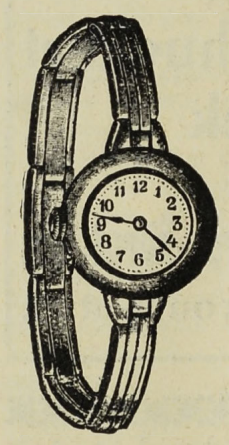

Elismert pontosságu

zsebórák

kitünő és megbizható svájci szerkezettel, gyönyörü vésésü acél, ezüst vagy arany tokban

eredeti gyári árban.

Órakarkötők, párisi drágaköves ékszerek, igazi keleti gyöngyfüzérek, nyakláncok, gyürük, fülbevalók stb. művészi kivitelben.

Óriási állandó választék célszerü és maradandó értékü **ajándéktárgyakban.**

SCHÖNWALD IMRE
főüzlete
BUDAPEST, Deák Ferencz-utca 21.
Törzstelep: PÉCS.
Alapittatott: 1852.

SOMOS R.
uriszabó
Budapest, V., Váci-körut 14.
(I. emelet) **Telefon: 110—49.**

Mérték után a legfinomabb kivitelben és csakis elsőrangu posztóból készit: férfiöltönyöket, szalonruhát, frakkot, felöltőt, télikabátot, prémes és városi bundákat: Mindent a legujabb divat szerint.

Angol bőrbutorok
divánok, chaiselongeok, lószőr-matrácok, függönyök, lakások tapétázása és minden szakbavágó munka a legjutányosabb áron.
◂ **Javitások és diszitési munkálatok.**
TATAI BÉLA és TÁRSA
kárpitosok
VII., Kertész-utca 48. **Telefon: 57—83.**

PALAIS DE DANSE
(TÁNCPALOTA)
VI, SZERECSEN-U. 35. **TELEFON 120-77**
Nagy művészettel és csodás elegánciával berendezve
Megnyilik november 1-én.

HIRDETÉSEK
felvétetnek lapunk kiadóhivatalában!

MAGYAR MIKLÓS
:: POROSZ KÖSZÉN ::
NAGYKERESKEDÉSE
Iroda: VI., Nagy János-u. 29.
Raktár: Északi pályaudvar.

HÁZHOZ SZÁLLITÁS
TELEFON 114—77.

I. évfolyam. Budapest, 1912. november hó 6-án. 7. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő: Dacsó Emil. Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán, esetleg hetenkint többször is. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. Kis János-utca 4. szám

KÉT HÉT

mulva Budapest kiváltságos választói kétszázegy új városatyával fogják megajándékozni a fővárost. Folynak a harcias készülődések, festik már a közgyűlés jövendő képét. Csak az a baj, hogy a festők legnagyobb része nem is igazi festő, hanem — mázoló.

A szervezkedés jelszavával egymásután bukkannak fel kisebb-nagyobb érdekcsoportok, amelyeknek éltetője és mozgatója egy-két túltengő ambicióban szenvedő polgártárs. Hirtelenében felfedezik, hogy a városházán nem is olyan ideális a gazdálkodás, mint eddig hitték. Hogy az élelmiszerek kissé hamisak és nagyon drágák, a lakásviszonyok tűrhetetelenek, a levegő förtelmes. És mélabúsan állapitják meg, hogy a kerületek eddigi képviselői súlyos kötelességmulasztásban vétkesek s a választópolgárok csakis úgy tehetik jóvá a hibákat, ha megvonják a bizalmat a jelenleg uralkodó pártoktól és ő reájuk, a mázolókra ruházzák azt . . . Szó sincs róla, Budapest törvényhatósági bizottságára erősen ráférne egy kis injekció, friss és becsületes erőknek a bevonulása. Álprófétákra azonban nincsen szükség, mert ezek az urak az igéretek földjét nem a polgárok között szeretnék felosztani, hanem önmaguk között. A hamis próféta ság az oka annak is, hogy a szervezkedésben némi sorrendi hibák fedezhetők fel. A klikkekké tömörült klikk-ellenzéknek a vezetői ugyanis előbb alakitják meg szerény pártjukat s csak azután állitják össze szerénytelen programmjukat. Az elvi harc náluk ott kezdődik, hogy néhány hangos legény összeáll és hiveket toboroz. Programmvallásra csak akkor kerül a sor, ha sikerül néhány jámbor polgártársnak a szunnyadó polgári önérzetét felkelteni s legalább egy maroknyi csapatot. szerezni a „hatalmas tábor" markirozására.

A párttagok gombjához varrják a pártprogramm kabátját, amelyet azután dúsan felszerelnek mindennel, ami jó és drága. Mert szivük, az van az ujdonsült párvezéreknek! Nincsen annyi csillag az égen, ahányat nem követelnének a kerület számára. És nincsen annyi Augiász-istálló, amennyinek a kitisztitására dijtalanul ne vállalkoznának a modern Herkulesek. A jelszavuk: le a klikkel s a szerény kérésük: csak egy bizalomszálat!

Budapest polgársága fel ne üljön az önző kéregetőknek. Mert a hatalom ezeknél is csak eszköz, a végcél pedig: a saját boldogulásuk!

FULLÁNKOK

A Piccadillyről

irni undoritó kötelesség. Mert a halottakról vagy jót, vagy semmit — mondja a közmondás. De mit szóljunk az olyan halottról, amelyről a barátai sem tudnak jót s amely ahhoz, hogy semmit sem beszéljünk róla, nem elég — halott? Halottak napján sirjához zarándokoltak azok, akik siratták benne korán lefagyott reményeiket. A sir azonban üres volt, Piccadilly nem várta be a feltámadás napját, hanem kidobta a koporsójából Sivers urat és külföldi társát, azután talpraállt és most más „pénzcsoport" után házal.

Szegény, szegény Piccadilly Pál! Nem akarja elhinni, hogy a forma csak a hölgyeknél egyenlő a lénnyeggel. A Piccadilly ellenben új cégérével is az marad, ami volt: gonosz merénylet a közérdek ellen, a közvagyon elsikkasztásának a kisérlete. Magyarul szólva: panama!

Kivül

domborművek, belül mellbeteg, szűk szobácskák. A fronton még szárad a freskófesték, de bévül már düledeznek a Rabitzfalak. Ha ránézel, remény, egy most renovált, középkorból idevarázsolt, büzske várkastély áll veled szemben. Ha átléped a küszöböt, minden reményed belefullad a sötétségbe és piszokba, amely fogad téged.

Ez a találós mese pedig nem is mese és nem is kell valami nagy fantázia a megfejtéséhez. A gyönyörű Potemkin-paloták a főváros legújabb iskolái, amelyeknek az épitéséhez kivül pazar fényt, belül pedig könnyelmű slendriánságot használtak. Arról már szinte nem is illik beszélni, hogy a költségtöbbletnek legszebb példáit ezek a kastélyszerű viskók nyújtják. Arról ellenben nemcsak illik, de muszáj is beszélni, hogy a nagy költséggel épitett paloták minduntalan javitásra szorulnak, még mielőtt átadnák őket a közhasználatnak. Aki nem hiszi, ne várja be az autotaxit, hanem repülőgépen siessen például a kiscelli-útra, ahol most épül egy ilyen iskolapalota és máris azt mondja, hogy nem hajandó sokáig az alkotók dicsőségét hirdetni!

Kiküldetésekben

utazik állandóan egy-két tisztviselője a fővárosnak. Ezeknek a kiküldetéseknek a legkedvezőbb esetben az a céljuk, hogy a kiküldött tisztviselő jól és olcsón jusson levegőváltoztatáshoz. Azért mondjuk, hogy ez a legkedvezőbb eset, mert igen gyakran megtörténik, hogy a buzgó kiküldött félreérti a tanács intencióit és éles másolószemével felfedez a külföldön valami szociális izű smokkságot, amelyet azután a szociálpolitikai ügyosztály „koszt vasz koszt" kiáltással siet az eredetiség jellegével felruházni. Megtörténik, hogy a nemes tanács katonai ügyosztályi érdemekben megőszült tisztviselőket küld ki a — a közélelmezés tanulmányozására s arra is volt már példa, hogy egyik tanácsnok a másiknak a reszortjába tanulmányozott bele a külföldön.

Volna egy szerény előterjesztésünk: mindaddig, amig a kiküldöttek szociális izeket hoznak magukkal a hozzávaló talaj nélkül, jól válogassa meg a tanács, kiket küldjön ki. És szabjon ki a kiküldötteknek egy feltételt: csatlakozzék a külföd magyarjaihoz!

Döntés előtt az autotaxi.

A tengeri kigyókká vedlett autotaxik ügyében ujabb fordulatot hozott az elmúlt hét. A fordulatban a kereskedelemügyi miniszter még mindig ártatlan. Ugy látszik, a miniszteri döntésre a szerzők nem nagyon büszkék, máskülönben ugyan miért rejtegetnék oly sokáig még most is, amikor állitólag készen van már! Ezuttal tényleg nem a város a hibás a bűnös késedelemben, hanem a kormányhatóság, vagy azok, akik még most is meggátolni igyekeznek a döntés leérkezését. A fordulat, amelyről szólottunk, abból áll, hogy a fővárosi auto-garage tulajdonosok közül a *Hazai Automobil R.-T., „Hungária" automobil-fuvarozási és Garageirozási vállalat, Automobil Közlekedési R.-T., Budapest-vidéki Autobusz R.-T., Központi Gépkocsi Forgalmi R.-T., Budapesti Autoipari R.-T., „Luxus" Automobilforgalmi R.-T., „Express" Automobilkölcsönző vállalat R.-T. és a „Dion" magyar Automobilgyár R.-T.* egyetemlegesen ajánlatot adtak be a fővároshoz, amelynek értelmében kötelezik magukat arra, hogy hajlandók vállalni az autotaxi forgalomba helyezését.

Egyelőre hetvenöt kocsival. A garage-tulajdonosok ajánlata alig vehető komolyan. A kereskedelemügyi miniszter minden bizonnyal ragaszkodik ahhoz, hogy a kocsik a hazai ipar termékei legyenek, ezt pedig az ajánlattevők kocsijáról a legjobb akarattal sem lehet állitani. Az ajánlatban részes vállalatok — egy-kettő kivételével — egészen jelentéktelen, kis autokölcsönző és autoközvetitő üzletek, amelyek sem anyagi, sem erkölcsi garanciát nem tudnak nyújtani arra, hogy a fővárossal szemben vállalandó kötelezettségüknek s a közönség igényeinek meg tudnának felelni. Sokal közelebb fekszik az a valószinüség, hogy ezek a vállalatok nem akarnak kevesebbet, mint hogy esztendők óta használt, lekopott gépeiket a fővárosnak és a közönségnek a nyakába sózzák.

Bódy Tivadar dr.

alpolgármester, aki az autotaxi ügyének végleges elintézését kivette *Rényi* tanácsnok kezéből, egy hirlapiró előtt a következőképpen nyilatkozott az ajánlatról:

— Az autótaxik ügye már a közel napokban véglegesen elintézhető. Addig azonban semmiféle intézkedésnek nincsen helye, amig a szabályrendelet jóváhagyva a kereskedelemügyi minisztériumtól le nem érkezik. A garage-tulajdonosok által benyújtott ajánlatnak nem tulajdonitok nagyobb fontosságot.

Az alpolgármester nyilatkozatával a garage-tulajdonosok ajánlata körülbelül elintézettnek tekinthető. Annál komolyabb az a másik ajánlat, amelyet ugyancsak e napokban nyújtott be a városházán a *Marta* (Magyar automobil r.-t.). Az ajánlatban a társaság igazolja, hogy a miniszter intencióinak, a magyar ipar érdekeinek eleget tesz, egyúttal pedig bizonyitékokkal cáfolja azt a ráfo-

gást, hogy a raktárán lévő, 60 darab gépkocsi használt állapotban volna. Ezeket a kocsikat a koncesszió megszerzése után nyomban átadhatná a közforgalomnak, a többi autót pedig hazai gyártelepén állitaná elő.

Megemlitjük még, hogy a többi hazai autógyárak szintén nyújtottak be ajánlatot a fővároshoz s ezek is arra kötelezték magukat, hogy a kocsikat idehaza fogják gyártani.

Óbuda gyerekei

nevetni fognak, mert kiderül, hogy az épülő iskolának mindene van, csak éppen az udvara hiányzik. . . .

A fővárossal kötött teleküzleteknél szomorúbb spekulációk is vannak még: azok, amelyeknél maga a főváros szerepel a telekspekuláns minőségében. Olvasóink ne vegyék izléstelenségnek, ha ebből az illatos csokorból néhány virágszálat tisztelettel átnyújtunk!

A városházi balkéz nagyon hosszú, a perifériákra is áldást hoz. Kijut belőle a külteleknek, kijut belőle Budának, sőt — Óbudának is. Itt történt, hogy néhány esztendővel ezelőtt a főváros kisajátitotta a Lajos-utca egyik legértékesebb saroktelkét. Drága pénzt fizetett érte, de úgy mondták, nem kell sajnálni a pénzt, mert Óbudának monumentális iskolára van szüksége, az iskola céljaira pedig kitünően megfelel a saroktelek. Alig hogy a vétel megtörtént, a szép, telek csakugyan beépült. Csak az volt a baj, hogy nem a monumentális iskolapalota került rája, hanem — a központi csatorna szivattyútelepe! Erre a drága szivattyútelepre pedig vajmi kevésszer van egyáltalában szükség, mert csak akkor működik, ha túlmagas a vizállás. Körülbelül tizszer fogják használni az óbudai szivattyútelepet minden száz esztendőben. Amivel nem azt akarjuk mondani, hogy a megépitésével várni lehetett volna, bizonyos azonban, hogy fölösleges volt erre a célra Óbuda egyik legszebb, legértékesebb telkét előbb kisajátitani, azután elcsúfitani.

És most jön a java! A szivattyútelepre belátható időn belül nem lesz szükség, az óbudai elemi iskolára azonban igen. A város tehát a tőle megszokott gyors elhatározással újabb telket vásárolt, ugyancsak a Lajos-utcában, két házzal tovább, mint a szivattyútelep van. A telken tavaly kezdték meg az épitkezést s mert a gyorsaság nem boszorkányosság, alapos a kilátás arra, hogy esztendőre vagy kettőre felépül súlyos költségtöbbletéből az iskolapalota. Igen ám, de épitész tervez s a főváros végez! Miközben javában épitették az iskolát, egy csúnya reggelen egészen véletlenül észrevette az egyik munkás, hogy az iskolapalotának gyönyörű frontja és gyönyörű harántmtszete lesz, ellenben az udvarról történetesen megfeledkeztek. Nincsen udvara az iskolának, ennk a tragikómikus dolognak a súlyát, úgy-e bár, fölösleges hangoztatni! Jó szerencse, hogy az udvartalan iskola és a szivattyútelep között áll egy kis lak, amelynek a tulajdonosa, Bóránd Zoltán fűszerkereskedő, már felszólitást is kapott, jelölje meg, milyen áron hajlandó házát a fővárosnak átengedni. A fűszerkereskedő természetesen ki akarja aknázni a főváros kényszerhelyzetét és borsos árat kér a házért, amelyet az iskola udvarának céljára alkalmasint ki fog sajátitani a főváros.

Legrégibb, legelőkelőbb márka
Gróf Keglevich István ut.
COGNAC
BUDAFOK
Az összes, bel- és külföldi kiállitásokon legutóbb „Turin"-ban kizárólag diszoklevéllel itüntetve. Mindenütt kapható.

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre . . . . 16 K
fél évre . . . . . 8 K
Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.
Telefon: 161—07. sz.

Közgyülési tárgyak.

Utbaigazitó hivatal.
Családi kertbérletek.
A mücsarnok bérlete.

1.

A városi útbaigazitó hivatal felállitása F e l e k i Béla dr. bizottsági tagnak az érdeme, aki már 1908-ban tett a közgyülésen egy erre vonatkozó inditványt. Az új intézmény lényege az, hogy az ingyenes jogvédelmet ezentul külön hivatal látja el a kerületi fiókirodák útján. A hivatal központja útbaigazitást nyújt bárkinek közigazgatási ügyekben oly módon, hogy megjelöli azt a hatóságot, vagy hivatalt, amelyhez a kérdezett ügy a fél által jelzett stádiumában tartozik és az illető hatósághoz vagy hivatalhoz kisérőlevéllel látja el a felet. Megjelöli különösen a székesfővárosi hivataloknál lehetőleg azt a tisztviselőt is a felek előtt, akikhez ügyük tartozik. A fiókhivatalok viszont elsősorban a fővárosi lakásügyi intézmények lakói, azután általában bármely vagyontalan vagy csekély jövedelmü fővárosi lakos részére nyújtanak útbaigazitást és eljárnak jogi és közigazgatási ügyekben.

Őszintén szólva, nem várunk ettől a kétségkivül hasznos intézménytől túlságosan sokat. A pesti nép nem szereti a bürokrata-jótékonyságot s a kiszivárgott hirek szerint az intézmény élére nem gyakorlati embereket, hanem áltudós szociálsmokkokat akar állitani a tanács. A közönség túlnyomóan jogi ügyekben fogja igénybe venni az intézményt. Leghelyesebb volna tehát, ha az egyes ügykörökben való felvilágositást legnagyobb részben az ügyészségnek azok a tisztviselői végeznék, akik esztendők óta hiába várnak arra, hogy ideiglenes hivatalnokokból végleges tisztviselőkké lépjenek elő. Ezeknek a sokat dolgozó, kevés fizetésben részesülő, ügyvédi oklevéllel biró hivatalnokoknak legjobb alkalom volna az intézmény létesitésével kapcsolatban biztositani az állásukat és megélhetésüket. Nem szociálpolitika kell a népnek, hanem praktikus tudás. Ezt pedig sokkal inkább várhatjuk az ügyészség embereitől, mint a szociálpolitikai ügyosztálynak egyébként kitünő szobatudósaitól.

2.

Egyelőre szerény 118.000 koronát kér a tanács a közgyüléstől a családi kertbérletek megvalósitására. Az intézmény lényege az, hogy a bérlőcsaládok felnőtt tagjai a bérelt területen szabad óráikban veteményes kertészetet folytatnak, virágokat ültetnek és gyümölcsfákat nevelnek, míg a gyerekek és fiatalok a kertek között fekvő közös tereken játszanak.

Ismét egy olyan szociálpolitikai előterjesztés, amely tisztára a külföld majmolása. A külföldön, megengedjük, bevált a dolog, a hazai és speciálisan a fővárosi viszonyok azonban nem alkalmasak arra, hogy valami túlzott várakozásokat fűzzünk a dologhoz. Az ügyosztály a tőle megszokott bőbeszédűséggel gazdag történelmi reflexiókkal fűszerezi az előterjesztést. A tanulságos előadásból megtudjuk, hogy már a rómaiak is ismerték a családi kertbérleteket. Ismerték, de nem valósitották meg, mert jól tudták, hogy a közterek, a nyilvános parkok, az egészséges levegő, a játszóterek sürgős hiányán nem segit 275 kis kertecske, különösen akkor nem, amikor ezek a kertecskék messze künn a perifériákon fognak létezni, azoknak az áldását legföljebb 275 szegény ember fogja élvezni, ha ugyan lesz kedve a munkát s a gondot vállalni. Az új intézmény ahhoz, hogy szociális jelentőséget tulajdonitsunk néki, nagyon is primitiv és kisszabásu, viszont tűrhetetlen, hogy a szociálpolitikai ügyosztály elfelejti, hogy Budapesten polgárság is van, a belső területeken is laknak emberek, akik szabad levegő után vágyódnak, gyermekek, akik szabadon akarnak mozogni. Amíg a főváros belső területén nincsenek közterek, parkok, játszóhelyek, addig Budapest polgárságának nincsen oka lelkesedni az ilyen szociális politikáért, mert megható dolog, hogy „a kerttelepesek előbb esznek primőröket, mint a kertek aapitói" de emellett nem szabad figyelmen kivül hagyni, hogy ezek az alapitók Budapest polgárai, akik primőrök helyett legalább levegőhöz szeretnének jutni.

Annyit mindenesetre megtehetne a közgyülés, hogy legalább redukálná a meddőnek igér kező kisérletek költségeit.

3.

A képzőművészeti Társulat házának kibérléséről mult számunkban bátrak voltunk elmondani a véleményünket. Ezt az előterjesztést is a szociálpolitikai ügyosztály zúdította reánk, nyilván abból a régóta érzett szükségletből kifolyólag, hogy a főváros Andrássy-uti háztulajdonos legyen. Mert a bérlet csak bevezetése a bérbeveendő ház megvásárlásának és bármilyen fölöslegesnek és haszontalannak tartjuk az egész előterjesztést, fel kell vetnünk azt a kérdést, vajjon, ha már mindenáron Andrássy-uti palotához kivánkoznak a fővárosi relikviák, nem-e volna célszerűbb, ha a magas bérfizetés helyett mindjárt a ház tulajdonának a megszerzésére törekednék a főváros? Hiszen egy amortizációs kölcsön semmiesetre sem járna nagyobb megterheltetéssel a fővárosra nézve, mint a túlmagas bérösszeg. És legalább kénytelen-kelletlen őszinte volna a tanács, mert maga vallaná be, hogy a bérlet csak szelíd bevezetése a vásárnak, amelyre tudvalevőleg azért is égető szükség van, mert a főváros a maga telkeit a Piccadillyik számára tartja fenn. A közgyülés lelkiismeretétől függ, hogy a főváros ismét sulyos terhet vesz-e magára. A legrosszabb esetben a bért kellene alaposan leszorítani s a bérbeadókat legalább arra kötelezni, hogy az átalakitási munkák költségeit, amelyek évi 2745 koronával növelik a bért, ők vállalják magukra.

HARC

A VÁROSHÁZI MANDÁTUMÉRT

Beavatott forrásból azt az értesitést nyertük, hogy az igazoló választmány a községi választások határidejét november hó 21-ikére fogja kitüzni. Két hét múlva tehát hat esztendőre eldől kétszázegy rendes és negyvenöt póttagságnak a sorsa s ezzel együtt eldől körülbelül az a kérdés is, vajjon a közgyülésnek képe megváltozik-e, vagy sem. Most, két héttel a döntő küzdelem előtt, egészen biztosan megállapitható már, hogy lényegesebb eltolódások sem a pártok számarányában, sem a bizottsági tagok személyében nem várhatók. A helyzet képe ma a következő:

Az első kerületben immár 3 párt áll egymással szemben: a szabad polgári párt, Kasics Péter tábora és a Garancsy Mihály vezetése alatt álló községi polgári párt. A harc rendkivül heves és elkeseredett lesz, ha ugyan Platthyék és Garancsyék meg nem gondolják a dolgot és nem iparkodnak egyesült erővel és közös listával elverni a port Kasicsékon.

A második kerületben nyoma sincsen választási harcoknak. A függetlenségi párt készülő akciója is elaludt, ami vagy annyit jelent, hogy a párt nem érezte magát eléggé erősnek vagy pedig azt jelenti, hogy titkos paktumot kötöttek az ellenfelek. Majd elválik, mi a valóság.

A harmadik kerületnek komikus választási szenzációja van: Huszár Károly országgyülési képviselő elérkezettnek látta az időt arra, hogy a néppárt fekete zászlóját a városházán is meglobogtassa s minthogy Baranszky Gyulában, úgy látszik, nem látta méltóan képviselve az ultramontán elveket Óbudát szemelte ki a zászló bontás szinhelyéül s egészen komolyan hozzálátott, hogy pártot szervezzen magának. Néppárti jelölt tehát van már, a hozzávaló párt azonban még nincs meg. A többi pártról semmi hirt nem lehet hallani. Valószinű, hogy az eddigi bizottsági tagok küzdelem nélkül jutnak újból mandátumhoz.

A negyedik kerületben a Sasoknak álellenzéke támadt. Az igazi ellenfél ezúttal sem veszi fel a harcot.

Az ötödik kerület Sándor Pál-pártja a kerület békéjének az érdekében paktumot kötött a Lipótvárosi Társaskörrel, amelynek tagjai legnagyobb részben a volt kerületi függetlenségi pártnak a hivei. A paktum a fiatal klubnak két mandátumot hoz.

A hatodik kerületben a Török-pártot nem illik komolyan venni, a függetlenségiek szervezkedéséről pedig még semmi biztos adat nincsen. A demokraták kardcsapás nélkül viszik győzelemre a Kaszinóval egyetértésben megállapítandó listát.

A hetedik kerületben Ehrlichék, a nyolcadikban Hüvösék a helyzet feltétlen urai. Ezekben a kerületekben addig dörögtek az „átkos klikkrendszer" ellen, amig szerencsésen sikerült az egész polgárságot a „klikkek" táborába terelni.

A kilencedik és tizedik kerületben nem lesz könnyű dolga az egyesült Helvey—Springer-pártnak. A függetlenségiek az elkeseredés elszántságával harcolnak és nincs kizárva, hogy egy-két emberüket sikerül behozniok. Ballagi Aladárnak és Hock Jánosnak mindenesetre helyük van a törvényhatósági bizottságban.

Az igazoló választmány.

hétfőn délután Kunz Jenő dr. elnöklésével ülést tartott. Előadó Csupor József dr. főjegyző volt. Az előadó bejelentette, hogy a legtöbb adót fizetők 1912. évi névjegyzéke elleni felszólalásokra hozott határozatok ellen husz felebbezést adtak be, amelyek közül tizenkettőnek helyt adtak. Ilyen körülmények között tizenkét új virilistát vettek fel a névjegyzékbe, akik közül Steinhardt Antal, Hecht Ernő dr., Elek Bernát, Rosenberg Sándor dr. és Gerenday Béla a törvényhatósági bizottság tagjai. A felvétel folytán tizenkét virilistát törülni kellett. A törültek közül Petri Ottó, Pfeiffer István és Garai Samú bizottsági tagok, akiknek mandátuma azonban most amugy is lejárt volna. Az 1909. évi virilist póttagok közül Abafy Gyula és Déri Izidor meghaltak, Tiller Samu pedig lemondott. Az igazoló választmány ehhez képest véglegesen megállapitotta a virilisták névjegyzékét. Az előadó főjegyző jelentést tett ezután a községi választók számáról. E szerint az I. kerületben 3302, a II. kerületben 2095, a III. kerületben 2361, a IV. kerületben 2355, az V. kerületben 4614, a VI. kerületben 8331, a VII. kerületben 9838, a VIII. kerületben 6401, a IX. kerületben 3649 és a X. kerületben 2251, vagyis összesen 45207 községi választó van. A három év előtti számhoz képest a választók szaporodása 6221. Tudomásul vette a választmány, hogy a küszöbön álló községi választások alkalmából százegy szabadon választott rendes és huszonnégy póttag, továbbá száz virilista rendes és huszonegy póttag kerül választás alá. A szabadon választandó rendes és póttagok száma kerületenként a következő: az . kerületben 10 rendes, 2 póttag; a II. kerületben 10 rendes, 4 póttag; a III. kerületben 10 rendes, 4 póttag; a IV. kerületben 12 rendes, 2 póttag; az V. kerületben 11 rendes, 2 póttag; a VI. kerületben 13 rendes, 1 póttag; a VII. kerületben 12 rendes, 3 póttag; a VIII. kerületben 12 rendes, 3 póttag és a IX—X. kerületben 11 rendes és 3 póttag. A kerületi választmányi tagsági helyek közül betöltésre kerül: az I. kerületben 15 a II.-ban 12, a III.-ban 8, a IV.-ben 6, az V.-ben 7, a VI.-ban 14, a VII.-ben 13, a VIII.-ban 11, a IX.-ben 10. a X.-ben 13.

A választmány ezután megalakitotta az egyes kerületek szavazatszedő küldöttségeit és kijelölte a választások helyeit.

Az I. kerületben

a választás szinhelye a Krisztina-téri elemi iskola. A szavazatszedő küldöttség elnöke Szigeti János, helyettes elnöke Báthory Károly, rendes tagjai Sztankovics Ferenc dr., Arnold Róbert, póttagjai Gabrielli Oszkár és Müllner János. A virilistákra esett szavazatok összeolvasására Báthory Károlyt, Gamauf Gézát, Hegedűs Lajost, Telkes Ernőt és Willinger Ferencet küldötték ki.

A II. kerületben

a választás szinhelye a szallag-utcai elemi iskola. A szavazatszedő küldöttség elnöke Weinek József dr., helyettes elnöke Lumann József, rendes tagjai Ott Lajos, Kanyó Sándor, póttagjai Szalay Győző és Pichler Károly. A virilistákra esett szavazatok összeolvasására Jencs Vilmost, Reinl Józsefet, Kunczer Gyulát és Simon Ferencet küldötték ki.

A III. kerületben

z előljáróság épületében lesz a választás. A szavazatszedő küldöttség elnöke Zboray Gyula, helyettese Pollitzer Zoltán dr., rendes tagjai Ruh Géza, Siber Ferenc, póttagjai Frey István és Gattein Henrik. A virilistákra leadott szavazatokat összeolvassák: Bretner Károly, Grösztenberger István, Ruh Géza, Szilágyi Károly és Szolnoky László.

A IV. kerületben

a választás szinhelye az előljáróság épülete. A szavazatszedő küldöttség elnöke Frivaldszky S. dr., helyettese Eulenberg Salamon dr., rendes tagjai Nigrinyi György dr. és Girardi József, póttagjai Gálos Kálmán és Melkó Bertalan. A vrilistákra leadott szavazatok összeolvasói Krammer Károly, Steinhardt Antl, Kelemen Lajos dr., Neumann Árpád dr. és Girardi József.

Az V. kerületben

a választás a Szemere-utcai elemi iskola épületében lesz. A szavazatszedő küldöttség elnöke Bródy Sam udr., helyettese Beimel Sándor, rendes tagjai Oláh Dezső dr., Kriszháber Leó, póttagjai Novák Nándor dr. és Drucker Géza. A virilistákra leadott szavazatokat összeolvasák: Strasser Imre dr., Silberberg Károly, Brust Dávid, Basch Gyula és Holitscher Szigfrid dr.

A VI. kerületben

a választás szinhelye az előljárósági épület. Két szavazatszedő küldöttség fog működni. Az elsőnek elnöke Pető Sándor dr., helyettese Pusztai Károly, rendes tagjai Wilheim Adolf dr., Forster Jenő, póttagjai Szücs Ernő dr. és Gründl Károly. A második küldöttség elnöke Rózsavölgyi Manó dr., helyettese Biró Hermann, rendes tagjai Vielwenig Lajos, Schön Ignác, póttagjai Politzer Gusztáv dr. és Bérczi D. Sándor. A virilistákra leadott szavazatok összeolvasására Perl Samu dr.-t, Róna Márkot, Rigócz Kálmán dr.-t, Várkonyi Kálmánt és Weber Jakabot küldötték ki.

A VII. kerületben

a választás szinhelye a nyár-utcai elemi iskola épülete. Két szavazatszedő küldöttség lesz. Az elsőnek elnöke Lád Károly, helyettese Popper Mór, rendes tagjai Gerlei Lajos, Ziegler Géza, póttagjai Breitner Lipót és Krausz Ferenc dr. A másodiknak elnöke Berger Rezső dr., helyettese Salgó József dr., rendes tagjai Schwarz Jenő, Polgár Károly, póttagjai Frisch Ignác és Tóásó Pál. A virilistákra leadott szavazatokat összeolvassák Elek Bernát, Nessi Gyula, Hudetz János, Horner Samu és Petanovics József.

A VIII. kerületben

a választás szinhelye az erdélyi-utcai elemi iskola épülete. Két küldöttség lesz. Az elsőnek elnöke Kiss József dr., helyettese Rosenberg Sándor dr., rendes tagjai Farkas Gyula, Szabó József, póttagjai Földes Árpád dr. és Guttmann Ignác. A második küldöttség elnöke Simonovics Béla, helyettese Groszmann Miksa, rendes tagjai Laborcz Béla, Kelemen Adolf, póttagjai Aczél Samu és Morbitzer Nándor. A virilistákra leadott szavaztokat összeolvassák Simonovics Béla, Weinszeisz Lajos, Hüvös Iván, Lengyel Endre dr. és Hajdu Marcel dr.

A IX—X. kerületben

a választást a Bakáts-téri elemi iskola épületében tartják meg. A IX. kerületi szavazatszedő küldöttség elnöke Hecht Ernő dr., helyettese Kleinsisel Jakab dr., rendes tagjai Faller Jenő, Schreil János, póttagjai Köncs Géza és Schneider Róbert. A X. kerületi szavazatszedő küldöttség elnöke Horváth A. János, helyettese Sajó János, rendes tagjai Gratz Dániel, Székely Simon dr., pótagjai Autner János és Szenes Simon. A virilistákra leadott szavazatok összeolvasására Hecht Ernő dr.-t, Kleineisel Jakab dr.-t, Lőwy Lajos dr.-t, Schneider Béla dr.-t, Springer Ferenc dr.-t és Horváth A. Jánost küldötték ki.

A választmány végül elhatározta, hogy e hónap 10-én ujból ülést tart a választás határidejének megállapitására.

FŐVÁROSI HIRLAP

előfizetési árai:

egész évre .. .. **16 K**

fél évre .. .. .. **8 K**

Kiadóhivatal: **VI., Kiss János-utca 4. szám.**

A DUNA PARTJA.

BÉRLŐK ÉS BÉREK.

A szerdai közgyülés első tárgyát, a dunai rakodópartok 1913. évi béreinek megállapítását, levették a napirendről. A pénzügyi bizottság tudvalevőleg úgy határozott, hogy alapos vizsgálat tárgyává teszi, vajjon a jelenlegi partbérletért fizetett összegek megfelelők-e s részletes kimutatást kért a közgazdasági ügyosztálytól. Ugy tudjuk, hogy az ügyosztály ennek az utasításnak haladéktalanul eleget tett s Vita Emil tanácsnok a legközelebbi pénzügyi bizottsági ülésen beszámol a munka eredményéről. A bizottság tagjai között az a felfogás lép előtérbe, hogy a partbérletet már ebből az alkalomból vegye alapos revizió alá a főváros s igyekezzék ezt a tételt az eddiginél magasabb összegre felemelni.

A 3078 méter hosszú rakodópartot főként három hajósvállalat bérli a fővárostól: a Cs. Kir. Szab Dunagőzhajózási rt., a bajor Délnémet Gőzhajózó Társaság és a Magyar Folyam- és Tengerhajózási rt. A D. G. T. a balparton 762 métert bérel, azonkívül a Borárostéri kikötő részére 27 métert, összesen tehát 789 métert és fizet érte 41,686.60 koronát. A jobbparton a társaság 416 métert, a Lágymányosi kikötő részére 66 métert, összesen 482 métert bérel és fizet érte 12.910 koronát. Vagyis végeredményben 1271 méter bérletért 54,506.60 koronát fizet a D. G. T. A Délnémet Gőzhajózó Társaság száz métert bérel a Rudolf-rakparton 3800 koronáért, a M. F. T. R. pedig 930 métert 35.340 koronáért.

Érdekes, hogy amikor a főváros a Duna partját kiépítette, felajánlotta a D. G. T.-nak az egész rakodópart örökbérletét azzal a feltétellel, hogy a társaság az építés költségeihez négy millió koronával hozzájárul. Mindössze egy aranyat tartozott volna érte fizetni a D. G. T. a tulajdonjog elismerésének a fejében. Akkor a teherárúforgalom még nagyon csekély volt s a konkurrencia is jóval kisebb, úgy hogy a D. G. T. vonakodott az ajánlatot elfogadni. Most aztán drágán kell megfizetnie ezt a vonakodását.

OMNIA

MOZGÓKÉP-PALOTA

Bejárat: VIII., József-körut 31. szám.

Telefon 120—40.

Hugo Viktor ciklus!!

IV. és utolsó sorozat.

A NYOMORULTAK

Irány-regény. IV. rész (Marius).

Irta: Hugo Viktor.

Legujabb hirek

a balkáni harctérről.

A folytatólagos előadások hétköznap d. u. 5 órakor, vasárnap és ünnepnap d. u. 4 órakor kezdődnek.

A Trieszti Jutaipar R.-T. Triesztben

ajánlja közismert kitünő készitményeit mindennemü

zsákokban

a legjutányosabb árak mellett.

Felvilágositásokkal szolgál a magyarországi képviselőség

Nobel Sándor, Budapest

VI., Aradi-utca 31. Telefon 161—07.

Események

Folkusházy távozása.

Rövid néhány nappal ezelőtt az a hir járta be a városházát, hogy *Folkusházy* Lajos tanácsnok, a közélelmezési ügyosztály vezetője távozik helyéről s *Vosits* tanácsnok utódja lesz a katonai ügyosztály vezetésében, mig a közélelmezési ügyosztály élére *Déri* Ferenc dr. tanácsnok, a közoktatási ügyosztály kiváló vezetője kerül. A hir oly örvendetes volt, hogy magunk is kételkedéssel fogadtuk s csakhamar köztudomásúvá lett, hogy legalább is korai volt az öröm. Folkusházy egyelőre marad, sőt terveket kovácsol, ami annyit jelent, hogy megint félbemarad néhány üdvös akció. Mert rosszhiszeműség volna azt állitani, hogy Folkusházy Lajos rossz tisztviselő. Szorgalmas ember, képzett ember, koncepciókban sem szegény, de végtelenül gyönge és nem tud megbirkózni az ellentétes érdekáramlatokkal. Ha a munkájának értékét az elért sikerek után volna szabad megitélni, akkor bizony keilemetlen volna ez az értékelés Folkusházynak. Igaz, hogy a drágaságot nem lehet szabályrendeletekkel, hatósági intézkedésekkel megszüntetni, mert annak sokkal mélyrehatóbb okai vannak. Viszont azonban tagadhatatlan, hogy Folkusházy Lajos külföldi kollégái az európaszerte tapasztalható viszonyokat legalább enyhiteni tudták.

—

Kőbánya plébánosa. A Hock János megválasztása folytán megüresedett kőbányai plébánosi állást december utolsó közgyülésén tölti be a törvényhatósági bizottság. Eredetileg úgy szólott a titkos paktum, hogy a plébániát Valnicsek Béla dr. kapja, a Józsefváros káplánja. Valnicseknek azonban erős ellenfele akadt Zélliger Vilmos dr. káplánban, aki Hock Jánossal szemben is 63 főnyi tábort tudott magának szerezni.

Hatósági tejkereskedelem. Néhány nappal ezelőtt egy-két napilapban hirek jelentek meg arról, hogy a főváros nagyszabású tejkereskedelmi akciót kezd, községesiti a tejüzletet, oly nagy arányokban, hogy „a magánosok kezében levő tejkereskedelmet szolid alapokra fogja kényszeriteni.“ A hirt mindjárt kezdettől fogva kétkedéssel fogadtuk, mert a közélelmezési ügyosztály nem szoktatta meg a közönséget ahhoz, hogy — miként azt a hirek harangozták — olyan javaslattal lépjen a nyilvánosság elé, ami „egészen új dolog s hozzáfogható nincs még sehol a világon.“ Érdeklődtünk a noch nicht dagevesen-javaslat iránt s azt az információt kaptuk, hogy: 1. a külföldre való hivatkozás tévedésen alapul, mert a külföld nagy városaiban már régen megvalósitották a legnagyobb szabású hatósági tejkereskedelmet; 2. szó sincsen arról, hogy a magánkézben levő tejkereskedelem ellen irányulna az akció. Annyira nem, hogy a közélelmezési ügyosztály a Központi Tejcsarnok Szövetkezettel közösen akar akciót inditani a tej dolgában. Ez az igazság a közélelmezési ügyosztály európai munkájában.

Patikajogok. Százöt patikus, a főváros különböző pontján szeretne patikát nyitni. A kérelmek némelyike már 3 év óta hever a fővárosnál, de csak most kerülnek tárgyalás alá, mig időközben más szerencsések az engedelmet már letarolták. Ideje lenne végre, hogy a patikák engedelmezésének kérdésénél érvényre juttatnák azt az álláspontot, hogy a patika-jog most divatos adományozásánál a főváros autonomiáját sérelem éri. Az új patikák nyitására igazság szerint a törvényhatóság adhatna csupán engedelmet a főváros területén s a kérelmek megadásánál ellenőrzése lehetetlenné tenné a jövőben azt, hogy az engedelmekben rejlő értékes ajándékot jó pénzért lehessen üzletszerüen átruházni. Másrészt a nyilvánosság ellenőrzése azoknak juttatná a patika-engedelmeket, akik arra régi, megbizható patika-szolgálatukkal a legtöbb érdemet szerezték.

Kávések panasza. Több budapesti kávés beadvánnyal fordult a tanácshoz, azt panaszolva, hogy a budapesti cukrászüzletekben kávét is szolgálnak ki, ami beleütközik a kávésiparról szóló szabályrendeletbe. A kávések panasza teljesen jogosult, annyival is inkább, mert ha a vendéglősök kedvéért korlátozták őket az ételek kiszolgálásában, legalább a legfőbb jövedelmi forrásuknál, a kávékiszolgálásnál tiltsák el az illetéktelen konkurernciát. Hasonló panasszal fordultak a kávések a *Központi Tejcsarnok* ellen is. Itt azonban természetesen másként áll a helyzet, mert hiszen nyilvánvaló, hogy egy tejcsarnok kávé nélkül el nem képzelhető. Értesülésünk szerint a közgazdasági ügyosztály, amelyhez a panaszok kerültek, a kerületi előljáróságtól jelentést kért ebben az ügyben s csak a jelentések után fog megfelelő előterjesztést tenni.

Az ügyészség szobáiból. (Levél a szerkesztőséghez.) Igen tisztelt szerkesztő úr! Legyen kegyes jelen sorainknak helyt adni, azt hiszem, hogy e levél közlésével magam is hozzájárulok egy közérdekű ügy mielőbbi rendezéséhez. Az a panaszom, hogy az ügyészség hivatali helyiségeiben a legzüllöttebb állapotok vannak. Az ügyészségi tisztviselők összezsúfolásáról nem akarok szólani, mert az elvégre az ő bajuk, nem pedig a közönségé. Az ellen azonban határozottan tiltakoznunk kell, hogy a jogkereső közönség még helyet se találjon, ha sorsa az ügyészség szobájába vezeti. Tessék csak elmenni a hivatalos órák alatt egy ilyen szobába. Meg fognak győződni róla, hogy az összes iróasztalokat, de sőt az összes székeket és más ülőhelyeket is toronymagosságban elfoglalják a hivatalos iratok, úgy, hogy az ügyészség, a mely köztudomás szerint a legelőzékenyebb és legfigyelmesebb tisztviselőknek a hivatala, helylyel sem tudja megkinálni a látogatókat. Amikor pedig ezt a dolgot szóvátettem, azt a megdöbbentő választ kaptam, hogy az ügyészség már több izben panaszkodott a tanácsnál a lehetetlen állapotok miatt s kérte, hogy legalább egy-egy aktaszekrényt, vagy polcot bocsássanak minden tisztviselő rendelkezésére. A válasz azonban rövid volt: nincs pénz, mondta a tanács. Ha meggondolom, hogy például Bódy alpolgármester hivatalos helyisége keleti pompával van berendezve, csupa márvány és majolika, gyönyörű fürdőszoba stb. (Ugy tudjuk, hogy az alpolgármester saját költségén rendeztette be hivatalát. A szerk.), akkor valóban fel kell háborodnunk azon, hogy az ügyészséggel szemben, közvetve pedig a közönséggel szemben ilyen fukar és méltánytalan a város. Tisztelettel **K. L. dr.**, ügyvéd.

Árkádos palotát akarnak épiteni a Deák Ferenc-utca sarkára és akik ezt a forgalom és a város vagyona ellen irányuló merényletet kieszelték, azzal érvelnek, hogy a városrész ott majd világvárosias arculatot nyer. Ha csak ez volna a cél, akkor az árkádosok elkéstek, mert a Deák Ferenc-utca 21. számú ház már ma is világvárosi külszint ad az ottani vidéknek. E házban van ugyanis a világhires Schönwald Imre ékszerész üzlete és kirakata, amely oly látványosságot nyújt, hogy Páris, London, Berlin és Bécs megirigyelhetné tőlünk.

A Palais de danse megnyitása. Nagy és igazán előkelő közönség jelenlétében nyilt meg elsején a Szerecsen-utca 35. szám alatt a Palais de danse (Táncpalota), amelynek úgy művészi berendezése, mint szórakoztató műsora a legnagyobb elismerésre talált. A szinpadi műsor végeztével egész reggelig tartó táncmulatság volt. A közönség közül igen sokan vettek részt és igazi párisi hangulat uralkodott a csodaszép épületben. A művészi falfestményeknek és a gyönyörű berendezésnek is igen sok bámulója akadt és a fővárosnak eme legújabb, elegáns családi mulatóhelye minden tekintetben a legnagyobb sikert aratta a megnyitó estén. Az előadások minden este tiz órakor kezdődnek.

Akarja látni Kelet mesés kincseit

Látogasson el

Schönwald Imréhez, Deák Ferenc-utca 21

Közgyülés.

Az Első magyar részvény serfőződe t.-c. részvényesei és elsőbbségi kötvénytulajdonosai ezennel tiszteletteljesen meghivatnak a folyó évi november hó 16-án délelőtt 10 órakor a társaság VIII., Esterházy-utca 6. szám I. emeleti irodahelyiségeiben tartandó

XLIV. rendes közgyülésére.

Napirend: 1. Az igazgatóság évi jelentése, a felügyelőbizottság által megvizsgált mérleg előterjesztése, a kifizetend- osztalék megállapitása és a felmentvény feletti határozathozatal.

2. Egy igazgatósági tag választása.

Azon t. c. részvényesek és elsőbbségi tulajdonosok, kik szavazójogukat gyakorolni óhajtják, sziveskedjenek részvényeiket és elsőbbségi kötvényeiket, azok szelvényeivel együtt, az alapszabályok 13. és 44. szakaszai értelmében legalább 3 nappal a közgyülés előtt a Magyar országos központi takarékpénztárnál (Budapest, IV., Deák Ferenc-utca 7. sz.) térítvény ellenében letenni, hol a felügyelő-bizottság által megvizsgált és helybenhagyott mérleg, valamint az gazgatóság és felügyelő-bizottság jelentései nyolc nappal a közgyülés előtt a részvényesek és elsőbbségi kötvénytulajdonosok rendelkezésére állanak.

Budapest, 1912. október 31-én.

Az igazgatóság.

— Öreg —

Banda Marci

fiaival minden este az

OSTENDE

kávéházban (Rákóczi-ut 20. szám) muzsikál.

A Rákóczi-uti polgárok találkozóhelye! Remek vacsorák! Különleges Ostende-reggeli 50 fill.

FŐVÁROSI HIRLAP

előfizetési árai:

egész évre .. .. 16 K

fél évre .. .. .. 8 K

Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.

Telefon: 161—07. sz.

SOMOS R.

uriszabó

Budapest, V., Váci-körut 14.

(I. emelet) Telefon: 110—49.

Mérték után a legfinomabb kivitelben és csakis elsőrangu posztóból készit: férfiöltönyöket, szalonruhát, frakkot, felöltőt, télikabátot, prémes és városi bundákat. Mindent a legujabb divat szerint.

A gázgyár fejlődése.

Elismerés Heltai Ferenc dr. vezérigazgatónak

Jóleső örömmel állapitjuk meg, hogy a sok haszontalan beruházás között végre akadt egy városi üzem, amely nemcsak hogy bevált, hanem a legvérmesebb reményeket is beigazolta. A mult héten terjesztette *Heltai* Ferenc dr. vezérigazgató a gázgyár jövő évi költségvetését a tanács elé. Az első költségvetés, amely nem az osztrák légszesztársulat számadásai, hanem a városi kezelés tényleges adatai alpján épült fel. Kitünik belőle, hogy a gázgyár nemcsak hogy maga viseli az egész befektetési öszegnek kamatát és amortizációját, hanem közvetve és közvetlenül mintegy ötödfél millió koronát juttat a fővárosnak.

A községesités tehát fényesen bevált s tagadhatatlan, hogy a nagyszerű eredmény főtényezője *Heltai* Ferenc dr. vezérigazgató. A gázgyári bizottság elismeréséhez és köszönetéhez bizonyára szivesen csatlakozik a főváros közönsége is, amely napról-napra látja az új vezetés üdvös eredményeit, tapasztalja, hogy a gázvilágitás jobb és a gázgyár a legmesszebbmenő előzékenységet tanusítja a fogyasztókkal szemben.

A gázgyári bizottság ülésén Heltai Ferenc dr. vezérigazgató ismertette a gázgyári költségvetést és rámutatott arra, hogy a költségvetés kedvezőbb eredménynyel végződött, mint ahogy azt eredetileg előirányozták. Bejelentette, hogy szükségesnek tartotta a gázgyár termelési költségeit száz köbméterenkint hét fillérrel emelni, 46.000 koronát irányzott elő a munkások jutalmazására és 100.000 koronát fizetésemelésre, amiről egyébként külön felterjesztéssel fog a tanácshoz fordulni. Azután a kox és más melléktermények értékesitéséről szólott. A jövőt biztatónak mondotta, amennyiben a gázfogyasztás folyton emelkedik. Felhatalmazást kér a közgyűléstől a tanács részére, hogy a gázgyárnál szükséges beruházásokat az üzemköltségek terhére engedélyezze, mert ez sokkal célszerűbb, mintha kölcsönpénzekből épitik azt meg. Végül rámutatott arra, hogy a város világitási szükséglete a jövő évben is rendkivüli módon emelkedni fog, mert például a folyó évben 5115 égővel szaporodott a világitás, úgy a jövő évre 28.000 lámpával kell számolni és ez a szám még folyton növekszik. A tanács évről-évre átlag 1000 lámpát állittat fel, viszont a régi Auer-égőket folyton kicseréli Inwert-égőkkel, úgy hogy azt lehet állitani, hogy Budapest ma Európa egyik legjoban világitott városa. A világitást mindamellett mégis fejleszteni kell. Tervbe van véve, hogy a főváros belső területén lévő összes Auer-lámpákat Inwert-lámpákkal cseréli ki. Ez a munka körülbelül tiz évet vesz igénybe. A kötségvetés ismertetése után Herzog Péter báró szólalt fel, aki kijelentette, hogy a gázüzem egyik fénypontja a város gazdálkodásának. Az előirányzott költségvetés igen szolid. Inditványozta, hogy a bizottság a költségvetést vegye tudomásul, járuljon hozzá a vezérigazgató előterjesztéséhez és szavazon neki köszönetet és elismerést a gázművek kiváló vezetéséért. Feleki Béla dr. szeretné, ha popularizálnák a gázfogyasztást, hogy a szegényebb néprétegek is hozzájuthassanak a gázhoz. A vezérigazgatónak jutatott elismeréshez a maga részéről is hozzájárúl és kterjeszti azt a gázgyár tisztviselőire is.

Heltai Ferenc dr. vezérigazgató reflektálva a felszólalásokra, hangsulyozta, hogy a popularizáció érdekében mindent elkövetnek és maguk is arra helyezik a fősúlyt, hogy a szegényebb néposztály is a gázfogyasztásra térjen át, mert a petroleummal való világitás most már kimutathatólag drágább, mint a gáz. A bizottság egyhangulag magáévá tette a költségvetést és elismerését és köszönetét fejezte ki Heltai Ferencnek. A vezérigazgató ezután az év első felének üzleteredményéről tett jelentést. Az üzleti felesleget a költségvetésben 600.000 koronában irányozták elő, de ezzel szemben már az év első felében 568.000 korona felesleget értek el, úgy hogy az egész év eredménye az előirányzathoz képest körülbelül 1,200.000 koronával fog emelkedni.

Ragyogó brilliáns ékszerek Schönwald Imrénél, Deák Ferenc-u. 21.

Uj városatyák.

Chorin, Garancsy, Hoffmann, Kassai, Küssler, Szücs.

IV.

Ifj. Chorin Ferenc dr. neve jól be van vezetve az ország közgazdasági névlajstromába. Fia Chorin Ferenc főrendiházi tagnak, a Gyosz. és több ipari és kereskedelmi vállalat elnökének. Maga is számos vállalat igazgatóságának tagja. Rendkivül szimpatikus, agilis, széles látókörű, európai műveltségü ember. Eddig póttag volt, most mint a Lipótvárosi Társaskör elnöke kerül a törvényhatósági bizottságba.

Az első kerület szabadpolgári pártjának, a mely az előjelek után itélve, könnyű győzelmet aratott volna a Kaslics-párt fölött váratlanul hatalmas ellenfele támadt a budai polgári kaszinó tagjaiból alakult községi pártban, amely hosszú esztendők óta pihent már s egészen mostanáig átengedte a teret Szebeny-Plattyéknek. Az új pártnak tagadhatatlanul erős a talaja a kerületben s ha Platthyék sietve nem kötnek paktumot, úgy alapos meglepetésekre lehetünk elkészülve. Akárhogyan alakulnak a viszonyok, bizonyos, hogy a községi párt elnöke, Garancsy Mihály, tagja lesz a közgyűlésnek. Garancsy neve különben is összeforrt a fővárossal. A közmunkák tanácsának alelnöke s ebben a minőségében mindenkor lelkes védelmezője volt a főváros érdkeinek.

Hoffmann Mihály királyi tanácsos, a Fűszerkereskedők Országos Egyesületének igazgatója, a VI. kerület adókivető bizottságának elnöke. A kerület kiskereskedői között tagadhatatlanul nagy a népszerűsége s a demokraták ezt a társadalmi réteget becsülik meg akkor, midőn Hoffmann Mihály eddigi póttagságát rendes tagsággá változtatják át. Gyakorlati érzékű, széles tudású férfiú, adóügyekben egyike az ország első szakembereinek.

Kassai Ferenc dr. eddig még csak szükebb kerületében, a Lipótvárosi Társaskörben játszott szerepet, amelynek igazgatója. Kvalitását rátermettségét, érdemeit az idő biztosan igazolni fogja. Azt mondják, rendkivül agilis, értelmes ember.

Küssler Henrik megválasztatása az egyesült Helvey-Springer-pártnak lesz az érdeme. A közeljövő legaktuálisabb feladata kétségkivül az élelmiszer drágaság problémájának a megoldása lesz. Küssler Henrik a Magyar élelmiszerszállitó r.-t. vezérigazgatója, nálánál jobban kevesen ismerik az élelmiszerkérdést, a választás tehát nemcsak szerencsés, hanem egyenesen nélkülözhetetlen szükségesség is. Bizton hiszszük, hogy Küssler a vállalatának felvirágoztatása mellett mindenkor fog találni időt arra is, hogy a főváros ügyeiben, a főváros érdekében érvényesitse befolyását, tudását, tehetségét. A közgyűlés nivója határozottan emelkedni fog az ő bevonulásával.

Szücs Ernő dr. ügyvéd, a hatodik kerületi demokrata párt régi tagja. Mindenki szereti, mindenki becsüli s a népszerűségénél csak a szerénysége nagyobb. A fővárosnak, különösen pedig szükebb kerületének az ügyeiben mindenkor lelkes érdeklődést tanusitott és nem szenved kétséget, hogy ez az érdeklődés csak fokozódni fog, amikor a közügyeknek aktiv tényezője lesz Szücs Ernő.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban

JÜNKER HENRIK

művirág gyárainak raktára

Budapest, Király-utca 54.

Dus választék disztollak, pleureusök, művirágok, virágkellékek és koszorukban. — Szobák és termek diszitése délszaki növényekkel.

Külön női kalapforma osztály.

Olcsó gyári árak.

Polónyi Albert áruháza

IV., Kigyó-u. 5. Klotild-palota

megérkeztek a legdivatosabb téli ujdonságok:

Selyem-, csipke-, gyapjuszövetek, ruhabársonyok

Jutányos árak! Állandó kiállitás!

Telefon: 15—68.

Ipar
Pénzügy
Vállalkozás
Kereskedelem

A Tőke

Biztositás
Épitészet
Közlekedés
Bányászat

LÁNCZY LEÓ.

Kegyelmes úr lett egy bankár. Magyarországon hallatlan eset. Ahol csak a születés révén, vagy a hivatali ranglétra legmagasabb fokán lesz valaki ilyenné. A számok és üzletek emberének eddig kijárt az udvari tanácsosság, néhány ritka esetben a főrendiházi tagság. Most a v. b. t. t. büvös négy betüjét Lánczy Leó tette bankárképessé.

Farizeuskodás volna afelett ujongani, e nagy és kivételes rangemelés alkalmából, hogy ime a polgári munka, a közgazdasági érdem, az üzleti tevékenység már Magyarországon is elismerést arat. Ne áltassuk magunkat. Lánczy lehetne százszor az ország egyik legnagyobb pénzintézetének a vezetője, a budapesti kamara elnöke, ilyen fokú kitüntetést el nem ér, ha egyénisége ki nem magaslanék olyannyira összes kor-, pálya- és kartársai közül, ha fölül nem mulná a bankárvilág összes favoritjait, egész klasszissal. Nem a magyar közgazdaságnak kitüntetése a Lánczy belső titkossága, hanem kizárólag Lánczyé, az ő személyes sikere, egyéni eredménye. És nincs egy alakja sem üzleti globuszunknak, akire ez a kivételes nagy kitüntetés ugy ráillenék. Lánczy Leó egy jó fejjel nőtt ki valamennyi társa közül. Benne összepontosul a magyar plutokrácia, az ő neve fogalomjelzővé vált az országban, s ha valami nagyot, gazdagot, pénzügyileg hatalmasat akarnak magyar nyelven kifejezni, jelzőképen a „Lánczy" szót használják. Ehhez a kivételes pozicióhoz kölcsönöz most a királyi kegy megfelelő külső diszt és rangot.

Egy férfiról, akit tüneményes pályája egész folyamán körülhizelgett a fürge tollak egész serege, akiről több nyomtatott dicséret látott napvilágot, mint a világ bármely becézett primdonnájáról: ilyen notabilitásról új dicséretet mondani, izléstelenség és vakmerőség volna. Egyet azonban nem hallgathatunk el, amikor egyéniségének jótulajdonságait leltározzuk és mérlegbe állítjuk: Lánczy Leó az üzleti világ összes egyéniségei közül a legeurópéerebb, a legúribb, a leggentlemanebb — ha e szónak egyáltalában lehet fokozása.

Egy magyar üzletember, bankár, aki nemcsak magyarul tud, ezt is jargon nélkül, hanem németül is ir és olvas hibátlanul, sőt ezenfelül még néhány nyelven ki tudja fejezni folyékonyan a gondolatait. Aki kulturnyelveken nem dadog, hanem folyékonyan tud gondolatokat kifejezni, melyek nem kizárólag a „tartozik" és „követel" fogalomkörében mozognak. Egy kulturált magyar, aki miatt, ha idegen idiómában megszólal külföldi vendégeink előtt nem kell szivszorongva pirulnunk. És végül egy honfitársunk, akinek a szava eljut kifelé is és a latban nyom odakünn is.

Legnagyobb dicsérete Lánczynak éppen ebben foglalható össze: egy magyar üzletember, aki bárha bankvezér, kitünő intellektus és nagyműveltségű férfiú. Üzleti kiválóságáról teljesen hallgathatunk. Elért sikerei számok erejével kürtölik világgá közgazdasági nagyságát. Bankja ma a nemzeti forgótőkének legalább is tizedrészét kezeli és gyümölcsözteti.

Akire kortársai 500 millió sorsát bizzák, annak üzleti szuperioritása benne él a köztudatban.

Ehhez a rengeteg anyagi erőhöz, ehhez a nálunk példátlan pénzügyi hatalomhoz adott most a királyi kegy megfelelő külső diszt. Lánczy nem lett általa nagyobb, csak a belső titkos tanácsosok gárdája, diszesebb.

A MAGYAR BANK.

Sokszor nem tehet róla a legtiszteségesebb nő sem, ha a hír felkapja és az emberek szájukra veszik. A Magyar Bank és Kereskedelmi részvénytársaságról az utóbbi időben tulságosan sokat beszéltek. Pedig nem az ő hibájából. Mert habár igaz, hogy a multban ez a pénzintézet a maga nagy ambiciójával, ifjú törtetésével, élénkségével, állandóan foglalkoztatta a közvéleményt és ő maga kényszerítette reá a közönséget, hogy vele foglalkozzék: az utóbbi esztendőben, mióta új rezsim költözött be a legifjabb bankóriás vezető székébe, üdvös mérséklet és szerény belső munka váltotta fel az előbbi lármás módszert. Igazán nem szolgált reá tehát ez az intézet arra, hogy a belső konszolidálás serény munkáját kivülről szenzációkkal megzavarják. A bank részvényei nagyot estek. Rendben van. De hiszen más részvények is zuhantak lefelé a derut folyamán. Bizonyos azonban, hogy tárgyilagos mérlegelés mellett e nagy áresés indokolatlannak látszik.Hogy a Bank a Balkánon sokat veszit? Minden hozzáértő szakember ezt kétségbe vonja. És ha már veszítene is egy vagy két milliót. Vajjon számít-e ez egy nagy banknál, mely a mult évben 8 milliónál nagyobb nyereséget tudott kimutatni, melynek saját tőkéje csaknem 100 millió korona, s melynek évek folyamán hatalmas rejtett tartalékai gyülemlettek fel. Honnan a hióbhirek, miért a nagy riadalom? Ki hallott a bank különös veszteségéről. Hiszen ellenkezőleg, még ez a mostoha esztendő is a bankra nézve a sikerek egész láncolatát hozta. Köztudomású, hogy a nyári nagy pénzszükség folyamán is a Magyar Bank volt legmobilisabb és állandóan tele volt külföldi pénzajánlatokkal, melyek arra képesitették, hogy a fővárosnak és több nagy vidéki városnak tekintélyes pénzszükségletét kulans kölcsönökkel kielégítse. Pénze tehát van sok, ez deklarált dolog. Hol lenne tehát baj? A részvények áresése a bank üzletmenetét hátrányosan nem befolyásolhatja, de viszont nem is bizonyítéka a rosszabb üzletmenetnek. Hiszen a Magyar Bank-részvény e tekintetben előkelő bajtársakkal ékeskedik. Igy a Közuti vasút ebben az évben 2 millióval többet keres, mégis részvényei az év eleje óta 200 koronával estek. Más a tőzsde és más a bank belső üzlete. Ha majd a politikai viszonyok normális mederbe terelődnek, a Magyar Bank részvényei is bizonyára el fogják érni azt a nivót, a mely az osztaléknak és a bank kitünő üzleti menetének megfelel. Pletykákkal talán lehet a részvény árfolyamának ártani, de a banknak magának a helyzetét semmiféle rosszakaratú hireszteléssel megrontani nem lehet. Hogy ez mennyire igaz, mutatja, hogy a bank éppen ebben az esztendőben, betéteit annyira szaporítani tudta, hogy ma már negyedik helyen áll e részben is a fővárosi pénzintézetek sorában.

A bizalmat tehát semmiféle hiresztelés megingatni nem tudta.

—

Félbenmaradt vaskohó-alapitás. A Krassó-Szörénymegyében fekvő lupáki érc- és széntelepeket gróf Széchényi László és neje, Vanderbilt Gladys elperelték az Osztrák-magyar államvasút-társaságtól. Az volt az új tulajdonosok terve, hogy nagyszabású ércbányászatot rendeznek be és Orsován vaskohókat állitanak föl. Most arról értesülünk, hogy a Steg. az érctelepeket visszavásárolta és igy az orsovai vasművek terve dugába dőlt.

Egyesülő takarékpénztárak. A Pestmegyei Takarékpénztár és a Budapest jobbparti bank és takarékpénztár e hó 9-én rendkivüli közgyüléseket tartanak, amelyen a két intézet egyesülését fogják kimondani. A fuzió után a Budapest jobbparti takarékpénztár a Pestmegyei takarékpénztár budai fiókja lesz s igazgatóságának négy tagja, Rosenberg Gyula dr., Steiner József, Schuk József és Sebők József belépnek a Pestmegyei takarékpénztár igazgatóságába s a Jobbparti vezetőigazgatói László, Rohony István és Schimerlik Mór vezetik tovább a budai fiókot. A vezérigazgató Szász János, a Pestmegyei takarékpénztár vezérigazgatója lesz. A Jobbparti részvényesei 5 részvényük után 3 Pestmegyei takarékpénztári részvényt kapnak s a Pestmegyei takarékpénztár 2 millió koronát kitevő alaptőkéje a fuzió következtében 2,500.000 koronára emelkedik.

A népesedés problémája. Katona Béla, a Pesti Hirlap kiváló közgazdasági szerkesztője, az elmult tavaszon óriási fontosságú eszmét vetett fel abban a felolvasásában, amelyet az Omge. szociális bizottságában tartott. Súlyos érvekkel, az adatoknak megdöbbentő erejével mutatta ki, hogy a népesség szaporodásától függ az ország jövője, boldogulása. A kétségtelenül aktuális problémával az előadás nyomán behatóan foglalkozott úgy a napi-, mint a szaksajtó. Katona Béla most „A népesedés politikai és gazdasági jelentőségéről" könyvet irt és kutatásainak eredményeit ebben a munkájában tárja föl s részletes programmot ád annak az egyesületközi delegációnak, amelyet az általa felvetett eszme érdekében haladéktalanul meg kell alakitani. A delegáció feladata az volna, hogy felderitse az okokat, miért stagnál az ország népessége s megállapitsa azokat az eszközöket, amelyeknek segitségével a népszaporodás útjában álló akadályokat el lehet háritani. Katona Béla nagyszabású munkája egyesiti magában a tudós elmélyedését és alaposságát, úgyszintén a gyakorlati közgazdász életrevaló ötletességét, utópiától mentes józanságát.

„A Pénzvilág" legújabb száma is nivós, érdekes tartalommal jelent meg. A közgazdasági kérdéseket mozgató elemek izlésesen és sok eredetiséggel kerülnek teritékre Fodor Oszkár eleven, szines lapjában. Rovatai a legaktuálisabb kérdésekről és eseményekről tájékoztatják az olvasót. A lap előfizetési ára félévre 12 K. Szerkesztőség és kiadóhivatal: V., Korall-utca 4.

A Skoda tőkét emel. A Skoda-művek elhatározta, hogy a Putilon-művekkel és a Newsky-hajógyárral közösen Szentpétervárott acélkohót és hámort létesit, amihez való berendezéseket a Skoda-művek szállitja az új vállalat részvényei ellenében. E célból a Skoda-művek nov. 20-án rendkivüli közgyülést tart, amelyen alaptőkéjét 30 millió K-ról 35 millió K-ra emeli fel. A régi részvényesek minden 6 régi részvényre eg yújat kapnak 500 K-ért. Az gazgatóság egyúttal meghatalmazást kért arra, hogy szükség esetén részvénytőkéjét további 5 millió K-val emelhesse fel. Az új orosz társaságnak 8 millió rubel lesz az alaptőkéje, aminek felét a Skoda-művek veszi át. Az új vállalat cége lesz: a Skoda-művek Newsky-társasága Szentpétervárott.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.

Merkantil Nyomda (Havas és Lehner) Budapest, VIII., Német-utca 27. szám.

Angol bőrbutorok
divánok, chaiselongeok, lószőr-matrácok, függönyök, lakások tapétázása és minden szakbavágó munkák a legjutányosabb áron.
◂ Javitások és diszitési munkálatok.
TATAI BÉLA és TÁRSA
kárpitosok
VII., Kertész-utca 48. Telefon: 57—83.

MAGYAR HALKONZERVGYÁR ÉS HALKERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest, VI. kerület VÁGÁNY-utca 9.

Telefon: 49—71.

Elárusito helyek: Központi Vásárcsarnok, Garay-tér tengeri halcsarnok.

Szállit hűtőkocsikban naponta érkezett friss, olcsó

TENGERI HALAKAT

Bárdi Garage-Palota

redőnnyel elrekesztett zárható boxokkal :-:

megnyilik november hó 10-én

VI. kerület

Lehel-utca 25. sz.

(Aréna -ut mellett)

POZSONYI MARGIT

női kalap műtermében párisi modellek megérkeztek.

Trotteur- és leánykalapokban nagy választék.

Kalapkészitési szaktanfolyamok

Budapest, IV. ker., Koronaherceg-u. 14. II. 4. Lift.

APOLLÓ

Projectograph r.-t.

József főherceg ő csász. és kir. fensége udvari szállitója.

A főváros legelőkelőbb mozgófénykép bemutató helyisége.

Hetenkint kétszer: hétfőn és csütörtökön teljesen

uj szenzációs ... műsor. ...

Előadások d. u. 5 órától folytatólagosan éjjel 12 óráig.

huzott drótszállal törhetetlen.

Magyar Siemens-Schuckert Művek

Budapest, VI., Teréz-körut 36.

Raktar: V., Pozsonyi-ut 5.

A gázkoksz a legjobb fűtőanyag!

Kokszeladási hirdetés.

Értesitjük a t. c. közönséget h,ogy f. évi november hó 4-től kezdve:

az I. rendű darabos kokszot .. 3 K 60 f-ért
a II. rendű kokszot .. .. 3 K 20 f-ért
a diókokszot pedig .. .. .. 3 K 80 f-ért

szállítjuk 100 kg-ké.nt, gázgyárainkban kocsiba rakva.

Fuvarköltség nyilt fuvarokban, 1000 kg.-on felül, lerakással együtt:

a pesti oldalon 100 kg.-ként .. .. 40 f.
a budai oldalon 100 kg.-ként .. .. .. 44 f.
a külteken és a budai hegyvidéken, a III. kerületben a Kiscelli-út, illetve Korona-tértől északra és a pesti oldalról a budaira való szállitásnál 100 kg.-ként .. .. .. 68 f.

Elvállaljuk a 250 kg. és ennél nagyobb mennyiségnek házhoz szállitását a pincébe való lerakással a fenti fuvarköltségen.

A kokszot 250 kg.-tól 1000 kg.-ig csak ólmozott zsákokban szállítjuk s a zsákolásért 100 kg.-ként külön 32 fillér fizetendő.

A számlázott koksz súlyáért szavatolunk.

Irásbeli megrendeléseket a rendelt mennyiség árának lefizetése mellett elfogadunk az összes gázgyárakban és felszerelési irodákban és a legrövidebb idő alatt teljesitjük.

Telefonon való rendelést József 9—89. sz. alatt fogadunk el.

Budapest, 1912. október 29.

Budapest Székesfőváros Gázművei.

A gázkoksz legtisztább és legtakarékosabb fűtőanyag.

Tőzsdetagok Tőkepénzesek Pénzintézetek Malmok Gazdák legjobb kézikönyve a

Budapesti Tőzsde-Almanach

A jelenleg érvényes tőzsdei szokások, az áru- és értékbörzére vonatkozó összes tudnivalók.

Szerkeszti és kiadja: Kovács Sándor György

IV. évfolyam.

Megjelenik folyó év november hó folyamán.

Ára vászonkötésben, portómentesen 7 kor.

Megrendelhető: VI., Nagy János-utca 8. vagy a «Fővárosi Hirlap» kiadóhivatalában.

HIRMANN FERENC

fémöntőde, réz- és ércműárugyára

Budapest, VII., Csányi-utca 7-9.

Telefon 125—51. Interurban 29—03.

Készitek mindennemü szerelvényeket viz, gőz, légszesz és fürdőberendezések részére. — Szőlő- és pincegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyukat. Vasuti kocsi- és hajó-szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vassulyokat. Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vizvezetéki szerelvények, kovácsolt és Öntöttvascsövek. Öntöttvas fürdőkádak és zománcozott kiöntők. Egészségügyi berendezések. Fayence áruk.

FŐVÁROSI NAGY MOZGÓ

VII., Rákóczi-ut 70.
Igazgató tulajdonos:
GERŐ S. SÁNDOR.

Ujitása a 3 órás műsor! Hetenkint 3-szor változik!

Több felvonásos drámák, bohózatok, harctéri képek, természet-felvételek.

Remek zene!

A „Fővárosi Nagy Mozgó“ éttermeiben remek hideg és meleg étkek polgári árakon.

E heti étlap:

Magyar rostélyos	K	1.—	Libasült	K	1.20
Serpenyos „	K	1.—	Tészta	K	—.50
Borjupörkölt	K	—.70	Torta 2 darab	K	—.48
Székelygulyás	K	—.80	Dréher sör	K	—.20
Borjucomb	K	1.20	Satt ementl áli	K	—.30
Tertéskaraj káp.	K	1.40	Rochefort vajjal	K	—.40
Rántott velő	K	—.80	1 adag imbisz	K	1.20
2 töltött paprika	K	—.90	1 kávé	K	—.30
Paprikáscsirke	K	1.40	1 chocolade	K	—.30
Rántott csirke	K	1.40			

Nyitva éjfélig!

MEIDINGER-KÁLYHÁK ÉS ÖSSZES ALKATRÉSZEI CSERÉPKÁLYHÁK, TÜZHELYEK, KÉMÉNY- : TOLDÓK :

legjobb kivitelben, legolcsóbb árban.

EHRLICH KÁLYHAGYÁR R.-T.
Budapest, VII., Dohány-u. 2
Mindenféle javitások gyors és preciz kivitelben!

HUNGÁRIA

Általános Biztositó Részvénytársaság

Budapest, IV, Károly-körut 2

Részvénytőke 6,000.000 korona
Szervezési alap 1,20.0000 korona

Elnök: **Gróf Károlyi Imre.**
Alelnökök: **malomszegi Elek Pál** és **Báró Fejérváry Imre**
A választmány elnöke: **Gróf Tisza Kálmán**

Élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég-, és állatbiztositás.

KARTELLEN KIVÜL!

Kék tó, tiszta tó...

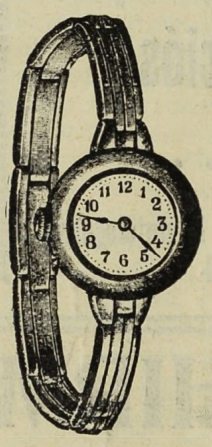

Elismert pontosságu

zsebórák

kitünő és megbizható svájci szerkezettel, gyönyörü vésésü acél, ezüst vagy arany : tokban :

eredeti gyári árban.

Órakarkötők, párisi drágaköves ékszerek, igazi keleti gyöngyfüzérek, nyakláncok, gyürük, fülbevalók stb. müvészi kivitelben.

Óriási állandó választék célszerü és maradandó értékü
ajándéktárgyakban.

SCHÖNWALD IMRE

főüzlete

BUDAPEST, Deák Ferencz-utca 21.

Törzstelep: PÉCS.

Alapittatott: 1852.

NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZ

Elsner

BUDAPEST,
IV., Párisi-utca 3.
Koronaherceg-utca sarok.

FIÓK-ÜZLETEK:

IV., Kálvin-tér
Kecskeméti-utca sarok.

VII., Király-utca 35.

VII., Rákóczi-ut 52.

II., Buda
Fő-utca 52.

PALAIS DE DANSE

(TÁNCPALOTA)

VI, SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77

KEZDETE 10¼ ÓRAKOR.
SZINHÁZ UTÁN A LEGKELLEMESEBB CSALÁDI SZÓRAKOZÁS. Elsőrangu tánc- és énekszámok! Attrakciók! **Egy óra után eredeti párisi táncmulatság! Amerikan bar.** Kitünő konyha, Reggelig czigányzene. Jegyek 2 és 3 koronáért válthatók este 8 orától a pénztárnál.

MAGYAR MIKLÓS

SZÉNNAGYKERESKEDŐ

Szén és koksz

:-: nagyban és kcsinyben. :-:

BUDAPEST, VI., Nagy János-utcza 29. szám.

Városi iroda: VI., Nagy János-u. 29.
Raktárak: VI., Északi teherpályaudv.

HÁZHOZ SZÁLLITÁS
TELEFON 114—77.

I. évfolyam. Budapest, 1912. november hó 13-án. 8. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil. Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán, esetleg hetenkint többször is. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. Kis János-utca 4. szám

A VILLAMOSOK

gyönyörüen fejlődnek és terjeszkednek szeretett fővárosunkban. Eddig szerények voltak és megelégedtek azzal, hogy átlag naponta a kerekeik közé szaladt egy-két gyanútlan polgártárs. Most újabb térfoglalás történt: egymást gázolja a Közuti meg a Városi. Sándor dudás egy csárdába került Hüvös dudással. Az Üllői-ut külső részén áll ez a csárda, amely a valóságban nem is csárda, hanem egy szép, tüzes sinpár. A Közutinak megfájdult a foga a Városi vonalra s a Városi felhasználta ezt az alkalmat arra, hogy a jogainak megvédésével borsot törjön a gyülölt riválisorra alá.

A nemes küzdelem önmagában véve csak pikáns, de nem általános érdekü. Egészen mindegy, hogy ezentul a Városi járat-e több kocsit azon a vonalon mint eddig, vagy pedig a Közuti is használni fogja a vonalat és igy szaporodik a kocsik száma. Az a differencia, amely a Közutitól járó nyereségrészesedés és a Városi vasut jövedelmének esetleges emelkedése között előállhat, oly csekély, hogy számba sem jöhet.

A dolog annál a megállapításnál kezdi érdekelni és közelebbről érinteni Budapest népét, hogy egy idő óta láthatatlan kezek állandóan gondoskodnak arról, hogy a két vasuttársaságnak meglegyen a mindennapi falat surlódása. A láthatatlan kezek megkötve tartják a főváros közlekedési ügyosztályát, amely előtt hosszú idő óta hiába hevernek az új vonalhálózatok tervei. Ugyanezek a kezek okozzák, hogy a Városi villamos, amely pedig úgyszólván a főváros tulajdona, elsősorban magával a fővárossal kénytelen minduntalan harcolni. A láthatatlan kezek diszkreditálják Budapest villamos forgalmát, megbénítják a közlekedésnek ezt a kitünő eszközét, az egyik vállalatot a másikkal szemben favorizálják: — egy szóval állandó és céltudatos munkát végeznek.

A láthatatlan kezek nem is olyan láthatatlanok. A városházáról indulnak ki és a Szabadság-térig nyúlnak. A börze konyhájában főzik a villamospolitika fekete levesét. A Városi villamos részvénytöbbségének megszerzése — most már kétségtelenül megállapítható — rossz üzlet volt. A városházán a bajon nem úgy iparkodnak segiteni, hogy a rossz üzletből jogosult előnyök nyújtásával jó üzlet legyen, hanem minden alkalmat felhasználnak arra, hogy rámutatván a tarthatatlan állapotokra, egyetlen remedium gyanánt a Közuti megváltását hirdessék. A polgármester fanatikus híve a megváltás útján érkező községesítésnek s a Közuti tranzakció szelid bevezetése lesz csupán a két vállalat fuziójának. Akárki meglássa.

FULLÁNKOK

Polonyi

Gézát nem dicsérni jöttünk, hanem temetni a törvényhatósági tagságát. Negyven esztendős városházi tevékenységére ugyanolyan nyugodt öntudattal tekinthet vissza, mint néhai ügyvédi multjára, amelyről egy alkalommal igy szavalt: „Harminc esztendős tiszta ügyvédi multam alatt sok piszokban fordultam meg, de minden piszokból tisztán másztam ki! . . .

A zavaros viznek nem volt nálánál ügyesebb halásza. Óriási eszével — ezt az egyet nem lehet tőle elvitatni — agyafurtságával, bámulatos szervező talentumával hatalmas tábort tudott szerezni magának. A politika akadályversenyén azonban felbukott a lovag s meg kellett érnie, hogy a saját tábora is elfordult tőle. Isten vele, Géza mester! . .

Számonkérő

széket fog tartani ebben a hónapban a főpolgármester helyettesítésével megbizott polgármester. A számonkérő szék nem hajlitott fabútor, Buchwaldnak sem lehet bérbeadni. Egészen fölösleges, hasztalan intézménynek tekinthető ennélfogva, amely csak arra jó, hogy a számonkérés után diadallal hirdessék, hogy a fővárosnak rendben van a szénája és rendben van a Csáky-féle szalmája, sőt a városi Kréta körül sincsenek bajok. A tulajdonképeni számonkérő szék a törvényhatósági bizottság, amelynek most még sokszor szunnyad a lelkiismerete, amelynek azonban ahhoz is van joga, hogy a számonkérő fölött tartson számonkérést. Mikor ül már össze ez a számonkérő szék!

A király

addig-addig hivogatta magához Bárczy István polgármestert, amig végre beteljesült a kivánsága és a polgármester egy-egy vice-podesztával a karján, betoppant a felséges úr dolgozószobájába. A látogatás lefolyásáról a király, a tőle megszokott közlékenységgel, a következőket árulta el munkatársunknak: Bárczy István feszesen szalutált mikor a király belépett, majd bemutatta a főváros közönségének hódolatát s mellékelte a hódolat tolmácsolására szóló meghatalmazást. A király csengetett Bolfrásznak és átadta néki a főváros hódolatát megőrzés végett. Aztán csend volt, mert Bárczy István nem akarta kitüntetni az ősz királyt megszólításával. (— Arra ugyan hiába vár az öreg úr — mondta halkan Vaszilievitsnek). Végre is a király volt kénytelen megszólítani a polgármestert. Megkérdezte tőle, hogy hogyan folynak az épitkezések! A polgármester kijelentette, hogy ez a kérdés Bódy Tivadar ügykörébe tartozik. Bódy adta meg a feleletet. — Az épitkezések gyönyörüen folynak. Akárcsak a Duna, mikor be van fagyva . . . Az uralkodó panaszkodott Bárczy Istvánnak, a rossz időjárás miatt. Bárczy megvigasztalta s határozottan megigérte, hogy segiteni fog a bajon. Vaszilievits is megigérte, Bódy is.

— Hogy van a Kriszháber Leó . . kérdezte most a király minden átmenet nélkül.

— Jól, jól, jól! — válaszolta a polgármesteri kórus.

— Hogy van a Piccadilly . . — érdeklődött tovább a király.

— Egyre rosszabbul, felség! hangzott a bús válasz.

A király rezignáltan sóhajtott és nagynehezen, végre-valahára elbocsátotta a türelmetlenkedő polgármestereket.

KUN GYULA

nyug. tanácsnok nyilatkozik a főváros dolgairól, a Bárczy-rezsimről, a jövőről.

Híre járt, hogy a Sasok a községi választáson Kun Gyulát, a főváros volt tanácsnokát akarják beválasztani a törvényhatósági bizottságba. Ez a választás különös jelentőséget nyert volna most, Polónyi Géza búcsúzása után. Kun Gyuláról ugyanis tudott dolog, hogy a tanácsban állandóan az ellenzéket képviselte úgy az országos, mint a községi politikában. Bárczy polgármesternek sohasem volt jó barátja Kun Gyula s a polgármester fel is használta a legelső alkalmat, hogy megszabaduljon a szókimondó, örökké kellemetlenkedő tanácsnoktól. Ugy látszott, hogy a Sasok Kun Gyulának vezéri szerepet szántak s azért fokozott érdeklődéssel kerestük fel, hogy megkérdezzük, igaz-e a jelölés híre, másrészt pedig kikérjük a véleményét a városházán uralkodó rendszerről, Bárczy polgármester városvezetési politikájáról, a jövő kilátásairól és egyebekről.

Rendkívül érdekes, helyenként szenzációs a Kun Gyula nyilatkozata:

— Mit sem tudok arról, hogy barátaim és elvtársaim engem a közgyülésbe akarnak küldeni, nem tartom valószinűnek a dolgot, mert feltehető, hogy a jelölés szándékát előzetesen közölték volna velem. Az igazat megvallva, nem is találnám ott a helyemet, egyedül állnék, mint Polónyi Géza. Ez volt a főoka annak, hogy visszautasítottam az I. kerület szabad polgári pártjának azt a felszólítását, menjek át lakni Budára s akkor beválasztanak a törvényhatósági bizottságba.

— Bárczy István politikáját végzetesnek tartom a főváros háztartására. Olyan ez a politika, mint a hónapos nátha: nem tarthatja magát, előbb-utóbb tüdőgyulladásba megy át, elpusztul. A polgármester okos ember, tehetséges ember, kitünően ért az emberek kezeléséhez, de fogalma sincsen arról, hol vannak azok a határok, amelyek között Budapest fejlődésének mozognia szabad.

— Hat esztendős polgármesterségének első két évében még türtőztette magát, de akkor kitört belőle a rosszúl értelmezett alkotási vágy s rövid idő alatt *300 millió korona adóssággal* terhelte meg a fővárost, nagyrészt olyan beruházások kedvéért, amelyekre örökké rá fog fizetni a város.

— Okos ember a polgármester, de sok bolondgombát csinál. A környezetét úgy válogatja össze, hogy ott ellenvéleményről, hasznos tanácsokról szó sem lehet. A fővárosnak ma nincsenek alpolgármesterei, nincsenek tanácsnokai, mert Bárczy István leszoktatta őket az önálló gondolkodásról. Az alpolgármesterek és a tanácsnokok minduntalan a polgármester gondolatait kénytelenek lesni, igy aztán természetes, hogy a saját gondolataik elsorvadnak.

— Budapest kiterjedése akkora, mint egy óriási uradalomé. Harminchatezer hold területet foglal el s az egyetlen emporium a Duna mentén. Ennek a városnak a vezetésében sokkal több reális elvnek kellene érvényesülni. Bárczy maga sincsen tisztában a maga céljaival: ő csak a külső fénynek a megszerzésére törekszik, a belső tartalom iránt nicsen érzéke.

Magas röptünek látszó, alapjában véve azonban sekélyes politikát űz s feledi, hogy a polgári Napoleonizmus éppen olyan veszedelmes és éppen olyan rövid lejáratú, mint a hadi, vagy álladalmi Napoleonizmus.

— A mindenkori kormányok jóindulatának a megnyerésében nagy művész a polgármester. *Wekerle* Sándor volt az egyetlen, aki úgy keresztül látott rajta, mint a tiszta üvegen. Wekerle nem is titkolta előtte a véleményét és igen sokszor az én jelenlétemben is *heves szemrehányásokkal illette őt, könnyelmű gazdálkodásáért,* milliókat nyelő terveiért. Talán éppen ez volt az oka annak az ellenszenvnek, amelynek számos jelét tapasztaltam Bárczy István részéről.

— Azok a nagyszabású alkotások, amelyek a polgármester nevéhez fűződnek, csaknem mind elhibázottak. Az állatkert roppant kicsi, az állatok egészen közel vannak egymáshoz s a nyugati pályaudvarba futó, vagy onnan kiinduló 300 vonatnak a zaja még az elefántnak az idegeit is előbb-utóbb tönkreteszi. A Sárosfürdőre nagyon sokat fog a város évente ráfizetni, a városi házakat úgy építették fel, hogy *a közelmultban az egyik lakásnak a menyezete leszakadt* és leütötte a lakókat. A mérnöki hivatalt az ügyosztályba való osztással tönkresilányították, ahelyett, hogy fejlesztették volna. Ellenzéknek pedig sehol sincsen nyoma . . .

— A munkabirásom, az egészségem csorbitatlan volt, amikor megkaptam Bárczy polgármester pecsétes levelét, benne a felszólítást, hogy távozzam a helyemről. Akkor bizony rosszúl esett a dolog, nehezteltem is érte, de később beláttam, hogy Bárczy István humánus volt velem szemben, mert így legalább nem voltam kénytelen részese lenni a gazdálkodásának. A sorsát nem fogja elkerülni: „auslaufen lassen" — ez az egyetlen célravezető mód . . .

Kommentár nélkül közöljük a nyilatkozatot. Magunk is valljuk, hogy van benne némi túlzás. De az elkeseredés leghangosabb kitörése is érthető annál a férfiunál, aki negyven esztendőn keresztül híven és buzgón, legjobb tudása és lelkiismerete szerint szolgálta bálványozott városának, Budapestnek az érdekeit.

AZ AUTOTAXI

NYILATKOZIK A MARTA.

A Pesti Hirlap szombati száma azzal a hírrel lepte meg a főváros közönségét, hogy az autotaxi ügyében végre-valahára döntött a tanács és pedig a magyar ipar javára, olykép, hogy az engedélyt az aradi *„Marta"* magyar automobilgyárnak fogja kiadni. Ezt a hírt még aznap megcáfolta az *Esti Ujság*, mely információját a „legilletékesebb forrás"-ból eredőnek mondja. A *Pesti Hirlap is* legilletékesebb forrásra hivatkozik, amennyiben ritkított szedéssel jelzi, hogy hírének megbizhatóságát, dr. Bódy alpolgármester is megerősítette.

Azon reményben, hogy az illetékes és legilletékesebb forrásokból bugyogó nagy ellentmondások okát felderithetjük, a *Marta-társaság* vezetőségéhez fordultunk, melynek bizonyára tudnia kell a való tényállást. A Marta-nál azonban igen begombolkozott urakra találtunk, akiket csak végső erőmegfeszítéssel tudtunk megszólaltatni. Hosszas habozás után az egyik igazgató a következőket mondta:

— Csak természetes, hogy mint automobilgyár, még pedig mint magyar automobilgyár, szükségképen érdeklődünk a fővárosi taxik iránt. Azt véljük, jogunk is van hozzá annyi, mint akármelyik külföldi gyárnak, amely eddig, a mi tapasztalataink szerint csak a piszkolódásban, a magyar ipar ócsárlásában bizonyult nagynak. A P. H.-nak is bizonyára megvannak a maga okai arra, hogy gyárunk 250 munkásának szájából a kenyeret kivenni igyekezzék. Más a dolgunk, mint az, hogy a magyar gyárat folyton gyalázó P. H.-val polemizáljunk. Erre szükség sincs. Elvégzi helyettünk a P. H. maga, mely rágalmaiban annyira következetlen, hogy nevetségessé válik azok előtt, akik két cikkét egymás után olvassák el. Az egyik cikk szerint nem is gyár, hanem csa javítóműhely vagyunk, a másik cikke szerint már 60 drb lomtárba való autót gyártottunk. Gyárunk kapuja nyitva van mindenki előtt, aki annak terjedelméről és szállítóképességéről meggyőződni kiván. Ennél „illetékesebb forrás"-ra nincs szükség. Célzatos rágalom az is, hogy ócska lomtárba való autókat akarunk a főváros nyakába sózni! Kijelentem, hogy e pillanatban egyetlen eladatlan autónk nincs. Mióta a kiskocsiverseny első díját, József főherceg aranyserlegét elnyertük, alig birjuk a szállítást. A tekintetben, hogy milyen a Marta autó, a P. H.-nál illetékesebb szakértőre hivatkozhatunk. A londoni autotaxi-vállalat 51 autót vásárolt nálunk, már pedig a londoni közönségnek is lehet és bizonyára van is olyan nagy igénye, mint a budapestieknek. — Mi nem azzal indultunk el Londonba, hogy az angol gyártmányt leszidjuk, hanem versenyképes gyártmánnyal. Csak ennek köszönhetjük eredményeinket, mert Londonban meg nem türik ám, hogy az angol ipart emberfia becsmérelni merje. Pedig az nem is szorul oly védelemre, mint a mienk. Ilyesmi csak nálunk járhatja, mert mi „hazaffy"-ak és „sovének" vagyunk!

Nem tartom illőnek, hogy azokról a tárgyalásokról, helyesebben: tárgyalási kísérletekről, amelyeket a fővárossal folytattunk, a nyilvánosság előtt nyilatkozzam. Ha idevonatkozólag mégis teszek egy rövid kijelentést, e nem keresett úton, úgy annak az a célja, hogy lerázzam vállalatunkról azt a sarat, amelyet piszkos kezek folyton ránk dobálnak. Méltatlanul vádolnak bennünket panamával és a főváros urait részrehajlással, mert mi még odáig sem jutottunk el, hogy forma szerinti ajánlatot tehessünk. A fővárosra sokkal kedvezőbb és számunkra sokkal hátrányosabb feltételek mellett szándékoztunk pályázni azoknál a feltételeknél, amelyekről a P. H. hírt ad. Pedig már a P. H. által közölt feltételek is olyanok, hogy azoknak vállalására, csak munkásainak kenyerét biztosítani akaró gyár határozhatja el magát. Nem 2.000.000 K tőkét, hanem 4 mondd négy millió tőkét ajánlottunk fel, (a mai pénzszűke világban 2 millió ide vagy oda, nem mindegy). A főváros nyereségrészét sem a valósághoz hiven közölte a P. H., mert mi az ingyen részvények után automatice járó 51%-on felül, a fővárosnak a közterületek használata cimén még to-

Még egyszer és utoljára.

A közgyülés termében melankolikus a hangulat. Itt a mandátumok ősze, még egy közgyülés, azután választás lesz s a választáson elbukik néhány városatya. *Kállay* bátyánk is a bizonytalan jövőnek a remegői közé tartozik. Sorra járja a demokratákat s tőlük vár vigaszt és reményt. Cukros ember, a sajtó megédesítője, azonkivül pedig szorgalmas, lelkes tagja a törvényhatósági bizottságnak.

Bosnyák Izsó hat évig szenvedett keserves póttagságban, hat évig hiába várta áruházának cégérét, a gólyamadarat, csőrében a mandátummal. Most aztán kegyetlenül megtréfálta a sors. Az utolsó közgyülés előtt behivták városatyának s mire egy közgyülést végigélvez, már vége van a dicsőségnek . . .

Bejött a közgyülésre *Lers* Vilmos miniszteri tanácsos is, hogy a kormányt képviselje. Bejött azonkivül egy csomó haza-indítvány. A városatyákat hirtelen megszállta a nagy munka-vágy, a nagy szorgalom, amelyre ilyenkor, választások előtt nagy szükség lehet. Ha a választópolgárok osztályzatot adnának a városatyáknak, a szorgalom cimü tantárgyból, akkor *Baránszky* Gyula és *Biró* Hermann legalább is öt „jeles"-hez jutottak volna. Baránszky mindjárt az útbaigazító hivatalnál kezdte a szorgalmat. Elárulta kartársait, az ügyvédeket, azt mondta, hogy az útbaigazító hivatal hasznos útmutatásaira elsősorban az ügyvédek szorulnak rá, mert az ügyvédek az adónyuzáshoz annyit sem értenek, mint *Hajdu* Marcell a harangöntéshez. Az ügyvédi kamara tagjai magasröptü útbaigazitási vitát rendeztek, amelyben jók voltak még: *Feleki* Béla és *Oláh* Dezső útbaigazítási tanácsosok.

Aztán kertbérleteket tettek a napirendre, Budapest-Kertváros első fecskéit. *Vértes* Emil a józan kereskedő ceruzájával kihuzta a lugasokat, *Reiner* Edének fürdőpolitikai szempontból volt néhány okos szava, *Baránszky* pedig mint szorgalmas méhész bontakozott ki. *Gelléri* és *Pető* a kertbérletek és a pesti éjszakák között kerestek összefüggést és hősiesen küzdöttek a kertbérlők szabad alvási joga mellett. Pető a pápát is kikezdte, a csalhatatlanságról beszélt, de később koncessziókat tett a Vatikánnak:

— Nem akarom a csalhatatlanságot egyedül a magam számára vindikálni . . .

Igy szólt Pető és ha tekintetbe vesszük demokrata hitvallását, el kell ismernünk, hogy *Pius* pápával szemben elment az engedékenység legszélső határáig.

A képzőművészet régi, kedvenc témája *Biró* Hermannak. Most sem állhatta meg, hogy a Képzőművészeti Társulat palotabérleténél szellemileg meg ne könnyebbüljön. A tőle megszokott tudással számította ki, hogy az Andrássy-úti háznál olcsóbban is elhelyezhetné a főváros azt a néhány lim-lomot. *Erőss* Sándor cs. és kir. építőmester, mint egyetlen hazai építő-doktor, megállapította azt a diagnózist, hogy a képzőművészetek bérbeadandó berke *belső gyengélkedésben* szenved. Azon nyomban vissza is adta az elnök az előterjesztést *Wildner* tanácsnoknak, ne mondja, hogy a közgyülés nem ad elég munkát a szociálpolitikai ügyosztálynak!

Bárczy István közben megúnja az elnöklést és leszáll trónjáról. *Vázsonyihoz* megy s a fülébe súg valamit, amire a demokraták vezére halkan felel:

— Már megint kezded, Pista! Miután pedig időközben húsz perc mult el Birómentesen, *Biró* Hermann ismét felkel és pozdorjává zúzza a Nicholson-gyárat, amiért nem tesz eleget a vállalt kötelezettségének. A beszéd után a Nicholson-gyár továbbra is a helyén állt, de legalább *Biró* leült. *Harrer* tanácsnok ajkairól úgy folyik a szó, mintha betanulta volna mondókáját. Holott Harrernek erre nincsen szüksége, mert minden egyéb jó tulajdonsága mellett még elsőrendü szónok is és kitünő debatter. *Bródy dr.* a taksamérős automobilok (magyarul autotaxik) sorsa iránt érdeklődik, ezúttal ötvenedszer. A jubileum alkalmából *Rényi* tanácsnok alapos választ ad, annyira alaposat, hogy *Bárczy* elnök idegesen fordul a tanácsnok felé, majd elszólja magát:

— Az előkészítés döntése legközelebb megtörténik! — mondja.

— Előkészítés döntése! Hohó, mi ez! Hát még csak ott tartunk! kiabálják a türelmetlen városatyák.

Amire Bárczy sietve kijavítja magát:

— Nem az előkészítés döntését gondoltam, hanem a döntés előkészítését!

Ebben aztán megnyugodtak a városatyák. Mert nagy lelki megnyugvás a főváros polgárainak az a biztos tudat, hogy ime, hat esztendő multán mégis csak megtörtént minden döntés az előkészületekre nézve, vagy minden előkészület a döntésre nézve!

vábbi 25%-át a nyereségnek kináltuk fel.

Formális ajánlatot be sem adhattunk, mert illetékes helyről azt az értesítést kaptuk, hogy tervezetünk komoly tárgyalásra nem alkalmas.

Hogy kik kapják meg az engedélyt, arról nekünk sejtelmünk sincs, bizonyosan csak azt tudjuk, hogy nekünk soha egy percig sem volt és nem is lehetett reményünk, a szállításra, mert mi végre is csak „magyar gyár" vagyunk, amelyben csak Londonban merhetnek bizni.

Ha csak pusztán egy előítélet leküzdéséről volna szó, ennyit sem mondtam volna. A mondottakból azonban láthatja, hogy egy nekünk teljesen megközelíthetetlen üzletről van itt szó. Ezt az üzletet is, amely megerősíthetné iparunkat, arra aknázták ki, hogy méltatlanul megrágalmazzák vállalatunkat.

A P. H. a hajszát ellenünk kétségtelenül közérdekből folytatja. Teljék kedve benne!

Igy a magyar gyár, s a nyilatkozatához a magunk részéről azt az óhajt fűzzük, hogy a rágalmak bűze helyett végre az autotaxik bűzéről panaszkodhasson a pesti közönség . . .

Büntetik a Közutit.

Széll igazgató nyilatkozata.

A főváros közlekedésügyi bizottsága elhatározta, hogy érvényt szerez azoknak a büntető szankcióknak, amelyek a közlekedési vállalatoknak a várossal kötött szerződéseiben foglaltatnak. A szigorúságot a Közutinál kezdte meg s az alkalmat az adta hozzá, hogy a Közuti a 11-es számu relációját, amely Óbudától a Közvágóhidig ért, állitólag egészen Erzsébetfalváig terjesztette ki, a vele érdekközösségben áló Helyiérdekü vasut vonalának felhasználásával, a területhasználati joggal való visszaéléssel. A közlekedési bizottság az ügyosztály előterjesztésére rendkivül erélyes elvi határozatot hozott, amely kétségkivül érdekes perspektiváját nyitja meg azoknak a rendszabályoknak, amelyekkel a főváros a züllött közlekedési viszonyokon segiteni akar.

Ebben a pikáns hátterü ügyben *Széll* Árpád, a Közuti vaspálya r. t. igazgatója, a következő nyilatkozatot tette lapunk munkatársa előtt:

— A közlekedési ügyoszály előterjesztése a 11-es reláció meghosszabitására, jogtalan területhasználatra alapitja a véleményét. Holott mindezekről szó sincsen. Az történt, hogy a helyiérdekü vasút, amelynek egyik végállomása Erzsébetfalva, kölcsönvett a Közutitól néhány kocsit és ezeknek a kocsiknak a segitségével Erzsébetfalvától a közvágóhidig hozza be az utasokat. A Helyiérdekü ez által lehetővé teszi a közönségnek azt a régi kivánságát, hogy ebben a relációban átszállás nélkül legyen a forgalom lebonyolitható. A területhasználati jog nem szenved ily módon sérelmet, mert hiszen ilyen kocsikölcsönzés állandóan előfordul a villamos vasuttársaságok között. De nem szenved kárt a főváros sem, hiszen a bruttojövedelem, tehát a főváros részelenkezőleg, emelkedni fog. Az ilyen üzemköltséggel involváló kölcsönözésbe nincs is beleszólása a városnak.

Ha egyáltalában szó lehet büntetésről, úgy ez a büntetés semmiesetre sem sújthatja a Közútit, mert a területhasználatért nem a Közútit, hanem a Helyiérdekűt terheli a felelősség. Egyébként nyugodtan várjuk a fejleményeket s a forgalmat továbbra is úgy bonyolitjuk le a 11-es vonalon, mint eddig, mert a közönségnek is ez az érdeke.

Akarja látni Kelet mesés kincseit
Látogasson el
Schönwald Imréhez, Deák Ferenc-utca 21

Budapest választ!

A *Fővárosi Hirlap* volt az első, amely a választások határnapját pontosan megjelölte. Értesülésünket az igazoló választmány döntése teljes mértékben megerősítette: november 21-én és 22-én határoz a főváros polgársága a gazdátlan mandátumok sorsa fölött.

Az utolsó nyolc nap a tulajdonképpeni választási küzdelem ideje. Mindaddig csak előcsatározások folytak s jellemző, hogy azok mozgolódtak eddig a legserényebben, akik amúgy is — hiába mozognak. A biztos szavazattöbbség fölött rendelkező, hatalmas pártok a legteljesebb nyugalommal, erőlködés nélkül várják az őszecsapás kezdetét, kisebb-nagyobb guerilla-csapatok portyázása nem hat az idegeikre.

Az *I. kerületben* mintha elült volna a harci zaj. A poraiból feltámadt községi polgári párt, úgy látszik, *garanciákat* kapott a szabadpolgároktól, hogy 1—2 emberük tagja lesz a közgyülésnek.

A *II. kerületben* szél sem rezzen, fű sem nő és haraszt sem zörög. Berzeviczyék kanterben hozzák be a jelöltjeiket.

Óbudán huszárkard csörömpöl s zavarja a jámbor polgárok békéjét. Itt az utolsó pillanatban keletkeznek a pártok, éppen azért az eredmény egyelőre kiszámithatatlan.

A *Belvárosnak* fekete vasárnapja volt. A város összes keresztényszociálistái — lehettek vagy tizenhárman — fölkerekedtek, hogy megvédjék a katolicizmusnak és az igazságnak egyesített vezérképviselőjét, *Polónyi* Gézát. Azt mondják, hogy a Sasok és a mungók paktumának egyetlen feltétele volt csupán: a Polónyi feje. Ez a fej bizonyára nem fog nyugodni s a Belváros választása nem lesz egyhangú.

A *Lipótvárosban* Chorin és Kassai egy csónakban eveznek Sándor Pálékkal a paktum vizein a biztos mandátumoknak a révébe.

A *VI. kerületben* kellemes szenzációt keltett *Molnár* Ferenc jelölésének a hire. *Sümegi* Vilmosnak már most *gratulálnak mindenfelé*.

Az *erzsébetvárosi régi polgári párt* vezetői *Márkus* József, *Ehrlich* G. Gusztáv és *Morzsányi* Károly dr. a közelgő községi választások alkalmából vasárnapra nagygyülésre hivták össze a kerület választóit, elsősorban a párt régi hiveit. A nagygyülésen, amely az Erzsébetvárosi Kör disztermében folyt le, a kerület vezetőférfiain, összes bizottsági tagjain kivül több ezer főnyi előkelő választó közönség jelent meg. *Márkus* József nyugalmazott főpolgármester, a kerület országgyülési képviselője, az egybehivók nevében üdvözölte a megjelenteket és vázolta a gyülés célját. Utána *Paksy* Béla inditványára egyhangu lekesedéssel megválasztották a pártvezetőséget. Elnök lett *Márkus* József, társelnökök *Morzsányi* Károly és *Ehrlich* G. Gusztáv, *Herzog* Péter báró, *Kohner* Adolf báró és *Benedek* Dezső. Ezután *Morzsányi* Károly dr. zajos tetszéssel fogadott hosszabb beszédben a kerület bizottsági tagjainak a főváros és a kerület speciális érdekeiben kifejtett működéséről emlékezett meg. Különösen három fontos kerületi kérdésről tett említést: a VII. kerületi elöljárósági épület, a Wesselényi-utcai villamos vasut és az Erzsébet sugárut kérdésének a megoldásáról. Ismertette azokat a lépéseket, amelyeket a bizottsági tagok a három kérdés megoldásának érdekében megtettek, vázolta az ügyeknek a jelenlegi állását és a leendő bizottsági tagok nevében megigérte, hogy az Erzsébetváros fejlődésének e feltételeit minden erővel sürgetni fogják. *Ehrlich* G. Gusztáv elnök nagyhatásu szavakkal ismertette azokat az érdemeket, melyeket *Morzsányi* Károly dr. 36 esztendős törvényhatósági bizottsági tagsága alatt a kerület körül szerzett. Inditványára a nagygyülés egyhangu lelkesedéssel már most újból jelölte Morzsányit bizottsági tagul, és egyúttal felkérte őt a kijelölő bizottság elnöki tisztének elvállalására. *Benedek* Dezső a VII. kerületi Polgári Kaszinónak, *Kovács* Jenő dr. az Erzsébetvárosi Kaszinónak, *Schwarcz* Ernő pedig a kerület kereskedelmi alkalmazottainak a párthoz való csatlakozását jelentették be. *Márkus* elnök inditványára a nagygyülés megválasztotta a 25 tagu kijelölő bizottság tagjait, s egyuttal felhatalmazást adott a párt elnökségének arra, hogy a párt 500 tagu végrehajtóbizottságát megalakitsa. Az elnök zárószavai után a nagygyülés az elnökség éltetésével lelkes hangulatban oszlott szét.

A kijelölő bizottság tagjai lettek: *Morzsányi* Károly (elnök), Adler Győző, Beckmann Jakab, Bogdány Mór, Dósa Kálmán, Breitner Lipót, Ehrlich G. Gusztáv, Elek Bernát, Erdős Miksa, Frisch Ignác, dr. Herczeg Lajos, Horner Samu, Hönig Antal, Kemény Simon, Lányi Róbert, Marschalkó Gyula, Nessi Gyula, Paksy Béla, Polgár Károly, dr. Révész Vilmos, dr. Salgó József, Spitzer Lipót és Szabó János.

A nagygyülés sikere megdöbbentette az ellentábort is. Ehrlichék imponáló fölénnyel fognak *győzni*, ez az egy bizonyos. Az *egész* keresztényszociálista párt csatlakozott a függetlenségiekhez.

A *Józsefváros* behódolt Hüvöséknek. Horváth Jenő kijelentette, hogy nem fogadja el a mandátumot a Józsefvárostól.

A *IX. és X. kerület* aránylag a leghangosabb Helvey—Springerék győzelme valószinű, de tiszta listával kevesen fognak szavazni.

PICCADILLY — A GELLÉRTHEGYEN.

Gfrerer, Schoch és Grossmann vállalkozók, már közel egy eszendeje megkapták az előmunkálati engedélyt a Gellérthegyi sikló megépitésére. A munkálatok megkezdését azonban egyre halogatták, hogy miért, anank egyszerű oka is ismeretes: a vállalkozók pénz nélkül szeretnék az értékes vasutat megépiteni. És egy jó ötletből kiindulva, azt ajánlották a fővárosnak, építsék meg a Gellérthegyi siklót kettesben, a 300,000 koronás költségek felét a főváros fizesse meg. A városházán persze hallani sem akartak a dologról.

A közlekedési ügyosztály most újra tárgyal a vállalkozókkal, akik nem éppen eredeti ötlettel állottak ismét elő. A másfélszázezer koronás hozzájárulás helyett ingyen telket kérnek a Gellérthegyen. A területen mulatót, vendéglőt építenének, s ezzel fokozni remélik a vidék forgalmát annyira, hogy a sikló üzeme rentábilis legyen. Az eszme rájuk nézve nem is olyan rossz, csakhogy Szapárvék a Piccadillynél már megbuktak vele.

Telket cserél a Központi Tejcsarnok.

Tavasszal már úgy határozott, hogy mégis tesz valamit a főváros a tejkereskedés rendezésére. Nem végleges megoldás lett volna a Központi Tejcsarnokkal tervezett tranzakció, hanem egy bizonytalanul kipontozott jobb jövőnek a kezdetével biztatta a közönséget; mert igy a fővárosnak mégis joga volna a tejszükséglet ellátásának irányitásába belszólania. Innét aztán már kevés hiányzott ahhoz, hogy a tejkereskedelem várositását megcsinálják.

A terv Folkusházy tanácsnok aggodalmaskodása folytán megbukott, a Központi az utolsó pillanatban visszavonta ajánlatát, melynek lényege az volt, hogy a vállalat hatalmas arányokban megnagyobbitott telepét a főváros telkén épiti fel, az épitési költséget a telekre felveendő *másfél milliós kölcsönből fedezi*, viszont a főváros képviselőjét beküldheti a Tejcsarnok Szövetkezet igazgatóságába.

Hosszú tervezgetés után most újból aktuális a kérdés. A *Központi Tejcsarnok* megújitotta ajánlatát, melyet valószinüleg még e héten a közélelmezési és a kisajátitó-bizottságok elé visznek. Az új ajánlatban is kéri a vállalat az Üllői-uton fekvő 10 ezer négyszögöles telek átengedését, cserébe átadja ezért a Rottenbiller-utcában fekvő telkét és ezenkivül tekintélyes évi bért fizet a fővárosnak. A bérösszeg nagyságában most tárgyal *Gerlei* Lajos igazgató Folkusházy tanácsnokkal. Jelzálog kölcsönről szó sincs, a Tejcsarnok saját maga szerzi meg az épités költségeit.

Események

Az állatkerti vendéglő.

Megirtuk, hogy az az ideiglenes bérlet, amelyet a főváros *Gundel* Károly vendéglőssel és *Weingruber* Ignác kávéháztulajdonossal kötött, december 31-én lejár. A közgazdasági ügyosztály most tárgyal a bérlet meghosszabbitásának, illetve végleges megkötésének a feltételeiről a bérlőkkel s *Márkus* Jenő dr. tanácsnok e tárgyalások alapjául az elmult esztendő üzleti eredményét veszi, ami a fővárosra feltétlenül előnyt jelent, mert hiszen köztudomásu, hogy ez az eredmény a bérlők számitását teljes mértékben kielégithette.

A tárgyalások befejezését s az új megállapodásra vonatkozó ügyosztályi előterjesztést e hó végére várják. Nem ismerjük a tárgyalások eddigi menetét s ezért nem tudjuk, hogy a bérlők mennyiben hajlandók a főváros igényeit honorálni. Bizonyos azonban, a többi vendéglőssel és kávéssal szemben nagy méltánytalanságot követ el a város akkor, amikor nyilvános pályázat mellőzésével juttatja *Gundel-Weingruberéket* a dús jövedelmet hajtó üzlethez.

Összeférhetetlenség.

Vázsonyi Vilmosnak ismét felajánlottak egy állást, amelyért dolgozni sem kellett volna, amely miatt szégyenkeznie sem kellett volna s amely 30—40,000 koronával gyarapitotta volna a demokraták vezérének évi jövedelmét. A szinekura nemcsak anyagi előnyt jelentett Vázsonyi számára, hanem kétségkivül nagy megtiszteltetést, erkölcsi pálmát is. És Vázsonyi Vilmos mégis habozás nélkül visszautasitotta ismét a búsás és amellett tisztességes ajánlatot, mert puritán gondolkodása nem engdte meg, hogy rosszhiszemű nyelvek az összeférhetetlenség gyanújának a magját hintsék el a közvélemény könnyen termékenyithető talajába. Vázsonyi nemes gondolkodása, erkölcsi fölénye, mindenképen elimerésre méltó és magasan értékelendő. Példát vehet róla mindenki, legelsősorban pedig — a városatyák.

Jön az autobusz.

Hetekkel ezelőtt elsőknek adtunk hirt arról, hogy egy londoni autobusz-vállalat, amely a kontinens több nagy városában, legutóbb Münchenben és Bécsben rendez be autobusz közlekedést, a fővároshoz is benyujtotta a koncesszióra vonatkozó s a fővárosra nézve rendkivül előnyös ajánlatát. Az autobuszoknak egy mintáját hétfőn este mutatta be a társaság igazgatója, Mr. *Weiss* és budapesti jogtanácsosa, dr. *Forbáth* Frigyes ügyvéd a közlekedésügyi bizottság tagjainak. A bemutatón a tanács részéről *Bódy* Tivadar dr. alpolgármester és *Rényi* Dezső tanácsnok is részt vettek. Az autobusz a megjelentekkel hatalmas körutat tett s rendkivüli biztosságával, óriási kényelmével általános tetszést és elismerést keltett.

Kéjutazás közpénzen.

A kiküldetésekről irtunk lapunk mult heti számában és megállapitottuk, hogy ezek a kiküldetések mindig a kiküldötteknek az érdekében történnek. Örömmel regisztráljuk, hogy ezt a megállapitást a *Pesti Hirlap* is magáévá tette abból az alkalomból, hogy a tanács *Sztojanovits* Jenő urat, foglalkozására nézve a városi énekkar *szakfelügyelőjét* (ez a titulus nem tréfa dolog!) külföldi tanulmányutra küldte „az énekkarok intézményeinek tanulmányozása céljából". A magasztos cél bizonyára buzgó tanulmányozásra fogja hangolni a kitünő szakfelügyelőt!

Repriz az Omniában. „A dohánygyári leány", ez az érdekes társadalmi szinmü, mely a mult évben nagy sikerrel több mint 100 előadást ért el az Omniában, a mai naptól kezdődőleg teljesen uj felvételben kerül bemutatásra kizárólag az Omniában. A repriz egy mozgószinházban teljesen uj jelenség és az Omnia érdeme, hogy oly filmeket, melyek a közönség különös érdeklődését keltették fel, időnként uj felvételben müsorába felvesz.

Mégis Piccadilly!

Szapáry Pali gróf ismét kisért. A mult héten valami francia balekot kisért, akit avval akart a Piccadilly számára megnyerni, hogy megmutatta néki a főváros „összes" szociális intézményeit. Miután pedig ezeket a szociális intézményeket ő maga is csak hirből ismerte addig, felkérte a szociálpolitikai ügyosztálynak egyik tisztviselőjét, hogy kalauzolja őket. Azt mondta a tisztviselőnek:

— Talán elsősorban a *népszállodába* mennénk?

Ugy tudjuk, hogy *Farnady* József ügyvéd a kisajátitási albizottság müszaki tagjának ismeretes véleménye után azzal a fenyegetéssel vette vissza a városgazdasági ügyosztálytól az iratokat, hogy rövid idő mulva uj ajánlattal jön. Majd szemébe nézünk az uj Piccadelly-tervnek!

A főváros szállitásai.

Késedelmes árlejtések.

Három évre évi huszezer, összesen tehát 60.000 mázsa *nyers ásványolaj* lesz szükséges a makadámutak portalanitására. Pályázat nyilik a köztisztasági célra a főváros egész területén szükséges *nyirfa-seprűkre*, továbbá a köztisztasági és szemétfeldolgozó üzem altiszti és munkásszemélyzete részére az 1913. és a következő két évben szükséges *cipők és bakkancsok* szállitására. Az ajánlatokat a tanács közlekedési ügyosztályának vezetőjéhez, *Rényi* Dezső tanácsoshoz kell beadni. Árlejtést hirdet továbbá a főváros a szegényházakban szükséges *fűszer- és gyarmatárúk, hentesárúk, tej, tejtermékek és hüvelyesek* szállitására. E négy csoportban álló árlejtésre az ajánlatokat december 4-ig kell beadni a közjótékonysági ügyosztály vezetőjének, *Almády* Géza tanácsosnak a kezéhez, ahol a közelebbi föltétel is megtudható. Végül árlejtést hirdet a tanács az aréna-úti bérház *üveges- és tölgyfapadozati* munkáira. Az erre vonatkozó ajánlatok beadásának határideje november 28. Az ajánlatokat az épitkezési ügyosztályt vezető tanácsos kezéhez kell benyújtani.

Amint látható, az árlejtés alá kerülő cikkek legnagyobb része olyan, amelyeknél a pályázat nagyobb nyilvánossága lényegesen olcsóbb árakat biztosítana a fővárosnak. Éppen ezért hibáztatjuk, hogy a tanács az árlejtés hirdetését úgyszólván az utolsó percre hagyja, amikor a pályázni szándékozók már nem tudnak elkészülni a pályázattal.

Hatmillió póthitel.

A Sárosfürdő iszapjából.

A városgazdasági ügyosztályra és különösen annak vezetőjére, *Márkus* Jenő dr. tanácsnokra szomorú örökségképpen szállott rá a Sáros-fürdő odiózus ügye. Öt millió költségből az idők folyamán tizenegy millió korona lett s természetes, hogy a horribilis többletre most nincsen fedezet.

A keserü labdacsot valahogyan mégis csak le kell nyelnie a közgyülésnek. Az ügyosztály most készíti el a hat millióra rugó póthitel fedezésére vonatkozó javaslatot. A nehéz munka e hó végén kerül a nyilvánosság elé, akkor fogja tárgyalni a gyógyfürdő- és a pénzügyi bizottság, majd a tanács és végül a közgyülés. Valószinü, hogy a milliókat a felveendő nagy kölcsönnek a terhére fogják irni, átmenetileg pedig a függő kölcsönből fedezik a folyó kiadásokat.

FŐVÁROSI HIRLAP előfizetési árai:
egész évre .. .. 16 K
fél évre .. .. .. 8 K
Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám. Telefon: 161—07. sz.

Eddig páratlanul álló szerencse!

A világ legnagyobb osztálysorsjegy főnyereménye.

A lefolyt VI. osztály főnyereménye . . K 400.000
és a jutalom . . . K 600.000
összesen K 1,000.000

egymillió korona

egy számra és pedig a

103.881

számu sorsjegyre esett.

Ezen összeget a

Török A. és tsa bankház r.-t.

Budapest, Szervita-tér 3|a

Magyarországon lakó négy vevője nyerte.

Az első osztályu sorsjegyek árai:

1/1 sorsjegy	1/2 sorsjegy	1/4 sorsjegy
K 12.—	K 6.—	K 3.—

Az eredeti sorsjegyeket utánvét mellett vagy az összeg előzetes beküldése ellenében küldjük szét.

Telefon: 3—49.

Távirati cim: „TÖRÖKÉK"

Mit kíván az Erzsébetváros.

Morzsányi Károly dr., a VII. kerületi régi polgári párt egyik elnöke, a párt vasárnapi nagygyűlésén beszámolt a hetedik kerületi bizottsági tagoknak az elmult ciklus folyamán kifejtett tevékenységéről. Beszámolójának legkiemelkedőbb része az a fájdalmas megállapitás volt, hogy a kerület leg vitálisabb érdekeit, legsürgősebb kivánságait az illetékes tényezők nem támogatják azzal a buzgalommal és jóindulattal, amelyet ezek a fontos kérdések a köz szempontjából is megérdemelnének. A bizottsági tagok hibáján kívül megoldatlanul maradt problémák a következők: 1. a kerületi elöljárósági épület felépitése. 2. Az Erzsébet-sugárút megalkotása. 3. A Wesselényi-utcai villamos vasút létesítése.

Az új elöljárósági palota

a legutóbbi napokban közeledett egy lépéssel a megvalósulás felé s remény van arra, hogy ez a seb rövid időn belül eltünik az Erzsébetváros testéről. A tanács megbizásából Böhm és Hegedüs müépitészek elkészitették a VII. kerület elöljárósági palotájának, amely a Dob-, Hársfa- és Csengery-utca által határolt telektömbön épül fel, a terveit. A beérkezett tervek előzetes elbirálása céljából dr. *Márkus* Jenő tanácsos elnöklésével értekezlet volt, amelyen dr. *Kemény* Géza tanácsjegyző volt az előadó. Az értekezleten a VII. kerület részéről megjelentek: *Ehrlich* G. Gusztáv, *Márkus* József és *Benedek* Dezső bizottsági tagok, *Hanvai* Sándor és dr. *Kiss* Ferenc kerületi elöljárók. Az értekezleten az előadó az ügyosztály nevében ismertette az érdekelt kerületi hivatalok kivánságait, amelyeket ezek az épitkezéssel kapcsolatban hangoztattak. Igy elsősorban a tüzoltófőparancsnokságnak azt a kivánságát ismertette, hogy az új elöljárósági épülettel kapcsolatban a VII. kerületi tüzőrség számára megfelelő heyet hasitsanak ki. Ismertette továbbá a kerületi munkásbiztositónak azt a kérelmét, hogy a rendelő intézete részére szintén megfelelő helyiségről történjék gondoskodás az új épületben. Ezután *Hegedüs* Ármin müszaki tanácsos adott bővebb felvilágositást a tervekről, amelyekhez az értekezlet hozzájárult, azonban a felhangzott kivánságok értelmében a terveken bizonyos módositásokat tart szükségesnek. *Benedek* Dezső bizottsági tag ez alkalommal különösen hangsúlyozta a VII. kerületnek azt az óhajtását, hogy ez az épület mielőbb elkészüljön, mert az elöljáróság mai állapotában már nem tartható fenn és az sem a közigazgatás, sem a felek érdekeinek meg nem felel. Dr. *Márkus* Jenő elnöklő tanácsos erre kijelentette, hogy a maga részéről szintén mindent el fog követni, hogy a kerületnek a jogos kivánsága mielőbb teljesülésbe menjen.

Az Erzsébet-sugárút

megvalósitása elsősorban pénzügyi nehézségek, azonkivül a tervek sokfélesége és a tervekhez fűződő különböző melléktervek miatt szenved halasztást. A főkérdés az, hogy a sugárút a mostani városházának a helyéből induljon-e ki, vagy más helyről. Amig ezt a kérdést nem tisztázzák a városházán, addig a hetedik kerület polgársága nem számithat egészséges levegőre, szép és tiszta utcákra, kereskedelmének fellendülésére.

A Weselényi-utcai

villamos vasútra vonatkozó terv már régóta fekszik a közlekedési ügyosztály előtt. A döntés azért szenved halasztást, mert a város legfőbb urai a közlekedési eszközök leghasznosabbikát, a villamost, községesiteni szeretnék s amig ez a dolog jobbra vagy balra el nem dől, addig a Wesselényi-utca sem remélhet villamost.

Uj városatyák. Molnár Ferenc, Holczer, Lajta, Rényi.

V.

Vázsonyi Vilmosnak egyik legszerencsésebb ötlete valósúl meg: városatya lesz a legnagyobb, legnépszerübb magyar iróból, *Molnár* Ferencből. Budapest korholó szerelmese, haragvó imádója intézője lesz a város sorsának, amelyet nála jobban kevesen ismernek. Ujjongó örömmel, lelkesedéssel, szeretettel várjuk Molnár Ferenc városházi szereplését. A közgyülés egyszeriben intelligens hely lesz. Intelligencia, kultúra, szellem és ötlet költözik oda Molnár nyomán s az új városatyára nemcsak szükebb kerülete, nemcsak a főváros, hanem az egész ország fog figyelni.

Holczer Sándor a magyar kereskedővilágnak hivatott képviselője. Kereskedelmi tanácsos, a budapesti kereskedelmi és iparkamara tagja, a női ruhakészitők ipartestületének elnöke közhasznú tevékenységét, rendkivüli munkaerejét, most a főváros ügyeiben fogja kifejteni. A Belváros bizalma küldi Holczer Sándort a városatyák parlamentjébe s e bizalomhoz csatlakozik Budapest egész polgársága, elsősorban pedig a főváros kereskedői és iparosai.

Lajta Henrik szintén a Belvárost fogja képviselni a közgyülésen. Tulajdonosa a legelőkelőbb belvárosi szabó-cégnek s nemcsak az üzleti világban, hanem a Belváros társadalmi életében is jelentékeny poziciót,, közbecsülést és közszeretetet vivott ki magának. A közgyülésnek értékes és hasznos tagja lesz.

Rényi József müegyetemi tanár, virilista jogon kerül a törvényhatósági bizottságba, mint a demokrata-párt tagja. Müvelt és eszes ember, minden szépnek és jónak lelkes hive s a közügyek szolgálatában bizonyára csakhamar olyan népszerüségre fog szert tenni, mint tanitványainak a körében.

Legrégibb, legelőkelőbb márka
Gróf Keglevich István ut.
COGNAC BUDAFOK
Az összes, bel- ésüfödi kiállitásokon legutóbb „Turin"-ban kizárólag diszoklevéllel i tü ntetve. Mindenütt kapható.

FŐVÁROSI HIRLAP előfizetési árai:
egész évre .. .. 16 K
fél évre .. .. .. 8 K
Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.

HIRDETÉSEK
felvétetnek lapunk kiadóhivatalában!

A VÁROSI VÁM.

KERESKEDŐK ÉS IPAROSOK SÉRELME.

A főváros kereskedőinek és iparosainak s közvetve a fogyasztóknak is, régi sérelme a városi vám. Tiz, sőt ennél több év óta vannak érvényben a fővárosban behozott áruk után most fizetett dijak. Ez alatt a hosszú idő alatt a kereskedelemnek és az iparnak a köz szempontjából szabályozás alá eső konjunkturái erősen megváltoztak, s már rég méltányos lett volna, ha a városi vám tarifáját revidiálják. A főváros azonban folyton halogatta ezt. A tarifát minden esztendőben fölterjesztették jóváhagyás végett a kormányhoz.

Tavaly aztán a kormány is beléunt a játékba, leirt a fővároshoz, hogy nem hajlandó többé a városi vám érvényét évenként meghosszabbitani. Felszólitotta a várost, rendezzék a vámkérdést véglegesen.

A főváros pénzügyi osztálya hozzáfogott az új vámtételek megállapitásához. A munka nagy körültekintést és hosszú időt kiván, remélhetőleg még ez év végén valóra válik Budapest kereskedőinek és iparosainak a városi vám kiszabásánál sokszor hangoztatott kérelme.

NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZ
Elsner
BUDAPEST,
IV., Párisi-utca 3.
Koronaherceg-utca sarok.
FIÓK-ÜZLETEK:
IV., Kálvin-tér
Kecskeméti-utca sarok.
VII., Király-utca 35.
VII., Rákóczi-ut 52.
II., Buda
Fő-utca 52.

Polónyi Albert áruháza
Selyem-, csipke-, gyapjuszövetek, ruhabársonyok
IV., Kigyó-u. 5. Klotild-palota
megérkeztek a legdivatosabb téli ujdonságok:
Jutányos árak!
Állandó kiállitás!
Telefon: 15—68.

Ipar Pénzügy Vállalkozás Kereskedelem

A Tőke

Biztositás Épitészet Közlekedés Bányászat

Érdekeink a Balkánon.

A „tengerre magyar" jelszónak méltó pendantja a „Keletre magyar". Régóta tisztában vagyunk azzal, hogy elsősorban földrajzi fekvésünk, másrészt a Balkán-államoknak iparilag fejletlen volta, bennünket predestinál arra, hogy ipari termékeinkkel a Keleten megvessük lábunkat.

Textilipari cikkeinknek úgy az annektált tartományokban, valamint a Balkán egyéb államaiban sikerült éveken keresztül tartó, szorgalmas és buzgó fáradozással meglehetős piacot teremteni s csak a Szerbiával éveken keresztül folytatott vámháború következtében veszítettük el ezt a piacot, amelyet mai napig visszahódítanunk nem sikerült, mert Német-, Francia- és Olaszország, felhasználva a kedvező alkalmat, reá tette a kezét e piacra s ma Szerbiának kereskedői új összeköttetésekkel bírván, a vélünk való kereskedelmi viszonyt felújítani, — erre nem sok szükségük lévén — nem igen óhajtják. Ebben leli magyarázatát az, hogy Magyarország kereskedelme Szerbiában alig, ellenben túlnyomórészt Romániában, Bulgáriában és Törökországban van érdekelve.

E Balkán-államok között legkonsolidáltabb viszonyokkal Románia bír. Tisztán agrikultúr állam, textilipari cikkekben szükséglete óriási és minthogy e szakmában számottevő gyárai nincsenek, természetesen kénytelen e cikkeket import által megszerezni. Ez az iparág termékeit szívesen fedezte Magyarországból.

Az utolsó három esztendő jó termése anyagilag előnyös helyzetbe juttatta az országot; szükséglete nagyon megnövekedett s ez az oka annak, hogy Magyarország kereskedővilága ez idő szerint meglehetősen nagy összeggel van érdekelve Romániában.

E sorok írója ezelőtt két héttel, tehát már a háború kitörése után, Romániában és Bulgáriában tartózkodván, a helyszínen kísérhette élénk figyelemmel az eseményeket s konstatálhatta, hogy dacára annak, hogy Románia senkivel háborúban nem áll, mégis annak hatása alatt, közgazdaságilag óriási csapást kénytelen elszenvedni. Ezen országnak ugyanis felvevő és fizetésképessége tisztán és egyedül attól függ, hogy egyetlen exportképes anyagát, azaz a gabonáját, ősszel, kellő időben és kellő áron tudja eladni. Gabonapiacáról pl. elég annyit megemlítenem, hogy óriási forgalmú kikötővárosaiban, mint Brailában és Galatzban a világ minden számottevő gabonavásárló cége képviselve van és kikötőiben a nemzetközi hajók egész raja szedi magába rendszerint Románia búzáját. A háború kitörése óta nincs e városoknak forgalma s kihaltak kikötői. A gabonavásárlást beszüntették, mert nem akadt hajó, amely a küldeményeket elszállítaná; görög és orosz hajók beszüntették járataikat s az angolok még kétszeres fuvardíj ellenében sem hajlandók a rakományokat továbbítani. Galatz kikötőjében 100,000.000 frankért fekszik gabona beraktározva, mely árú nem továbbíthatva, holt tőkét képvisel. Ilyképpen a legnagyobb és legbiztosabb pénzforrás elapadása rettenetesen bénitólag hat az egész kereskedelemre. Ezen szerencsétlen körülményhez hozzájárúl még az is, hogy Romániában az első török vereségnek hírére mindenki tisztában volt azzal, hogy a háború részükről elkerülhetetlen és bizonyára a politikai és a gazdasági viszonyok ilyképen való alakulása birta reá a bankokat arra, hogy a hiteleket, — nem, mint nálunk lassanként, — hanem egyszerre, máról-holnapra megvonják; a váltók leszámitolását ugyancsak minden átmenet nélkül beszüntessék.

A hatás, amit ezen gazdasági depresszió Románia kereskedői világában előidézett, irtózatos. Az egész kereskedői világ kétségbeesetten és bizonytalanúl tekint a jövőbe és csak azt remélték, hogy a háború gyors lefolyású lesz és a viszonyok hamarosan javúlni fognak. Sajnos, ebbeli reményükben csalatkoztak. Romániának kereskedői azonban igyekeznek becsületesen megállani helyüket. Azok a hiresztelések, hogy a kormányt moratórium megadására kérték, nem valók. Nagy megerőltetéssel és óriási küzdelemmel igyekeznek eleget tenni kötelezettségeiknek, mindazonáltal a fizetésképtelenségek egész tömege keletkezett már s ha további bonyodalmak származnának — amire sajnos, oly alapos kilátások vannak — és a helyzet rövidesen nem javul, el lehetünk készülve arra, hogy bennünket, magyar gyárosokat és kereskedőket a román piacon nagy veszteség fog érni. Románia gazdasági helyzetének ily válságosra való fordulása már-már felér egy vesztett csatával, melynek áldozatai közé, sajnos, hazai kereskedőink közül is sokan jutnak.

Bulgáriában érdekeltségünk jóval kevesebb. A helyzet itt sem nyujt még olyan világos képet, mert a moratórium időtartama alatt nem lehet még megitélni, hogy a háború lezajlása után ki fog fizetni, ki nem. Annyi tény, hogy ezen ország a háború megvívásához odaadta minden erejét és városai kihalt területekhez hasonlók, melyekben megszünt minden élet, forgalom, munka. Csak aggok, nők és gyermekek maradtak odahaza, kiknek szemeiben, — nem, mint hiresztelik, — az öröm és a lelkesedés lángja ég, hanem a könny, nyomor és bánat szántja a barázdákat arcukon. Az üzletek javarésze zárva, a bankok nem kevésbé. A drágaság napról-napra nagyobb s a pénzhiány oly mértékű, hogy az idegeneket, akik odavetődnek, valósággal dédelgetik, hogy minél több pénzt lássanak tőlük. A háború lezajlása után bizonyára évek kellenek majd ahoz, míg a gazdasági élet ismét rendes mederben folyik s a külföldi hitelezők pénzeikhez juthatnak. Az egyelőre engedélyezett három havi moratórium ki tudja, hányszor lesz majd meghosszabbitandó s a harctéren elesett sokezer kereskdő ki fogja tólni moratórium nélkül is a fizetést, — az idők végtelenségéig.

Törökország — a négy oldalról megtámadott szegény nép — nem adott adósainak moratóriumot és ezek becsületesen fizettek is. Igaz, előkelőbb kereskedői, tulnyomóan idegenek s elég rosszul tettük, hogy ezt a piacot nem dolgoztuk meg intenzivebben, viszont az is igaz, hogy emitt volt a verseny a világ többi ipari államaival a legélesebb.

Összefoglalva az elmondottakat, sajnos, konstatálni vagyok kénytelen, hogy a Balkánnak háborúban álló államaiban és Romániában anyagi javaink veszélyeztetve vannak s csak a békének gyors megteremtése tudná még némileg fejünkről elhárítani a csapást.

A jövő kritikus és bizonytalan. Hazai iparunknak oly nagy érdekei még sohasem forogtak kockán, mint épp e pillanatban. A bizonytalanság nem tarthat sokáig. A kocka jobbra, vagy balra eldől. Adja az ég, hogy minél jobbra düljön.

MORVAY IZSÓ

a „Magyar Kender- és Lenipar Részvénytársaság" igazgatója.

Ragyogó brilliáns ékszerek Schönwald Imrénél, Deák Ferenc-u. 21.

Lánczy Leó ünneplése.

Tiz nap óta kegyelmes úr az ország első finánc-kapacitása és tiz nap óta egymásnak adják át *Lánczy* Leó ajtajának a kilincsét a különböző testületek és egyesületek küldöttségei, amelyek valóságos bucsujárást rendeznek, hogy ragaszkodásuknak, szeretetüknek, nagyrabecsülésüknek *Lánczy* Leó személye iránt kifejezést adjanak. A külföld is nagy tömegét szállitja a gratulációknak. *Poincaré* francia miniszterelnök az elsők között volt, aki meleghangu táviratban üdvözölte a Kereskedelmi Bank elnökét legfelsőbb kitüntetése alkalmából. Ebben az üdvözlésben, amely Lánczynak, az európéernek, a széles látókörü, nagy műveltségű embernek szólott, nem pedig a finánczseninek, a bankárnak, a *Fővárosi Hirlap* mult számbeli megemlékezése döntő bizonyitékát találja.

Általános Iparbank R.-T.

A f. hó 14-én megtartandó rendkivüli közgyülésen az igazgatóság a társasági alaptőkének két és fél millió koronával való felemelését fogja javasolni. Az ujonnan kibocsájtandó cimletek elhelyezése, mint értesülünk, teljesen biztositva van, miután az igazgatóságnak a jelenlegi kedvezőtlen pénzügyi helyzet mellett is sikerült oly konsorciumot megalakitani, mely a törzsrészvényesek által visszavásárolható 2 és fél millió korona névértékü uj elsőbbségi részvények átvételét magára vállalta.

A háború vámszedője.

A háború borzalmai mindenkit iszonyattal töltenek el, csak egy ember akad, aki önelégült mosollyal dörzsöli kezeit: Manfréd mester, a csepeli halálgyár tulajdonosa. A háború vámszedője ő, akinek busás jövedelmei a Balkánon kiöntött vér arányában szaporodnak. A román hadügyi kormány most is tiz millió 93-as modellü Manlicher-töltényt rendelt meg *Weisz* Manfréd gyárában. A csepeli halálgyár éjjel-nappal üzemben van, hogy a gyilkos patronokat mielőbb leszállithassa.

Pecsétgyár Rákospalotán.

Ugy értesülünk, hogy egy fővárosi gyógyszerész, aki most tért vissza hosszabb külföldi tanulmányutjáról, legközelebb Rákospalotán állami támogatással gyógyszerészostya- és pecsétviaszgyárat épittet, amely müködését tavasszal fogja megkezdeni. Az alapitásban résztvesznek a fővárosi gyógyszertártulajdonosok is, Rákospalota nagyközség pedig olcsó telekkel támogatja a vállalkozást. Mindkét cikkben eddig kizárólag import utján nyert kielégitést a szükséglet.

Elektro-mechanikai Részvénytársaság. A Hungária-Bank helyiségében a minap volt az alakuló közgyülése az Elektro-mechanikai Részvénytársaság-nak, amelyet magyar tőkepénzesek a jóhirü berlini A. B. Carter et Co G. m. b. H. berlini villamos reklámvilágitások gyára közreműködésével alapitottak 510.000 korona alaptőkével. Az igazgatóság tagjai: gróf *Zichy* Géza Lipót (elnök), gróf *Sztáray* Sándor, *Fleischl* Sándor, *Kugler* Albert (alelnök), *Wenk* Jacob (a berlini *Carter*-cég tulajdonosa) és *Bolz* Keresztély. A felügyelő-bizottság tagjai: dr. *Aczél* János, *Aczél* István, *Vermes* Miksa és *Maurer* György. Jogtanácsos dr. *Brüll* Dániel. Az Elektro-mechanikai Részvénytársaság a birtokában levő szabadalmak alapján modern villamos reklámvilágitásokat fog berendezni Budapesten, Bécsben és a monarchia egyéb nagy városaiban.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.

Merkantil Nyomda (Havas és Lehner) Budapest, VIII., Német-utca 27. szám.

MAGYAR HALKONZERVGYÁR ÉS HALKERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest, V. kerület VÁGÁNY-utca 9.

Telefon: 49—71.

Elárusit helyek: Központi Vásárcsarnok; Garay-tér: tengeri halcsarnok.

Szállit hűtőkocsikban naponta érkezett friss, olcsó

TENGERI HALAKAT

MERCEDES, BERLIET, ANGOL DAIMLER

AUTOMOBILOK, AUTOMOBIL ALKATRÉSZEK NAGY RAKTÁRA

BÁRDI R. T.

Mozsár-utca 9.

(November közepétől Lehel-utca 25.)

A trieszti Jutaipar R.-T. Triesztben

ajánlja közismert kitünő készitményeit mindennemü

zsákokban

a legjutányosabb árak mellett.

Felvilágositásokkal szolgál a magyarországi képviselőség

Nobel Sándor, Budapest

VI., Aradi-utca 31. Telefon 161—07.

a legjobb huzott drótszálas lámpa

Magyar Siemens-Schuckert Művek

Budapest, VI., Teréz-körut 36.

Raktar: V., Pozsonyi-ut 5.

— Öreg —

Banda Marci

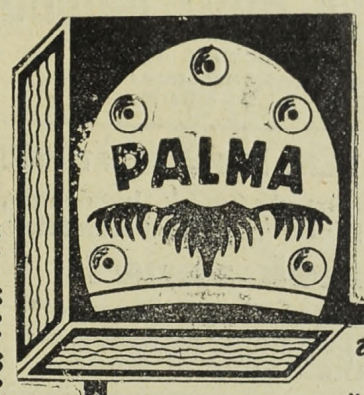
fiaival minden este az

OSTENDE

kávéházban (Rákóczi-ut 20. szám) muzsikál.

A Rákóczi-uti polgárok találkozóhelye! Remek vacsorák!

Különleges Ostende-reggeli 50 fill.

a valódi KAUCSUK-CIPŐSAROK DOBOZA, MINŐSÉGE: ARANY

Tőzsdetagok Tőkepénzesek Pénzintézetek Malmok Gazdák legjobb kézikönyve a

Budapesti

Tőzsde-Almanach

A jelenleg érvényes tőzsdei szokások, az áru- és értékbörzére vonatkozó összes tudnivalók.

Szerkeszti és kiadja:

Kovács Sándor György

IV. évfolyam.

Megjelennik folyó év november hó folyamán.

Ára vászonkötésben, portómentesen 7 kor.

Megrendelhető: VI., Nagy János-utca 8. vagy a «Fővárosi Hirlap» kiadóhivatalában.

HIRMANN FERENC

fémöntőde, réz- és ércműárugyára

Budapest, VII., Csányi-utca 7-9.

Telefon 125—51. Interurban 29—03.

Készitek mindennemü szerelvényeket viz, gőz, légszesz és fürdőberendezések részére. — Szőlő- és pincegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyukat. Vasuti kocsi- és hajó-szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vassulyokat. Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vizvezetéki szerelvények, kovácsolt és Öntöttvascsövek. Öntöttvas fürdőkádak és zománcozott kiöntők. Egészségügyi berendezések. Fayence áruk.

POZSONYI MARGIT

női kalap műtermében párisi modellek megérkeztek.

Trotteur- és leánykalapokban nagy választék.

Kalapkészitési szaktanfolyamok

Budapest, IV. ker., Koronaherceg-u. 14. II. 4. Lift.

JÜNKER HENRIK

művirág gyárainak raktára

Budapest, Király-utca 54.

Dus választék disztollak, pleureusök, művirágok, virágkellékek és koszorukban. — Szobák és termek diszitése délszaki növényekkel.

Külön női kalapforma osztály.

Olcsó gyári árak.

MEIDINGER-KÁLYHÁK ÉS ÖSSZES ALKATRÉSZEI CSERÉPKÁLYHÁK, TŰZHELYEK, KÉMÉNY- : TOLDÓK :

legjobb kivitelben, legolcsóbb árban.

EHRLICH KÁLYHAGYÁR R.-T. Budapest, VII., Dohány-u. 2 Mindenféle javitások gyors és preciz kivitelben!

FŐVÁROSI NAGY MOZGÓ

VII., Rákóczi-ut 70. Igazgató tulajdonos: GERŐ S. SÁNDOR.

Ujitása a 3 órás műsor! Hetenkint 3-szor változik!

Több felvonásos drámák, bohózatok, harctéri képek, természet-felvételek.

Remek zene!

A „Fővárosi Nagy Mozgó" éttermeiben pompás hideg és meleg étkek polgári árakon.

E heti étlap:

Magyar rostélyos	K	1.—	Libasült	K	1.20
Serpenyős „	K	1.—	Tészta	K	—.50
Borjupörkölt	K	—.70	Torta 2 darab	K	—.48
Székelygulyás	K	—.80	Dréher sör	K	—.20
Borjucomb	K	1.20	Sajt ementháli	K	—.30
Sertéskaraj kép.	K	1.40	Rochefort vajjal	K	—.40
Rántott velő	K	—.80	1 adag imbisz	K	1.20
2 töltött paprika	K	—.90	1 kávé	K	— 30
Paprikáscsirke	K	1.40	1 chocolade	K	—.30
Rántott csirke	K	1 40			

Nyitva éjfélig!

MAGYAR MIKLÓS

SZÉNNAGYKERESKEDŐ

Szén és koksz

:-: nagyban és kicsinyben. :-:

BUDAPEST, VI., Nagy János-utcza 29. szám.

Városi iroda: VI., Nagy János-u. 29.
Raktárak: VI., Északi teherpályaudv.

HÁZHOZ SZÁLLITÁS

TELEFON 114—77.

PALAIS DE DANSE

(TÁNCPALOTA)

VI, SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77

KEZDETE 10½ ÓRAKOR.

SZINHÁZ UTÁN A LEGKELLEMESEBB CSALÁDI SZÓRAKOZÁS. Elsőrangu tánc- és énekszámok! Attrakcziók! Egy óra után eredeti párisi táncmulatság! Amerikan bar. Kitünő konyha, Reggelig czigányzene. Jegyek 2 és 3 koronáért válthatók este 8 orától a pénztárnál.

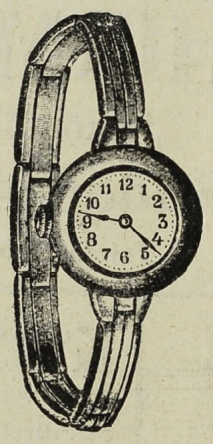

Elismert pontosságu

zsebórák

kitünő és megbizható svájci szerkezettel, gyönyörü vésésü acél, ezüst vagy arany : tokban :

eredeti gyári árban.

Órakarkötők, párisi drágaköves ékszerek, igazi keleti gyöngyfüzérek, nyakáncok, gyürük, fülbevalók stb. müvészi kivitelben.

Óriási állandó választék célszerü és maradandó értékü

ajándéktárgyakban.

SCHÖNWALD IMRE

főüzlete

BUDAPEST, Deák Ferencz-utca 21.

Törzstelep: PÉCS.

Alapittatott: 1852.

OMNIA

MOZGÓKÉP-PALOTA

Bejárat: VIII., József-körut 31. szám. Telefon 120—40.

REPRIZ!

Kizárólagos joggal!

: A dohánygyári leány :

társadalmi szinmű 2 felvonásban.

Teljesen uj felvétel!

Ezenkivül a teljesen uj müsor keretében több vigjáték, természetutáni felvétel, aktualitások és részletek

A Balkán háboruból.

Magyar Élelmiszer Szállító

Telefon: 25—02 és 66—97 **Részvénytársaság** Telefon: 25—10 és 66—97

Fiókok: Wien, Breslau, Berlin és London

A társaság működési köre:

1. **Hűtőház.** A modern technika eddig elért vívmányainak felhasználásával berendezett hűtőházban bárki tetszés szerinti időre mindenféle élelmicikket hosszabb ideig kifogástalan minőségben eltarthat, mérsékelt díjtételek mellett. A beraktározandó árúk kezelésére, illetőleg a beraktározás feltételeire részletes utasítással készséggel szolgál a társaság igazgatósága.

2. **Jéggyár.** Napi 1000 métermázsa tartós kristályjeget termel.

3. **Kiviteli osztály.** Wien, Berlin, Breslau és Londonban saját alkalmazottainak vezetése alatt fenntartott fiókjai mérsékelt jutalék mellett mindenféle hazai élelmicikk bizományi értéksítésével foglalkoznak.

4. **Szállítási osztály.** Fuvardíjkedvezményeket folyósit a nyugoti vámkülföldre feladott élő- és leölt baromfi, tojás, vad, vaj, friss főzelék, zöldség, friss gyümölcs, túró és mézküldemények feladási okmányai alapján.

5. **Gyüjtőforgalom.** Az élelmicikkek pontos és olcsóbb szállítása érdekében Budapest nyugoti pályaudvar, Budapest-Józsefváros és Wien-Steg állomásokra élelmiszer gyüjtőforgalmat tart fenn.

I. évfolyam. Budapest, 1912. november hó 27-én. 10. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil. Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán, esetleg hetenkint többször is. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Kis János-utca 4. szám.

Szivből

köszöntjük az új idők embereit, Budapest polgárságának képviselőit, nyolcvan harcias katonáját egy szebb jövőnek!

Budapest választott és mi büszke joggal hisszük, hogy a választás szerencsés volt. Friss vér került a törvényhatóságnak elmeszesedésre hajló ereibe. Egész csomó tehetséges és becsületes embernek a nevével találkozunk az új városatyák névsorában. Egyenként is értéket jelentenek, összeségükben pedig hatalmas erőt, sok szép reménységet.

Nehéz feladat várakozik a törvényhatósági bizottságra. A főváros most kezdi bontogatni szárnyait. Sok tekintetben világváros már Budapest, de számos téren még erősen falusi a jellege. A vezetőivel sohasem volt szerencséje Budapestnek. Hosszú időn keresztül patriarkálisan elmaradott viszonyok között élt a polgárság s a semmitevés korszakát minden átmenet nélkül váltotta fel a mindentakarás, a szemfényfesztő és fényüző alkotások rendszere. Az aranyos középúton, az egyenletes, nyugodt és biztos fejlődésnek a pályáján sem a multban, sem a jelenben nem haladt a városvezetés politikája. Szűk látókör és tulmerész koncepciók között vacillált mindezideig Budapest.

A most kezdődő ciklus alatt egész sora a nagyfontosságú kérdéseknek válik esedékessé. A választói jog reformja szükségképpen maga után fogja vonni a községi választásnak új elvekre való fektetését. A fővárosi törvény reviziója eszmei junktimban áll ezzel a problémával s e törvényen belül viszont az autonómia kereteinek a kitolása lesz megvalósítandó. A tisztviselőket nem szabad többé egy rövid lejáratú választásnak a Damokles-kardjával rémíteni. Függetleníteni kell a tanácsot a közgyülléstől, de a közgyülést is a tanácstól. A tanács csak véleményező szerv és végrehajtó hatalom lehet, de a közgyülés akaratára nem szabad ránehezednie. Meg kell tisztítani a városházát az üzleti szellemtől, a főváros ne spekuláljon többé a polgárság vagyonával. A községesítés gyönyörű elvét nem szabad meghamisítani, hanem bölcs mérséklettel kell megvalósítani. A drágaságnak, a lakásuzsorának, a közlekedési mizériáknak erélyes fellépéssel kell gátat vetni. A szociálpolitika ne legyen rosszul értelmezett osztálypolitika és ne merüljön ki a külföld majmolásában. A városatyák összeférhetetlensége gyökerestől pusztuljon el és szűnjön meg az a közhit, hogy a bizottsági tagság nem más, mint az anyagi boldogulásnak könnyű eszköze.

Lelkes szeretettel, önzetlenül kell szolgálni ezt a várost. Budapest megérdemli az önzetlen szeretetet a városatyáktól. Budapest polgársága, cserébe a bizalomért, bizó reménységgel számit az új képviselőkre!

Fullánkok

Vajudnak

a hegyek és szomorú költségvetés születik. Az újszülött a vélelmezett időn túl látja meg a napvilágot és mégis idétlen lesz. Ugyebár, ennek nem az újszülött az oka, hanem a szülők? Akik egész esztendőn keresztül halmozták a terheket és nem gondoskodtak arról, hogy új jövedelmi források nyíljanak meg. Pompás köntösbe bújtatták ezt a várost és most vigyázniok kell, nehogy a köntös leváljon a testről és nyilvánvaló legyen a ruhátlanság.

A költségvetéssel olyan bajok vannak, mint még soha. És mégis, tartjuk a fogadást, hogy nem fog hiányozni belőle a jól ismert fölösleg. Mert ne méltóztassék a költségvetés munkáját olyan egyszerűnek képzelni, hogy a kiadásokat is summázzák, a bevételeket is, aztán a nagyobbik összegből (ez mindig a kiadás) levonják a kisebbiket. Ha így cselekednének, akkor deficit volna a számtani művelet eredménye. Neki pedig fölösleg kell mindenáron, még a számok csalhatatlanságának az árán is. A fővezér kiadja az utasitást: ennyi legyen a fölösleg és a katonáknak engedelmeskedniök kell. A bevételeket megduplázzák (csak papiron!), a kiadásokat felére nyirbálják (a valóságban ezt is megduplázzák) és a komornyik jelentheti: a fölösleg előállt, tessék beszállni! . . .

Egy hét

mulva megindul a nemzeti munka a városházán. Kitör a koporsójából a visszafojtott ambició és helyet kér minden új városatya a bizottságokban. Természetes, hogy valamennyi a pénzügyi bizottságnak akar majd a tagja lenni. Pedig a komoly munkára elegendő tér nyilik minden bizottsági tag számára, minden bizottságban. Az illetékeseknek figyelmét arra akarjuk felhivni, hogy a szakbizottságokba szakembereket tegyenek bele. Most t. i. nem ez a helyzet.

A megváltás

szelleme ismét veszedelmesen környékezi a városházát. A Leszámitoló Banknak van egy üzlete, amelyet közraktári vállalatnak neveznek s amelyben a főváros évről-évre százezer korona szubvenciót raktároz el. A bank maga sem tagadja, hogy ez volt a tulajdonképeni üzlet. A főváros nemes segélynyújtása nélkül semmi értelme sem lett volna a vállalat fentartásának, mert a haszon a minimumra szállott volna. Most elérkezett az idő, amikor a város megszabadult ettől a tehertől. A szubvenciós szerződés lejárt, megszünt tehát az az alap, amelyre a bank az üzletet fektette.

Az alap megszünt, de változatlan hűséggel fennáll, a főváros bőkezűségébe vetett bizodalom. Először suttogva, most már harsogva követelik, hogy a főváros akassza nyakába az egész vállalatot, természetesen nem ingyen, hanem búsás haszon fizetésével. A közraktárakat a város nyakába akarják zúditani, mintha nem volna a városnak elég baja a meglevő üzemeivel és mintha még mindig a város háta mögött állanának azok a bizonyos kaliforniai pénzcsoportok.

Ajánlunk egy üzletet a tisztelt vállalatnak: raktározza be a megváltás eszméjét kitünően felszerelt kamaráiba . . .

Az úrnák előtt.

Budapest választ!

A házakon egyetlenegy zászló sem, az utcaképén egyetlen új színfolt sem: ime bizonyság isten előtt, a pesti polgár a háborún kívül semmivel sem törődik. Legkevésbbé pedig a községi választásokkal, amelyektől nem vár semmi jót. Harcnak, küzdelemnek sem a lelkekben, sem az arcokon nincsen nyoma. A jelölteket sem izgatja különösképpen a dolog, legföljebb az új embereknek dobban meg a szívük, ha arra gondolnak, hogy ezentúl a Bárczy meg a Heltai úgy táncolnak, ahogy ők fütyülnek!

Unottan, fásultan járjuk be a kerületeket. A *Krisztinavárosban* Platthy és Kasics birkóznak. Nehéz a választás. Hirnök jön és jelenti a szabad polgároknak, hogy bajban a haza, az egyik virilistájuknak a nevét szorgalmasan törlik a kerületek. Platthyék dúlnak és fúlnak. Hogyisne, hiszen ez a dolog nem megy babra! Orvtámadásról beszélnek és szapulják a kerületi vezéreket, akik nem respektálják már a 36-os választmány döntését sem. Fel is robbantják, állitják, nincs már semmi értelme! Gyerünk tovább! — mondják. Platthyék kitünő hazafiak, gondoskodnak róla, hogy a kerület polgársága mennél gazdagabban legyen képviselve a közgyülésen . . .

A *Vizivárosban* méltó feltünést kelt, amikor egyszerre két ember hemzseg az úrna előtt. Mindenáron szavazni akartak, azt mondták, hogy minden három évben egyszer van csak Budán mandátumvásár!

Óbudán huszár-attak van. A fekete emberek rémitik a demokratákat.

— Ötezer szőllősgazdánk van tartalékban! — mondják s a választás már régen lezajlott, de a szőlősgazdák még mindig késnek az égi homályban. *Huszár* Károly künnrekedt, pedig hatalmas fogadások történtek már arra, hogy a közgyülés két legsnájdigabb, legdaliásabb tagja közül melyikkel akad össze előbb Huszár: *Magyar* Miklóssal, vagy *Hajdu* Marcellal!

A *Belvárosban* a Sasok ezúttal mást is nemzettek, nemcsak sasokat. *Polónyi* Géza nesztelenül elvérzett a porondon s a letünése volt az egyetlen momentum az életben, amelynek béke lett a következménye. *Székely* Ferenc testvéri csókot adott *Eulenberg* Salamonnak s a szent frigyet talán éppen azzal a pecséttel erősítették meg, amelyet Polónyi Géza pecsétőri korából véletlenül magánál feleitett!

A *Lipótvárosban Sándor* Pál felfedezte a kormányozható összeférhetetlenséget. Markáns alakja ismét szerepelni fog a közgyülésen s ha a szegény Közúti védelemre szorul, *Glücksthal* Samu nem marad többé magában. Egy kis pech is belevegyült a pénznegyed választási mozgalmába. *Zsigmondy* Jenőt virilistának jelölték, holott nem is volt virilista. Helyébe *Zippernovszky* Károlyt hagyták — a vizivárosiak. Szegény, jó *Vámossy* Károly pedig szintén egy más kerületbeli virilistának csinált helyet: *Blum* Sándornak.

A *Terézvárosban* nem volt választás, hanem fényes demonstráció *Vázsonyi* Vilmos mellett. Tüntető szeretettel, a ragszkodásnak megható

jeleivel fejezték ki a demokraták hálájukat a vezér iránt, akinek annyi ember köszönheti a karriérjét. A választás lelke *Magyar* Miklós volt. Páratlan szervező talentum, bámulatos főkortes. Száz kézzel és száz lábbal harcolt a derék *Gál* Károly bácsiért s a győzelem az ő munkáját dícséri. Amit Magyar Miklós a választás két napján végzett, rekordszámba megy a választások történetében. *Bosnyák* Izsóval együtt fáradhatatlanul agitált, egyik pillanatban a Vizivárosban látták, a következő pillanatban már *Springer* Ferenccel tárgyalt a Ferencvárosban. Erre a sikerre mindig büszke lehet Magyar Miklós, de nagy örömmel látta a munkáját mindenki, akinek Gál Károly a szívéhez nőtt. Meg vagyunk róla győződve, hogy *Vázsonyi* Vilmos sem haragudott az eredmény miatt. Az összeférhetetlenség káposztája megmaradt és jóllakott — a kecske is. Gál bácsinak jussa van hozzá, hogy a város közügyeiben részt vegyen. Az összeférhetetlenségnek az elvét nem töri meg az ő megválasztása, mert Gál Károly önzetlensége, példás puritánsága mindenki előtt tudott dolog s ha igaz, hogy a kivétel csak megerősíti az általános szabályt, akkor Gál Károly az, aki legjobban megérdemli, hogy ebben az egyetlenegy esetben eltekintsen mindenki a nagy elvtől.

Az *Erzsébetváros* megmutatta, hogy törhetetlen hűséggel, igaz meggyőződéssel ragaszkodik *Ehrlich* G. Gusztáv személyéhez. Aki látta, milyen páratlan fegyelem, példás rend uralkodott a győztes táborban és megfigyelte, hogy a választók a párthűséget mennyire nem béklyónak tekintik, hanem kedves alkalomnak arra, hogy tüntessenek a legnépszerűbb pártvezér mellett: tisztában lehet azoknak a ráfogásoknak az igazságával, amelyekkel ellenzéki oldalról e győzelem értékét lekicsinyelni igyekeztek. Fölösleges erre az okvetlenkedésre sok szót vesztegetni. Ott, ahol 4400 szavazattal szemben mindössze 350 ellenkező hang akadt, igazán komikus dolog és nem is egészen jóhiszemű dolog bűnös manipulációkról, terrorról, választási visszaélésekről szavalni. A régi polgári párt ezen a választáson döntő győzelmet aratott. Beigazolást nyert, hogy a maroknyi ellenzéknek nincsen talaja a kerületben!

A *Józsefvárosban Hüvös* Iván olyan ambicióval dolgozott, mintha legalább is tiz ellenzéki ember lett volna. Pedig annyi sem volt és Hüvösék népszerűségének csattanós bizonyitéka az a pofon, amelyet egy józsefvárosi polgártárs azzal érdemelt ki, hogy abcugolta a pártvezért.

A *Ferencvárosban* nem sok feljegyezni való akadt. Előrelátható volt az eredmény: a függetlenségiek letörése. Őszintén sajnáljuk, hogy *Ballagi* Aladárt sem kimélte a túlerő. Hasznos és értékes, komoly munkása volt a községi ügyeknek. Ezzel a méla akkorddal búcsúzunk mindazoktól, akiknek számára nem volt hely a törvényhatósági bizottságban. Vigasztalja őket az a tudat, hogy még így is sokan maradtak bent, akiknek pedig szintén kint lett volna a helyük . . .

Ragyogó brilliáns ékszerek Schönwald Imrénél, Deák Ferenc-u. 21.

Megszületett a költségvetés

Soha nem állott még a pénzügyi osztály nagyobb feladat előtt, mint most, a jövő évi budget összeállításánál. Hogy milyen bajok vannak a kiadási tételeknek a bevételi tételekkel való arányositásánál, azt sejteni lehet abból, hogy a költségvetést már *kétszer visszahozatta a polgármester a nyomdából*. Ez természetesen azért történt, hogy a kiadási összegeket redukálják.

A nyugtalanító sejtések egyébként szombaton, e hó 30-án fognak valóra válni. Most szombaton fogja a pénzügyi ügyosztály a főváros 1913. évi háztartásának adatait nyilvánosságra bocsátani.

A letárgyalást a szokott expressz-gyorsasággal sietteti a polgármester. A jövő hétfőn a tanács tárgyalja a javaslatot, a pénzügyi bizottság pedig pénteken ülésezik majd a költségvetés megvitatása miatt.

Kidobott százezrek.

A Tabán „szabályozása"

A pénzügyi bizottság legutolsó ülésén tárgyalták a városépitési ügyosztálynak azt az előterjesztését, hogy a főváros a Tabán szabályozásának céljaira több nagyobb értékű ingatlant vásároljon. Az ingatlanok között szerepelt a Mártonhegyen fekvő Wahrmann és Édeskuthy-féle, továbbá a Budaörsi-úton fekvő Szirmai-féle telek is. Ez a vétel nem először foglalkoztatta a bizottsági tagokat. Láthatatlan kezek régóta igyekeztek azon, hogy a szóban forgó telkeket, amelyekről kiderült, hogy hasznavehetetlenek s amellett abnormálisan drágák, erőnek erejével a főváros nyakába sózzák.

A mult esztendő végén az előterjesztés hosszas viszontagságok után keresztülcsúszott a pénzügyi bizottság retortáján s a közgyűlés elé került, ahol viharos jeleneteket idézett elő, mert egyik napilap hasábjain hosszabb cikk jelent meg a gyanús vételről s a cikk szerzője nyiltan hangoztatta, hogy a Tabán szabályozása csupán ürügy és takarója egy zsíros telekpanamának. A január 31-iki közgyűlésen *Vázsonyi* Vilmos kimutatta, hogy a két ingatlanra nincsen szüksége a fővárosnak, hogy a vétel hátrányos volna a főváros szempontjából. Indítványára a közgyűlés úgyszólván egyhangúlag *elutasította a tanácsi előterjesztést* s mindenki azt hitte, hogy ezzel az odiózus ügy aktái a fővárosnál le vannak zárva.

Annál is inkább feltehető volt ez, mert a támadó cikk szerzője ellen indított sajtóper folyamán dr. *Kovács* Elemér fővárosi ügyvéd, a telkekre vonatkozó opciók boldog tulajdonosa, nyiltan bevallotta, hogy az üzleten *kilencvenezer koronát* keres. Ezzel az összeggel tehát feltétlenül olcsóbban juthatott volna a főváros a telkekhez, ha közvetlenül tárgyalt volna annakidején a tulajdonosokkal s nem kellett volna a búsás közvetitői proviziót is fizetnie.

Kifejtette ebben az ügyben a belügyiminiszter is az álláspontját, amely a leghatározottabb tiltakozást fejezte ki az üzlettel szemben.

A ciklus halálára.

A választások előszele sok városatyát hajtott be a közgyűlés termébe. Ott voltak, akiknek letűnése meg volt írva a törzsfőnökök fekete könyvében és elmélázva járatták körül veszendő fejeiket a népes padsorokon. Az ujságírók karzatán is erről folyt a beszéd. Hogy íme, meglátjátok feleim, mik vagytok. Por és hamu vagytok, ha rosszul viselitek magatokat, kiállít benneteket a sorból a *Platthy* bácsi, meg a *Kollár* bácsi, vagy a *Vázsonyi* tanító úr, az *Ehrlich* tanár úr, a *Hüvös* tata, esetleg *Springer* bácsi. Aztán seregszámla következett (ez a számla Homérosz óta sincsen kifizetve). Az emberek félig tréfásan, félig mélabúsan beszélgettek arról, hogy Ballagi Aladárral többé nem incselkedik *Hüvös* Iván, *Herczegh* Mihály visszamegy Kukutyinba magánjogot előadni. *Polónyi* Géza helyét talán éppen *Melkó* Bertalan foglalja el, *Kasics* Péter tábláját leveszik és *Grünn* János névjegyét szögezik a helyére. *Eötvös* Károly helye sem lesz üres, az utódja bizonyára szorgalmasabb lesz. *Molnár* Ferenc helyét is kiszemelték már, természetesen a vezér, *Vázsonyi* Vilmos oldalán.

Közben az elnök, *Bárczy* István, minden látható felindulás nélkül jelentett be néhány lemondást. A póttagok siettek rendelkezésére bocsátani a közgyűlésnek a helyeiket, mert előléptetésre számítottak, megunták a póttagi sorsot.

Herc Viktort elfogta a közérdek láza. Azt indítványozta, hogy a főváros nyisson szénkereskedést és konkurráljon a gázgyári koksszal. Szeneslegénynek rögtön ajánlotta *Buzáth* tanácsnokot, hozzátartozik a fűtés, világítás és különben is széles vállú, erős ember. *Bárczy* polgármester sem mutatkozott gyönge legénynek. A Képzőművészeti Társulat palotáját két kézre fogta és levette a napirendről, mert nagyon szép ház, nagyon jó ház és főleg nagyon olcsó ház, csak egy kicsit tűzveszélyes és egy kicsit repedeznek a falai.

Antal tanácsnok referált a betegápolási pótadóról. A népszerű *Radó* Ricsi nem sajnált a pénzügyminisztertől egy jó eszmét:

— Mért nem csinálnak *egészségápolási* pótadót? Minek kell a betegséget még ápolni is? Mért nem ápolják inkább az egészséget?

Aztán tölcsér lett a városatyai fülekből. *Vázsonyi* kezdett beszélni, ami nem mindennapi és nem közönséges élvezet. Remek definicióval felállította a politikai nehézség törvényét:

— A politikában mindenki csak annyit ér, amennyi kellemetlenséget tud szerezni! Kiméletlen gúnnyal ostorozta az államhatalom adópolitikáját, amely abban csúcsosodik ki, hogy a városi polgárságnak egyik legsulyosabb adóterhe, a házbéradó egyre jobban emelkedik, a „nemzetfenntartó" földbirtokosok viszont egyre kevesebb összeggel járulnak a közterhek viseléséhez. A házbéradót doppingolja a fináne, nem csoda, hogy nemsokára utóléri a földadót! Beszélt azután arról a tréfáról, hogy külön adóztatják meg a keresetet és külön a jövedelmet. *Teleszky* Jánost igy biztatta:

— Ha énnékem a tisztelt pénzügyminiszter úr megmagyarázná, hogy mi a különbség az én *keresetem* és az én *jövedelmem* között, akkor a pénzügyminiszter úr megérdemli azt a bizonyos londoni pályadijat . . .

Vázsonyinak óriási sikere volt. *Vértes* Emil meg is irigyelte a sikert és felkelt, hogy összemérje az erejét *Heltai* Ferenccel. A gázgyár költségvetését birálta és felpanaszolta, hogy az ő stammkávéházában a kávés mindennap száz kapucinert fizet ki a gázvilágitásért. A kérdés nagyfontosságú, mondotta, mert Budapesten nem a *kapucinusok*, hanem a *kapucinerek* templomába járnak az emberek imádkozni . . . *Heltai* Ferenc nem szokott adós maradni a felelettel. Most is meggyőző érvekkel győzte le a tisztelt előtte szólót és kimutatta, hogy a légszeszüzem községesítése fényesen bevált.

Következik az *„Elvált asszony"* cimű operett. Szövegét irta *Déri* tanácsnok, zenéjét szerzé *Szelényi* Jenő városatya. A tanácsnok azt tanácsolta a közgyűlésnek, hogy szavazzon meg kegydijat egy meghalt iskolaigazgató elvált nejének.

— Ha elvált tőle, akkor nem ő az özvegye, s ha nem özvegy, nem kaphat özvegyi kegydijat!

Igy okoskodott a zeneszerző, Szelényi dr. A közgyűlés azonban méltányos volt és megállapította az elvált asszony igényeit. Sőt tovább ment a bőkezűségben: nyugdijazta *Vosits* tanácsnokot, kegydijazott egy többszörös milliomost, *Jármay* Jenő műszaki főtanácsost és nagyúri „non chalance"-al pár pillanat alatt százezreket szavazott meg sub titulo „tabáni szabályozás" . . .

Akkor már *Bódy* Tivadar elnökölt (s ez volt a szűzelnöklése!) s a teremben össze-vissza tiz

Mégis, mi történt? A láthatatlan kezek ismét akcióba léptek és elérték, hogy az ügyosztály ismét alkuba bocsátkozott az eladókkal. Sikerült is *ötvenkétezer koronát* lefaragni az eredeti ajánlatból, ami már egymagában véve is gyanus színben tünteti fel az egész üzlet szoliditását. A pénzügyi bizottság *még igy sem fogadta el az előterjesztést.* mert a vételt ezen az árban sem tartotta előnyösnek. *Vaszilievits* alpolgármester, aki a bizottság ülésén elnökölt, maga jelentette ki, hogy a telkek árából *legalább húszezer koronát* lehet még lealkudni!

A pénzügyi bizottságban szenvedett kudarc még mindig nem volt elég a tanácsnak. Dacára az elutasításnak, minden jogszokás és gyakorlat ellenére a közgyülés elé vitte az ügyet s az ismert módszer szerint a tárgysorozat legvégére tűzte ki az előterjesztés tárgyalását. Számításában nem csalódott: alig tíz ember jelenlétében, hozzászólás nélkül megszavazták a vételt és igy most ismét a belügyminiszteren a sor, hogy a fővárost megmentse e haszontalan üzlettől.

Értesülésünk szerint a közgyülés határozata ellen *felebbezést nyújtanak be* s a felebbezés indokolása meg fogja világitani az egész üzlet hátterét.

Közpénzekről, a főváros adófizető polgárainak filléreiről van itt szó. Százezres kiadásról, amelyre nem a fővárosnak, hanem a telekspekulánsoknak van szükségük. Elszomoritó tünet, hogy még az olyan fényes tehetségü és abszolut tisztakezü embert is, mint *Harrer* Ferenc dr. tanácsnokot, meg tudnak téveszteni egyesek s a jóhiszeműségét és puritánságát arra tudják felhasználni, hogy a főváros pénztárából jogtalan anyagi előnyökhöz jussanak.

Felháborító különben már az is, hogy ilyen időben, amikor a város pénztára olyan üres, amilyen nem volt még sohasem, amikor a deficit réme katasztrófával fenyegeti a főváros háztartását és kölcsönpénzre sincsen kilátás — a Tabán szabályozása és más hasonló ürügyek alatt, százezres telekvásárlásokba bocsátkozzék a főváros. Ebben merül ki most úgyszólván az egész városházi tevékenység, de ha ez igy van — és ez igy van! — akkor sokkal helyesebb, ha sétálni küldik a tisztviselőket, ahelyett, hogy ilyen és hasonló üzletekkel terhelnék a várost.

Akkor, amikor a közgyülés is, a belügyminiszter is, a tanácsnok is, a pénzügyi bizottság is egy vételt és azt mégis kersztül forszírozzák, amikor nyilt titok, hogy az utolsó közgyülésen elintézett többi telekvétel is (nevezetesen a Schäffer-féle és a Hirchl-féle ingatlanok megszerzése) hasonlóan illatos természetü: — ne csodálkozzék a tanács és ne vegye rossz néven *Harrer* tanácsnok, hogy a közvélemény az orrához kap, valahányszor ezt a jelszót hallja, hogy *„szabályozás"* . . .

---

városatya aludt, a többi a pipázóban szivarozott. Természetesen a választásokról folyt a szó és még természetesebb, hogy *Vázsonyi* Vilmost hallgatták az emberek. A demokraták vezére elmesélte, mennyi gondot okozott néki, hogy a túltengő ambiciót megfékezze. A demokrata körben a jelöltekről beszéltek a hívek. Az egyik párttag, egy alsósmérkőzésekben megőszült ügyvéd, hatalmas beszédet vágott ki a maga érdekében. Igy szavalt Vázsonyinak:

— Fájdalomtól megtört a szivem, amiért nagyrabecsült vezérünk kegyeskedett engem minden jelölti kombinációból kihagyni. Pedig tanu az ég és minden demokrata, hogy tizennyolc esztendő óta egyebet sem teszek, mint azt, hogy életemet és véremet áldozom a demokrata elvekért. Engem akarnak mellőzni, engem, aki ezer csatában véreztem, mindennap itt vagyok a körben, időt és pénzt vesztek itten . . .

— Mért veszi fel mindig olyan gyöngén? —

szólt ebben a pillanatban egy demokrata s az ügyvéd úr szónoklata harsogó derültségbe veszett.

A városatyák mohón élvezték Vázsonyi pompás előadását. Ők is harsogtak és kacagtak s talán még mindig kacagnának, ha időközben ki nem buktak a választásnál. Amely esetben ők fogják felavatni az ujoncokat, december hó negyedik napján, délután négy órakor. Megjelenés fekete zsaketban.

UJ MILLIÓK KASZÁRNYÁKRA.

A véderőtörvény értelmében a főváros területén hat új kaszárnyát épitenek. Hónapok óta tárgyal már a hadvezetőség emiatt *Bárczy* polgármesterrel.

A tárgyalások során a polgármester úgy körvonalozta a főváros álláspontját, hogy a hat közül hármat a város hajlandó megépiteni, a másik három költségeit pedig a kormányhatóság viselje.

A megegyezés ilyen irányban meg is történt. A kaszárnyák területének kijelölésére még nincs végleges döntés. *Harrer* Ferenc városépitési tanácsnoknak erre vonatkozólag két alternativ terve van, amely fölött kedden döntenek.

Formális javaslatot az épitésre a városgazdasági ügyosztály tesz, ahova tudvalevőleg a közterületek fölhasználásának ügye tartozik. Nehéz sulyos milliókat fog itt a város — nem tudjuk honnan — kiizzadni; a több milliós áldozattal fölépitett kaszárnyákat a főváros bérbeadja aztán a honvédelmi kormánynak. A bérösszeg persze jóval kisebb, mint a befektetett építési tőke amortizációja.

Az ügyet szerdán veszi át *Márkus* Jenő tanácsnok.

Akarja látni Kelet mesés kincseit.
Látogasson el
Schönwald Imrehez, Deák Ferenc-utca 21

365.000 család

180.000 lakásban nyomorog.

Egyik előző számunkban már jeleztük, hogy szomorú gazdasági helyzetünket misem jellemzi jobban, mint az épitkezés nagymérvü megcsappanása. Az épitési iparban beállott pangás megdöbbentő adatait tárja elénk az alábbi nyilatkozat, amelyet a legilletékesebb szakértők egyike, ujlaki *Müller* József, az „Ujlaki tégla- és mészégető r.-t." kitünő vezérigazgatója közölt munkatársunkkal:

— Az év elején beállott és a még mindig tartó pénzinség okozta, hogy az épitkezés a fővárosban csak a legszükebb korlátok között mozgott. Ez az oka annak, hogy a kartell kötelékébe tartozó téglagyárak, amelyeknek a kontingense 450 millió faltéglára rúg, október végéig mindössze csak 147 millió téglát, vagyis a kontingált mennyiség 31.4 százalékát helyezték el, míg tavaly ugyanezen időszak alatt 255 millió darabot tehát 55.2 százalékot adtak és szállitottak el. A szokatlanul gyengén folyó épitkezéseknek szomorú eredményei abban is megnyilvánulnak, hogy a harmadik évnegyedben (a novemberi fertályban) a fővárosban mindössze csak 700 lakás maradt üresen és a fele ezeknek is a Lágymányosra esik. Egészen bizonyosra vehető, hogy az üres lakások egyrészébe azért sem költözködtek be, mert azok teljesen lakhatatlan állapotban vannak. Ezek az adatok a legmeggyőzőbben bizonyítják azt a különben is tudott dolgot, hogy Budapesten kétségbeejtően nagy lakásinség van. De van egy megdöbbentőbb statisztikai adat is arra, hogy mennyire kevés a lakások száma: *Budapesten ugyanis 180.000 lakásban 365.000 család él, tehát átlagszámitással két családra csak egy lakás jut.* Bizonyos ezekután és ez a téglagyárakra is megnyugtató lehet, hogy az épitkezés — a halaszthatatlan szükségesség nyomása alatt — nyomban fellendül, mihelyt a pénzpiac felszabadul a reája nehezedő lidércnyomás alól.

Mig azonban Budapesten ily szánalmas adatokat produkál az épitkezés pangása, addig Bécsben — ahol a nemzetközi pénzfeszültség ép olyan mértékben volt érezhető, mint nálunk — az egész évben vigan épitettek és a téglagyárak eddig 20 millió téglával szállitottak többet, mint az előző évben. Ennek a magyarázata csak az lehet, hogy ott az épitkezést a városi adminisztráció serkenti gyorsabb lüktetésre. Nálunk megelégesznek a „zseniálisan" megszerkesztett programmal. A végrehajtás már más lapra tartozik.

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV., Kossuth Lajos-utca 9.

Legrégibb, legelőkelőbb márka
Gróf Keglevich István ut.
COGNAC
BUDAFOK
Az összes, bel- és külföldi kiállitásokon legutóbb „Turin"-ban kizárólag diszoklevéllel kitüntetve. Mindenütt kapható.

APOLLÓ
Projectograph r.-t.
József főherceg ő csász. és kir. fensége udvari szállitója.
A főváros legelőkelőbb mozgófénykép bemutató helyisége.
Hetenkint kétszer:
hétfőn és csütörtökön teljesen
uj szenzációs
... műsor. ...
Előadások d. u. 5 órától folytatólagosan éjjel 12 óráig.

Események

Lapunk tisztelt olvasói közül azokat, akik még nem léptek be előfizetőink sorába, arra kérjük, hogy a lap akadálytalan szétküldése érdekében az előfizetési díjat a jelen számhoz mellékelt postautalvány felhasználásával kiadóhivatalunkba beküldeni szíveskedjenek.

A kiadóhivatal.

Az Orczy-ház.

December tizedikén árverésre kerül az *Orczy-ház*. A nagyfontosságú telektömböt a tulajdonosok többször sikertelenül fölajánlották a fővárosnak. A jövő hó tizedikén tartandó árverésen sem vesz részt a főváros. Az oka ennek persze a pénzhiány. A városházán úgy gondolják, hogy komoly vevők most sem fognak jelentkezni s így az árverést elhalasszák. Addig talán javulnak a város kétségbeejtő financiái. Ennek az üzletnek a közbenjárója *Éber* Antal dr. volt, a Telepítő és Parcellázó Bank érdemes vezérigazgatója. Itt említjük meg, hogy a *Nemzeti takarékpénztár és bank rt.* már régebben megvásárolta az u. n. Orczy-háznak mintegy 580 négyszögölet tevő részét, ölenkint 1000 koronáért. Értesülésünk szerint a takarék most eladta ezt az ingatlanát az Orczy-ház rt.-nak ölenkint 2000 koronáért.

A pályaudvarok kitelepítése.

A főváros fejlődésének legfőbb akadálya talán a pályaudvarok kérdésének rendezetlensége.

Nemcsak néhány telektulajdonos spekulációja kapcsolódik egybe a keleti és nyugati végleges kihelyezésével de minden városrész építkező vonala igazodik az új pályaudvar, esetleg pályaudvarok iránya felé.

A döntés a pályaudvar-kérdésben megtörtént. Harrer Ferenc dr. tanácsnok hétfőn délelőtt fentjárt a kereskedelmi miniszteriumban s végleg megegyezett a kormánnyal.

*

Zabszállítók balkáni háborúja.

Ily cím alatt közölt cikkünkre vonatkozólag a következő nyilatkozatot kaptuk: Tekintetes Szerkesztőség! B. lapjának f. évi november 20-iki számának „Zabszállítók" feliratú cikkében nevem egy a Tattersall részére történt zabszállítással hozatik kapcsolatba és pedig oly beállításban, mintha én a kérdéses zabszállítás körül holmi — persze nyereséges — üzletet csináltam volna. A cikk téves adataival szemben a való tényállás a következő: 1911. évi junius hóban történt, hogy a Tattersall meg volt szorulva zab dolgában s a Tattersall bizottságnak ugyanakkor tartott ülésében felkérettem, hogy miután a Magyar Lovaregyletnek nagyobb zabkészlete van a Leszámitoló bank közraktárában, eszközölnék ki a Lovaregylet igazgatóságánál egy waggon zabot. Ezt megtettem és így azután a Magyar Lovaregylet átengedett a Tattersallnak *egy waggon* zabot önköltségi árban, tehát a napi áron alul. A zab árát pedig a Tattersall nem nekem, hanem a Magyar Lovaregyletnek fizette ki. Az egész dologban való szerepem tehát annyi, hogy én, mint a Lovaregylet vezértitkára, szivességet tettem és semmi egyebet a Tattersall bizottságnak, amelynek tagja vagyok. Teljes tisztelettel dr. *Magyar* László.

*

Választási statisztika.

Az új választásoknak egyik legérdekesebb eredménye, hogy öt volt bizottsági tagot a közbizalom póttaggá fokozott le. Az öt sebesült a következő: *Altstock* Gyula, *Babocsay* Hermann, *Fried* Vilmos dr., *Garai* Samu és *Lusztig* Ede. A kimaradottak névsora, amely azonban teljességre nem tart igényt, a következő: *Ballagi* Aladár, *Biscara* Endre, *Bochkor* Károly, *Boros* Soma, *Cherven* Flóris, *Eötvös* Károly, *Felter* János, *Gajári* Ödön, *Gebhardt* Károly, *Grünbaum* Miksa, *Győry* István, *Hajdoh* István, *Hauszmann* Alajos, *Herczegh* Mihály, *Hirmann* Ferenc, *Horváth* Jenő, *Kasics* Péter, *Kárpáti* Béla, *Lajta* Béla, *Légrády* Imre, *Némethy* Károly, *Pauncz* Sándor, *Polonyi* Géza, *Rigócz* Kálmán, *Weisz* Jakab, *Zsigmondy* Jenő.

Ötvenöt új rendes bizottsági tag van. Ezek közül ügyvéd mindössze 11 van, mérnök 5, orvos 4, tisztviselő 9, bank- és gyárigazgató 5 (Sándor Pál, Engel Pál, Herczegh József, Klein Gyula, Röck István), országgyűlési képviselő 2 (Sándor Pál, Sümegi Vilmos), iró 1 (Molnár Ferenc), kereskedő és iparos 12, biró 2 (Márkus Dezső, Gaár Vilmos).

*

Dési Géza tagsága.

A demokrata párt első póttagjának megválasztotta *Dési* Géza drt., a kiváló ügyvédet, aki ugyan nem volt a hivatalos listán, de a párt mégis kitüntette bizalmával. Úgy értesülünk, hogy Dési Géza legközelebb aktiv tagja lesz a közgyülésnek. *Neszmélyi* Lajos bizottsági tag lemondani készül s ebben az esetben Dési Géza kerül a helyére, nagy nyereségére nemcsak a demokrata pártnak, hanem az egész törvényhatósági bizottságnak és a köznek.

*

A millenáris versenypálya.

December hó 31-én lejár a Millenáris Versenypályaszövetségnek a fővárossal kötött szerződése. A főváros a szerződést nem újitja meg a sportszövetséggel, mert a pálya területe szomszédos a lóversenypályával, amely tudvalevőleg szintén felszabadul nemsokára. Az óriási helyen villanegyedet tervez a főváros. Érdekes, hogy az embersportból elég tisztességes jövedelme van a városnak. A Korcsolyapálya Egylet tetemes bért fizet, azonkivül a bruttojövedelemnek tiz százalékát, összesen mintegy tizenötezer koronát. A F. T. C. és a M. T. K. sportpályái szintén részesitik a várost a bevételekből, a részesedés összegét azonban csak az esztendő végén fogják beszolgáltatni a főváros pénztárába és így csak akkor fogjuk látni, mennyi pénzt rúgtak össze a város számára a magyar fiúk.

*

Szápáry et Comp.

Szápáry Pali gróf az elmult héten ismét felfedezett egy pénzcsoportot, amely szives készséggel vállalkozna a Piccadilly nyélbeütésére. A pénzcsoport tagjai angolok. Egy izben volt már szerencsénk hozzájuk, esztendőkkel ezelőtt a Thonet-udvart akarták egy mulató céljaira megvenni. A Piccadilly iránt bécsi üzletemberek is érdeklődtek. Természetesen a mostani pénzviszonyok között még csak komoly tárgyalásról sem lehet szó, mindössze puhatolódzásról.

*

Kegyelem Weingrubernek.

Régen másra költött kölcsönpénzből nagyszabású gyógyszállót tervez az Ártézi-fürdő mellé a főváros. Mikor az erről szóló javaslatot a közgyűlés elfogadta, a városgazdasági ügyosztály ugy vélekedett, hogy a szálló közelében levő Weingruber-pavillont le kell rombolni. Az itéletet már az őszszel szándékoztak végrehajtani. De a tanácsnak nem volt szive a pavillon megsemmisitését kimondani, s a „Weingruber" még most is áll. A kegyelem azonban nem végleges. Márkus tanácsnok tárgyal Weingruber Ignáccal, az épület lebontása miatt, kárpótlásul hajlandó neki az épülő szállóval kapcsolatos etablissementet átengedni.

*

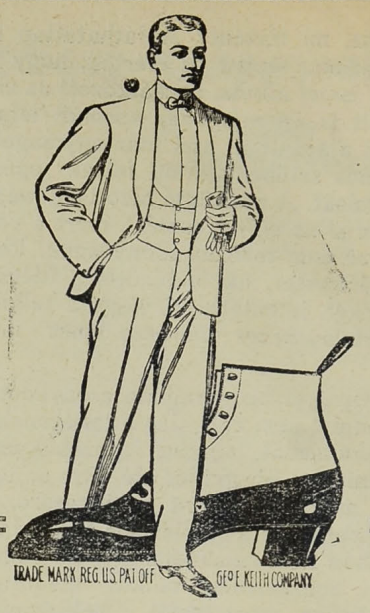
Két férfi

a cime az *Apolló Szinház* e heti slágerének, mely művészi megjátszásra, rendezési izlésre és pazar kiállitásra eseménye a művészi kinematográfiának. Else Frölich, Ferdinánd Bonn és Robert Dineser, a mozi-szinművészet e három hiressége tudásuknak legjavát nyujtják művészi alakitásaikban. Az uj félheti műsorban szerepelnek még A vészjel és Az uj orvos cimü amerikai történetek, egy sereg aktualitás, látkép és sportfölvétel.

*

Az „Omnia"

műsora a legérdekesebb felvételek szenzációs összetétele, melyek közül első sorban emlitendő a lüle-burgaszi ütközetről a harc kellő közepén eszközölt felvétel, mely a modern hirszolgálat legvakmerőbb és legbámulatosabb produkciója. A műsor egy másik kiemelkedő pontja Nick Winter 3 felvonásos detektiv-vigjátéka, az eddig megjelent legjobb Nick Winter-kép. Szenzációszámba megy még a legutóbb Madridban megtartott bikaviadalról eszközölt felvétel, melyhez hasonló nagyszabású viadal már több, mint egy évtizede nem volt Spanyolországban.

AMERICAN SHOE COMPANY LIMITED

Amerikai cipő R. t.

Kizárólagos

amerikai cipő-különlegességeink

az

eddigi árakon

kaphatók:

BUDAPEST

IV., Kigyó-tér 1.
(Királyi bérpalota.)

V., Dorottya-utca 6.

VII., Erzsébet-körut 42.

DEBRECZEN, Piac-utca 44.

ZÁGREB, Ilica 22.

Kérje képes árjegyzékünket.

Postai megrendelések:
IV., Kigyó-tér 1. alá intézendők.

Az új városatyák.

Ötvenöt új rendes és közel ugyanannyi új póttaggal ajándékozta meg a polgárság Budapest fővárost. A választások a közérdeklődés középpontjába állították a városatyákat. Olvasóink bizonyára méltányolni fogják azt az igyekezetünket, hogy ennek az érdeklődésnek a kielégítésére lapunk terjedelméhez mérten, sorozatosan bemutassuk azoknak a férfiaknak az arcképét és életrajzát, akik a most következő hat esztendő alatt közvetlen irányítói lesznek a városi politikának. A sorozat közlését mai számunkban megkezdjük.

Molnár Ferencet

nem akarjuk felfedezni. Életrajzot sem irhatunk róla, mert Molnár ragyogó pályafutásában egyetlenegy közönséges esemény történt csupán született harminc egynehány esztendővel ezelőtt Buda-

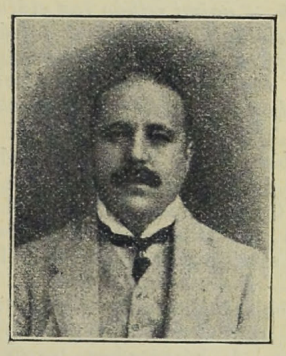

pesten. A közgyülés tagjai közül őt ismerik a legtöbben a világon. Intelligens ember el sem képzelhető anélkül, hogy ne tudná, kicsoda Molnár Ferenc, mit alkotott, melyek a szinművei, regényei, elbeszélései.

*

Blum Sándor

nagyiparos és közszállitási vállalkozó. Körülötte folyt a választási 2 napon a legnagyobb küzdelem. *Gál* Károly volt az ellenlábasa és általános volt a megelégedettség, amikor kiderült, hogy mindketten tagjai lettek a törvényhatósági bizottságnak. A közgyülés Blum Sándorban tevékeny, fia-

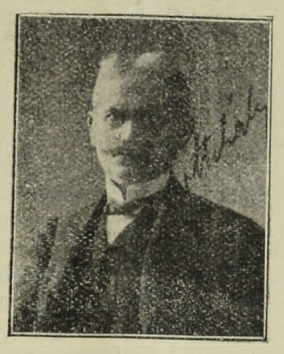

tal, törekvő tagot nyert, aki úgy a kereskedelmi, mint az ipari kérdésekben a fővárosnak hasznára lesz. Blum Sándornak tudvalevőleg nagykiterjedésü katonai felszerelő intézete van, több udvarnak szállitója és 22 éve, hogy saját neve alatt vezeti vállalatát. Tevékeny részt vesz a közéletben is, igazgatósági tagja a Belvárosi Polgári Körnek, azonkivül a férfiszabók ipartestületének főpénztárnoka, a magyar államvasutaknak szakértője.

*

Hoffmann Mihály

kir. tanácsos Somogymegyében, Nagyatádon született 1861. április tizedikén. Eredetileg kereskedelmi pályán működött, később közigazgatási téren, mint somogymegyei jegyző. A regále megváltása idejében a fővárosba költözött s megalapitotta az Adóügyi Szaklapot a pénzügyi kormány támogatásával. Később Bolgár Ferenctől átvette a Fűszerkereskedők Lapját, szervezte a szakmát s megalapitotta a Fűszer-, Vegyes- és Kiskereskedők Országos Egyesületét, amelynek ala-

pitása óta igazgatója. 1909-ben ő felsége a pénzügyi szakirodalom terén kifejtett tevékenységéért királyi tanácsossá nevezte ki. Hat esztendő óta elnöke a VI. kerületi adókivető bizottságnak.

*

Holzer Sándor,

a Holzer Simon-cég főnöke 1869-ben Budaszületett és középiskolai tanulmányai befejeztével külföldi tanulmányutra indult. Gazdag tapasztalatokkal visszatérve, a Kigyó-téren elhelyezett üzletet csakhamar átvette és 21 éves korában, atyja halála után azt már önállóan vezette. 1896-ban, a millenáris évben a Kossuth Lajos-utcába helyezte át üzletét, ugyanazon évben, a kiállitáson sok elismerést aratott. 1900-ban kamarai szállitói, 1903-ban cs. és kir. udvari szállitói

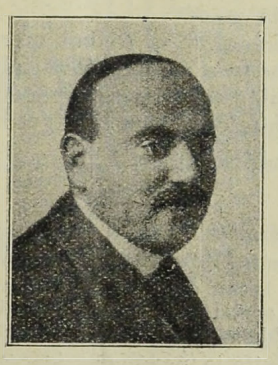

címet kapta a cég. Ugyanazon évben Holzer Sándor kereskedelmi tanácsos, 1904-ben a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara beltagja lett, végül 1910. óta a Nőruhakészitő iparosok ipartestületének elnöke.

*

Dr. Jünker Pál

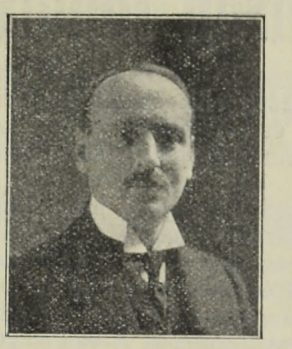
ügyvéd, született 1881. február 18-án Szombathelyen. A középiskolát Csurgón végezte, egyetemi tanulmányait Budapesten, Lipcsében és Berlinben. Mint ügyvédjelölt, Neumann Árminnak, az azóta elhunyt kiváló jogtudósnak volt az irodavezetője. Hét esztendővel ezelőtt nyert ügyvédi

oklevelet s azóta gyakorló fővárosi ügyvéd. Az Erzsébetváros társadalmi életében élénk részt vesz. Elnöke az Erzsébetvárosi Kültelki Polgári Körnek, a hetedik kerület adókivető bizottságának. Számos kulturális és közgazdasági vállalatnak igazgatósági tagja. A hetedik kerületi régi polgári pártnak volt a jelöltje.

Dr. Kassai Ferenc

ügyvéd, született 1876-ban Nagylakon, Csanád vármegyében. Középiskoláit Aradon, jogi és műegyetemi tanulmányait Budapesten végezte. Majd hosszabb tanulmányútakat tett Német-, Olasz-,

Francia- és Angolországban, valamint Svájcban. ügyvédi irodáját 1903-ban nyitotta meg Budapesten. 1911-ben megalapitotta az azóta példátlan virágzásnak indult és immár 1300 tagra szaporodott *Lipótvárosi Társaskört*, melynek ügyvezető igazgatója.

*

Dr. Légrády Ottó,

a Pesti Hirlap h. főszerkesztője és egyik tulajdonosa, született 1878-ban Budapesten. Ugyanitt végezte a középiskolát és az egyetemet is. Jog- és államtudományi tudor. Több izben tett hosszabb külföldi tanulmányutat, előszeretettel foglalkozik szociális problémákkal. Széleskörű tudását 16 esztendő óta érvényesiti a legnagyobb ma-

gyar napilapnál, a Pesti Hirlapnál. A demokratapárt tagja.

*

Sümegi Vilmos.

Sümegen (Vázsonyi földije) 1864-ben született. Ujságiró volt és pályáját a „Nemzeti Ujság"-nál kezdte. Kitünő szónok. Radikálisan liberális és sovén. Hosszabb ideig dolgozott a „Budapesti

Hirlap"-nál, majd megalapitotta *Holló* Lajossal, *Barta* Miklóssal és *Ugron* Gáborral együtt a „Magyarország"-ot, melynek 21 év óta igazgatója. Már volt városatya. Országgyülési képviselő és négy cikluson keresztül a gyergyószentmiklósi kerületet képviseli. Népszerü ember, akit mindenki szeret.

*

Engel Pál

az Angol-osztrák bank budapesti fiókjának ügyvezető igazgatója. 43 éves, 27 év óta az Anglóbank kötelékében áll. Tolnamegyében, Bonyhádon született. Tőzsdetanácsos. Több iparvállalat igazgatósági tagja. Széles látkörü, nagytudású ember, aki a törvényhatóságnak értékes tagja lesz.

Ipar Pénzügy Vállalkozás Kereskedelem

A Tőke

Biztosítás Építészet Közlekedés Bányászat

A válság tanulságai.

Hiába szépítgetik és leplezik diplomatikus csitítással és barátságos arcvágással: kétségtelenül benne vagyunk, még pedig nyakig a gazdasági krizisben. Hasztalan mesélik a haute finance páholyban ülő korifeusai, hogy nincs gazdasági válság, mert hiszen az ipar el van látva munkával, a konjunktura nem hanyatlott le és ezekenfelül jó termésünk volt. Hogy pestiesen szóljunk: harmadszor igenis pang az ipari termelés. A vas és gépipart foglalkoztatják még a háborús készülődések, de ettől az úgynevezett „nehéz ipar"-tól eltekintve minden egyéb iparok belekerültek a konjunktura hullámvölgyébe. A textilipar tengődik, az építőipar üzemmegszorításra van kényszerítve. Minden ipari termelés lényegesen megcsökkent. Csak a háborús ipar boldogul: Skoda és Weisz. Ezeknek virít a konjunktura. Minden más ipar fuldokolva küzd a válság hullámaival.

De hát tegyük fel, hogy: nincs még ipari válság. De azért beismerten és konstatáltan van *hiteles pénzválság*, van *börzeválság*, van *kereskedelmi válság*. A pénz- és hitelválság tűnete a magas kamatláb, a pénzhiány, a hitelrestrikció, a számos pénzintézeti bukás. A börzeválság mértföldjelzői a fekete tőzsdenapok, amelyeken pánikszerűleg estek az árfolyamok és melyek a nemzetvagyon fontos részét képező értékpapírállományt sok száz millióval devalválták. A kereskedelmi válság bizonyitéka pedig az ujságok fizetésképtelenségi rovata, melynek olvasása meggyőz arról, hogy évtizedek óta nem volt annyi inzolvencia és csőd, mint az utolsó hónapokban. A pénz és hitel, a tőzsdei és a kereskedelmi válság együttvéve a legintenzivebb krizisek egyikét adják, melyet modern alapra fektetett közgazdaságunk egyáltalán átélt.

Ennek a válságnak pusztításai méretükben is vetekszenek akár a hetvenhármas, akár a kilencvenötös, akár pedig az ezerkilencszázhetes válság káraival. Ezt tagadni lehet, talán opportunus mindazokra nézve, akiket a válság előidézésében bármiféle vád és szemrehányás ér, de tagadás nem változtat a szomorú tényeken, amelyek nap-nap után szaporítják a gazdasági temető fejfáinak ijesztő számát.

A diagnózis megállapításával azonban egymagával nem leszünk sem gazdagabbak, sem bölcsebbek. Valami hasznot iparkodjunk legalább a krizisből húzni: tanuljunk a magunk kárán, ismerjük fel a szomorú események okait, hatásait és okuljunk belőlük a jövőre nézve. Még nem érkeztünk ugyan a mai kritikus állapot végéhez, de azért tanulságok bőven kinálkoznak már ma is. Olyan tanulságok, amelyek nemcsak a krizisek általánosan ismert tipikus lefolyása nyújt, de amelyeket a mi speciális viszonyaink közepette, mint különleges magyar szimptomákat kell a jövőben megszívlelnünk.

A *pénz és hitelválság* megtanított ismét arra a régi igazságra, hogy jó időkben, amikor sok a pénz és olcsó a hitel, ne gondoljuk ezt a pénzbőséget örökké tartónak. Ez áll mindkét táborra: úgy a pénzt gyűjtő nagy intézetekre, valamint a hitelt igénybevevő közép és kis intézetekre nézve. Most, a nagy veszedelem idején hiábavaló a rekriminálás: a kis intézetek hibásak éppen úgy, mint a nagy pénzforrások. Mert a hitel túlságos igénybevétele a kicsinyek részéről éppen oly hiba, mint annak túlságos könnyű nyújtása. Pesti jargon szerint a nagy intézetek a jó időkben mindenkinek a fejébe vágták a pénzt, a házába vitték a hitelt. Szívesen elismerjük, hogy a nagy hitelmegszorítás most kényszerűség. De ez a kényszerűség nem állott volna be, ha a nagybankok annak idején a kihitelezésben mértéket tudtak volna tartani.

A kis intézetek bűne, hogy aránytalan nagy mértékben vették igénybe a felajánlott hitelt. A *reeszkompt* az a lejtő, amely a mai nagy bajokhoz vezetett. Országos baj és hiba, hogy az igénybevett hitel nem állott arányban a saját pénzeszközökkel. Egészséges bankpolitika mellett a reeszkomptnak soha sem szabad a saját tőkék kétszeresénél nagyobbnak lennie. Pedig hol tartották be nálunk ezt az egészséges határvonalat? A túlságos hitel útján szerzett tőkéket pedig csak úgy immobilizálják a kisebb intézetek, mint a maguk tőkéit, mert üzletük nagy expanzációja és a mindenáron való nyereségprodukció vágya nem engedi, hogy alaposan különböztessenek liquid és nem liquid befektetés között. A hitelválság legnagyobb oka éppen az, hogy az igénybevett hitel jórészt immobilis befektetésekre fordíttatott és most visszavonatván, mindenütt nagy lyukak támadnak, melyeknek betömése nem mindig sikerül.

Tévedés volna azonban azt hinni, hogy a hitel túlságos igénybevétele csupán a kisebb intézetek lelkét terheli. *Ki kell egyszer őszintén mondani, hogy a vezető nagybankok e részben csak ugyanabba a hibába estek, mint a kis intézetek.* A kinálkozó nyereségre utazva, minden olcsó külföldi ajánlat után kapva kaptak és ezzel az ország hiteléletét egy teljesen bizonytalan alapra: *a bármikor visszavonható külföldi tőkére bizták.* A hitelmegszorítás éppen úgy sujtja a nagybankokat, mint a kis intézeteket, sőt éppen ez okozza a kicsinyek hirtelen bedugulását. Az év eleje óta mintegy 150 millió korona értékű záloglevelet váltottak vissza kibocsájtó intézeteink a külföldről, esztelen kurzustartási politikájuk miatt. Pénziókban pedig legalább 100 millió külföldi hitelt kellett visszafizetni. A budapesti tőkepiacnak tehát 10 hónap alatt minimálisan *250 milliót kellett a külföldre visszafizetni.* Mely nagy összeg a mi viszonyaink közt! És ez a nagy összeg részben nem liquid vállalkozásokba volt befektetve végső elemzésben. A tanulság tehát világos: a miképpen a kis intézeteknek nem szabad a reesztkomptot hitelt bármennyire ajánlkozzék is nálunk, túlságosan igénybe venni, akként a nagy intézeteknek viszont nem szabad a rövid lejáratú és labilis külföldi kölcsönpénzeket túlságosan importálni.

A tőzsdekrízis tanulsága a régi nóta: csakis igen nagy tőkeerővel merészkedjünk a tőzsdére. Speciális magyar tanulsága pedig: a tőzsdén nem lehet mesterségesen árfolyamot csinálni, sem felfelé, sem lefelé. A mindenáron való hausse-spekuláció a végén feltétlenül megboszulja magát.

A kereskedelmi válságból merített igazság végül az, hogy a saját erőkön felül való üzlet az összeomlás csíráit viseli magában. Sem túlságosan kihitelezni, sem túlságos hitelt igénybe venni nem szabad.

Revizor.

—

Nagyobb osztalék.

Az *Egyesült Tégla- és Cementgyár Részvénytársaság* csak tavaly emelte föl 16 koronáról 18 koronára az osztalékot. A kedvező üzleti év, mint tőzsdekörökben beszélik, az idén ismét abba a helyzetbe juttatja a vállalat igazgatóságát, hogy a részvényeseknek magasabb osztalékot fizessen. Végleges megállapodás erre nézve még nem történt, de annyi máris kiszivárgott, hogy a jövő évi osztalék legalább 19 korona lesz.

A Skoda-művek tőkeemelése.

A Skoda-művek e hó 20-án Bécsben tartott közgyűlésén elhatározták, hogy az alaptőkét 30 millió koronáról 40 millió koronára emelik fel. E nagyszabású vasmű, amely a monarchia ágyúszükségleteit is fedezi, a pétervári Putilov-művekben fog részesedni és erre a célra emeli fel az alaptőkéjét. Egyelőre 5 millió korona névértékü részvényt bocsátanak ki olyképen, hogy minden 6 régi részvény után egy új részvényt adnak 500 korona névértéken. A további 5 millió korona részvény kibocsátásának időpontját a közgyűlés az igazgatóságra bizta. Az új részvények átvételét a Creditanstalt és a Niederoesterreichische Escomptbank szindikátusa garantálta.

A Budapest-Józsefvárosi Bank reorganizálása.

A *Budapest-Józsefvárosi Bank és Takarékpénztár R.-T.*, amelyről az utóbbi időben nem a legkedvezőbb hirek kerültek forgalomba, e hó 25-ére rendkivüli közgyűlést hivott össze. A közgyülésen a bank helyzetét akarták orvosolni, vagy pedig a fölszámolást kimondani. A szanálás egyik módja az lett volna, hogy az intézet beleolvad a Lipótvárosi Takarékpénztárba, ahonnét egy millió korona reeskompt-hitelt élvez. Minthogy a nagyrészvényesek egy része ellenezte a fuziót, a hirdetett közgyűlést nem tartották meg és elhalasztották december 5-ére. Értesüléseink szerint, az igazgatóság több tőkeerős tagja nagyobb betétet fog az intézetnél elhelyezni és remélik, hogy igy a bank a saját erejéből is kilábol majd a krizisből, amelybe a pénzpiac súlyos helyzete döntötte.

Uj automobli-részvénytársaság.

Közöltük, hogy uj automobil-vállalat alakult Budapesten Royal Automobil Garage Részvénytársaság cég alatt. Az alakuló közgyülésen megválasztották *Hirsch* Albertet elnökké, *Pallavicini* György örgrófot, *Solymossy* Jenő bárót és *Zichy* Béla Rezső grófot igazgatósági tagokká. Az uj vállalat 500.000 korona alaptőkével alakult meg. A francia Renault-automobilok kizárólagos vezérképviseletén kivül, az aradi magyar automobil r.-t. hazai gyártmányú *Márta* kocsijainak képviseletét vállalta el. A vállalat ügyvezető igazgatói *Reiman* Gyula és *Podmaniczky* Béla báró lesznek.

Üzenetek.

Élénk és változatos lapot akarunk az olvasó kezébe adni. Ez a cél vezetett bennünket arra az elhatározásra, hogy ezt a rovatot megnyissuk. Nem fogunk várni, amig megkérdeznek bennünket és — igérjük — vajmi ritkán fog előfordulni, hogy az, akinek felelünk, a feleletnek túlságosan örülni fog. Természetes, hogy a jelzett programm dacára kézségesen szolgálunk felvilágositással még akkor is, amikor — tényleg kérdeznek tőlünk valamit.

Kraxelhúber Tóbiás. 1. Óbuda telekpolitikáját ezidőszerint dr. Földes Gyula köz- és váltóügyvéd úr intézi, a tőle megszokott főmérnöki segédlettel. 2. Földes dr. specialista, *rendes keresete* alig van. 3. Sommás már inkább akad. 4. Daloskönyv *egy* l-el iratik. — *B—y I—n, Walla-ház.* 1. V. b. t. t. — legnagyobb sajnálatunkra — elfogyott. 2. Udvari tanácsosság iránti kérvényét nyujtsa be a főpolgármesterhez. A kérvényben tessék hivatkozni arra, hogy a Szvacsina már régen méltóságos úr, a Brolly is, a Telbisz is, a Lázár is, meg a Bernády is. 3. Nem árt, ha az udvari tanácsokból nehány mintát mellékel a kérvényhez. 4. Piccadillyre ne tessék hivatkozni. Referenciának elég, ha megjelöli a *Fővárosi Hirlapot* és a budapesti kir. törvényszék esküdtbiróságát. — *Belvárosi.* 1. *Grünbaum* Miksa. 2. Önként lépett vissza a jelöltségtől. 3. Cserébe magyar nemességet kap. 4. A munkapárt elnöke. 5. Gara Illés igy akarta. 6. Legyen meg az akarata. — *Magy. szab. 50.000.* 1. László és Beetz (képv. dr. E. L. ügyvéd, főv. biz. tag) a föld alá készül a szürke palotákat sülyeszteni 2. A közszükségletek kielégitéséről egyedül ő gondoskodik Pesten.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.

Merkantil Nyomda (Havas és Lehner) Budapest, VIII., Német-utca 27. szám.

Bélapátfalvai Portlandcementgyár
R.-T.

Gyár: **Bélapátfalva, Borsod megye.**
Igazgató ág: **Budapest, V., Bank-utca 6. sz.**

ALAPTŐKE 3.000,000 K | Évi termelés 1.600,000 mm. | TELEFON 173—74

Portlandcementünkkel eddig elért eredmények országszerte minden várakozást felülmultak. Kiválóan alkalmas beton- és legkényesebb vasbetonmunkákhoz ép ugy, mint mindenféle cementárugyártáshoz. A szabványszerü 28 napos szilárdságot már három nap alatt éri el.

Szavatolunk a szabványokat messze felülmuló minőségért

Megrendeléseket elfogad a vezérképviselet:

Magyar Bank és Kereskedelmi R.-T.
Budapest, V. ker., Váci-körut 32. szám.
Telefon 73-39. Telefon 73-39

MAGYAR MIKLÓS
SZÉNNAGYKERESKEDŐ

Szén és koksz
:-: nagyban és kicsinyben. :-:
BUDAPEST, VI., Nagy János-utcza 29. szám.

Városi iroda: VI., Nagy János-u. 29.
Raktárak: VI., Északi teherpályaudv.

HÁZHOZ SZÁLLITÁS
TELEFON 114—77.

a legjobb huzott drótszálas lámpa

Magyar Siemens-Schuckert Művek

Budapest, VI., Teréz-körut 36.
Raktar: V., Pozsonyi-ut 5.

A trieszti Jutaipar R.-T. Triesztben
ajánlja közismert kitünő készitményeit mindenremü
zsákokban
a legjutányosabb árak mellett.
Felvilágositásokkal szolgál a magyarországi képviselőség
Nobel Sándor, Budapest
VI., Aradi-utca 31. Telefon 161—07.

OMNIA
MOZGÓKÉP-PALOTA
Bejárat: VIII., József-körut 31. szám.
Telefon 120—40.

Szenzációs műsor!
Nick Winter diadalutja
Detektiv-vigjáték 3 felvonásban.
BIKAVIADAL Spanyolországban
Helyszini felvétel két részben.
Ezenkivül több kitünő vigjáték, természeti felvétel, aktuálitások és részletek **a Balkán háboruból.**

NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZ
Elsner
BUDAPEST,
IV., Párisi-utca 3.
Koronaherceg-utca sarok.
FIÓK-ÜZLETEK:
IV., Kálvin-tér
Kecskeméti-utca sarok.
VII., Király-utca 35.
VII., Rákóczi-ut 52.
II., Buda
Fő-utca 52.

MAGYAR HALKONZERVGYÁR ÉS HALKERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Budapest, V. kerület, VÁGÁNY-utca 9.
Telefon: 49—71.
Elárusitó helyek: Központi Vásárcsarnok; Garay-tér: tengeri halcsarnok.

Szállit hűtőkocsikban naponta érkezett friss, olcsó
TENGERI HALAKAT

Tőzsdetagok
Tőkepénzesek
Pénzintézetek
Malmok
Gazdák
legjobb kézikönyve a
Budapesti
Tőzsde-Almanach
A jelenleg érvényes tőzsdei szokások, az áru- és értékbörzére vonatkozó összes tudnivalók.
Szerkeszti és kiadja:
Kovács Sándor György
IV. évfolyam.
Megjelennik folyó év november hó folyamán.
Ára vászonkötésben, portómentesen 7 kor.
Megrendelhető: VI., Nagy János-utca 8. vagy a «Fővárosi Hirlap» kiadóhivatalában.

FIÓK ÜZLET: VI. ANDRÁSSY-UT 66.
Gólya Áruház
VI. NAGYMEZŐ U. 12.
FIÓK ÜZLET: VIII. NÉPSZÍNHÁZ-U. 35.

FŐVÁROSI NAGY MOZGÓ

VII., Rákóczi-ut 70.
Igazgató tulajdonos:
GERŐ S. SÁNDOR.

Naponta három óráig tartó

fényes műsor

kerül bemutatásra.

Minden előadásban legalább tiz kép.

Külön váró- és éttermek!

Emeleti erkélyszékek és páholyok.

SZALON ZENEKAR!

Pompás hideg és meleg étkek

E heti étlap:

Magyar rostélyos	K 1.—	Libasült	K 1.20
Serpenyős „	K 1.—	Tészta	K —.50
Borjupörkölt	K —.70	Torta 2 darab	K —.48
Székelygulyás	K —.80	Dréher sör	K —.20
Borjucomb	K 1.20	Sajt emerthäli	K —.30
Sertéskaraj kép.	K 1.40	Rochefort vajjal	K —.40
Rántott velő	K —.80	1 adag imbisz	K 1.20
2 töltött paprika	K —.90	1 kávé	K — 30
Paprikáscsirke	K 1.40	1 chocolade	K —.30
Rántott csirke	K 1.40		

Hirmann Ferencz

fémöntőde, réz- és ércműárugyára
Budapest, VII., Csányi-utca 7—9.

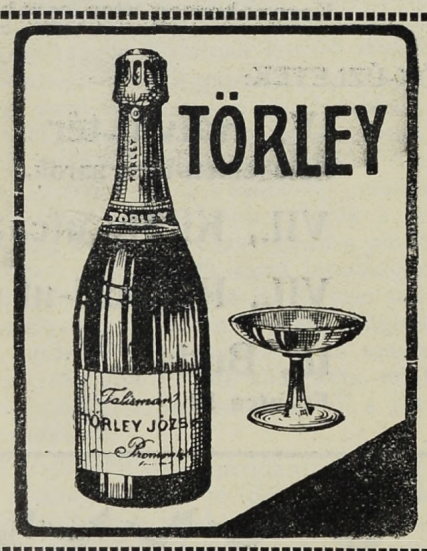
KÉSZIT mindennemü szerelvényeket viz-, gőz-, légszesz- és fürdőberendezések részére. — Szőlő- és piucegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyukat. Vasuti kocsi és hajó szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vassulyokat. — Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vizvezetéki szerelvények, kovácsolt és öntöttvascsövek. Öntöttvas fürdőkádak és zománcozott kiöntők. — Egészségügyi berendezések. oo Fayence-áruk.

STEINHARDT MULATÓ

Rákóczi-ut 63. szám. •••• Telefon 54—23

Kezdete ¼9 órakor. !! UJDONSÁG !

Ha megszólal a grammofon! Bohózat. - rta: Cézár. 11 órakor **Oszkár kisasszony.** Bohózat. Irták: Glinger és Taussig. Továbbá **Steinhardt sláger kupléi** és remek külföldi számok. Vasárnap délutáni előadás, mérsékelt helyárakkal. Kezdete ½4 órakor. — Jegyek délelőtt 10—1 óráig és délután 3—6-ig a mulató pénztáránál, a Hirsch-féle nagytőzsdében Andrássy-ut 19. és a Hungária-fürdő pénztáránál kaphatók.

Angol bőrbutorok

divánok, chaiselongeok, lószőr-matrácok, függönyök, lakások tapétázása és minden szakbavágó munká a legjutányosabb áron.

◄ **Javitások és diszitési munkálatok.**

TATAI BÉLA és TÁRSA

kárpitosok

VII., Kertész-utca 48. Telefon: 57—83.

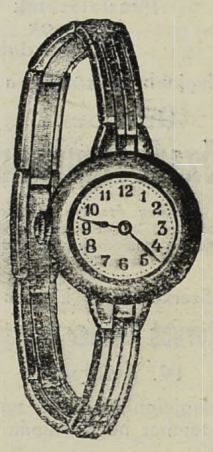

Elismert pontosságu

zsebórák

kitünő és megbizható svájci szerkezettel, gyönyörü vésésü acél, ezüst vagy arany tokban

eredeti gyári árban.

oooooooooooo

Órakarkötők, párisi drágaköves ékszerek, igazi keleti gyöngyfüzérek, nyakláncok, gyürük, fülbevalók stb. müvészi kivitelben.

oooooooooooo

Óriási állandó választék célszerü és maradandó értekü

ajándéktárgyakban.

SCHÖNWALD IMRE

főüzlete

BUDAPEST, Deák Ferencz-utca 21.

Törzstelep: PÉCS.

Alapittatott: 1852.

ITT AZ IDŐ midőn a t. hölgyek őszi és téli divatszükségleteik beszerzéséről gondoskoknak **MOST** nyilik erre a legjobb alkalom **VAGY SOHA** mert bámulatos olcsó **occasió áron** szerezhetik be alant felsorolt divatcikkeket:

Japonais selyemruhákra	1.80 kor.
Changean taft divatszinekben	1.50 „
Messalin minden szinben	1.80 „
Angol bluzselymek divatszinekben	2.30 „
100 cm. sz. liberti selyem divatszinek.	6.80 „
Divat fátyol minden szinben	—.14 „

Polónyi Albert

áruházában

IV. Kigyó-u. 5. (Klotild palota)

Telefon 15-68.

— Öreg —

Banda Marci

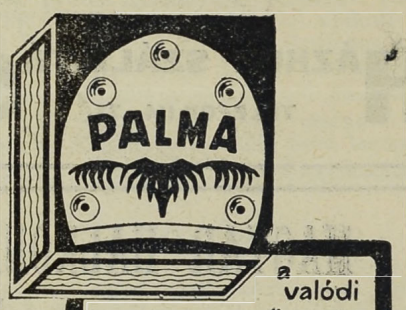
fiaival minden este az

OSTENDE

kávéházban (Rákóczi-ut 20. szám) muzsikál.

A Rákóczi-uti polgárok találkozóhelye! Remek vacsorák!

Különleges Ostende-reggeli 50 fill.

a valódi
KAUCSUK-CIPŐSAROK DOBOZA, MINŐSÉGE ARANY

PALAIS DE DANSE

(TÁNCPALOTA)

VI, SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77

KEZDETE 0¼ ÓRAKOR.

SZINHAZ UTÁN A LEG ELLEMESEBB CSALÁDI SZÓRAKOZAS. Elsőrangu tánc- és énekszámok! Attrakciók! Egy óra után eredeti párisi táncmulatság! Amerikan bar. kitünő konyha, Reggelig czigányzene. Jegyek 2 és 3 koronáért válthatók este 8 orától a pénztárnál.

POZSONYI MARGIT

női kalap műtermében párisi modellek megérkeztek.

Trotteur- és leánykalapokban nagy választek

Kalapkészitési szaktanfolyamok

Budapest, IV. ker., Koronaherceg u. 14. II. 4 Lift.

I. évfolyam. Budapest, 1912. december hó 4-én. 11. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő: Dacsó Emil. Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán, esetleg hetenkint többször is. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Kis János-utca 4. szám.

Mikor

a költségvetés tételei egyenletes emelkedést mutatnak s az emelkedéssel arányosan szaporodnak a bevételi tételek, ezt úgy hívják, hogy: „természetes expanzió". Amikor azonban egy csomó új, költségvetésszerű kiadással szemben alig találunk új jövedelmi forrást, amikor azt látjuk, hogy a háztartás szükségletei gyönyörüen, sőt lesujtó mértékben fejlődnek, a fedezet ellenben sorvad, akkor a természetes expanzióból két súlyos magyar szó ugrik ki: „könnyelmű gazdálkodás"!

A költségvetés mindenkor hű tükre a rendszernek. Reális, biztos alapokon nyugvó, a szükségletekkel és a lehetőségekkel egyformán számitó városvezetés mellett a költségvetésnek bázisa is biztos és szilárd. Olyan költségvetést, amelynek az egyensúlyát csak úgy lehet fenntartani, hogy a deficitet egy jövendőbeli kölcsönnel takarjuk el, amely csak úgy hemzseg a nyilvánvalóan optimisztikus számításoktól s amely mögött ott settenkedik az adóemelés árnyéka (a második, amely Bárczy István nevéhez fűződik): — olyan költségvetést csak az a rendszer produkálhat, amely a számitásaiba belekalkulálja a polgárság néma közönyét, kétségbeejtő vakságát. Lehetetlen a számokat úgy csoportosítani, hogy az eredmény a Bárczy-rezsim bűnkrónikáját ne gyarapitsa. A számokkal való zsonglőri mutatványoknak nem lehet maradandó hatásuk, mert a számok a rómaiak pápánál is csalhatatlanabbak. Ezek a számok azt beszélik, hogy Budapest pénzügyeinek legfőbb intézése avatatlan, könnyelmű, fényűző kezekbe van letéve. Hogy a természetes jövedelmek nem elegendők többé a háztartás ellátására, hogy a deficit voltaképpen már is itt van s ellene a közvagyonnak újabb megterhelésével és az adófizetők ujabb megsarcolásával védekezhetünk csupán.

Szomorú igazolása a költségvetés ama keveseknek — de egyre jobban szaporodóknak, — akik szerint Bárczy István nem az a nagy férfiú, akinek előszeretettel (de nem minden hátsó gondolat nélkül) mondják. Ha valakinek korlátlanul rendelkezésére állanak a milliók, úgy maradandó értékű alkotásokat produkálhat. A polgármester a legjobb esetben idealista, akinek nincs érzéke az élet nehézségei iránt s aki csak akkor tud valami szépet alkotni, ha korlátlanul rendelkezhetik az alkotás anyagi eszközei fölött. A legrosszabb esetben pedig vakmerő játékos, aki a város bőrét viszi a legkalandosabb terveknek a vásárjára. A választás nagyon nehéz, de — tertium non datur!

Fullánkok

Az olajnak

az a legkitünőbb tulajdonsága hogy szagtalanítja a pesti illemhelyeket. Kevésbbé kitünő tulajdonságai közé tartozik, hogy rohamosan emelik az árát a városi szállítók, hogy továbbá bepiszkolja az utcán járó-kelők ruháit s amellett nem tudja portalanitani a Mak Ádámról elnevezett utakat. A köztisztasági bizottság tehát, amikor arról volt szó, melyik vállalkozó kapja a szállítást, felrugja az olajos korsót és visszatért a természethez, a vizzel való locsolás állapotához. A kapzsiság megkapta a maga méltó jutalmát, a főváros hideg vizsugárral józanította ki az olajuzsorásokat. A fővárosnak nemcsak olajra van szüksége (arra t. i. nincs szüksége), hanem olyan cikkekre is ,amelyeket nem lehet vizzel pótolni. Jól tudják ezt a vállalkozók és a szentelt olajat inkább az ajánlataiknak szagtalnitására használják. Igy történnek azután csodák. Az olajozás ügyéről például eddig azt hittük, hogy köztisztasági ügy. Miglen most kiderült róla, hogy — *közpiszkossági ügy!*

Az érték

emelkedési adó tévedésből a kisajátitási bizottság retortájába került. Ezt az üdvös gondolatot tudniillik Vázsonyi Vilmos ajándékozta a fővárosnak, de a pénzügyi osztály nem volt rest és kisajátította a gondolatot. Sőt a városgazdasági ügyosztály is ritka tanujelét adta fürgeségének, amikor egyszerre csak ő állt elő a betermenttel. No, de mindegy, a szülők itt igazán nem fontosak s ha a hatásköri kifogás az egyetlen kifogás lesz a javaslat ellen, akkor végre reális uj jövedelmi forráshoz jut a főváros, még a telkek értékének devalvációja árán is.

A kormány

nem lehet nagyon hizelgő véleménnyel a fővárosról, a város vezetőiről. Máskülönben bizonyára több mérsékletet tanusitott volna az önhittségben és kevesebb merevséget a deputációban járók fogadásánál. A miniszterelnök és a pénzügyminiszter éppen csak hogy szóba állottak a városházi főmungókkal, a betegápolási pótadó felemelésének elhalasztásáról azonban hallani sem akarnak. Keserű lecke volt ez a küldöttség tagjainak: ime a magas kormány nem méltányolja az igazi érdemeket! Pedig a szigorú jog szabályai szerint nem a városi uraknak van igazuk, hanem a brüszk kormánynak. A paktum úgy szólt, hogy a város bizalmat szállit s ennek ellenében a kormány nem keresztezi a főváros útjait, jóváhagyja a közgyülésnek nem mindig szeplőtlenül fogant határozatait. A kétoldalú szerződést a felek teljesitették. Betegápolási pótadó már a harmadik oldal volt, nem esett bele a paktum övezetébe. A jövőben az legyen a jelszó: kevsebb bizalom és több önbizalom!

Tabáni üzletek.

Feleki Béla nyilatkozata.

Még nem lehet kiszámítani, hogy a Tabán szabályozásánál bejelentett fond perdu hány millióval lesz több a bevallottnál; egyelőre csak afelől lehetünk nyugodtak, hogy már a tervezésnél 7 milliós tévedés van, mint azt a városépitési ügyosztály a tavaszszal bejelentette. A szabályozás költségei ugyanis 12 millió helyett 19 millió koronába fognak kerülni.

Nem túlnagy bizalommal nézhet tehát a főváros közönsége a tranzakció sikere elé.

Hisz az akció kezdetén nyilvánosságra került vádak bizonykodtak amellett, hogy Tabán szabályozásánál a magánérdek benyomult a közérdekbe és hogy ezt a városházán nem tudták, sokak szerint nem akarták észrevenni.

A szabályozás körüli munkálatok most ujabb fegyvert adtak azoknak a kezébe, akik aTabán rendezésébe jogosulatlan érdekek előre tolását látták.

A pénzügyi bizottság mult pénteki ülésén jutott ez a gyanu nyilvánosan is tárgyalható alaphoz, dr. *Feleki* Béla felszólalása kapcsán. Felekiről ismeretes, hogy mindenben megszokta mondani véleményét, s az is tagadhatatlan, hogy kritikáit a helyes útra terelő jóindulattal szokta megtenni.

Beszédéből kivehető, hogy ez ügynél a magánérdeket öntudatlanul védő jószándék erősen meghaladja a menthetés hatását. Kitetszik ez okból a megalapozott vádakból, amelyeket Feleki három ujabb Tabán szabályozására szükséges telek megszerzésénél a tanács ellen fölépített.

A telekvétel ügye fölebbezés folytán a belügyminiszter elé kerül, ennek az itéletnek a helyessége felől nyugodtak lehetünk. Most következnék az, hogy a főváros törvényhatósága megvizsgálván az ügyet és felelősségre vonja a szabálytalanul eljáró tanácsot.

Hogy az egész ügyről megalkothassa minden érdeklődő a véleményét, a *Fővárosi Hirlap* megkérdezte a telekvásár dolgában interpelláló dr. *Feleki* Bélát, aki a következőkben ismertette a telkek ügyét:

A Tabán szabályozásával kapcsolatos rombolások folytán a régi lakók födél nélkül maradtak volna. A főváros jószívűen gondoskodni akart ezekről a hajléktalanokról s új, ideiglenes lakóházak épitését határozta el részükre.

A házakat az úgynevezett Édeskúthy-Szirmai- és Wehrmann-féle telkeken szándékoztak megépiteni. Mielőtt a telekvásárt megkötötték volna, fölszólították a tabáni kilakoltatottakat, igényt tartanak-e az új városi házakban való elhelyezésre.

A fölhívásra, mint tudjuk, kevesen jelentkeztek. És mégis a kisajátitási bizottságban azt javasolták, vegye meg a főváros a telkeket, ezek úgyis megérik a pénzt.

Az ügy fölkerült a belügyminiszterhez, aki a közmunkatanács által megvizsgáltatta a telkeket. A vizsgálatot követő miniszteri döntés úgy szólott, hogy a telkek drágák.

Most szeptemberben aztán az eladók újra fölajánlották az ingatlanokat a fővárosnak 52 ezer koronával olcsóbban. Ez az ajánlat engem nem lepett meg.

A pénzügyi bizottság az új ajánlatnál úgy határozott, hogy miután az ügyosztály olyan rendkívüli fontosnak tartja a telek megszerzését, megvesszük az egyik telket, s felkértük a tanácsot, jelölje ki megvételre a leginkább szükséges telket, a Szirmai-félét. A másik kettőről az volt a bizottság véleménye, hogy a mostani pénzviszonyokra való tekintettel ilyen kiadásokba nem vihetjük bele a várost.

Ezekután egész jogosan azt vártuk, hogy ez előtt a teljesen indokolt vélemény előtt meghajlik a tanács. Mint láttuk nem történt meg. Sőt a tanács elkövette azt a hibát, hogy mind a három telekvételt javaslatba hozta. Erre meg az a szabálytalanság következhetett, hogy a tanácsnak ilyen értelmű határozatát eltitkolták, szokás ellenére nem közölték azt a főváros hivatalos lapjában. A méltánytalanságok újabb halmazata ekkor az volt, hogy a javaslatot a legközelebbi közgyűlés elé hozták, és miután nekünk erről tudomásunk nem volt, s a közgyűlés tárgysorozatából sem lehetett efelől tájékozódnunk, 10—15 bizottsági tag jelenlétében megszavaztatták a másik két telek megvételét is.

A legutóbbi pénzügyi bizottságban tiltakoztunk már ez ellen a megtévesztés ellen.

Az elnöklő polgármester megigérte, hogy ilyen inzultusnak többé nem leszünk kitéve. Igéretet kaptak, hogyha a tanács bármely ügyben nem egyezik bele a pénzügyi bizottság határozatába, akkor a tárgyat csak a következő közgyűléshez bocsátja eldöntésre.

Ez engem egyelőre megnyugtat. A nézetem szerint fölösleges két telek megszerzésébe azonban még sem tudok belenyugodni. És úgy tudom, hogy ebben nem állok egyedül, mert többen vannak, kik a határozatot megfelebbezik. Biztosan remélem, hogy a miniszter nem hagyja jóvá a törvényhatóság döntését és így a főváros nem fog károsodni.

Jellinek milliói.

A Közúti könyveinek titka.

Két héttel ezelőtt pikáns történetet elevenitett fel a *Fővárosi Hirlap*. Megirtuk, hogy a pénzügyi bizottságnak egyik, esztendő előtti ülésén *Szabó* József bizottsági tag napirend előtti felszólalásában utalt azokra a szállongó hirekre, amelyek szerint *Jellinek* Henrik, a Közúti vaspályatársaság kiérdemesült elnök-vezérigazgatója gyanus körülmények között távozott hivatalából. Elmondta, hogy Jellinek távozása előtt rendbe hozta a ruháját, amelynek belső zsebéből kerek két millió koronát fizetett vissza a társaság pénztárába, bizonyára nem azért, mert a két millió *tévedésből* került a Közúti pénztárából az ő zsebébe. A fővárost a Közúti jövedelméből tetemes részesedés illeti meg, minthogy pedig a visszafizetett pénzt a jövedelemből vonta el a volt elnök-igazgató, bizonyos, hogy ebből a pénzből a fővárosnak is részesednie kell.

Szabó József konkrét indítványt is tett: küldjön ki a pénzügyi bizottság albizottságot, amelynek feladata lesz a Közúti könyveinek visszamenőleg való átvizsgálása és megállapitása annak: mekkora összeg illeti meg a fővárost a visszafizetett milliókból.

Szabó József váratlan felszólalásának frappáns hatása volt, de az elnöklő *Vaszilievits* alpolgármester kijelentette, hogy nem járul hozzá az indítvány tárgyalásához. Egyúttal megigérte, hogy a tanács saját hatáskörében intézkedni fog a dologban s megkeresi a Közútit, hogy számoljon el a pénzzel.

A *Fővárosi Hirlap* cikkének megjelenése óta eltelt időt az illetékes tényezők nem nagyon siettek felhasználni a közvélemény megnyugtatására. Munkatársunk ebben a dologban *Rényi* tanácsnokot megkérdezte. A felelet rövid, de felettébb szenzációs:

—Az egész ügyről csak közvetett tudomásom van. Annyi bizonyos, hogy ha a tanács megkereste volna a Közúti vasút igazgatóságát, úgy a megkeresést az én ügyosztályom intézte volna hozzá. Minthogy pedig — ezt határozottan állithatom — mi semmiféle lépést nem tettünk ebben az ügyben, egészen bizonyos, hogy nem is történt azóta semmi sem. Azt kizártnak tartom, hogy az ügy a közlekedési ügyosztály megkerülésével nyert volna elintézést.

Rényi tanácsnok nyilatkozata megdöbbentő igazolása annak a feltevésnek, amelynek kifejezést adtunk: a vétkes manipulációval elvont közpénz nem izgatja a tanácsot. *Vaszilievits* alpolgármester igérete csak arra volt jó, hogy kioltsa a közvélemény érdeklődését. Egy esztendő óta semmiféle lépést sem tartott érdemesnek a tanács megtenni, hogy a főváros hozzájusson ahhoz a pénzhez, amely őt jogosan megilleti. Ha már az ügy érdemében hiába vár nyilatkozatot a közönség, legalább arra a kérdésre feleljen a tanács: Kinek áll érdekében az odiózus ügy agyonhallgatása: Jellineknek, a Közútinak, vagy magának a tanácsnak?

Szomoru költségvetés.

Adóemelés, kölcsön, deficit.

Hosszas húza-vona után végre megszületett a főváros jövő évi költségelőirányzata. Nem kell behatóbb tanulmányozás hozzá, hogy megállapitsa mindenki: a tanácsnak oka volt arra, hogy ne siessen túlságosan a költségvetés publikálásával. Soha szomorúbb, lesujtóbb számadatokat nem hoztak össze ily nagy tömegben. Az 1913. évi költségvetés megdöbbentő számbeli kritikája annak a gazdálkodásnak, amely most a városházán folyik. Elég, ha ennek a bizonyítására megjelöljük azt a tényt, hogy a jövő esztendő szükségleteinek fedezését a főváros saját jövedelmi forrásai nem tudják biztositani, hanem a költségvetésbe már előre idegen pénz van beállítva, amiből a mérleg egyensúlyba való hozatala rögtön 43,618.020 koronát emészt föl. Sajnáljuk Ács József főszámtanácsost, aki a költségvetés összeállításának rengeteg munkáját úgyszólván egyedül végezte, s aki a költségvetés labirintusában egyedül ismeri ki magát. Gyönyörű munkát végzett, olyant, amely nemcsak elismerésre, de bámulatra méltó. Sajnáljuk a páratlan szorgalmú, kiváló főtisztviselőt, mert olyan munkára pazarolta az erejét és tehetségét, amely örök szégyene marad a főváros gazdálkodásának!

Álegyensúly.

A költségvetés azzal kérkedik, hogy a bevételek fedezik a kiadásokat, a mérleg egyensúlya tehát biztositva van. Ez az egyensúly azonban csak látszólagos s a számokból kihozott végeredmény nem más, mint szemfényvesztés. Mindenki tisztában lehet ugyanis a költségvetés technikájával, amelynek alapelve az, hogy a bevételek maximális összegben vétessenek fel, a kiadások ellenben a legminimálisabb kalkulációval szerepeljenek. Nálunk a költségvetés nem úgy készül, hogy ennyi és ennyi pénz áll rendelkezésünkre, tehát csakis ennyit költhetünk el, hanem megforditva, előbb a kiadásokat állapitják meg a legszédületesebb összegben, a legbődületesebb célokra s a végösszeghez mérten állitják be a bevételeket. Ha pedig ezek a bevételi források rövideknek bizonyulnak, egyszerűen megtoldják őket egy kölcsönnel vagy újabb adóemeléssel.

Ismételjük, a végeredmény, a látszólagos egyensúly, nem egyéb humbugnál. Mert ha történetesen kevésnek bizonyult volna a bevételek összege, akkor a 43 millióhoz egész bátran hozzáirtak volna még tiz vagy ötven milliót, vagy emelték volna a bevételi tételek végösszegét. Egyetlen figyelemreméltó körülmény, hogy a tanács szemérmes volt és nem hozott ki néhány százezer korona fölösleget. Elvégre ez sem került volna fáradságába s az eredmény akkor sem lett volna irreálisabb, mint most!

Természetellenes expanzió.

Tiz és fél millió koronával emelkedtek a rendes kiadások egy esztendő alatt. Az emelkedés a folyó évi költségvetés megfelelő tételével szemben csekély *tizenöt százalékot* tesz ki. Szörnyű perspektiva, ha igy haladunk tovább, nemsokára utólérjük az állami költségvetést! Tizenöt százalékos emelkedésre még ott sincsen példa, ahol a nagyobb kiadásokkal szemben nagyobbak a bevételek is. A főváros jövő évi költségvetésének azonban épen az a legvigasztalanabb pontja, hogy amig a kiadások összegének alsó határa fixirozva van, biztos számitáson nyugszik s a tényleges eredmény annál csak kedvezetlenebb lehet, addig a bevételi források túlbecsülése folytán a mérlegnek ez az oldala keserves csalódásokat fog okozni. A rendkívüli kiadásokat 2,710.830 koronára irányozza elő a költségvetés. Ez a tétel már természeténél fogva is olyan labilis, hogy az összeget lehetetlen pontosan fixirozni. Egyetlen bázis van csupán erre: az elmult esztendők tapasztalata. A folyó évben *6,618.156 korona* volt a rendkivüli kiadás és minthogy a tapasztalat szerint ez a tétel soha sem csökken, teljesen irreális a költségvetésnek az az optimisztikus felállitása, amelyben *négy millióval kisebb* összeggel szerepel a jövő esztendőre vonatkozóan a rendkivüli kiadások tétele.

A rendes bevételek (79,559.445 korona) nem tudják fedezni a rendes kiadásokat sem (82,505.811 korona): — ez jellemzi legjobban a költségvetést. A hiányt semmiféle számtani művelettel nem lehetett kiküszöbölni. A háztartás felborulásának nyilt bevallása, hogy a költségvetésbe 43,618.020 korona kölcsönpénzt kellett beállitani, olyan kölcsönt, amelynek folyósitása még kétséges s amely újabb megterhelésével jár a háztartásnak.

Emelkedő kiadások.

Az új állások szervezése, amelylyel szemben a pénzügyi bizottság már a nyáron kifejezte idegenkedését, mégis belekerült a költségvetésbe. Negyedfélszázezer koronával emeli ez a tétel évről-évre a kiadásokat. A kultura nyomát a költségvetésben egyedül a *tanügyi kiadásoknak* horribilis, lehetetlenül nagy összegű emelkedése jelzi. Másfél millióval fejlesztik a közoktatásügyi büdzsét, holott mindenki által tudott dolog, hogy a jelenlegi tanszemélyzetnek a fele is kényelmesen el tudná látni az oktatást, feltéve, hogy a munkaerőket okosan és lelkiismeretesen kihasználnák, véget vetnének a női tanerők túltengésének s szigorúbban osztogatnák a szabadságolásokat. Ezen a cimen nem szabad legalább tiz esztendeig egy fillérrel sem feljebb emelkedni!

A költségelőirányzatot kisérő szöveg azt mondja, hogy a jövő év „egyik kiválóan fontos föladata egy új, *120 milliós kölcsön* felvétele lesz." Ezt a feladatot bizonyára lelkes örömmel fogja teljesiteni a közgyűlés. Keserű labdacs, de be kell venni, mert a 120 millióból alig marad valami, 103 millió már engedélyezve van belőle.

Jellemző, hogy a tőketörlesztés emelkedése mindössze 433.320 korona, a kamattehertöbblet ellenben három és fél millió!

Ha szorosan az előirányzathoz tartjuk magunkat és tényleg nem veszünk fel nagyobb kölcsönt, mint százhusz milliót, akkor is *négyszáz millió koronánál* nagyobb az az összeg, amelynek tőke-

és kamatterhéről kell évről-évre gondoskodni. Ennél a tételnél boszulja meg magát legjobban az a rendszer, hogy a kiadások legnagyobb része improduktiv.

Azok a tételek, amelyek közvetlen vagy közvetett hasznot jelentenek a főváros háztartásának, elenyésző mértékben emelkedtek.

Beszélő számok.

A főváros üzemei kitünően fejlődnek, erre vall az a körülmény, hogy a kiadások minden vonalon emelkedő tendenciát árulnak el, még a *nyomda* is 128.305 K-val szerénytelenebb, mint volt tavaly. A közigazgatási *nyomtatványokra* 68.000 koronával nagyobb összeg van preliminálva, a *hivatalos közlöny* 18.400 koronával fog többe kerülni, mint tavaly. A *betegápolási pótadó* tételénél túlságosan szerény a költségvetés. Mindössze 7720 korona az emelkedés itt, holott tudvalevő, hogy ez a tétel a duplájára fog növekedni. A *szemétfeldolgozás* községesítése fényesen bevált. Legalább erre vall, hogy ezen a címen hatszázezer korona új kiadás szerepel. A *népszállóra* is 86.140 koronával többet fizetünk rá, mint ebben az évben. A *vallásügyi* kiadások ismét hatvanötezer koronával rontanak a mérlegen. Ebben az összegben nem szerepel az egyházak épitésére felvett hétszázezer korona.

Pikáns adatok.

A Képzőművészeti Társulat Andrássy-úti tűzpalotájának kibérlése végleg meghiúsult. Ennek dacára a költségvetésbe a *múzeum* új helyiségének céljaira 117.870 koronát vettek fel, amiből 31.500 korona esik a bérre, 73.170 korona pedig az átalakitás költségeire. Tetejébe pedig egy múzeumi vezető-helyettes számára is történt gondoskodás. *Diszhintók helyreállitása* című fontos kiadásra hatezr koronát irányoznak elő, a zenéről is gondoskodás történik: 10.500 koronába fog kerülni egy régóta érzett hiánynak a megszüntetése, a *székesfővárosi énekkar* szervezése. A Magyar Földrajzi Intézet sem panaszkodhatik: 300 példányt rendel a főváros az intézet *kézi atlaszából*, potom tizenötezer koronáért! A *Rudas-fürdőből* úgy remél a város 35.000 korona jövedelemtöbbletet, hogy felemeli a fürdőárakat. Holott a hatás bizonyára az ellenkező lesz. A *Sáros-fürdő* céljaira mindössze két millió koronát preliminálnak, azt is a felveendő kölcsön terhére. Mi lesz a többi 3—4 millióval? A *kórházi alapok* kezelési hiánya címén 67.254 korona az emelkedés. Viszont minden igaz pesti ember szivét megnyugvással töltheti el az a tudat, hogy: a *lóálladék* teljes lévén, nem szorul kiegészitésre! . . .

Optimisztifikációk . . .

A bevételi többletekkel szemben irigylendő optimizmussal viselkedik a főváros vezetősége. Elkezdve azon, hogy az új adótörvényeknek a hatása egyenlőre kiszámithatatlan, az adó- és illetékjövedelmeknek valamennyi tételét a vastag realizmus teljes hiánya jellemzi. A csecsemő is tudja, hogy olyan esztendőre virradunk, amilyen rossz már régen volt; a költségvetés mégis adótöbbleteket remél az egész vonalon. Holott bizonyos, hogy ezek a tételek nem hogy emelkedni fognak, hanem jelentékenyen csökkenni.

Kedves dolog a költségvetés prózájának ez a része: „A *nagyarányú épitőtevékenység* eredményeképen a házbéradó emelkedésére tovább is számitunk." A „nagyarányú épitőtevékenység" a multra vonatkozik, de a házbérstajgerolásra való buzditás a jövő képét feketiti be. Ime, Budapest főváros költségvetésének az a legszilárdabb bázisa, hogy a háziurak a jövőben is tudni fogják, mivel tartoznak a köznek. Most azt fogják mondani, hogy ők csak azért emelik a házbéreket, hogy a házbéradóból több jövedelme legyen a fővárosnak és igy a költségvetés ne veszitse el a talajt a lába alól!

Az épitkezések úgyszólván teljesen szünetelnek. Az ujjainkon számolhatjuk meg, hány uj ház épült vagy épül Budapesten. Ingatlant senki sem vesz, mégis a költségvetés révén a jövő esztendőben 2,707.039 korona jövedelme lesz a fővárosnak a telekátirási díjakból, százezer koronával több, mint tavaly. A valóságban pedig ezt az egész tételt bátran ki lehetne hagyni a kombinációból.

A sajtó kritikája.

Nem mi vagyunk az egyedüliek, akik elszomorítónak és irreálisnak tartjuk a jövő évi költségelőirányzatot. A komoly sajtónak kiválóan jelentős organumai, a *Pester Lloyd* és a *Budapesti Hirlap* hasonló véleményen vannak. A Lloyd szerint a költségvetés a számok katzenjammer-je. A súlyos kritikából idézzük a következő passzusokat:

„Kitünik, hogy a mérleg egyensúlyát csakis könyvelési ügyeskedésekkel tudták fenntartani és hogy a legfontosabb bevételi tételeknek olyan magasságba való előirányozása, amilyenre azok a tételek nem rughatnak — volt az egyedüli eszköze a deficit burkolásának" . . . A városháza urai semmiesetre sem optimisták, akik rózsás illuziókban ringatják magukat. Nem akarunk nekik fájdalmat okozni azzal a feltevéssel sem, hogy tudatosan megtéveszteni akarják a közönséget.

A helyzet egyszerüen a következő:

A kiadások megváltozhatatlan adók nagyságában állnak elő. Következésképpen a bevételeket is a kiadásokhoz kell mérni. Eddig mindig sikerült a dolog. Reméljük, tehát a jövő esztendőre is a legjobbat. A községi adónak és a házbérkrajcárnak a felemelésével még mindig várhatunk — a kellemetlen dolgok maradjanak a legvégére. Ez a logika jellemzi a városházi költségvetőket." . . .

A Budapesti Hirlap szerint: „A költségvetés túlterjengő improduktivitásával szemben, mely a kereskedelmet, ipart elhanyagolja, szembenáll a városi jövedelmek sok milliós csökkenésének kilátása a gazdasági válság és az uj adótörvény életbelépése folytán. Mindez fölidézi az elhárithatatlan deficit és a pótadóemelés rémét. A kilátás e téren annál rosszabb, mert a költségelőirányzat optimizmusa a városi jövedelmek megállapitásában nyilvánvaló. A költségvetés fő benyomását abban lehet összefoglalni, hogy benne ismét megnyilatkozik a városvezetés különös és gyakorlatiatlan iránya, amennyiben a költségnövekedés megint nem a hasznos beruházások és létesitések javára esik, amik közvetve az egész lakosságnak nyujtanának megélhetést, hanem azokra, amik mint beruházás, a kölcsönpénz kamatát sem fedezik, vagy pedig mint személyzeti kiadás, egyes irányok túlhajszolásából állottak elő.

APOLLÓ

Projectograph r.-t.

József főherceg ő csász. és kir. fensége udvari szállitója.

A főváros legelőkelőbb mozgófénykép bemutató helyisége.

Hetenkint kétszer: hétfőn és csütörtökön teljesen uj szenzációs ... műsor. ...

Előadások d. u. 5 órától folytatólagosan éjjel 12 óráig.

Bankett Lipóciában.

Sándor Pál az összeférhetetlenségről.

Mult kedden, november 26-án este társasvacsora volt az Egyesült Lipótvárosi Polgári Körben az ujonnan megválasztott V. kerületi bizottsági tagok tiszteletére. A banketnek, a melyről a sajtó részére nem adtak ki tudósitást, különös pikantériája volt az a beszéd, a melyet *Sándor* Pál, a kerület képviselője, a Közuti vezérigazgatója tartott. Ebben a beszédben indokolta meg Sándor Pál, miért vállalt újra városatyai mandátumot s mi az ő álláspontja az inkompatibilitás kérdésében.

A lakomán *Friedmann* Bernát volt az első felszólaló. Üdvözölte a kerület polgársága nevében az új bizottsági tagokat, különösen pedig a kör elnökét, *Sándor* Pált, aki körülbelül a következőket mondotta:

— Köszönöm polgártársaim bizalmát, amelyre nagy súlyt helyezek s amelyhez méltó akarok lenni. Megragadom egyúttal az alkalmat, hogy igazoljam, miért léptem én fel a községi választáson. Amikor nehány esztendővel ezelőtt a nagy községi párt megalakult, én is aláirtam *Vázsonyi* Vilmosnak azt a nyilatkozatát, amelyben a párt tagjai megfogadták, hogy harcolni fognak az összeférhetetlenség ellen s magukra nézve kötelezőnek ismerik el annak kodifikálatlan paragrafusait. A községi párt, tudjuk, felbomlott, én pedig tagja lettem később a Közuti vasut igazgatóságának s vezérigazgatója a vállalatnak. Ebben az időben tagja voltam a törvényhatósági bizottságnak s bár a nyilatkozat tartalmával nem azonositottam magamat teljesen, mégis kötelességemnek tartottam, hogy az uj állásom folytán keletkezett összeférhetetlenséget megszüntessem. Lemondtam a városi mandátumról, mert *azt vártam, hogy mások is le fognak mondani róla*, mások is meg fogják szüntetni a tényleg fennálló összeférhetetlenséget. *Ez nem történt meg*, amiből azt láttam, hogy a nyilatkozat nem is volt komoly s nem kötelező. Ujból mandátumot vállaltam tehát, abban a meggyőződésben, hogy egész közpályám a garanciája annak, hogy ha formailag, látszólag fenn áll is inkompatibilitás, az én müködésemből — *nem ugy, mint a mások működéséből* — a jövőben sem fog senki sem kiolvashatni összeférhetetlenséget.

A beszéd további folyamán Sándor Pál félig tréfásan, félig komolyan korholta a lipótvárosi volt bizottsági tagokat, amiért nem játszottak elég nagy szerepet a közgyűlésen és a bizottságokban, pedig intellektuális erejük, anyagi függetlenségük, vezető szerepet biztosított volna számukra. A lipótvárosi bizottsági tagok, mondotta, úgy látszik, sokkal nagyobb urak, semhogy ilyen apró-cseprő ügyekkel foglalkoznának . . .

Halász Frigyes dr. tartalmas beszédben köszönte meg az új városatyák nevében a polgárság bizalmát. *Márkus* Dezső dr. felszólalása után *Glücksthal* Samu dr. igazat adott Sándor Pálnak abban, amit a lipótvárosi bizottsági tagok működéséről beszélt. Összehasonlitotta őket a magyar püspökökkel, akik Rómába jártak a pápánál és támogatását kérték. A pápa pedig azt mondotta: „A magyar püspökök oly gazdag emberek, hogy velük nem lehet együttmüködni! . . ." Rendkivül érdekes beszédet mondott *Nagy* Andor vezérigazgató, biz. tag is. A választások után őszintén beszélhet a jelölt — igy kezdte. — Nyiltan vallom, hogy mi, lipótvárosiak, *Vázsonyi* Vilmos miatt nem juthattunk szóhoz a városházán. A demokrata párt vezére kétségtelen szónoki kvalitásaival, puritánságával és nagy tudásával annyira ura a helyzetnek, hogy mellette senki nem tud érvényesülni a közgyűlésen. Épen azért nagy az öröme, hogy Sándor Pálban végre olyan kemény legény kerül vissza, aki felveszi a harcot bárkivel is. Az acél lángot vet, ha kovával találkozik. A közgyűlésen most összefognak kerülni az egyenlő erők és fellobog a láng, amelytől megtisztul a főváros...

FŐVÁROSI HIRLAP előfizetési árai:
egész évre . . . . 16 K
fél évre . . . . . 8 K
Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.

Események

Lapunk uj telefonszáma 137-15.

Válságban a hentesipar.

Nagy az elkeseredés a budapesti hentesiparosok között; a rettenetesen megváltozott gazdasági helyzet nyomasztó súlylyal nehezedik vállaikra, azonkivül a hatóságok nemtörődömsége, a sok hiábavaló deputációzás eredménytelensége, minden bajaival sújtják a hajdan oly virágzó hentesipart. A Budapesti Hentesipar-testület elhatározta, hogy a kerületi előljárók értekezletéhez, a főváros tanácsához és tanácstagjaihoz és a miniszteriumba folyamodványt nyújt be, amely folyamodványt elkészitette és a Hentesipartestület előljárósága azt magáévá tette.

A folyamodvány a belügyminiszter 1905. évi 35.556. számú rendeletéből indul ki, amelynek 4-ik paragrafusa igy szól:

„Tilos az eladásra szánt élelmi s élvezeti szereket még ártalmatlan festékkel is úgy festeni, hogy a festés a vevőt az élelmi, vagy élvezeti szer minőségére nézve megtéveszthesse és ezen szereknek romlottságát, vagy az egészségre ártalmas voltát (pl. hus, kolbászfélék stb. festése esetében) vagy csekélyebb érték (pl. vaj, kávé stb. festése esetében) leplezhesse. Az ezen tilalom ellenére megfestett élelmi és élvezeti szereket eladni, vagy forgalomba hozni is tilos." Ezt a paragrafust, ahány előljárósága van Budapestnek, annyiféleképen értelmezik és aszerint is hozzák meg, hol az elitélő, hol pedig a felmentő itéletet, miáltal a hentesiparosok nagy része súlyos és végzetes helyzetbe kerül. Előfordul az az eset, hogy a) kerületben az ártalmatlan festék használatát nem engedik meg, ellenben b) kerületben levő hentesek és kolbászárúgyárosok nyugodtan festhetik árúikat. A 4. paragrafus tisztára eszközül használja fel a hentesiparost és létérdekében támadja meg akkor, amikor annak értelmezését kerületenként más-más irányban eszközlik s igy előáll az a tarthatatlan helyzet, hogy az utca egyik oldalán levő hentes még ártalmatlan festékkel sem festheti árúját, a szemben levő oldalon lakó konkurrens pedig a legtetszetősebb formát és szint adhatja árújának. Miért? Mert egyik kerületben szabad a festés, a másikban nem. A közönség azon elv alapján, hogy: „ami a szemnek tetszetős, az a gyomornak is jó", attól a hentestől vásárolja szükségletét, akinek szebb és tetszetősebb külsejű árúja van, a másik hentes azonban *bezárhatja üzletét.* A budapesti hentesipartestület, amelynek legfőbb kötelessége a fővárosi hentesiparosok érdekének megvédése és az ipari erkölcsök feletti őrködése, arra kéri a tanácsot, hogy a 35.556—1905. B. M. számú körrendelet értelmében, ha a hentesiparos üzletében és nyomtatványain feltünteti, hogy cégének gyártmányai az egészségre ártalmatlan festékkel vannak konzerválva, ami által a 4. paragrafus semmiképen sem sérthető meg, úgy ezen hentesiparosok ellen az esetleges rendőri büntető eljárás maraszthaló ne lehessen. A Tanács sürgős intézkedése igen sok nehéz munkát végző családos hentesiparost szabaditana meg kinos és bizonytalan aggodalmaitól s attól a külön adótól, mely a 4. paragrafus egyenlőtlen értelmezése miatt keletkezett és különböző itéletek folytán az amúgy is nehéz viszonyokkal küzdő hentesiparost lépten-nyomon sújtják. A külföldi verseny, amely ugyancsak próbára teszi iparunkat, arra késztet bennünket, hogy velük lépést tartsunk. Már pedig, ha a külföldi árú tetszetősebb, mint a belföldi produktum, úgy e téren is veszélyeztetve van iparunk alapja.

Akkor, amikor a hentesipartestület a hozzája forduló kétségbeesett tagjainak érdekében jelen kérelemmel járul a Tanács elé, teszi ezt abban a reményben, hogy amit a miniszter megenged a cukrászoknak, cukorkagyárosoknak, likőrgyárosoknak és a többieknek, azt a hentesipar fentartása és a külfölddel szembeni versenyképesség megőrzése érdekében, a testület tagjainak is engedélyezni fogja. Amig azonban a döntés leérkeznék, kérjük a Tanácsot, hogy a kerületi előljárók egyöntetű itéleteket hozzanak, amely nem lehet más, mint amit kérelmünkben előadtunk.

Goldscheider Miksa.

A csontügy.

A Budapesti Hirlap ma hosszabb cikkben foglalkozik a fővárosnak a csontszállitás körül folytatott helytelen gyakorlatáról. A főváros feltünő késedelemmel és nevetségesen rövid határidővel hirdet ma árverést arra a csontra amit a fővárosi szemétből a Cséry-féle telepen kiválogatnak. A nyilvános szóbeli versenytárgyalást december 6-án délelőtt 11 órakor fogják megtartani, de hogy hol és mely fővárosi tisztviselők vezetésével, arról nem tesz a jelentés említést. Pedig ez a csontügy sokkal mélyrehatóbb kérdés annál, semmint három sorban szabadna átadni a közfigyelmetlenségnek.

Toperczer Péter utóda.

Toperczer Péter hirtelen halálával megüresedett a X. kerület előljárósági állása. A szép pozicióra elsősorban *Wigh* János főjegyzőnek volna esélye, úgy tudjuk azonban, hogy Wigh a tanácsnoki szék felé gravitál szivesebben. Ebben az esetben az egyetlen komoly jelölt *Emőd* Aladár dr. tanácsjegyző, a hetedik kerület érdemes helyettes előljárója.

Uj blanketták.

Nagy munkában van a városgazdasági ügyosztály: az összes városházi nyomtatványokat újból szövegezik, mert a régi blanketták nem felelnek meg többé a korszellemnek és a kényelemnek. A blankettaszerkesztés óriási munkáját *Kemény* Géza dr. tanácsjegyző végzi. Az uj nyomtatványok mintegy hetvenezer koronájába fognak kerülni a fővárosnak.

Az uj kaszárnyák.

A felépitésre kerülő pesti kaszárnyák dolgában a *Fővárosi Hirlap* megkérdezte *Harrer* Ferenc dr. városépitési tanácsnokot. Harrer dr. tanácsnok kijelentése szerint a hat uj kaszárnyát az *Üllői-út végén,* a Kispestet szegélyző térségen épitik föl. A főváros által épitendő három kaszárnya helyét a *Kőbánya felé eső oldalon* jelölték ki. A katonai ügyosztály legközelebb ez ügyben értekezletre hivja össze a honvédelmi és hadügyi minisztériumok képviselőit. Háromnak az épületek közül a főváros viseli az építési költségeit. *Ez a több milliós tétel nincs bent az 1913. évi költségvetésben;* tehát a 120 milliós kölcsönből szándékozik a polgármester az ehhez szükséges fedezetet megszerezni.

A balkáni harctérről.

a legszenzációsabb felvételek jelennek meg állandóan az „Omnia" mozgókép palotában. A szemlélő, aki nyugodtan nézi a vásznon reprodukált gyilkos tüzérharcot, a gránátok és shrapnelek robbanását és pusztitását, el sem tudja képzelni, hogy a fényképész mily életveszélyben forog a felvétel közben. A lüle-burgaszi tüzérharcot 30 méter távolságról vették fel és a vakmerő gépész egy gránát-szilánktól életveszélyes sérüléssel a tábori kórházba került. Ezért megbecsülhetetlen értéke van egy-egy ilyen felvételnek.

Utcavilágitás brilliánsövekkel.

Senki sem állithatja, hogy a mi fővárosunk világitása tökéletes volna. Még messze el vagyunk maradva a nyugati metropólisok ragyogó közvilágitásától. Budapest egy pontja azonban tulszárnyalja a fantázia minden szüleményét: A Deák Ferenc-tér sarka esténként tündöklő fényárban úszik. A Deák Ferenc-utca 21. számu házban van ugyanis *Schőnwald Imre* országos hirü ékszerüzlete, amelynek kirakatai mesés értékü brilliáns ékszerekkel vannak túlhalmozva. A villamos lámpák sugarai visszaverődnek a brilliánsövekről és innen származik az a vakító fény, amely esténkint az egész vidéket beragyogja.

Rényi tanácsnok

nyilatkozik az autotaxiról és az autobuszról.

A jövő évi költségvetésbe mintegy két és félmillió korona van felvéve az omnibusztársaság telepének és üzemének megváltására. Miután köztudomású, hogy a főváros az omnibuszokat autobuszokkal szeretné felcserélni s egy angol konzorcium már egy esztendővel ezelőtt tett erre vonatkozó ajánlatot, a *Fővárosi Hirlap* ebben a dologban *Rényi* Dezső tanácsnokhoz, a közlekedési ügyosztály vezetőjéhez fordult felvilágositás végett. Rényi tanácsnok nyilatkozata igy hangzik:

— Tény, hogy a jövő esztendei költségvetésben a jelzett összeget preliminálták az omnibuszok megváltására. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a megváltásra ilyen összeget szánunk, mert ez a tétel 1907 év óta állandóan szerepel a költségvetésben, pedig a társaság azóta jelentékenyen leszállította igényeit. A megváltás különben nem fogja terhelni a főváros háztartását. Egy tőkeerős, megbizható, anyagi és erkölcsi garanciákat nyujtó angol társaság már régen benyujtotta az autobuszok forgalomba hozatalára vonatkozó ajánlatot, amely rendkivül tisztességes, a fővárosra nézve előnyös feltételeket foglal magában. Az ajánlkozók az omnibusz üzem megváltását magukra vállalták, az autobuszt bemutatták. Azt hiszem, hogy az autoknak dolgát az auotaxival parallelben meg fogjuk oldani.

Két hét mulva beérkezik a kereskedelemügyi miniszter döntése a taxiügyben. Akkor aztán jön a munka második, nehezebbik része. Ha a taxit két-három esztendővel ezelőtt intézhettük volna el, akkor lényegesen kedvezőbb lett volna a helyzet. Ma a konjunkturák teljesen megváltoztak. Drágább lett a benzin, a karosszeria, magasabb a munkabér, úgy hogy a taxiüzlet elvesztette minden varázsát. Az előtt az volt az általános felfogás, hogy az autotaxi üzem zsiros konc, ma pedig úgyszólván kötéllel kell fogni az ajánlkozókat, senki sem megy valami túlságos lelkesedéssel a kockázatos vállalkozásba. A jelenlegi viszonyok egyáltalában nem alkalmasak arra, hogy komolyan tárgyaljunk valakivel. Az autotaxihoz nagy tőke kell, erre pedig ma nem számithat senki sem. Ha a válság felhői eloszlanak s a gazdasági élet normális medrébe visszatér, akkor — remélhetőleg — könnyen megoldjuk az uj közlekedési eszközök problémáját s tavaszszal Budapest utcáin autotaxit is, autobuszt is láthatunk majd.

Ugyanez az angol konzorcium, amelynek ajánlatáról Rényi tanácsnok megemlékezett, *Bécs* városával is tárgyalásokba bocsátkozott az omnibusztársaság megváltása s autobuszforgalom létesitése céljából. A tárgyalások már igen előrehaladott stádiumban vannak. A konzorcium kötelezi magát, hogy 100 autóbuszt állit forgalomba és a mostani vállalat üzemét 800.000 koronán átveszi, azoknak az alkalmazottaknak pedig, akiket nem vesz át szolgálatába, 200.000 korona végkielégitést ad. Biztositékul az angol társaság félmillió koronát helyez letétbe a városnál, amely föntartja magának a jogot, hogy az autóbusz-társaságot községi üzembe vegye át. A konzorcium nagy részvénytársaságot létesitene és részvényeit a londoni piacon helyezné el. Ha a tárgyalások eredményre vezetnek, ami nagyon valószinü, akkor a szerződést már a jövő hónapban aláirják.

Ragyogó brilliáns ékszerek Schönwald Imrénél, Deák Ferenc-u. 21.

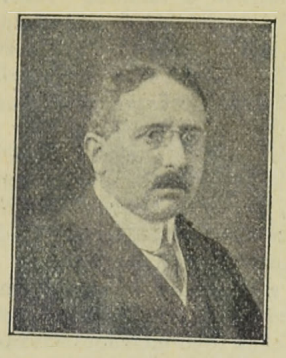
Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV., Kossuth Lajos-utca 9.

Legregibb, legelőkelőbb márka
Gróf Keglevich István ut.
COGNAC
BUDAFOK
Az összes, bel- és külföldi kiállitásokon legutóbb „Turin"-ban kizárólag diszoklevéllel kitüntetve. Mindenütt kapható.

Uj városatyák.

Dr. Forbáth Imre

született 1875-ben Érsekujvárott. Középiskoláit Nyitrán és Bécsben végezte, a műegyetemet Bécsben és Berlinben. Műszaki doktor. Összes vizsgáit kitüntetéssel tette le. Sok évig Magdeburg és M. Frankfurt városok szolgálatában állott, mint mérnök. 1904-ben Budapestre jött s mérnöki irodát nyitott. Marosvásárhely, Brassó, Nagyszeben, Szé-

kesfehérvár, Resica városok vizvezetékének és csatornázási munkálatainak terveit készitette és e munkálatokat vezette. Egyike volt a főváros szakértőinek a gázgyár megváltásánál. Városszabályozási tervével Antwerpenben díjat nyert. 1906-ban műegyetemi magántanár lett és mint ilyen a városrendezést, vízellátást, csatornázást adja elő. Elsőrendü szakiró.

*

Lajta Henrik

1865-ben Budapesten született. Kereskedelmi iskolát végzett, külföldön hosszabb tanulmányutat tett, majd hazatérve, atyjának üzletébe lépett. 1892-ben átvette a Leitersdorfer D. és Fia cég vezetését. Az 1885. és 1896. évi országos kiállitá-

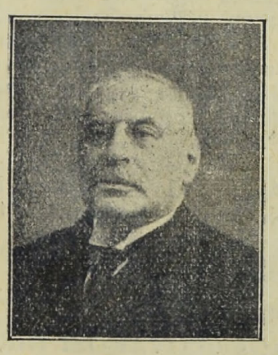

sok rendezésében tevékeny részt vett, csoportbiztosi minőségben. Tagja az értékmegállapitó bizottságnak. Ipari és kereskedelmi téren nagy szerepet játszik s a Belváros társadalmi életének is jelentékeny társadalmi tényezője.

*

Baranyavári dr. Ullmann Pál

ügyvéd, 1862-ben született a fővárosban. Hosszú ideig működött mint szerb konzul, csak a szerb-magyar ellenségeskedések kezdetén mondott le állásáról. Jelenleg a Haitii köztársaság budapesti főkonzulja. Ullmann számottevő közgazdasági iró

s hosszabb ideig már tagja volt a törvényhatósági bizottságnak. Néhány jelentős vállalatnál és banknál igazgatósági tag, a Fővárosi Kereskedelmi Hitelintézet alelnöke.

*

Várpalotai Palotay Ödön

született Budapesten, 1869-ben. Felső iskolai tanulmányainak befejezése után több évig külföldön tartózkodott, ahonnét hazaérkezve, a Szt. Lukácsfürdő vezetésének élére került. Ebbeli — közel negyedszázados — működése alatt teljesen újjá alakította, modern szellemben vezette és fejlesztette a Lukácsfürdőt. Megalapította a „Kristály" kútvállalatot, amely az importált asztali ásványvizeket kiszorította a belföldi forgalomból. Palotay

Ödön érdeme, hogy a magyar asztali ásványvizet a tengerentúl is megismerték és megkedvelték. Egyébként is élénk közgazdasági tevékenységet fejt ki: az Óbuda-Ujlaki Takarékpénztár R. T. alelnöke, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara beltagja, a Vörös-Kereszt Egylet megbizottja, japán császári konzul. Elismert balneologiai szaktekintély. Az idegenforgalom fejlesztése körül is érdemes munkásságot fejt ki. Több külföldi kitüntetése van.

*

Dr. Rényi József

Esztergomban 1871-ben született. Jogi tanulmányokat végzett a budapesti egyetemen (1891—92. az egyetemi ifjúságnak és annak a szerk. bizottságnak elnöke, amely a bukaresti diákság magyarellenes memorandumára magyar részről felelt és a válaszriatot az európai főiskolákon terjesztette). 1894-ben a belügyminisztériumhoz nevezték ki; később innen a vallás- és közoktatásügyi minisztériumba lépett át, hol az elnöki osztály vezetője volt. 1900-ban tud. egyetemi magántanárrá avatták 1905. óta pedig a magyar közigazgatási jognak rendes professzora a műegyetemen. Könyveket irt az önkormányzatról, a gyülekezési jogról, legutóbb ez év folyamán, a külügyi közigazgatásról. A politikában csak annyiban szerepelt, hogy 1910-ben Justh Gyula ellenjelöltje volt Makón.

Akarja látni Kelet mesés kincseit.
Látogasson el
Schönwald Imrehez, Deák Ferenc-utca 21

Viz alatt a főváros iskolái.

„Itt a tizenharmadik óra, legfőbb ideje, hogy egy külön testnevelési ügyosztályt állitsunk fel." Ezt fogják mondani, akik elolvassák az itt következő épületes dolgokat.

A városházán tudvalevőleg nem sokat haboznak, ha valami életrevaló, kitünő ötlete akad valakinek. Legutóbb valakinek eszébe jutott, hogy az iskolákat korcsolyapályákkal illenék felszerelni. A terv csakhamar valóra vált. Öt-hat méter széles udvarokon is korcsolyapálya készitésére adták ki a parancsot. Az összes fővárosi iskolák udvaraiba napok óta bokáig eresztik a vizet.

A viz persze — miért lenne ő okosabb, mint a városházi intézők — beszivárog az osztályokba, elönti a tornatermeket, a pincét, mindent. A Német-utcai polgári iskolában, a földszinti osztályokban, lehetetlen tanitani.

A nehezen szerzett, kölcsönvett százezrekből épitették a főváros iskolapalotáit. Semmiesetre sem azzal a céllal, hogy egy rossz ötlet miatt használhatatlanná tegyék őket.

Erről különben legközelebb szó lesz a bizottságokban is, mikor majd a tornatermek rendbehozására szükséges linoleum több ezer koronás fedezetét megszavazzák.

Nem oda Óbuda.

Schönbergerné, drága nő.

Amikor a főváros szabályoz, a városi ügyek ismerői rettegve gondolnak arra, hogy ismét néhány telekspekuláns jut jogosulatlanul nagy profithoz. A főváros a telekspekulánsok eleven öröme. A legjobb Pali — amint azt a következő hősi ének is bizonyitja.

A kisajátitási bizottság mult pénteki ülésének napirendjén szerényen meghúzódott egy telekeladási ajánlat. A főváros Obudán haltartót akar épiteni s a haltartó céljaira *Schönberger* Adolfné óbudai lakos, azzal az önzetlenséggel, amely a fővárosi telektulajdonosokat egyenként és összesen jellemzi, felajánlotta a fővárosnak a III. Lőportár malomdülőben fekvő, 2100 négyszögöl kiterjedésü ingatlanát. Önztlnségénk jlképzésére mindössze *tizenhárom és fél koronát* kért négyszögölenként, holott az ingatlant ő rövid idővel ezelőtt négyszögölenkint *öt koronájával* vásárolta. (Azóta a telkek értéke tudvalevőleg csökkent). — A kisajátitási albizottság sehogy sem tudott felmelegedni az üzlet iránt. A bizottság tagjai drágának mondották a telek árát és hasznavehetetlennek az ingatlant amelyről kiderült, hogy talaja posványos, a jelzett célra teljesen alkalmatlan.

Schmelhegger tanácsjegyző, az ügy előadója egészen szokatlan lelkesedéssel szállott sikra Schönbergerné ajánlata mellett s közben azt a nevezetes és jellemző kijelentést tette, hogy az eladási ár kissé túlmagas, ennek azonban az az oka, hogy Schönbergerné *ötezer korona proviziót* volt kénytelen kifizetni!

A kisajátitási bizottságot e különös indokolás csakis ötven percentre indította meg: nem utasították el rögtön az előterjesztést, hanem a telek hasznavehetőségének és értékének megállapitására szükebb bizottságot küldött ki.

Az albizottság jelentésének beérkezte után ujból lesz szerencsénk Schönberger Adolfnéhoz és a néki kijáró ügyvéd urhoz.

A közraktárak megváltása.

Mult heti számunkban hirt adtunk arról az akcióról, amelynek célja a Leszámitoló bank egyik vállalatának, a közraktáraknak községesitése. A gyönyörü terv nem jelent egyebet, mint azt, hogy a főváros ismét drága pénzen jutna egy olyan üzemhez, amelynek rentabilitása legalább is kétséges. A Leszámitoló bank erősen tagadja a mozgalommal való közösségét. A bank vezetőségének köréből azt a nehezen hihető információt kaptuk, hogy nékik teljesen mindegy, mi történik a vállalattal. Annyi bizonyos, hogy a közraktár az elveszett fővárosi szubvenció nélkül nem nevezhető fényes üzletnek. A Leszámitoló bank nem is önmagában véve ezt az üzletet sajnálná, hiszen a fekbéreket a főváros meglehetősen alacsony összegben állapitotta meg. Nem is az volt a bank tulajdonképpeni haszna. Ellenben tudott dolog, hogy a raktárjegyekre tetemes kölcsönt nyújtottak a beraktározóknak, a kölcsön után pedig tetemes kamatot és egyéb járulékokat szedtek tőlük. Közönséges zálogházi üzlet volt ez s meg volt még az az előnye is, hogy nem tartozván szorosan a közraktári vállalathoz, a banknak a nyereségét szaporította s nem is szerepelt a közraktári vállalat mérlegében az ebből folyó jövedelem. Igy történt, hogy hosszú éveken keresztül nem mutatott fel öt százaléknál nagyobb jövedelmet s vígan szedték a százezres fővárosi szubvenciót.

Természetes, hogy ilyen üzleteket a főváros nem csinálhat, nincs is pénze hozzá. Ilyenkor látszik, mennyire szükség volna a községi takarékpénztárra.

A közraktárak megváltásából semmi sem lesz. Nincs rá szükségünk és nincsen rá pénzünk.

A Gabonakereskedők Országos Egyesületének és a kereskedelmi és iparkamarának a takarója alatt rejtőző érdekeltség nem fog célt érni.

Ipar Pénzügy Vállalkozás Kereskedelem

A Tőke

Biztositás Építészet Közlekedés Bányászat

Gyógyelixir
az árfolyamcsökkenés ellen.

Addig kisértett a sajtóban az értékpapirok árfolyamcsökkenése, amig végre beleszuggerálták a kormánynak, hogy a pénzintézeteket és különösen a biztosító társaságokat kivételes mérlegezési szabályok törvénybe iktatásával meg kell menteni. Legalább a Pénzintézetek Országos Egyesülése nevezetü testület egy kommünikéje ezt sejteti. Authentikus nyilatkozat a kormány ily tervéről még nem jutott nyilvánosságra, de a dörgésből már ki lehet venni, hogy a törvényhozás rövidesen novelláris úton a kereskedelmi törvényt abban az értelemben fogja módositani, hogy a mérlegbe az árfolyammal biró értékpapirok, nem mint eddig, decefmber 31-iki árfolyamukkal állitandók be, hanem a beszerzési árfolyammal.

Az ilyen novelláris intézkedés kihivja a legélesebb kritikát. Általában és elvileg perhorreskálni kell minden incidentális ad hoc törvényhozást, amely a szükséghez képest, az adott körülményekhez idomítja a törvény betüjét. A mérlegezés fix szabályai a kereskedelmi törvényben azért vannak megállapítva, hogy a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok szolid üzletvitelre kényszeríttessenek, és a tényleges árfolyamértéknél nagyobb értékben felvenni az értékpapirokat, annyit jelent, mint a ténylegesnél nagyobb nyereséget kimutatni.

Bármiként vegyük is tehát a dolgot, az árfolyamveszteség, melyet egy vállalat szenvedett, éppen ugy belekalkulálandó az évi zárószámadásba, mint az egyéb vagyonértékben szenvedett csökkenés. Mit szólna például az államhatalom ahhoz, ha egy vállalat, melynek telkei a konjunktura folytán ma 20 százalékkal kevesebbet érnek, e telket mégis a magasabb értékben venné fel a mérlegbe, csak azért ,mert az építési konjunktura majd megjavul és akkor a telek majd ismét többet fog érni?

Az árfolyamnál magasabb értékelése az értékpapiroknak csak azért, hogy a mérlegek kedvezőbbek legyenek, nem egyéb, mint államilag támogatott mérlegszépités? Mi jogon vegye fel a vállalat az értékpapirt a mult évben történt sokkal magasabb beszerzési árban, amikor most e papir 10 százalékkal kevesebbet ér? Hiszen ez az árfolyamérték nem fiktiv taxáció, hanem tényleges érték és az a remény, hogy az árfolyam a jövőben javulni fog, a mai vagyoni státusba aktivum gyanánt be nem állítható. Ha tehát novelláris uton feljogosíttatnak a vállalatok, hogy értékpapirjaikat, a tényleges mai árfolyam helyett, az egykori beszerzési árfolyammal állíthassák a mérlegbe, ezzel az állam feljogosítja a társaságokat, hogy olyan nyereségeket mutassanak ki, amelyek nincsenek és osztalékot fizessenek tehát nem a jövedelemből, hanem a vagyon állagából, ami legnagyobb delictum, melyet valamely nyilvános számadásra kötelezett vállalat egyáltalán elkövethet.

Ebbe az államilag engedélyezett mérleghamisitásba korrekt vállalat bele nem fog menni, még akkor sem, ha a törvényhozás novelláris úton meg is engedi. Valami rettenetes demoralizáló és a közhitelt és bizalmat szörnyen alásó tudat venne erőt a közvéleményen, ha azt látná például, hogy egy biztosító társaság értékpapir-tárcája 5—6 millióval magasabban van mérlegbe állítva, mint amennyi értéket az a mai tőzsdei jegyzés szerint tényleg képvisel. És az a biztosított, akinek biztosított tőkéjéért mindenkor a díjtartalék szavatol, mit szóljon, ha látja, hogy a díjtartalék 6—8 százalékkal magasabb, tehát fiktiv értékkel szerepel a mérlegben, csak azért, hogy a részvényesek osztalékában ne álljon be csökkenés!

Nem, ennyire a magyar állam nem mehet a nagy vállalatok iránt való előzékenységében. A mérlegvalódiság elvén ilyen rést nem üthet az állam melynek egyébként semiféle ellenőrzési hatalma nincs a számadásra kötelezett vállalatok felett. A mérlegezési szabályok enyhitése, a szolíditás garanciáinak megszüntetése veszedelmes kisérlet volna, amelytől óva kell inteni a kormányhatalmat. Az, ha egy-gy vállalat nem fog osztalékot fizetni, nem nemzeti szerencsétlenség. Ellenben az egész magyar közgazdasági élet kárát látná, ha a külföldön az a tudat kelhetne lábra, hogy a magyar állam a törvényt a mindenkori szükséghez képest toldozza-foldozza és osztalékpolitika kedveért bármikor felrugja a törvényes rendet.

Ezt fontolják meg a kormány illetékes tényezői. Inkább kisebb osztalék, csak a bizalom a magyar állam törvénytiszteletében ne rendüljön meg.

Revizor.

Budapest a legutolsó.

Valóban lesujtó kimutatást közöl a londoni „Economist", a londoni értéktőzsdén jegyzett városi kötvények árfolyamáról. E szerint Budapest székesfőváros négy százalékos kötvényei *valamennyi város közt a legalacsonyabban állanak.* E kötvények most 86 százalékkal jegyeztetnek ,holott Bergen városi 99, Christiánia kötvényei kilencvenkilenc, Stockholm kilencvenkilenc és Kopenhága kilencvenhét százalékos árfolyamon állanak. Honnan ez az óriási külömbség, holott a magyar székesfőváros ez említetteknél sokkal nagyobb, vagyona is több, költségvetése jóval tekintélyesebb? A nagy távolság nem magyarázza a rengeteg értékelési különbséget, mert hiszen például a magyar koronajáradék és az illető államok közkölcsönei között nincs ilyen roppant nagy különbség. Ugylátszik, a londoni tőzsdén alaposan ismerik a mi fővárosunk gazdálkodását és tudják, hogy községi háztartásunk egyensúlya csak költségvetési manőverek labilis eredménye, mely mindenkor deficitbe csaphat át. Ezt jelenti a 86 százalékos árfolyam!

A háború vámszedői.

Manfréd mester csepeli kohójában éjjel-nappal konzerválják a töltényeket. Kivüle a *Zsolnai katonaposztó és pokrócgyár r. t.*-nak van különösebb oka arra hogy örüljön a háborús kilátásoknak. — Nem a harci vágy heviti a zsolnaiakat, hanem az a néhány milliós megrendelés, amelyet ez a kétségtelenül nagyjelentőségű, mintaszerűen vezetett ipari vállalatunk a közelmultban a hadseregtől kapott. Zsolnán kivül a gyár összes telepein, a besztercebányai, rajeci, késmárki fiókgyárakban is, éjjel-nappal folyik a munka, amelynek legfőbb intézője *Vogel* Samu vezérigazgató. Zsolnán állandóan katonai bizottságok vannak, amelyek a kész árut nyomban hivatalosan átveszik. A balkáni háborúból ily módon a magyar ipar is kiveszi a maga tisztességes hasznát, csekély rekompenzációjaképpen ama mérhetetlen károknak, amelyek Mars istennek és Berchthold grófnak egyesitett jóvoltából gazdasági életünkre rászakadtak. — A milliós hadsereg-szállitásnak bizonyára jelentékeny nyoma lesz a Zsolnai posztógyár évi mérlegében, részvényeinek árfolyamában.

Lapunk uj telefonszáma:

137-15.

Mozirészvények a tőzsdén.

A mozgóipar nagyarányú fellendülését jellemzi, hogy a *Projektograph mozgófénykép- és gépgyár részvénytársaság* beadványt intézett a tőzsdetanácshoz, amelyben a társaság részvényeinek a tőzsdén való bevezetését és hivatalos jegyzését kéri. Értesüléseink szerint, a részvénytársaság alaptőkéjének a fölemelését is tervezi. A pénzműveletet a társaság főrészvényesei és igazgatói, *Neumann* Adolf és *Ungerleider* Mór még a folyó évben végrehajtani szándékoznak. A tőkeszaporitás azért vált szükségessé, mert a vállalat folyton terjeszkedik, a már meglevő mozgószinházaihoz (legjelentékenyebb közöttük az *Apolló),* ujakat alapított és ezek között a fényesen berendezett *Tivolit* már a napokban megnyitják a Nagymezőutcában. Kibővitik a bécsi fiókintézetet is és a vállalat a kontinens több metropólisában fog még önálló képviseleteket felállitani, hog ya magyar filmkészítményeknek a külföldön is piacot teremtsenek.

Cseh-cipők Magyarországon.

J. Sigel et Comp kortwestheimi (Németország) cipőkereskedő cég *Jesco* cím alatt három cipőüzletet nyitott Budapesten: a Kossuth Lajos-utcában, a Kecskeméti-utcában és az Erzsébet-körúton. A „Jesco" üzletekben egyöntetű árak vannak és a cipőket 20 és fél, 16 és fél és 12 és fél koronáért árulják. Azt híresztelik a cipőkről, hogy azok csakis elsőrendű német gyártmányok. Megbízható helyről értesülünk, hogy az olcsó fajta Jesco-cipők sohasem látták Németországot, ellenben *Glasner, Stein és Társa* sesenitzi (Csehország) gyárából származnak és ez köztudomás szerint a silány minőségű cipők forrása.

28,000.000 liter tej.

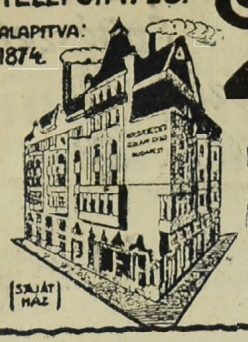
A Budapesti Központi Tejcsarnok Szövetkezet szombaton tartotta gr. *Keglevich* Gábor elnöklete alatt XXIX-ik évi rendes közgyűlését. Az igazgatóság jelentése a szövetkezet további nagyarányú fejlődéséről tesz említést. A tejbeszállitás a tavalyi *23.9 millió literről 28.1 millió literre* emelkedett, a lefolyt üzletév összes tejforgalma tehát 4.2 millió literrel volt nagyobb a tavalyinál, amely emelkedés legnagyobb részben a közvetlen kicsinybeni forgalmat illeti. A fióküzletek száma is ehhez képest 166-ra emelkedett. E nagymérvü fejlődés a szövetkezeti vezetőség ama sikeres törekvéséről tesz bizonyságot, hogy a termelő és fogyasztó érdekeit összhangzásba hozva elégitse ki. A közgyülés, elismerésének nyilvánitásával, tudomásul vette az igazgatóság jelentését, a fölmentvényt minden irányban megadta és a lelépő igazgatósági és felügyelőbizottsági tagokat újból megválasztotta.

A Polgári Serfőző közgyűlése.

A *Kőbányai Polgári Serfőző Részvénytársaság* a napokban tartotta huszadik rendes évi közgyűlését. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentéseit a közgyülés tudomásul vette és elhatározta, hogy a 19. számú részvényszelvényeket december 1-től kezdve 20 koronával váltja be. A szelvényeket beváltja a társaság pénztárán kivül a Magyar Általános Hitelbank, a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank, az Angol-Osztrák Bank budapesti fióktelepe, továbbá a K. K. priv. öst. Kreditanstalt für Handel & Gewerbe Bécsben. Az igazgatóságba dr. *Egyedi* Artur és lovag *Scanavi* Miklós újból beválasztattak. A felügyelő bizottság tagjaiul megválasztattak: alsóterényi *Auer* Róbert, *Frankl* Aladár, *Havas* Emil, *Mendl* Gyula és *Winkler* Géza.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.

Merkantil Nyomda (Havas és Lehner) Budapest, VIII., Német-utca 27. szám.

TELEFON 11-28.
ALAPITVA: 1874.

(SAJÁT HÁZ)
Goldscheider
Károly és Fia
HYGIÉNIKUS KÓSER SZALÁMI · FÜSTÖLTHÚS ÉS KOLBÁSZÁRU-KÜLÖNLEGESSÉGEK GYÁRA
BUDAPEST VII. KER. NAGYDIÓFA-UTCA 24. SZ.

Állandó felvágottak a legfinomabb kivitelben piácra is. Szétfuvás napon ta.
Nagy arany érem jó minőség és kipróbáltság ért.

Angolbőrbutorok
divánok, chaiselongeok, lószőr-matrácok, függönyök, lakások tapétázása.
Javitások és diszitési munkálatok.
TATAI BÉLA és TÁRSA
kárpitosok
VII. Kertész-utca 48.
Telefon: 57—83.

KŐSZÉNBÁNYA 's TÉGLAGYÁR TÁRSULAT
PESTEN (ezelőtt DRASCHE)
Budapest, VII. ker., Király-utca 67. szám.
Telefonszám: 34—51 és 34—61.
Keramit kocsiútkövek :: Keramitlapok :: Keramit-, steró-, pillértéglák :: Travesz-téglák :: Falburkolótéglák :: Fayance porcellán lemezek :: Porcellán szigetelők :: Egészségügyi és használati cikkek :: Tűzálló chamotte-téglák.
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is. Árjegyzék dijmentesen.

Bélapátfalvai Portland Cementgyár R.-T.
Alaptőke 3,500.000·— kor.
Igazgatóság: Budapest, V., Bank-utca 6. Tel. 173—74.
Sürgönycim: Bélcement. Gyár: Bélapátfalva, Borsod m.
Évi gyártási képesség 18.000 vaggon.
Fölülmulhatatlan minőség. A szabályszerű 28 napos szilárdságot már 3 nap alatt éri el.
„Üstökös" védjegyű Portlandcementünk
páratlan és utólérhetetlen minőségű. A cementtechnika legszigorúbb követelményeinek megfelelő felülmulhatlan szilárdság, abszolut térfogatállandóság és magas homokfelvevőképesség, valamint igen szép, kiütésmentes szin, nélkülözhetetlenné tette a bélapátfalvi portlandcementet a vasbeton, beton és minden egyéb cementárú gyártásnál.
Vezérképviselet: Magyar Bank és Kereskedelmi Részv.-Társ. Budapest, V., Bank-utca 6. — Telefon 173—74.

Wotan lámpa

huzott drótszállal törhetetlen.
Magyar Siemens-Schuckert Művek
Budapest, VI., Teréz-körut 36.
Raktar: V., Pozsonyi-ut 5.

STEINHARDT MULATÓ
Rákóczi-ut 63. szám. •••• Telefon 54—23
Kezdete ½9 órakor.!! KÉT UJDONSÁG!
9óra- kor a Haragosok népies énekes bohózat, 1 felvonás. Irta: Korcsmáros N. — 11 órakor Mindenkit érhet baleset bohózat 1 felv. — Irták: Glinger és Taussig. — Steinhard-Hunyadi uj kuplékkal és elsőrendű külföldi számok. — Vasárnap délután előadás fél helyárakkal. — Jegyek: 10—1-ig, d. u. 3—6-ig a Mulatóban. Egész nap a Hirsch-féle nagytőzsdében és a Hungária-fürdő pénztáránál kaphatók.

OMNIA
MOZGÓKÉP-PALOTA
Bejárat: VIII., József-körut 31. szám.
Telefon 120—40.
Óriási műsor!
Ur és paraszt
Társadalmi szinmü 2 felvonásban.
A tanitónő
Társadalmi szinmü 2 felvonásban.
Ezenkivül több kitünő vigjáték, természeti felvétel, aktuálitások és részletek a Balkán háboruból.

POZSONYI MARGIT
női kalap műtermében párisi modellek megérkeztek.
Trotteur- és leánykalapokban nagy választék.
Kalapkészitési szaktanfolyamok
Budapest, IV. ker., Koronaherceg-u. 14. II. 4. Lift.

MAGYAR HALKONZERVGYÁR ÉS HALKERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Budapest, V. kerület, VÁGÁNY-utca 9.
Telefon: 49—71.
Elárusitó helyek: Központi Vásárcsarnok; Garay-tér: tengeri halcsarnok.
Szállit hűtőkocsikban naponta érkezett friss, olcsó
TENGERI HALAKAT

Tőzsdetagok
Tőkepénzesek
Pénzintézetek
Malmok
Gazdák
legjobb kézikönyve a
Budapesti
Tőzsde-Almanach
A jelenleg érvényes tőzsdei szokások, az áru- és értékbörzére vonatkozó összes tudnivalók.
Szerkeszti és kiadja:
Kovács Sándor György
IV. évfolyam.
Megjelenik folyó év november hó folyamán.
Ára vászonkötésben, portómentesen 7 kor.
Megrendelhető: VI., Nagy János-utca 8. vagy a «Fővárosi Hirlap» kiadóhivatalában.

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre .... 16 K
fél évre .... 8 K
Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.

A trieszti Jutaipar R.-T. Triesztben
ajánlja közismert kitünő készitményeit mindennemü
zsákokban
a legjutányosabb árak mellett.
Felvilágositásokkal szolgál a magyarországi képviselőség
Nobel Sándor, Budapest
VI., Aradi-utca 31. Telefon 161—07.

FIÓK ÜZLET: VI. ANDRÁSSY-UT 66.
Gólya Áruház
FIÓK ÜZLET: VIII. NÉPSZÍNHÁZ-U. 35.
VI. NAGYMEZŐ U. 12.

FŐVÁROSI NAGY MOZGÓ

VII., Rákóczi-ut 70.
Igazgató tulajdonos:
GERŐ S. SÁNDOR.

Naponta három óráig tartó

fényes műsor

kerül bemutatásra.

Minden előadásban legalább tiz kép.

Külön váró- és éttermek!

Emeleti erkélyszékek és páholyok.

SZALON ZENEKAR!

Pompás hideg és meleg étkek

E heti étlap:

Magyar rostélyos	K 1.—	Libasült	K 1.20
Serpenyős „	K 1.—	Tészta	K —.50
Borjupörkölt	K —.70	Torta 2 darab	K —.48
Székelygulyás	K —.80	Dréher sör	K —.20
Borjucomb	K 1.20	Sajt emerthäli	K —.30
Sertéskaraj káp.	K 1.40	Rochefort vajjal	K —.40
Rántott velő	K —.80	1 adag imbisz	K 1.20
2 töltött paprika	K —.90	1 kávé	K —.30
Paprikáscsirke	K 1.40	1 chocolade	K —.30
Rántott csirke	K 1.40		

Hirmann Ferencz

fémöntőde, réz- és ércmüárugyára

Budapest, VII., Csányi-utca 7—9.

KÉSZIT mindennemü szerelvényeket viz-, gőz-, légszesz- és fürdőberendezesek részére. — Szőlő- és piucegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyukat. Vasuti kocsi és hajó szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vassulyokat. — Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vizvezetéki szerelvények, kovácsolt és öntöttvascsövek. Öntöttvas fürdőkádak és zománcozott kiöntők. — Egészségügyi berendezések. oo Fayence-áruk.

NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZ

Elsner

BUDAPEST,

IV., Párisi-utca 3.

Koronaherceg-utca sarok.

FIÓK-ÜZLETEK:

IV., Kálvin-tér

Kecskeméti-utca sarok.

VII., Király-utca 35.

VII., Rákóczi-ut 52.

II., Buda

Fő-utca 52.

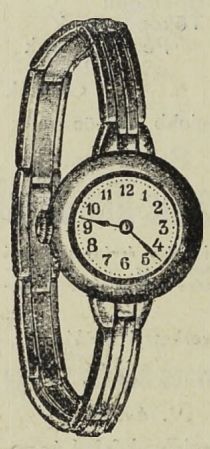

Elismert pontosságu

zsebórák

kitünő és megbizható svájci szerkezettel, gyönyörü vésésü acél, ezüst vagy arany tokban

eredeti gyári árban.

oooooooooooo

Órakarkötők, párisi drágaköves ékszerek, igazi keleti gyöngyfüzérek, nyakláncok, gyürük, fülbevalók stb. müvészi kivitelben.

oooooooooooo

Óriási állandó választék célszerü és maradandó értékü

ajándéktárgyakban.

SCHÖNWALD IMRE

főüzlete

UDAPEST, Deák Ferencz-utca 21.

Törzstelep: PÉCS.

Alapittatott: 1852.

ITT AZ IDŐ midőn a t. hölgyek őszi és téli divatszükségleteik beszerzéséről gondoskoknak **MOST** nyilik erre a legjobb alkalom **VAGY SOHA** mert bámulatos olcsó **occasió áron** szerezhetik be alant felsorolt divatcikkeket:

Japonais selyemruhákra	1.80	kor.
Changean taft divatszinekben	1.50	„
Messalin minden szinben	1.80	„
Angol bluzselymek divatszinekben . .	2.30	„
100 cm. sz. liberti selyem divatszinek.	6.80	„
Divat fátyol minden szinben	—.14	„

Polónyi Albert

áruházában

IV. Kigyó-u. 5. (Klotild palota)

Telefon 15-68.

HUNGÁRIA

Általános Biztositó részvénytársaság

Budapest, IV, Károly-körut 2

Részvénytőke 6,000.000 korona

szervezési alap 1,20.0000 korona

Elnök: **Gróf Károlyi Imre.**
Alelnökök: **malomszegi Elek Pál és Báró Fejérváry Imre**
A választmány elnöke: **Gróf Tisza Kálmán**

Élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég-, és állatbiztositás.

KARTELLEN KIVÜL!

Színház után kitünő vacsora mellett legkedélyesebb családi szórakozást nyujt a

PALAIS DE DANSE

(TÁ[illegible]OTA

VI, SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77

Kezdete fél 11 órakor.
Elsőrendű tánc- és énekszámok! Attrakciók! Éjjel 1 óra után eredeti párisi táncmulatság! American bar! Egész éjjel két zenekar! — Pénztárnyitás fél 10 órakor.

I. évfolyam. Budapest, 1912. december hó 11-én 12. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő: Dacsó Emil. Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán, esetleg hetenkint többször is. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Kis János-utca 4. szám.

Az ellenzék

keserű kenyerét nem sütik a hatósági kenyérgyárban. Hiába várják a becsületes emberek, a főváros sorsáért komolyan aggódók, hogy a közhangulat előbb-utóbb megteremti a Bárczy-rezsim erős, életképes ellenzékét. Szervezkedés nélkül, az egyformán gondolkodó, egyazon célok felé törekvő férfiak tömörülése nélkül a közhangulat elfásul s a közügyek éber ellenőrzése helyett viharos undor kél a lelkekben minden iránt, ami a városháza felől érkezik.

Szervezkedjen az ellenzék! — ez a legsürgősebb, legfontosabb feladata az ujonnan alakuló közgyűlés radikális elemeinek. Minden bajnak az volt a kútforrása eddig, hogy a polgármester az egyenlő erők lekötésével, egymás ellen való kihasználásával ura tudott maradni minden kérdésben a közgyülésnek. Külügyminisztereket megszégyenitő ravaszság, erősen kifejlett diplomata érzék: — ezekkel a tulajdonságokkal évtizedeken keresztül kormányozhatják ezt a várost, ha nincsen egységes ellenzék, amely rendszeresen és állandóan ellenőrzi a tanács összes előterjesztéseit, működését. Furcsa és lehetetlen állapotok állanak elő abból a tényből, hogy Budapest törvényhatósági bizottságában a legnemesebb céloknak a keresztülvitelét is koncessziókkal, paktumokkal lehet csak biztositani. A legképtelenebb junktimokat produkálja a helyzet közgyűlésről-közgyűlésre.

Megtörténik, hogy az egyik kerület gimnáziumot akar, a másik érdekeltség viszont óriási telektömbök kisajátitásáért rajong. Külön-külön éppenséggel nem heviti az egyiket a másiknak a dolga, de a közös cél: a többség biztositása ideiglenes jelleggel összeforrasztja a heterogén elemeket s megszületik a viribus unitis felséges jelszavának gyakorlati érvényesitése. A polgármester pedig, a kerületek és érdekcsoportok folytonos harcában, a junktimoknak és paktumoknak állandó kovácsolásában, gondos főrendező szerepét játszsza. Szerény ember ő, aki nem szereti, ha a közfigyelem tulzott mértékben fordul a polgármesteri szék felé. Ha egymást ütik a pártok, ha minden ágyunak a torka egymás ellen van irányitva, akkor a polgármester nyugodtan uralkodhatik, a nagy tülekedésben az emberek nem is veszik észre, hogy kettőjük közül — a harmadik nevet.

Egy ad-hoc összeverődött, nem érzésben, hanem érdekben összeforrt ellenzék nem lehet komoly ellenfele a Bárczy-rezsimnek. Budapest polgárságának egyetlen reménysége van csupán: az állandó jellegű, komoly és céltudatos községi ellenzéki párt szervezkedése.

Fullánkok

A háború

nagy dolog; — ezzel a szenzációs felfedezéssel megrakodva távoztak el a pénzügyminiszteriumból a magyar városok kongresszusának képviselői. A háború oly nagy dolog, — ezt mondta a miniszter — hogy a a háború kedvéért még abba is belemegy, hogy elhalasztja a városok adófizető polgárságának megnyomorítását s prolongálja a mostani adótörvényeket. Arról, persze, bölcsen hallgatott a kegyelmes, hogy ha a háború kitör, akkor ugyan hiába lép életbe az adócsavar, a felfordult politikai és gazdasági helyzetben még a minimális adótételek is túlmagasak lesznek s az adóbehajtás a mostaninál is siralmasabb.

Az adóemeltyűtől csak a háború menthet meg. Féljünk a háborútól, vagy óhajtva várjuk?

Patikusok

patetikus panasza csendül meg azokban a felebbezésekben, amelyekkel most szerdán fog foglalkozni a közgyülés. Nehéz dolog eldönteni, hogy kiknek a részén van az igazság? A régi gyógyszerészek azt mondják, hogy a megélhetés eszközei úgy megdrágultak, mint a patikaszerek. Csökkenőben a kereset, kedvezőtlen a konjunktura, a konkurrencia szaporodását nem birnák ki. Nincs is szükség erre, mondják továbbá, hogy uj patikák nyiljanak meg, mert a meglévők bőségesen ellátják a fogyasztóközönséget mindennel, ami méregdrága, vagy ami drága méreg. A felebbezők viszont azt hangoztatják, hogy a patika nem lehet monopólium, nem lehet nemzeti ajándék.

Nehéz a tetszetős érvekből kihámozni az igazságot. Nehéz, de még sem lehetetlen. Az igazság megismerésére a distinkció vezet. Vannak ugyanis a kérvényezők között gyógyfűkaszálásban és méregkeverésben megőszült patikusbojtárok, akiket igazságtalanság volna elzárni az önállósítás lehetőségétől. Vannak azonban olyanok is, akik nem is gyógyszerészek, akiknél a patika csak melléküzlet, vagy pláne, akik csak strómanjai egyes pénzembereknek.

Ezekkel a felebbezőkkel szemben a patika-jogtalanság — nem jogtalanság!

A csontot

nemcsak abból a szempontból lehet osztályozni, hogy jó-e, vagy rossz, velős, vagy velőtlen, hanem különbséget kell tenni abban a tekintetben is, kinek a szemétdombján termett? A legnagyobb szemétdombja a fővárosnak van, természetes tehát, hogy a legtöbb csont (és a legtöbb megcsontosodott velő) innen kerül ki. A csontot nem dobják mindig a kutyáknak, hanem eladják a vállakozóknak, akik lisztet őrölnek belőle. Innen van az, hogy a pesti kenyérben néha, sőt nem ritkán csontok rejtőznek. És innen van az is, hogy a csontra mohón vetik magukat a vállalkozók. A fővárost eddig a csontspekulánsok is nyomorították. Most volt a városi csontárlejtés, amelyen kiderült, hogy a főváros eddig hihetetlenül olcsón pazarolta el a csontjait. Az élelmes vállalkozók ajánlatai most is szerények voltak, de számitásaikat egy kis csonttörés érte, mert a város végre fölesztmélt és a csontértékesitésnek egy kedvezőbb megoldásához jutott el. A tanács végre megtalálta az istent. Lótból sóbálvány lett, a csontból pedig arany.

A közraktárak megváltása.

Nyilatkoznak az érdekeltek.

A közraktáraknak, a Leszámitoló Bank vállalatának megváltása még mindig kisért a napisajtóban. A mi meggyőződésünk az, hogy a megváltás kérdése nem aktuális, mert a főváros jelenlegi pénzviszonyai mellett szó sem lehet ilyen tranzakcióról. Annyi bizonyos, hogy a vállalatra nézve elmult a harminc kövér esztendő s most következnék a harminc szubvenció nélküli, sovány esztendő, amikor a főváros végre a régi és rossz szerződésnek az előnyeit élvezhetné. Ez magyarázza meg a megváltás felé irányuló akciót.

A „Fővárosi Hirlap" megszólaltatta a közérdekü ügyben mértékadó tényezőket. Itt adjuk a nyilatkozatokat:

Dr. Krejcsi Rezső, a budapesti kereskedelmi és iparkamara főtitkára, fővárosi bizottsági tag:

— A közraktárak dolgában, mint ismeretes, tanácskozást tartott a kamara. Ezen a tanácskozáson az összes felszólalók konstatálták a bajokat. Kivánságuk az volt, hogy a bérlő bank minden tekintetben feleljen meg a kereskedelmi forgalom igényeinek. Türhetetlen állapot, hogy a felvételi képesség korlátozottsága állandó károkat okozzon a kereskedőknek. A fővárosnak, amelynek ingerenciája van a bérlő bank üzletére, módot kell találni a bajok orvoslására. Az már azután tisztára a főváros speciális ügye, hogy a megoldásnak melyik módját választja: a megváltás vágányára tér-e, vagy a bérlő bankot megszoritja-e, vagy pedig a szerződés módosítása iránt intézkedik. A főkövetelmény az, hogy a megoldás a kereskedelmi forgalom igényeinek megfeleljen.

A Máv. ellen is számos panasz merült fel s a kamara állásfoglalása őreá is vonatkozik. A Máv.-nak a waggonparkot a közraktáraknak rendelkezésére kell bocsátani, mert lehetetlen állapot az, hogy az árúknak a tárházakból való elszállitása négy hétig eltartson, mint ahogy ez az utóbbi időben minduntalan előfordul. Komplikálja a helyzetet a központi vásárcsarnokba szállitandó élelmiszerek kocsiszükséglete is.

Strasser Alfréd tőzsdetanácsos, a Magyar Gabonakereskedők Egyesületének elnöke:

— Mint a Gabonakereskedők Országos Egyesületének elnöke, én szerkesztettem azt a memorandumot, amelyet az egyesület a főváros tanácsához intézett. A memorandumban kifejtettem, hogy a közraktárak mostani állapota nemcsak tarthatatlan, hanem egyenesen szégyenletes is. A közraktárak beraktározási képessége 22 esztendő alatt 1,700.000 métermázsáról 950.000 méterm.-ra csökkent, holott a gabonatermés ugyanezen idő alatt negyvenöt százlékkal emelkedett! Különösen őszszel és tavasszal érezhető a közraktárak teljes csődje, a gyors be- és kirakodás előfeltételeinek hiánya. A jelenlegi helyzet jellemzésére nem kell más, mint annak a ténynek a megállapitása, hogy a budapesti

közraktárakban szeptember 24-ike óta nem lehet többé semmit sem beraktározni, nincs több hely.

A kereskedelmi kikötő megépítésére talán évtizedekig kell még várni. Éppen azért más módon kell gondoskodni a bajok orvoslásáról. A fabódék helyett kőraktárakat kell építeni, az egész üzemet modern gépekkel kell felszerelni. A fővárosra nézve három eshetőség áll fenn: vagy felbontja a Leszámitoló Bankkal kötött szerződést, vagy a bankot a szükséges beruházások eszközlésére bírja, vagy pedig a banktól függetlenül, külön raktárakat állít fel.

Vita Emil dr. tanácsnok, a közgazdasági ügyosztály vezetője:

— A Gabonakereskedők Országos Egyesületének memorandumát az ügyosztály kapta meg tanulmányozás és véleményezés végett. Az előterjesztéssel rövid idő alatt elkészülünk, de a tanács állásfoglalását nem akarom a nyilatkozatommal megelőzni. Egyébként a főváros képviseletében részt vettem a kereskedelmi és iparkamara tanácskozásában és ott részletesen kifejtettem a főváros álláspontját.

Vágó József igazgató, a Leszámitoló Bank árúosztályának vezetője:

— A Leszámitoló Bank a közraktárakra vonatkozólag szerződéses viszonyban áll a fővárossal. Ez a szerződés szabja meg mindkét fél jogait és kötelességeit. Egyébirányú nyilatkozatot a bank részéről nem óhajtok tenni s a közraktárak megváltására vonatkozó közvéleménynek a kialakulását nem akarom befolyásolni.

Kormány és főváros.

A pénzügyminiszter és a deputáció.

A városok kongresszusának választmányi ülését a főváros vezetői felhasználták arra, hogy újból felkeressék Teleszky János pénzügyminisztert és arra kérjék, halassza el az új adótörvények életbeléptetését. A lapok bő részletességgel foglalkoztak az audienciával s a tudósításokból nyilvánvalóvá lett, hogy a betegápolási pótadó felemelésének elejtéséről hallani sem akar a miniszter — erről már nem is esett szó — s az adóemelő törvények életbeléptetését is csak háború esetén hajlandó elhalasztani.

Az audiencia szokatlanul hosszú ideig tartott s a külsőségeiről is szokatlan híreket szerzett a „Fővárosi Hirlap". Teleszky nem örült tulságosan a küldöttségnek. Már akkor amikor a polgármester telefon útján bejelentette néki a kongresszus határozatát s audienciát kért tőle. Egészen őszintén kijelentette, hogy a deputációzás teljesen fölösleges, az ellentét a városok és közötte oly nagy, hogy minden kérés és minden eszmecsere csak időfecsérlés. Bárczy István ennek dacára ragaszkodott kérelméhez s a küldöttség tagjai a képviselőház miniszteri szobájába vonultak. Amikor Teleszky miniszter belépett a terembe, halotti csend fogadta. Egyetlen-egy „élien", egyetlen-egy „halljuk" sem hangzott el, sőt a szokásos üdvözlés is elmaradt. A megjelentek közül senki sem köszönt, egyedül Bárczy István hajlongott és rebegett „alázatos szolgája, kegyelmes uram"-ot. Teleszkyt a nem várt fogadtatás láthatóan zavarba hozta, idegesen izgett-mozgott, amikor Heltai, Vázsonyi, Lukács Ödön egymás után szólaltak fel s a türelmetlensége csak fokozódott, amikor a beszédét minduntalan közbeszólásokkal zavarták. A kezei végig a keblén csüngtek, s amikor a deputáció távozott, senkivel sem fogott kezet és senki sem köszönt neki. Nem tudjuk, kettőjük közül kinek volt rosszabb véleménye a másikról: a miniszternek a küldöttségről, vagy a küldöttség tagjainak a pénzügyminiszterről? . . .

Benzin-illat.

Mibe kerülnek a városi autók

Budapest háztartásának grandiózus voltát, széditő méreteit nemcsak a 130 milliós budget mutatja, hanem az a tény is, hogy a legcsekélyebb fontosságú, a közönséges polgári halandó költségvetésében mellékkiadásként szereplő tétel, a *közlekedési kiadás* is horribilis összegeket igényel. A költségvetésből csak úgy találomra kiragadunk néhány erre vonatkozó érdekes adatot. Közlekedési kiadások cimén csekély *72.400 korona* van előirányozva a költségvetésben. Ebből az összegből esik:

A polgármesteri (főpolgármester nincsen) állandó fogatokra	11.000 K
3 állandó központi fogatra	15.000 K
előljárósági állandó fogatra	20.500 K
bizottmányi és ügyosztályi fogatra	8.000 K
segédhivatalok, vásárigazgat. stb.	5.000 K
az előljárósági nem állandó fogat.	12.900 K
összesen	72.400 K.

*

Természetes, hogy a a fogatok költségeivel koránt sincsenek kimeritve az u. n. közlekedési kiadások. Nincsenek benne — hogy a sok közül néhányat emlitsünk — a közegészségügyi, állategészségügyi közlekedési kiadások, az iratszállitás, nyomtatványszállitás kiadásai, a mérnöki eljárások költségei. Ez az utóbbi tétel pl. 27.000 koronát tesz ki.

*

A mérnöki hivatalnak 3 darab személyszállitó automobil áll rendelkezésére. A polgármesternek, alpolgármestereknek, különböző városi hatóságoknak további 8—10. Nem túlozunk, ha a teherszállitó gépkocsik számát 6—7-re tesszük. Végeredményben tehát mintegy *husz automobil fölött rendelkezik a főváros*, ami az éremnek másik oldalán annyit jelent, hogy kb. husz darab automobillal járó kiadásokról kell évente költségvetésszerüen gondoskodni. Egy-egy autó költségeit a következőképpen részletezi az előirányzat:

1. Egy drb. személyszállító gépkocsi üzemanyagszükséglete és gondozása mintegy 55 kilométer napi teljesítmény mellett:	
a) benzin- és olajszükséglet	1900.— K
b) gummi abroncs szükséglet	2000.— K
c) kisebb javitások	343.— K
2. Egy személyszállító gépkocsi tűzkárbiztositása	124.— K
3. Egy személyszállító gépkocsi autoszavatossági biztositása:	
a) testi sérülésekért	124.— K
b) tárgyi rongálásért	74.— K
4. Egy gépkocsivezető fizetése (35 kor. hetibérrel)	1820.— K
összesen	6385.— K

*

Egy-egy automobil évi 6385 korona kiadást jelent tehát a fővárosnak. Husz autónál az autóköltség végösszege mintegy *130.000 koronára rug*. Ebbe még nincsen beleszámitva az autók értékcsökkenése és nincsen belekalkulálva a kölcsönpénzen vett autók kamatköltsége. A husz automobil kb. egy negyed millió *mobil vagyont* jelent a főváros leltárában . . . . .

Legrégibb, legelőkelőbb márka
Gróf Keglevich István ut.
COGNAC
BUDAFOK
Az összes, bel- és külföldi kiállitásokon legutóbb „Turin"-ban kizárólag diszoklevéllel kitüntetve. Mindenütt kapható.

A Duna partja.

Küzdelem a partbérletért.

A dunai teherárúforgalom körül, köztudomás szerint, hosszú esztendők óta elkeseredett küzdelem folyik a bel- és külföldi hajózási vállalatok között. A nagy versengéssel rendkívül figyelemreméltó, érdekes megvilágitásban foglalkozik a Budapesti Hirlap. Szerinte egyre élénkebben hangzanak föl a magyar gazdasági érdekeltség részéről azok az aggodalmak, amelyek a magyar Duna jelentőségének tervszerű elsorvasztásától tartanak. Az erre irányuló mahinációk ujabban határozott cél felé törnek, ami ellen nem látjuk a védekezés kellő éberségét a főváros részéről. Arról van ugyanis most szó, hogy a Duna felső és alsó szakaszának idegen hajósvállalatai Magyarország megkerülésével, forgalmi és kereskedelmi szövetségre lépnek. Nem kell fejtegetni, hogy Budapest földrajzi fekvésénél fogva arra van hivatva, hogy vasúti és hajózó útrendszerével a gabonatermelő egész magyar medence fő gyüjtőforgalmi állomásává legyen. Ezenkivül az is egészen természetszerű, hogy a Balkán és az Alduna vidékének, Romániának, Szerbiának és Bulgáriának termése Budapestet, a magyar fővárost, mint vesztegelő és beraktározó állomást, az ide érkező és az innen elmenő forgalom pihenő állomását vegye számba s innen menjen tovább az árú a Nyugat értékesitő piacára. Hogy mit jelent az, ha az árú a mi fekvésünk jelentőségét kidomborító tarifával áramlik ide a messzi termelő területekről és itt halmozódik föl, azt nem kell fejtegetni, mert nyilvánvaló, hogy az árú fölhalmozódása együtt jár a termékek forgalmi árának befolyásolásával. Ez viszont az egész magyar őstermelés érdekéből nagyjelentőségű.

Sajnos, Budapest elhanyagolja azt a hivatását, hogy az egész Duna-vonalon pótolhatatlan tényezővé legyen, s igy állt elő az a helyzet, hogy például a földrajzilag kedvezőtlenebb fekvésü Bécs a freudenaui kikötő fejlesztésével a Duna-forgalom koncentrálására próbál lépést tenni és hogy a Dunán olyan forgalmi szervezetek szaporodnak el, melyeknek az a célja, hogy a Duna felső és alsó folyását a magyar Duna jelentőségének kikapcsolásával hozza érdekközösségbe. Ma vesszük például annak a hirét, hogy a magyar hajósvállalatok legközelebb uj versenytársat fognak kapni a Dunán, amely az ő eddigi termében feleslegessé próbálja tenni. A bajor s az osztrák kézben levő Délnémet Dunagőzhajózási-Társaság ugyanis tiz évre szóló tarifális megegyezést kötött a Navigation Fluviale Romane-val, aminek értelmében ez a két idegen vállalat kétfelé osztja majd el a Duna hatalmas vonalát: a Belgrádon aluli és a Belgrádon felül egészen Régensburgig terjedő szakaszokra. Az alsó részen a romániai vállalat vontatná az árút, az uj forgalmi csomóponttá fejlesztendő szerb fővárostól kezdve pedig egyfolytában Bécsig és azon túl a német vállalat venné át az uszályokat. Ennek a megegyezésnek nyilvánvalóan az az értelme, hogy az alsó és a felső Duna-vonal szervezkedő érdekeltsége a jövőben Budapestet csak közbenső állomásnak szeretné tekinteni. Még az a körülmény is, hogy a Délnémet Dunagőzhajós-Társaság a mult márciusi pártbeosztásnál nagy harc után, melyben bajor és osztrák kormánybefolyás is érvényesült, 397.2 m. partot csikart ki 30, illetve 38 koronás áron a fővárostól az eddigi bérlő rovására, szintén nem azt bizonyitja, hogy az illető vállalat Budapestet a forgalmi centrumnak gondolja, hanem azt, hogy csupán az átvontatott uszályok pihenő állomásának szerepét szánta neki. Valóban itt lenne az utolsó óra, hogy Budapest nagyszabású kereskedelmi kikötő épitésével segitse érvényesülni azt, amit neki fekvésében a gondviselés kegye ingyen ajándékozott. Ki kellene ezt a művet egészíteni azzal, hogy a főváros, mely a Dunapart szétosztása fölött rendelkezik, aknázza ki a magyar érdeket

sértő dunai alakulással szemben azt a hatalmát, aminek gyakorlására a tavasszal már alkalma fog nyilni. Ne adjon egy csöpp partot sem az olyan jelentkezőknek, akik kötelező módon meg nem bizonyítják, hogy tarifáiuk, forgalmi szövetkezésük és viszonylataik nem állnak ellentétben Budapest és Magyarország kereskedelmi jelentőségének épségben tartásával!

Körutazás

egy alapitandó téglagyár körül.

A főváros lakásügyi politikájának napról-napra mértföldekkel közeledő kudarca bizonyára gondolkodóba ejtette a Bárczy-rezsim vezetőit. És rövid körültekintés után rájöhettek a vezető urak, hogy az összeomlott kis lakásokért, a bérházak kijavitására fizetett több milliós tulkiadásokért az épitészeken kivül a téglakartelt lehet okolni.

Hisz már az épitkezési akció elején is mennyi baja volt a fővárosnak a téglakartel messzire érő hatalmával Érdekcsapjával belenyult ez a szövetkezés Bárczy programmkotyvasztó munkájába és megakadályozta a városi téglagyár megcsinálását. S azóta mint kegyetlen lidérc telepszik rá a kartel az épitkezési ideákat szolgáltatók mellére.

Sőt mint most kiderült, meghalásra, megsemmisülésre itélt egy téglagyárost, aki nem volt hajlandó vele szövetkezni, aki becsületes jószándékkal akart boldogulni s nem lépett be szövetségükbe.

Balla Henrik fővárosi lakos telepengedélyért folyamodott a fővároshoz s bejelentette, hogy a kőbányai téglagyárak rayonjában, Ujhegyen téglagyárat szándékozik berendezni. A tizedik kerületi előljáróság, törvény szerint fölszólitotta a környékbeli érdekelteket hogy jelentsék be a telepengedély megadása elleni kifogásaikat. A szövetséges téglagyárosok megdöbbenve hallották ezt a hirt; épp az ő telepeik közelében akarta Balla az uj gyárat megcsinálni. A kartel kifogásait azonban az előljáróság elutasitotta és kiadta a telepengedélyt. Felebbezésük folytán a tanács elé került az engedélyezés ügye; itt már könnyü dolguk volt a kartelistáknak: a főváros tanácsa nem engedélyezte a gyárat. Az egész tanács — kevés kivétellel — azon a véleményen volt, hogy az uj téglagyár közelében levő Óhegyen állami munkástelepet létesitenek, ennek szomszédságában pedig lehetetlen téglagyárat engedélyezni. Éppen csak ennek az egy gyárnak a közelségét fájlalta a tanács, a többiét nem.

Természetes, hogy a dolog nem maradt annyiban. Balla megfelebbezte a határozatot belügyminiszternél.

A miniszterium döntése pénteken érkezett le a városházára. A belügyminiszter alaptalannak mondotta a fővárosnak azt az aggodalmát, hogy az uj gyár közelsége ártalmas lenne az Óhegyen épitendő munkástelepre.

Megsemmisitette a tanács határozatát és *engedélyezte a téglagyár fölállitását.*

Ragyogó brilliáns ékszerek Schönwald Imrénél, Deák Ferenc-u. 21.

A főváros pénze.

Csak január közepéig tart.

Nagyon is indokolt az aggodalom, amelylyel az érdeklődők most a főváros pénzügyi vajudásait figyelik. Október első hetében tartott pénzügyi bizottsági ülésen gróf *Festetics* Géza pénzügyi tanácsnok többek között azzal nyugtatta meg az érdeklődő *Biró* Henrik bizottsági tagot, hogy a városnak jelenleg *51 millió* betétje van. Novmber 20-án jelent meg a főváros költségvetése, melynek kisérő jelentésében azt vallja a pénzügyi ügyosztály, hogy a fölvett 50 milliós függő kölcsönből *21 millió* korona készletet visz át 1913-ra. Október elejétől november 20-ig tehát *30 millió koronát* használtak fel a városházán, nem törődtek sem a háborús idők nagy veszélyt igérő pénzügyi krizissel, költöttek gondtalanul. Azóta a veszély csak nagyobbodott. Kölcsönfelvétel lehetőségére percről-percre csökken a kilátás; viszont az eddigi módszert alapul véve a jelenlegi pénzkészlet legföljebb január közepéig tarthat. *Bárczy* polgármester nagyon rózsás szinben láthat, ha azt hiszi, hogy néhány hét alatt a válság ugy fog tisztulni, hogy uj kölcsön felvételére reménye lehetne.

Értesités.

A „Nyomorultak"-kal megkezdett klasszikus előadásaink hatásukban a kinematográfia minden eddigi sikerét felülmúlták. A színházunkban bemutatóra kerülő

„Az üldözött"

című 3 felvonásos irányregény, Jules Claretie, a francia akadémia tagjának a világrodalmi nevezetességű mesterműve, ismét alkalmat nyújt a műélvezetek iránt fogékony közönségnek, hogy egy valóban klasszikus művészettel megiátszott és a legtökéletesebb technikával reprodukált remekműben gyönyörködjék.

AZ „OMNIA"

mozgókép-palota igazgatósága.

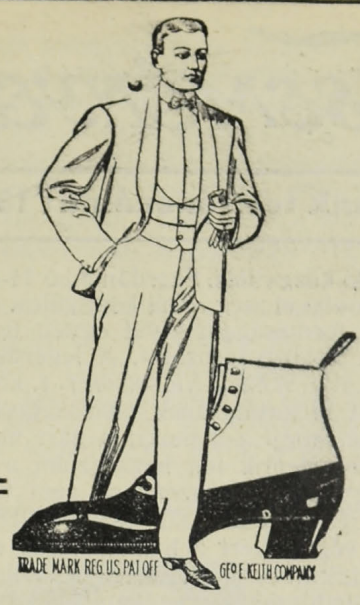
Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divathaza

Budapest,

IV., Kossuth Lajos-utca 9.

AMERICAN SHOE COMPANY LIMITED

Amerikai cipő R. t.

Kizárólagos

amerikai cipő-

különlegességeink

az

eddigi árakon

kaphatók:

BUDAPEST

IV., Kigyó-tér 1.

(Királyi bérpalota.)

V., Dorottya-utca 6.

VII., Erzsébet-körut 42.

DEBRECZEN, Piac-utca 44.

ZÁGREB, Ilica 22.

Kérje képes árjegyzék ünket.

Postai megrendelések:

IV., Kigyó-tér 1. alá intézendők.

Események

Lapunk telefonszáma: 137-15

Alakuló közgyűlés. Szerdán e hó 11-én d. u. 4 órakor alakul meg az úi közgyűlés. A megalakulás formaságain kivül egyéb ügyek is tarkitják a tárgysorozatot. A legérdekesebb ezek közül a *Schlick-Nicholson r. t.* kérvénye a Fóti-út megnyitásának elhalasztása iránt. Valószinű, hogy a demokrata párt megbizásából *Biró* Henrik fog hozzászólni a tárgyhoz, nagyobb vita azonban nem várható, mert a részvénytársaság csakis 1913. március hó végéig kéri a halasztást és erre az időre is jelentékeny bérfizetésre kötelezi magát. A vizdijszabás megállapitásánál ellehetünk készülve néhány vizenyős beszédre. *Hegedűs* Ármin műszaki tanácsos ismét azzal a különös kérelemmel áll elő, hogy részére ujabb egy esztendei szabadságot engedélyezzen a közgyűlés. Óhajtandó volna, hogy a törvényhatósági bizottság tapintatosan tudtára adja a kiváló műszaki tanácsosnak a Sáros-fürdő épitkezéséért való elismerését. Hegedűs volt ugyanis az, aki két másik műépitésszel társult és megtervezte a szerencsétlen épitkezést, a hat vagy hány milliós költségtöbblettel egyetemben. A munka ideje alatt már több mint egy évi szabadságot élvezett a műszaki tanácsos, azonkivül élvezte és élvezni fogja a főváros által fizetendő, rendkivül nagy összegű s a költségtöbblettel arányosan emelkedő épitészi honoráriumot is. Legcélszerűbb volna ha a közgyűlés módot adna Hegedűs Árminnak arra, hogy válaszszon: vagy műszaki tanácsosa lesz a fővárosnak és akkor nem jár neki külön műépitészi honorárium, vagy műépitész marad és akkor adja be a lemondási kérvényét.

Vosits utóda. A polgármester nem régiben Wigh János főjegyzőt a katonai ügyosztályból az egyik előljárósághoz helyezte át. Az áthelyezésnek olyan látszata volt, mintha ezzel a főjegyző előrehaladásának az útja a tanácsnoki széktől eltereltetett volna az előljárósági állás felé. Pedig a valódi ok egészen más volt. Wigh Jánosról ugyanis köztudomású, hogy nem igen szivleli Antal tanácsnokot. Viszont Antal Gyulát a polgármester a legközelebbi tanácsnok választás után (december 18.) áthelyezi a közegészségügyi osztályból régi működési területére, a katonai ügyosztályba. A surlódások elkerülése végett Wigh főjegyzőnek egy időre távoznia kellett a központból. Ezzel kapcsolatban regisztráljuk azt a hirt, hogy a X. kerület az elhunyt Topercer Péter helyére Dévény tanácsjegyzőt óhajtja előljárójának.

A háboru a bécsi városházán. A császárhű és hyperlojális Bécsben mégis csak kevesebb strucc lakik, mint Budapesten. Bécs város községi képviselőtestülete kevésbé diplomatikus és kevésbé óvatos, mint a mi fővárosunk közgyűlése s az ország népét izgalomban tartó kérdésekről van bátorsága véleményt nyilvánitani. — Bécs város községtanácsa a mult héten rendkivüli közgyülést tartott, melyen Neumayer dr. polgármester hosszabb beszédben vázolta a külpolitikai helyzetet. Indítványára a községtanács egyhangu lelkesedéssel elfogadta a következő határozati javaslatot:

— „A békét, amelynek fentartását a monarchia népei őszintén kivánják, a balkáni háboru kitörése óta jogosulatlan, mértéktelen hóditási szándékok veszélyeztetik. Ezek a szándékok abból a reményből táplálkoznak, hogy a birodalom népei nincsenek egymással egyetértésben s hogy egyes pártok kishitüen, a hazára nézve károsan gondolkoznak. De mint mindig a közös szükség és közös aggodalom idejében, úgy most is, magasan szárnyal a belső egyenetlenségek fölött az osztrák-magyar monarchia hatalmának és becsületének közös érzése. Percről-percre nő a lakosság elkeseredése egyeseknek hazafiatlan nyilatkozatai és tényked ései miatt. Bécs város községtanácsa szerencsésnek érzi magát, abban a tudatban, hogy habár a béke a népek és államok legfőbb java és annak fenntartása megéri az áldozatokat: mégis, a népek gazdasági fellendülése, a munka tökéletes áldása, csakis azoknak az államoknak jut osztályrészül, amelyek a békét nem becstelen gyengeséggel őrzik meg, hanem támaszkodva igazságos ügyüknek a tudatára. Ezektől az érzelmektől áthatva azt kiáltjuk: Éljen a haza! Éljen a császár! Éljen a mi bátor hadseregünk és tengerészetünk!

A főváros sajtópöre. A folyó esztendő első hónapjának utolsó napján egy fővárosi napilap hasábjain „Budapest pénzügyi rejtelmeiből" cimmel nagy feltűnést keltő cikk látott napvilágot, amely a főváros vezetőségének a tabáni telekvásár körül kifejtett tevékenységét tette birálat tárgyává. A polgármester felhatalmazása alapján az ügyészség sajtópört inditott a cikk szerzője, Szilágyi Hugó dr. a Főv. H. társszerkesztője ellen. A budapesti törv.-szék esküdtbirósága szerdán, e hó 14-én fogja tárgyalni ezt a sajtópert.

Bizottságok választása. Szerdán kerül sorra a kijelölő választmány megüresedett helyeinek betöltése. A választmány a jövő héten fogja megejteni a bizottsági tagokra vonatkozó jelöléseket. A fontosabb helyek betöltésénél a szokottnál mérsékeltebb tülekedés mutatkozik. Szó van ugyan arról, hogy az egyik kerület vezére személyes animozitásból, vagy pedig azért, hogy jó családapának bizonyuljon, a saját párthívét ki akarja szorítani a pénzügyi vagy a kisajátitási bizottságból. A közgyülésnek ez a nagytudású, kiváló szorgalmú tagja azonban annyira népszerű, munkássága annyira nélkülözhetetlen, hogy vele szemben még a saját pártvezére sem veheti fel a harcot.

A Gyosz és a viz. A vizszolgáltatási szabályrendelet dijszabása dec. 31-én hatályát veszti. A szerdai közgyűlés tárgysorozatán szerepel a világitási és vízvezetéki ügyosztálynak az az előterjesztése, hogy a szabályrendelet és dijszabás változatlanul fenntartassék, s a végleges jóváhagyás iránt intézzen a közgyűlés felterjesztést a belügyminiszterhez. Az előterjesztés kitér arra a beadványra, amelyet a Gyáriparosok Országos Szövetsége a kamarával egyetértően benyújtott s amelyben az ipari célokra szolgáltatott víz dijának leszállitását kérik. Az ügyosztály szerint a kérelem nem méltányos, mert hátrányosan befolyásolná a vízművek jövedelmezőségét s a főváros különben is jelentékeny ármérséklést biztosit a nagyobb fogyasztók részére. Csodáljuk, hogy a Gyosz. ilyen irányú kérelmekre pazarolja a tevékenységét. Talán csak nem a felemelt tagdíjakat akarja a főváros vizén megtakarítani a tagok számára?

Mozi-adó. A németeknél mozgalom indult a városok jövedelmének oly módon való fokozására, hogy a mozgófénykép-színházak látogatói a jegy árán felül mozi-adót fizessenek. Düsseldorf városában már meg is valósitották ezt az eszmét. A mozi-adó 50 pfennigen aluli belépőjegynél 10 pfennig, azontúl pedig minden további fél márka után további 10 pfennig. A főpolgármesternek jogában áll ezt az adót belátása szerint mérsékelni, ha a mozgófénykép-színház túlnyomóan művészeti vagy tudományos képeket mutat be, vagy ha a színház látogatottsága nagyon csekély.

A tengeri hal népszerüsitése. Németországban egyesület alakult a császár védősége alatt a tengeri hal népszerűsitésére. Ez az egyesület, amely már eddig is óriási eredményeket produkált, most elhatározta, hogy a tengeri halfőző tanfolyamokat az egész birodalomban megszervezi s a szervezés költségeit a törvényhatóságok útján szerzi be. Elhatározta továbbá, hogy a német birodalomban fennálló 1500 nőegyesületet is megkeresi a tengeri halfőzés tanitására, ami az egyesület szerint, valósággal nemzeti ügy. Ezt a német példát Budapesten is követhetnék, ahol a tengeri hal szintén jelentékeny forrásává válhatnék a népélelmezésnek.

Uj előljárósági épület. A jövő évi költségvetés szomorú képét némiképpen enyhíti egynéhány tétel, amelyből azt a megnyugtató következtetést lehet levonni, hogy a kitartó munkának, a jogos közérdekből folytatott küzdelemnek lassan-lassan mégis érik a gyümölcse. A hetedik kerület düledező előljárósági épületének praktikus és modern házzal való felcserélését évtizedek óta sürgeti az Erzsébetváros. Most végre 500.000 korona van az új épületre a költségvetésben előirányozva és igy remélhető, hogy az épitést a tavasszal már megkezdik.

Összeférhetetlenség. Hogy mennyivel szigorúbban fogják fel ezt a problémát a külföldön, annak érdekes és tanulságos példáját találjuk a németországi Neus városának egyik határozatában. A város közgyülése nemrégiben leszavazta a tanácsnak azt az előterjesztését, hogy a város főutcájának ház- és telektulajdonosai az utcajavitás költségeihez ötven százalékkal hozzájáruljanak. Mindössze 35 százalékos hozzájárulást állapitottak meg, de a polgármester (nem Bárczy István volt!) megfelebbezte a határozatot, mert a német városok tanácskozási ügyrendje szerint a város jogait és kötelességeit illető tárgyalásokban nem vehetnek részt azok a képviselőtestületi tagok, akiknek az érdekei ellentétben állanak a város érdekével. A polgármester szerint tehát a főutca háztulajdonosainak nem volt joguk a szavazásban résztvenni. A községi képviselőtestület panaszt emelt a polgármester ellen és arra hivatkozott, hogy a polgármester nem zárta ki a tanácskozásból az érdekelt bizottsági tagokat. A düsseldorfi kerületi választmány azonban elutasította a panaszt és helyt adott a polgármester felebbezésének. A jó németek nem is sejtik, hogy az összeférhetetlenségnek még sokkal „aufgelegtebb" esetei is vannak. Nálunk a törvényhatósági bizottságában helyet foglalnak a város szállítói, szerződéses épitői. Egy Grünwald Mórnak, egy Schiffer Miksának (együttvéve a Grünwald és Schiffer-cég), vagy — hogy póttagokat is említsünk — egy Freudiger Károlynak a nevét az összeférhetetlenségnek ragyogó márványtábiájára kellene vésni.

Változások az árvaszéknél. A szerdai közgyűlés nyugdijazni fogja a fővárosnak két régi érdemes tisztviselőjét: Morlin Imre és Szécsi Ignác árvaszéki elnökhelvetteseket. A távozó tisztviselők helyei sorrend szerint Visnya és Ságody ülnököket illeti meg. Ságody azonban hosszabb idő óta betegeskedik. Visnye pedig rövid időn belül nyugdijba óhajt vonulni. Valószínű tehát, hogy az úi elnökhelvettesek Rill Ágoston és Kovács Jenő árvaszéki ülnökök lesznek.

A kereskedelmi kikötő. A főváros fejlődésének erről a nagyfontosságú problémájáról rendkivül érdekes és tanulságos előadást tartott e napokban Forbáth Imre dr. műegyetemi magántanár a Magyar Mérnök- és Épitész-Egyesületben. Abból indult ki, hogy Budapest hajozó-forgalma az utolsó évtizedben megkétszereződött, ez a fejlődés azonban sokkal nagyobb lett volna, ha a kereskedelem napról-napra nem érezné erősebben a kereskedelmi kikötő hiányát. A külföldi példáknak egész sorából mutatta ki az előadó, hogy a kikötő létesitése egyúttal olyan vállalkozás is lenne, amely a fővárosra és az országra nézve rendkivüli anyagi előnyöket jelentene. Forbáth Imre dr. most került be először a törvényhatósági bizottságba, ahol — biztosan hisszük — csakhamar előkelő szerepet fog játszani.

Antik magyar ékszerek. A régi magyar iparművészetnek örök büszkeségét képezik azok a gyönyörű szép zománcos és áttört művű ékszerek, melyek a harcias- és fényüző lovagkorból maradtak ránk és a festői szépségű diszmagyar öltözékeken oly nagy és feltünő hatással alkalmaztatnak napjainkban is. A régi magyar öt-

vösöknek méltó utóda támadt Schönwald Imrében, a hirneves pécsi aranyművesben, aki különös előszeretettel készíti az antik magyar ékszereket és azokból úgy pécsi, mint legujabban Budapesten, Deák Ferenc-utca 21-ik szám alatt megnyitott remek berendezésű ékszer-, órás- és látószer-üzletében oly gazdag készletet halmozott fel, hogy az valóságos iparművészeti kiállításszámba megy. A leggyönyörübb mentekötők, csattok, forgók, gombok, kardok, nyakláncok, ékköves hardhüvelyek, sarkantyuk, valódi arany és ezüst sujtások, zsinórzatok, tarsolláncok, ékköves kardhüvelyek, sarkantyuk, vannak itt a szemet, mint arról mindenki meggyőződhetik, aki e nagyszabásu üzletet fölkeresi.

Palais de Danse. A mi változatosság, érdekesség és elegáncia a táncművészet birodalmában akad, mindazt egyesiti magában a Táncpalota decemberi műsora és csak természetes, — hogy minden este nagy és előkelő közönség tapsol a produkcióknak. A főváros éjjeli életének egy uj és hamarosan megkedvelt specialitása lett az éjjeli táncmulatság, amelyen párisi mintára a legujabb és legmodernebb táncok kerülnek bemutatásra. A kitünő vacsora is városszerte ismert különlegessége a Táncpalotának, amelynek frakkos, estélyi ruhás közönsége kellemesen eltöltött esték emlékével távozik a csodaszép palotából.

A főváros szerződései.

Irta: **dr. Basch Imre**, tan. fogalmazó.

A fővárosnál csődöt mondott a szerződéssel való közigazgatás, amely mintegy átmenet a régi (rendőr állam-féle) közigazgatás és a községi verseny között. A fővárosnak igen kedvezőtlen tapasztalatai vannak a koncesszió szerződések értékéről. A Vásárpénztár története a legeklatánsabb példa erre. Ezt az intézményt a főváros kezdeményezte a lakosság élelmezésének megjavitása érdekében; de hogy magánbankoknak engedte át és csak szerződéssel kötötte meg, nem tudott feladatának megfelelni s annyira elragadta a nyerészkedési vágy, hogy, dacára a szerződés kikötéseinek, egyenesen az ellen dolgozott, mint amire rendeltetett. A Vásárpénztár terén szerzett tapasztalatok s ennek községesitése inditja meg a községesitő törekvések e második periodusát, tette általános programmá a közhasznu üzemek házi kezelését és érlelte meg a város vezetőiben azt az elhatározott és többszörösen határozatokban kifejezett eltökéltséget, hogy koncessziós szerződéseket többet nem köt, s ha csak pénzügyileg lehetséges, minden erre alkalmas üzemet házi kezelésbe vesz.

Mert a szerződéssel való közigazgatásnak immanens hibái vannak, s ha a városnak valamely üzemhez akár közigazgatási, akár gazdaságpolitikai érdekei fűződnek, ez érdekeit szerződéssel biztositani nem tudja: 1. mert lehetetlen a szerződés megkötésekor mindazokat a lehetőségeket és eshetőségeket előre látni s a szerződésbe befoglalni, melyek a koncesszió időtartama alatt, különösen, ha hosszú időre terjed, mely épen a fontos és nagy beruházásokkal járó vállalatok elengedhetetlen kikötése, felmerülhetnek. És ha oly változások állanak be, melyek a szerződés módositását igényelik, a vállalkozó ilyen engedményeit a városnak vagy drágán kell megfizetnie, vagy a város fejlesztéséről kell lemondania. A gázgyárak, a hirdetési üzem, a közlekedési vállalatok szerződései példák erre; a városnak le kellett mondania hogy ez intézményeket a megváltozott viszonyok és az ujonnan keletkezett igényekhez való alkalmazkodásra birja.

2. Mert a közszervezet összetételénél és pszichológiájánál fogva alkalmatlan, hogy magára nézve igazán kedvező szerződést kössön. Szerződést kötni egy kis háború a szerződő felek között, melyből az vonul el nagyobb zsákmánnyal, amelyik több lendülettel, intenzivebb nyereségvágytól erősebbre edzett szivóssággal s kevesebb skrupulussal vivja meg. Ezek okán mindig a város a gyengébb fél; a hivatalnoki rendszer szerint szervezett közszervezet bármennyire áthatott is a reá bizott feladatok jelentőségétől, nem érzi és nem érezheti azt a mindenre kész és elszánt szenvedélyt, amely a maga hasznára dolgozót fűti. És hogy a szerződés kedvezően köttessék meg, ahhoz nem elég a tisztesség, hanem épen ez a szenvedély kell, mert a tisztesség és spiritus publicus sohasem oly intenziv motivum, mint az egyéni és személyes érdekekért dolgozó egoismus. És ha e két motivum áll szemben egymással, kétségtelen, hogy amaz gyenge lesz a harcos egoizmussal szemben, mely nem hagy fölhasználatlanul semmi eszközt, se politikai befolyást, se társadalmi összeköttetést, hogy a maga számára javitsa aszerződést. Mindenütt, tehát Budapesten is, ahol ennek még kedvez is a konzervativ községi választójog, e koncessziós vállalatok vezetői helyet szereznek maguknak a város közgyűlésében s rendszerint a legtekintélyesebb és legbefolyásosabb csoportját alkotják. Talán az egyik legfontosabb s legjelentékenyebb eredménye annak az erős községesitő törekvésnek, mely az utolsó években különösen nekilendült.

3. A város nem tudja a vállalkozókat a szerződés betartására oly erővel kényszeriteni s a szerződés révén nem tud oly befolyást gyakorolni, mint az a lakosság és közigazgatás érdekében állana. Következik ez abból a meggyengülési processzusból, melyet a modern közszervezet átél, s amelyről röntebb szóltunk. Erre a legjobb példa a közuti vasutak, melyekről maga a tanács jelentette ki egy hivatalos jelentésében, hogy a szerződés nem elegendő eszköz arra, hogy a városi közlekedés irányitásában befolyást gyakoroljon.

A közhasznu üzemeknek szerződéssel való befolyásolásáról ezek a város tapasztalatai: hogy a város nem tud szerződéssel igazgatni, hogy a közszervezet amilyen jól megállja a helyét az üzemek közvetlen vezetésében és kezelésében, oly gyönge a szerződéskötésekben. És épen, mert a közszervezetnek (veleszületten) ez a leggyengébb pontja, s amaz erős oldala, igy alakult ki az a meggyőződés, hogy oly üzemeket, melyekhez közigazgatási vagy gazdaságpolitikai közérdekek fűződnek, ne szerződéssel, hanem közvetlen igazgatással, házi kezeléssel irányitson a főváros.

Üres szalma.

Bomlik a szociálpolitikai ügyosztály.

A szociálpolitikai ügyosztály felállitása Bárczy István dr. polgármesternek legsajátosabb rögeszméje volt. A helytelenül értelmezett kulturpolitikából és a népszerűségnek fanatikus hajhászásából hordta össze az ügyosztály tégláit a polgármester. — A vezetője Wildner Ödön dr. tanácsnok lett, egy kétségkivül nagyműveltségű, jóakaratú tisztviselő, aki jobb ügyhöz méltó buzgalommal látott hozzá az ügyosztály szervezéséhez, a munkakör megállapitásához. Számos nagyjelentőségű, egészséges eszme vetődött fel a tanácsnok agyában, nagyobbára azonban csak a külföldi minták lemásolásában merült ki az ügyosztály ereje és tevékenysége. A szociálpolitikai ügyosztály el kezdett működni és addig működött, amig a polgármesternek ez a legegyénibb alkotása csődött nem mondott.

Kiderült, hogy az ügyosztály vezetője nem értett az adminisztrációhoz, amihez hozzányult, balul ütött ki. És kiderült egy sokkal szomorúbb tény is: az ügyosztályra egyáltalán nem volt szükség; az ügyosztály munkájának értékes részét, azt, amelyet produktiv alkotások jeleznek, nem pedig szociálsmokkságok, bátran el lehetett volna végezni más ügyosztálynak a hatáskörében is. A polgármester nagysokára belátta, hogy súlyosan csalódott vagy az embereiben, vagy az eszméiben s megindult a tisztitó munka, amelynek első eredménye az, hogy a szociálpolitikai ügyosztály munkakörét megnyirbálták, azon a cimen, hogy az elnöki ügyosztályt kibővitik. — Mint a napilapok jelentették, a polgármester Sidó Zoltán dr. fogalmazót a szociálpolitikai ügyosztályból az elnöki ügyosztályba helyezte át. Hivatalosan azzal indokolták meg a feltünést keltő áthelyezést, hogy Sidó dr. az ujonnan szervezendő utbaigazitó hivatalnak lesz a vezetője. Ez az érv azonban nem nagyon tetszetős, mert hiszen nyilvánvaló, hogy a szociálpolitikai ügyosztály keretén belül éppen úgy lehetett volna útbaigazitani, mint az elnökiben, sőt talán inkább odavaló lenne ez a hivatal. A másik döntő bizonyiték pedig az, hogy Sidóval egyidőben távozik a szociálpolitikai ügyosztályból Bolgár Elek dr. fogalmazó (a közgazdasági ügyosztályba kerül) és Miklós Elemér dr. tanácsjegyző, Wildner tanácsnok jobbkeze, aki rövid ideig valamelyik elöljáróságnál fog működni, azután visszakerül a központba, de a szociálpolitikai ügyosztálytól véglegesen búcsuzik.

Az egész ügyosztály a tanácsnokon kivül — úgyszólván 3 emberből fog most állni: Wittinger Gyula tanácsjegyzőből, a nagytehetségü, kiválóan képzett Basch Imre dr.-ból és Vadon Géza dr. kiváló magasugró bajnokból. Azonkivül ott marad a két szakelőadó.

FŐVÁROSI NAGY MOZGÓ
VII., Rákóczi-ut 70.
Igazgató tulajdonos:
GERŐ S. SÁNDOR.

Naponta három óráig tartó
fényes műsor
kerül bemutatásra.
Minden előadásban legalább tiz kép.
Külön váró- és éttermek!
Emeleti erkélyszékek és páholyok.
SZALON ZENEKAR!

Pompás hideg és meleg étkek
E heti étlap:

Magyar rostélyos	K	1.—	Libasült	K	1.20
Serpenyős „	K	1.—	Tészta	K	—.50
Borjupörkölt	K	—.70	Torta 2 darab	K	—.48
Székelygulyás	K	—.80	Dréher sör	K	—.20
Borjucomb	K	1.20	Sajt ementhali	K	—.30
Sertéskaraj káp.	K	1.40	Rochefort vajjal	K	—.40
Rántott velő	K	—.80	1 adag imbisz	K	1.20
2 töltött paprika	K	—.90	1 kávé	K	— 30
Paprikáscsirke	K	1 40	1 chocolade	K	—.30
Rántott csirke	K	1.40			

Ipar
Pénzügy
Vállalkozás
Kereskedelem

A TŐKE

Biztositás
Épitészet
Közlekedés
Bányászat

A megriadt betevők.

Gazdasági bajaink közepette ujabb rém ütötte fel a fejét a háborus félelem napjaiban. A nép széles rétegeiben feltámadt a bizalmatlanság és bár nem hirtelen run-ökben, de lassú és állandó betételvonásokkal visszaszedi betéteit a pénzintézetektől. A veszedelem sokkal nagyobb semmint a nyilvánosság előtt bevallják. A vidéken óriási összegeket kell visszafizetniök az intézeteknek és a bizalmatlanság már a *postatakarékpénztárat* is kikezdi. A novemberi kimutatás szerint a postatakarékpénztár takarékbetétei novemberben 2 és fél millió koronával, a betevők száma 18000 személylyel megcsappantak, a mire még sohasem volt példa, mert novemberben a termés értékesitése folytán mindig lényegesen megnövekedett a postatakarékpénztári betétek összege.

A betétek elvonása sokkal aggasztóbb jelenség nálunk, mint bárhol egyebütt. Ne feledjük el, hogy az üzlet és vállalkozás, ipar és kereskedelem Magyarországon kizárólag ezekből a betétekből táplálkozik. Primitiv gazdasági viszonyaink között a pénzintézetek egyetlen forrása a mozgó tőkének és a hitelt kizárólag ők szolgáltatják ki, még pedig tulnyomórészt a gondjaikra bizott betétekből.

A takarékbetétek visszakövetelése tehát természetszerüleg hirtelen hitelmegvonásra vezet. Sőt most már nem kell belőle titkot csinálni: az ez idei nagyarányú hitelmegszoritás első sorban a nagy betételvonásra vezetendő vissza. Hiába mondják erre a nagy intézetek, hogy náluk a betétek nem apadtak. Lehet, hogy az elvont kis betéteket a giró- és csekkszámlán letett nagyobb összegek pótolták, csakhogy ez nem változtat azon a tényen, hogy a betétek csökkenése végeredményben a kihelyezhető tőkék nagyarányú csökkenését vonta maga után. Hozzávetőleges taxáció szerint a 3000 milió takarékbetétnek átlagosan 10%-át, tehát 300 millió körüli összeget voltak kénytelenek az összes pénzintézetek visszafizetni. És a baj abban rejlik, hogy ez elvont összegek a nemzeti gazdálkodásra nézve teljesen veszendőbe mentek, mert hiszen a bizalmatlanságból kivett betéteket a nép nem helyezi el ujból, hanem otthon tartja elrejtve a mestergerendán avagy a szalmazsákban. Ez az improduktiv hevertetése a száz milliónak pedig nemcsak a tulajdonosaikra nézve kár, hanem egyuttal a nemzetgazdaságra nézve valóságos csapás.

Ne áltassuk hát magunkat továbbra is a fővárosi bankvezérek fagyos nyugalmától: bizony igen komoly jelenséggel állunk szemben; bizony nagy baj az, hogy a nép szalad a filléreit a takarékból kiszedni! És ismét ne tekintsük a veszedelmes szimptomát a pesti nagybankok páholyából, aminthogy az ország gazdasági állapotát sohasem lehet e néhány bankóriás rózsás szemüvegén át igazából felismerni. Hogy a Pesti Hazait, a Kereskedelmi, a Leszámitoló bankot nem érinti lételében a vidéki takarékbetétek kiszivárgása, azt készségesen elhisszük. Bár abban a véleményben vagyunk, hogy még a legnagyobb fővárosi intézetek is megszorulnának, ha betéteik tizedrészét hirtelen és váratlan vissza kellene fizetniök, amitől, hála a fővárosi közönség intelligenciájának és a nagybank-klientéla érettségének, komolyan nem kell tartani. De azért, mert a baj nem fenyegeti a pesti nagybankokat, mégis az ország, az egész gazdasági élet szenved alatta.

Az egész közéletre, minden tényezőre, a mely a közvélemény alakitásába bármiként befoly: a sajtóra, tisztviselőkre, tanitókra, lelkészekre, a nép valamennyi vezetőjére az a kötelesség hárul tehát, hogy *a közönséget világositsák fel és győzzék meg a háborús pánik alaptalanságáról*. Magyarázzák meg az egyszerű embereknek, hogy még a háború legveszélyesebb alakulása esetén is pénzük a takarékpénztárban biztos helyen van, sokkalta biztosabb helyen, mint otthon maguknál. Magyarázzák meg, hogy a háború alatt és után is a takarékpnéztár köteles és képes a betéteket visszafizetni és hogy csak egyetlen egy esetben válik képtelenné a pénzintézet erre a visszafizetésre: ha egyszerre valamennyi betevő visszaköveteli pénzét. Köztudatban terjeszteni kell a felismerést, hogy a háború pénzügyileg rémes veszedelem és hogy a betevők igazi veszedelmes ellensége a run. Ki kell oktatni a népet, hogy a betétek, melyek után kamatot kapnak, nem hevernek a pénzintézet vasszekrényeiben, hanem kamatozóan jó helyekre vannak kikölcsönözve és hogy a föld, a ház, az üzlet, melyre a pénz kölcsön van adva, a háború által nem veszti el értékét. Egyszóval fel kell világositani a betevők legszélesebb rétegeit a betét igazi természetéről és a pénzügyi intelligencia alapelemivel kell őket felruházni. Sajnos, hogy erre csak most kerül a sor, hogy ezt a kötelességet kulturánk eddig elmulasztotta. De ha már elmulasztotta: most a szükség napjaiban kell a sorompóba lépnünk és elejét vennünk a további pusztító runöknek.

Lapunk telefonszáma: 137-15

Uj magyar kölcsön. Teleszky János pénzügyminiszter a Magyar Általános Hitelbankkal, mint az ismert konzorcium meghatalmazottjával, megállapodást létesitett, amelynek tárgyát 125 millió korona, illetőleg ezen összegnek megfelelő márka ellenértékű 1 és fél és 2 évi lejáratú 4 és fél százalékos kincstáriegy átvétele képezi. Ezzel kapcsolatban Bécsben a következő kommünikét adták ki: A pénzügyminiszter ma a postatakarékpénztár vezetése alatt álló bankkonzorcium útján kölcsönt bocsátott ki négy és fél százalékos kincstári kötvényekben egy és fél, illetve két évi lejárattal, huszonötmillió korona összegben. E tranzakció létrehozása végett a konzorciumhoz a Kuhn, Loeb és Társa bankcég és a Newyorki National City Bank (mindkét cég képviselve az M. M. Warburg Comp. hamburgi cég által) csatlakozott.

A Magyar Általános Hitelbank a pénzügyi transakcióhoz a következő kommentárt fűzi:

— A két kormány összesen 250 millió korona értékü aranykölcsönt vesz fel, ami a mai kedvezőtlen pénzviszonyok között mind a két állam pénzpiaca szempontjából igen hasznos dolog. Az a körülmény, hogy az egész kölcsön aranyban köttetik, azt a bizalmat dokumentálja, melylyel a külföld a monarchia iránt viseltetik. De ettől eltekintve, nagy gazdasági jelentősége is van e körülménynek, mert a külföldről ilyen módon befolyó valuta az Osztrák-magyar bank devizakészletének emelkedését eredményezi, melytől pénzviszonyainkban komoly megkönnyebbülés várható. Remélni lehet, hogy ennek révén az utóbbi időben bizonyos körökben mutatkozó pénzügyi nyugtalanság is meg fog szünni; a kölcsönművelet létrejötte tehát e szempontból is örvendetes.

Uj kőszénbánya r. t.

A dömsödi (Esztergommegye) kőszénbánya, amely eddig az Áldor és társa betéti társaságnak volt a tulajdonában, legközelebb részvénytársasággá alakul át. Az uj társaság elnöke Károlyi József gróf lesz, vezérigazgató Áldor Szigfrid. Hir szerint a volt tulajdonosok a részvények egy részén kivül 160.000 korona készpénzt kapnak a részvénytársaságtól.

A Budapest-józsefvárosi bank és takarékpénztár r.-t. december 5-én rendkivüli közgyülést tartott, amelyen tárgyalta az igazgatóságnak a Budapest-lipótvárosi takarékpénztár r.-t.-al kötött érdekközösséget tárgyazó megállapodását és elhatározta, hogy egy vagyonkimutatást készittet, amely a legközelebbi közgyülés elé fog terjesztetni és akkor fognak határozni a fuzió, illetve beolvadás kérdésében.

A Keglevich-cognacgyár kibővitése. A gróf Keglevich István utódai budafoki cognacgyár vezetősége értesülésünk szerint hazatért franciaországi hosszabb tanulmányutjáról s az ott szerzett értékes tapasztalatok felhasználásával cognacgyári üzemét az eddiginél sokkal nagyobb terjedelemben fogja felépitendő modern berendezésü nagyszabásu gyártelepén folytatni.

28.000,000 korona életbiztositás. A Hungária Általános Biztositó Részvénytársaságnál az életbiztositási ágazatban november havában kötvénnyel elintéztek 2,586.900 korona tőkéről szóló életbiztositási ajánlatot. Az életbiztositási ágazatban való működésének megkezdése, tehát 1911. november 1. óta összesen 27 millió és 813.270 korona tőkéről szóló életbiztositás lett megkötve.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.

Merkantil Nyomda (Havas és Lehner) Budapest, VIII., Német-utca 27. szám.

HUNGÁRIA

Általános Biztositó részvénytársaság

Budapest, IV, Károly-körut 2

Részvénytőke 6,000.000 korona

szervezési alap 1,20.0000 korona

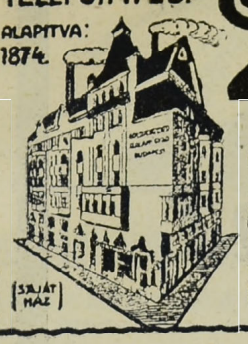
Elnök: **Gróf Károlyi Imre.**
Alelnökök: **malomszegi Elek Pál** és **Báró Fejérváry Imre**
A választmány elnöke: **Gróf Tisza Kálmán**

Élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég-, és állatbiztositás.

KARTELLEN KIVÜL!

TELEFON 11-28.

ALAPITVA: 1874.

Goldscheider Károly és Fia

HYGIÉNIKUS KÓSER SZALÁMI · FÜSTÖLTHÚS ÉS KOLBÁSZÁRU-KÜLÖNLEGESSÉGEK GYÁRA

BUDAPEST VII. KER. NAGYDIÓFA-UTCA 24. SZ.

Alkalmi felvásárlást a legjobb tűnőben kapható kupletben pldéfre is. Szétküldés naponta. Nagy arany érem jó minőség és kipróbált képesség ért.

Angolbőrbutorok

divánok, chaiselongeok, lószőr-matrácok, függönyök, lakások tapétázása.

Javitások és diszitési munkálatok.

TATAI BÉLA és TÁRSA

kárpitosok

VII. Kertész-utca 48.

Telefon: 57—83.

KŐSZÉNBÁNYA 's TÉGLAGYÁR TÁRSULAT

PESTEN (ezelőtt DRASCHE)

Budapest, VII. ker., Király-utca 67. szám.

Telefonszám: 34—51 és 34—61.

Keramit kocsiútkövek :: Keramitlapok :: Keramit-, steró-, pillértéglák :: Travesz-téglák :: Falburkoló-téglák :: Fayance porcellán lemezek :: Porcellán szigetelők :: Egészségügyi és használati cikkek :: Tűzálló chamotte-téglák.

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is. Árjegyzék dijmentesen

Bélapátfalvai Portland Cementgyár R.-T.

Alaptőke 3,500.000·— kor.

Igazgatóság: Budapest, V, Bank-utca 6. Tel. 173—74. Sárgönycim: Bélcement. Gyár: Bélapátfalva, Borsod m.

Évi gyártási képesség 18.000 vaggon.

Fölülmulhatatlan minőség. A szabályszerű 28 napos szilárdságot már 3 nap alatt éri el.

„Üstökös" védjegyű Portlandcementünk

páratlan és utólérhetetlen minőségű. A cementtechnika legszigorúbb követelményeinek megfelelő felülmulhatatlan szilárdság, abszolut térfogatállandóság és magas homokfelvevőképesség, valamint igen szép, kiütésmentes szin, nélkülözhetetlenné tette a bélapátfalvi portlandcementet a vasbeton, beton és minden egyéb cementárú gyártásnál.

Vezérképviselet: **Magyar Bank és Kereskedelmi Részv.-Társ.**

Budapest, V., Bank-utca 6. — Telefon 173—74.

Színház után kitünő vacsora mellett legkedélyesebb családi szórakozást nyujt a

PALAIS DE DANSE

(TÁNCPALOTA

VI, SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77

Kezdete fél 11 órakor.

Elsőrendű tánc- és énekszámok! Attrakciók! Éjjel 1 óra után eredeti párisi táncmulatság! American bar! Egész éjjel két zenekar! — Pénztárnyitás fél 10 órakor.

STEINHARDT MULATÓ

Rákóczi-ut 63. szám. •••• Telefon 54—23

Kezdete ½9 órakor.!! KÉT UJDONSÁG!

9 órakor a **Haragosok** népies énekes bohózat, 1 felvonás. Irta: Korcsmáros N. — 11 órakor **Mindenkit érhet baleset** bohózat 1 felv. — Irták: Glinger és Taussig. —

Steinhard-Hunyadi uj kuplékkal és elsőrendű külföldi számok. — Vasárnap délután előadás fél helyárakkal. — Jegyek: 10—1-ig, d. u. 3—6-ig a Mulatóban. Egész nap a Hirsch-féle nagytőzsdében és a Hungária-fürdő pénztáránál kaphatók.

A trieszti Jutaipar R.-T. Trieszthen

ajánlja közismert kitünő készitményeit mindennemü

zsákokban

a legjutányosabb árak mellett.

Felvilágositásokkal szolgál a magyarországi képviselőség

Nobel Sándor, Budapest

VI., Aradi-utca 31. Telefon 161—07.

ITT AZ IDŐ midőn a t. hölgyek őszi és téli divatszükségleteik beszerzéséről gondoskoknak **MOST** nyilik erre a legjobb alkalom **VAGY SOHA** mert bámulatos olcsó **occasió áron** szerezhetik be alant felsorolt divatcikkeket:

Japonais selyemruhákra	1.80	kor.
Changean taft divatszinekben	1.50	„
Messalin minden szinben	1.80	„
Angol bluzselymek divatszinekben . .	2.30	„
100 cm. sz. liberti selyem divatszinek.	6.80	„
Divat fátyol minden szinben	—.14	„

Polonyi Albert

áruházában

IV. Kigyó-u. 5. (Klotild palota)

Telefon 15-68.

NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZ

Elsner

BUDAPEST,

IV., Párisi-utca 3.

Koronaherceg-utca sarok.

FIÓK-ÜZLETEK:

IV., Kálvin-tér

Kecskeméti-utca sarok.

VII., Király-utca 35.

VII., Rákóczi-ut 52.

II., Buda

Fő-utca 52.

MAGYAR HALKONZERVGYÁR ÉS HALKERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest, V. kerület, VÁGÁNY-utca 9.

Telefon: 49—71.

Elárusitó helyek: Központi Vásárcsarnok; Garay-tér: tengeri halcsarnok.

Szállit hűtőkocsikban naponta érkezett friss, olcsó

TENGERI HALAKAT

Tőzsdetagok
Tőkepénzesek
Pénzintézetek
Malmok
Gazdák

legjobb kézikönyve a

Budapesti

Tőzsde-Almanach

A jelenleg érvényes tőzsdei szokások, az áru- és értékbörzére vonatkozó összes tudnivalók.

Szerkeszti és kiadja:

Kovács Sándor György

IV. évfolyam.

Megjelennek folyó év november hó folyamán.

Ára vászonkötésben, portómentesen 7 kor.

Megrendelhető: VI., Nagy János-utca 8. vagy a «Fővárosi Hirlap» kiadóhivatalában.

FIÓK ÜZLET: VI. ANDRÁSSY UT 66.

Gólya Áruház

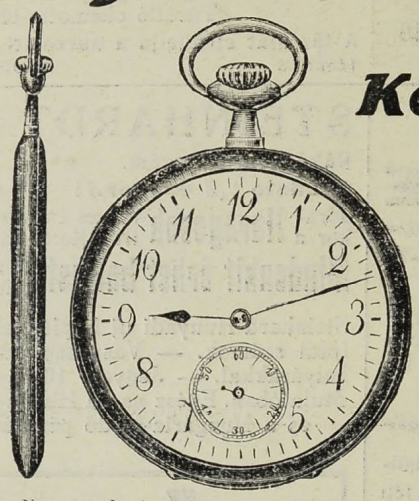
VI. NAGYMEZŐ U. 12.

FIÓK ÜZLET: VIII. NEPSZINHÁZ U. 35.

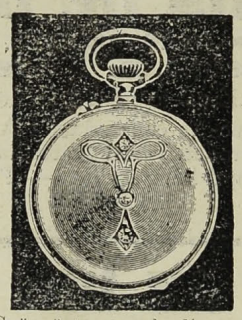
Csodaszép és nagy választék maradandó értékű

ajándéktárgyakban!

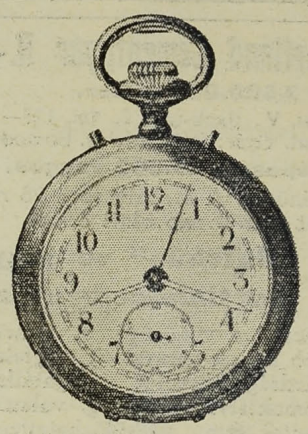
Kockázat kizárva!

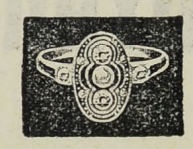
Nagyon elegáns lapos gavalléróra, pontos, megbizható szerkezettel
acéltokban ... ... **K 10.—**
ezüsttokban ... ... **K 30.—**
aranytokban ... ... **K 120.—**

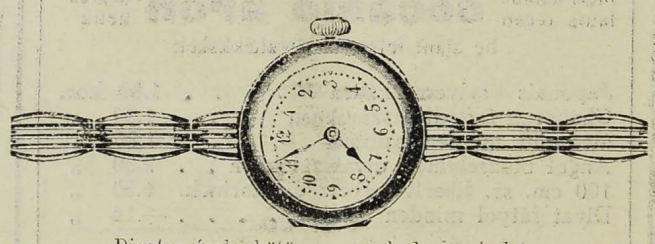
Gyönyörü és legdivatosabb női aranyóra, brilliánsokkal kirakva, legszebb minta szerint, pontos, megbizható szerkezettel
Ára **65 korona.**

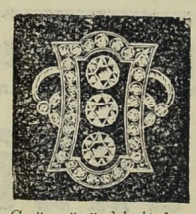
Világcsoda! Állandó fényszórásu kitünő szerkezetü radioaktiv zseb-ébresztőóra. Legcélszerübb viselet
Ára **24 korona.**

Kiváló szép aranygyürü, három szines kövel ... ... **K 20.—**

Divatos órakarkötő, nagyon kedvelt viselet
ezüstből ... ... **K 20.—**
aranyból ... ... **K 75.—**
öncsukó szerkezettel.

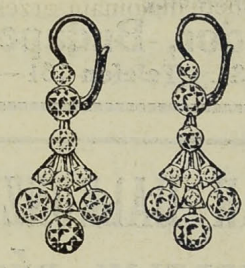

Gyönyörü kivitelü brilliánsgyürü, ragyogó tüzü kövekkel.

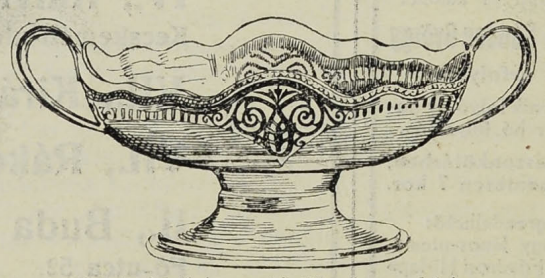

Elragadó szépségü, divatos kedvelt nyakékek, gyönyörü foglalatokban, kiváló szép kövekkel, utolsó párisi minták szerint.

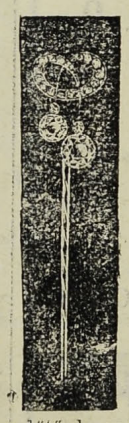
Nagy árjegyzék ingyen és bérmentve

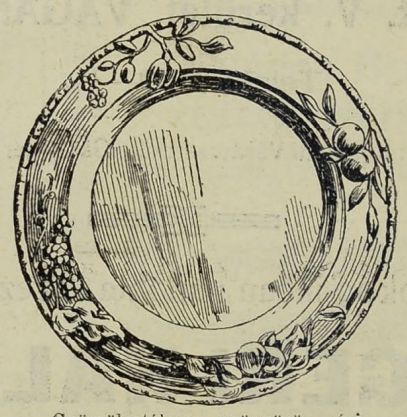
Elragadóan szép fülbevaló, 14 karátos aranyból, ragyogó kövekkel **K 15.—**, ugyanez brilliánsokkal ... ... **K 400.**

Ezüst Jardiniere, kiváló finom kézi munka, csiszolt üveg betéttel, hossza 54 centiméter **K 300.** Hasonló argenezüstből **60 korona.**

Nyakkendőtü legszebb foglalványban és gyönyörüen ragyogó brilliánsokkal kirakva **350 kor.**, közép **200 K**, kisebb **130 K.**

Gyümölcstálcza, gyönyörü kézimunka, valódi ezüstből, 52 cm. átmérővel **250 korona**

Schönwald Imre

főüzlete Budapest, Deák Ferenc-utca 21. szám

Törzstelep: PÉCS. **Alapitva: 1852.**

I. évfolyam. Budapest, 1912. december hó 18-án. 13. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil. Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán, esetleg hetenkint többször is. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. Kis János-utca 4. szám

Vázsonyi

Vilmost minden tiszteletünk és ragaszkodásunk ellenére is szerénytelenséggel kell megvádolnunk. Szerénytelennek mondjuk őt, mert nem elégedett meg azzal az elévülhetetlen dicsőséggel, amit önmagának szerzett (s amit nem is keresett), hanem élősködőket is felemelt magához s a rendkivüli sikerből fakadó rendkivüli elismerést érdemetlenekkel osztotta meg.

Vázsonyi Vilmosnak ilyformán még a szerénytelensége is szerénység Övé az eszme, övé a diadal. Senkinek sincsen joga hozzá, hogy a mások dicsőségét kisajátitási eljárásnak vesse alá. A polgármester ur, a kormánynak és az adófizető polgárságnak kettős malomköve közé kerülve, kiegyenesitette a hajlékony gerincét és megvonta bizalmát a kormánytól. A nyájas publikum csak azt látja, hogy a polgármester, kuruc Bárczy István, a lemondás nemes erényét gyakorolta akkor, amidőn a helyzete az ő eddigi parancsolóival szemben tarthatatlanná vált. Arra azonban mi vagyunk bátrak a nyájas publikumnak figyelmét felhivni, hogy a lemondás a végső szükségnek volt az eszköze. Az a népszerűség, amelyről Lukács László hamis dalt énekelt, egyesegyedül Bárczy Istvánon kopott el. A polgárság lassan-lassan kezdett már eszmélni. Az emberek belátták, hogy a városigazgatás nem más, mint egy száz milliós számla, amelyet néhány kiváltságos férfiu prezentál s az adófizető polgárság, Budapest egész lakossága fizet ki. Bárczy Istvánnak nagyon jól jött, nagyon alkalmas időben érkezett az adóügy. Tekintélyének utolsó foszlányait a költségvetésnek a szele fujta el, uralkodásának minden vétkét, koncepcióinak minden hibáját brutális erővel jelezték a számok, amelyekből a deficit réme orditott ki. Szánalmas volt a kép, biztos a bukás — és ekkor a modern Antheusz ismét Vázsonyi Vilmostól akart uj erőt kölcsönözni. A kormány bizalma, jól tudta, nagyon labilis alap, mert a kormány maga is a lét és nemlét között lebeg, másrészt pedig a polgármestert nem a kormány szokta választani (legföljebb kiválasztani), hanem a törvényhatósági bizottság tagjai. Bárczy István levonta a helyzetnek azt a konzekvenciáját, amely számára egyedül volt lehetséges. Csak opportunus volt, nem pedig hős. Amit tett, nemcsak a kötelessége volt, de eminens érdeke elsősorban. S ha a közgyülés elismerést szavazott néki, ezt a tényt csakis azzal az értelmezéssel fogadhatjuk, hogy Budapest jelenlegi polgármesterének már azért is elismerés jár, ha egyszer a saját érdeke találkozik a polgárság érdekével.

Fullánkok

Lemondani

olyasvalamiről, amihez anyagi, vagy erkölcsi érdek fűz, lehet fájdalmas dolog, lehet férfias cselekedet. De lemondani arról, aminek csak a látszata a miénk, aminek a létezése tulajdonképpen erkölcstelenség, — nem hősiesség, nem szivszaggató ügy. Bárczy István polgármester urat a kormány a főpolgármester helyetteseitésével bizta meg. A főpolgármester a kormány közege, ellenőrző szerve, a polgármester ellenben első tisztviselője annak a törvényhatóságnak, amely fölött az ellenőrzést gyakorolja a kormányközeg. Látnivaló, hogy a kettős minőség a legélesebb ellentétben, a legnyilvánvalóbb összeférhetetlenségben állott egymással s valóban a jelenleg divó összeférhetetlenségi szemethunyás kell hozzá, hogy akadjanak emberek, akik ezért a tetteért ünnepeljék a polgármestert. Vajion akkor, amikor a polgármesteri állásról van szó s amikor az összeférhetetlenséget a kormányzat csődje, a teljes tehetetlenség teremti meg, szintén ilyen kuruc pózban fogjuk viszontlátni a hatalmas, podesztát?

Előljárót

választ a közgyülés. Ez a körülmény különös aktualitást kölcsönöz annak a megállapitásnak, hogy Budapest előljárói — egy-két kivétellel — nem ütik meg azt a mértéket, amelyet a rájuk háruló nagy feladatok megszabnak. Budapest kerületi polgármesterei — tisztelet a tisztelendőknek! — vidéki nivójú, szük látókörű beamterek, akiknek abban a törekvésben merül ki a munkájuk, hogy az esztendő végén kevés legyen a hivatali restáncia s hogy a fizetési korosztályoknak a létráján biztosan felmászhassanak a teljes nyugdijélvezet tetejére. Silány anyagból válogatják össze az előljárókat, ez az eredendő hiba. Most is olyan embert készülnek megválasztani, aki — úgy mondják — nagyon szorgalmas és hűséges tisztviselője a fővárosnak, egyéb képességeit azonban — úgy mondják mindeddig gondosan elrejtette. Egy kis szelekció itt sem ártana talán! . . .

A ródli

és a zene egyenkint és összesen nagyon szép dolgok, sőt kultúrdolgok. Ugy kerülnek össze ezen a papiron, hogy a polgármesternek dédelgetett csemetéi ők ketten: a zene és a ródli. A szab. európai látókör tulajdonosa napokat szentel, ha arról van szó, hogy egy új zeneoktatási főfelügyelői állásra vonatkozó szabályrendeletet kell tanulmányoznia, vagy egy újfajta ródlipályának a dimenzióit meghatározni. A ródlitól és a zenétől sem pénzt, sem időt, sem munkát nem sajnál a polgármester s talán az érzékeinek ez a kétoldalúan egyoldalúsága okozza, hogy a főváros eminens közgazdasági kérdései, a legsúlyosabb napi problémák hidegen hagyják. Ez ri ki a költségvetésből s a polgármester minden ténykedéséből.

Elrejtett deficit.

Álegyensuly a költségvetésben.

A főváros költségvetése számszerűleg egyensulylyal zárul. A kiadási és a bevételi előirányzat egyaránt 85.216 millió korona. A pénzügyi ügyosztály jelentése ehez megjegyzi, hogy az 1913. évi költségvetési tervezet a kiadások és bevételek egyensulyán nyugszik.

Ezzel szemben vitatjuk, hogy ez az egyensuly *csak a papiron* van meg, és hogy a költségvetés számoszlopai közt *tekintélyes hiány* huzódik meg. Egyenesen naiv és primitiv módon jutott el az előirányzat ehez az egyensulyoz. Még pedig ugy, hogy a kiadási preliminárét adott mennyiségével szemben a rendkivüli kiadási előirányzatot egyszerűen leütötte oly összegig, amely a kiadások mértékéig telik. Igy történt, hogy a rendkivüli kiadások az 1913. évi előirányzatban 5.657,196 koronáról hirtelen 2.710.830 koronára csökkentik. A rendkivüli kiadások e restringálása az a sülyesztő, amelybe a deficitet a pénzügyi ügyosztály elbujtatja. Az ügyosztály jelentése szerint a mult évi költségvetés ama tételeinek összege, amelyek az 1913. évre már nem nyulnak át, 3, 833.272 koronára rugnak, ugy hogy a rendkivüli kiadások előirányzatának csökkenése is ez összegnek felel meg. Hogy miért nem nyulnak át ezek a tételek, azért-e, mert konzumáltattak vagy talán azért, mert keresztülvitelüktől elállott a város, azt nem árulja el a jelentés. De érthetetlen és büdzsé-technikai szempontból, abszurdum, hogy a költségelőirányzat megitéléséhez adatként a rendkivüli kiadásokat sorozza fel, amelyek az előirányzatból hiányzanak. Ezek a rendkivüli kiadások vagy a beruházások számlájára kölcsönpénzekből teljesittettek és akkor a rendkivüli preliminárehoz semmi közük, vagy a költségvetés keretén belül végeztettek és akkor teljesen érthetetlen, hogy egyik évből a másikra 3 milliós csökkenés mutatkozik. Ugylátszik, a jelen esetben egy kis revirement esete forog fenn olyképpen, hogy a mult évben még rendkivüli kiadások cime alatt szerepelt létesitmények tulnyomó része egyszerűen a kölcsönpénzekből fedezendő beruházások teherszámlájára tolattak át. Mindenesetre a rendkivüli kiadások e feltünő három milliós csökkentése bővebb magyarázatra szorul.

De tekintsünk el ettől a deficit-sülyesztőtől és nézzük a költségvetés egész strukturáját. A rendes kezelésben, amely pedig irányadó a község háztartásában is, a mérleg ekként alakul: A rendes kiadások a rendes bevételeket 2.946,366 koronával haladják felül. Itt tehát a számszerű hiány csaknem ez a három millió. *Pontosan ugyanennyivel nagyobb* a rendkivüli bevételek összege a rendkivüli kiadásoknál. *A rendes kezelés deficitjét, tehát a költségvetés a rendkivüli bevételek* ugyanennyi plusszából fedezi. Aminek realitását nagyon problematikussá teszi az, hogy mig 1912-ben a rendkivüli preliminárе többlete csak 154.952 korona volt, addig az 1913. rendkivüli preliminárе egyszerre

2.946,366 koronára, tehát csaknem az előző évinek huszszorosára ugrik fel. Jellemző, hogy a jelentés e nagy rendkivüli bevételi többletet, *a gyümölcsöző kölcsönpénzek kamatai* cimén felvett 1.656.000 koronás többletből és az ujonnan még felveendő közkölcsönpénzek időközi kamataiból várja. Nézzük meg azonban kissé közelebbről ezt a tételt. A kölcsönpénzekből tudvalevőleg már csak mintegy 20 millió készlet van, amely feltétlenül elfogy féléven belül, vagy még hamarább. Ezután tehát ki van zárva 1.5 milliónál is nagyobb kamat. De egyenesen monstruózus, hogy a költségvetés a rendkivüli bevételek 3 milliós plusszát csak ugy tudja beállitani, ha azt ujabban felveendő kölcsönpénzek csaknem 1.4 millió időközi kamatját is beszámitja.

Ezzel tehát demonstrálva van, hogy a főváros *jövő évi költségvetése ujabb kölcsön felvétele nélkül okvetenül egalább is 1.5 millió korona deficittel* zárul. — A látszólagos egyensúly második forrása eszerint a majdani kölcsön majdani kamatja.

De menjünk tovább! A *rendes* kiadások 1912-hez képest 10.6 millióval növekedtek, a rendes bevételek csak 8.6 millióval. *Itt már két millió koronás* reális hiány van a rendes kezelésben, amelyet csak a rendkivüli kiadásokkal és kölcsönkamatokkal való manövrirozás képes valahogy a papiron ellensulyozni. De nézzük csak, hogy miből alakul a bevételi többlet. Először is az állami egyenes adók utáni községi pótléknál 2 millióval több van fölvéve „a nagyarányu épitőtevékenység" eredményeként. — Hát ez egyszerűen gyermekmese. Nagyarányu épitkezés már nincs, a házbéradó nagymérvü emelkedésére számitani a jövő évben nem lehet és a *két milliós plusz* nem lesz meg. A bevételi többlet legnagyobb tétele tehát fantom, mely teljesen irreálissá teszi a büdzsét.

A kölcsönpénzek 3 milliós kamata, kapcsolatban a rendkivüli kiadások indokolatlan milliós leszállitásával és a be nem állható 2 milliós pótadótöbblet ingatag reménysége, nyujtja az alapot a költségvetés egyensulyára. Szép kis alap! — Szép kis egyensuly!

Hiába kertelünk, hiába rejtegetünk: *a főváros háztartásában itt a deficit.* Elbujtatni laikusok számára lehet, de letagadni a tényt nem lehetséges. A számok igazsága rettenetes erővel suit le azokra, akik e pénzügyi gazdálkodásért felelősek!

Főpolgármester kerestetik. Esetleg Királyi biztos.

Szombaton este, rögtön a bizalmatlansági manifesztáció után, a kormány a félhivatalos tudósitó utján tudtára adta mindenkinek, akit illet, hogy rövid időn belül betölti azt a tátongó ürt, amely Bárczy Istvánnak a főpolgármesterhelyettesi állásról való bús rezignációja folytán támadt. Megindult a kombináció, ki lesz a boldogtalan kiszemelt? Egy városházi vezértől megkérdeztük, nagyon fél-e a kormány fenyegetésétől s kit tippel a főpolgármesteri állásra. A vezér eltalálta a megfelelő hangot: a kormánynak erről a tervéről nem is lehet másképpen beszélni, csakis tréfásan:

— Első helyen Rudnay Bélát fogja jelölni a kormány — mondotta az illető. Azért Rudnayt, mert ő már királyi biztosi minőségében megismerkedett a közgyűlés termével. A bizottsági tagokkal nem, mert egyet sem látott közülök a teremben. A második hely Kubinyi Gézát illeti meg. Ő viszont nagyon is jól ismeri a városházát. Az árverési csarnok körül élénken buzgólkodott. A harmadik helyre Cserny Károlynak van a legtöbb kilátása, ő képviseli a legméltóbban az agrárokat a munkapártban.

Eddig szól a móka. A valóság pedig az, hogy a főpolgármestert nem a kormány nevezi ki, hanem a közgyűlés választja. Igaz, hogy a jelölés joga a kormányt illeti meg, illetve a jelölteket a kormány ajánlja a királynak. Ismerjük a Lukács-kormány feltétlen loyalitását és azért nehezen hisszük, hogy Lukács László a királyt kitegye annak a kétségtelen blamázsnak, amely a választásnál érném. Mert ennek a kormánynak az akaratát ez a közgyűlés aligha fogja többé respektálni s könnyen megtörténhetik, hogy a három jelölt közül vagy éppen a harmadikat, vagy egyiket sem fogja megválasztani.

A nagy kő elrepült és hogy hol áll meg, nem lehet kétséges.

Veszélyesek az árkádok.

Az Erzsébet-téri árkádos Adria-palota dolgában minden jel arra mutat, még nem mondották ki az utolsó szót. A józan ész s a közérdek sulyos vétója minden bizonnyal meg fogja akadályozni a közmunkatanács felbőszitő döntésének megvalósitását. Heteés fővárosi bizottsági tag és ügyvéd a mult héten beadta az árkádospalota uj épitési terveit a városépitési ügyosztályhoz. Az ügyosztály az aktacsomót rögtön továbbitotta a közlekedési ügyosztálynak. Mert a sokfejü közérdek, melyen az engedély megadásnál a tanács túltette magát, legfőképpen a közlekedés szempontjából követeli a határozat megváltoztatását.

Az Erzsébet-térnek ezen a részén megy keresztül a közuti villamos lipótvárosi vonala s ez alatt húzódik a földalatti villamos Gizella-téri szakasza. A műszaki megállapitás szerint a közuti sinjeit két méterrel beljebb kell helyezni az uttestnek a tér felé eső része irányában. Sőt ezenkivül a földalatti villamosra is veszélyes lesz a közelében alaaknázott palota.

A földalatti villamosra az ügyosztály tiltakozó tetlennek mondja az árkádok létesitését.

A földalatti vilamosra az ügyosztály tiltakozó javaslata értelmében veszélyt jelent az árkádos Adria-palota. Már pedig a földalatti féligmeddig városi tulajdon. És már ezért sem szabad nyugodnia a fővárosnak addig, mig a terv protezsálói abba nem hagyák bujtogató munkájukat.

Vázsonyi napja.

Szombaton, 1912. december hó 14-ikén, d. u. negyed 7-kor, Budapesten, a váci-utcai uj városháza közgyűlési termében páratlan természeti csoda történt: a törvényhatósági bizottság "majdnem egyhangulag" megszavazta a kormánynak a tőle meg nem szokott bizalmatlanságot. Száz esztendős embereknek az álma valóra vált. Miről apánk kétkedve szólt, hogy szeretné látni azt a kormányt, amelyet Schreyer Jakab és Glücksthal Samu nem támogat, amelytől Radocza János és Morzsányi Károly, Kriszháber Leó és Pető Sándor megvonják a bizalmukat: — ime, eleven és letagadhatatlan valóság lett belőle!

Oh jerum, jerum, milyen változása az erőviszonyoknak és Rózsavölgyi Gyulának és Vaszilievits Jánosnak és a többi hazafiaknak, akiknél Lukács László, a számok mestere, ezuttal elszámitotta magát. Gyorsan kalapácsot a kezünkbe és hegyes szögeket, hogy leszögezhessük a tényeket és hozzászögezhessük a megváltozhatatlan tényekhez a megváltozott mamelukokat, a kurucokká vedlett kormányoszlopokat!

Szép nap volt a december 14. Ugy kezdődött, mint minden szombati nap: először felkelt (nem volt jelen), azután kibontakozott és mire dél lett, felhők borultak reá. Sürű és nehéz felhők, amelyek mögül, mennél jobban közeledett az este, annál erősebben kikandikált a bizalmatlanság. A felhőkből örömkönnyek hullottak alá, a könnytulajdonosok megcsontosodott virilisták voltak.

De tartsunk némi sorrendet, uraim és hölgyeim. Mert hölgyek is voltak a karzaton, nemcsak demokraták. A karzat beleszólt, helyesebben szólva beletapsolt a tanácskozásba. Megszületett a speciális karzati jog, a taps s a kodifikátora, Weidingerje ennek a jognak Radványi Izidor volt, ugyis mint elvhü demokrata, ugyis mint olyan, aki az eredményről már előre is csalhatatlan információt adott mindenkinek.

Zsufolva volt a karzat, de még jobban elfogta a zsuf a padsorokat, amikor a bizottsági tag urak elfoglalták a helyeiket a teremben. Egy kültelki demokrta próbát tett a karzatról: ledobott a terembe egy gombostüt, de Halász főterembiztos azt kiáltotta: „Nincs hely," mire a gombostü, kipp-kopp belebujt a Bárczy István zsebébe. Az elnöki székben a humorelnök, Rózsavölgyi Gyula ült. Jelentette, hogy Kauser Jánosnak nem kell a mandátum, de hogy a műépitészi létszám teljes legyen, Körösi Albert készségesen vállalkozott a távozó bizottsági tagnak a helyét betölteni. Jelentette továbbá, hogy széninség van, Szalay Mihálynak inditványa van, Vita tanácsnoknak pedig előterjesztése van.

— Gyerünk tovább! — fujták az öregek (a gólyák mohón figyelték az eredményeket). De nem mentek tovább, ki is kaptak a kedélyes Rózsavölgyi Gyulától:

— Üljenek le a régi bizottsági tag urak! — mondta és ahogy mondta, igy is lőn, mert közben a polgármester kezdett beszélni. Beszélt, beszélt és a sajtópáholyban megállapitották, hogy Bárczy Istvánra is pászol az, amit a király Széll Kálmánnak mondott:

— Beszélni, aztat tud maga, kedves Széll! . . . . .

Amikor befejezte, felzugott a taps és éljenzés — mert felállt Vázsonyi Vilmos, halkan kezdte, erősebben folytatta és dörgő hangon végezte. Ez volt ám a beszéd! Semmi frázis és mégis csupa csillogás, semmi páthosz és mégis mennyi méltóság. Csupa nemesség, csupa művészet: erő, szellem, ötlet, szatira, igazság, logika — ezekből az elemekből szivta össze Vázsonyi Vilmos másfélórás beszédét, a legszebbek közül valót, amelyek ebben a teremben elhangzottak. Volt is figyelem és élvezet, utána pedig vastaps. A legmohóbban Springer Ferenc hallgatta Vázsonyit, utána Halász Manót illeti a legjobb figyelmességi klasszifikáció. Hiába próbálta ki a snájdigságát Madarassy-Beck Gyula báró. Vázsonyinak nem került nagy fáradságába, hogy visszavágjon s mire a végéhez ért, a báró mindjobban elcsöndesült.

Kolosszális volt a beszéd hatása. Az emberek mámorosan tapsoltak és éljeneztek, de annyira még sem veszitették el fejüket, hogy Benedek Dezsőt észrevegyék és szóhoz engedjék. Két karu emelő lett a renegát függetlenségiből: egy hangot sem lehetett érteni abból, amit az ajkai rebegtek, csak a kezeit himbálta fel és alá. Rózsavölgyi tata éppen meg akarta vonni tőle a szót, de e pillanatban az elnöki emelvénynyel szemközt, a padsorok mögött feltünt egy hosszú, szikár, fekete szakállas ur és mereven nézte az elnököt.

— Jesszusom, Tisza István grófi! — kiáltotta Rózsavölgyi Gyula, de Tisza István képmása csakhamar megmozdult és a demokraták felé igyekezett. Kisült, hogy a kisértet nem is annyira Tisza István volt, mint inkább egy uj bizottsági tag: Rényi József.

Most azt mondta az elnök:

— Felteszem szavazásra a kérdést!

A többire nem is voltak kiváncsiak az emberek. Megmozdult a birnáni erdő és harmincan sem voltak, az ülvemaradottak. A krónikás csak ugy találomra ideiktat néhány nevet (hadd lássa a kormány, kikre támaszkodhatik feltétlenül): Hüvös József, Hüvös Iván, Simonovics Béla, Dick Béla, Weinszeisz Lajos, Winter Lajos, Böszörményi Oszkár, Weisz Manfréd, Benedek Dezső, Sándor Pál, Darvai Fülöp, Beck Gyula, Mezei Mór, Fürst László, Heltai Ferenc és Kassai Ferenc dr. Ezzel az ambiciózus uj

Tejtelep az Üllői-uton.

Hosszú harcok és küzdelmek után végre — ugy látszik — nyugvópontra érkezik a Központi Tejcsarnok uj telepének régóta vajudó ügye. Ugy értesülünk, hogy a Tejcsarnoknak az üllői-uti ingatlanvételre vonatkozó ajánlata már legközelebb az illetékes szakbizottságok, annak utána pedig a közgyűlés elé kerül.

Három esztendővel ezelőtt — akkor még Melly Béla volt a közélelmezési ügyosztály vezetője — illetékes tényezők úgy kontemplálták a dolgot, hogy a Központi Tejcsarnok épitsen modern, hatalmas telepet s a vállalatban egyformán vegyen részt a mezőgazdasági érdekeltség (a szövetkezeti tagok) a főváros és a kettő közötti érdekellentét kiegyenlitésének biztositékaképpen a földmivelésügyi miniszterium. A terv oly szép és tetszetős volt, hogy — megbukott. Es wär' zu schön gewesen — ahogy a költő dalolja! . . .

Elment Melly, jött helyébe Folkusházy. A tárgyalások félbeszakadtak, majd ujból megindultak, de — Piccadilly alapon. Arról volt szó, hogy a Tejcsarnok a fővárostól ingyen telket kap, kölcsönt is vehet reá, de a vállalatból — részvénytársaságot kell csinálni. Folkusházyt nem lehetett felvilágositani arról, hogy ez a forma nagyon szerencsétlen s a fővárosra és a vállalatra egyforma veszedelmet jelent. Makacsul ragaszkodott a lehetetlen eszméhez, úgy hogy a Központi Tejcsarnok végre is kénytelen volt uj alapra fektetni az ajánlatát.

Most már mindössze arról van szó, hogy a főváros a Központinak nagyobb telket ád el az Üllői-ut végén, a becsértéken, amely tudvalevőleg nagyobb, mint a leltári érték. A vállalat a méltányosság legszélsőbb határáig elment: nem kér semmiféle kedvezményt, nem kéri a vételár mérséklését, sőt az ellen sem emel kifogást, hogy a főváros telekkönyvileg biztositsa az eladott ingatlannak a vállalat által jelzett célra való használatát.

---

városatyával egyébként egy kis incidens történt. Heltai Ferenc dr. védőbeszéde alatt sem volt túlságosan osztatlan a csend. Az emberek zugtak és bugtak, azonkivül minduntalan közbeszóltak. Heltai nyugodtan tűrte a zajt, a csipkedőket visszacsipte és álta a vihart, azt gondolván magában, hogy látott ő már más szeleket is. De Kassai Ferenc, a kedves, naiv lipótvárosi fiskális, nem tudta elnyomni a keserűségét a zaj miatt. Uj és szokatlan volt néki a dolog, egy ideig sápadtan ült a helyén, aztán hirtelen felpattant, összekulcsolta a két kezét és formálisan beszédet mondott a szólás szabadság védelmére. Viharos derültség keletkezett és Rózsavölgyi Gyula maga is nevetve szólt:

— Szépen köszönöm a bizottsági tag urnak a nem várt segitséget! . . .

Ez még a szavazás előtt történt. A szavazás után az elnök azt mondta:

— A közgyülés **majdnem egyhangulag** elfogadta Vázsonyi Vilmos inditványát. Tomboló tetszészaj volt az elnöki enunciáció kisérője. A lelkes demokraták vállszélre kapták a vezért s ha történetesen a Duna jegén tartották volna meg a közgyűlést, I. Ferenc József pedig még csak a jövő embere volna, akkor Vázsonyi Vilmost egészen biztosra királylyá kiáltják ki. Igy azonban nem történt egyéb baja, mint az, hogy ujból és ujból megfürdött a népszerűség delejező fényében (ez a legjobb napkúra!) A lépcsőkön hiveinek ujabb csapatja várta, Back Rafi vezetésével.

Ünnepelték a nap hősét, büszke lelkesedéssel, rajongó szeretettel. Darvai Fülöppel, Fürst Lászlóval szemben egészen másképpen nyilatkozott meg a népnek a kegye.

— Gaz mungók, Lukács-huszárok! — és hasonló jók repültek feléjük s mire magukhoz tértek kellemetlen meglepetésükből, a teremre ráborult a sötétség, Halász József előszedte a nagy kulcsot és bezárta a szárnyas ajtókat.

A kellemetlen kritikus.

Harc a bizottsági helyért.

Mult heti számunkban röviden hirt adtunk arról a mozgalomról, amelynek végső célja az, hogy egy közszeretetben álló, nagytudású, hasznos munkásságot kifejtő tagja a közgyülésnek a legfontosabb szakbizottságból, a pénzügyiből kiszoruljon. Nevek említése nélkül is mindenki tudta, hogy kiről van szó: Hüvös Józsefről és Szabó Józsefről.

A nyolcadik kerületi bizottsági tagok értekezlete s ennek nyomán a kerületközi választmány is még tovább ment, mint amit jelentettünk s Szabó Józsefet nemcsak a pénzügyi, hanem a középitési bizottságból is törölte, helyesebben mielőzte. A pénzügyi bizottságban 3 uj tagot jelöltek: Bálint Sándort, Jakabffy Ferencet és — Lengyel Endrét (Hüvös József vejét). Fölösleges bizonyitani, hogy ez a mellőzés semmiképpen sem indokolt, semmiképpen sem válik becsületére a fővárosnak. Szabó József megmutatta, hogy egyik legalaposabb, legképzettebb tagja a pénzügyi bizottságnak. Az utóbbi esztendők folyamán alig volt olyan közérdekü kérdés, amelyben egyéniségének kétségtelen súlyával, világos észjárásával, gyors áttekintő képességével nem képviselte volna a főváros érdekeit. Bátran valljuk, hogy Vázsonyi Vilmoson és Heltai Ferencen kivül senki sincsen, aki annyira tájékozva volna a városi ügyekben, mint Szabó s akinek a tudása annyira sokoldalu volna, mint az övé. Le kell szögezni azt a tényt is, hogy Szabó József egész közéleti tevékenységéhez sohasem tapadt a jogosulatlan magánérdek előretolásának a gyanuja sem. S ha szemügyre vesszük, hogy kik azok, akiket vele szemben mindkét bizottságban jelöltek, még kirivóbb az a szilárd meggyőződésünk, hogy Szabó Józseffel méltatlanul, igazságtalanul bánt el a saját kerülete, a saját pártvezére. Mert I. Bálint Sándor számára amugy is jutott volna hely, de eddigi működése — a téglakartel szervezése — különben sem olyan érdem, amelyből a közérdeknek valami tulságosan lelkes szeretete arditana ki. 2. Jakabffy Ferenc kiváló épitőmester, a nevét viselő államtitkár fivére, azonkivül a IX. és X. kerület országgyülési képviselője. Aki többet és jobbat tud róla, az, de csakis az szavazzon reá. Et nune venio ad fortissimum . . . 3. Lengyel Endre dr. neve nem ismeretlen a közönség előtt. Aránylag rövid idő óta szerepel a nyilvánosság előtt, de máris jelentős eredményeket sikerült elérnie. Nevezetesen: a) Hüvös Józsefet választotta ki apósának és az ő kedvéért elvállalta a városi villamos vasut ügyészi állását, b) az illemhelyek kérdésében mereven elutasitó álláspontot foglalt el László és Beetzék — mérsékelt expenznótájával szemben. Ebbeli aggodalmai honorálást nyertek, de a kloset-ipar népszerűsitése még nem jelent pénzügyi szakértelmet, c) három esztendőn keresztül jeles tagja volt a könyvtári bizottságnak, mely minőségében a főváros könyvtárügyének a legcsekélyebb mértékben sem ártott. A főbaja pedig — amiért nem tartjuk odavalónak, ahová állitani akarják — hogy nagyon derék, nagyon kedves uriember, aki a légynek sem árt, már pedig a pénzügyi bizottságban olyan férfiak kellenek, akik nemcsak a légynek, hanem ha kell, hatalmasabb állatoknak is tudnak ártani s a közérdeknek használni.

A mult héten a napilapok ugyanolyan kommentárokkal kisérve tárgyalták a különös mellőzés dolgát, mint a Fővárosi Hirlap. A nyolcadik kerület vezetői, abban a téves meggyőződésben, hogy ezeket a kommentárokat maga Szabó József sugalmazta, bosszút forraltak és Szabót most már nemcsak — mint eredetileg tervezve volt — a pénzügyiből, hanem a középitési bizottságból is kiszoritották s helyébe Hüvös Ivánt jelölték. A városi villamos vezérigazgatójának érzékenységét nem akarjuk megsérteni (respektáljuk a jogos ambiciót) s ez okból nem mérjük össze az ő szaktudását, hozzáértését, a középitési ügyekben való jártasságát Szabó József kipróbált képességeivel.

Szerdán választja meg a közgyűlés a bizottságok tagjait. Akkor dől el az a kérdés, vajjon a közgyűlés itélőképessége, józansága cseké lyebb-e, mint a párthűség fegyelméből folyó ra jongás ul. — Weinszüsz Lajos személye iránt (ez az úr is VIII. kerületi és tagja akar lenni a pénzügyi bizottságnak.) El fog dőlni, érdemes-e kitartóan, lelkesen fáradozni a közügyekben, kitenni magát a nagyok irigységének és gyülöletének, a rosshiszemüek gyanusitásainak. El fog dőlni, hogy a 36-os választmány, vagy a kerületi pártértekezlet határozata olyan szentség-e, amelyhez még az igazság kedvéért sem szabad hozzájárulni.

És el fog dőlni még valami, ami mindennél fontosabb és jellemzőbb, vajjon az a bizottsági tag, aki tudja és meri birálni a tanács előterjesztéseit, megkövezni való-e, vagy pedig arra érdemes, hogy bizottsági tagtársai bizalmukkal ujból megajándékozzák. Mert itt van a kutya eltemetve és ennél a pontnál tör ki az egész ügy alapos ismerőjéből a felháborodás. Nyilt titok, hogy

az egész Szabó -ellenes akciót Bárczy István polgármester kezdeményezte. Hüvös József csak végrehajtója a polgármester.. akaratának.

A polgármester urnak régóta fáj, hogy voltak Piccadilly-szerű javaslatok, amelyek még azt sem tudták elérni, hogy a pénzügyi bizottság elé kerüljenek. Bárczy István régóta nézi ellenséges szemmel Szabó Józsefnek a működését, mert Szabó nem rejtette sohasem véka alá a meggyőződését s ugy a középitési, mint a pénzügyi bizottságban is véletlen elmondta a véleményét a Bárczy-rezsimről.

A polgármester nem türi a jogos kritikát. Ellenőrzés nélkül, hozzáértők nélkül szeretne kormányozni s csak természetes, hogy ebből a szempontból kedvesebb neki Weinszeisz Lajos és Jakabffy Ferenc és Bálint Sándor és Lengyel Endre, mint a „forradalmár" Szabó József! . . .

OMNIA
MOZGÓKÉP-PALOTA
Bejárat: VIII., József-körut 31. szám.
Telefon 120–40.

A saison legszenzációsabb műsora!
Asta Nielsen-
nel a főszerepben-
A bohó ifjuság
vigjáték három felvonásban.
Az uzsorás
társad. szinmü 3 felvonásban.

!! Kizárólagos joggal !!
A boszniai szerb határon
A Balkánról
1. Részletek a török-görög ütközetekből.
2. Egy török hadihajó elfogatása a görög hadiflotta által.

Események

Lapunk telefonszáma: 137-15

Gáz és villany.

Gál Károly, a törvényhatósági bizottságnak ez a nagy népszerűségű, oszlopos tagja, akinek újraválasztása körül oly magasra csaptak a szenvedélyek hullámai, megmutatta, hogy méltó volt arra a bizalomra és ragaszkodásra, amelyet a választópolgárság vele szemben tanusitott.

A középitési bizottság világitási albizottságának legutóbbi ülésén tárgyalta a Budapesti Általános Villamossági Rt., a Magyar Villamossági Rt. és a Fővárosi Elektromos Művek által a magánosok részére készitendő elektromos berendezések 1913. évi árjegyzékét. Az árjegyzékek tárgyalásánál felszólalt Gál Károly, aki a beterjesztett tarifákon némi módositások eszközlését kérte. Hosszabb beszédben tiltakozott az ellen, hogy a közönséget a rossz gazdasági viszonyok mellett újabb emeléssel terheljék és ha el is ismeri azt, hogy az anyag- és munkabéreknél emelkedés tapasztalható, a vállalatok tarifái ma oly magasak, hogy ezeket a közönség megterhelése nélkül még jobban drágitani nem lehet. Erős Sándor dr. és Stromszky Sándor szintén osztották Gál Károly nézeteit. A vállalatok képviselőin kivül még Ripka Ferenc dr. gázgyári központi igazgató reflektált a fölszólalásokra, mire a bizottság elhatározta, hogy az árjegyzéket egyelőre fél évre jóváhagyja a Magyar Villamossági RT. árjegyzékét azonban leszállitotta arra a nivóra, amelyen a másik két villamossági társaság árjegyzéke áll. — Ugyancsak Gál Károly indítványára hozzájárult a bizottság ahhoz is, hogy csak az anyagárakat lehet egy félévre emelni, de a munkabérek nem lehetnek magasabbak. A bizottság ezután változatlanul elfogadta ugyancsak félévre a fővárosi gázművek 1913. évi egységárjegyzékét. Gál Károlynak arra a kérésére, hogy a gázgyár szállitsa le a tarifát, Ripka központi igazgató azzal válaszolt, hogy a koksznak változatlan áron való eladása kárpótol ezért.

—

Sajtópör és sajtókritika. A „Népszava" irja a következőket: Sok kellemetlen dolgot irtak már erről a cenzusos, virilistás fővárosi közigazgatásról. Pénzpocsékolással, panamákkal vádolták meg a főváros urait, akik meg is próbálták, hogy a bírósággal tisztitassák ki becsületüket. Ez azonban nem sikerült. Hoványi Kornél hirlapiró szenzációs fölmentése után a másik sajtópört visszaszivta a főváros és most szerdán is lényegileg ugyanez történt a harmadik sajtópörben. Egy hirlapiró a fővárosnak a tabáni telekvásárlás körül kifejtett működését tette kritika tárgyává. Azt irta, hogy a tanács drága pénzen hasznavehetetlen telkeket akar a főváros nyakába varrni. A budapesti ügyészség sajtó útján elkövetett ráglmazás miatt vádat emelt. A szerdai tárgyaláson megjelent Harrer Ferenc fővárosi tanácsos is. Az esküdtek megalakitása előtt a vádlott kijelentette, hogy a cikk tényállításait fenntartja, de Harrer tanácsos eljárását sem inkorrektnek, sem rosszhiszeműnek nem látja és ezt nem is irta. Balás ügyész erre a vádat elejtette, mire a bíróság az eljárást megszüntette. A főváros tanácsa tehát nem tagadja vagy nem veszi sértésnek azt az állitást, hogy drága pénzen hasznavehetetlen telkeket akar a főváros nyakába varrni és megelégszik azzal, ha kijelentik, hogy egyik tanácsnokot nem tartják gazembernek. Valóban szerény igényei vannak a főváros tanácsának a becsület terén. Dehát rosszhiszeműség nélkül is lehet óriási károkat okozni és úgylátszik, ez ellen a vád ellen nem is védekeznek a főváros urai. Ők tudják, miért nem.

Akarja látni Kelet mesés kincseit.
Látogasson el
Schönwald Imréhez, Deák Ferenc-utca 21.

Közgyülés előtt. A holnapi közgyülés tárgysorozatának legkiemelkedőbb pontja kétségkivül az árverési csarnok és nyilvános hatósági raktár üzletszabályzata. Tudvalevő, hogy az uj intézmény létesitését még januárban határozta el a közgyülés, de a kereskedelemügyi kormány az engedély megadása előtt az üzletszabályzat bemutatását kivánta a fővárostól. Nem lehet kétség az iránt, hogy a közgyülés a tanács előterjesztését — Vita Emil dr. tanácsnok szép munkáját — változatlanul magává fogja tenni s ezáltal ennek a közhasznu és kiváló szociális jelentőséggel biró intézménynek az életbeléptetését elő fogja mozditani. — A másik tárgy, amely nem annyira fontos, de annál pikánsabb és vonzóbb, a választás lesz. A tanácsnokok választása egyhangu lesz, de a szakbizottságok listáján alighanem nevezetes törlések és változások lesznek. A gázgyár épitési munkálatairól szóló jelentésen kivül a Gschwindt-féle telek szabályozásának az ügyére hivjuk fel a közfigyelmet. Ennél a pontnál érdekes felszólalás várható.

Prognózis: A közgyülés termein kivül izgalmas kortesharc. Bent az ülésteremben lagymatag hangulat, elvétve nehány élénkitő momentum.

A főváros koszorúja. A Ferenc József jubileumi dijakat alkalmasint még ezen a héten, de mindenesetre a karácsonyi ünnepek előtt fogja odaitélni a zsüri. A tudományos dijra még mindig Prinz Gyulának, a szépirodalmi dijra pedig Krudy Gyulának van a legtöbb esélye.

Változások az árvaszéknél. Mult heti számunkban egyoldalú információ alapján megirtuk, hogy a Morlin Imre és Szécsi Ignác nyugdijaztatása folytán megüresedő árvaszéki elnökhelyettesi állás elnyerésére Rill Ágoston mellett Ságody Imrének volna ugyan a legtöbb esélye, de Ságody visszavonulni készül és nem pályázik az állásra. Ugy értesülünk, hogy közleményünknek ez a része nem fedi a tényeket, mert Ságody Imrének eszeágában sincsen nyugdijba vonulni s a siker biztos reményével vesz részt a pályázatban. Az ilyképpen megüresedő 2 ülnöki állást minden valószinűség szerint Ágoston Gézával és Wurm Elemérrel tölti be a közgyülés.

Az adójavaslatok ellen. Az egész ország rokonszenves érdeklődése kiséri azt a küzdelmet, amelyet Vázsonyi Vilmos a sérelmes adótörvény ellen folytat. Ugy értesülünk, hogy a főváros polgárságának körében mozgalom indult meg, amelynek az a célja, hogy tüntessen a kormány érthetetlen adópolitikája ellen. Az eredeti terv az volt, hogy a polgárság tüntető meetinget tart. Minthogy azonban közelfekvő az a valószinűség, hogy a kormány nem engedi meg a meeting megtartását, a mozgalom vezetői úgy határoztak, hogy a munkásság bevonásával minegy 40.000 főnyi monstre-küldöttség keresi fel a városháza udvarán a polgármestert, s a polgárság nevében Vázsonyi Vilmos üdvözli őt. A terv megvalósitása biztositva van.

Hol késik a rematorium? A poroszországi Wiesbaden városában tegnap adták át rendeltetésének az uj halotthamvasztót, Poroszország negyedik krematoriumát. Mi nálunk évek óta sürgeti a közvélemény ennek a kérdésnek a megoldását. A közgyülés is kifejezte már a krematorium felállitására vonatkozó akaratát, de minden erőlködés megtörik azon az elvakultságon, amellyel az illetékes tényezők részéről találkozunk.

A gázgyári épitkezés. Szerdán tárgyalja a közgyülés a világitási ügyosztálynak a központi gázmű 1912. első félévi épitéséről, továbbá a gázmű egyéb kiegészitő munkáiról szóló jelentését. A jelentés szerint a partépités csaknem teljesen befejeztetett, mindössze 300 méter mellvédfal épitése van még hátra. Az előirányzattal szemben mintegy 800.000 korona megtakaritás mutatkozik. Az utépités javában folyik, a vasut épités a gázmű épitkezésének előrehaladásával lépést tart. Ezideig 2 kilométer végleges vágányzat készült el. A magasépités munkálatainak legnagyobb része tető alatt van már. Nemsokára felépül a kisérleti gázgyár, a kazánház és a villamos központ is. A gázfejlesztő berendezést a Koppers Henrik essenruhri, Westböhmische Caolin und Chamottewerke A.-G. oberbrisi és a Schlick-Nicholson gépgyár r.-t. budapesti cégek épitik. Ma már a regeneráció teljesen és a kamarák részben elkészültek. — A szén- és kokszszállitó berendezést a Ganz-Danubius r.-t. és egy nürnbergi gépgyár készíti. Ennek a költségei kb. másfél millió koronára rugnak.

A jelentés részletesen beszámol még az egyéb munkálatokról, ugyszintén a régi gyárak kibővitéséről.

A szénuzsora. A szénkérdés ismét aktuális lett. Egyrészt az egyre jobban érezhető szénhiány miatt, másrészt a közgyülés legutóbbi határozata folytán. A Budapesti Hirlap irja a következőket:

Tudvalevően a tanács már hivatalosan is megállapitotta, hogy a szénkereskedelmi forgalomban főképp a poroszországi vaggonhiány miatt van ugyan zavar, de komoly agodalomra nincsen ok. A szénkereskedelmi forgalom tehát hacsak valami rendkivüli körülmény közbe nem jön, remélhetően helyre fog állani. Mindazonáltal fölhatalmazást kért a tanács a közgyüléstől, hogy oly mennyiségű szenet szerezhesen be, amelynek megvételére kilátás van, hogy azt kisimértékben elárusithassa, éppen ugy, mint a fővárosi tüzelőszer raktárban levő fát. Az árusitást a főváros közegei végeznék. Maga az árusitás a jövő hét folyamán fogja kezdetét venni. A tanács különben más üdvös lépést is tesz arra nézve, hogy a szénkereskedők árdrágitó önkényével lépést tartó visszaéléseket lehetetlenné tegye. A közönség köréből ugyanis az utóbbi időben gyakrabban hangzik föl a panasz azok miatt a csalások miatt, amelyeket a szénszállitás körül elkövetnek. A tanács ennek következtében utasitotta a kerületi előljáróságokat, hogy a tüzelő anyag árusitásáról szóló szabályrendelet rendelkezéseinek megtartását szigoruan ellenőrizzék. Különösen felhivja az előljáróságok figyelmét arra, hogy a detailkereskedelmi forgalomban az árjegyzékre vonatkozó rendelkezéseknek szigoruan szerezzenek érvényt. Ez a rendelkezés arról szól, hogy az árjegyzéket az árusitó üzletben, valamint annak bejárata előtt ki kell függeszteni. A vásárfelügyelőket felhivta a tanács, hogy a mértékeket lelkiismeretesen ellenőrizzék és minden erejükkel arra törekedjenek, hogy a közönséget az ujból szemérmetlenné vált megkárositásoktól megóvják.

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV., Kossuth Lajos-utca 9.

Legrégibb, legelőkelőbb márka
Gróf Keglevich István ut.
COGNAC
BUDAFOK
Az összes, bel- és külföldi kiállitásokon legutóbb „Turin"-ban kizárólag diszoklevéllel kitüntetve. Mindenütt kapható.

Az angol városi szervezet. Erről a témáról rendkivül tanulságos és érdekes könyvet irt a fővárosnak egyik legképzettebb tisztviselője, Sidó Zoltán dr., az ujonnan szervezett útbaigazitó hivatal vezetője. Angliában tudvalevőleg a lakosságnak csaknem 80 százaléka a városokban él. A szerző részletesen tárgyalja az uj városok keletkezésére s a városok megszünésére vonatkozó törvényes rendelkezéseket és ezek között a városok aktuális problemájának bemutatásául ismerteti Birmingham városnak a környék bekapcsolásáért folytatott küzdelmét, — melynek eredményeképpen ez a város 1911-ben Angliának London után legnagyobb városává lett. A városi polgárság, a városok jogállása és hatásköre, a városok fajai, a községi választói jog és választói eljárás, a bizottságok hatásköre és ügyrendje, az egyes tisztviselők szolgálati viszonyai és javadalmazása bő ismertetésben részesülnek. Külön fejezet szól Londonnak, mint a világ legnagyobb városának igazgatásáról, továbbá a városok és az állam egyre ellenségesebb viszonyáról, végül felsorolja a szerző azokat a reformkérdéseket, amelyek a városi igazgatás terén ma az angol közvéleményt foglalkoztatják. A tanulmányt rövid bibliografia zárja be.

A legnagyobb érdekesség erejével hat az „Omnia" mai nagyszabásu műsora. „A bosnyák-szerb határ" kizárólagos előadási jogát az „Omnia" szerezte meg és mutatja be a Balkánról felvett egyéb érdekes felvételekkel, melyek közül kiemelendők egy török hadihajó elfogatása a görög flotta által és részletek a török-görög ütközetekből. Mindez oly műsor keretében, melyben „Asta Nielsen" tündöklik teljesen uj szerepkörben, a „Bohó ifjuság" cimü 3 felvonásos vigjátékban, ezenkivül „Az uzsorás" cimü művésziesen megjátszott 3 felvonásos társadalmi szinmü, „Az ezresbankó" cimü 2 felvonásos vigjáték és több elsőrendü természeti felvétel és a világ legujabb eseményei.

Háború lesz a családi tüzhely körül és a legfurfangosabb diplomáciai fogással sem lehet majd békét teremteni, ha megfeledkezik róla, hogy Schönwald Imre, világhires ékszer-, óra- és müiparkereskedésében (Deák Ferenc-utca 21. sz. a.) a legcsodásabb karácsonyi ajándéktárgyakat lehet vásárolni. Vázsonyi Vilmos harcra vezeti a polgárságot a kormány ellen, de még Lukácsék sem fognak olyan vereséget szenvedni, mint azok a családapák, akik karácsonyi szükségleteiket nem Schönwaldnál zik be.

FŐVÁROSI HIRLAP
előfizetési árai:
egész évre .. .. 16 K
fél évre .. .. .. 8 K
Kiadóhivatal: VI., Kiss János-utca 4. szám.

FŐVÁROSI NAGY MOZGÓ
VII., Rákóczi-ut 70.
Igazgató tulajdonos:
GERŐ S. SÁNDOR.
Naponta három óráig tartó
fényes műsor
kerül bemutatásra.
Minden előadásban legalább tiz kép.
Külön váró- és éttermek!
Emeleti erkélyszékek és páholyok.
SZALON ZENEKAR!
Pompás hideg és meleg étkek
E heti étlap:

Magyar rostélyos	K 1.—	Libasült	K 1.20
Serpenyős „	K 1.—	Tészta	K —.50
Borjupörkölt	K —.70	Torta 2 darab	K —.48
Székelygulyás	K —.80	Dréher sör	K —.20
Borjucomb	K 1.20	Sajt emelthäli	K —.30
Sertéskaraj káp.	K 1.40	Rochefort vajjal	K —.40
Rántott velő	K —.80	1 adag imbisz	K 1.20
2 töltött paprika	K —.90	1 kávé	K — 30
Paprikáscsirke	K 1 40	1 chocolade	K —.30
Rántott csirke	K 1.40		

Rózsavölgyi és társai.

Összeférhetetlen városatyák.

Nem kérünk szabadalmat arra a szenzációs felfedezésre: a bizottsági tag urak közül nagyon sokan kellemetlenül összeférhetetlenek. Alig van a városigazgatásnak olyan ága, alig van a közgyülésnek olyan tárgya, melynek árnyékában egy-két városatya nem terpeszkedik. A rejtett összeférhetetlenség ellen nem segit más, mint a nyilt összeférhetetlenségnek, a megfogható eseteknek a nyilvánosságra hozatala. Hiába fogják a kényeskedők a szemünkre vetni hogy a személyek megnevezése személyes kedés; igenis, meg fogjuk nevezni a személyeket, mert az elvi harcnak ez leghatásosabb eszköze Elősorolunk néhány esetet s a közönség döntését kérjük: fenforog-e az adott esetekben az összeférhetlenség, avagy sem?

1.

Hosszu esztendőkkel ezelőtt — lehet annak már vagy husz éve — Majorossy Kálmán épitőmester megépitette a főváros részére a nagyköruti fögyüjtőcsatornát. Az épitkezésből kifolyólag differenciák támadtak a szerződő felek között s Majorossy 1,518.532 kor. 38 fillér tőke és járulékai erejéig rendes pert inditott a budapesti törvényszéknél a főváros ellen. A per folyamán Majorossy tönkrement, agyonlőtte magát, előbb azonban a követelést az Egyesült épitőipar r. t.-ra engedményezte. Az engedményesnek volt annyi esze, hogy a pörét ne bizza valami kiváló jogtudósra. E helyett inkább egy tekintélyes városatya — ügyvéd után nézett és talált is megfelelő embert — Rózsavölgyi Manó dr. személyében. A bizottsági tag ur tehát a fővárossal szemben egy magáncéget képvisel, s amilyen nagy jogi tudása és amilyen szerencséje van, még eredményeket is fog elérni. Az ügyészség az összes alperesi periratokban a leghatározottabban tagadta a követelés fennállását, mégis, a periratváltás befejezése után, közvetlenül a biróság döntése előtt, hirtelen szüneteltették a pert, mert Rózsavölgyi ügyvéd-városatya ur meglepő egyezségi ajánlattal fordult a fővároshoz: mindössze 300.000 koronát kér a fele számára! Az ügyészség még nem nyilatkozott az ajánlatra vonatkozólag, annyit azonban — ismételjük — már a periratokban hangsulyozott, hogy a rt. követelésének nincsen elfogadható alapja, az ügyvéd ur ügyfelének nem jár semmi pénz! . . . .

2.

Mostanában jár le az a tervpályázat, amelyet a főváros a református egyházzal együtt hirdetett a Kálvin-tér szabályozására, illetve a Kálvin-téren épitendő házakra vonatkozólag. A pályázatban kiváló fiatal erők vettek részt, azonkivül a többi, közismert müépitészcégek. A zsüri tagjai között helyet foglal Alpár Ignác is, akinek rátermettsége, odavalósága ugyan kétségtelen, de egy kis szépséghiba mégis akad a kréta körül. Alpár ugyanis sógora az egyik pályázónak, Orth Ambrusnak (Orth és Somló.) Már pedig a közmondás szerint egyik sógor ritkán vájja ki a másiknak a szemét! . . .

3.

Ebben a fejezetben a szállitási összeférhetetlenségnek szentelünk néhány klasszikus példát. A Sáros-fürdő épitési vállalkozói közül az egyiknek Grünwald Mór a neve, a másiknak Schiffer Miksa. Mindketten, a Mór is meg a Miksa is, tagjai a törvényhatósági bizottságnak!

Más! A főváros összes fümagvait Mauthner Ödönnek köszönhetjük. Szintén bizottsági tag. Mauthnernek még egy fővárosi diadala van: a hirdető táblácskáit ingyen helyezheti el mindenütt. Bezzeg, ha egy szegény szatócs röpcédulákat osztogat, annak fizetni kell! . . .

4.

Mult heti számunkban egy kis elmefuttatást közöltünk arról, hogyan fest az összeférhetetlenség a külföldön és nálunk. Néhány példával is füszereztük a mondanivalónkat s a többi között úgy emlékeztünk meg Freudiger Károly bizottsági póttagról, mint aki tagja a kórházi pokrócokat szállitó Freudiger Mózes és Fiai szállitó cégnek és igy szintén összeférhetetlen.

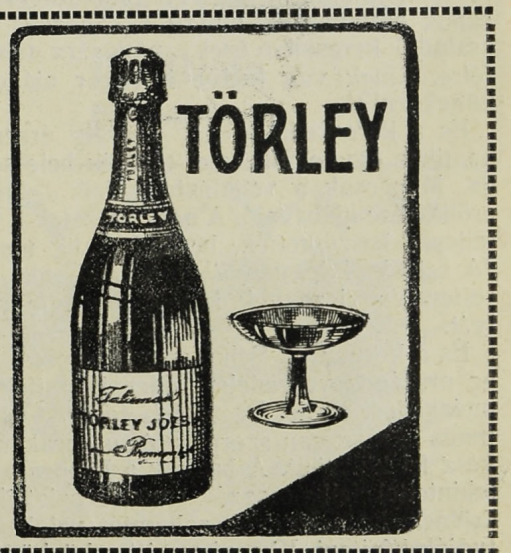
Meggyőződtünk róla, hogy tévedtünk: Freudiger Károly ur semmiféle rokoni vagy üzleti kapcsolatban nincsen a nevezett céggel és igy természetesen egy szó sem vonatkozik öreá abból, amit az összeférhetlenségről irtunk.

Ragyogó brilliáns ékszerek Schönwald Imrénél, Deák Ferenc-u. 21.

MARTA
SZEMÉLY ÉS TEHER AUTO
Gyár:
Marta Magyar Automobil Rt. Arad
Vezérképviselet:
Royal-Garage, Budapest, IX. ker.,
Páva-utca 10-12.

Hirmann Ferencz
fémöntőde, réz- és ércmüárugyára
Budapest, VII., Csányi-utca 7—9.
KÉSZIT mindennemü szerelvényeket viz-, gőz-, légszesz- és fürdőberendezések részére. — Szőlő- és piucegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyukat. Vasuti kocsi és hajó szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vassulyokat. — Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vizvezetéki szerelvények, kovácsolt és öntöttvascsövek. Öntöttvas fürdőkádak és zománcozott kiöntők. — Egészségügyi berendezések. OO Fayence-áruk.

Ipar
Pénzügy
Vállalkozás
Kereskedelem

A TŐKE

Biztositás
Épitészet
Közlekedés
Bányászat

Jön az özönvíz.

Itt a karácsony, a szeretet ünnepe, amikor mindenki csomagokkal megrakodva siet haza, a családi körbe, kedveseinek ajándékkal kedveskedve. A nagy adakozási kedv azonban az idén megcsappant. Nem azért, mintha a szíveket nem duzzasztaná a szeretet, mint egyébkor, hanem azért, mert az egyébkor tele erszények az idén egészen üresek.

Kereskedői nyelven szólva: az idei karácsonyi vásár teljesen befagyott. Az emberek nem vesznek, a boltosok nem adnak el. A vevőközönségre nézve az ünnepi ajándékozás elmaradása szomoru, de a kereskedőre nézve egyenesen katasztrofális. Ne feledjük el, a mi detailkereskedelmünk egyenesen a karácsonyi vásárra van berendezve. Nagy és drága áruraktárt szerez be az ünnepre, melynek hónapjában olyan forgalomra számit, hogy bő kárpótlást nyer általa az előző rossz üzletmenetért. A fizetési kötelezettségeket is a karácsonyi vásár bőséges bevételeire számitva, akként rendezi be detailkereskedelmünk, hogy január havában törleszti tartozásainak tekintélyes részét. Innen van, hogy a gazdasági forgalomban a januári esedékesség nagysága vetekszik a nagy októberi ultimó-szükséglettel. Amiként ez utóbbi a nagykereskedelem és nagyipar fizetési terminusa, azonképen az ujév a detail-áruüzlet teljesitési határideje.

Ez az ominozus fizetési terminus pedig teljes pénztelenség közepette köszönt be. A kisebb kereskedőnek pénzhitele a rettenetes pénzviszonyok mellett már amugy sem volt hónapok óta. Egyedül az áruhitelből tengette életét, mely lehetővé tette, hogy üzletét folytassa és a befolyó készpénzből, ugy ahogy eltengődjék. Most azonban üt a fizetés órája és ime, az áruhitelért fizetni alig tud. Ne áltassuk magunkat, hiszen az egész kereskedő-világ tudja, és nyiltan beszél róla: a rossz üzletmenet valóságos fizetésképtelenségi ragályt idéz elő a detail-kereskedelemben, melynek félő, hogy igen sok lesz az áldozata.

A nagykereskedelem megtizedelése után tehát, mely e mostoha esztendő folyamán végbement, most következik a detail-kereskedelem haláltusája. Tekintélyes, régi, közbecsülésben álló cégek érzik már a megsemmisülés hideg fuvallatának közeledtét. A fátum rohamléptekkel közeleg és sehol semmi segitség. A háborus bizonytalanság ólomsulyával fekszik reá a gazdasági életre. Nincs üzleti fogalom, nincs vállalkozói kedv, ennek folytán nincs kereset és nincs vásárlás. A félretett fillérek, a behivott családtagok sorsának enyhitésére, avagy a háboruba sietö családfő keresményének pótlására tétetnek félre. Kinek van kedve ilyenkor ajándékra költekezni?

És a kereskedelem a veszély érzetében apatikus egykedvüséggel törődik bele sorsába. Már csak a véletlenben bizik. Minden erőlködése hiábavaló. A pénzintézetek a hitelt teljesen beszüntették, bevétel pedig nincsen. Jó szülőktől legyen a kereskedő, aki ilyen rettenetes viszonyok között megállja a helyét.

És a kormány? Sehol semmi nyoma, hogy az országos veszedelem ellen bármiféle óvintézkedést tenne. De nem is tehet. Az állam maga is meg van szorulva és uzsorakamatra vesz fel kölcsönt. A bankók a háborura való tekintettel felhalmozzák pénzkészleteiket s örülnek, ha a betevők rohamját valahogy el tudják háritani. Ki segitsen itt a küzködő kereskedelemnek?

Jön az özönviz. Minden legény a fedélzetre! Higgadtsággal, erős akarattal, alapjában véve életerős kereskedelmünk talán nagyobb pusztulás nélkül megállja majd az ellenséges elemek pusztitásait.

De felkészülve, erősen találjon magával szemben az özön mindenkit, akinek veszniteni valója van. A szomorú igazság felismerése nem olyan baj, mint a váratlan meglepetés. A vészjel buzditson mindenkit bátorságra és kitartásra. A kolerának legjobb ellenszere a bátorság. A pusztitó gazdasági járvánnyal szemben se veszitsük el a hidegvért és lélekjelenlétet. Ez az egyetlen tanács, amit a mai sulyos időben adni lehet.

Lapunk telefonszáma: 137-15

Jól jövedelmez a tengerhajózás. A közgazdasági élet minden vonatkozásaiban érezhető gazdasági válság a tengerhajózási vállalatok üzleti eredményét nem befolyásolta, sőt egyikmásik vállalat mérlege az elmult esztendővel szemben javulást fog feltüntetni. Igy, pénzügyi körökben elterjedt hirek szerint, az Adria m. kir. tengerhajózási részvénytársulat hajóparkja az egész évben kiválóan jól volt foglalkoztatva és a vállalat jövedelme ennek mérvében emelkedni fog. Igen kedvezően fog zárulni az Atlantica tengerhajózási r. t. mérlege is. Az igazgatóság, amint bententesek állitják, avval a tervvel foglalkozik, hogy a tavalyi osztalékot 2 koronával fölemelje. A többi jelentékenyebb tengerhajózási vállalatok: a Keleti tengerhajózási r. t. és a fiumei Magyar-Horvát tengerhajózási r. t. hasonló jó eredménynyel működtek és a várható haszon ezeknél is emelkedni fog.

Magyar cement-kötvények Bécsben. Az „Egyesült tégla- és cementgyár r. t." 6%-os kötvényeit már napok óta nagy tételekben vásárolják a bécsi tőzsdén. A vételkedv a kurzus emelkedésében nyer kifejezést, amennyiben e kötvényeket ma már 103 koronán jegyzik. Beavatottak szerint a vállalat különben is kedvező mérleggel fogja az évet lezárni és mint egyizben megirtuk, minden valószinüség szerint az osztalékot is emelni fogják.

Uj helyi érdekü vasut a fővárosban. Néhány vidéki takarékpénztár, köztük az Erzsébetfalvai és a Kiskunlacházai takarékpénztárak, egy angol pénzcsoporttal szövetkezve uj helyi érdekü vasutat szándékoznak a főváros környékén létesiteni. A tervezett vasut Budapestről indul ki és Kispest, Szentlőrinc érintésével egész Tassig fog haladni. A „Bpesti helyi érdekü vasutak részvénytársasága", érthető okokból, nem nagy barátsággal nézi a mozgalmat, de a terv elé komolyabb akadályokat nem tud gördíteni és értesüléseink szerint, az engedélyezési bejárást még e hó folyamán megtartják. A vasut financiális műveleteit a pénzviszonyok megjavulása után fogják végrehajtani.

A tüzveszélyes Eternit-pala. Hatschek Lajosnak Nyergesujfalún van a palagyára. Az itt készült gyártmányok „Eternit-pala" néven kerülnek forgalomba és szakkörökben eddig ugy tudták, hogy e palafedőlemezek tüzállóak. Ezt az általánosan elfogadott nézetet, most alaposan megingatja a „Slovacke Noviny" hire, a mely az idézett lap 73-ik számában jelent meg: „Kwittkowitz községben egy Urednicek nevü ember házában tüz ütött ki, amely a szomszédos két házat is lángba boritotta. A tüzet az elősietett tűzoltóság valamennyire lokalizálta, de az oltási munkálatokat rendkivül megnehezitette, hogy a kigyuladt házak Eternit-palával voltak fedve, amelyek nem állották a tüzet és szerteszét pattogva hullottak folytonosan a tűzoltókra."

Gyenge kilátások. A természet törvényeinek igazságai közé tartozik, hogy a fák nem nőnek az égig. A villamos tröszt szétágazó csápjaival behálózni akarta az országot és felfuvalkodott nagyságában már azt hitte, hogy villamosságot csakis az ő áramfejlesztő telepei nyujthatnak. Az idei esztendő azonban szomorú tanulsággal szolgál a trösztnek: az üzletév nem fogja beváltani a hozzáfüzött reményeket, sőt tőzsdei körökben elterjedt hirek szerint, az igazgatóság a tavalyi 14 koronás osztalékot is kénytelen lesz leszállitani.

Uj aszbesztpalagyár. Gránit-aszbesztpalagyár cég alatt betéti társaság alakult Miskolcon. A vállalat élén Schulman Ignác és Rosenberg József ungvári vállalkozók állanak. A gyár — amely egyelőre három vaggon napi termelésre van berendezve — már fölépült és az üzemet is megkezdte. Mihelyt a pénzpiac helyzete megjavul, a vállalat egy budapesti pénzintézet közremüködésével részvénytársasággá fog átalakulni.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP"
lapkiadó-vállalat.

Merkantil Nyomda (Havas és Lehner)
Budapest, VIII., Német-utca 27. szám.

Magyar Élelmiszer Szállitó

Telefon: 25—02 és 66—97 **Részvénytársaság** Telefon: 25—1 és 66—97

Fiókok: Wien, Breslau, Berlin és London

A társaság működési köre:

1. **Hűtőház.** A modern technika eddig elért vivmányainak felhasználásával berendezett hűtőházban bárki tetszés szerinti időre mindenféle élelmicikket hosszabb ideig kifogástalan minőségben eltarthat, mérsékelt díjtételek mellett. A beraktározandó árúk kezelésére, illetőleg a beraktározás feltételeire részletes utasitással készséggel szolgál a társaság igazgatósága.

2. **Jéggyár.** Napi 1000 métermázsa tartós kristályjeget termel.

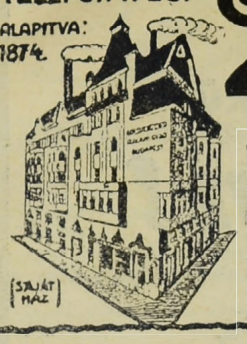
3. **Kiviteli osztály.** Wien, Berlin, Breslau és Londonban saját alkalmazottainak vezetése alatt fenntartott fiókjai mérsékelt jutalék mellett mindenféle hazai élelmicikk bizományi értéksítésével foglalkoznak.

4. **Szállitási osztály.** Fuvardíjkedvezményeket folyósit a nyugoti vámkülföldre feladott élő- és leölt baromfi, tojás, vad, vaj, friss főzelék, zöldség, friss gyümölcs, túró és mézküldemények feladási okmányai alapján.

5. **Gyüjtőforgalom.** Az élelmicikkek pontos és olcsóbb szállitása érdekében Budapest nyugoti pályaudvar, Budapest-Józsefváros és Wien-Steg állomásokra élelmiszer gyüjtőforgalmat tart fenn.

HIRDETÉSEK

felvétetnek lapunk kiadóhivatalában!

TELEFON 11-28.
ALAPITVA: 1874.

(SAJÁT HÁZ)
Goldscheider
Károly és Fia
HYGIÉNIKUS KÓSER SZALÁMI-FÜSTÖLTHÚS ÉS KOLBÁSZÁRU-KÜLÖNLEGESSÉGEK GYÁRA
BUDAPEST VII. KER. NAGYDIÓFA-UTCA 24. SZ.

Alkalmi felvágottak a legfinomabb kivitelben házhoz is. Szétfuvás napon ta. Tiggy arany érem jó minőség és kipróbált képesség ért.

Angolbőrbutorok
divánok, chaiselongeok, lószőr-matrácok, függönyök, lakások tapétázása.
Javitások és diszitési munkálatok.
TATAI BÉLA és TÁRSA
kárpitosok
VII. Kertész-utca 48.
Telefon: 57—83.

KŐSZÉNBÁNYA 's TÉGLAGYÁR TÁRSULAT
PESTEN (ezelőtt DRASCHE)
Budapest, VII. ker., Király-utca 67. szám.
Telefonszám: 34—51 és 34—61.
Keramit kocsiútkövek :: Keramitlapok :: Keramit-, steró-, pillértéglák :: Travesz-téglák :: Falburkolótéglák :: Fayance porcellán lemezek :: Porcellán szigetelők :: Egészségügyi és használati cikkek :: Tűzálló chamotte-téglák.
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is. Árjegyzék díjmentesen

Bélapátfalvai Portland Cementgyár R.-T.
Alaptőke 3,500.000·— kor.
Igazgatóság: Budapest, V., Bank-utca 6. Tel. 173—74.
Sürgönycim: Bélcement. Gyár: Bélapátfalva, Borsod m.
Évi gyártási képesség 18.000 vaggon.
Fölülmulhatatlan minőség. A szabályszerű 28 napos szilárdságot már 3 nap alatt éri el.
„Üstökös" védjegyű Portlandcementünk
páratlan és utólérhetetlen minőségű. A cementtechnika legszigorúbb követelményeinek megfelelő felülmulhatlan szilárdság, abszolut térfogatállandóság és magas homokfelvevőképesség, valamint igen szép, kiütésmentes szin, nélkülözhetetlenné tette a bélapátfalvi portlandcementet a vasbeton, beton és minden egyéb cementárú gyártásnál.
Vezérképviselet: **Magyar Bank és Kereskedelmi Részv.-Társ.**
Budapest, V., Bank-utca 6. — Telefon 173—74.

Színház után kitünő vacsora mellett legkedélyesebb családi szórakozást nyujt a
PALAIS DE DANSE
(TÁNCPALOTA
VI, SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77
Kezdete fél 11 órakor.
Elsőrendű tánc- és énekszámok! Attrakciók! Éjjel 1 óra után eredeti párisi táncmulatság! American bar! Egész éjjel két zenekar! — Pénztárnyitás fél 10 órakor.

STEINHARDT MULATÓ
Rákóczi-ut 63. szám. •••• Telefon 54—23
Kezdete ½9 órakor.!! KÉT UJDONSÁG!
9 órakor a **Haragosok** népies énekes bohózat, 1 felvonás. Irta: Korcsmáros N. — 11 órakor **Mindenkit érhet baleset** bohózat 1 felv. — Irták: Glinger és Taussig. —
Steinhard-Hunyadi uj kuplékkal és elsőrendű külföldi számok. — Vasárnap délután előadás fél helyárakkal. — Jegyek: 10—1-ig, d. u. 3—6-ig a Mulatóban. Egész nap a Hirsch-féle nagytőzsdében és a Hungária-fürdő pénztáránál kaphatók.

A trieszti Jutaipar R.-T. Trieszthen
ajánlja közismert kitünő készitményeit mindennemü
zsákokban
a legjutányosabb árak mellett.
Felvilágositásokkal szolgál a magyarországi képviselőség
Nobel Sándor, Budapest
VI., Aradi-utca 31. Telefon 161—07.

IT AZ IDŐ midőn a t. hölgyek őszi és téli divatszükségleteik beszerzéséről gondoskoknak **MOST** nyilik erre a legjobb alkalom **VAGY SOHA**
mert bámulatos olcsó **occasió áron** szerezhetik be alant felsorolt divatcikkeket:

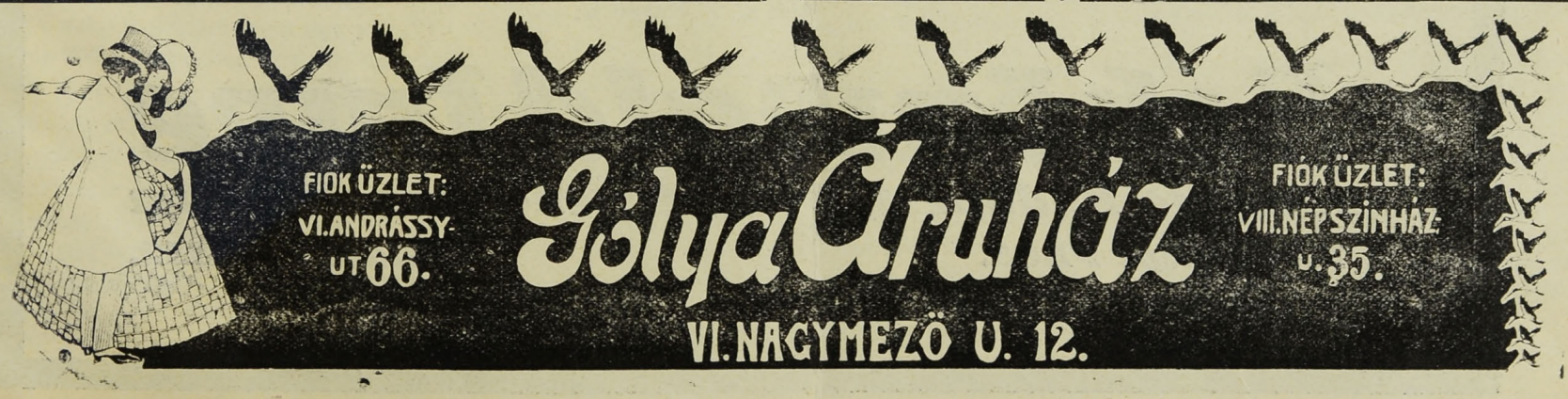
Japonais selyemruhákra	1.80	kor.
Changean taft divatszinekben	1.50	„
Messalin minden szinben	1.80	„
Angol bluzselymek divatszinekben	2.30	„
100 cm. sz. liberti selyem divatszinek	6.80	„
Divat fátyol minden szinben	—.14	„

Polonyi Albert
áruházában
IV. Kigyó-u. 5. (Klotild palota)
Telefon 15-68.

NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZ
Elsner
BUDAPEST,
V., Párisi-utca 3.
Koronaherceg-utca sarok.
FIÓK-ÜZLETEK:
IV., Kálvin-tér
Kecskeméti-utca sarok.
VII., Király-utca 35.
VII., Rákóczi-ut 52.
II., Buda
Fő-utca 52.

MAGYAR HALKONZERVGYÁR ÉS HALKERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Budapest, V. kerület, VÁGÁNY-utca 9.
Telefon: 49—71.
Elárusitó helyek: Központi Vásárcsarnok; Garay-tér: tengeri halcsarnok.
Szállit hűtőkocsikban naponta érkezett friss, olcsó
TENGERI HALAKAT

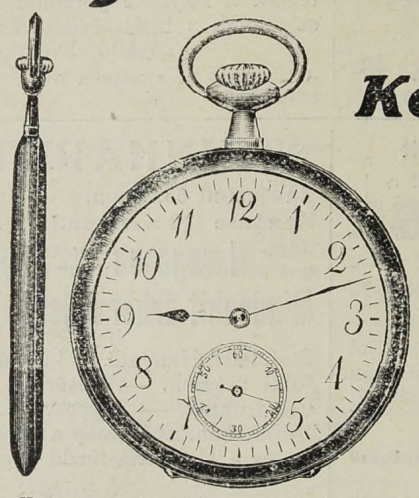
Tőzsdetagok
Tőkepénzesek
Pénzintézetek
Malmok
Gazdák
legjobb kézikönyve a
Budapesti
Tőzsde-Almanach
A jelenleg érvényes tőzsdei szokások, az áru- és értékbörzére vonatkozó összes tudnivalók.
Szerkeszti és kiadja:
Kovács Sándor György
IV. évfolyam.
Megjelenik folyó év november hó folyamán.
Ára vászonkötésben, portómentesen 7 kor.
Megrendelhető: VI., Nagy János-utca 8. vagy a «Fővárosi Hirlap» kiadóhivatalában.

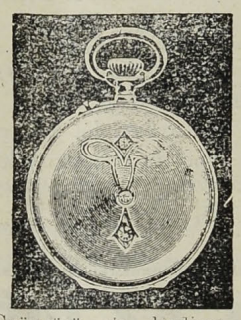
Csodaszép és nagy választék maradandó értékű

ajándéktárgyakban!

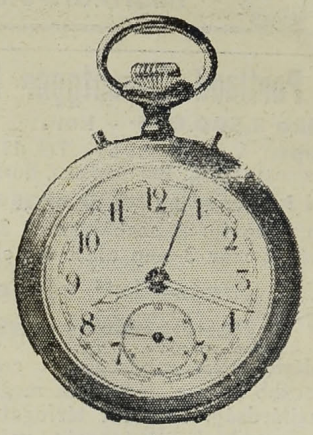
Kockázat kizárva!

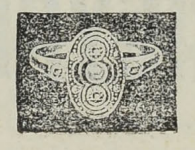
Nagyon elegáns lapos gavalléróra, pontos, megbizható szerkezettel
acéltokban ... ... **K 10.—**
ezüsttokban ... ... **K 30.—**
aranytokban ... ... **K 120.—**

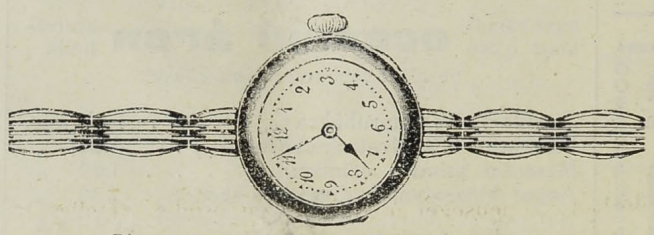
Gyönyörü és legdivatosabb női aranyora, brilliánsokkal kirakva, legszebb minta szerint, pontos, megbizható szerkezettel
Ára **65 korona.**

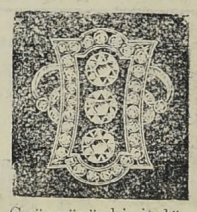
Világcsoda! Állandó fényszórásu kitünő szerkezetü radioaktiv zseb-ébresztőóra. Legcélszerübb viselet.
Ára **24 korona.**

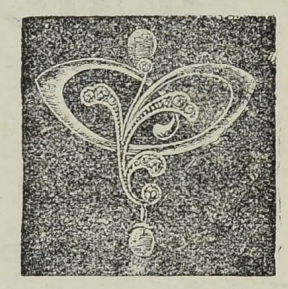
Kiváló szép aranygyürü, három színes kővel ... ... **K 20.—**

Divatos órakarkötő, nagyon kedvelt viselet
ezüstből ... ... **K 20.—**
aranyból ... ... **K 75.—**
öncsukó szerkezettel.

Gyönyörü kivitelü brilliánsgyürü, ragyogó tüzü kövekkel.

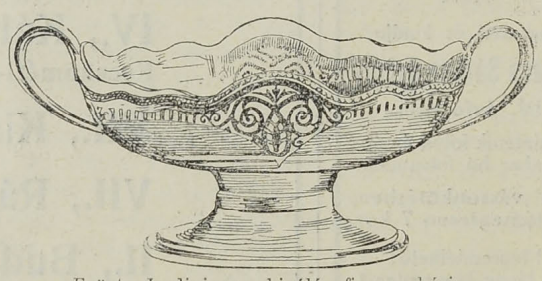

Elragadó szépségü, divatos kedvelt nyakékek, gyönyörü foglalatokban, kiváló szép kövekkel, utolsó párisi minták szerint.

Nagy árjegyzék ingyen és bérmentve

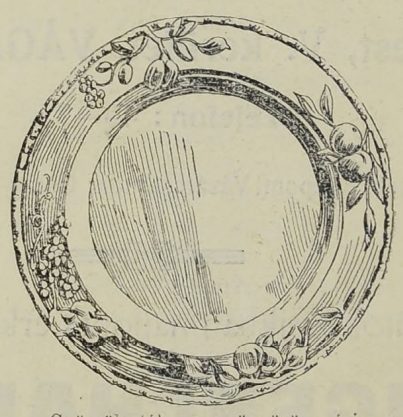
Elragadóan szép fülbevaló, 14 karátos aranyból, ragyogó kövekkel **K 15.—**, ugyanez brilliánsokkal ... ... **K 400.**

Ezüst Jardiniere, kiváló finom kézi munka, csiszolt üveg betéttel, hossza 54 centiméter **K 300.** Hasonló argenezüstből **60 korona.**

Nyakkendőtű legszebb foglalványban és gyönyörüen ragyogó brilliánsokkal kirakva **350 kor.**, közép **200 K.**, kisebb **130 K.**

Gyümölcstálcza, gyönyörü kézimunka, valódi ezüstből, 52 cm. átmérővel **250 korona**

Schönwald Imre

főüzlete Budapest, Deák Ferenc-utca 21. szám

Törzstelep: PÉCS. **Alapitva: 1852.**

I. évfolyam. Budapest, 1912. december hó 25-én. 14. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil. Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán, esetleg hetenkint többször is. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Kis János-utca 4. szám.

Karácsony

ünnepét emeljük ki a szürke hétköznapok tömegéből, szálljunk ez egyszer magunkba, nem pedig másokba. „Magunk" alatt a t. c. közönséget értjük, Budapest polgárságát, népségét és katonaságát. Mert azt mondja egy keleti bölcs, hogy minden városnak olyan vezetősége van, amilyent megérdemel. Ebből pedig — á contrario okoskodással — arra lehet következtetni, hogy ha hiba van a városvezetés krétája körül, ugy a hiba nem egyedül a vezetőkben van, hanem elsősorban a főváros lakóiban.

A pesti ember — ez tagadhatatlan — az ellenkező pólusán van annak, amit naivitásnak, hiszékenységnek neveznek. Bizalmatlan mindennel és mindenkivel szemben, rosszhiszemü és türelmetlen, bőkezü abban, amit a köztől vár és szükkeblü mindenben, amivel a köznek tartozik. Szó sincs róla, a pesti publikum nem a leghálásabb, nem a legkellemesebb statiszta, a dicséretben tartózkodó, a gáncsban kifogyhatatlan.

Budapesten nem nagy gyönyör a városházi politika irányitásának munkája. Budapestnek az a baja, hogy a lakói azért szidják, mert tulságosan szeretik. A pesti embernek olyan jól megy a dolga, hogy a létért való csatározás mellett naponta résztvehet a közügyek bajnokságáért folyó küzdelemben. Budapesten mindenki szenvedélyes városrendező, városépitő, mindenkinek van néhány sugárutra, óriás körutra, villanegyedre és villanyolcadra való ötlete. A pesti ember fantáziája, csodálatos szépérzéke, játszva győzi le a legsulyosabb technikai nehézségeket. A pesti ifjut az különbözteti meg a vidékitől, hogy mindaketten irtak már életükben legalább egy költeményt, a pesti ifjú pedig ezenkivül készitett már legalább egy városkikerekitési tervet is. Mindenki beleavatkozik itt a városi tényezők dolgába, de a köteles disztinkció hijján éppen azt látja rossznak, ami benne jó és azt nem veszi észre, ami hibás. Ebből következik azután az a ferde helyzet, hogy a gáncs is, meg a dicséret is, egyformán indokolatlan.

A pesti polgár nem látja el megfelelő utasításokkal a városi képviselőket, nem veszi komolyan azt a jogi állapotot, hogy egy városatya tulajdonképpen nem egy vagy tiz, hanem 900.000 érdeket tartozik képviselni.

A béke ünnepén mi, a harcok hirdetői, korholó szavunkkal a polgársághoz fordulunk. És ismételjük, amiből kiindultunk: a város vezetése a legbiztosabb tükre a város lakosságának. Ebben a tükörben csakis akkor telik majd öröme a pesti polgárnak, ha Budapest intézőit nem a saját torzképére teremti meg.

Fullánkok

A polgármester

lemondott, mert egyéni tisztességét kétségbe vonták, hivatali kötelességeinek elmulasztásával vádolták meg. A polgármestert a saját pártja buktatta meg — amiből mindenki láthatja, hogy a bukás nem Budapesten történt, hanem Bécsben. Nálunk a polgármestert nem ejtheti el a saját pártja, mert Bárczy Istvánnak az a legbiztosabb támasza, hogy — nincs is pártja. Nálunk tiz-tizenkét csoport van, amelyek fölött szinte észrevétlenül uralkodik a podeszta. Viszont azonban a béke ünnepén meg kell állapitani azt, hogy a mi polgármesterünknek egyéni tisztességét sohasem kezdték ki, csak a városvezetési politikája ellen merülnek fel — legyünk finomak a béke ünnepén! — némi aggodalmak. Neumayer vékony koncepcióju szatócs volt, Bárczy István ellenben „európai látókörü" hazárd-ős.

Ha már

Bécsről van szó, hadd sirjunk egy dalt arról a különbségről, amely a császárváros törvényhatósági bizottsága és Budapest közgyülése között tátong. Bécsben most vad csaták dúlnak a községházán. A magyar képviselőház legszebb napjaira emlékeztető jelenetek fordulnak elő nap-nap után. Az ököljog elnyomni igyekszik a túlzott radikálizmust, a szólásszabadság olyan korlátolt, mint egy csecsemő.

A világért sem akarjuk a bécsi szokásokat és erkölcsöket a mi közgyülési termünkbe átplántálni. Mégis azt mondjuk, hogy irigyelhetjük a bécsieket. Mert a túlzott élénkség azt jelenti, hogy a bécsi Gemeinderat valóságos parlament. A mi városatyáink lagymatag kurucsága pedig arra vall, hogy a pesti közgyülés nem más, mint egy jól konzervált kupaktanács!

Szabó

Józsefet nem dicsérni jöttünk, de nem is temetni. Akiknek kellemetlen volt a tudása, az igazmondása, akiknek fáj a jogos kritika, akiknek üzleti számitásait könyörtelenül keresztülhúzta és akik a hatalmukat féltették Szabó József népszerűségétől: — összefogtak ellene és a pártfegyelem jelszavával kiüldözték a szakbizottságokból.

A közvéleménynek és a sajtónak éber ellenőrzésére ezentúl még fokozottabb mértékben lesz szükség a bizottságok munkájánál. Résen leszünk és rá fogunk mutatni arra, hol és mikor nélkülözi majd a közérdek Szabó Józsefet, hogyan állják meg a helyüket azok, akik az ő örökébe léptek. S ha ezek a városatyák oda nem valóságuknak a konzekvenciáit olyan szigorúan fogják levonni, mint ahogy a Szabó József rátermettségének következményeit levonták — akkor rövid idő múlva, hitünk és reményünk szerint, helyreáll a statusquo ante!

Vázsonyi Vilmos

az uj adótörvényeknek a városok háztartására gyakorolt hatásáról.

*Vázsony*i Vilmost, a kormány adópolitikájának megbuktatóját, arra kértük meg, hogy nyilatkozzék arról, milyen következményekkel járna az uj adótörvényeknek változatlanul való életbeléptetése a városok háztartására. A demokraták nagyérdemü vezérének nyilatkozata igy szól:

— Az uj egyenes adók nemcsak közvetlenül a polgárság terheit növelik, hanem hatványosan befolyásolják a városok háztartását is. Legkevésbé lesz érezhető a városi háztartás igy beálló deficictje a fővárosban s legnagyobb mértékben fog mutatkozni azokban a városokban, ahol a földadó még szerepet játszik.

— A kérdés egyszerü. Leszállittatott a földadó kulcsa 5.5 százalékkal, 25.5 százalékról 20 százalékra a kataszteri hozadék után. Leszállittatott bizonyos mértékben a tőkekamatadó kulcsa és még csekélyebb mértékben és még kevesebb viszonylatban a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adója. Az állam e könnyitéseket csak látszatra csinálta meg, mert az uj jövedelmi adóban bőven kárpótolja magát. A jövedelmi adó legmagasabb összege nincs kontingentáiva, ugy hogy a srófi megszoritásával, denunciálásokkal, kutatásokkal, birságolásokkal jóformán a pénzügyi kormány tetszésétől függ, hogy ez az uj adónem mennyit hozzon.

Már most a jövedelmi adóról szóló törvény ugy rendelkezik, hog ya jövedelmi adóra nem lehet községi pótlékokat kivetni; csak magánalkalmazottak jövedelmi adója után lehet községi pótlékot szedni.

Miféle helyzet áll tehát elő a városi háztartás szempontjából? A községi pótlék alá eső állami adóalap csökken, a községi adótól mentes állami adóalap növekszik. Világos tehát, hogy az állami egyenes adókra kivetett községi pótlék összege csökkenni fog. A vidéki városok ilyen körülmények között kénytelenek lesznek a községi pótlék kulcsát felemelni és igy elő fog állani az a kacagtató helyzet, hogy a polgárokat kétszer terhelik meg, először az állam, a jövedelmi adó fölsrófolásával, másodszor a községek, a községi pótlékban beálló hiány fedezése végett. Minthogy pedig a községi pótlékot minden egyes adónem után egyforma összegben kell kivetni, azok a polgárok is, több községi pótlékot fognak fizetni, akiknek egyenes adója — eltekintve a jövedelmi adótól — egyáltalán nem szállittatott le.

Midőn 1908. február 26-ikán Budapesten a törvényhatósági joggal felruházott városok és rendezett tanácsu városok országos értekezletre gyültek össze, az adótörvényeknek számos fogyatékosságának kimutatása után egyuttal kimondották, hogy az állami egyenes adók reformja csak az önkormányzati adózás egyidejü rendezésével lehetséges. Ezt az emlékiratot *Bánczy* István, *Szentpályi* István, akkor miskolci pol-

gármester, most országgyülési képviselő, *Rimler* Károly nagyváradi polgármester, az országos értekezlet elnökei irták alá. Teljesen azonos határozati javaslatot fogadott el a kereskedők s iparosok országos gyülése 1909. január 17-én *Hieronymi* Károly elnöklésével és *Hegedüs* Lóránt jelenlegi pénzügyi bizottsági előadó inditványára.

Midőn Poroszország reformálta egyenes adó rendszerét, egyidejüleg átengedte hozadéki adóit az önkormányzati háztartásnak. Nálunk igérgették a bor- és husfogyasztási adó átengedését és igérgettek egyéb rekompenzációkat, de persze az igéretekből semmit sem tartottak be. A munkapárti nagyságok nem akarnak emlékezni régi beszédükre és ha valaki multjukat ragadnak, gorombáskodnak és rágalmaznak.

Pedig nemcsak a pótlékokban vesztenek a városok, hanem amint azt a szuronyok közt becsempészett novella indokolása is elismeri (a 43-ik §-ról szóló indokolás), a városokat az uj adótörvények következtében ujabb kiadások fogják terhelni, mert a halmozott teendők elvégzésére személyzetüket szaporitani kell.

Mindez Budapestet legkevésbé sem érinti, mert a mi háztartásunkban az egyenes adó pótlék alárendelt szerepet játszik és a községi adópótlék legnagyobb része a házbéradó után folyik be; ez pedig összegében állandóan ijesztő módon emelkedik. Nagyon jól tudják ezt vezetőik is, hiszen eleget panaszkodtak emiatt a városok kongresszusának állandó bizottságában.

Ha most mégis gyáván meghátrálnának, ugy megértek arra, hogy a városok lakossága a meg nem érdemelt polcról letaszitsa őket.

Lapunk telefonszáma: 137-15

FŐVÁROSI HIRLAP

előfizetési árai:

egész évre .. .. 16 K

fél évre .. .. .. 8 K

A közmunkatanács.

Irta: *Forbáth Imre dr. mérnök, műegyetemi magántanár, törvényhatósági biz. tag.*

Előttem fekszik a fővárosi közmunkák tanácsának hivatalos jelentése 1911. évi működéséről. Olvasom ezt a jelentést és fogom a fejemet. Kérem ne tessék mosolyogni és ne tessék hinni, hogy én hamisan szoktam idézni. De ebben a jelentésben tényleg szó szerint olvasható: „Budapestnek az a nagyarányu fejlődése, melyet a mögöttünk levő négy évtized alatt elérnie sikerült, jól megfontolt városrendezési és szabályozási terv alapján intéztetett."

Ez a nagyarányu fejlődés városrendezési szempontból tényleg sikerültnek mondható. Mert hisz köztudomásu dolog, hogy az a városrész, mely a legutolsó négy évtizedben épült, szinte a tulzásig bővelkedik parkokban, nyilvános ültetvényekben, gyermek játszóterekben és ugy a felnőtt lakosság, mint a gyermekek mindenhol lakásuk szomszédságában találják meg azt a csöpp természetet, melyre a fővárosi lakos is áhitozik és mely egy sikerülten szabályozott városban meg is kell, hogy legyen. Az is köztudomásu dolog, hogy Budapesten a lakásviszonyok a jól sikerült városszabályozás következtében sokkal kedvezőbbek, mint más kevésbé sikerülten szabályozott városokban és csak nem mondható a modern kor követeléseivel ellenkező állapotnak, ha 880.000 lakós közül összesen csak 414.000 lakik udvari lakásokban, melyeknek egyetlen hibája, hogy túlteng bennük a levegő és világosság.

Ezzel szemben azonban legalább a lakásbérekre nézve mondható sikerültnek az, amit a jól megfontolt városrendezési és szabályozási terv alapján nálunk az utolsó négy évtized alatt elértek. Milyen irigységgel nézhetnek miránk, boldog budapestiekre azok a kevésbé sikerülten szabályozott nyugateurópai városok, melyekben, mint pl. némely belga gyárvárosban, éppen a szabályozás körül elkövetett hibák folytán egy három szobából, konyhából, pincéből és mellékhelyiségekből álló és még hozzá egy külön házban magában elhelyezett munkáslakásért 200 frankot kénytelen az a szerencsétlen bérlő fizetni, holott nálunk már a tényleg régen meglévő általános szabályzati terv áldásos hatása alatt egy egy szobából és konyhából álló, ellenben valamely bérkaszárnya udvarának negyedik emeletén elhelyezett lakást már 400 koronáért is kivehet minden budapesti munkás, ha olyan szerencsés, hogy véletlenül üres lakás is van Budapesten. Sőt azt körülményt, hogy Budapest 880.000 főnyi lakosságából 125.000 mint albérlő és ebből 85.000 mint ágyrajáró örvendezhet az eddigi városfejlődés áldásos kialakulásának, szintén hajlandók vagyunk, habár csak közvetve, az eddigi kitünő szabályzati terv előnyére irni.

És hogy is lehet afelett kételkedni, hogy Budapesten minden egy jól megfontolt városrendezési és szabályozási terv alapján történik, ha látjuk, hogy itt minden tényleg a legtermészetesebb uton halad a javulás felé. — Mert hiszen haladásnak kell kétségtelenül minősitenünk, ha látjuk, hogy a laksürüség Budapesten, nem ugy, mint némely előrelátás hiján szabályozott külföldi városban belülről kifelé arányosan csökken, hanem megforditva, belülről kifelé még nő és a kültelken 3.51 lakóst tesz ki szobánként a belső városrészek 1.93 lakósával szemben.

Sőt azt is hajlandók vagyunk egy jól megfontolt városrendezési és szabályozási terv alapján nagyarányu fejlődésnek indult modern város elengedhetetlen kellékének elismerni, hogy messze künn a perifériákon egyszerre négy és ötemeletes bérkaszárnyák ugorjanak ki a körülöttük fekvő szántóföldekből, mert hiszen ha ott az ilyen szociális és gazdasági szempontból kétségtelenül ideális épitkezést az a bizonyos jól megfontolt szabályozási terv lehetségessé nem tenné, akkor mivel tudnók megindokolni azt, hogy a tulhajtott telekspekulációnak is meg van a maga közérdekü létjogosultsága.

A közmunkatanács jelentése a következő mondatot is tartalmazza: „Koronként fel-felmerül az az eszme, hogy a székesfőváros általános szabályozási tervére pályázatot hirdessünk."

Ez az eszme koronként fel-felmerült másutt is, igy például a mult század 90-es éveiben Münchenben és Bécsben, századunk első éveiben Berlinben és Antwerpenben. Mindezekben a városokban, amelyek között, mint látjuk vannak sokkal gazdagabb, a kulturában és műszaki tudományokban előrehaladottabb birodalmak székesfővárosai is en-

Tot. 99 : 174.

Mérnökök és épitészek sorfala között vonulnak fel a városatyák. A mérnököket és épitészeket egészen hidegen hagyja a Buzay Károly sorsa, Marher Aladár választása. Szabó József önkéntes kortesei ők, Szabó József körül dúl a harc. Ugy lett volna szép, ha Hüvös Iván mellett viszont az ő szükebb kollégái, a villamos igazgatók dolgoztak volna. Kerestük is Sándor Pált és Gál Károlyt, de helyette Lengyel Endrére bukkantunk a lépcsőházban, amint a saját nevével ékeskedő listát az emberek kezébe nyomta. Hiába, nincsen paritás és nincsen kartársi szolidaritás a városházán. Egy ügyvédnek kellett a Sándor Pál és Gál Károly mulasztását helyrepótolni! . . .

A kis szobában folyik a szavazás, a nagyteremben pedig Bárczy István, mint rendelkezési állományban levő főpolgármester-helyettes, elnököl, sőt a kijelölő választmányba elnököt is nevez ki. „Nur G'schwindt" — nógatja a polgármestert Rózsavölgyi Gyula, mire Bárczy fogja magát és leveszi a napirendről Polónyi Géza kedvencét.

Amig Bárczy beszél, azt a nevezetes megfigyelést tesszük, hogy a munkapárti korifeusok, ha találkoznak, tréfákkal üdvözlik egymást.

Darvai méltóságos úr, a legvitézebb Fülöp, Heltai Ferenchez lép és panaszt emel nála a kelevénye ellen, amely ragyog vala nyakán. Heltai — Reb Manóchem igy vigasztalja:

— Legyen a te daganatod mindig jóindulatú!

Ezeregy szerencse, hogy a karzat mit sem hallott a triviális kedélyeskedésből. Azért szerencse, mert a karzaton szép hölgyek voltak, ünnepi köntösben és ünnepi hangulatban. A tanácsnokválasztás hozta őket a karzatra, Buzayt és Marhert kivánták látni, amint feleskünek a magyar alkotmányra és Bárczy Istvánra.

Egyelőre várniok kellett és inkább azt nézték és azon csodálkoztak, milyen lelkesen beszél az árverési csarnokról Vita tanácsnok, milyen fiatal ember és már tanácsnok és máris kopasz és már is éljenezik és tapsolják a munkáját és nem találják jónak Kassai Ferenc szüszereplését.

Jön egy hírnök és jelenti a sajtónak, hogy Hüvös Ivánt meg Lengyel Endrét nem választották be minden bizottságba. Pedig röpcédulák röpködtek a levegőben. Radó Ricsi át is nyújtott egyet Rózsavölgyi Gyulának. Az volt a röpcédulákon:

Kérjük hogy a közigazgatási, jogügyi, középitési, katonaügyi, közlekedési, köztisztasági, pénzügyi, közoktatási, közélelmezési, közegészségi, közrendészeti, szociálpolitikai, közmüvelődési, képzőművészeti, közgazdasági, népszinházi, budai szinügyi bizottsági tagsági helyekre, azonkivül a fizetéstelen árvaszéki ülnöki, császári, királyi, cári, fejedelmi, maharadzsai, szultáni, pápai, hercegprimási, dalai lámai és orthodox főrabbi állásokra a következő bizottsági tag urakra szavazni kegyeskedjék:

Hüvös Iván
Lengyel Endre
Hüvös Iván
Lengyel Endre
Hüvös Iván
Lengyel Endre
Hüvös Iván
Lengyel Endre
Hüvös Iván
Lengyel Endre

Több gondos családapa

Rózsavölgyi Gyula arcán egy fél izom sem rándult meg. Elolvasta a cédulát és szó nélkül átnyújtotta a polgármesternek. Bárczy István fanyar mosolyt inditott útnak . . .

A tanácsnokok buzgón referáltak, a bizottsági tagok pedig buzgón kimenekültek a teremből a pipázóba és szivarra gyújtottak. Csak akkor jöttek vissza, amikor új előadás kezdődött — felemelt kokszárak mellett. Erőss Sándor cs. és kir. udvari épitőmester érdeklődött a koksz és a szén irányában, de nyomban megnyugodott, mert Heltai Ferenc számszerű adatokkal igazolta, hogy kokszunk nincs ugyan, de azért olcsó.

Egy helyütt azt mondta Heltai: kalória.

Felkapta a szót Winter Lajos, a „zabok legyünk, vagy zabadok" — cimü népdal szerzője. Felkapta, de nem értette. Reichfeld dr.-hoz fordult:

— Sag mir, Izor, was ist das: „lória"?

nek a koronként fel-felmerült eszmének az lett a következménye, hogy azt a bizonyos pályázatot tényleg ki is irták. Nem is bánta ezt meg sem Bécs sem München, sem a többi város. Egy ilyen pályázatra vezethető vissza a bécsi Ringstrasse, ujabban a Gürtelstrasse, valamint a most kivitel alatt álló erdő és rétövezet, mely valamikor Bécs városának egyik legáldásosabb, legszebb és legsikerültebb alkotását fogja képezni. A berlini pályázat folyománya az a mozgalom, mely immár törvényes alapokra fektette nemcsak magának Berlinnek, hanem vele együtt egész környezetének jövendőbeli célszerü szabályozását, kellő parkok és ültetvények fentartását és a közlekedési eszközök oly fejlesztését, amilyen nélkül egy nagy városi conglomeratum boldogulása el sem képzelhető.

Ezzel szemben mért ne vehetné ki magának Budapest székesfőváros közmunkatanácsa azt a privilégiumot, hogy ő egy uj szabályozási terv beszerzését pályázat utján simpliciter hamis jelszónak minősitse, melylyel szemben elég rámutatni arra, hogy Budapesten „az általános szabályzati terv tényleg már régen megvan.“ Sőt nemcsak megvan, hanem jó is; sőt annyira jó, hogy kár volna helyette ujat csinálni, mert hiszen, mint azt az előzőkben meggyőzően kimutattuk, e szabályozási terv alapján kétségtelenül sikerült a főváros nagyarányu fejlődését minden irányban a legkitünőbb eredménynyel elintézni.

De nem akarjuk a tréfálódzást tovább folytatni. Be nem látható és soha többé helyre nem hozható káros következményekkel jár állandóan és fog járni a jövőben is, ha a közmunkák tanácsa konokul megtagadminden közösséget a városrendezési tudománynak és művészetnek az utolsó évtizedekben megfeszitett munka árán elért összes eredményeivel, ha továbbra is azon az állásponton marad, hogy az a fejletlen, primitiv, minden eszme és gondolat, minden előrelátás és áttekintés nélküli végig kockázása Budapest székesfőváros térképének, melyre hivatkozik, tényleg szabályozási terv számába mehet és ha azért, mert nézete szerint — amiben különben igaza van — örök érvényü szabályozási terv nincs és nem is lesz, Budapest székesfőváros most már örökérvényü szabályozási tervtelenségnek essék áldozatul csak azért, mert egy szerencsétlen törvény utját állja annak, hogy Budapest székesfőváros a maga szabályozási dolgait saját érdekeinek megfelelően minden felesleges gyámkodás kiküszöbölésével önmaga intézze.

Az élet halad, minden fejlődik, Budapest székesfőváros sem térhet le az egészséges fejlődés utjáról csak azért, mert a szabályozási kérdéseinek intézésére hivatott fórum nem akar tudomást venni az utolsó évtizedek műszaki fejlődéséről.

Nem kapott választ az öreg, mert hirtelen csönd támadt a teremben. Az elnök kihirdette a választások eredményét, hogy Buzay meglett és Marher meglett, sőt Lengyel Endre sem búsul többé hona állapotján. Az uj tanácsnokokért küldöttség ment, benne volt Rényi József is, aki uj tagja a közgyülésnek, nem ismeri még a szokásokat. Az ármányos Magyar Miklós megpróbálta ugratni:

— A házszabályok értelmében a megválasztott tanácsnokokat a küldöttség tagjai a vállukon hozzák a terembe!

Igy figyelmeztette Magyar Miklós Rényi Józsefet, de Rényi okos ember, nem hallgatott Magyar Miklósra és csak a kezét fogta meg Buzaynak és Marher Aladárnak. Már hozták is őket, Bosnyák Izsó éles szemei pillantották meg először a tanácsnokokat, ő eresztette meg az első „éljen“-t. Buzay és Mahrer szépen megálltak az elnöki emelvény előtt, Bárczy István pedig beszélni kezdett, üdvözölte őket. Egy pillanatra kinos csend támadt, a lelkeket elfogta a nagy bizonytalanság, amelynek Gálos Kálmán adott hangot:

— Kettőn áll a vásár — mondotta — megválasztani még csak megválasztottuk a Károlyt meg az Aladárt, de kérdés, hogy vajjon elfogadják-e a választást?

Hát nem kellett sokáig drukkolni: Buzay és Marher hosszas habozás után — elfogadták a választást. Rögtön fogadalmat is tettek, beszédet is mondottak. Azután hazavonultak a városatyák. A lépcsőkön útjukat állta egy mérnök és épitész és elkeseredetten kiáltotta:

— Csak azért is: éljen Szabó József!

A törvényhatósági választói jog jövője.

Irta: **Dr. Rényi József,** egyetemi tanár, székesfővárosi törvényh. bizottsági tag.

Azt kivánja tőlem, kedves Szerkesztő Ur, irjak valamit lapjukba egy szabadon választandó kérdésről. A legutóbbi napok eseményei azonban valósággal korlátoznak a téma szabad megválasztásában és kényszeritenek arra, hogy a jövendő törvényhatósági választójog kérdésével foglalkozzam.

Most hatályban lévő törvényeink tudvalevőleg azon elvi állásponton állanak, hogy a törvényhatósági választói jogot az országgyülési képviselőválasztói jog rendszerének alapjaira helyezik; egynéhány lényegtelen eltéréstől eltekintve, amelyet inkább csak mi közigazgatási jogászok fedezhetünk fel, azt lehet mondani, hogy a két választói jog egymást fedi.

Reméljük a legjobbat, hogy az uj országgyűlési választói jog kérdését a törvényhozás tényezői mielőbb meg fogják oldani, számot vetve ennek az országnak egészen különleges társadalmi strukturájával, nemzetiségi viszonyaival, amelyek kizárják azt, hogy — éppen ha a *haladást* kivánjuk szolgálni — a pesti viszonyokra szabott mértékkel mérjük az erdélyi havasok alján vagy a Tátra alján lakó népesség viszonyait.

Minthogy a közfelfogás azt tartja, hogy az országgyűlési választói jog reformját mihamarabb követni fogja a törvényhatósági választói jog ujjáalakitása is, itt már jó eleve csak arra akarok reámutatni, hogy a két választói jog rendszere közt kell lennie elvi kapcsolatnak, de ez nem azt jelenti, hogy minden vonatkozásban azonos szabályok alá kell majd esniök.

All ezen különösen a bizonyos meghatározott ideig egy községben való lakás, mint a választói jog gyakorolhatásának egyik előfeltétele tekintetében. A nyilvánosságra került törvénytervezet (e lap megjelenésekor talán már törvényjavaslat) legalább egy évig való helybenlakást kiván meg ahhoz, hogy valaki az illető községben országgyülési képviselőválasztói jogot gyakorolhasson.

A törvényhatósági választói jog gyakorolhatása szempontjából — és itt különösen a magyar városokra gondolok — a kiterjesztett választói jog uj világában csak egy évi helybenlakásnak megkivánása mindenesetre kevés volna és községi közéletünkre hátrányos következményekkel járhatna.

A városi törvényhatósági bizottság (vagy a rend. tan. városi képviselőtestület) nem országos parlament, hanem *helyi* képviselet. Az idevágó választói jog szabályainak tehát a helyi kötelék, a helybenlakás követelményeit kell mindenesetre fokozottabb mértékben érvényesitenie. A mostani törvény is legalább két évi ottan lakást kiván a törvényhatósági választói jognak valamely törvényhatóságban való gyakorolhatásához.

Az országgyülési képviselőválasztói jog gyakorolhatása szempontjából talán elég a törvényjavaslat által kontemplált egy évi állandó ottlakás. Hiszen az állampolgár a z országnak akár egyik, akár másik végében ugyanannak az államnak polgára és a bizonyos ideig egyhelyben való lakás kivánalma az országos választói jog szempontjából főleg csak a választás (névjegyzékek összeirása stb.) keresztülvitelének egyik technikai megkönnyebbitése. Bár lehet más irányban is fontossága. Akadályául szolgál t. i. annak, hogy pl. — ha csak pár heti ottlakás kivántatnék meg — az egyik kerületben tulnyomó többségben lévő párt a maga „erőfeleslegét“ pár héttel a választás előtt egy másik kerületbe, szállodákba vagy hónapos szobákba küldje „lakni“ és igy a szomszéd kerület választóit majorizálhassa.

A városi választói jog szempontjából a meghatározott ideig való ottlakás kivánalma mindenesetre ezeken a szempontokon is tulmenő fontossággal bir. A városi kötelékeknek, mint helyi és vagyoni jelentőségü kötelékeknek természete szükségképpen követeli, hogy egy-egy városban a városi (községi) választói jognak gyakorolhatásához legalább is 3—5 évi állandó helybenlakás kivántassék meg előfeltételként.

Megfontolást érdemel, vajjon nem kellene-e azoknak törvényhatósági választói jogát is, akik nem laknak ugyan a törvényhatóság területén, de ott ingatlannal birnak, szintén ahhoz az előfeltételhez kötni, hogy az ingatlant már legalább is 3—5 éven át egyfolytában birták legyen. Amint ebből is látható, az itt felvetett korlátozás eszméje éppen nem „osztályuralmi“ felfogásból indult ki, mert egyenlő mértékkel mér azoknak, nak, akik nem birtokosok és azoknak, akik ingatlan-birtokosok.

A legalább 3—5 évi helybenlakás (esetleg birtoklás) kivánalma a törvényhatósági választói jog szempontjából egyik *elsőrendü* fontos követelmény. Aki csak 1—2 évig lakik valamelyik városban, még nem tekinthető az illető város ama törzslakossága körébe tartozónak, amely annak a városnak összes közterheit évek hosszu során keresztül, talán egy egész életen át viseli. Ha azt a követelményt elejtjük, ki vagyunk téve annak, hogy a mi adóinkkal és áldozatainkkal fentartott és fejlesztett városok ügyeibe olyan hatalmi szóval szólhatnak bele a városban csak átmenetileg lakó, a flottans népességhez tartozó emberek, amilyent méltánovsan maguknak — szemben a városi törzslakossággal — nem igényelhetnek.

Csak nézzünk bátran a szemébe annak az esetleges vádnak, hogy ebből a felfogásból az osztályfelfogás beszél. Meg kell már szoknunk valahára, hogy azért, mert valaki ennek az ideologiának efféle kifejezéseit vágja ki előttünk, higgadt meggyőződésünk kinyilvánitásától ne tartózkodjunk. Ne essék meg velünk, ami a képkiállitások látogatóival annyiszor megesik, hogy a legbadarabb piktura előtt is sietnek behódolni és elragadtatásukat kifejezni csak azért, hogy a mögöttük álló műkritikus vagy más, magának a művészeti csalhatatlanságot igénylő jó ur őket valóban hozzáértő, modern felfogásu publikumnak tartsa.

Igenis a városi törzspolgárság vezető szerepét és döntő szavát akarjuk megóvni a magunk filléreiből fentartott városokban. Ha ezt majd osztályfogásnak tartják, tessék annak tartani. Ha más osztályoknak vannak szervezetei, legyenek és maradjanak meg nekünk is. A magyar városok községi életét töltse ki és vezesse az a társadalom, amely azokat létrehozta és fenntartotta: a magyar városi polgárság.

Legrégibb, legelőkelőbb márka
Gróf Keglevich István ut.
COGNAC
BUDAFOK
Az összes, bel- és külföldi kiállitásokon legutóbb „Turin“-ban kizárólag diszklevéllel kitüntetve. Mindenütt kapható.

Események

Lapunk telefonszáma: 137-15

A költségvetés.

Panaszkodnak a bizottsági tagok: a költségvetés előirányzatát még mindig nem kapták meg, holott hetekkel ezelőtt hagyta el a nyomdát, a lapok foglalkoztak is már vele. Az ellenőrzés joga, amely egyúttal kötelesség is, így válik illuzóriusá és lehetetlenné. És így tetézi egyik hiba a másikat, azt, hogy a törvény világos intézkedése és a hatósági személyek határozott nyilatkozata dacára csak jövő évben kerül a sor a költségvetésnek előbb bizottsági, azután közgyűlési tárgyalására. Ily körülmények között aligha lesz szerencsénk valami magas nívójú, tartalmas, hasznos és szükséges budget-vitára, mert nem lehet kívánni a bizottsági tagoktól — pláne az újaktól — hogy rövid idő alatt teljes készültséget, alapos tudást szerezzenek a városigazgatás összes ágaiban.

Olvassuk a külföldi lapok fővárosi rovatait és ámulva látjuk, hogy nincsen mindenütt úgy, mint Budapesten van. Bécsben, Frankfurtban, a német birodalom többi nagy városaiban most folynak a budget-viták. Hatalmas beszédek, kemény kritikák hangzanak el s a város vezetői is megragadják az alkalmat, hogy terveikről tájékoztassák a világot. A frankfurti főpolgármester, bizonyos Voigt nevezetű, a költségvetési vita során valóságos programmbeszédet tartott. Azzal kezdte, hogy őszintén feltárta a város pénzügyi helyzetének kedvezőtlen voltát, a deficit csakis a kiadások lényeges redukálásával volt elkerülhető, két és fél millió koronát faragott le a tanács a rendes kiadásokból s ezzel lehetővé tette, hogy az adóemelésnek, amely a polgárságot existenciájában fenyitné, nem merült fel a szüksége. Tőkeerős polgársággal kell benépesiteni a várost — ez volt a legkiemelkedőbb momentuma a frankfurti polgármester beszédének. Erre az álláspontra a város finánciális érdeke vezette, mert a gazdag polgár a városigazgatás pénzbeli eszközeihez jelentékenyebb mértékben járulhat hozzá, mint a koldús s emelheti az általános jólétet is. Nagy büszkesége Frankfurtnak, hogy 4 százalékos kötvényeinek a rossz pénzviszonyok dacára is állandóan 97.50 az árfolyama. A jövedelmi adóból a jövő esztendőre egy millió márkával nagyobb bevételt irányoztak elő s reméli, hogy a zárszámadások tetemes fölösleggel fognak zárulni. A villamosnűvek igazgatósága a világítás árának leszállítását készíti elő, a gázmúvek jövedelmezősége oly csekély, hogy itt lehetetlen az árcsökkentés. A város új terhei 307.000 márkával emelik a kamat- és törlesztéses kiadásokat.

—

Ki lesz a főpolgármester? A főpolgármesteri állás betöltése, úgylátszik, még sem olyan egyszerű és sima dolog, amilyennek a kormány hirdette. Nagyon természetes, hogy csakis olyan jelölt kerülhet kombinációba, aki felfelé is, lefelé is posszibilis. Ebből a szempontból Festetich Géza grófnak kissé rosszabodtak az esélyei, mert a tanácsnok tudvalevőleg szintén megszavazta Vázsonyi Vilmos inditványát. Ennek dacára is ő a legvalószínűbb jelölt. Kívüle emlegetik még Gászner Pál adófelügyelő nevét, aki feltétlen híve a kormánynak, de amellett a bizottsági tagok között sem népszerűtlen.

Berlin szerencséje. Egy bús német özvegyasszony a mult héten elhunyt s végrendeletében Berlin városának minden kikötés nélkül 400.000 márkát hagyományozott. Hasonló eljárásra ezennel felhivjuk a pesti gazdag özvegyeket. Budapestre ráférnének ilyen rendkivüli bevételek.

A vándoripar szabályozása. A kereskedelemügyi minisztériumban tudvalévőleg törvényjavaslatot dolgoztak ki a vándoripar szabályozására s a javaslatot véleményezés végett megküldték a fővárosnak. Vita Emil dr. tanácsnok, a közg. ügyoszt. vezetője legközelebb tanácsülésbe viszi a javaslatra vonatkozó előterjesztését, amelynek a konkluziója, hogy a vándoripar szabályozására égetően szükség van s minthogy a javaslat — néhány lényegtelen hibától eltekintve — üdvös hatással biztat, kívánatos, hogy mennél előbb törvényerőre emelkedjen.

Az új bizottságok. Szabó József mellőzése nem az egyetlen szépséghibája a bizottságok összeállításának. Eltekintve attól, hogy egyes városatyák csaknem valamennyi bizottságban egyszerre óhajtanak áldásos tevékenységet kifejteni, döntő bizonyitékokat találunk arra, hogy a szakbizottságoknál a szakértelem egészen harmadrangú kérdés. A közélelmezési bizottság az egyetlen, ahol csupa szakértő van együtt, névszerint Báthory Károly (kolbász), Bittner János (hentesárúk), Bogdányi Mór (vaj), Brust Dávid (kézműárú), Herz Lajos (kóser szalámi), Dick Béla (műfog), Kelemen Adolf (desztillált tej). A katonaügyi bizottságban legjobban tetszik nekünk Bischitz Miksa, de Winter Lajos is kiváló hadügyi talentum. A köztisztasági bizottságnak Klein Gyula fogja szállitani a szappant. A zabot pedig — Winter Lajos. A pénzügyi bizottságban Szabó József széke Lengyel Endrének jut. Nagyon csinosan veszi ki magát ebben a bizottságban. Weinszeisz Lajos is. A közjótékonysági bizottságban kitünően fest Salamon Jakab, az ismert filantróp, közmüvelődésünk pedig Ember Károly és Hahóthy Sándor személyében jó kezekben van.

Helyreigazitás. Mult heti számunkban, a közgyűlésről szóló tudósitásunk keretében felsoroltuk azoknak a neveit, akik Vázsonyi Vilmos bizalmatlansági indítványát nem szavazták meg. Az ülvemaradottak között emlitettük Kassai Ferenc dr. nevét is. Kassai dr. felkért bennünket annak a megállapitására, hogy a neve tévesen került a gyászmagyarok listájába, mert egyike volt azoknak, akik a leglelkesebb támogatói voltak a bizalmatlansági indítványnak.

Előljáró-választás. Az esztendő utolsó közgyűlésén, december 27-ikén választja meg a közgyűlés az új előljárót, Topercer Péter utódját. Emőd József és Dévény Gyula mellé két új név került: Perger Inácé és Keményi Gézáé. A négy közül kétségkivül Kemény Géza szerzett eddig legtöbb érdemet arra, hogy megválasszák.

Karácsonyfa a sinek mentén. Bárdányi Bráni Miksa lovag, miniszteri tanácsos, a délivasút magyarországi vezérigazgatója már évek óta gondoskodik róla, hogy a délivasút szegényebb sorsú alkalmazottainak gyermekei és az elhunyt vasúti alkalmazottak hátramaradottjai a béke ünnepén, karácsonykor téli ruházatban, pénzajándékban s egyéb apróbb meglepetésekben részesüljenek. A vasút nagyobb gócpontjain: Budapesten, Székesfehérváron, Nagykanizsán, Szombathelyen, Barcson és Zágrábban az idén is megtartották a karácsonyfaünnepélyt és százznál több gyermeknek osztottak ki teljes téli ruházatot és sok szegény özvegynek pénzsegélyeket. Budapesten Schlosser Ferdinánd főfelügyelő a megajándékozottakhoz beszédet intézett, melyben őket a jövőre is a Déli Vasút igazgatóságának és bárdányi Bráni Miksa lovag vezérigazgatónak jóindulatáról biztosította. Az ünnepély utánNey J., a déli vasúti állomás vendéglőse megvendégelte a gyermekeket.

Választójogot mindenki nyerhet, aki nem resteli a fáradtságot és elmegy Schönwald Imre óra- és ékszerkereskedésébe (IV., Deák Ferenc-utca 21. sz. alá). Itt választhatnak a férfiak és a nők egyaránt: finom szerkezetű arany és ezüst órákban, brilliáns ékszerekben és a dús választékú müipari tárgyakban. Különös megemlítést érdemel, hogy a különben is jutányos brilliáns ékszerek áraiból a cég bezárólag 1913. január 5-éig 10%-os árengedményt nyújt.

Eső ernyők. Elegáns fogóval, félselyemből 3.70, tiszta selyemből 10.—. „Gólya"-Árúház, VI. ker., Nagymező-utca 12. sz.

Palais de Danse. Ami változatosság, érdekesség és elegáncia a táncművészet birodalmában akad, mindazt egyesíti magában a Táncpalota decemberi műsora és csak természetes, — hogy minden este nagy és előkelő közönség tapsol a produkcióknak. A főváros éjjeli életének egy új és hamarosan megkedvelt specialitása lett az éjjeli táncmulatság, amelyen párisi mintára a legújabb és legmodernebb táncok kerülnek bemutatásra. A kitünő vacsora is városszerte ismert különlegessége a Táncpalotának, amelynek frakkos, estélyi ruhás közönsége kellemesen eltöltött esték emlékével távozik a csodaszép palotából.

Hárman beszélnek.

(Páratlan jelenet.)

Idő: 1912. december 18. Hely a közgyülési terem előtti keresztfolyosó. Személyek: Hüvös Iván, Kriszhaber Leó, később Lengyel Endre. Népség, teremszolgák, villamos kalauzok, rendőrség, városatyák, ujságirók, tisztviselők.

Hüvös Iván: (A legfelső lépcsőfokon áll. Jobb kezében 300 hivatalos lista, bal szivében olthatatlan harag Szabó József iránt. Kriszháber Leó hozzá ér): Itt a lista, menjen szavazni.

Kriszháber Leó: Tartsa meg a listát, nem kérek belőle.

H. J.: Ki ellen van kifogása?

K. L.: Igazságtalannak tartom, hogy Szabó Józsefet mellőzik Lengyel Endre kedvéért.

H. J.: Lengyel Endre van olyan legény, mint Szabó József.

K. L.: Lengyelnek minden szabad. Magyar szab., osztrák szab., olasz szab., francia szab., László és Betz szab.

H. J.: Ez nem tartozik a bizottsági tagságra. Ügyvédi tényked ése volt ez néki.

K. L.: A minősités nem fontos, a lényeg az, hogy keresett.

Lengyel Endre: (A beszélgetés alatt Hüvös I. hátterében állott. Hirtelen odaugrik Kriszháber elé, aki nem is ismeri.): Mi a baja magának? (Hüvös Ivánhoz fordulva.) Ki ez az ember? Majd elszámolok vele!

K. L.: (Ipartesületi tagoknál szokatlan snájdigsággal): Állok elébe!

H. J. (Lengyel Endréhez): Nem fogsz elszámolni. Snájderekkel nem szoktak elszámolni!

K. L.: (Éktelen haraggal, fölemelt hangon): Maga beszél igy, maga a kitünő — félfiú? Hisz maga egy közönséges városi cseléd. Az én apám úr volt és mégis szabó lettem — a magam erejéből. Az én apám nem volt fiahordó. Maga egy senki, maga fizetett alkalmazottja a fővárosnak. Én pedig bizottsági tag vagyok, tehát a maga gazdája! Megértette?

H. J. (Nem értette meg. Még most sem érti.)

(Szóról-szóra igy történt. Szent karácsony ünnepére békét szeretnénk teremteni a dühös ellenfelek között. A megegyezés önként adódik. Hüvös Iván rendeljen egy szép ruhát Kriszháber Leónál, Kriszháber váltson bérletet a városi villamosra, aztán együtt keressék fel klosetszürke palotájában Lengyel Endrét.)

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV., Kossuth Lajos-utca 9.

A tanács telekpolitikája.

Drágán venni — olcsón eladni.

A pénzügyi bizottság legutóbbi ülésén, *Szekula* Gyula felszólalása érdekesen és jellemzően világitotta meg azt az irányt, amelyben a város telekpolitikája halad. Ez az irány tudvalevőleg abban kulminál, hogy olcsók és nagylelkűek vagyunk, amikor eladunk, de bőkezüek vagyunk, ha a főváros a vevő.

A II. ker. Rézmál dülőben mintegy tizezer négyszögölnyi telket akar a fővárostól vásárolni *Vidor* Emil és *Waltersdorfer* Vilmosné. Az ügyosztály javasolja az eladást és az ingatlanok vételárát négyszögölenkint tiz koronában kivánja megállapitani. Ezzel a becsléssel szemben Szekula, aki alapos ismerője a budai telekviszonyoknak, kimutatta, hogy az ingatlanok nem tiz, hanem legalább is 25—30 koronát érnek s a város nyilvános árlejtés utján legalább ilyen árat tudna elérni. A Rézmál-dülő a tervezett szabályozás után az Apostol-utca egyenes folytatása lesz és akkor a tiz koronára becsült ingatlan négyszögölenkint száz koronát is meg fog érni. Szekula érvei hatottak. Hiába vette a tanács védelmébe az olcsó üzletet, a bizottság ugy határozott, hogy az ügy az ügyosztálynak visszaadassék. Körülbelül kétszázezer korona többletről van itten szó, tehát nem megvetendő összegről és nem csekély „tévedésről."

A Phoebus szerencséje.

Ingyenes területhasználat.

A megváltás felé haladó Fischer-telepnek, a Magyar villamossági r.-t.-nak, úgyszintén a Budapesti általános villamossági r.-t.-nak a jogait és kötelességeit tudvalevőleg pontosan megszabja az a szerződés, amelyet a nevezett társaságok a fővárossal kötöttek. Ebből a szerződésből kifolyólag súlyos következmények érhetik a fővárost, ha még idejekorán nem intézkedik.

Van a szerződésnek egy pontja, amely szerint a fővárosnak jogában áll más, később keletkezett villamos társaságoknak koncessziót adni, abban az esetben azonban, ha az új társaság kedvezőbb feltételeket tud elérni a fővárossal szemben a bruttó jövedelemből a fővárost megillető részesedésre vonatkozólag, úgy a két régi társaság követelheti, hogy a főváros részsedése náluk is hasonló mértékben csökkenjen. Vagyis, ha az új társaság például csak 3 százalék nyereségrészesedést tartozik a fővárosnak juttatni, a két társaság pedig eddig 5 százalékot fizetett, úgy ezentúl ezek sem tartoznak többet fizetni 3 százaléknál.

Eddigelé ennek a paragrafusnak az alkalmazására már csak azért sem kerülhetett sor, mert a két társaságnak nem akadt konkurrense. Most a helyzet változott.

A „Phoebus" villamossági r.-t., a mely nem sokkal jobb hirű a Fischer-boltnál, rövid idő előtt Ujpest városát boldogitotta villámos világitással. Phoebusék terjeszkedni akartak, Ujpesten nagyon unták magukat, egy szép napon tehát fogták a villámos-kábeleket és lefektették őket Ujpesttől egészen Kelenföldig. Ehhez pedig nem volt joga a társaságnak, mert a főváros területén lefektetett vezetékért területhasználási dijat kell fizetniök, ez a dij pedig nem más, mint a bruttójövedelemnek bizonyos hányada. A kábel a fővárosnak a Máv. részére átengedett, de a Máv. által csakis a vasúti forgalom céljaira használható területén fekszik. Nem is lehet vita tárgya, hogy a Phoebusnak a területhasználati jogért fizetnie kell, minthogy pedig ezt nem teszi, előállhat az a kellemetlen eset, hogy a két régi társaság egy szép napon megtagadja a részesedés fizetését azon az alapon, hogy a Phoebus egy fillért sem fizet a területhasználati jogért.

Mult és jövő.

A tanács beszámolója.

A költségvetés tárgyalására a törvény által előirt időben, ebben az esztendőben, nem kerül már a sor. Kedden tárgyalja a tanács azt a jelentést, amelyet a pénzügyi osztály az elmult évről és a jövő esztendő terveiről az egyes ügyosztályok előterjesztései alapján készitett. A jelentésből — mindenkit megelőzve — kiragadjuk a következő érdekes részleteket:

Általános kérdések.

Az 1907. évi költségvetés tárgyalása alkalmával a törvényhatósági bizottság dr. Feleki Béla főv. bizottsági tag inditványára elhatározta, hogy a polgármester elnöklete alatt 30 tagból álló bizottságot alakit, amelynek feladata lesz, hogy a fővárosnak az 1872:XXXVI. t.-c. revizióját illető kivánalmait egybefoglalja. Ez a bizottság megalakult és a további tárgyalás céljára szükséges alapvető munkálat előkészitésére kebeléből albizottságot küldött ki; ez az albizottság vonatkozó emlékiratát még 1909-ben el is készitette. Azzal a javaslattal járul tehát a tanács a közgyűlés elé, hogy a tanácsot, illetve a 30-as bizottságot jvaslatának bemutatására utasitani és ebben az ügyben állást foglalni legyen szives.

A külfölddel való összeköttetéseket a fojó évben is ápoltuk, egyfelől azzal, hogy tisztviselőink közül többeket a külfödi intézmények tanulmányozására és kongreszusokra kiküldötünk, másfelől, hogy itthon is több izben fogadtunk külföldi vendégeket.

Szabályozási tervek.

A **vasúti pályatestek és pályaudvarok rekonstrukciójának** kérdésében legközelebb előterjesztést fogunk tenni a közgyűlésnek abban az irányban, hogy a legnyomatékosabban kérje a kereskedelmi minisztert, hogy terveit a legsürgősebben ismertesse meg a fővárossal, hogy e tekintetben a város érdekei biztosithatók legyenek; emez előterjesztésünkben vázlatosan jelezni fogjuk a nézetünk szerint alkalmas megoldásokat.

A szabályozási terv kiegészitésére nézve a csekélyebb jelentőségű szabályozásmódositásokon és kiegészitéseken kivül a következő főbb adatokat soroljuk fel.

Az I. kerületben: A Németvölgyi-ut mentén a postatakarékpénztári tisztviselők lakóháztelepének létesitésével kapcsolatos szabályozás; a Kelenföldön a Herz- és Beimel-féle telekcsoport uj szabályozási tervnek megfelelő felosztása.

A II. kerületben az Alsó Viziváros szabályozási terve.

A III. kerületben: A Szépvölgy-utcának szabályozása és a Margit-kórház mögött levő terület ujabb szabályozása. Az Ujlaki Tégla- és Mészégető Rt. telepének felosztásával kapcsolatos szabályozáskiegészités. Legközelebb munkába kerül az óbudai hegyvidék szabályozási terve is.

A IV. kerületben: A gróf Károlyi-féle egyetem-utcai nagy telek feldarabolásával kapcsolatos szabályozás, melyből kifolyóan a Kaplony-utca kivezetését a Muzeumkörutra is beiktatjuk a szabályozási tervbe. Ez a telekrendezés üdvös kezdeményezése az Egyetem-utca megfelelő kiszélesitésének az egész vonalon, mert a Franklin-Társulat hallomás szerint kihelyezi telepét, a Hazai Takarékpénztár pedig uj palotájába költözése után régi helyén előreláthatóan szintén ujra fog épitkezni. Legközelebb végleges megállapitásra kerül a Borz-utca szabályozása és előreláthatóan nemsokára befejeződnek az Egyetem-tér, Kecskeméti- és Királyi Pál-utca sarkán levő teleknek a közlekedésre fontos uj szabályozására vonatkozó tárgyalások. A Haris-bazár utcájának folytatásában várt utca a telektulajdonos épitési szándéka megvalósitásában beállott akadályok miatt nem létesült még.

Az V. kerületben: A Fürdő-utca kiszélesitésére nézve a szabályozási terv meg van állapitva, a kiszélesités természetesen csak esetről-esetre az épitkezések során vihető keresztül.

A VI. kerületben: A Reitter Ferenc-utca kiszélesitésére, valamint a szénpályaudvar mellett tervezett 10-öles út kiszélesitésére és meghosszabbitására vonatkozó terv megállapittatott, ezzel egyidejüen javaslatot tettünk egy tranzverzális ut fölvételére, amely a VI. kerület, Arénaut feletti és Váci-utra dülő részének lesz egy fontos útvonala. A Krausz Mayer-féle telek szabályozására vonatkozóan részben időhiány, részben a más ügyosztályok szükségletének ki nem alakult volta miatt még nem tehetünk előterjesztést.

A VII. kerületben: A Thököly-út keleti pályaudvar előtt és mentén levő része, illetve a Baross-tér emez oldalán a közlekedési főút a magyar kir. államvasutak előzékenységéből a forgalom igényének megfelelően lesz kiszélesithető.

A VIII. kerületben: Folynak tárgyalások a gázgyár Tisza Kálmán-téri telkének, valamint a Gschwindt-gyár József-körüti telkének felosztása ügyében melyek egyuttal a szabályozás kiegészitésével kapcsolatosak.

A IX. kerületben: A községi lóhusüzem uj telepével kapcsolatban folytattunk tárgyalásokat. A Kinizsi-utcának kinyitása a Közraktár-utcáig, a Gregersen-féle telep felosztásával kapcsolatban előreláthatóan meg fog történni; a tárgyalások folyamatban vannak.

A X. kerületben: A Belső Jászberényi-ut kiszélesitése, mint szabályozásmódositás megállapittatott. Az uj lóversenytérrel és állatvásárral kapcsolatos szabályozásmódositások szintén megállapittattak.

Mint **uj nagy szabályozási terveket,** melyek munkában vannak, emlitjük a Kelenföld átdolgozott szabályozási tervét és a VI., VII., és X. kerület kültelkének uj szabályozási tervét. Ezek után pedig munkába fogjuk venni a jelenlegi lóversenytér megszünése következtében felszabaduló terület szabályozási tervét. A **Tabán szabályozási terve végkép** megállapittatott, mindazonáltal az Árok-utca célszerű kitorkolására nézve az Erzsébet-hid közelében, foglalkozunk alternativ megoldásokkal. A még kisajátitandó ingatlanok megszerzésére nézve az utolsó egyezkedési tárgyalások, ezek eredménytelensége esetében a kisajátitási terv és összeirás egyezségi megállapitására nézve a tárgyalások rövidesen befejeződnek, ugy hogy a területkártalanitási kérdés még hátralevő része a közel jövőben hatósági, illetve birói útra kerül. A **belvárosi templomra és környékére** is meg van állapitva a szabályozás; az eszerint a kegyes tanitórendnek jutó uj telek megalakitására nézve a kisajátitási csereegyezség megkötése folyamatban van és igy az ujrendház és gimnázium épitésének megkezdése a jövő évre várható. **Az Erzsébet-sugárút** és vele kapcsolatosan **az uj központi városház elhelyezésének kérdése** az ügyosztályi javaslatnak a középitési bizottságban támadt ellenzése miatt ismét halasztást szenvedett; megállapithatjuk azonban, hogy a magyar műszaki testületek egyértelmüen tervünk mellett nyilatkoztak. Tekintettel azonban az e kérdéssel kapcsolatos és tovább nem halasztható számos függő ügyre, a kérdést a legközelebbi időben föltétlenül dülőre kivánjuk vinni. Foglalkozunk majd a **főközlekedési útvonalak kiszélesitésének** kérdésével; e tekintetben bizonyos utvonalakra nézve föltétlenül kell intézkedni és pedig sürgősen, nehogy az épitkezések a végrehajtást nagyon megnehezitsék. A lehetőséghez képest elkésziteni kivánjuk egy **budai hegyvidéki kilátási út** tervét is. Végül állást kell majd foglalni egy **állandó kiállitási terület** biztositásának már többször fövetett kérdésében. **A kisajátitási ügyek kezelésére** nézve nagy jelentőségű a középitési és a pénzügyi bizottságok tagjai közül választott uj kisajátitó bizottság megalakitása. Ezzel eleje van véve azoknak az ellentéteknek, melyek a kisajátitási ügyekben a két nagy bizottság között a multban több izben fölmerültek.

Ugy a városrendezési, mint pénzügyi szempontokból egyik legfontosabb feladatunk lesz a **városi telekpolitika elveinek a megállapitása.** E tekintetben szándékunk előterjesztést tenni. A megoldás két irányban kereshető; a városi földjáradék vagy ingatlanforgalmi üzlettel, vagy városrendezési szabályokkal (kisajátitás, járulék, betterment) biztositható a köz javára; a gyakorlatban a két megoldási mód kombinációja volna nézetünk szerint a legeredményesebb. Mindenesetre kivánatos volna azonban, hogy a városi ingatlanok forgatása önállósittassék és telekalap megteremtésével üzletként vezettessék.

Közművelődés.

A városi nyilvános könyvtárnak és szabad főiskolának a Tisza Kálmán-téren való elhelyezésének terve ellen a középitési bizottságnak komoly aggodalmai vannak; ezeket fontolóra vévén, ez intézményt valószinüen máshelyütt kell megvalósitani, amire vonatkozóan még az 1913. év folyamán javaslatot fogunk tenni. Minthogy azonban a fővárosi könyvtár mai helyiségeiben nem képes többé már a reá forditott áldozatoknak megfelelően működését kifejti a tanács az uj nyilvános könyvtárépület elkészültéig a Gróf Károlyi-utcai elemi iskola épületét jelölte ki a könyvtár részére helyiségül ahova a könyvtár az 1913. év junius hóban fog átköltözni.

Rendkivüli vásárláskép megszereztük a Strausz Antal-féle, valamint a Lóránt Dezső-féle nagy kulturálisbecsü könyvgyüjteményeket.

Közélelmezés.

A húsfélék piaci készleteinek szaporitása és e mellett normális árak biztositása érdekében tervbevettük a fővárosban egy **országos édesvizi halkereskedelmi gyüjtő- és raktártelep létesitését**, ahol az ország különböző halastó-gazdaságainak halkészletei megfelelően berendezett halmedencékben a téli hónapok számára élő állapotban gyüjthetők, a piac szükségleteihez képest raktározhatók és nagyban való tételekben aukciók útján értékesithetők lesznek.

A központi vásárcsarnok kibővitésének kérdése a mai csarnok környékén uj csarnok létesitésével már nem oldható meg. Az igényeknek különben sem a maihoz hasonló csarnok épitése, hanem egy a kereskedelem minden igényét kielégitő és hosszú évtizedekre fejlődésképes **uj élelmiszer-nagykereskedelmi vásártelepnek** létesitése felel meg. Ez az uj telep a mai marhaközvágóhid és vásártelep helyén volna legcélszerűbben és leggazdaságosabban létesithető. Az idevonatkozó tárgyalásoknak megindítása iránt a legközelebb teszünk a t. közgyűlésnek előterjesztést.

A fővárosban egy **szabad sertésvásári telepnek** létesitése érdekében ugy az állategészségügyi, mint pedig a sertésforgalmi követelményeknek megfelelően kidolgozott tervezet a tárgyalásra immár készen van, úgy, hogy e tárgyat is legközelebb napirendre tüzzük.

Közegészségügy.

A közeljövőben megoldásra kerülő kérdések: A köztemetőkről szóló szabályrendelet reviziója. A járványbizottságok hatáskörének ujabb szabályozása. A magzatelvetélési esetek bejelentési kötelezettségének és az elvetélt magzatok eltakaritásának rendezése és szabályozása. A borbély- és fodrászipar gyakorlásáról szóló szabályrendelet megalkotása.

Városgazdaság.

A székesfőváros **hirdetővállalata,** amely az 1911. évi március hó 12-én kezdette meg működését, az 1911. év végével zárta le az első üzleti évet. Az 1912. évben a vállalat igénybevette a részére engedélyezett 305.362 K hitelnek még föl nem használt részét és megkezdte a tőketörlesztést. Az erre az évre tervezett 5 uj hirdetőoszlopon fölül a folyton növekedő szükséglet kielégitésére további 50 uj oszlop beszerzését engedélyeztük a beruházó hitel terhére.

Az **állatkert** berendezésének befejezésével kapcsolatban gondoskodni kivántunk a szükséges **biztositási szerződésekről** is. Az épületeknek tűzkár ellen való biztositását az Első Magyar Általános Biztositó Társasággal fennálló szerződés szerint teljesitettük. Az állatoknak elhullás esetére való biztositása iránt ajánlatokat kértünk a hazai intézetektől, de azok többsége egyáltalában nem volt képes ajánlatot tenni, hét intézet pedig csakis külföldi társaság közvetitőjeként tett ajánlatokat; ezek is oly magas dijazást kivánnak azonban, hogy ez ajánlatok alapján a biztositást nem teljesithettük. Végleges javaslatunk erre vonatkozóan most van előkészités alatt. Gondoskodtunk biztositás utján azoknak a kártérités gényeknek a födözéséről, amelyeket a látogatók a székesfővárossal szemben az őket érő esetleges sérülésekből kifolyóan támaszthatnak. A beérkezett ajánlatok közül legelőnyösebbnek a **Minerva Általános Biztositó Rt.** ajánlatát találtuk, amely a kivánt 30.000 K egyéni és 15.000 K tömeges legmagasabb kárösszeg szavatossági biztositását 5 évre 1.200 K évi átalánydij mellett 10% tartamengedménynyel és az ötödik év ingyenességével vállata. Az évi biztositási dij igy tényeg 864 K. A több ajánlat a dijszámitást 400.000 K alapulvételével a bevétel összegére kivánta helyezni, bizonyos mellékdijak kikötésével, úgy, hogy a legkedvezőbb $2^0/_{00}$-es alapdij is a remélt és most már tényleg 600.000 K-t meghaladó bevétel mellett a mellékdijakat figyelembe sem véve, az 1.200 K átalánydijat meghaladta volna. A megkötött biztositási szerződés igy már eddig is igen előnyösnek bizonyult.

Az uj **Széchenyi (Artézi)-fürdő** immár közel áll teljes elkészüléséhez. A fürdőépület összes helyiségeinek diszvakolása teljesen elkészült. A gyógyszálló összes kiviteli tervei elkészültek, a részletes költségvetések sokszorositás alatt vannak és igy ez épités kormányhatósági jóváhagyása esetén az egyes ipari munkálatok biztositására a versenytárgyalásokat esetleg már ez évben megtarthatjuk, sőt remélhető, hogy kedvező épitési idény mellett a földmunkák és alapfalazatok még 1913-ban el is készithetők. A **Gellért- (Sáros)-gyógyfürdőnél** az épitési munkák folyamatban vannak és az épület előreláthatóan még az 1912. évben tető alá kerül. Az épitkezésre és berendebésre engedélyezett 5,600.000 korona költség a változott viszonyok következtében nem lesz elégséges; a tényleges szükséglet megállapitása iránt a tárgyalás folyamatban van és idevonatkozó megokolt előterjesztésünket a t. közgyülésnek még a f. évben be fogjuk mutatni. Az 1912. évi költségelőirányzat megállapitása alkalmával a t. közgyűlés arra utasitott bennünket, hogy a VII. kerületi elüljáróság megfelelő elhelyezésére szolgáló épület megépitésére nézve tervek és költségvetés bemutatása mellett terjesszünk elő javaslatot.

OMNIA

MOZGÓKÉP-PALOTA

Bejárat: VIII., József-körut 31. szám.

Telefon 120–40.

Szerdán és csütörtökön
.. fényes karácsonyi ..

ünnepi műsor

Mindkét előadás

délután 4 órakor

kezdődik

Az ünnepnapokon este fél 10—12 óráig

nagy diszelőadás!

Azok a tulkiadások...

Sándor Pál a tanács ellen.

Sándor Pált, a Közúti vasút vezérigazgatóját, mi magunk is kellemetlenül összeférhetetlen embernek tartjuk. Azt azonban a rosszakarat sem tagadhatja meg tőle, hogy bátor és szókimondó ember, aki a közügyekben való részvételt nem jognak tekinti, hanem kötelességnek és aki akkor sem rejti véka alá a meggyőződését, ha ez a meggyőződés kellemetlen másoknak.

Az első alkalmat felhasználta Sándor Pál arra, hogy elmondja a véleményét a Bárczy-rendszernek egyik legkirivóbb kinövéséről: a folytonos túlkiadásokról. A pénzügyi bizottság hétfői ülésén egy — egyébként csekélyebb jelentőségü — csatornázási ügynek az apropójából kellemetlen igazságokat vágott a tanács fejéhez Sándor Pál. A beszéd körülbelül igy hangzott:

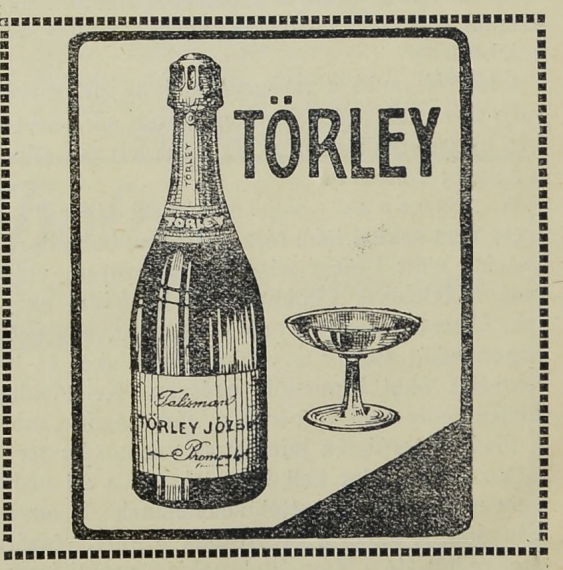
— Utolsó beszédem, amelyet ujraválasztatásom előtt a városházán tartottam, éppen a tulkiadásokra vonatkozott. Nagy hibának tartom, hogy a tanács minduntalan utólagos fedezetet kér a közgyűléstől. Sehol a világon nem fordul elő, hogy a csatornázási munkálatoknál, amelyeknek költségeit egészen pontosan előre ki lehet számitani, költségtöbblet álljon elő. Esztendőkkel ezelőtt kimondta a pénzügyi bizottság, hogy minden ilyen esetben vizsgálatot kell inditani s ha hibát csináltak a tisztviselők, ugy viselniök kell a konzekvenciákat. Kijelentem, hogy többé semmiféle indokolatlan tulkiadásba nem megyek bele. A kanalizációs munka különben is olyan, hogy pausálszerü költsége van, előre meg lehet állapitani, mennyi lesz a kiadás. A jövőben nem vagyok hajlandó hasonló eljárást türni.

Feleki Béla bizottsági tag szintén elitéli a túlkiadások rendszerét s hozzájárul a legszigorúbb kezeléshez. Festetich Géza gróf elismeri a felszólalók panaszainak jogosultságát, de sokszor elkerülhetetlen az utólagos költségtöbblet, mert változnak az épités közben a munkabérek és a talajviszonyokkal sem lehet előre tisztában a mérnöki ügyosztály. Szekula Gyula ezzel szemben kifejti, hogy a talajviszonyoknak nem ismerése a mérnöki ügyosztály mulasztása, mert próbafúrások és geológiai mappák segitségével pontosan meg lehet ismerni a talajviszonyokat.

Akarja látni Kelet mesés kincseit.

Látogasson el

Schönwald Imréhez, Deák Ferenc-utca 21

Lapunk telefonszáma: 137-15

Ipar
Pénzügy
Vállalkozás
Kereskedelem

A TŐKE

Biztositás
Épitészet
Közlekedés
Bányászat

Szomoru esztendő.

Az ország gazdasági élete megdöbbentő pusztulás képét mutatja. Szomorú karácsonyra virradunk. A legsulyosabb gazdasági válság napjait éljük és az elmult esztendő fekete betűkkel lesz feljegyezve a történelem lapjaira. Magyarország gazdasági szervezete súlyos sebekből vérzik, és nincs orvos, aki gyógyszert tudna a pusztító kórság ellen. Apatikusan nézzük a romlást, sem kormány, sem a társadalom, sem a bankhatalmasságok nem tudnak segíteni. Üzlet, vállalkozás teljesen megbénitva, a nemzetvagyon megtépázva, pénzügyeink szilárd alapjai recsegnek-ropognak és az állam finánciái súlyos megpróbáltatásoknak kitéve: igy szakad reánk az uj esztendő.

Pedig az elmúlt év biztatóan, örvendetesen tele reménységgel és jó kilátással indult meg. Az ipari konjunktura ez esztendő kezdetén még delelőjén állott a pénzviszonyok kielégitőek voltak, a vállalatok fényes mérlegeket produkáltak és mindenütt a gazdasági fejlődés a növekvő jólét jelei voltak észlelhetők. De a biztató külszín mögött már ott settenkedett a gazdasági romlás sötét árnyéka. Kezdődött a visszafejlődés a vidéki pénzintézetek krónikus bajaival. Egyre-másra megakadtak a roppant nagy számra feszaporodott vidéki hitelintézetek, amelyeket legelőször kezdett ki a hitelmegszórítás veszélyes réme. Az osztrák-magyar bank vezetősége belefújt a vészkürtbe és Pranger emlékezetessé vált intelmei már előre jelezték a bekövetkezendő bajokat.

A közvélemény eleinte abban a hitben élt, hogy a jegybank réméket lát, hogy Pranger a bank üzleti szempontjaiból akar féket rakni a magyar gazdasági életre. Sajnos, a tények hamarosan igazolták a haute financ rémlátását. A pénzpiacon epochális fordulat állott be. Nagy pénzdrágaság, majd később feszültség, végre ősszel teljes pénzhiány állott be a nemzetközi piacokon. A jegybankok végsőkig küzdöttek a normális kamatláb fenntartásáért, de a viszonyok kényszere végre is a kamatcsavar ismételt meghuzására kényszerítette őket.

A krízis elsősorban hitelválság alakját ölté. A reeszkompt radikális csökkentése bajba juttatott egy csomó vidéki intézetet, majd átcsapott a fővárosra is. A Törlesztési Bank, azután a Központi Hitelbank hamarosan a tönkrement vidéki intézetek sorsára jutott. A kis- és középintézetek nap-nap után élet-halálharcot folytattak a létért. Néhányan közülök a lassú feloszlás stádiumába jutott. Nyáron a Kölcsönös Segélyző megakadása okozott nagy fennakadásokat a főváros kisebb gazdasági exisztenciák között. Akkor a pénztelenség gyilkos nyavalyája kikezdte volt már a kereskedelmet is. Eleinte csak a textilszakma nagykereskedői közül szedett áldozatokat, később átragadt a kór a börszakmára is, majd az árüüzlet egyéb fajaira is. A fizetésképtelenségek és csődök óriási mértékben szaporodtak, a hitelmegvonások és a rossz üzletmenet folytán. Őszre a tőzsde is, mely addig bámulatos szivóssággal tartotta magát, inogni kezdett. Jött az októberi tőzsde-derút, amely a nemzetvagyont sok száz millióval megcsappantota. A középosztály érzékeny veszteségeket szenvedett tőzsdei angazsmánjain, amelyek amúgy is megrendült anyagi helyzetét még jobban megrontották.

A külföldi hitelforrások hirtelen bedugultak. A magyar záloglevelek visszaözönlöttek és ennek következtében az ingatlan hitel teljesen megszűnt. Ennek következtében az épitkezési tevékenység megszünt, az épitőiparban stagnálás állott be. A téglagyárak, a vassal és fával dolgozó épitőiparok egyszerre munkanélkül maradtak. Beállott az iparban is a nagymérvű üzemredukáció. A munkanélküliség nagy mérveket kezdett ölteni, az ország fogyasztóképessége lényegesen megcsappant. Most már a detailkereskedelem is érezni kezdé a rossz üzletmenetet.

Ily gazdasági viszonyok között szakadt reánk a háborús bizonytalanság, amely csaknem három hó óta rágódik az ország gazdasági életerején. A megriadt nép egyre-másra kiszedi a takarékpénztárakból betéteit. A külföldi hitel egyszerre visszahúzódik s a bankok két tűz közé kerültek. Felülről a hitelt vonják meg nekik, alulról a betevők ostromolják. Kényszerhelyzetükben a veszedelmet átháritják adósaikra hitelrestrinkció és — felmondás képében. A háború eshetőségeivel szemben magukat felvértezendő a nagybankok kezdik készleteiket felhalmozni. A gazdasági vérkeringés legszükségesebb eleme: a pénz mind ritkább lesz. Száz és száz milliókra rug a gazdasági forgalomból kivont összegek mennyisége. Itt már nem használ a konyhabölcsesség, hogy szegény ember vizzel főz. A helyzet annyira elmérgesedett, hogy már vizre sem igen telik és beköszöntött a bomlás folyamata. A pénztelenség folytán erős, hatalmas cégeket is elfogott a fizetésképtelenség betegsége. Sovány vigasztalás, hogy a pénztelenség csak pillanatnyi és a külpolitikai feszültség elmultával javulásra van remény. A gazdasági pusztulást nem kisebbiti, hogy az inzolvens cégek vagyonállaga aktiv, amikor az aktivumokat nem birják pénzzé tenni. A gazdasági pusztulás vihar erejével süvit végig az országon és senki sem tudja, mire ébred másnap reggel.

A bankok trezórjai óvatosan bezárultak. Hiábavaló minden ostrom: kérés, könyörgés, fenyegetés, nem nyilnak meg ismét.

Közben pedig a kormányzat nem tesz semmit a válság enyhitésére. A fináncok minden törekvése odairányul, hogy kisajtolja az országból a háborús készülődések rettenetes költségeit. Ausztriában a pénzügy kormányzat még sarkalja a nagy pénzhatalmakat, hogy siessen a piac segitségére. Nálunk ellenben a nagybankok sietnek a politikai veszedelembe került kormány támogatására. Az egész tőzsdederút alatt egyszer sem jelent meg a tőzsdebiztos a tőzsdén. A kormány nem ösztönzi egy szóval sem a nagybankokat a piac támogatására. Ellenkezőleg. A bajba került intézetekre ráereszti a nagybankokat, amelyek kéjjel fojtják meg a kis versenytársakat. Valamennyi szanálási akció egyenesen azzal a célzattal indul meg már, hogy az életveszedelembe jutott intézet feltétlenül megszünjék. Nálunk minden szanálás egyértelmü lett a kiirtással. A krizis végén egész nagy sora a sirköveknek fogja jelezni, hogy helyükön egykor virágzó gazdasági élet volt. Ilyen sötét auspiciumok közt üljük meg a karácsony szent ünnepét. Minden lélek dicséri az Urat!

—

Százmillió korona állami betét. A londoni köd eloszlott és a sötét homályból kikukucsgál a béke angyala. A megváltozott helyzetet, teljes nagyságukban, elsősorban a páncélszekrények hatalmas őrei fogták föl és a derengés sugarait máris szétárasztották. A közgazdasági élet feneketlen vizei fuldoklókkal vannak teleszórva. Hónapok óta senki egy szalmaszálat sem nyújtott feléjük, hogy szegények legalább abba kapaszkodhattak volna bele. A pénzhatalmasságok ma már a mentőcsónakokat is útrabocsátották. Most már lehet menteni, mert a háború mumusa félreállt. A fővárosi vezető pénzintézetek elhatározták, hogy a szükölködő vidéki és a kisebb budapesti bankoknak nemcsak a multban élvezett reeszkompt hitelt adják meg, hanem még újabb hitelt is rendelkezésükre bocsátanak. Ez a segélyakció a Budapesti Giró és Pénztáregylet helyiségeiben már megkezdte működését. Pénzügyi körökben elterjedt hirek szerint, a nagybankok által vezetett szanálási akcióban a kormány is résztvesz, a mennyiben a január elején fölveendő nagy államkölcsönből 100 millió koronát bocsát rendelkezésre és ebből a segitésre érdemes vidéki és budapesti bankok betéteket fognak kapni.

Uj téglagyár — kartelen kivül. Két hét előtt jelentettük, hogy Balla Henrik vállalkozó a kőbányai téglagyárak szomszédságában, Ujhegyen göztéglagyár épitésére telepengedélyt kért. A kartelbe tömörült fővárosi téglagyárak ellentállása — bár a X. kerületi elöljáróság megtagadta az engedélyt — megtört a belügyminisztérium határozatán, amely a téglagyár föllállitását megengedte. A kartel-gyárak nem nagy örömére az uj téglagyár föl fog épülni, még pedig részvénytársulati alapon. A napokban ugyanis 600.000 korona alaptőkével megalakult a „Kőbányai magyar téglagyár r. t.," amelyre Balla a birtokában levő telepet és az épitési engedélyt átruházta. Az uj téglagyárat — amelynek Balla Henrik lesz a vezérigazgatója — már a jövő épitkezési szezon kezdetén üzembe fogják helyezni.

Roheim. A pénzpiac krizisének legnagyobb szenzációját, a Roheim Károly és fia cég fizetésképtelensége okozta, mert beavatatlanok is tudták, de a megejtett pontos könyvvizsgálások is igazolták, hogy a cég vagyona jóval fölülmúlja az adósságokat. A hitelezők nagy készséget tanúsitanak, hogy a megindult szanálási akció sikerre vezessen, de az sincs kizárva, hogy a vállalatból részvénytársulat lesz. Ezt a megoldást, amint értesülünk, az érdekelt pénzintézetek is szeretnék és a siker érdekében különösen a Hazai Bank R. T. dolgozik, amely intézet a leginkább van érdekelve.

Maniákus játékbank gründoló. „Jalovai kör és kaszinó rt." cég alatt a kisázsia (Konstantinápolylyal szemben fekvő) Jalova községben létesitendő játékbank felállitására Budapesten (Bálvány-utca 19.) 200.000 K alaptőkével részvénytársaság alakult. Az alapító igazgatók között ott szerepel zimonyi Schwartz Mihály is, aki igazgatósági tagja az abbáziai játékbanknak, sőt a Margitszigetet bérlő részvénytársaságnak is.

A „Generali" karácsonyfája. A Trieszti általános Biztositó-Társulat magyarországi kisebb fizetésü tisztviselőinek és szolgáinak karácsonyi ajándék cimén 60.000 koronát utalványozott ki.

A Pénzvilág karácsonyi száma rendkivül változatos tartalommal jelent meg: Weiss Fülöp vezérigazgató, A balkán jövőjéről, dr. Lányi Mór vezérigazgató a vidék válságáról, dr. Balkányi Kálmán és Gábor Andor az adóreformról, Berger Mór vezérigazgató a jövő kilátásairól irt érdekes és szellemes cikket. Kiemeljük még, A monarchia és a nemzetiségi kérdés cimü ankétet. A karácsonyi számot dr. Szegő Elemér, Ungár Miklós, dr. Bari Ágost és dr. Kósa Miklós cikkei, valamint a tartalmas és eredeti rovatok egészitik ki. A Pénzvilág közgazdasági hetilapot Fodor Oszkár szerkeszti.

„A Kereskedő". A „Magyar Kereskedők Egyesületének" hivatalos közlönye, „A Kereskedő", amelyet széles látkörrel és nagy hivatottsággal az egyesület elnöke, Bosnyák Izsó szerkeszt, rendkivül tartalmas decemberi számmal jelent meg. Igen érdekesek Holzer Sándor kereskedelmi tanácsos fejtegetései. „Uj aera" cimü cikkében, mint uj bizottsági tag, azt az örvendetes tényt szögezi le, hogy a törvényhatóságba sok kereskedő és iparos jutott be, akik ott a kereskedelem és ipar érdekében eredményes munkát végezhetnek.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.

Merkantil Nyomda (Havas és Lehner) Budapest, VIII., Német-utca 27. szám.

Általános Iparbank
Részvénytársaság

Budapest VII, Erzsébet-körut 39. szám

Alaptőke tiz és fél millió kor.
Tartalékalap félmilió korona.

Üzletköre:

Értékpapirok, külföldi pénznemek és érc-pénzek vétele s eladása napiárfolyamon
Sorsjegyek eladása részletre v. letétre.
Kölcsönök értékpapirokra kedvező visszafizetési feltételek és olcsó kamatok ellenében.
Szelvények és kisorsolt értékpapirok dijmentes beváltása esetleges olcsó leszámitolása még az esedékesség előtt is.
Tőzsdei megbizások előnyös keresztülvitele a budapesti, bécsi és bármelyik külföldi tőzsdén.
Igérvények kibocsátása minden huzáshoz
Ingyenes sorsolási ellenőrzés.
Osztálysorsjegyek árusitása.
Takarékpénztári betétek és Folyószámla (cheque) betétek átvétele előnyös feltételek mellett.
Váltóleszámitolás mérsékelt kamatra.
Hitelegyleti hitelek nyujtása.
Törlesztéses tisztviselői kölcsönök

FÖLDHITELBANK R.-T.
Bank de crédit foncier société anonym
Land-credit bank compani limited
Bodenkreditbank A.-G.

Budapest, V. kerület, Országház-tér 4. szám.

Pénztárhelyiség: V., Akadémia-u. 20.
Telefon: 138—90, 138—91.
Postatakarékpénztári csekk sz. 21,098.

Az intézet üzletköre: Jelzálogkölcsönök engedélyezése, ingatlanok vétele, azoknak feldarabolás és telepitès útján való értékesitése, kölcsönök nyujtása feldarabolás és telepités útján létrejött birtokokra, telepitések és parcellázások bizományban való lebonyolitásának elvállalása, parcellázások financirozása, ingatlanok hasznositása haszonbérbeadás útján, kamatozó kötvények kibocsátása az 1897. évi XXXII. t.-c. 2. §. 1. pontja értelmében. Résztvett a Szőlőtermelő és Értékesitő r.-t. alapitásában.

Vezérigazgató: **dr. Paupera Ferenc.**
Alelnökök: **báró szászbereki dr. Kohner Adolf, dr. Landesberger Gyula.**
Táv. cim: Földhitel.
Részvénytőke: 6,000.000 K bemutatóra szóló 30.000 darab 200 K-ás részvényben.

Salgótarjáni kőszénbánya r.-társ.

A társulat széntermelése évenként:
Salgótarjáni bányákban 10 millió mm.
A petrozsény-farkasvölgyi bányákban 12 millió mm.
A vezetése alatt álló Esztergom-Szászvári Kőszénbánya Részvénytársaság termelése évenként:
Dorogh-Annavölgyi bányákban 4 millió métermázsa.
Szászvár-Nagymányoki bányákban 1 millió mm.
A vezetése alatt álló Felső Zsilvölgyi bányákban 1 millió mm.
Összesen 28 millió mm.

Szénosztályozás:
Darabos (kőszén) szén. Kockaszén szoba-, gőzcséplőgép- és gőzekefütésre.
Aprószén körkemence fütésre.
Kovács-szén kovácsolási célokra.
Diószén. — Durvaszén. — Aknaszén.
Rostált aknaszén gyári kazánfütésre.
Megrendelések központi irodánkhoz: **Budapest V, Arany János-u. 25.** intézendők.

Jutányos árak, pontos és gyors kiszolgálás!

Alaptőke 3,200.000 korona.

Magy. gyapjuáru, katonaposztó és takarógyár r.-t. Zsolnán.

Budapesti iroda:

V., Mérleg-u. 3.

Posztógyárak:

Zsolnán és Rajeczen.

Pluche és moquettegyár

Az igazgatóság tagjai:

báró csetei **Herzog Péter** (eln.)
Weiss Fülöp (alelnök),
báró csetei **Herzog Lipót Mór,**
dr. **Holitscher Pál,**
Leitner Ottó Gyula,
báró **Kohner Adolf.**
Vezérigazgató: **Vogel Samu.**
Igazgató: **Vogel James.**

Alaptőke 3,200.000 korona.

Egyesült Tégla- és Cementgyár
részvénytársaság

Budapest, Központi iroda: V., Mérleg-utca 3.

"ROON"

lábatlani portland- és román-cement, legkiválóbb minőség, legolcsóbb árak minden hajó és vasuti állomásra

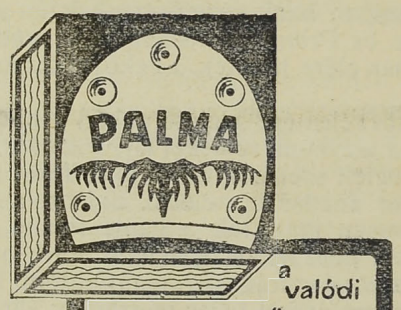
Budaujlaki tető-cserepek

legjobb agyag teljesen mészmentes legszebb kivitel

MARTA
SZEMÉLY ÉS TEHER AUTO

Gyár:
Marta Magyar Automobil Rt. Arad

Vezérképviselet:
Royal-Garage, Budapest, IX. ker., Páva-utca 10-12.

FŐVÁROSI NAGY MOZGÓ

VII., Rákóczi-ut 70.
Igazgató tulajdonos:
GERŐ S. SÁNDOR.

Naponta három óráig tartó

fényes műsor

kerül bemutatásra.

Minden előadásban legalább tiz kép
Külön váró- és éttermek!
Emeleti erkélyszékek és páholyok.

SZALON ZENEKAR!

Pompás hideg és meleg étkek

E heti étlap:

Magyar rostélyos	K	1.—	Libasült	K	1.20
Serpenyős „	K	1.—	Tészta	K	—.50
Borjupörkölt	K	—.70	Torta 2 darab	K	—.48
Székelygulyás	K	—.80	Dréher sör	K	—.20
Borjucomb	K	1.20	Sajt ementháli	K	—.30
Sertéskaraj káp.	K	1.40	Rochefort vajjal	K	—.40
Rántott velő	K	—.80	1 adag imbisz	K	1.20
2 töltött paprika	K	—.90	1 kávé	K	—.30
Paprikáscsirke	K	1.40	1 chocolade	K	—.30
Rántott csirke	K	1.40			

PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK

Alapittatott 1841. BUDAPEST. Alapittatott 1841.

Részvénytőke	Tartalék-alapok
65.000,000 korona.	107.000,000 korona.

Főintézet és váltóüzlet: V., Fürdő-utcza 2. szám.

A bank fiókosztályai:

Budapesten: Budai fiókosztály II., Fő-utca 4.
Margit-körúti fiókosztály II. Margit-körút 4.
Belvárosi fiókosztály IV., Károly-körut 2.
Lipótvárosi fiókosztály V., Váci-körút 74.
Szabadságtéri fiókosztály V., Szabadság-tér 16.
Terézvárosi fiókosztály VI., Andrássy-út 21.
Erzsébetkörúti fiókosztály VII., Erzsébet-körút 26.
Lövöldetéri fiókosztály VII., Lövölde-tér 7.
Rákóci-úti fiókosztály VII., Rákóci-út 84.
Erzsébetvárosi fiókosztály VII., Rákóczi-út 32.
Józsefvárosi fiókosztály VIII., József-körút 53.
Baross-utcai fiókosztály VIII., Baross-utca 112.
Ferencvárosi fiókosztály IX., Vámház-körut 5.
Kőbányai fiókosztály X., Liget-tér 2.

Vidéken: Eszéki fiókosztály Eszék, Városháza.
Nagykanizsai fiókosztály Nagykanizsa, Csengery-út 4.
Soproni fiókosztály Sopron, Várkerület 117.
Ujpesti fiókosztály Ujpest, Árpád-út 19.
Ujvidéki fiókosztály Ujvidék, Kossuth Lajos-utca 40.
Brassói fiókosztály Brassó, Buzasor 9.
Nagyszebeni fiókosztály Nagyszeben, Főtér 2.

Triesti Általános Biztosító Társulat

Alakult 1831. **Assicurazioni Generali.** Alakult 1831

Biztositéki alapok az 1911. év végén 417 millió koronán felül. Az életbiztositási állomány tulhaladja az 1190 millió kor. Kifizetett károk 1911. év végéig 1064 millió kor. fel.

A társaság elfogad biztositásokat:

1. Az ember életére, tőke, vagy járadék alakban, halál vagy elérés esetére, továbbá leánykiházasitási és jövedelmi biztositásokat.
2. Tűz, villámcsapás, légszesz- és gőzkazánrobbanás által okozott károk ellen mindennemü ingó és ingatlan tárgyakra.
3. A tiszta haszon és bérjövedelemnek laképületeknél tüzkár folytán való elmaradása ellen.
4. Törés által okozott károk ellen: tükör- és tükörüvegtáblákra.
5. Szállitmányi károk ellen: vizen és szárazföldön szállitott javakra.
6. Betöréses-lopás ellen: háztartási és irodai berendezések, áruraktárak, valamint banktakarékpénztárak és egyéb pénzintézeteknél, ipari, gazdasági és másfajta részvénytársaságok és szövetkezeteknél levő, továbbá templomok, zárdák és imaházakban található értéktárgyakra.
7. Pénztári helyiségekben elkövetett rablás, valamint pénztári kiküldöttek kirablása ellen, pénzintézetek, kereskedők és különösen kültelki gyárosok számára.
8. Jégbiztositásokat a Magyar Jég- és Viszontbiztositó R. T. számára.
9. Baleset és szavatossági biztositásokat az Első O. Általános Baleset ellen Biztositó Társaság részére.
10. Kezességi, óvadék, eltulajdonitás, lopás, hütlen kezelés és sikkasztás elleni biztositásokat, valamint versenylovak, telivérek és értékesebb tenyészállatok biztositását a „Minerva“ Általános Biztositó R. T. számára.
11. Áru- és podgyászbiztositásokat az Európai Áru- és podgyászbiztositó R. T. számára.

Felvilágositással ingyen és szivesen szolgálnak: az intézet igazgatósága (Budapest, V., Dorottya-u. 10—12.) a városokban lévő főügynökségek és minden községben az ügynökségek.

Beocsini Cementgyári Unio Részvénytársaság

Központi igazgatóság: Budapest, V, Alkotmány-utca 10.
Gyárak: Beocsin (Szerém-megye), Selyp (Nógrád megye).

Gyártási képesség:

3,500.000 q portlandcement	1,000.000 q románcement

A szabványokat messze felülmuló minőség. Rendkivül kedvező térfogatsuly.

Zsolnai Cement és Mészgyár Részvénytársaság

Központi igazgatóság: Budapest, V., Alkotmány-utca 10.

Gyár: Litvailló, Zsolna mellett, vasutállomás.
Gyártási képesség: 6000 waggon portlandcement.

Lédeczi Portlandcementgyár Részvénytársaság

Központi igazgatóság: Budapest, V., Alkotmány-utca 10.

Gyár: Lédecz, Trencsénmegye, (posta, távirda és vasutállomás)
Gyártási képessége: 10.000 waggon.

Egyesült Jutagyárak

Első Osztrák Jutafonó és Szövőgyár — Első Magyar Jutafonó és Szövőgyár R.-Társ. és Társaik.

Irodák: **Budapest,** V, Aulich-u. 8. **Wien,** I, Börsegasse 18. **Prag,** Brodauergasse 10. **Bukarest,** Strada Luccaci 6.

SZÁLLITANAK GYÁRI ÁRAKON:

szövőfonalat,
kötélgyártófonalat,
szalmaprészsineget,
komlózsineget,
gépkévekötőfonalat,
szölőkötözőfonalat,
zsákmadzagot,

csomagoló vásznat,
továbbá liszt-, korpa-, gabona-, dara-, bab-, mag-, szilva-, komló-, maláta-, hagyma-, műtrágya-, cement-, gipsz-, cukor-, toll-, faszén- és szalmazsákot, stb.

Wolfner Gyula és Társa

bőr-, gépszij- és gyapjumosó gyár

Ajánlja elsőrendü bőr- gépszij-gyártmányait és gépszijkülönlegességeit.

Közp. iroda: Budapest, VII., Károly-körut 26. sz.

SÜRGÖNYCIM: WOLFNERS

GYÁR: UJPEST.

Kizárólag honi gyártmány!

Ledermann Mór

posztó- és bélésáru nagykereskedő

Budapest, VII., Károly-körut 13.

! = Eladás = nagyban és kicsinyben. !

Mindennemü férfi- és női szövetek óriási választékban eredeti gyári árakon.

A Magyar Földhitelintézetek Országos Szövetsége

az 1911. évi XV. t.-c. alapján ingatlan feldarabolásoknak, telepitéseknek, bérlőszövetkezetek létesitésének és más birtokpolitikai müveleteknek — nyerészkedés kizárásával — való végrehajtására és az ezen müveletekkel, valamint gazdasági munkásházak épitésével és közlegelők szerzésével kapcsolatos hiteligények kielégitésére alakult.

Az intézet rövid egy évi fennállása alatt fentvázolt programmjának beváltásaképen a következő müködést fejtette ki:

Parcellázás céljából megvásárolt az intézet kb. 14.215 kat. hold földet és azt nagyrészben kisgazdáknak, apróbb részletekben már tovább adta; részben azonban a parcellázás még folyamatban van. A vételár megállapitásánál az intézet a fősulyt arra helyezte, hogy a vevő kisgazdák anyagi boldogulása biztositva legyen. A feldarabolt birtok Veszprém, Hont, Trencsén, Somogy, Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Sáros, Heves, Jász Nagykun Szolnok, Csanád, Zemplén, Szabolcs, Arad, Szilágy, Kolozs, Szolnok-Doboka, Torda, Aranyos, Kiskükülló és Maros-Torda vármegyékben feküsznek.

Bérbe vett az intézet 16.495 kat. hold földet, mely területből egyedül Bihar vármegye 18 községében 1838 kisbérlővel, 21 bércsoport lett alakitva. 9 középbérletet is létesitett az intézet 6202 kat. holdnyi bérfölddel. Ezenkivül 27.452 kat. holdon vette át az intézet a kisgazdák bérleteinek kezelését.

Legelőkölcsön cimén a vételár teljes összege erejéig 50 éves törlesztéses kölcsönök alakjában 27 községnek (közbirtokosságnak) összesen 2,693.400 koronát szavazott meg az intézet.

Gazdasági munkásházak épitésére folyósitva lett 428.500 korona, megszavazva 543.500 korona.

Telepitésekre szánt birtokokon a telepesek elhelyezése a sulyos pénzügyi viszonyok folytán nem volt lehetséges.

Magyar Élet és Járadék-Biztositó Intézet mint szövetk.

Budapest, VI., Andrássy-ut 8. (saját ház).

A szövetkezet elnöke: **Gróf Széchényi Aladár.** Alelnöke: **Gróf Erdődy Tamás.** Az igazgatóság: **Báró Rudnyánszky József** elnök. **Dénes Tibor** vezérigazgató. **Forray Miklós, dr. Lévay Zsigmond.**

Az intézet szövetkezeti alapra lévén fektetve, az össznyereség 70 százaléka a biztositott tagok közt a dijfizetések arányában fölosztatik.

Az intézet az életbiztositás összes nemeit müveli, jutányos dijak és előnyös föltételek mellett. Ajánlja különösen a halál esetére szóló biztositását, a család ellátására, kölcsönös biztositást a házastársak részére, a halál és elérés esetére szóló vegyes biztositást, kiházasitási biztositást leányok részére, esetleg nevelési járadékkal kapcsolatban.

Az összes biztositási módozatoknál kivánságra a rokkantsági kockázatot is elvállalja az intézet olyként, hogy munkaképtelenség esetén a biztositott a dij fizetése alól fölmentetik.

Az intézet orvosi vizsálat nélkül is köt, a legelőnyösebb föltételek mellett biztositást. Bővebb felvilágositással készséggel szolgál az intézet igazgatósága.

MERCUR váltóüzleti részvénytársaság Budapest, V., Fürdő-u. 3. sz.

FIÓKPÉNZÁR: IV. KERÜLET, VÁCI-UTCA 37. SZÁM.

Ajánlja szolgálatait minden e szakmába vágó üzletek eszközlésére, mint: Sorsjegyek és mindennemü értékpapirok biztositása árfolyam veszteség ellen. Mindennemü bel- és külföldi értékpapirok vétele és eladása. Tőzsdei megbizások az összes tőzsdékre legelőnyösebben. Előlegek értékpapirokra, szelvények dijtalan beváltása. Igérvények minden huzáshoz. Kisorsolt értékpapirok beváltása. Takarékbetétek.

Különlegességek: Vidéki pénzintézeti és tőzsdén nem jegyzett részvények adás-vétele.

A m. kir. szab. Osztálysorsjáték főelárusitói.

Mercur Váltóüzleti Részvénytársaság

Budapest, V. kerület, Fürdő-utca 3. szám.

Hungária Bank Részvénytársaság

Budapest, IV, Koronaherceg-utca 18.

Takarékbetéteket legelőnyösebben kamatoztat • takarékkönyvön = és folyószámlán. =

Gabonanemüeket • vesz és elad bizományban.

KŐSZÉNBÁNYA 's TÉGLAGYÁR TÁRSULAT

PESTEN (ezelőtt DRASCHE)

Budapest, VII. ker., Király-utca 67. szám.

Telefonszám: 34—51 és 34—61.

Keramit kocsiútkövek :: Keramitlapok :: Keramit-, steró-, pillértéglák :: Travesz-téglák :: Falburkoló-téglák :: Fayance porcellán lemezek :: Porcellán szigetelők :: Egészségügyi és használati cikkek :: Tűzálló chamotte-téglák.

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is. Árjegyzék dijmentesen.

Színház után kitünő vacsora mellett legkedélyesebb családi szórakozást nyujt a

PALAIS DE DANSE

(TÁNCPALOTA

VI, SZERECSEN-U. 35. TELEFON 120-77

Kezdete fél 11 órakor.

Elsőrendű tánc- és énekszámok! Attrakciók! Éjjel 1 óra után eredeti párisi táncmulatság! American bar! Egész éjjel két zenekar! — Pénztárnyitás fél 10 órakor.

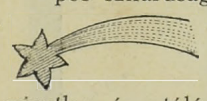
Bélapátfalvai Portland Cementgyár R.-T.

Alaptőke 3,500.000·— kor.

Igazgatóság: Budapest, V, Bank-utca 6. Tel. 173—74.
Sürgönycim: Bélcement. Gyár: Bélapátfalva, Borsod m.

Évi gyártási képesség 18.000 vaggon.

Fölülmulhatatlan minőség. A szabályszerű 28 napos szilárdságot már 3 nap alatt éri el.

„Üstökös" védjegyű Portlandcementünk

páratlan és utólérhetetlen minőségű. A cementtechnika legszigorúbb követelményeinek megfelelő fölülmulhatatlan szilárdság, abszolut térfogatállandóság és magas homokfelvevőképesség, valamint igen szép, kiütésmentes szin, nélkülözhetetlenné teite a bélapátfalvi portlandcementet a vasbeton, beton és minden egyéb cementárú gyártásnál.

Vezérképviselet: **Magyar Bank és Kereskedelmi Részv.-Társ**
Budapest, V., Bank-utca 6. — Telefon 173—74.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők. és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

Kristály forrásásványviz étvágyat javit, gyomorrontást megakadályoz.

Vidékre és külföldre fuvardijmentes szállitás.

ITT AZ IDŐ

midőn a t. hölgyek őszi és téli divatszükségleteik beszerzéséről gondoskoknak

MOST VAGY SOHA

nyilik erre a legjobb alkalom

mert bámulatos olcsó **occasió áron** szerezhetik

be alant felsorolt divatcikkeket:

Japonais selyemruhákra	1.80	kor.
Changean taft divatszinekben	1.50	„
Messalin minden szinben	1.80	„
Angol bluzselymek divatszinekben . .	2.30	„
100 cm. sz. liberti selyem divatszinek.	6.80	„
Divat fátyol minden szinben	—.14	„

Polonyi Albert

áruházában

IV. Kigyó-u. 5. (Klotild palota)

Telefon 15-68.

Hirmann Ferencz

fémöntőde, réz- és ércmüárugyára

Budapest, VII., Csányi-utca 7—9.

KÉSZIT mindennemü szerelvényeket viz-, gőz-, légszesz- és fürdőberendezések részére. — Szőlő- és piucegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyukat. Vasuti kocsi és hajó szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vassulyokat. — Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vizvezetéki szerelvények, kovácsolt és öntöttvascsövek. Öntöttvas fürdőkádak és zománcozott kiöntők. — Egészségügyi berendezések. OO Fayence-áruk.

STEINHARDT MULATÓ

Rákóczi-ut 63. szám. •••• Telefon 54—23.

Kezdete ½9 órakor.!! KÉT UJDONSÁG!

9óra-kor a **Haragosok** népies énekes bohózat, 1 felvonás. Irta: Korcsmáros N. — 11 órakor **Mindenkit érhet baleset** bohózat 1 felv. — Irták: Glinger és Tauszig. —

Steinhard-Hunyadi uj kuplékkal és elsőrendű külföldi számok. — Vasárnap délután előadás fél helyárakkal. — Jegyek: 10—1-ig, d. u. 3—6-ig a Mulatóban. Egész nap a Hirsch-féle nagytőzsdében és a Hungária-fürdő pénztáránál kaphatók.

A trieszti Jutaipar R.-T. Triesztbeen

ajánlja közismert kitünő készitményeit mindennemü

zsákokban

a legjutányosabb árak mellett.

Felvilágositásokkal szolgál a magyarországi képviselőség

Nobel Sándor, Budapest

VI., Aradi-utca 31. Telefon 161—07.

NŐI DIVAT NAGYÁRUHÁZ

Elsner

BUDAPEST,

V., Párisi-utca 3.
Koronaherceg-utca sarok.

FIÓK-ÜZLETEK:

IV., Kálvin-tér
Kecskeméti-utca sarok.

VII., Király-utca 35.

VII., Rákóczi-ut 52.

II., Buda
Fő-utca 52.

MAGYAR HALKONZERVGYÁR ÉS HALKERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest, V. kerület, VÁGÁNY-utca 9.

Telefon: 49—71.

Elárusitó helyek: Központi Vásárcsarnok; Garay-tér: tengeri halcsarnok.

z állit hűtőkocsikban naponta érkezett friss, olcsó

TENGERI HALAKAT

Tőzsdetagok
Tőkepénzesek
Pénzintézetek
Malmok
Gazdák

legjobb kézikönyve a

Budapesti

Tőzsde-Almanach

A jelenleg érvényes tőzsdei szokások. az áru- és értékbörzére vonatkozó összes tudnivalók.

Szerkeszti és kiadja:

Kovács Sándor György

IV. évfolyam.

Ára vászonkötésben, portómentesen 7 kor.

Megrendelhető:
VI., Nagy János-utca 8. vagy a «Fővárosi Hirlap» kiadóhivatalában.

FIÓK ÜZLET: VI. ANDRÁSSY-UT 66.

Gólya Áruház

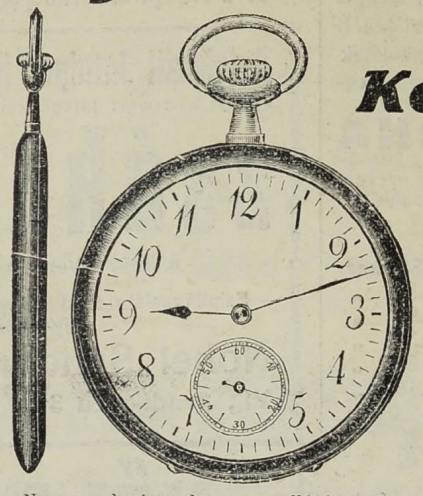
VI. NAGYMEZŐ U. 12.

FIÓK ÜZLET: VIII. NÉPSZÍNHÁZ-U. 35.

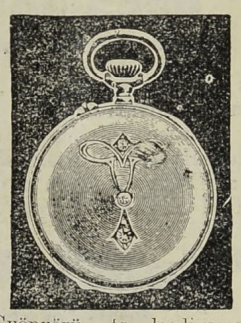
Csodaszép és nagy választék maradandó értékű

ajándéktárgyakban!

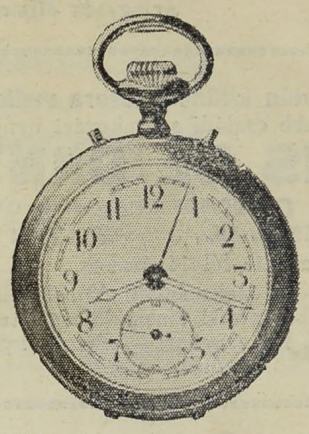
Kockázat kizárva!

Nagyon elegáns lapos gavalléróra, pontos, megbizható szerkezettel
acéltokban ... ... **K 10.—**
ezüsttokban ... ... **K 30.—**
aranytokban ... ... **K 120.—**

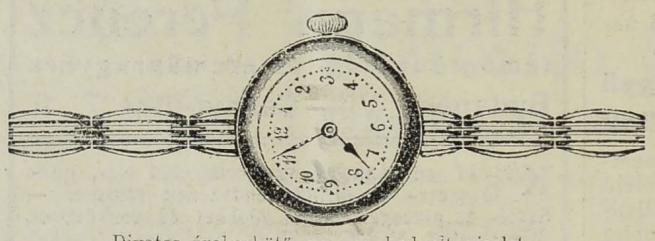
Gyönyörü és legdivatosabb női aranyóra, brilliánsokkal kirakva, legszebb minta szerint, pontos, megbizható szerkezettel
Ára **65 korona.**

Világcsoda! Állandó fényszórásu kitünő szerkezetü radioaktiv zseb-ébresztőóra. Legcélszerübb viselet.
Ára **24 korona.**

Kiváló szép aranygyürü, három szines kővel ... ... **K 20.—**

Divatos órakarkötő, nagyon kedvelt viselet
ezüstből ... ... **K 20.—**
aranyból ... ... **K 75.—**
öncsukó szerkezettel.

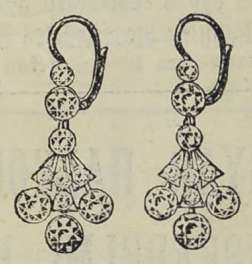

Gyönyörü kivitelü brilliánsgyürü, ragyogó tüzü kövekkel.

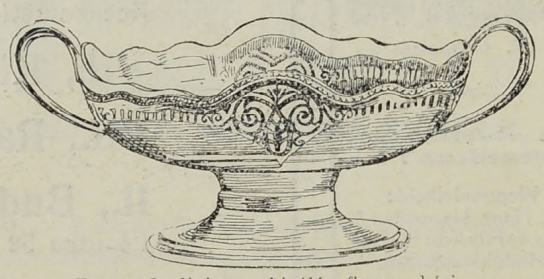

Elragadó szépségü, divatos kedvelt nyakékek, gyönyörü foglalatokban, kiváló szép kövekkel, utolsó párisi minták szerint.

Nagy árjegyzék ingyen és bérmentve

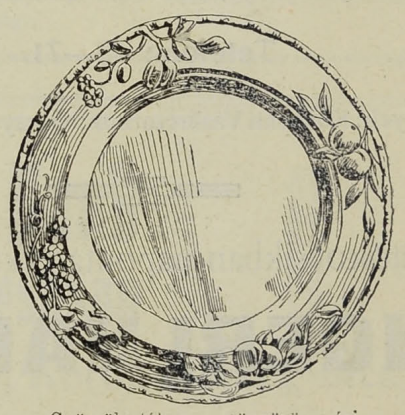
Elragadóan szép fülbevaló, 14 karátos aranyból, ragyogó kövekkel **K 15.—**, ugyanez brilliánsokkal ... ... **K 400.**

Ezüst Jardiniere, kiváló finom kézi munka, csiszolt üveg betéttel, hossza 54 centiméter **K 300.** Hasonló argenezüstből **60 korona.**

Nyakkendőtű legszebb foglalványban és gyönyörüen ragyogó briliánsokkal kirakva **350 kor.**, közép **200 K**, kisebb **130 K.**

Gyümölcstálcza, gyönyörü ézimunka, valódi ezüstből, 52 cm. átmérővel **250 korona**

Schönwald Imre

főüzlete Budapest, Deák Ferenc-utca 21. szám

Törzstelep: PÉCS. **Alapitva: 1852.**